

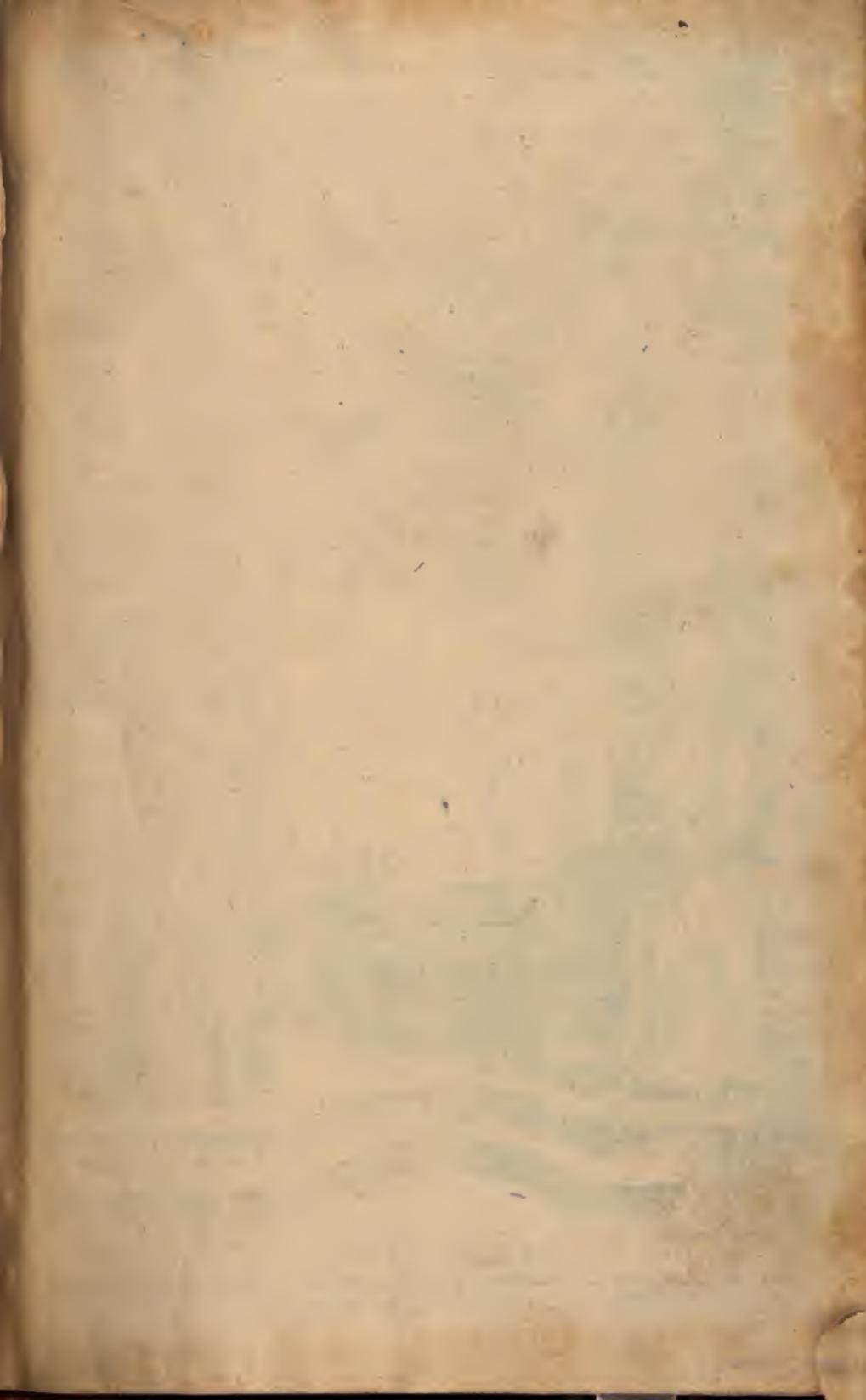
f° L. n° 27

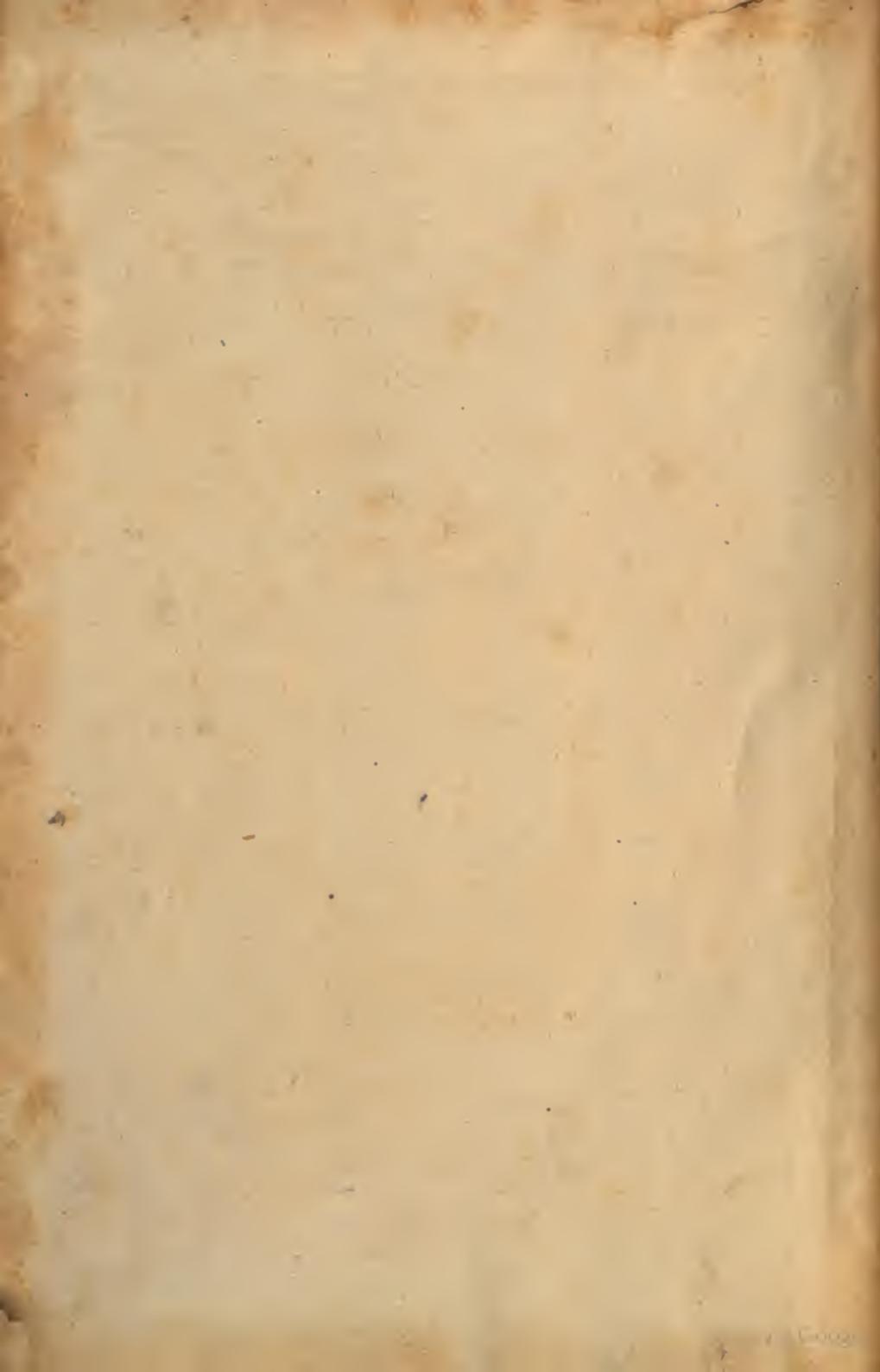
56 - 4 - 18

DEN

F° 4565

16—9.

IHS

AMSTELODAMI.

Apud IOHANNEM IANSZONIUM à WAESBERGE et Viduam ELIZEI WEYERSTRAET
ANNO MD. C. LXVII.

20

THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARIES

A THANASII KIRCHERI 524
E SOC. JESU

CHINA
MONUMENTIS,
^{K63a}

qua
Sacris *quà* Profanis,

Nec non variis

NATURÆ & ARTIS
SPECTACULIS,

Aliarumque rerum memorabilium
Argumentis

ILLUSTRATA,

AUSPICIIIS

LEOPOLDI PRIMI,
ROMAN. IMPER. SEMPER AUGUSTI,

Munificentissimi Mecenatis.

A Solis Ortu
Laudabile

usque ad Occasū
Nomen Dñi.

AMSTELODAMI,

Apud JACOBUM à MEURS, in fossavulgò de Keyfersgracht,
ANNO M. DC. LXVII.

JOANNES PAULUS OLIVA
SOCIETATIS JESU
PRÆPOSITUS GENERALIS.

Cum Opus, cui titulus *China Illustrata*, à P. ATHANASIO KIRCHERO, nostræ Societatis Sacerdote conscriptum, tres ejusdem Societatis Theologî recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestatem facimus, ut typis mandetur, si ita ius, ad quos pertinet, videbitur: in cuius rei testimonium has literas manu nostrâ subscriptas, Sigilloque nostro munitas damus, Rome 14 Novembris 1664.

VENERABILI

534

ET

K 63a

RELIGIOSISSIMO PATRI

P. JOANNI PAULO
OLIVEÆ,

Supremo Societatis JESU

MODERATORI.

SI sit sese venerando conspectui
TUO, RELIGIOSISSIME PATER,
in novo hoc ingenii mei partu
grande illud ac immensum pœne
Tartarorum Sinarumque Imperi
um, absoluto unius Monarchæ dominio arbitrioque, id quod mirum cuiquam videri possit, administratum: tantæ verò amplitudinis, ut in terreni Globi ambitu, si potentius, si majus populosiusque quæsieris, par huic non invenias. So-

D E D I C A T I O.

lum *Sinarum* Regnum videoas innumeris , iisque
florentissimis Urbibus ità instructum , ut earum
quamque si integrum dixeris Provinciam , haud
absurdum dixeris : ita frequentibus excultum
Oppidis , Castellis , Villis , Delubris , Fanis , ut
si muro illo trecentarum leucarum omnibus fæ-
culis memorabili undequaque clausum foret , *Chi-
na* tota quanta quanta non Regnum , sed una Civi-
tas non immeritò dici posset , in qua tantam re-
rum omnium humano generi necessiarum uber-
tatem videoas , ut quod sagax Naturæ industria re-
liquis Mundi Regnis sparsim distribuit , id totum
in unico hoc summatim comprehendisse videoa-
tur. Non dicam hoc loco de summa Tartarici
Regni vastitate , quæ in tantam amplitudinem se-
se extendit , ut nemo hucusque inventus sit , qui
in eo longè latèque exorrectarum Regionum
terminos detexerit. Cum itaque tale tantum-
que , quod in hoc opere descripsi , sit Imperium ,
hoc unicè , quotquot Divinæ gloriæ promoven-
dæ zelo ardent , summè deplorant , in tanta gen-
tium popolorumque immensitate , inumeros ad-
huc reperiri incognitarum partium populos , qui-
bus densa errorum caligine offusis , & in tenebris

& umbra

D E D I C A T I O.

& umbra mortis constitutis ex operariorum paucitate via veritatis nondum innotuerit, nondum justitiæ lumen illuxerit. Tametsi enim jam à decem lustrorum curriculis in hac vastissima vinea quovis modo excolenda, non sine insigni animarum lucro, inconfusibles Societatis JESU operæ summo labore studioque incredibili desudaverint ; parum tamen id omne censeri debet, si veneæ spinis sentibusque ubique locorum adhuc oppletæ , sylvescentem vastitatem intueamur ; in qua quot incultarum partium districtus, tot vigere videoas differentium Sectarum ; quam curiosarum, tam superstitionarum monstruosa instituta, quam multa, tam stulta Dæmonum commenta, quibus

Dæmonis ira premens odiis & fraudibus Orbem

Semper, nec damnis hominum exsaturata quiescit.

Hinc Neophyti , qui Salutis æternæ semitam jam Superni luminis irradiatione invenerunt , tanta pereuntium animarum ruina perculsi , ad TE veluti PATERM supremum Soc. JESU Moder-

D E D I C A T I O.

deratorem sollicitis anxiisque animis confugiunt,
ad Te afflitarum animarum vota, veluti ad unic
cum damnorum spiritualium Instauratorem con
vertuntur, ut quemadmodum jam à compluribus
annis Apostolico concionatoris munere functus,
Euangelicæ prædicationis semitam, summo totius
Urbis & Orbis applausu, quâ voce, quâ libris in
lucem editis illustrasti, nec non tantæ Infidelium
multitudine quid obsit, quid prospicit, diuturno ex
perimento comprobasti, ita quoque jam Divina
Providentia Instituti verè Apostolici puppim cla
vumque adeptus, infelicium animarum sortem mi
seratus, quæ ad eos in ovile CHRISTI introducendos
remedia congrua nosti, subministres. Quod tunc
opportunè futurum speramus si indeficientium pau
latim seniorum Patrum locum novos semper novos
que (ne sylvescente paulatim Ecclesia, tot annorum
fructus, tanto Nostrorum Patrum labore & sudore
collectus, irritus reddatur) substituas Divinæ Legis
propagatores. Interim nostrarum partium erit con
tinuis ad DEUM OPTIMUM MAXIMUM effusis precibus
Te apud Cœlites suffulcire, ut quæ pro Divini No
minis gloria & ad Sinicæ Ecclesiæ incrementum
in ultimis illis Terrarum finibus, magnæ mentis

T U X E

M D E D I C A T I O N

TUÆ capacitate fieri posse cogitasti, insigni
meritorum cumulo tandem conficias. Vale RELI-
GIOSISSIME PATER, DEO, ECCLESIAE, &
toti SOCIETATI diu superstes.

Rome 8. Decembris Anno M. DC. LXVI.

Religiosiss. Pat. Vre.

Servus humill. & obsequent.

A THAN ASIUS K IRCHERUS.

**

P R O-

PROOEMIUM

A D

LECTOREM.

Uod jam dudum in meorum librorum Catalogo pollicitus sum , modò , fidem libe-
rando , præstandum duxi , eo vel potissi-
mum consilio induetus , quod à duobus cir-
citer lustris ingentem rerum Sinicarum , vi-
cinorumque Regnorum de antiquitatibus
& superstitionibus , quibus dictas Gentes
miserandum in modum involutas referebant , copiam coacer-
varim ; quarum quidem primò *P. Martinus Martinius Tridentinus* ,
eximius ille *Atlantis Sinici* scriptor , olim privatus meus in
Mathematicis discipulus , non exiguum supellectilem com-
municavit , qui uti ingenio acuto & perservido , mirumque in
modum curioso , Mathematicisque disciplinis ad hæc probè
instructo pollet : ita quoque nil curiosarum rerum , sive mo-
res istarum gentium , sive naturam rerum speètes , quo gra-
tam sibi posteritatem , potissimum Geographiæ & Astrono-
miæ scriptores obligaret , omisit . Unde rerum inquisi-
tione non contentus , inquisita propriis oculis examinanda
examinata in Reip. Litterariæ emolummentum conscri-
benda censuit , quod & in *Atlante* suo egregiè præstitit . Suc-
cessit huic *P. Michaël Boim Polonus* , qui à Rege & Imperatore Si-
narum *Constantino* , ejusque Matre *Helena* , ad Christianam fidem
operâ *P. Andree Xaverii Kofler Austriaci* recens conversa , ad *Inno-
centium X. Romam* missus , admiranda , & posteriorum memo-
riâ dignissima contulit , prout in decursu hujus Operis pate-
bit : post quem appulit ad nos *P. Philippus Marinus Genuensis* , *la-
poniæ Procurator* , ex cuius relatione partim ore tenus , partim
ex libro , qui de *Missionibus Patrum Socktatis I E S U* in Japoniam ,
Chinam , Tonchinum , ceteraque noviter detecta Regna suscepis , in-
scribitur , plurima sanè accepi , queis ad spartam meam exor-
nandam , mirum in modum mihi profuit . Subsecuti sunt
hunc *Rome* adhuc subsistentem alii duo Patres Germani , quo-
rum primus *P. Ioannes Gruberus Linzenis Austriacus* , alter *P. Hen-
ricus Roth Augustanus* , Viri studiorum cultu insignes , nec non ma-
gna rerum experientiâ docti , eam mihi rerum rarissimarum
über-

P. P. qui
sua ad hoc
opus scri-
bendum
contule-
runt &
sollicita-
runt.

Proæmium ad Lectorem.

ubertatem contulerunt, ut iis describendis ingens copia pæ-
nè me inopeni fecisse videatur. *P. Johannes Gruberus Mathema-*
tum cultu insignis Anno 1656. ad Sinas abiturus, hic Romæ
à me ad omnia & singula, ea qua par est, fide, quæ Reipub.
Geographicæ nonnihil luminis adferre possent, observan-
da sollicitatus: quæ obnoxè ab eo contenderam, ultra quam di-
ci potest, fideliter præstítit. Abiit hic anno supramemorato
Româ, & Anatoliâ, Armeniâ, Perside, Ormuzio, Cambajâ, Indiâ,
omnibusque denique Regnis Oceano adjacentibus peragrat, tandem feliciter *Macaum Sinarum portum attigit: ubi nonnihil viribus instauratis, universam Sinarum latitudinem emensus, civitatibusque principalibus perlustratis, tandem ultimam Chinæ Metropolim Pequinum, Monarchæ Sinarum Tartarorumque Regiam attigit, ubi biennio commoratus, singulisque summo studio observatis, jussu superiorum Provinciæ Sinicæ negotiorum causa denuò Romam, unâ cum Venerabili Patre Alberto Dorville missus, universam Asie longitudinem, itinere hucusque ab Europæis intentato, emensus, quæ mira & nobis incognita observavit, exposuit. Qui in Mogorum Regno, Agræ Metro-
poli, supramemorato *P. Alberto Dorville*, viro longiori vita digno, labore itinerum fracto, defunctoque, in laborum itinerisque socium sibi *P. Henricum Roth*, virum prudentiâ & doctrinâ conspicuum, Agræ tum rei Christianæ promovendæ intentum, adscivit, trium linguarum, Persicæ, Indostanicæ, & Brachmanicæ, instructissimus. Qui dum hæc scribo, mecum continuò morantur, eaque, quæ ad Divini Numinis gloriam, & boni communis emolumentum, quovis modo profutura norunt, communicare non cessant. Quoniam verò Patribus continuò in salute animarum procuranda distentis, neque otium tempusque & media, ad rariorū quarundam rerum, quas in suis per vastissimas illas Mundi Regiones susceptis itineribus observârunt, notitias tum describendas, tum in lucem edendas suppetat, hoc unum à me contenderunt, ut illa, quæ tanto labore & sudore compererant, scriptis commissa blattis & tineis non cederent, sed in unum volumen congesta, in Reipub. Litteraria bonum publicæ luci traderem; quod hoc Ope-
re me præstirum pollicitus sum. Ut verò majori cum mé-
thodo procederem, id in sex partes dividendum duxi; ac prima quidem Pars exhibet marmoreum illud monumentum toto Orbe celeberrimum, cuius causâ hoc Opus à nobis cœptum fuit, ante quadraginta quinque annos in China, in villa quadam Metropolitanæ Urbis *Sianfu* primò detectum, (in quo do-
ctrina orthodoxa ante mille circiter annos à Sacerdotibus *Chal-**

Iter P. Jo-
bannus Gru-
berus

P. Albertus
Dorville
Agra obit

Proæmium ad Lectorem.

dæs in *Chinam* introducta, Syro-Sinicis characteribus insculpta videtur) plena interpretatione exponitur.

II. Pars ostendit varia in *Chinam* à fidei prædicatoribus suscepta itinera à D. *Thoma Apostolo*, ad hæc usque tempora continuata.

III. Pars exhibet Idolatriæ in remotissimis istius terrarum finibus natæ originem, item de diversis ritibus, & abominandis in decorum cultu ceremoniis; ad *Ægyptiorum* ritus ~~Ægyptiorum~~ comparatis.

IV. Pars de curiosis Artis & Naturæ miraculis, quæ in vasto illo *Sinarum* Imperio comperta, tum quoad situm, civilemque gubernandi *Sinæ* usitatam rationem, tum quoad ea quæ in triplici Naturæ, id est, mineralium, plantarum, animalium Regno à nostris observata fuerunt, explicantur: atque unâ Nostrorum de variis rebus exoticis editæ historiæ à cavillationibus multorum vindicantr.

V. Pars Sinicæ architecturæ in fabricis Ædium, Pontium, Aqueductuum, Murorum, aliarumque inventionum *Euro-
pæis* incognitarum admiranda exhibet.

VI. Demum de Litteris Sinensibus earumque fabrica fusè tractat. Horum itaque Patrum subsidio fultus, hæc de origine & Antiquitatibus Orientalium *Asie* Regnum molitus sum, in quibus si quid Reipublicæ Christianæ dignum occurrerit, illis cum primis adscribas velim.

I N D E X

C A P I T U M,

Quæ in hoc
O P E R E
CONTINENTUR.

Proœmium ad Lectorem.

P A R S P R I M A.

Monumenti Syro-Sinici interpretatio.

CAP. I.	Ausa & occasio hu- jus Operis	pag. i	tatio	4
II.	Monumenti Sinico- Chaldei ante mille circiter annos ab Euangelicis Christianæ Legis propagato- ribus, in quodam Chinæ Re- gno, quod Xemsi dicitur, ere- cti, & anno tandem 1625. primum insigni Christianæ Le- gis emolumento detecti, fida, sincera, & verbalis Interpre-		De triplici Interpretatione Lapidis seu Monumenti Sy- ro-Sinici	10
III.			De Cruce insupremo Lapidis apice incisa	35
IV.			De Articulis fidei cæterisque ceremoniis & ritibus in monu- mento contentis	37
V.			Syriacorum nominum, quæ in Monumento occurunt, Inter- pretatio	41

P A R S S E C U N D A.

De variis Itineribus in Chinam suscepatis.

CAP. I.	Quâratione, & à quibus, qui- busque Itineribus, diversis temporibus, Sacrosanctum Christi Euangeliū in ulti- mas Orientis Regiones, In- diām, Tartariām, Chinām, ceteraque Asia Regiones fuerit illatum	p. 46	lorum Regnorum, per que dicti Patres Albertus Dorvil- le & P. Gruberus transeuntes observarunt, depinxeruntque	66
II.	De propagatione Euangeliū per S. Thomam Apostolum ejus- que successores in universas Asiae Orientalis Regiones fa- cta	53	V. De Mogorum sive Mogulum Regno, ejusque rebus memo- ratu dignis, unā cum variis Itineribus in illud ex India & China, velex illo in Europam quâ confectis, quâ confiden- dis	78
III.	De Catajo ejusque proprio & genuino situ	60	VI. Iter à Marco Paulo Veneto & Haythone Armeno in Cata- jam sive Sinas confectum	87
VI.	De vario habitu, moribus & consuetudinibus hominum il-		VII. De Christianæ fidei in dicta Tartaria & Catay Regna per	
			*** 3	jam

INDEX CAPITUM.

VIII. Ultima fidei Christianæ in Chinam introductio IX. De Correctione Calendarii Sinici, & quanta inde bona	jam exposita itinera introductione 90. 96. 115.
	emergerint, & de habitu Regum Sinenium, Fæminarum Regiarum, & P.P. NN. 108.
	X. De modo, quo in conversione Sinenium N. N. P. P. procedere solent.

PARS TERTIA.

De Idololatria ex Occidente primùm in Persidem, Indianam, ac deinde in ultimas Orientis, Tartarie, Chine, Iaponie Regiones successivà propagatione introducta.

CAP. I. De Sinenium Idololatria II. Japoniorum & Tartarorum Idololatria Sinice parallela III. De Indorum Idololatria Sinica parallela IV. De Brachmanum institutis, & quomodo per Brachmanes superstitione Ægyptiorum, quæve occasione in Persiam, Indianam, & ultimum Orientis	Pag. 129. 131. 138. 147. 154. 156. 162.
	Sinarum Japoniorumque Regnum, successu temporis propagata fuerit 151.
	V. De ridicula Brachmanum Religione circa hominum originem 154.
	IV. De alia fabulosa doctrina Brachmanum, & est, de decem Incarnationibus Dei, quas Gentiles Indiani extra & intra Gangem credunt
	VII. De Literis Brachmanum 162.

PARS QUARTA.

China curiosis Naturæ & Artis miraculis illustrata.

CAP. I. De mirabilisitu Chinæ, ejusque Politica vivendi ratione II. De Politica disciplina; Sinarum III. De Urbibus Chinæ, Incolarumque moribus IV. De Montibus Chinæ, stupendisque Naturæ, que in iis observantur, Prodigis 169. V. De Lacuum, Fluminum, Fontium admirandis	P. 164. 166. 168. 174.
	VI. De Exoticis Chinæ plantis 176. VII. De Exoticis Chinæ Animalibus 190 VIII. De certis quibusdam Volucribus, extra Chinam invisis 195. IX. De Piscibus maris & fluminum Sinenium 199. X. De Serpentibus Chinæ 202. XI. De Lapidum Mineraliumque in China admirandis 205

INDEX CAPITUM.

PARS QUINTA.

De Architectonica cæterisque Mechanicis
artibus Sinensium.

PRÆFATIO

CAP. I. De Pontibus, reliquisque Sinensium Fabricis

212

213

PARS SEXTA.

CAP. I.	Charæcteres Hieroglyphici Sinensium	225
II.	Veterum Sinicorum Chara- cterum Anatomia	227
III.	Charæcterum antiquissimo- rum Chinensium explica- tio	228

IV.	Differentia inter Sinenses & Hieroglyphicos Ægy- torum Charæcteres.	233
V.	Et ultimum.	235
	Conclusio operis.	237

I N D E X

F I G U R A R U M,

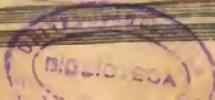
Suis locis à Bibliopego inferendarum.

	<i>Fol.</i>
Effigies P. Athanasii Kircheri	1
A. Tabula Geographica totius Regni <i>Chinæ</i>	3
B. Ectyon Monumenti <i>Sinico-Syriaci</i>	13
C. Syriaca Inscriptio Anni	42
E. Nomina Apostolicorum Virorum	43
F. Tabula Geographica Itinerum	46
H. Crux Miraculosa S. Thomæ	55
V. Effigies Magni Mogol	78
A a. —— Monarchæ Sinico-Tartarici	
A a 2. } —— Habituum Regis, Reginæ & aliorum Incolarum <i>Chinæ</i>	113
A a 3. } —— P. Adami Schall	
Bb. —— P. Matthæi Ricci & Colai Ly Pauli	114
Dd. & Ee. Habitus Fcceminarum <i>Sinenium</i>	115
Ff 2. Turris Novizonia	135
Gg. Numina <i>Sinenium</i>	137
Kk. Typus Pussæ	141
Ll. Bruma	155
Yy Elementa Linguæ Hansecreticæ	
Zz. Combinatio Diphthongorum	
A aa. Re Breve	
B bb. Pater Noster <i>Brachmanicè</i>	
Q qq. Hian Cervus Muscatus	191
Zzz. Pons Volans.	215

Frustra vel Pictor, vel Yates dixerit. Hic est:
Et yultum, et nomen terea fecit Antirocum.

Jacobus Alvanus Ghibbelini. M.D.
in Rom: Scientia Elog: Prof.

ATHANASII KIRCHERI
C H I N Æ
ILLUSTRATÆ
P A R S I.
MONUMENTI
SYRO-SINICI
INTERPRETATIO.

CAPUT I.

Causa & Occasio hujus Operis.

Censorum & Arbitrariorum vorundam et hoc Monumentum ju-
 dici.

Am sex circiter lustra a-
 guntur, cum in *Prodromo Copto* monu-
 menti cuiudam Syro-Si-
 nici in China anno 1625. re-
 porti expositionem adduxi, quod ra-
 metisi apud sensioris animi Lecto-
 res, rei novitate percussos, non ex-
 guum plausum meruerit, ubitamen
 mox iniqui rerum Censores & Ari-
 starchi non defuerunt, qui nasutis ar-
 gutiis, & nonnullis quidem asteriscis,
 at non nisi obtusis plumbeisque id suf-
 figere non destitere; Monumentum
 videlicet istiusmodi in rerum natura
 nunquam fuisse, atque adeo id purum
 putum Jesuitarum pigmentum esse,
 non sibi duntaxat, sed & aliis per-
 suadere omnibus modis contende-
 runt. Tales merito suo sunt & haberi
 debent pro iis, qui omni divina hu-
 manaque fide repudiata, nil quod
 ipsis non viderint, approbent, nil
 quod proprium ipsis cerebrum non
 dictaverit credendum censemant. Ta-

lessunt, qui non secus ac importunæ
 musæ, ad quamvis pinguedinem ob-
 viam ad volantes, quod sincerum &
 integrum obfuscare, quod purum, im-
 puro ac thrasonico quodam afflatu
 commaculare non desistunt. Quos
 inter quidam ex modernis Scriptoribus
 fuit, qui exiguo suo honore hujus
 Monumenti veritatem omni con-
 natu, insolenti sanè scommate elide-
 re non est verecundatus, dum id mo-
 dò Jesuiticà fraude introductum, mo-
 dò purum putum pigmentum à Jesuitis,
 tum ad Sinenses decipiendos, tum
 ad thesauros eruendos confictum af-
 serit: cuius nomini partim ex Chri-
 stiana charitate parco, partim quia
 prudentum literatorumque virorum
 judicio indignus, cui responderetur
 videbatur: cum Monumenti hujus
 veritas, tot illustrium Scriptorum
 avvia, tot libris eâ de re vel ab ipsis
 Sinensis magnaz authoritatis *Colais*,
 & Christiana lege initiatis, *Leone* &
Paulo, per universum Imperium
 evulgatis (qui in Coll. Rom. Mu-
 seo exteris passim, unâ cum Monu-
 menti autographo ex China trans-
 missio exhibentur) stabilita, confir-
 mata,

mata, nec non ab Orbe Christiano approbata, parum curet, quid Thraso clancularius in ultimo Mundi angulo oblatret, qui si à calumniis & focommatiis abstinuerit, remque prudenter sub dubio proposuisset, forsan melius sibi suoque operi consuluisset; sed ita justo Dei judicio sit, ut qui divini Nominis gloriam, contra conscientiam & charitatem cavillis & sarcasmis traducere nituntur, ut plurimum tandem proprii nominis laborumque naufragium patientur.

Hicce itaque motus, ne tanti momenti fide sua destitutum Monumentum, veritatis pateretur naufragium, ab imis radibus telam rei ordiendo, hoc opusculo suscepit Monumenti veritatem, ingenti corum qui Monumentum, non duntaxat oculis propriis ex nostris Patribus inspexerunt, sed vel ipsorum Sinensium attestatione firmatam, ita Divinā gratiā opitulante stabilire contendam, ut in posterum de eo nullus amplius dubitandi locus relinquatur, atque adeo vel ipsi Heterodoxi ex hujus Syro-Sinicæ epigraphes interpretatione fateri cogantur, nihil vel ante decem s̄eculorum decursum aliud à divini Verbi Prædicatoribus doctum fuisse, quod orthodoxæ horum temporum doctrinæ non sit undeq̄uaque consonum & conforme, imo idem; adeoque doctrinam olim in China Euangelica prædicatione sparsam, eandem quam universalis Ecclesia Catholica Romana hodierna die credendam proponit, uti postea multiplici argumentorum pondere comprobabitur.

Ut verò res desiderato ordine & methodo peragatur, ante omnia duplificem, eamque integrum & sinceram hujus Lapidis interpretationem, ex libro Sinicis characteribus impresso, ab ipsis Sinensibus literatis expositam, à P. verò Michaële Boimo Sinicæ linguae peritissimo, uti ex ejus ad Lettorem Epistola paulò post patetebit, Sinicarum vocum pronunciatione genuina verbotenus expressam, alteram verò expositionem, vitata phrasē Sinica auribus nostris non adeo

assueta, ad genuinos Tabulae sensus percipendos aptiorem, unā cum Scholiis adjungendam duxi, ne quicquam, quo hoc Monumentum illustrius evaderet, omisisse videber. Quoniam verò meritò quispiam dubitare posset, quomodo & via magni illi Euangeli Chritianii fatores natione Syro-Chaldæi in ultimas illas terrarum oras penetraverint, certè non congruum tantum, sed omnino ad veritatem rei adstruendam, necessarium videbatur, in tenebroso illo variorum itinerum labyrintho, Lectori perplexo, hujus opusculi faculā, id est, Geographicis ratiociniis prælucere, ex quibus, ni fallor, Lector, non Christianæ solūmodò doctrinæ, sed & superstitionum fabularumque Sinensium ante salutis nostræ adventum, ex iisdem profrus Regionibus, id est Ægypto, Graecia, Syria, Chaldæa originem quondam derivasse, luculenter intelliget. Ubinam verò vastum illud Sinarum Regnum sit, in quod Euangelium penetrasse nostrum Monumentum docet, paucis indigtabo potius, quam describam, de quo tamen si Lector plura nosse desiderabit, cum ad P. Nicolai Trigautii, & Joannis Semedi Historias, nec non Martini Martini Atlantem, aliosque innumeros remitto, ubi de situ Chinæ ejusque mirabilibus, de natura, proprietate, ac feracitate Regionum, de Urbium maximarum hominumque multitudine, de politica denique disciplina, qua nulli in Mundo Monarchia cedere videtur, quam uberrimè descripta reperiet. Nostrum erit ea solūmodo quæ uti controversa sunt, ita quoque Lectores mirè circa nominum æquivocationem dubios perplexosque reddunt, explicare, nec non rariora, & ab aliis non tacta, reconditarum rerum in eo Regno, aliisque vicinis observatarum arcana, tum naturæ, tum artis prodigia hoc opere, veluti opportuno loco, in curiosi Lectoris gratiam adducere.

Unde pro
venient in
Chinam &
Lex Chri-
sti, & fa-
bulæ super-
stitioneque
Ethnica do-
ctrinæ.

Doctrina in
Monumen-
to tradita,
conformis
orthodoxe
Ecclesie.

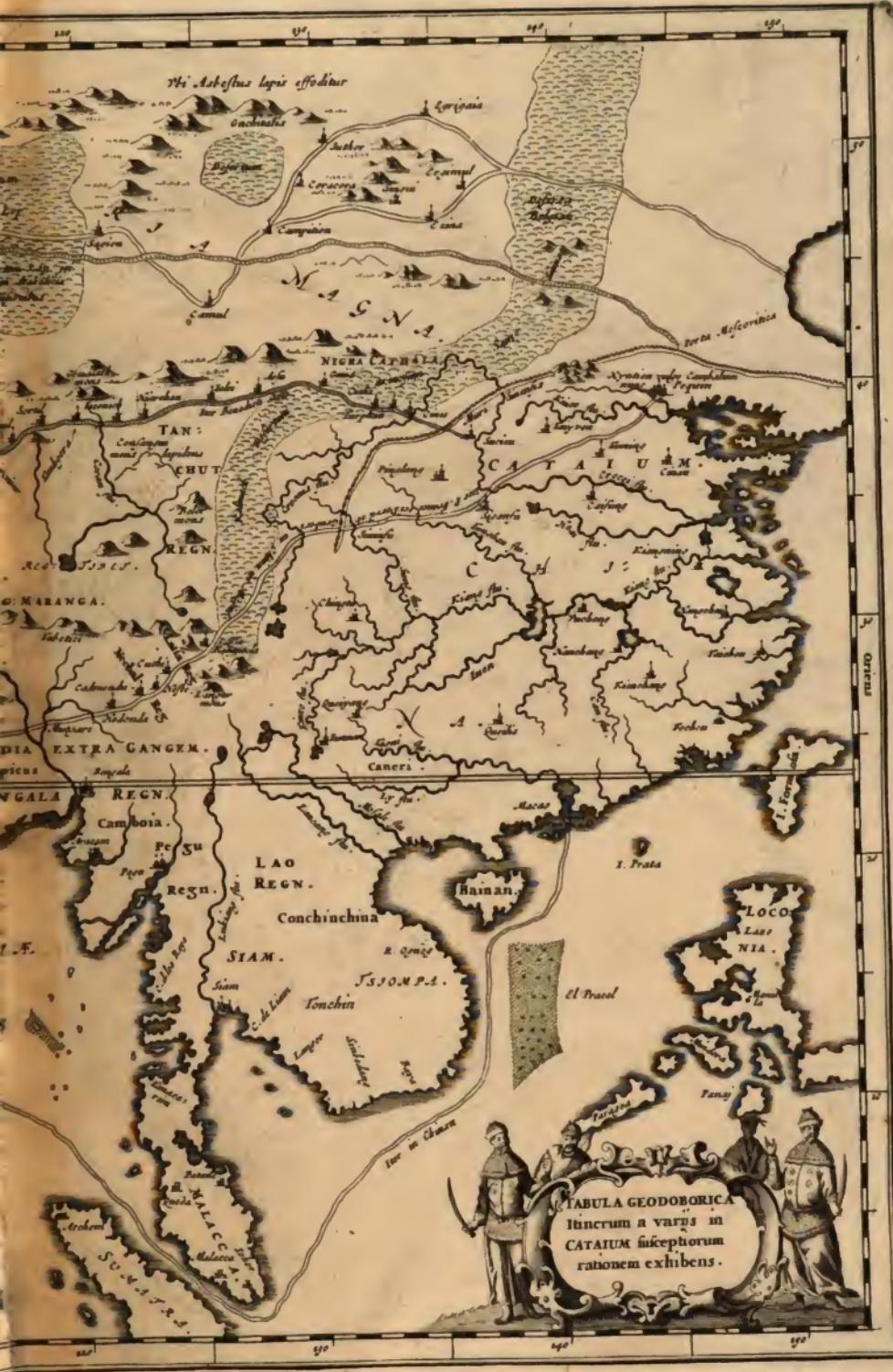
Duplex hu-
jus Monu-
menti inter-
pretatio.

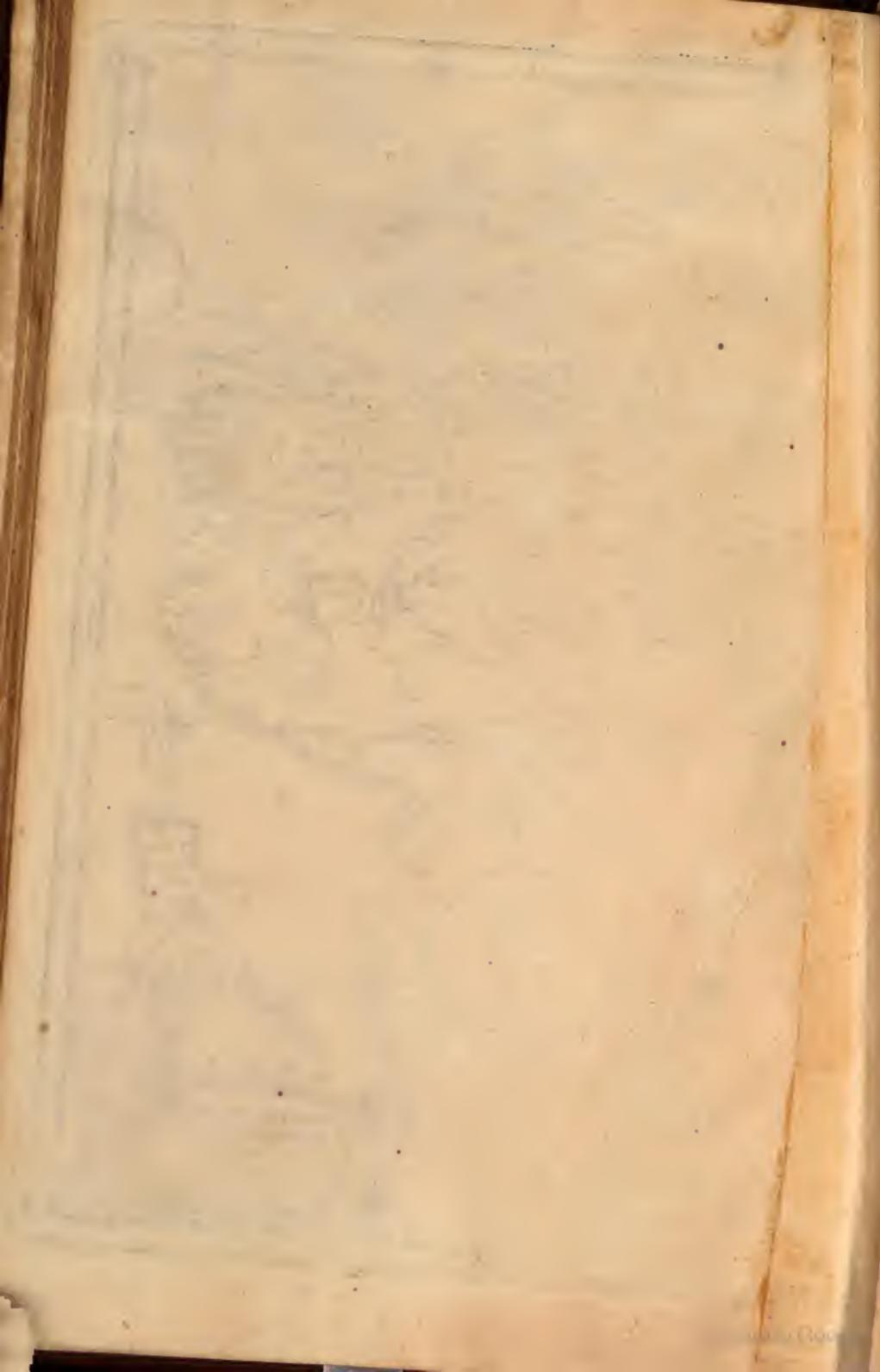

I N D I C U S

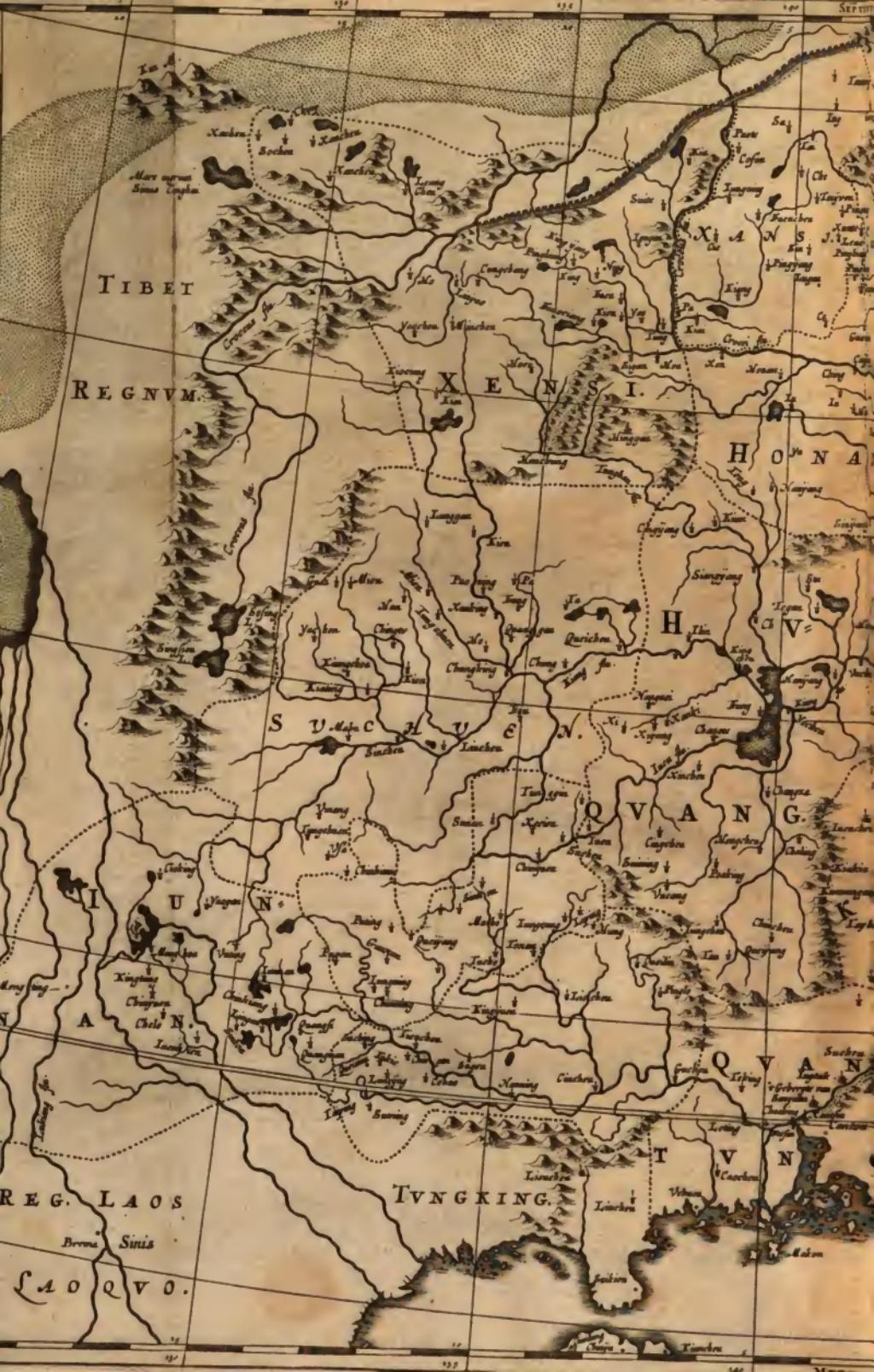
Mercator

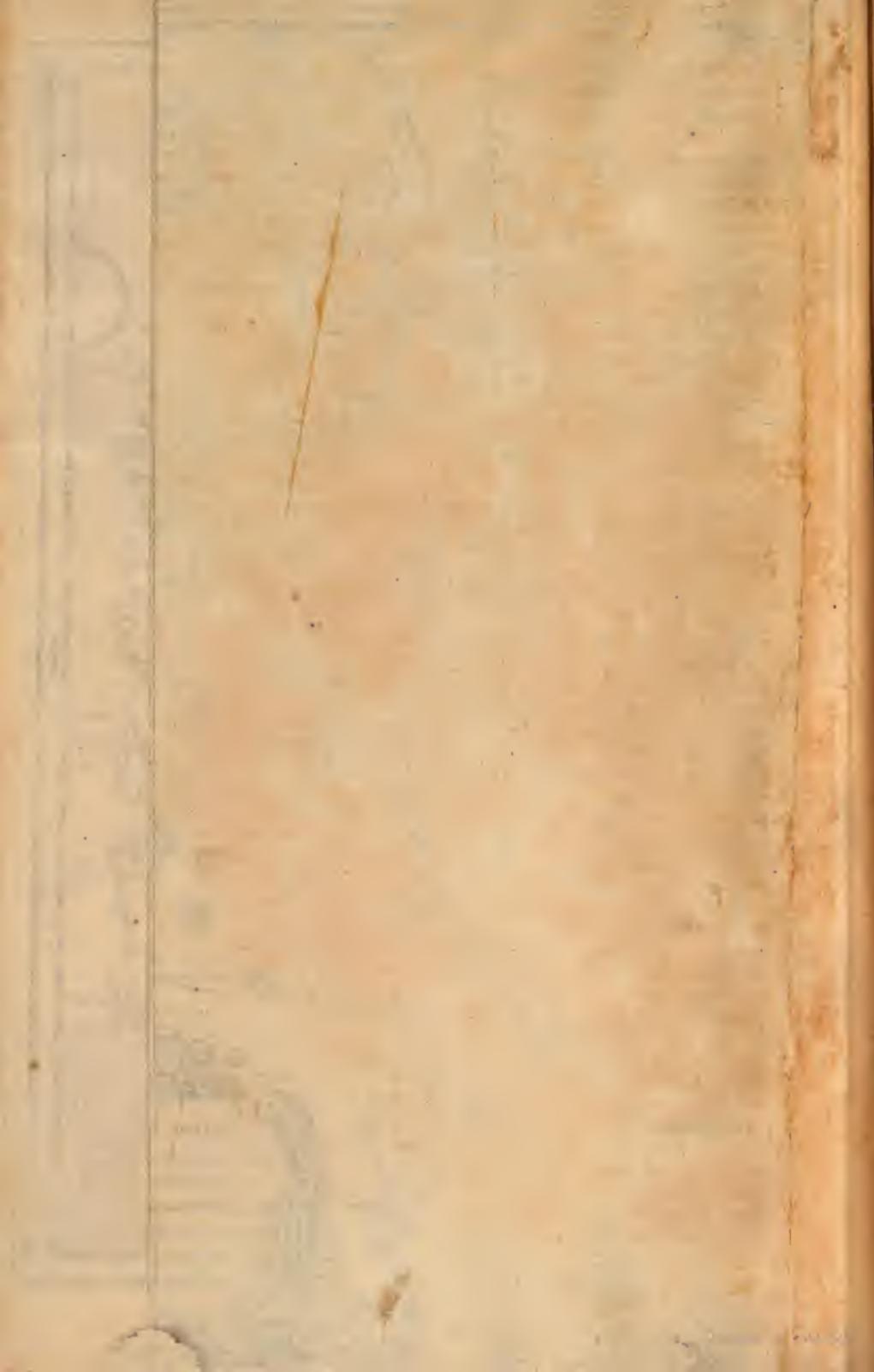
Divisiō
Imperiū
Sanci.

Imperium Sinicum
in XV Regna seu Provincias
distributum una
cum genuino situ urbium, metropoli,
litanarum, portuum, fluminarum, lacu-
rum, ceterarumque rerum confi-
deratione dignarum.

Descriptio
Chinæ.

CHINA Regnorum omnium maximum vastissimumque , ut ad ultimum Asiae terminum terreni globi conditor relegavit , ita quoque veteribus prorsus incognitum usque ad annum 1220. permanxit , quod M. Paulus Venetus , uti postea patebit , primus nobis sub nomine Catai detexit : ab Ortu siquidem Eo circumdatum Oceano , à Borea Tartariam habet adjacentem muro diremptam , cuius inexplorati adhuc termini ad Mare Glaciale usque extensi , haud dubiè cum Anian sive Fretō sive Isthmo , America Septentrionali alicubi continuantur , quamvis in hunc usque diem (quemadmodum magno sanè conatu à nostris Sinensibus Patribus investigatum fuit) ingentium horum Regnorum terrarumque limites à nemine adhuc detecti suur. Ab Occasu partim altissimorum montium jugis , partim arenoso deserto , ceterisque Regnis paulò post recensendis circundatur. Ab Austro denique Oceano Meridionali , Regnisque Tonchino , Coccina , Lao , aliisque limitatur. Latitudo incipit à 18. gradu , & usque ad 43. sece extendit , id est , 1440 milliarium Italicorum intervallo à Meridie in Boream distenditur. Ab Occasu verò in Ortum , cùdem ferè intercedine constat , unde Sinenses illud in suis mappis sub quadrati forma exprimit , quamvis à nostris Geographis , majori Mathematatum notitia instructis , illud ferè figura Lunæ tuberosæ describatur. Ad nominum confusionem quod attinet , illa tanta est , quanta est vicinarum gentium diversitas : Lusitani & Hispani Chinam : Veteres , ut est apud *Protolomeum* , Sin & Serica , Arabes Sin , Saraceni Cataium vocant : quarum appellationum nullam apud ipsosmet Sinos non dicam usitatam , sed ne nomine quidem notam esse vel inde patet , quod Sinensibus ab omni memoria in more positum fuit , ut quoties imperandi jus ex una familia in aliam pro humanarum rerum vicissitudine transit , toties

ipsum quoque Regnum novo nomine ab eo qui regnare incipit , insigniatur ; quod qui facit , speciosum aliquem titulum Regno pro arbitrio & beneplacito ponit. Ita olim *Tan* appellatum legitur , quod sine termino latum dicitur. Alias *Tu* , quod quietem indicat : deinde *Hin* sub magni Ducis nomine indigitatum. *Sciam* quoque dictum repetio , quasi dices , Regnum ornatissimum : *Cheu* Regnum refert , quod perfectione omnia reliqua Regna excedat. *Han* quoque , qua voce latetiam viam nominant : unde fit , ut singula propè Nationes illud prius differentibusque nominibus insigniant. Hodie nunc *Cium* quo nunc *Chium* hoc appellatur , quorum prius hortum ob summam amoenitatem rerumque abundantiam & libertatem : alterum verò medium sonat , eo quod Sinae Regnum suum in medio orbis terre , quem pariter quadratum esse volunt , situm putent.

Totum Imperium dividitur in quindecim Regna , vastissimis qua fluminibus , qua montibus distinguita , quorum novem numerantur ex parte Australi , sex ex parte Boreali. Totum hoc Regnorum complexum natura omnibus veluti inaccessum voluit. Ab Ortu & Austro Oceano æstuum vehementia vix pervio : ex Occasu ad prærupta montium juga nemini aditum promittit : à Septentrione partim immensæ vastitatis deserto , partim verò muro nongentorum milliarium Italicorum à *Xi* Rege annis circiter ducentis ante salutis nostræ ortum , operâ millenii hominum milibus contra Tartarorum irruptiones , quinque annorum spacio extrecto munitum , adeoque tot munimentis armatum , etiamnum sua persistit mole. Si solum murum attendas , id opus admiratione plenum est , quod Veteres haud dubiè , si ejus notitiam obtinuissent , inter septem Mundi miracula connumerassent. Sed nomina Regnorum subdamus.

Divisio
Imperi
Sinc.Termini
Imperi
Sinc.China à
fus sub
quadrati
figura ex-
primatur.Nomina
qui Impe-
riū insi-
gnior di-
versitas &
confusio.

Borealia Regna Imperii Sinici, sunt

1. HONAM.
2. XEMSI.
3. XANSI.
4. XANTUM.
5. PECHIN.
6. LEAUTUM.

Australia Regna Imperii Sinici, sunt

1. CANTON, *vel*, QUANTUNG.
2. QUAMS.
3. YUNNAN.
4. FUKIEN.
5. KIAMS.
6. SUCHUEM.
7. UTQUANG.
8. CHEKIAM.
9. NANKIM.

Verum ut epitomicas omnia complectamur, hic primò universi Imperii in quindecim sua Regna divisì Geographicum Schema apponemus, ut singulorum situm proprius intuearis. Et ne quicquam rerum memorabilium quoad Urbes, Montes, Flumina, Lacus, cæteraque scitu digna omisisse videamur, Geographico hoc Schemate, quod omnium Regionum descriptionem continet, prælusimus, ex quo veluti unica Synopsis, quicquid in toto Imperio consideratione dignum occurrit, reperias.

CAPUT II.

Monumenti Sinico-Chaldaei ante mille circiter annos ab Euangelicis Christianæ Legis propagatoribus in quodam Chinæ Regno, quod Xemsi dicitur, erexit, & anno tandem 1625. primum insigni Christianæ Legis emolumento detecti, fida, sincera & verbalis

INTERPRETATIO.

Inconstantia rerum humanarum.

Ea est rerum humanarum inconstantia, ut sicuti omnia seis intricata vicissitudinibus ex bono in malum, ex prospero in adversa, ex alto in ima, ex optima legum constitutione in pessimos rerum status, & contrà, perpetua quadam pericycloi volvi revolvique, abunde ex Historicorum monumentis intuemur, ita quoque in hac miseranda rerum catastrophe, nil nobis firmum, stabile, solidumque promittere valemus; quod vel maximè in fidei propagatione meridiana luce clarius eluescit. Quas Aegyptus, Graccia, universa denique Europa in fidei Christianæ propagatione, vicissitudines passa sit, non est quod hic describam, cum illa passim nota sint. Ecclesias quas olim sanctitatem, justitiam, & incredibili fidei zelo ferbuissē legimus, modò non duntaxat intepuisse, sed omni fidei

orthodoxâ sublatâ, partim Idololatriis, partim Mahometanæ legis impura peste, partim denique Hæretica pravitate contaminatas interisse, cum dolore gemebundi spectamus; ut proinde occultam circa Abdita Dei hæc divinorum judiciorum abyssum non tam investigare, quam eam cumprimis admirari, & proinde nostram cum timore & tremore salutem operari debeamus. Scit Deus quos elegerit ex omni carne, novit quos ex universa humani generis massa ad vitam æternam praordinauit, & quemadmodum hortulanus nunc ex hac, nunc ex illa arbore melioris notæ fructus, & jani ad matritatem perductos reliquis omisiss neglectisque colligit, ita inscrutabilis divinæ providentia altitudo ex millibus paucos, quos ipse solus novit, eligit, & nunc ex hoc, modò ex illo orbis terræ angulo, veluti fructus vitæ æternæ destinatos suis

Christianæ
legis varie
revolutio-
nes.

Divina pre-
videntia in
refusatio-
ne perdix
fidei.

suis quandoque reservatos temporo-
ribus &c locis depromit. Patet
hoc ex ipsa Euangeliī semente jam
vel à primævis Christianæ fidei ini-
tiis , sive ab Apostolo Sancto Tho-
ma , de quo postea , sive à suc-
cessoribus Sinarum Regno illata ,
cujus Ecclesia uti statim à principio
summo fervore ardens , ingentia ,
quoad animarum lucrum , incremen-
ta sumpsit , ita quoque intepescente
paulatim fervore , sive ex improbita-
te hominum , vitaque luxu abomi-
nando , sive illegitimis diversarum
gentium ritibus divino cultui contra-
riis , sive denique deficientibus
paulatim pastoribus , sylvestrens tan-
dem à divina Legis tramite prorsus
degener in conclamatum errorum
enormium barathrum prolapsa fuit ;
donec divina Clementia tantarum
ruinæ animarum misera , certis quæ
ipsa sibi suis reservavit temporibus ,
denuò per viros Apostolicos concul-
catam Vineæ sepem sylvestribus fe-
ris tanto tempore expositam novis
germinibus pampinisque instaurare
sibi complacuisse : quam vicissitu-
dinem quater in Sinarum Regno
accidisse in sequentibus quam ampli-
ssimè docebitur. Quarum ultima ,
quando arrisit ei qui tempora &
momenta posuit in sua potestate , à
Societatis J e s u Religiosis , opta-
to potius , quam sperato eventu (uti
grandium principia molimum diffi-
cillima sunt) accidit. Tentatus
quidem sibi à diversis in Regnum
omnibus alienigenis sub gravissimis
ponens interditus aditus ; sed uti nec
ratio , nec consilium contra Domi-
num , ita quoque ineffabili pro-
videntia suæ dispositione effectum
est , ut nostris tandem et si non si-
ne summis laboribus , difficultati-
bus , persecutionibusque aditus con-
cessus fuerit , eo cum fructu animarum ,
quo majorem non dicam spe-
rare , sed ne vel optare quidem po-
terant. Dum itaque strenue in Vi-
nea Domini laboratur , D E U S Opt.
Max. quam grata sibi sit ea , quam
spargebant , doctrina , ut potè quæ
illa eadem esset , quam ante mille

circiter annos alii Christianæ Vineæ
cultores jam dudum introduxerant ;
id admirando quodam eventu , eo
ipso tempore attestari sibi compla-
cuit , ut hoc pacto doctrinæ cœlesti
veluti ex profunda quadam tenebra-
rum caligine emergente , mox gran-
de illud ex enumerorum gentilium
conversione , Ecclesiæ Christianæ in-
crementum uti satis admirari , ita Di-
vini Numinis in eo providentiam fa-
tis laudare & deprædicare non cessar-
emus. Res ita se habet.

Anno 1625. cùm in *Siganfu* Me-
tropolis Regni *Xensi* pago quodam
pro fundamento ædificii sustinendi
apto fossa fieret , accidit , ut inter ex-
cavandum fossores in lapideam tabu-
lam Sinicæ Scripturæ spectabilem in-
ciderent , cuius extractæ quantitatem
mox mensurare aggressi , ejusdem
longitudinem 9; nostrorum palmo-
rum , latitudinem 5, grossitudinem unius
circiter palmi repererunt ; in fronte in
pyramidem terminabatur , Cruce
affabré sanè expressam. Ajunt , qui
eam studiosè iustrarunt , Crucem in
cornibus liliorum in modum repandam ,
cujusmodi similem Meliaporæ
in Sepulchro Divi Thomæ Apo-
stoli spectari afferunt , haud absimilem
ei , quam Equites S. Joannis
Hierosolymitani portant , partim col-
lo appensam , partim vestibus palliis-
que assutam ; sub hac Cruce sequitur
Epigraphes Sinico charactere ac
idiomate per totam Lapidis super-
ficiem expressus titulus , uti ex ad-
jecta figura patet : Et quemadmo-
dum Sinae naturali & veluti pondere
quodam in res curiositate refertas
feruntur , ita quoque vel primus
hujus detecti Lapidis rumor ingen-
tem mox Literatorum undiquaque
confluentum multitudinem attraxit :
cujus rei novitate permotus Lo-
ci Gubernator , venerabilis antiqui-
tatis monumentum altius contem-
platus , ut complures ad celebrita-
tem Urbi hoc monumento com-
parandam ex universo Regno , quod
jam fama complerat , alliceret , id
abaco affabré elaborato intra Bon-
ziorum templi pomerium testo su-

Inventio
Monumen-
ti Syro-Si-
nici.

Crucis figu-
ra in apice
Monumenti.

Sine cu-
riosi.

Monumen-
ti inventio in
universum
Imperium
evulgatio.

perimposito , partim ne ab injuriis temporum detrimentum aliquod incureret , partim ut quotquot forent , hujus tam insoliti monumenti spectatores id pro sua commoditate legere , examinare & describere possent.

Et quoniam marginibus lapidis Sinicis Charakteribus intermixti videbantur Charakteres Sinis ignoti , anxiis suspendebantur animis , ut quid illi referrent , cognoscerent , quibus tandem nostrorum diligentia plenè satisfactum fuit , uti in sequentibus patet. Primus omnium Leo Mandarini Christiana lege jam imbutus , ob ingens Christianæ fidei emolumenatum , quod indè emersurum sperabat , illud exactè descriptum toti Regno evulgavit. Quo concitati & nostri Patres primus , illud mox ubi legissent , Divini Numinis providentiam satis admirari non potuerunt , dum tempore novellæ Christi Vincæ , monumentum tanti ad gentilium conversionem momenti , ut emergeret sibi complacuit ; undè continere se nescii , ad illud propriis oculis lustrandum , in *Siganfū* , maximam *Xensi* urbem Metropolitanam , se contulerunt : quorum primus fuit

P. Alvarus Semedus Lusitanus , cuius verba tantò libertius hic produco , quanto majori necessitudinis vinculo , dum hic Romæ Procuratorem ageret , mihi obstrictus fuit , nec non omnia mihi oretenuit , quæ circa hoc Monumentum observarat , recensuit . ita autem loquitur *Fol. 158. in sua de rebus Sinensis Historia Italica edita.*

Doppo tre anni nel 1628. passorono alcuni Padri à quella Provincia con l'occasione d'un Mandarino Christiano , qui Philippus dicebatur , che ß andava , li deti Padri con l'autorità di detto Mandarino alzorono e Chiesa , e Casa nella Metropoli di *Siganfū* , poiche Iddio benedetto , che volle fosse scoperta una sì bella memoria del professore preso in quel paese della sua divina Legge , fusse anche servito , che si facilitasse la sua restituzione nell'istesso luogo . Fu conceduto à me d'essere dellí primi , estimas felice quella stanza per

l'occasione di veder la pietra , ed arrivato d'altre cose non mi curai . La viddi , la lessi , et tornai à leggere e rimirarla à bell' agio , ed alla longa , e considerando la sua antichità , ammirai , come fosse così intera , ed hauesse le lettere così chiare , e nettamente scolpite . Nella sua grossezza ha molte lettere Cinesi , le quali contengono molti nomi deli Sacerdoti e Vescovi di quel tempo . Vene ha però molte altre , le quali allora non furono conosciute , perchè ne sono Hebraiche , ne Greche , e che però quanto intendo , contengono li medesimi nomi , accioche se per avventura alcuno straniero non sapesse leggere quelle del paese , intendesse forse le peregrine . Passando poi per Coccino arrivas à Cranganor residenza dell' Arcivescovo della costa , per consultar sopra queste lettere col P. Antonio Fernandez della nostra Compagnia , perissimo nelle lettere di questa Christianità à di S. Thomaso , mi disse , che erano lettere Siriache , e quelli che ß usavano Hæc P. Alvarus Semedus . Verum cum vix esset , qui dictarum literarum notitiam haberet , tandem Romam transmissæ in meas manus pervenerunt , quarum interpretationem in *Prodromo Copto* ni fallor , primus exhibui , uti posteà fuisus ostendetur ; neque tamen omnes obtainere valui , utpote quarum nonnullæ in separatis chartis descriptæ forsitan ad specimen solummodo aliquod sumendum , ex Autographo excerptæ fuerunt . Verum cum non ita multo post tempore Autographi absolutum exemplar , quod & hodierno die in nostro Collegii Romani Musæo adhuc spectandum exponitur , ad me transmissum fuisse ; tunc enimverò unà cum exactiori tum *Sinenium* tum *Chaldaeorum Charakterum* interpretatione hoc veluti loco opportuno , omnia & singula conficienda duxi .

Pater Martinus Martinius post Semedum Romanum veniens , non solum Monumenti rationem oretenuit mihi retulit , sed & in suo Atlante ejusdem fuse meminit his verbis , *Fol. 44. ubi de Xensi Pro-*

Leo Mandarini primus id e-vulgavit.

P. Alvarus Semedus primus è nostris illud vidit & de scripsit.

P. Semeda primus , qui Monumentum à Sinis effossum propriis oculis vidit.

Syriacarum literarum interpretationatio.

P. Martinus in suo Atlan te hujs mentionem facit.

Provincia agit. Quod imprimis celebrem hanc Provinciam facit, est antiquissimus ille Lapis partim Syriae, partim Sinicis Characteribus exaratus de Legi Divina per Apostolorum successores ad Sinas allata; in eo Episcoporum ac Sacerdotum illius temporis nomina, & Imperatorum Sinenium in eos favores & indulta leguntur, brevis etiam sed exactissima & planè admiranda Legis Christianæ explicatio, eloquentissimo stylo Sinico composita continetur, de his multa a mente Deo dabit secunda decas epitomes historiarum Sinenium. Repertus est hic lapis anno 1625. cum in civitate Samyin erut à terrâ fossa quædam fundamenis muri cuiusdam collocandis prepararetur. De invento mox certior factus Loci Gubernator, cum veneranda antiquitatâ, cuius amantissimi sunt Sine, vestigia prorsus fuisse intuitus, continuo scripto quodam in Monumenti laudem editio, in altero ejusdem magnitudinis lapide totam inventi saxi periocchen incidi curavit, iisdem characterum notarumque ductibus quæ par erat fide servatis, cuius prototypum Exemplar Patres nostri Romam unâ cum interpretatione transtulerunt, ubi hodieque in Museo collegii Romani adseratur. Est autem lapidis figura in modum par alleogrammi extensa, quinque palmis lata, uno crassa, decem ferrè longa; in fronte Crux est, qualis ferrè Equitum Melitenium: hujus accusatiorem notitiam si quis desideret, inventerem totam fusius explicatam deducamque in Prodromo Copto R. P. Athanasi Kircheri, & in Relatione de Sinis R. P. Alvari Semedi. Obliteratam hanc Legis Dei notiam longissime temporis intervallo deletam ex hominum memoria restaurarunt denuo Patres Societas nostræ, pluribus Deo vivo & vero templis erectis, ac pietate summa administratis. Duo ibi è Patribus nostris Vineam illam Domini novellam strenue excolunt, eorum unus in ipsa Metropoli sedem fixit, alter per Provinciam ad Dei promovendum cultum, atque animarum bonum buc illucque, ubi majore exigit necessitas, subinde proficiunt, ut omnibus

ubiq; salutis panem potentibus frangat ac communicet. Hæc Pater Martinus Martinus.

His demùm accessit P. Michaël Boimus, qui exactam præ omnibus hujus Monumenti relationem mibi attulit, omnes defectus in eo describendo, ex manuscripto Sinensi, quod penes me habeo, emendavit, novam denuò minutamque totius Tabulæ interpretationem verbotenus factam operâ socii sui Andreæ Don Sin ex ipsa China oriundi, nec non linguae nativæ peritissimi orditus, me præfente confecit; quæ quidem omnia testata voluit, sequenti Epistola ad Leetorem data, qua totius rei seriem, & quicquid tandem circa hujusmodi Monumentum consideratione dignum occurrit, exactè descripsit, quamque veluti luculentum veritatis testimonium huic interpretationi, ipso annuente, ad æternam rei memoriam præfigendam censui; lapideum verò Monumentum juxta Autographum ex China allatum, quod in Musæo meo in hunc usque diem superstes est, genuinis suis notis & characteribus Sinicis, quam Chaldaëis, Scholiis etiam additis, incidentum curavi. Epistola dicta P. Michaëlis Boimi sequitur.

P. Michaël Boimus Polonus è Soc. JESU, Lectori benevolo Salutem.

Inter monumenta Catholicae fidei „ prædicata, in Sinarum Imperio reperita, præcipuum sibi vendicat locum marmoreus Lapis Sinicæ scripturâ, cum Characteribus Syriacis antiquis, Estrangelo nuncupatis, & subscriptione Chaldaeorum Sacerdotum, „ mille ante annos circiter exaratus.

Quamvis verò à P. Athanasio Kirchero Soc. JESU in Prodromo Copticâ „ Latina, & post illum à P. Alvaro Semedo Procuratore Sinarum, Italica, qui „ oculis inspexerat Monumentum, jam „ fuerit interpretatio illius impressa, „ quia tamen solum scripturæ lapidis sensum uterque fecutus, ille „ quoque needum Syriacas omnium „ Sacer-

P. Michaël
Boimus.

Sacerdotum subscriptiones interpre-
tandas ex China obtinuerat : pla-
cuit capropter integrè scripturam
ipsam, tam Sinicis Characteribus,
quam Latinis, cum Latina interpre-
tatione de verbo ad verbum, re-
tentâ phrasî Sinicâ, fideliter evulgat-
re, atque etiam subscriptiones omnes
Syrorum Syriacas à peritissimo Lin-
guarum interprete P. Athanazio
Kirchero commentatas, cum Sinicis
aliis, tanquam luculentissimis te-
stibus veritatis Catholicæ, univer-
sis proponere, atque ut uno verbo
dicam, Lapidem ipsum oculis totius
Mundi Sinico idiomate, prout an-
no Christi 782. exaratus fuit, expo-
nere; ut vel ex hoc antiquissimo te-
stimonio quilibet conjiciat, quam
vera sit doctrina moderna Catholi-
corum, cum eadem planè in opposito
Mundo apud Sinas mille retro annis,
videlicet à nato Christo anno 636,
fuerit prædicta. Sinicum Lapidis
Originale habetur Romæ in Museo
Collegii Romani Societatis JESU,
& Exemplar aliud in Domus Profel-
læ Archivo. Ego verò etiam Li-
brum attuli ab Sinis Doctoribus &
gravissimis Magistratibus eo ipso
tempore, quo Lapis repertus fuerat,
Sinicè impressum, in quo scriptura
Lapidis juxta archetypi sui veritatem
verisimilè & exactissimè expressa ex-
hibetur.

Exhortantur illi in adjunctis Li-
bro Prologis Galeatis universos Si-
nas, ut tandem Magistros magni
Occidentis (ita Patres Societatis JE-
SU appellant) adeant, & videant
candem prorsus Legem apud Sinas
eos prædicare, quam decem retrò
sæculis ipsorum majores cum tot Im-
peratoribus fuissent amplexati ;
quamque Sinici libri à Patribus So-
cietas JESU impressi ante Lapi-
dem repertum exhibuerant. Restat
nunc, ut breviter, quomodo mar-
moreus ille Lapis detectus sit, expli-
cemus.

Cum post obitum in Insula San*
no. ** cheu Sinarum S. Francisci Xaverii,
venerabilis P. Matthæus Riccius,
aliisque Patres Societatis JESU in

Sinarum interiora Euangeliū Chri-
sti intulissent, Residentiasque & Ec-
clesias in nonnullis Provinciis erexit-
sent, adeoque non exiguum pro-
gressum sanctæ fidei propagatio in
Provincia Xen-sj fecisset, Anno
Christi 1625. nonnemo è Societa-
tis JESU Patribus à Doctore Phi-
lippo invitatus, in patria illius Sān
yuen, viginti baptizavit personas,
& cum eodem Doctore ad viden-
dum Lapidem, quem paulò ante ali-
quot menses in Metropoleos Sj-
ngān-fū conjuncta Cheu-che villa,
dum rudera pro pariete ædificando
eruerent, invenerant, abiit. Is
scriptis (quod idem poste alii Pa-
tres, qui in Sj-ngān-fū Residentiam
& Ecclesiam constituerunt, cum
Christianis & ipsis gentilibus affir-
marunt) Lapidem repertum, latum
esse quinque palmis; fastigium Lapi-
dis adinstar pyramidis oblongæ duo-
rum palmorum, & latæ unius, effor-
matum; in vertice scalpro exsculptam
sanctam Crucem supra' nubeculas,
quæ brachiis lilia imitaretur, referre;
Præter Sinicam scripturam, ad latus
sinistrum, & infrâ, videri Syriaca no-
mina Syrorum Sacerdotum, atque
etiam alia nomina Sinica corundem
Sacerdotum subitus adjuncta. (con-
suetudo est Sinis plura nomina habe-
re; unde etiam hodie Christiani &
nomen Sanctorum in Baptismo acces-
ptum, & aliud Sinicum retinent.)
Admonitus Gubernator LocideMo-
numento reperto, percursus & no-
vitate rei, & etiam omni (namque
illi eo ipso die filius mortuus fuerat)
elegantem compositionem in laudem
Monumenti reperti fieri, ac in alio
simili Lapide marmoreo insculpi
præcepit, utrumque verò in fa-
no Bonziorum Tau Sū dictorum,
milliari uno distante à muris Me-
tropoleos Sj-ngān-fū, ad perpe-
tuam rei memoriam reponi pro-
curavit.

Plura alia Catholicæ fidei præ-
dicatæ Sinis vestigia subsequenti-
bus annis reperta sunt, quæ pla-
nè Deus videtur non nisi eo tem-
pore voluisse palam fieri, quo fidei
re repete-
ra.

Figura &
forma
Lapidis.

vestigia eodem tempore reperta. „ prædicatio operâ Patrum Societatis vetera & nova testimonia identitati fidei Catholice astipularentur in vicem , ac manifesta perspicuaque Euangelii veritas prostatet universis. Similes imagines S. Crucis in Provincia Fôkién anno Christi 1630. In Kiam s̄j Provincia lumine etiam miraculoſo emicante à gentilibus conſpecto anno Christi 1635. Et item in Fôkién montibus & civitate Cynen chen anno Christi 1643. cruces inventae fuerunt. Imò ipſe venerabilis P. Matthæus Riccius cum primū in Sinas penetravit , Xē tsū kiao , nomen Crucis doctrinæ reperit , quo nimirum Christiani antiquitus Crucis doctrinæ discipuli apud Sinas vocarentur ; & omnino vi- guisse Christianos in Sinarum Regnis cùm prima vice Tartari trecentos ante annos invassissent Sinas , conjunctosque Saracenis , Judæis , Nestorianis , atque Gentilibus , tempore etiam Marci Pauli Veneti , qui in Catay pervenerat , (quæ est ipſissima Sina) ibidem vixisse , mihi nullum dubium esse potest.

An S. Thomas Apostolus in China prædicavit. „ An autem S. Thomas , vel alius Apostolus Sinis prædicaverit Euangelium , neandum res certò comperta videtur. P. Nicolaus Trigautius colligit ex aliquibus testimoniis Ecclesiæ Malabaricæ Archiepiscopatus Cranganor , seu de Serra Christianorum S. Thomæ sic dictorum , quod ibi , sicut & in Meliapor (quæ olim Calamina , & modò à Lusitanis San Thome vocatur) prædicaverit S. Apostolus , còquod ex Gaza seu theſauro in Officio S. Thomæ recitat : Per S. Thomam Sina & Æthiopes conversi sunt ad veritatem ; per S. Thomam Regnum ealorum volavit & ascendit ad Sinas. Et in Antiphona : Æthiopes , Indi , Sina , Perse , in Commemoratione S. Thomæ offerunt adorationem nomini Sancto tuo. Item in Canone Synodali antiquo : Episcopi Magnæ Provinciæ , nimirum reliqui Metropolitæ Sinae , Indiæ ,

Pagès mittant literas consensio-“ nes. Adde quòd qui regebat illam Ecclesiam de Serra in adventu Lu-“ fitanorum , se subscribebat Me-“ tropolitanum totius Indiae & Sinae. Verùm enimverò consideratis pe-“ nitius rebus , ex iis circumstantiis ac vestigiis , quæ post P. Trigau-“ tium clarere cœperunt , neendum concludi certò potest , S. Thomam Apostolum per se apud Sinas di-“ seminasse Euangelium , Nam li-“ cet vestigia fidei Christi reperta , aperè ostendant illatam fuisse fidem Christi in Sinas ; nihilominus tamen illa ipsa vestigia monstrant penetraſſe fidem ad Sinas , cùm regnaret familia Heū han trium Regnorum , (quod modò est Nán kinū , Regnum tertium) nimirum in Provincia Kiam s̄j ad ripam fluminis , siquidem Crux ferrea circiter librarium trium millium pondere videtur , & legitur infixa fuisse Sinica æra , quæ cadit in annum à Christo nato 239. Unde fides & prædicatores illius apud Sinas Australes certò evin-“ cunter , fuisse ferè antè 1415 annos. Elapsis verò annis hisce ab ortu Christi , extintam Legis notitiam iterum renovatam per Sacerdotes de Tacyn Judea , seu Suria in Xensy Boreali Regno Sinarum , re-“ gnante familia Regia Tam anno Chri-“ sti 626. sicut inventus Lapis testa-“ tur. Ubi relatis prædicatoribus fidei Christi illius temporis apud Sinas , nulla fit prorsus mentio S. Thomæ , aut alterius Apostoli ; quod tamen multum conducebat ad intentionem illorum , qui Lapidem eri-“ gebant ad perpetuam memoriam , confignare ; videlicet prædicato-“ res fidei iterum prædicasse illam Legem , quam S. Thomas , aut aliud Apostolus prædicaverat apud Sinas. Proindè evincitur , illos de Ta cyn prædicatores , non habuiſſe notitiam S. Thomam , aut aliud Apostolum Sinis vulgasse doctri-“ nam Christi ; & signum conjectu-“ ramque fieri posse , fortè nec S. Thomam , nec aliud Apostolum intu-“ lisse Euangelium Sinis , aut ut mode-“ ratissi-

„ratissimum loquamur , nihil de hoc certe deduci posse ex vestigiis repertis ; „Superiora verò allata solum probare posse , Sacerdotes illos ex Ecclesia „S. Thomæ , vel Babyloniorum , quæ tum regebat Malabaricam de Serra Christianorum S. Thomæ (sicut postea invenerunt Lusitani) missos fuisset ad erigendum Sedem Episcopalem , inferendamque fidem Sinarum populis , cùm hoc vel ipsa lingua Syria antiqua estrangelo , quæ in illa Ecclesia retinetur , & olim in Babylone atque Syria in usu fuerat , verò similiter testetur. Orationes porrò in laudem S. Thomæ compositæ bene intelligi possunt , quod nempe per merita S. Apostoli , & ex ejus Ecclesia Sacerdotes fidem , quam à S. Thoma acceperant , fortè primi in Sinas omnium intulerint , ideoque jure merito S. Thomæ eorum conversionem debere attribui. Quare cùm nulla mentio S. Thomæ Apostoli reperiatur in hucusque vestigiis fidei prædicatæ detectis , asseverare certò non possumus , Sanctum Thomam , vel alium Apostolum Sinis prædicasse Euangeliū ; Multis verò post seculis Christiani Preste Joannis ro Joan. (quem M. Paulus Venetus Ihsu Crucis cultores.

Christia ni sub Presbytero Joan. (quem M. Paulus Venetus Ihsu Crucis cultores.

Doctrinæ Cultores vocatos , & cum Tartaris , aut paulò ante in Sinas penetrasse ; nam illi de Judæa , vel potius Syro-Chaldæa , aut Malabarica , uti multò Tartaris Christianis antiquiores , ita quoque suos sequaces discipulos claræ Doctrinæ Kin Kiao appellari volebant. Crediderim au-

tem , Prædicatores illos non ex Iudea venisse ; nam Syros fuisset , Syria lingua & nomina testantur ; se tamen de Judæa dixisse , quod Legem , quæ in Judæa exorta fuerat , prædicaverint. Verum ex quoniam loco venerint illi Sacerdotes Syri , sicut & illorum subscriptiones Siriacæ , has R.P. Athanasii Kircheri optimè de universa antiquitate merciti Viri , industriosis Commentationibus relinquimus ; quas ut majo rifice & soliditate perficeret , in hunc finem eandem quoque scripturam à nobili Juvencu Sina Don Chin Andrea , individuo itineris mei Romam ad Sedem Apostolicam comite , Sincis characteribus novo labore propria manu , ex libro (qui jam à Sini cis Doctoribus summæ tum authoritatis tum fidei viris impressa , & in universum Imperium divulgata fuerat) excerptam , & à me de verbo ad verbum Latinè traductam , ac numeris interpunktam obtulimus , Librum verò prototypo Lapidis prorsus con gruum , in Musæo ejusdem , ratiō rum rerum velut quodam promocondo , ad perpetuam rei memoriam , unā cum facti attestatione propria manu , aliorumque è China oriundorum subscripta posuimus. Romæ , 4 Nov. Anno 1653.

P. MICHAEL BOIM.
ANDREAS DON SIN, SINA.
MATTHÆUS SINA.

Oculati inspectores Monumenti , nec non bujus Tabulæ ex Prototypo descriptores.

C A P U T III.

De triplici Interpretationum Modo & Ratione . Nota ad Lectorem.

Antequam ad exactam Monumenti nostri expositionem procedamus , triplicem prius interpretandi methodum hic exhibam enucleandam censuimus ,

ne Lector tot verborum nominum que suis numeris signatorum divisionibus perplexus , anceps , dubiusque hæreret.

Prior itaque Interpretatio , nihil aliud docet , nisi modum , quo Charæteres

Eteres nominum verborumque, quæ in Monumenti Tabula continentur, Latinè pronunciari debeant.

Interpretatio II. verbalis indicat; quid Characteres nominum verborumque in Monumento contentorum propriè significant.

Interpretatio III. paraphrasticam quandam Monumenti expositionem continet, qua vitatā phrasī Sinicā quantum fieri potuit, utpote Europæis auribus inusitata, latentes Tabulæ sensus paulo fusiū explicantur, in Latinam lingua translati.

Notet itaque Lector; Quod, si cuti universus in Monumento Sinicæ scripturæ contextus in 30 Columnas divisus est, ita quoque sequentem Tabulam in totidem dividendam censuimus; ita quidem ut voces Sinicæ Latinis literis expressæ, iis, quæ in Columnis Monumenti continentur, quoad numerorum naturalem dispositionem quam exactissimè respondeant: quod ea de causa fecimus; ut Lector curiosus uniuscujusque Sinici Characteris pronunciandi modum protinus ex numerorum correspondenti cognoscere posset. Exempli gratia: Si nosse desideres, quomodo hic Character Sinicus 月, qui in tertia, sede Columnæ 10. Tabulæ continentur, Sinicè pronunciandus sit: sic ages; quare in sequenti Interpretationis I. Tabula 10. Columnam, & tertius in eadem locus offert vocem Sinicam (Chun yue) & sic Sinicus Character 月 pronunciandus est. Rursus si nosse desideres, quomodo hic Character 王, qui in Columna 7. quartum locum occupat, pronunciandus sit; Quare in sequenti Tabula 7. Columnam, & 4. inea locus dabit vocem Sinicam (Sem) Latine expressam; quæ est genuina Characteris 王 pronunciatio. Non aliter in omnibus & singulis Sinicæ Tabulæ vocibus, cum Latinæ Tabulæ vocibus juxta numerorum seriem comparandis tibi procedendum esse scias.

Si vero quispiam non pronunciandi solummodo modum, sed & Characteris quoque Sinici, v. gr. 月 significationem nosse desideret; is à Interpretationis II. verbalis Tabulam adibit, & in ea Columnæ 10. tertius locus offeret vocem (Luna), quæ est dieti Characteris significatio. Sic in Col. 7. quartus locus dabit vocem (vita) quæ est Characteris 王 vera significatio. Et sic in 王 cæteris omnibus par modo procedes; quæ hoc loco Lectori insinuanda duximus, ut quid tot numeris signatis vellemus, eum non lateret. Vides igitur, in Tabula Sinica 29 Columnas, præter Columnam titularem o signatam, esse; quarum singulas juxta naturalem numerorum seriem, suis ordine numeris aliquousque signa vimus: quod verò omnes numeris non sunt signatae usque ad Col. calcem, hoc ideo factum est; primo ne Columnas tot numeris intricaremus, deinde, quia sperabamus futurum, ut Lector seipso facile locum desiderati Characteris sit reperturus. V. gr. si quis scire desideret quomodo hic Character 月 qui in col. 18. occurrit sine numero; pronuncietur; is à principio Columnæ 18. ordine numerorum procedet usque ad dictum Charakterem, & inventet eum 9. loco constitutum. hic itaque in sequenti Tabula Col. 18. nono loco inventus, dabit (Tá) pronunciationem Characteris 大, & in Interpretatione II. Col. 18. nono loco una dabit ejus significationem, quæ est (instituit.) Si vero subinde in Tabula duo Characteres iidem numeris signati occurrerint, id indicat amplificationem quandam, quam Scriptor binis Characteribus ideo expressit, quod unam tamen rem quoad substantiam significarent.

Restat ut vocales sive accentus, quibus voces Sinicæ in sequenti Tabula signantur, exponamus. Est idioma Sinarum valde limitatum; unde quemadmodum multitudine literarum omnes

alias Mundi Nationes superat, ita quoque vocabulorum paucitate cedit omnibus; Nam numerus eorum vix mille sexcenta vocabulorum excedit: omnes quoque voces desinunt in vocalibus, & paucæ terminatione hac privata, ut plurimum in *m.* & *n.* desinunt; suntque cunctæ monosyllabæ & indeclinabiles, tam nominum quam verborum; *Qua* de causa Lingua redditur valde æquivoca, ita ut *xepe* verbum in locum nominis, & nomen in locum verbi assumatur. Mirum tamen non immerito cuiquam videri posset; quid top ac tanti Characteres, qui in eorum Onomastico quod dicitur *Haipien*, id est Mare magnum, ad sexaginta millia numerantur, in tanta vocum uti diximus paucitate conferant: quod ut pateat; sciendum est, voces Sinicas uti paulo ante ostendimus, vix 1600 excedere. Cujusmodi sunt v. gr. *Ca*, *can*, *can*. *Ce*, *che*, *chi*, *chim*. *Ci*, *co*, *chu*. *Fe*, *fo*, *fi*, &c. uti ex Dictionario eorum patet. Sed uti unaquæque harum vocum diversissimas significations habet, ita quoque illæ nisi ex accentu differenti intelligi nequeunt. Accentus itaque sunt, tum ad scribendum, tum loquendum, ad intelligentias hujusmodi voces necessarii. Hinc ad facilitandam linguam Sinensem, N N. P. P. juxta Musicas notas *UT*, *RE*, *MI*, *FA*, *SOL*, *LA*, ascensus descendensque Sinicorum accentuum in pronunciatione observandorum disponuerunt. Sic v. gr. unica dictio *Tascripta Latinis literis*, notis quinque signata, ut diversas significations exprimit, ita quoque diversis vocibus & accentibus, quem-

admodum à Sinis diversis Charakteribus exprimitur, pronunciari debet. Vocales sunt illæ quæ sequuntur:

• • • •

Prima nota responderet Musico accentui *ut*: sonus verò seu enunciatio Sinica, quam ipsi *Chō pim* vocant, idem norat, ac prima vox prodiens æqualis.

Secunda nota responderet Musico *re*, & Chinicè vocatur *Pim xim*, quasi dicas clara vox æqualis.

Tertia nota responderet Musico *mi*, & vocatur à Sinis *Xām xim*, id est, vox alta.

Quarta nota responderet Musico *fa*, & Sinicè significat *Kiū xiñ*, abeuntis alta vox.

Quinta nota responderet Musico *sol*, Sinicè *Gē xim*, id est ingredientis properans vox. Reliqui duo accentus *o* & *ɔ* planam vocem indicant.

Hoc pacto uti paulo ante innuimus, hæc dictio monosyllaba *Ta*, ex se indifferens est, sed pro diversitate vocalium quibus insignitur, differentes significations exprimit, uti sequitur:

- Tā*, Dens.
- Tā*, Mutus.
- Tā*, Excellens.
- Tā*, Stupor.
- Tā*, Anser.

Quæ omnia hic præmittenda censuimus, ut quid per tot notas, quibus sequentis Tabulæ Sinicæ voces insigniuntur, significetur, Lectorem non lateret. Sed hisce jam præmissis, *Lapidis* sanc admirandi interpretationem ordiamur.

P. 1

卷之三

卷之三

INTERPRETATIO I.

Quâ

Characterum Sinicorum, qui in Monumento Sinico continentur, pronunciatio genuina per Latinos Characteres exprimitur.

7. Chum̄	4. Kiaó	1. Tá	o.
8. Kuē	5. Lieü	2. Cyn̄	
9. Poeȳ	6. Hin̄	3. Kim̄	
4. COL.	3. COL.	2. COL.	I. COLUMNA.
1. uû	1. sú	1. ll̄	1. Kim̄
2. tê	2. {xī	2. kî	2. kiaó
3. eyen̄	2. {chî	3. ngan̄	3. gieú
4. pê	3. chum̄	4. chim̄	3. {chin̄
5. chuen̄	4. kië	5. j̄	4. {chum̄
6. xaô	5. miñ	6. ll̄	5. kuē
7. cyë	6. tum̄	7. tien̄	6. sum̄
8. mö	7. yû	8. tȳ	7. syen̄
9. van̄	8. poj̄	9. kaī	9. ll̄
10. tū	{fi	10. gë	10. uû
11. kieū	9. {chî	11. yuē	11. yuen̄
12. mi	10. nuý	12. yun̄	12. siaô
13. hieū	11. xī	13. ll̄	13. gen̄
14. fō	12. j̄	14. cheū	14. {lin̄
15. yû	13. san̄	15. yē	15. heū
16. xī	14. pê	16. sb̄	16. heū
17. rigò	15. lô	17. eyam̄	17. ll̄
18. san̄	16. xē	18. chin̄	18. miaó
19. yë	17. ú	19. tan̄	19. yeù
20. fuen̄	18. chum̄	20. uē	20. sum̄
21. xim̄	19. kië	21. gen̄	21. hiuen̄
22. kim̄	20. suȳ	22. liē	22. kiü
23. sun̄	21. kië	23. sō	23. ll̄
mi	22. chë	24. gin̄	24. {saó
{xī	23. kim̄	25. pië	25. miaó
ö	24. chë	26. sú	26. {hoá
25. cyë	25. fā	27. {leam̄	27. j̄
26. yñ	26. lô	27. {hō	28. yuen̄
27. chin̄	27. hoë	28. lin̄	29. sun̄
28. guëȳ	28. chî	29. chih̄	30. chë
29. tum̄	29. uē	30. hoá	31. kî
30. gin̄	30. j̄	31. baȳ	32. gueȳ
31. chö	31. tõ	32. hoën̄	
32. taȳ	32. sun̄	33. yueñ	
33. xim̄	33. hoë		

4. COL.	3. COL.	2. COL.	1. COLUM.
34. <i>tiēn</i>	34. <i>cum</i>	34. { <i>chī</i>	33. <i>rigò</i>
35. <i>syueri</i>	35. <i>yeū</i>	34. { <i>sym</i>	34. <i>sān</i>
36. <i>kim</i>	36. <i>ȳ</i>	35. <i>biū</i>	35. <i>yé</i>
37. <i>xē</i>	37. { <i>lūn</i>	36. <i>ll̄</i>	36. <i>miao</i>
38. <i>nyù</i>	37. { <i>lb̄</i>	37. <i>pū</i>	37. <i>xim</i>
39. <i>taū</i>	38. <i>hoe</i>	38. <i>ym̄</i>	38. <i>uu</i>
40. <i>xim</i>	39. <i>taō</i>	39. <i>sō</i>	39. <i>yuen</i>
41. <i>yū</i>	40. <i>sū</i>	40. { <i>tam</i>	40. <i>chin</i>
42. { <i>stā</i>	41. <i>ȳ</i>	40. { <i>chī</i>	41. <i>chu</i>
42. { <i>cyn</i>	42. <i>yaō</i>	41. <i>syn</i>	{ <i>ō</i>
43. <i>kim</i>	43. <i>fō</i>	42. <i>pueñ</i>	{ <i>lō</i>
44. <i>sō</i>	44. <i>hoe</i>	43. <i>uū</i>	{ <i>ō</i>
45. <i>kaō</i>	45. <i>fā</i>	44. <i>hī</i>	{ <i>yū</i>
46. <i>cyan</i>	46. <i>xen</i>	45. <i>xi'</i>	43. <i>pon</i>
{ <i>pō</i>	47. <i>ȳ</i>	46. <i>ki</i>	44. { <i>xē</i>
47. { <i>sū</i>	48. <i>kiaó</i>	47. <i>yū</i>	{ <i>çū</i>
48. <i>tū</i>	49. <i>gin</i>	48. { <i>sō</i>	45. <i>ȳ</i>
49. <i>hoej</i>	50. <i>chi</i>	48. { <i>tūn</i>	46. <i>tym</i>
50. <i>ȳ</i>	51. <i>lu</i>	49. <i>xi'</i>	47. <i>sū</i>
51. <i>lay</i>	52. { <i>sym</i>	50. <i>uām</i>	48. <i>fam</i>
52. <i>cum</i>	52. { <i>ym̄</i>	51. <i>chéu</i>	49. <i>kū</i>
53. <i>yuen</i>	53. { <i>ngēn</i>	52. <i>xē</i>	50. <i>yuen</i>
{ <i>lb̄</i>	54. <i>ym̄</i>	53. <i>xūn</i>	51. <i>fum</i>
54. { <i>xē</i>	55. { <i>mim</i>	54. <i>cym</i>	52. <i>lb̄</i>
55. <i>sū</i>	55. { <i>mim</i>	55. <i>hiēn</i>	53. <i>sem</i>
56. <i>xim</i>	56. <i>man</i>	56. <i>pim</i>	
	57. <i>gēn</i> .	57. <i>tā</i>	
		58. <i>yū</i> .	

9. COL.	8. COL.	7. COL.	6. COL.	5. COLUM.
{ <i>lō</i>	1. <i>syen</i> .	1. <i>tum</i>	1. <i>fu</i>	1. <i>yeū</i>
{ <i>pueñ</i>	2. <i>sȳ</i>	2. <i>lī</i>	2. <i>ham</i>	2. { <i>xuē</i>
1. <i>chen</i>	3. <i>sym</i>	3. <i>seū</i>	3. <i>ȳ</i>	2. { <i>chī</i>
2. <i>cym</i>	4. <i>fan</i>	4. <i>sem</i>	4. <i>tem</i>	3. <i>kieñ</i>
3. <i>yuñ</i>	5. <i>sō</i>	5. { <i>sym</i>	5. <i>min</i>	4. <i>fā</i>
4. <i>lb̄</i>	6. <i>chin</i>	5. { <i>chī</i>	6. <i>cum</i>	5. <i>lb̄</i>
5. <i>say</i>	7. { <i>cham</i>	6. <i>lū</i>	7. <i>han</i>	6. <i>kiā</i>
6. <i>chin</i>	7. { <i>chī</i>	7. <i>sūn</i>	8. <i>lim</i>	7. <i>kuē</i>
7. <i>kim</i>	8. <i>taō</i>	8. <i>siū</i>	9. <i>yū</i>	8. <i>yū</i>
8. <i>vām</i>	9. <i>miao</i>	9. { <i>sō</i>	10. <i>xi</i>	9. <i>tā</i>
9. <i>fum</i>	10. <i>lb̄</i>	9. { <i>ȳ</i>	11. <i>yū</i>	10. <i>yeū</i>
10. <i>liō</i>	11. <i>nañ</i>	10. <i>yen</i>	12. <i>ki</i>	11. <i>xuē</i>
11. <i>ȳ</i>	12. <i>mim</i>	11. <i>uay</i>	13. <i>ej</i>	:
12. <i>chī</i>	13. <i>cum</i>	12. <i>biñ</i>	14. <i>nem</i>	12. <i>sān</i>
13. <i>kieñ</i>	14. <i>ym̄</i>	13. <i>cyō</i>	15. <i>sū</i>	13. <i>yē</i>
14. <i>hiēn</i>	15. <i>chaō</i>	14. <i>tym</i>	16. <i>sū</i>	14. <i>cim</i>

9. COL.	8. COL.	7. COL.	6. COL.	5. COLUMNA.
{chen	16. ym	15. sò	17. pù	15. fum
quon	17. kiám	17. y	18. tyán	16. uu
{kien	18. chím	16. uu	19. ú	17. yen
sú	19. kim	17. ny	19. xim	18. chi
16. chí	20. kiaó,	18. cym	20. chin	19. syn
17. yú	21. guej	19. pu	21. kin	20. kiaó.
18. {cham	22. taó.	20. biö	22. leü	21. taô.
ngán.	23. fi	21. {cam	23. lb	22. learn
19. iy	24. xim	{hoe	24. xe	23. yun
20. su	25. pu	22. kiün	25. cye	24. yu
21. fay	26. cum	23. kuey	26. pu	25. chim
22. chin	27. xim	24. eyen	27. nam	26. syn
{sam	28. fi	25. yu	28. yuen	27. chi
cum	29. taó	26. gin	29. hoa	28. pa
yuen	30. pu	27. pu	30. y	29. kim
lim	31. tá	28. syu	31. fa	30. tu
24. gum	32. taó	29. {hoë	32. lim	31. lién
25. cham	33. xim	{fay	33. pien	32. chím
26. sy	34. fi	30. ye	34. fa	33. chin
27. kiaó.	35. kië	31. kim	35. yo	34. chin.
28. piñ	36. {tien	32. y	36. xuy	35. kl
29. ym	chia	33. yu	37. fum	36. san
30. ge	37. ueñ	34. ngo	38. tie	37. cham
31. nuý	38. min	35. chay	39. feu	38. chl
32. fan	taý	36. y	40. hoa	39. muen.
33. kim	39. {sun	37. fo	41. lb	40. koy
34. xu	{uen	38. che	42. kië	41. sem
35. tién	40. {hoám	39. lb	43. hiü	42. mie
36. uen	iy	40. chim	44. pe	43. su
37. taó	41. kuäm	41. hoë	45. yñ	44. huén
38. kin	42. hoa	42. y	46. xi	45. kim
39. guej.	43. {ks	43. cym	47. xe	46. ge
40. xin	yun	44. xim	48. gñ	47. y
41. chí	44. min	45. guej	49. yum	48. po
42. chim	45. xim	46. kú	50. su	49. ngan
43. chin	46. lim	47. cye	51. chaó	50. fu
44. te	47. gin	48. xi	52. y	51. mö
45. lim	48. {ta	49. li	53. hoë	52. uam
46. chuen	cyñ	50. gan	54. uu	53. yu
47. xeü	51. tá	51. tá	55. kiü	54. xl
48. {chen	52. kuë	52. pi	56. kie	55. yu
quon	50. yeü	53. gun	57. mö	56. sye
49. xe	51. xam	54. uam	58. chin	57. quý.
50. yeü	52. te	55. cye	59. gin	58. chao.
51. lb	53. yue	56. ge	60. {chi	
52. nién.	54. ö. i	57. ye.	61. yn.	

14. COL.	13. COL.	12. COL.	11. COL.	10. COLUM.
1. xi'	1. kiú	1. xim	1. ue	1. cyen
2. muum	2. taó	2. cye	2. li'	2. cye
3. pe	3. giñ	3. tem	3. giñ	3. chün
4. chim	4. y. u.	4. Yam	4. siuen	4. yue
5. kia	5. lo	5. yum	5. hñ	5. uu
6. ym	6. kam	6. hoeý	6. tien	6. chan
7. kim	7. fa	7. fa	7. hiá	7. min
8. fo	8. fi	8. kiaj	8. so	8. xim
9. {xim lië	9. kim	9. ngan	8. su	9. uu
10. mién	10. pu	10. sy	9. cye	10. chan
11. {se	11. him	11. yu	10. yu	11. ty
12. {gu	12. chu	12. tu	11. kim	12. suy
13. yun	13. fi	13. ki	12. {nym fam	13. fam
14. choam	14. te	14. kie	15. han	14. xe
15. tem	15. pu	15. han	16. guey	15. kiaó
16. kiu	16. lie	17. {su	13. qao	16. mie
17. yu	17. tu	18. {sumi	14. {cyn kué	17. cy
18. {tum cheu	19. quam	18. ta	15. xi	18. kuñ
19. {syen tien	20. quo	19. {cyn ue	16. ye	19. sem
20. mo	21. {ven	20. kue	17. so	20. {ta cyn
21. hia	22. cham	21. tum	18. tu	21. kué
22. su	23. min	22. {xan bui	19. cem	22. ta
23. siaob	24. kao	23. chi	20. {lb xe	23. te
24. xan	25. gun	24. bay	21. ye	24. {lo puen
25. pain	26. ta	24. pe	22. giñ	25. yuen
26. yu	27. ty	25. kie	23. gun	26. cyam
27. {sy kaeo	28. ke	26. chum	24. cheu	27. kim
28. yeu	29. cum	27. {paò chi	25. te	28. syam
29. gio	30. cyen	28. xan	26. van	29. lay
30. cem	31. fu	29. sy	27. cyn	30. kien
31. xcü	32. {giun se	30. uam	28. kin	31. xam
32. {lo han	33. chin	31. cyen	29. sy	32. kim
33. ta	34. gun	32. kim	30. xiñ	33. cyam
34. te	35. lb	33. boä	31. kiu	34. kl
35. {kie lië	36. yu	34. lim	32. tam	35. kiaó
36. pin	37. chu	35. tum	33. taó	36. chi
37. kiu	38. cheu	36. cye	34. kuam	37. yuen
38. fam	39. ko	37. cham	35. kim	38. miaó
39. kuej	40. chi	38. sum	36. fum	39. juu
	41. kim	39. nié	37. tum	40. quon
	42. xi	40. xuý	38. xen	
	43. gem	41. kí	39. siuen	
	44. gun		40. lim	
		41. kí		41. kl

14. COL.	13. COL.	12. COL.	11. COL.	10. COLUMN.
40. <i>suī</i> .	45. { <i>lö</i> <i>pucn</i>	42. <i>tú</i> . 43. <i>chö</i>	41. <i>yeü</i> 42. <i>sü</i>	42. <i>yuen</i> 43. <i>sun</i>
41. <i>ue</i> .	46. <i>guey</i>	44. <i>hö</i>	43. <i>cyan</i> 44. <i>syé</i>	44. <i>sem</i> 45. <i>chim</i>
42. <i>uay</i>	47. <i>chin</i>	45. <i>uon</i>	44. <i>iy</i>	46. <i>lië</i>
43. <i>kaö</i>	48. <i>kuë</i>	46. <i>pú</i>	45. <i>chiü</i>	47. <i>yaö</i>
44. <i>cem</i>	49. <i>ta</i>	47. { <i>tan</i> <i>hoen</i>	47. { <i>chuen</i> <i>mo</i>	48. <i>sü</i>
45. <i>cum</i>	50. <i>fä</i>	50. <i>chiam</i>	48. <i>xi</i>	49. <i>uü</i>
46. <i>chin</i>	51. <i>chu</i> .	48. <i>min</i>	49. <i>pië</i>	50. <i>fan</i>
47. <i>yuen</i>	52. { <i>fä</i> <i>leu</i>	49. <i>yuë</i>	50. <i>tien</i>	51. <i>xue</i> .
48. <i>uam</i>	53. <i>xë</i>	50. <i>chu</i>	51. <i>sü</i>	52. <i>li</i> .
49. <i>kiü</i>	54. <i>tao</i>	51. <i>ye</i>	52. <i>fan</i>	53. <i>yew</i>
50. <i>guey</i>	55. <i>kuë</i>	52. <i>kuam</i>	53. <i>say</i>	54. <i>uam</i>
51. <i>cyue</i>	56. <i>fö</i>	53. <i>pië</i>	54. <i>ym</i>	55. <i>shuen</i>
52. <i>nieü</i>	57. <i>yuen</i>	54. <i>sö</i>	55. <i>lam</i>	56. <i>ey</i>
53. { <i>sun</i> <i>chi</i>	58. <i>hiëu</i> :	55. <i>uh</i> .	56. <i>kim</i>	57. <i>muen</i> .

19. COL.	18. COL.	17. COL.	16. COL.	15. COLUMN.
1. <i>yuen</i>	1. <i>xi</i> ,	1. <i>paö</i>	1. <i>cum</i>	<i>taö</i> !
2. <i>kü</i>	2. <i>yuen</i>	2. <i>cyan</i>	2. <i>kien</i>	1. { <i>hoam</i>
3. <i>nem</i>	3. <i>xen</i>	3. { <i>fuj</i> <i>fuý</i> .	3. <i>kö</i>	1. { <i>ty</i>
4. <i>tym</i>	4. <i>su</i>	4. { <i>fuý</i> <i>xö</i>	4. <i>pan</i> .	2. <i>lim</i>
5. <i>io</i> .	5. <i>llö</i>	4. { <i>xö</i>	5. <i>ge</i>	3. <i>nym</i>
6. <i>ngö</i>	6. <i>fö</i>	5. <i>tan</i>	6. <i>kiö</i>	4. <i>kuë</i>
<i>skien</i>	7. <i>çö</i>	5. <i>biä</i>	7. <i>xü</i>	5. <i>rem</i>
<i>chum</i>	8. <i>kay</i> .	6. { <i>siö</i> <i>chä</i>	8. <i>quam</i>	6. <i>ü</i>
7. { <i>xim</i>	9. <i>ta</i>	7. { <i>chä</i>	9. <i>tien</i>	7. <i>uam</i>
<i>xim</i>	10. <i>kim</i>	8. <i>hum</i>	10. <i>jen</i>	8. <i>cyn</i>
<i>ven</i>	11. <i>lim</i>	9. <i>cum</i>	11. <i>chü</i>	9. <i>lim</i>
<i>uu</i>	12. <i>llö</i>	10. <i>tem</i>	12. <i>chë</i> .	10. <i>fo</i>
<i>hoam</i>	13. <i>hoam</i>	11. <i>hian</i>	13. <i>san</i>	11. <i>yü</i>
8. { <i>ty</i>	14. <i>ye</i>	12. <i>cyaö</i>	14. <i>gay</i>	12. { <i>skien</i>
9. <i>pi</i>	15. <i>kien</i> .	13. <i>ge</i> .	15. <i>ta</i>	{ <i>llö</i>
10. <i>pä</i>	16. { <i>guñ</i> <i>uen</i>	14. <i>chum</i>	16. <i>cyn</i>	13. <i>ram</i>
11. <i>chim</i>	16. { <i>uen</i> <i>uu</i>	15. <i>lay</i>	17. <i>kuë</i>	14. <i>ram</i>
12. <i>chü</i>		16. <i>pe</i>	18. <i>yeü</i>	15. <i>fä</i>
13. <i>chë</i>		17. <i>nan</i>	19. <i>cem</i>	16. <i>tum</i>
14. <i>yeü</i>	17. { <i>hoam</i> <i>ty</i>	18. <i>xan</i>	20. { <i>kië</i> <i>hö</i>	17. <i>gan</i>
15. <i>min</i> .	18. <i>kuey</i>	19. <i>siun</i>	21. { <i>chén</i> <i>kië</i>	18. <i>yaö</i>
16. <i>hen</i> .	19. <i>cham</i>	20. <i>kië</i>	22. <i>sym</i>	19. <i>lb</i>
17. <i>kieü</i>	20. <i>xim</i>	21. { <i>poeý</i> <i>fë</i>	23. <i>hian</i>	20. <i>kim</i>
18. <i>cheü</i>	21. <i>yün</i>	22. <i>yü</i>	24. <i>hoa</i>	21. <i>sun</i>
19. <i>j</i>			25. <i>uam</i>	22. <i>taö</i>
20. <i>guey</i>	22. <i>guñ</i>			23. <i>xe</i>

19. COL.	18. COL.	17. COL.	16. COL.	15. COLUMNA.
21. syū	23. sū	23. tum	26. gē	24. xi
22. kim	24. suū	24. bay	27. chāō	25. kim
23. miñ	24. {guey	25. ej	28. sun	26. lb
24. hoā	25. müy	26. chin	29. chāō	27. tō
25. tum	26. yū	27. taō	30. cem	28. chim
26. yuen	27. kiam	28. nū	31. {lō 31. han	29. {tūn paō
27. lī	28. {tañ 28. chī	29. pū	32. cem	30. fō
28. chō	29. xin	30. kō	33. {lūn 33. pū	31. līm
29. uū	30. yám	31. sō	34. tem	32. tá
30. quéy	31. tiēñ	32. kō	35. yē	33. {cyam kiuñ
31. syñ	32. biam	33. kō	36. cyē	
32. chi	33. ý	34. mim	37. gīñ	
33. yú	34. baō	35. xim	38. yú	34. {kaō lië
34. fan	35. chím	36. uu	39. tā	sū
35. tá	36. cum	37. pū	40. tē	35. sum
36. lb	37. {fuen 37. yú	38. fō	41. {kië 41. hö	36. ú
37. biū	38. chuèn	39. sō	42. yú	37. xim
38. chuen	39. ý	40. fō	43. {kim 43. kin	38. syē
39. cym	40. kuan	41. kō	44. cum	39. chin
40. lb	41. kim	42. xō	45. syeu	40. xi
41. xō	42. chum	43. {sun 43. uen	46. cum	41. nyū
42. quam	43. cyē	44. {min 44. hoam	47. tē	42. {ngau chi
43. fū	44. kien	45. tý	48. yú	43. sū
44. kieu	45. ý	46. yú	49. xi	44. kiuén
45. chum	46. müy	47. lim	50. tiēñ	45. pē
46. kú	47. li	48. uu	51. tú	46. piē
47. xen	49. nem	49. tēñ	52. xi	47. sum
48. tay	50. quam	48. u	53. pan	48. kim
49. pi	51. sem	49. kiuñ	54. ngē	49. gmy
50. kiuñ	52. xim	50. chun	55. tý	50. tā
51. {sem 51. chē	53. ý	51. lië	56. tum	51. lun
52. ngō	54. tý	52. kin	57. xu	52. gen
53. sieu				53. suj
54. biā				54. yuen

24. COL.	23. COL.	22. COL.	21. COL.	20. COLUMN.
1. sú	1. tám	1. fún	1. sú	1. chí
2. muj.	2. fun	2. giün	2. chí	2. tá
3. pě	3. xe	3. yú	3. tién	3. kie
4. y	4. lam	4. sō	4. chum	4. syn
5. kim	5. yú	4. fam	5. kien	5. kiaj
6. sú	6. giú	5. yé	2. sú	6. sfán
7. kin	7. hoeý	5. so	3. kiá	7. gíó
8. kien	7. sú	6. pi	4. xá	8. sú
9. kl	8. fí	7. chí	4. cem	9. fam
10. giñ	9. kem	8. maj	5. hí	10. yú
11. juen	10. biaó	9. suy	6. ho	11. xi
12. kē	11. kim	10. kien	7. lb	12. tien
13. kum	12. muén	11. cyn	8. haó	13. cyá
14. poeý	13. yn	12. yú	9. hoeý	14. gín
15. ý	14. gin	13. ngó	10. ueñ	15. nem
16. Yam	15. xi	14. nuý	11. taó	16. lí
17. hieu	16. li	15. pu	12. tum	17. ue
18. lië	17. muý	16. su	13. bin	18. nem
19. sú	18. suy	17. ý	14. yuen	19. cyán
20. yue	19. cyé	18. yú	15. sú	20. gun
21. chin	20. sú	19. hin	16. uam	21. nem
22. chü	21. xi	20. kien	16. xo	22. chan
23. uu	22. cem	21. gueý	16. chí	23. fan
24. yuen	23. tui	22. cum	17. chim	24. nem
25. xin	23. kién	23. chao	17. cyn	25. nem
26. syé	24. cyán	24. yá	18. chun	26. lo
27. cham	25. cum	25. fo	19. bin	27. tien
28. gen	26. liö	26. kiun	20. xo	28. sem
29. kuén	27. chü	27. lb	21. keb	29. ym
30. yú	28. ú	28. mo	22. san	30. cyán
31. cyam	28. siun	29. nem	23. taj	31. fa
32. hoá	29. gueý	30. san	24. yo	32. sú
33. ki	30. che	31. lo	25. chuen	33. chim
34. ty	31. laý	32. sú	26. xe	34. che
35. lie	32. lb	33. pu	27. cyuen	35. ngo
36. tién	33. fam	34. cyé	28. chí	36. kim
37. fuen	34. ckí	35. yú	29. kiao	37. lie
38. xim	35. han	36. kiá	30. cyé	38. nem
39. cho	36. che	37. yen	31. jú	39. sú
40. tay	37. laý	38. lim	32. tan	40. cum
41. kieu	38. lb	39. ngén	33. tym	41. yem
42. tu	39. j	39. ckí	34. nay	42. ta
43. suu	40. chí	40. po	35. cê	43. xi
43. pien	41. pím	40. li	36. num	44. chü
44. gë	42. che	41. pu	37. yú	C 2
45. xinh	43. leao	42. cu	38. uam	45. yem
46. rgan	44. lb	42. ki	39. chan	46. koë
47. mië	45. ki	43. ckí	40. chum	47. tan
48. kién	46. chí	44. kin	41. xu	48. lim
49. chim	47. su	45. lan	41. lim	49. chü
50. chiu	48. che	45. koë	42. chí	50. chí
51. yuen	49. fam	46. gem	43. tien	51. tien

24. COL.	23. COL.	22. COL.	21. COL.	20. COLUMN.
52. <i>čchē</i>	50. <i>lb</i>	47. <i>ki</i>	42. <i>{fueñ</i>	<i>kn̄</i>
52. <i>čchē</i>	51. <i>ngan̄</i>	48. <i>kieñ</i>	42. <i>{jam̄</i>	<i>gú</i>
53. <i>uen̄</i>	52. <i>chi</i>	49. <i>xi</i>	43. <i>{kun̄</i>	<i>kuam̄</i>
54. <i>hoam̄</i>	53. <i>cym̄</i>	50. <i>hoe</i>	43. <i>{uam̄</i>	<i>lō</i>
55. <i>tao</i>	54. <i>cyē</i>	51. <i>chum̄</i>	43. <i>{kuo</i>	<i>tá</i>
56. <i>quon̄</i>	55. <i>{ta</i>	52. <i>quam̄</i>	44. <i>{cum̄</i>	<i>fú</i>
57. <i>cyen̄</i>	56. <i>sō</i>	53. <i>fa</i> :	44. <i>{gu</i> .	<i>tuñ</i>
58. <i>uam̄</i>	57. <i>uen̄</i>		45. <i>fo</i> .	<i>{sō</i>
				47. <i>{cyē</i>
				<i>ta</i>
				<i>fo.</i>

29. COL.	28. COL.	27. COL.	26. COL.	25. COLUMN.
32. <i>ta</i>	1. <i>{lo</i>	1. <i>tym̄</i>	1. <i>uu</i>	1. <i>xim̄</i>
33. <i>tam̄</i>	1. <i>hō</i>	2. <i>chim̄</i>	2. <i>gañ</i>	2. <i>xi</i>
34. <i>{kién</i>	2. <i>chaō</i>	3. <i>faó</i>	3. <i>kú</i>	3. <i>fā</i>
<i>lb</i>	3. <i>sú</i>	4. <i>ngō</i>	4. <i>yueñ</i>	4. <i>lum̄</i>
<i>nien̄</i>	4. <i>pē</i>	5. <i>krú</i>	4. <i>{fun̄</i>	5. <i>kien̄</i>
<i>suý</i>	5. <i>mai</i>	6. <i>hiā</i>	5. <i>ke</i>	6. <i>quo</i>
<i>gaý</i>	6. <i>cyù</i>	7. <i>taý</i>	5. <i>xim̄</i>	7. <i>quen̄</i>
<i>gō</i>	7. <i>ce</i>	8. <i>gum̄</i>	6. <i>ke</i>	8. <i>cham̄</i>
<i>niō</i>	8. <i>tao</i>	9. <i>biaó</i>	7. <i>syeu</i>	9. <i>{min̄</i>
<i>taȳ</i>	9. <i>guej̄</i>	10. <i>j̄</i>	8. <i>chin̄</i>	9. <i>{min̄</i>
<i>ceú</i>	10. <i>{quam̄</i>	11. <i>te</i>	9. <i>chim̄</i>	10. <i>kim̄</i>
<i>yue</i>	11. <i>ym̄</i>	12. <i>hō</i>	10. <i>yú</i>	11. <i>kiaó</i>
<i>cyē</i>	12. <i>gueȳ</i>	13. <i>tiēn̄</i>	11. <i>pan̄</i>	12. <i>yeú</i>
<i>ta</i>	13. <i>mié</i>	14. <i>tȳ</i>	12. <i>jam̄</i>	13. <i>quej̄</i>
<i>hoej̄</i>	14. <i>kiám</i>	15. <i>kaȳ</i>	13. <i>hoej̄</i>	14. <i>ngō</i>
<i>sen̄</i>	15. <i>min̄</i>	16. <i>taj̄</i>	14. <i>tiēn̄</i>	15. <i>tam̄</i>
<i>uen̄</i>	16. <i>yen̄</i>	17. <i>sem̄</i>	15. <i>xū</i>	16. <i>fan̄</i>
<i>gē</i>	17. <i>ÿ</i>	18. <i>chim̄</i>	16. <i>hoej̄</i>	17. <i>kim̄</i>
<i>kien̄</i>	18. <i>vn̄</i>	19. <i>ue</i>	17. <i>ym̄</i>	18. <i>kieñ</i>
<i>lie</i>	:	20. <i>gu</i>	18. <i>hoam̄</i>	19. <i>xi</i>
<i>xi</i>	18. <i>san̄</i>	21. <i>muý</i>	19. <i>tú</i>	20. <i>fun̄</i>
<i>fā</i>	19. <i>ye</i>	22. <i>li</i>	20. <i>guj̄</i>	21. <i>fan̄</i>
<i>chù</i>	20. <i>chù</i>	23. <i>biám</i>	21. <i>gan̄</i>	22. <i>{ham̄</i>
<i>cem̄</i>	21. <i>nen̄</i>	24. <i>j̄</i>	22. <i>guý</i>	23. <i>pē</i>
<i>nym̄</i>	22. <i>fo</i>	25. <i>paò</i>	23. <i>tié</i>	24. <i>fo</i>
<i>xū</i>	23. <i>j̄</i>	26. <i>cum̄</i>	24. <i>kaó</i>	25. <i>kiaj̄</i>
<i>chi</i>	24. <i>chin̄</i>	27. <i>giñ</i>	25. <i>kin̄</i>	26. <i>fo</i>
<i>tum̄</i>	25. <i>uem̄</i>	28. <i>ÿ</i>	26. <i>xō</i>	27. <i>uam̄</i>
<i>fam̄</i>	26. <i>xō</i>	29. <i>fo</i>	27. <i>cyē</i>	28. <i>span̄</i>
<i>chi</i>	27. <i>kién</i>	30. <i>xi</i>	28. <i>kien̄</i>	29. <i>kar̄</i>
<i>kim̄</i>	28. <i>fum̄</i>	31. <i>si</i>	29. <i>hi</i>	30. <i>{kaó</i>
<i>chum̄</i>	29. <i>{guej̄</i>	32. <i>sō</i>	30. <i>giñ</i>	<i>guñ</i>
<i>yē</i>	30. <i>U</i>	33. <i>laȳ</i>	31. <i>laȳ</i>	30. <i>{kião</i>
<i>chaō</i>	30. <i>súm</i>	34. <i>gueȳ</i>	32. <i>ki</i>	31. <i>cyen̄</i>
<i>j̄</i>	31. <i>yueñ</i>	35. <i>yue</i>	33. <i>kim̄</i>	32. <i>gu</i>
<i>lam̄</i>	32. <i>kiē</i>	36. <i>kiue</i>	:	33. <i>ken̄</i>
		37. <i>piē</i>		<i>cyen̄</i>

29. COL.

cyēn	38. sō
hīn	39. {kiēn
tāy	39. {chūm
cheū	40. tūm
sū	41. kiē
sū	42. cym
fan	43. sieū
kiun	44. min
liū	45. tē
sieū	46. uū
bien	47. sō
kū.	48. sū

o.

27. COL.

38. sō	34. {cun
39. {kiēn	35. laj
39. {chūm	36. fo
40. tūm	37. tiēn
41. kiē	38. guey
42. cym	39. ui
43. sieū	40. kiā
44. min	41. xiām
45. tē	42. gē
46. uū	43. yū
47. sō	44. cym
48. sū	45. cyām
49. yū	46. fun
50. uēn	47. {sad
51. cym	48. yē
52. uam	49. sō
53. yū	50. hoām
54. chō	51. xe
55. lim	52. cyeū
56. :	53. kē
57. yū	54. yum
kim	55. syē
kiēn	56. chē
uē	57. foē
sē:	

26. COL.

34. {cun	34. chō
35. yū	35. cym
36. yū	36. yū
37. ho	37. ho
38. cum	38. cum
39. pi	39. pi
40. lam	40. lam
41. {pien	41. {muoh
42. {chum	42. {tū
43. chin	43. chin
44. taō	44. taō
45. syuen	45. syuen
46. min	46. min
47. xi	47. xi
48. sum	48. sum
49. fa	49. fa
50. chū	50. chū
51. gin	51. gin
52. yeu	52. yeu
53. lō	53. lō
54. kam	54. kam
55. ue	55. ue

25. COLUMN.

34. chō	34. chō
35. cym	35. cym
36. yū	36. yū
37. ho	37. ho
38. cum	38. cum
39. pi	39. pi
40. lam	40. lam
41. {muoh	41. {muoh
42. {tū	42. {tū
43. chin	43. chin
44. taō	44. taō
45. syuen	45. syuen
46. min	46. min
47. xi	47. xi
48. sum	48. sum
49. fa	49. fa
50. chū	50. chū
51. gin	51. gin
52. yeu	52. yeu
53. lō	53. lō
54. kam	54. kam
55. ue	55. ue

PRÆFATIO.

Expositis in præcedenti Tabula terminis Sinicis, seu quod idem est, quomodo Charakteres Sinici in Lapide comprehensi, Latine pronunciandi sint; jam in sequenti Interpretatione, voces in præcedenti expositas, pari numerorum correspondunt, exponemus. Ita autem res se habet.

INTERPRETATIO II.

Verbalis Latina Monumenti Sino-Chaldaici.

Lin. 1. Tab. De magna Cym (Judæa videlicet) clarissimæ Legis promulgata in Ciūm kuē
titulus. (id est, Sinarum Imperio) Monumentum.

o. Clarissimæ Legis promulgata in Sina Lapis æternæ laudis & prologus.
Ta cym (id est, Judæa) Ecclesiæ Sacerdos, Kim cym, retulit.

Columna
Prima.

Rincipium fuit semper idem, verum, quietum, primorum primum, & sine origine, necessariò idem, intelligens & spirituale, postremorum postremum & excellentissimum existens, ordinavit cælorum polos, & fecit ex nihilo excellentissimè; perfecti omnium Sanctorum, pro origine adorant, quem ille solus personarum trium unica perfectissima substantia non habens principium, veritas Dominus holooy statuit Crucem per pacificare quatuor partes Mundi, comovit originis spiritum & produxit.

Col. 1.

2. Duas mutationum causas (Sinicè dicuntur *ym* & *yam*, hoc est, materia & forma) obscurum vacuum mutavit, & cælum, terram aperuit, Solem, Lunam circum volvit & diem noctem fecit, Artifex operatus uni-

versas res. idem erigere voluit hominem, ornato donavit amabilissimam pacificæ unionis subordinationem (id est, justitiam originalem) præcipiebat quietem fluctibus maris, integræ originis natura vacua humiliisque & non plena superbaque, sequi appetituum fluctuationem corde, de fæ, neque levissimè desiderabat, promanavit à Sotan (id est, Diabolo) extensus dolus, clam ornavit naturam puram & simplicem otiosa pace magnificam in

3. Illius permanentia medio o- Col. 3. dium occultavit simul per laudem malitiae ad intra, istud caufavit tercentum sexies decem quinque seftas, humeri hominum sequebantur ordinem vestigiorum contendentes texere regularum retia, aliqui monstrabant res creatas pro credendo principe.

principio, aliqui vacuum habebant
pro origine duarum causarum, ali-
qui præstabant sacrificium ad accer-
fendam fortunam, aliqui conquire-
bant falsa bona ut deciperent homi-
nes, prudentia cogitationum inven-
tiones dolosæ, amoris passione, gau-
dentes laborabant sic

Col. 4.
4. Absque eo, quod possent con-
sequi, torrebantur arctissimè revo-
lutique cremabantur; aggregantes
tenebras sine via; à multo tempore
deperdentes excellentem beatitudi-
nem; in hoc tempore personarum
trium una communicavit scipsum cla-
rissimo venerabilissimoque *Mi Xiò*;
operiendo abscondendoque veram
majestatem; simul homo prodiit in
seculum; Spiritus de cœlî signi-
ficavit lætitiam, Virgo fœmina pe-
rit Sanctum in *Tacyn* (hoc est,
Judæa), clarissima constellatio an-
tuntiavit felicitatem; *Po su* (Reges
ex illa terra Orientali) viderunt clari-
tatem, & venerunt offerre munera
subjectionis completa bis decem qua-
tuor sanctarum.

Col. 5.
5. Èst prophetiarum antiqua Lex;
gubernavit familias, regna (id est,
omnes) cum magna doctrina, lo-
cutustrinæ unitatis puram, spiritua-
lem sine verborum strepitu, novam
Legem, perfecit bonos mores cum
directa fide, ordinavit octo finium
& beatitudinem loca & gradus; Lo-
cum igneum purgandi pulvris, per-

ficienda integrati, aperuit trium
virtutum scholam, reseravit vitam,
extinxit mortem; appensus claro die,
ut destrueret inferni tenebroſi civi-
ties, & regionem; diaboli dolos cum
hoc totaliter destruxit, directo

6. Pietatis navigio, ut subirent Col. 6.
illusterrimas mansiones, animabus
spiritualibus in illo tempore cum jam
succurrisset; potentia negotia hic
consumasset; seipso elevatus me-
dio die ascendit in cœlum; Scri-
pturarum remanserunt bis decem sep-
tem tomi; aperta est originalis con-
versio, ut possent homines rationa-
les ingredi; Lex lavaci aquæ spiri-
tus abluedo superficiem exornat,
& purificando, spiritum interius de-
albat; signaculo ✕ Crucis disper-
si in quatuor partes Mundi, ad con-
gregandos & pacificandos sine labore
pulsant ligna, timoris, pietatis, gra-
titudinisque voces personando.

7. Orientem sacrificando, respi-
ciunt vita glorioſa iter, nutriunt bar-
bas, quia habent extra conversarium
aliis, circumradunt summatem ver-
tices capitis, quia carent ad intra af-
fectibus passionum; non fovent satel-
litia servorum, æquales nobilibus ig-
nobilibus cum hominibus; non coa-
cervant divitias, etiam pauperibus
erogant, cum nobis; jejunant, ut
subjiciant intellectui scientiam, &
perficiant; vel ut quietent timoris
passiones propter fortitudinem; se-
ptem

47 prem vicibus offerunt laudis orationes 49 50
 magno 51 52 adjutorio vivorum & 53
 mortuorum, septem dierum primo 54 55 56 57

Col. 3.

8. Sacrificant, purificant corda, aversiones peccatorum absolvendo; vera virtutum Lex excellit & difficillime nominari potest; operibus actionibusque illuminat tenebras umbrasque, cogimur vocare illam claram Legem; sola Lex sine Imperatoribus non magnificatur, Imperatores sine Legem non ingrandescunt, Legem Imperatores editis dilatando Mundum exornant claritate; Tay fun-uuen Imperatoris clarissimi Sinarum Regni, temporibus ad illustrissimum sapientissimum Imperatorem venit homo de Tacyn (id est, Judææ) regno, habens supremam virtutem, nuncupatus

Col. 9.

9. Lo-puen, directus à cœruleis nubibus & defrens veræ doctrinæ scripturas, contemplando ventorum regulam ad decurrentia laborum pericula; Chen quon Kien sú (est nomen Sinici anni cadentis in Christianum 636.) pervenit in aulam Imperator, præcepit Colao Vafallo, Fam cum yuenlim (est nomen Colai) mittere regios scipiones (isti sunt rubri, & cum Imperator aliquid mandat, semper deferuntur) ad Occidentis sub-urbana hospiti obviam recipiendo, ingredientem intra palatium fecit transferri doctrinæ Legis libros, in palatio inquisivit de Lege diligenter

tissimè, in penetralibus profundissime doctrinæ, rectaque veritatis, de proposito mandavit illam promulgari dilatarique; Chen quon (anni sic dicti) decimus erat secundus annus, (hoc est, Christi 639.)

10. Autumni septima Luna edi- Col. 10.

Etum Regis positum inquit Lex non habet ordinarium nomen, sancti non habent semper eundem locum, decurrent Mundum proponendo Legem, creberrimè succurrentes multitudini populorum Tacyn (Judææ) Regni magna virtutis, Lo puen de longe portans Legis scripturas imaginesque, venit illas offerre in supremam Regiam, inquirendo sigillatum illius Legis intentum reconditum, excellens sine superficie, videmus suæ originis radicalis principium, à mortalium creatione statutam necessitatem, verborum sine superfluitate doctrinam, rationem habentem oblivionis sustentaculum proficuum

11. Rebus, utilissimam hominibus, col. 11;

extendente opera in Mundo, idèò præcipio Magistratibus, ut in Regia, ynym fam edificant Tacyn (Judææ) Regni Ecclesiæ unum locum, ponant Sacerdotes bis decem & unum homines. Cun cheu (est cuiusdam antiqui viri nomen) virtute extinta, in nigro curru ad Occidentem recessit, verum Regiæ familie Tam doctrinæ claritas clarissimo spiritu Orientem perflavit, vulgata edita sunt à Magistratibus, reposuerunt Imperatorum piætae vera effigies, in templi parietibus Imperatorum figuræ exuperantes, quinque coloribus cumulata luce illustrabant portas.

12. Sanctis

Col. 12.
12. Sanctis exemplis advenit felicitas, æternum splendentis Legis terminus, examinando Occidentis terrarum descriptionum monumeta, & Han guey familiarum Regium Historiographos, Tacyn Regnum ab Austro unitur coralli rubri maribus (ist est Rubro Mari) à Septentrionali polo omnium pretiosorum lapidum montibus; ab Occidente immortalium hominum loco floridissimarum arborum, ab Oriente unitur loco Cham sum mortuæque aquæ; ex illius terra prodit igne* lavanda tela, balsamum odoriferum, lucidae Lunæ † gemmæ, noctu luentes lapides pretiosi, consuetudinem non habent.

Col. 13.
13. Ratiocinandi populi habent lætitiam pacificam, legem præterquam charitatis nullam aliam sequuntur; Reges sine virtutibus non consti-tuent; terræ mundus largus amplius, moribus florent illustrissimi; Cao fun magnus Imperator scivit reverenter imitari maiores suos; expressit factis suum parentem, &c in omnibus Regnis ubilibet ordinavit fieri claræ Doctrinæ Ecclesiæ; & sicut anteā venerabatur Olo puen, sic fecit illum custodem Regni magnæ Legis dominum; Lex dilatata per decem tao, (id est, per omnia Regna) felicitatis radice cumulatissima;

Col. 14.
14. Ecclesiæ implebant centum civitates (id est, omnes) familiez

Regiae fulgebant felicitate; Xim lie anno Bonzii usi viribus erexerunt ora (id est, Legem vituperaverunt) in tum Cheu (est Civitas in Honan Provincia) Sien tien (anno Christi 713.) finiente. Vulgares viri valde etiam illam irriferunt, calumniatiique sunt in Sy Kao (antiqua est Regis Uen uam aula in Xen sy Provincia) erat Gio (Joannis est Sinico more vocabulum) Sacerdos. Caput Lo han magnæ virtutis Kie lie, & Kim terrarum nobiles discipuli, rebus exte-rioribus superior ille Sacerdos unâ cum aliis, pietatis cœlestis retia & fila dirupta resarcivit Iuen fun-chi-

15. Tao Imperator mandavit Nym col. 15. Regni aliorumque quinque Reges personaliter descendere ad felicitatis mansionem (id est in Ecclesiam) erigere altaria, aulasque Legis, tra-bes columnasque concisas solidavit, & magis radicavit; Legis petra tunc inclinata etiam iterum rectificata fuit. Tien pao (anno Christi 747.) anno inchoato mandavit magnum Generalem Kao lie su (Eunuchus fuit) deferre quinque Imperatorum effiges veras, Ecclesiæ intra reponen-das, dedit serici centum telas offe-rendas festi lætitiae augendæ gratia, Dracoris barba licet longæ sint

16. Arcus armaque ex illo pen-dentes possumus attingere tamen manu (hoc est, absens quamvis sit Imperator, tamen sui memoriam in dictis rebus

* Albertus in deserto Arabia.

† Selenites lapta.

rebus reliquit) Solis cornua dilata-
bantur clarissimè , cœlorum color
vicinus exæquabat omnia ; Tertio
anno Tacyn Regnierat Sacerdos Kie-
bo , qui iter dirigens per stellas per-
venit in Sinas respiciens Solem , Im-
peratorem reveritus est ex illius man-
dato Sacerdos Lo han , Sacerdos Pu-
lum , atque alii septem viri cum magnæ
virtutis Kie bo in Nim kim Palatio
exercuerunt opera virtutum ; in illo
tempore Regia edita in templorum
tabulis (seu portis) in ipso fronti-
spicio deferebant draconum Imper-
rialium picturas.

Col. 17.

17. Pretioso ornatu splendore pe-
trarum fulgentes illustrissimæ minii
rubicantis , nubes , scripturam con-
spicuam reddebat , in vacuo ascen-
debat claritas irrigando diem , Amor
beneficiaque Boreæ Aulique mon-
tibus exæquabantur altissimis , exun-
dantiaque cum Orientis maris com-
parari poterat profundo ; Lex non
nisi consentanea rationi est , quod
est autem tale convenit nomen optimum & famam habere , Imperato-
res absque illa non operantur , quod
autem illi operantur , consentaneum
est promulgari ; So fun uen min Imper-
ator in Lim uñ & calis quinque civi-
tatis multas erexit clarae Doctrinæ

Col. 18.

18. Ecclesiæ , Antiquam bonita-
tem adjuvit & felicitatem coepit ape-
rire maximum festum lætitiae descen-
dit & Imperatorum operâ suscitata

funt , Tay fun uen uu Imperator Iz-
titiae reseravit sanctum circuitum ,
prosecutus negotia non frustranea ,
quolibet in Dei incarnati Natalis
dici tempore mandabat incenden-
dum Imperiale odorem per hoc ad-
monens alios operari meritoria ope-
ra , mittebatque convivia ad illustran-
dum clarissimæ Legis populos ;
nempè cœlorum habuit pulcherrima
lucra , ideoque potuit dilatare morta-
les , Imperatorium habuit locum &
dignitatem.

19. Originaria ideo noverat Col. 19.
superare venena noster Kien chum
xim xin uen uu Imperator , instituit
octo modos regiminis ad renovan-
dam substituendamque tenebris lu-
cem , aperuit novem ordines ut so-
lum renovaret clarae Doctrinæ man-
datum dirigenda penetrandæque il-
lius excellentissimæ rationi , orat sine
verecundia cordis , peruenit ad
Mundi supremum , & humilis est ,
promulgat pacem & veniam dat alii ,
illustrissimæ est clementiae & auxilio
est omnibus affictis , bona elargitur
multitudini populorum , & nostro-
rum componendorum operum .

20. Maximè studiosus , profudit Col. 20.
directionis gradus decurrentos , ob-
sequi fecit ventorum pluviarumque
tempora , Mundum pacificavit , ho-
mines sciunt se regere , res possunt
disponere , vivi noverunt florere ,
mortui possunt lætari , operibus mor-
talium

talium bona fama respondet Natura
profudit ex se perfectionem, quia
nostræ clarissimæ Doctrinæ Lex po-
test negotiorum opera perficere,
magnos largitus (titulos) Dominus;
Kin su Kuam lotafu (est titulus Of-
ficii intra aulam) & simul *So fam cye-
tufo su* (officii extra aulâ est titulus)

Col. 21.

21. *Xi tien chun Kien* (alius titu-
lus Officii in aula) donavit purpu-
ream vestem Sacerdoti *Tsu*, pacifi-
catori, aliisque desideranti beneface-
re, bonum nomen & famam Legis
promulganti, de longe in *Vam xe*
chi chim venienti medio vere, virtu-
tibus, superabat tres generationes,
scientias dilatabat decem perfectissi-
mè, à principio servierat in palatio
Regis, posteaque scriptum fuit no-
men illius in Regio libro ex *Xu lim*
de fuen yan Regulum cum *fuy* in
principio.

Col. 22.

22. Adjuverat armigerantem in
Sofam, *So fun*, (Imperator) miserat
illum, ut sequeretur præeuntem, et
iam si videretur sua persona cum dor-
mientibus intra, nunquam se mutavit
in operibus exterioribus, fuit Rex
Reipublicæ pro unguibus dentibus
que, fuit Exercitui pro auribus oculis-
isque, sciebat repartiri redditus be-
neficiaque, nunquam aggregabat pro
sua domo, obtulit *Lim ngen* ex Poli
(vitrum pretiosum), dedit *fu Ki* ex
aureostapetes, interdum restaurabat
antiquas Ecclesiæ, interdum multi-

plicabat amplissimas Leges

23. Aulas, honorando exornan- Col. 23.
doque domiciliis Mundum, sicut vo-
latilium quibusdam alis, diligenter
exercuit opera; clarissimæ Legis
discipulus obsequens caritati, distri-
buebat lucra; quolibet anno convo-
cabat quatuor Ecclesiarum Sacerdo-
tes, inserviebat affectuosè & reve-
rente ad minimum omnibus quadra-
ginta diebus, famelici qui veniebant, Operæ mi-
etiam pasciebat illos, frigore algiebat
qui venientes vestiebat illos, argota-
bant, qui curabat & erigebat illos,
moriebantur qui, sepeliebat & quies-
cere faciebat illos, Temporibus *Ta-
so* non audiebatur

24. Ista pulchritudo (solebat hic Col. 24.

suscipere hospites & peregrinos lau-
tissimè) albis vestiebantur clare Do-
ctrinæ viri, & modo videntur isti ho-
mines volvi sculpere universis peren-
nis memoræ Lapidem, ut divulgén-
tur felicia opera, Sermo inquit, verus
Dominus sine principio, purissima
quies semperque eadem, omnipotens
totius Mundi artifex Creator statuit
terram, erexit cœlum, communican-
do seipsum, prodit in mundum salu-
tem, instituit infinitam, ut Sol re-
splendens ascendit, tenebras extin-
xit, totam verificavit veritatem excel-
lentem profunditatem, Serenissimus
Ven Imperator Legis diadema tulit
ante alios Reges

25. Usus benè tempore, abolevit Col. 25.

D 2 turbas,

Diversitas
vestium in-
ter Regula-
res.

turbas, cœlos dilatavit, terras extendit, clarissima illustrissimæ doctrinæ Legis verbis reduxit nostrum Sinarum Imperium Tam, traduxit Scripturas, erexit Ecclesiæ, vivis mortuis fuit instar navis centum felicitatum gradus fecit decem millium Regnum pacem, Cao gun imitatus majores, etiam ædificis perfecit Mundum, Pacis palatia humili luce impleverunt Sinarum terras, veram Legem extendit clarissimè, contulit titulos Legis domino, mortales habebant latitudinem, pacem, res.

26. Carebant infortuniis calamitatibusque, Tu'en gun Ki Imperator scivit se componere ad veritatem restitutidinemque, mandavit tabulas erigere lucidissimas Regiis scripturis florentissimè fulgentes, Imperatorum imaginibus clarissimorum resplendentes, illas omnia Regna valde venerabantur, populi omnes renovabantur, homines gestabant illa felicitate So, Cum, reddit iterum Imperatoræ Majestatis dirigere cursum Imperialis Sol pepulit tenebras, felicitatis aura eliminavit noctem, fecit illam redire Imperiali domui, felicitatisque odore æternum extinxit stitique impetus furentium.

27. Pacificavitque pulvrem re-

bellantium, fecit nostrum magnum Hia (ita etiam Sina vocatur) Imperium, Tay cum hiao y virtutibus univit cœlos & terram, aperuit beneficis vita opera rebus auxiliatus pulcherrimo incremento, odores dedit in gratiarum actionem piissimus ad faciendas eleemosynas beneficentia faciebat descendere Majestatem, Luna, Sol perfectissimè conjunctæ in illo (id est omnia subiecta habuit) Kien chun gubernavit polos (id est Mundum) perfecte compositusque intellectus virtutem, robore pacificavit quatuor maria, exornavit aduvavitque decem millium terminos; candelæ instar descondit in hominum secreta, ut speculum repræsentans rerum cōjorem.

28. Mundum illuminavit resuscitavitque, centum barbaris dedit leges, Lex sola amplissimè respondet unicè perfectioni, coacti nomen illius dicemus, Lex est Trinitatis unitis, Imperatores sciebant operari, Vasallus debuit referre. Erigo florissimum Lapidem monumentum æterna laudis originalem felicitatem magni Imperii Sinarum familie Regis Tam Imperatoris Kien chun secundo anno, cum esset principium Autumni mensis septimo die magni lumenis florissimi ornatus die, (hoc est, Dominico) erectus Lapis.

29. Illo tempore Legis Dominus (Episcopus) Sacerdos Nym Xu regebat Orientalium terrarum clarissimæ Legis populos. Chao y lam, qui antea fuerat Tay chen su su gan Kim. Vocatus Officialis Liu sieu propria manu scripsit.

Col. 26.

Col. 25.

Col. 27.

Col. 29.

Sacerdotum est dare & explicare Legem.

INTERPRETATIO III.

Seu

DECLARATIO PARAPHRASTICA

Inscriptionis Sinicæ, primùm è Sinico in Lusitanicam, ex hac in Italicam, & demùm ex Italica in Latinam linguam de verbo ad verbum translata, ut sequitur.

- o. Declaratio del Xiù Più, vel ut Commentator ait, facta à Sacerdote Regni Judææ, qui vocabatur Kim Lim.

I. **D**ico itaque hoc modo, ille qui semper verus fuit & quietus, omnis expers principii, intellectus profundissimi, & semper duraturi, excellente potentia sua ex nihilo creavit res omnes, infinita maiestate sua & sanctitate fecit Sanctos. Hæc est essentia Divina, trina in personis, & in substantia una, Dominus noster, verus sine principio, *Olo, òyu* (quod in Chaldaeo idem ac *Eloha* significat) in figura Crucis fecit quatuor Mundi partes, commovit Chaos, fecit duo *Kis* (hoc est, duas virtutes, seu duas qualitates dictas *Inyam*; Commentator habet, duo principia) fecit mutationem in abysso, id est, mutavit tenebras, comparuit cælum & terra, fecit ut Sol & Luna motibus suis noctem & diem caussarentur, res omnes fabricatus est. Verum creando primum hominem ei præterea iustitiam largitus est originalem, dominum eum constituen-
do totius Universi, qui de sua natura primo vacuus erat & vilis, scipio plenus, intellectu plano & æquali, & sine mistura nullum habens appetitum inordinatum.

II. Postquam verò Satanæ fraudibus suis usus, effecit; ut Adamus id quod ex se & sua natura purum erat & perfectum inficeret; hoc est, fecit ut malitia in ipsum intrare inciperet perturbatura pacem, & hujus sue simplicitatis æqualitatem & discordiam

illa fraude introduxit. Idcirco trecentis sexaginta quinque seculis una post alteram obortis, unaquæque earum maximum quem poterat numerum ad se trahebat. Aliqui creaturam Creatoris loco habebant. Alii principium rerum omnium vacuum ponebant, & ens reale (alludit ad hoc secta Pagodum & Literatorum Sinensium) quoniam illi assertunt, quod principium, è quo omnia prodiere, sit vacuum; quod idem illis est, ac subtile; sensibus imperceptibile, etiamsi in se reale sit & positivum principium. Literati verò dicunt, quod principium rerum non solum reale sit & positivum, sed præterea quod talis sit figuræ & corpulentæ, ut sensibus comprehendendi queat. Quidam sacrificiis quærebant beatitudinem. Quidam bonitate quadam gloriabantur ad decipiendos homines, qua in re omnem suam scientiam & industriam collocabant, omni diligentia & intentione suis affectibus servientes. Verum frustra laborabant & sine profectu, semper in pejus progredientes, quemadmodum contingit iis, qui è vase cretaceo ignem elicere volunt, obscuritatem addentes

III. Tunc una de Divinis personis sanctissima Trinitatis dicta Messias restringendo tegendoque Majestatem suam, & se humanæ naturæ ac-

Incarnatio
Fili Dei.

Creatio re-
num.

rit, quid in
sensu lin-
gæ.

Lapetus Ad-
m.

commodando homo factus est. Quam ob rem ad hoc gaudium annunciatum Angelum ablegavit, & de Virgine in Iudea natus est. Stellla magnafelicitatis hujus fuit annun- ciatrix. Reges ejus claritate perspe- cta munera oblaturi venerunt, ut Lex, & Prophetiae viginti qua- tuor Prophetatum adimplerentur. Gubernavit autem Mundum lege magna, condidit Legem Divinam, spiritualem sine verborum strepitu, fide vera consummavit: octo dispo- suit beatitudines: res mundanas muta- vit in æternas: aperuit portam trium virtutum (Theologicarum), vitam dedit destruendo mortem. In perso- na sua ad inferos descendit, & omnia confudit dæmonia; nave pietatis suæ ad cœlum conduxit bonos, & justorum animas in salutem vindicavit. Hisce denique finitiæ sua potentia cir- ca meridiem in cœlum ascendit, relin- quens viginti septem Doctrinæ tomos ad portam magnæ conversionis Mundii aperiendam. Baptismum ex aqua & spiritu instituit ad abluenda pecca- ta, & Mundum ad puritatem reducen- dum. Cruce utitur, ut omnes absque exceptione comprehendat, excitat omnes voce charitatis, reverentiam exhibere jubens versus Orientem, ut pergent in via vita gloriose.

V. Ministri ejus ornamenti exter- ioribus causa barbam alunt, & coro- nas in capite faciunt (id est ver- ticum radunt) ut ostendant se nullo intus affectu malo teneri. Mancipiis utuntur: in alto & basso (id est, in prospéro & adverso) seu humili omnibus se faciunt æquales: divi- tias non congregant, sed eas omni- bus faciunt communes: jejunia lunt colunt cum ad mortificandas passiones, tum ad præcepta Divina servanda: magni faciunt homines su- pra se elevatos & (à rebus munda- nis) abstrahentes: septies in die oratio- nes tam pro vivis, quam pro defun- ctis faciunt: septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam, puritatemque ei restituendam sacra faciunt. Quia Lex vera, & constans excellens est, difficile est ei con-

gruum nomen reperire, cum ejus effectus sit illuminare, & omnia claritate perfundere; undè necessa- riū fuit eam appellare *Kim kiaò*, hoc est, Legem claram & mag- nam.

V. Lex, ubi personæ Regiæ de- sunt, non extenditur, nec dilatatur: personæ vero Regiæ absque Lege ne- quaquam magnificantur. Lege ita- que, & Regibus concordantibus, & in unam veluti rem coēuntibus illicè Mundus illuminatur. Igitur Rege dicto *Tat cùm veū huamti* tempestate illa celebri, singulari prudentia & san- citate (Chinam) administrante, ve- nit ex Iudea summae virtutis Vir vo- catus *Olo puen*, qui à nubibus dedu- etus veram Doctrinam importavit: deductus etiam per ventos, & char- tas hydrographicas multa pericula & labores sustinuit, & tandem anno *Chin quon & ieu sié* (erat ille an- nus Christi sexcentesimus trigesi- mus sextus) ad Curiam Regiam ap- pulit. Rex vero famoso *Calao*, qui *Fam Kieu hm* dicebatur, præcepit, ut accepto jumento obviam novo hospiti versus Occidentalem partem procederet, hoc est, versus Subur- biū Civitatis, eumque omni be- nevolentia exceptum in Regiam in- troduceret. Jussit Rex traduci Doctrinam in Palatio, ibidemque una investigavit veritatem Legis. Intellexit Rex esse veram Legem, & serio per totum Regnum cum effi- cacia & honore jussit divulgari & di- latari, & in hoc anno 12. *Cini quon* 7 mense Autumni (erat is annus Domini 636.) rescripsit in hunc mo- dum. (Promulgationis tenor est iste, qui sequitur) Lex vera non habet nomen determinatum, nec sancti locum habent, ubi consistant, determinatum: excurrunt ad om- nes partes, ut Mundum doceant, ad Mundo laboranti succurren- dum, velis, remis ad utilitatem afferendam intenti. Ex hoc Regno *Tancin* (five Iudea) *Olo puen* mag- nae virtutis homo de locis adeò diifi- ciles Doctrinam, & imagines Regiæ no- stræ Curiæ præsentaturus asportavit. Imagium SS. cultus

Legis Chi-
stianæ ex-
cellenta.

Lexin Chi-
nam appor-
tatur.

Per Chi-
nam divul-
gatur.

Cujus nos intentum docendi à fundamentis examinantes, invenimus doctrinam ejus admodum excellentem, & sine strepitu exteriori, fundatam principaliter in Creatione Mundi. Doctrina ejus non est multorum verborum, nec superficienùs suam fundat veritatem, salutem hominibus adferens & profectum: unde congruum est, ut toto nostro Imperio divulgetur. Mandarinis quoque, qui *Nim fam* dicuntur, in eo Curia loco præcepit, magnam ut Ecclesiam extruerent, eidemque viginti & unum Ministros deputarent. (Author *Kim Cim* laudat hic Regem) scilicet ad vires Monarchiæ *Cheū Olad iū* (caput hoc est secta *Stai iū*, alii *Tansū*) debilitandas. In curru nigro versus Occidentem, (hoc est extra Chinam) discessit. Verum ubi magnus *Tam* illustris factus est cum *Tao*, sanctum Euangelium Chinæ illatum est. Paulò indè Rex effigiem illius (*Olo puen*) qui, ut diximus, primus Euangelium attulit, depingi curavit, & muro appendi; excellens ejus figura resplenduit portis Ecclesiæ, & memoria semper fulgebit in Mundo.

V. Juxta Geographos, qui partum Occidentalium mentionem faciunt, & juxta Historicos duorum Regnum *Han* & *Guei*, Regnum *Tan cim* (id est *Judæa*) ab Austro confine est Mari rubro, ab Aquilone relinquit Montes gemmarum, & Occidente *Boco das fullas* (quod quid sit, difficile est conjicere, ego Carmelum suspicor esse) in prospéctu versus Sanctos. Ab Oriente denique contermina est huic loco *Ciam fam* & aquæ, quam mortuum dicunt. Hæc terra cineres eruat igne calentes (fortè intelligit Lacum Asphaltitum) producit balsamum, gemmas minutas & carbunculos (quibus insinuat Ægyptum cum reliqua ora Rubrimaris, in qua prædicta reperiuntur) Latronibus caret & Assasinis, populus in pace vivit & gaudio; in Regnum non admittunt nisi Euangeliū; dignitates nulli, nisi virtute

meritis conferuntur: ædificia sunt grandia: (verbo) Regnum celebre est poësi, alii ordine, & bonis moribus.

VII. *Docão*, alii *Caozum*, *Cum*, filius *Tai cùm*, gubernacula Regni abiit anno Domini 651. (continuando Author *Kim cim* hæc dicit) *Caò vīm*, alii *Caozum*, magnus Imperator minime virtutibus *A vi* sui degener, novit cum honore continuare intentum *A vi* sui, & dilatare & honorare res patris sui, præcipiens in omnibus Provinciis fieri Ecclesiæ, unâque honorans *Olo puen* titulo Episcopi magnæ Legis, quæ gubernat Regnum Chinæ. Tum lex Dei promulgata est per decem Provincias (quibus Sinense Regnum continebatur) & Regnum summa pace fruebatur, Ecclesiis replebantur omnes urbes, & domus felicitate Euangelii floabant.

VIII. In hoc anno dicto *Xim liè* (quitum annus Domini 699.) Boniti Pagodum sectarores suis usi viribus extulerunt voces, (id est blasphemarunt nostram sanctam Legem) in loco, qui dicitur *Tum Cieū* (erat is fortè in Provincia Honan) & in fine hujus alterius anni dicti *Sientien* (qui respondet anno Domini 713.) quidam privati homines in *Sieno*, quæ erat antiqua Regia *Ven van*, (Commentator vult esse *Siganfu*, in Provincia *Xeisi*) ausi sunt nostram sanctam Legem lannis, ludibrio & vituperio proscindere.

IX. Hoc tempore erat quidam princeps Sacerdotum (videtur fuisse Episcopus,) nomine Joannes, & alius magnæ virtutis Vir, nomine *Kie Lie*. Hi duo cum aliis nobilibus popularibus suis non famâ minus, quam rerum mundanarum contemptu celebris, coeperunt iterum ritè Euangelium suum excellens explicare continuando, & fila (malitiâ Cacodemonis) pridem rupta reficer. Rex dictus *Huen cùm chitao* (cœpit hujus Imperium anno 719.) quinque Regulis præcepit, ut in persona adirent felicem domum (hoc est Ecclesiam) & erigerent altaria. Tum columna Leges quæ

In decem
Provinciis
Chine præ-
dicatur E-
uangelium.

Persecu-
tio
moveatur
contra le-
gem.

Lex revi-
visit.

quæ ad breve tempus jacuit prostrata, capit rursum erigi, & incrementa sumere. In hoc principio anni *Tien pao*, (quod erat anno Domini 743.) præcepit Rex *Ota Ciām Kuen* (nomen tituli) dicto *Cuoliè siē*, (erat is Eunuchus summâ apud Regem gratiâ valens & autoritate) ut effigies veras quinque Regum prædecessorum Avorum suorum deportaret, & in Ecclesia collocaret, unâque centum pretiosarum rerum cimelia in Ecclesiam deferret ad solemnitatem hanc celebrandam: (dicit author *Kim Cim* in laudem ipsorum Regum) Barba longæ Draconis etiam si longe sint, nihilominus arcus & enes ejus manibus apprehendunt possunt (alludit ad historiam quandam antiquam ejusdem Regis) qui fingebatur ascendisse in ætra Draconi insidens, quem servi, qui se dicebant ituros cum Rege, variis armorum generibus instruxerant, qui vero remanserant, barbam Draconis vellicantes, arma quædam tulerunt, in memoriam Regis, in iis veluti præsentem eum intucentes. (Alludit itaque Author hujus scriptura ad hanc historiam, ut declaret effigies memoratorum Regum, Regi præsentium & viventium loco fuisset; ideo subiungit, Claritudo, quam reddunt hæ imagines, ostendit eos nobis præsentes adesse.)

Anno 745.
appulit alius
Predicator
ex Judaea.

X. Anno tertio *Tien Pao*, (annus is erat Domini 745.) fuit in Iudea, alii in India, Sacerdosquidam *Kiebò*, qui stellarum ope ductus in Chinam appulit, & respiciens Solem, (erat hæc cærimonia eorum, qui ad Regis admittebantur colloquium) ad conspectum nostri Imperatoris intromissus est. Rex autem iussit, ut Sacerdos Joannes & Paulus cum aliis ejusdem professionis viris, & cum præsente tantæ virtutis Viro *Kie bò* ad palatum *Him Kim* vocatum, ad adorandum, & ad sancta (devotionis) opera exercenda se se conferrent. Hoc tempore literæ Regiæ in tabellis Ecclesiæ servabantur, pretiosè secundum ordinem ornatae, splendentes colore rubro &

cæruleo, & penna Regia replebat vacuum, ascendens, & ad Solem usque pertingens: favor ejus & dona altitudini montis Austri comparantur, & abundantia beneficiorum profunditatem æquat maris Orientalis. Ratio non potest non probare approbatum, & memoratu dignum. Ideò Rex dictus *Sa Cum neñ men* sive *Ven min* (qui regere coepit anno 757.) in hoc *Lim suū seū*, & quinque urbis recenti mandato Ecclesiæ fieri jussit. Erat hic Rex eximia indolis, sub quo porta felicitatis toti Regno aperta est, hac felicitate, gaudio, & plausu existentibus, res gubernationis Regalis maximè elevatae sunt.

XI. Rex *Tai fum ven vù* (adit Anno 764 Imperium anno 764.) bonorum temporum particeps factus, negotia Regni sine difficultate administrabat. Festo nascentis Christi singularis annis in gratiarum actionem mittebat odoramenta cœlestia, & ad honorandos hujus sanctæ Legis ministros, rerum omnium, & ann næ Regiæ assignabat provisionem. Certè cœlum Mundo tribuit pulchritudinem & perfectionem, & idèo liberaliter res producit. Hic Rex imitabatur cœlum, idcirco noverat alere & sustentare suos.

XII. Rex *Kien ciūm xiñ ven* (Anno 781. vñ, regnans anno 781.) octo utebatur modis ad premiandos bonus, & castigandos malos. Novas rationes ad Euangelii statum instaurandum, promovendumque instituit. Regimen ipsius erat admodum excellens. Rogamus Deum pro ipso, non verecundantes in hoc. Magnæ virtutis erat, humilis, pacificus & doctus, tolerabat proximum, abundabat charitate ad omnes juvandos, & benefaciebat omnibus viventibus. Hæc est vera via, & scala sanctæ Legis nostræ, facere ut pluvia & venti solitis temporibus revertantur, Mundus sit quietus, homines benè gubernati, res singulæ rectè dispositæ, viventes benè vivant, defunctorum perfrauantur. Hæc habere in prom-

Anno 757.
Rex *Sa Cum neñ men*, &
ejus virtutes.

Anno 764.

Regis *Tai fum* virtutes.

Euangelii & Legis Christianæ effectus.

promptu , & rationem reddere , in veritate procedit ex nostra sancta fide , & omnes effectus sunt fortitudinis & potentiae sancti Euangelii nostri .

X III. Rex Sacerdoti dicto *Usù* magno Legis promulgatori hosce titulos dedit *Kin iù, quam lo iai fu* (officium in Regia aula) & *Sou fumicie iù fu lei* (officium extra aulam) *Xi tièn thùm Kien* (officium quoque aliud est , quorum explicationem non inventi in Exemplari .) Item dicto Sacerdoti magna Legis promulgatori vestimentum Ecclesiasticum coloris cœrulei (Italicè di color pavonazzo) donavit . Erat Sacerdos iste pacificus , aliis benefacere gaudebat , virtutis opera summo studio peragendo . Advenit ille in Chinam regione remota è loco dicto *Vam xi ciù chîm* regionis Pagodum , quod idem ac regio longè distita India . Ejus res gestæ tres generationes famosas Chinæ superarunt , & reliquas scientias perfectè dilatavit . In principio Regi in aula serviebat , post eius nomen Libro quoque Regio illustrum .

X IV. Regulus *Fuen Yam* , dictus quoque *Co fuy* , titulo *Chum Xulim* illustris , in principio bellicis studebat negotiis in partibus *Sofam* . Rex verò dictus *Sò fum* præcepit *Ay sù* , sive *Tsù* , ut *Co çù* y favorabilius cæteris promoveret (videtur quod Rex jusserit eum esse Consiliarium *Co çù y*) etiamsi vehementer à Capitaneo amaretur , non curavit tamen stylum ejus ordinarium procedendi ; erat enim unguis & dentes Reipublicæ , oculi & aures Exercitus (phrasis Sinica) sciebat distribuere redditus suos , non domi accumulare . Obtulit Ecclesiæ rem preciosam dicta *Poli* (videtur fusile ex vitro) hujus loci *Cim reguen* , alii *Lintiguen* . Præterea tapetes auro intertextos hujus loci , *Ciè Ki* dictos : refecit Ecclesiæ veteres de novo fundans , & stabilierat atrium & domum Legis : adorans domus , & hospitia splendentia instar phasianorum volantium , præter exercitia sanctæ Legis nostræ

operibus studebat charitatis , quotannis quatuor Ecclesiarum Sacerdotes congregando , quibus toto corde inserviebat , de rebus omnibus necessariis providebat spatio dierum quinquaginta , adhuc famelicos saturabat , nudos cooperiebat , infirmos curabat , mortuos sepeliebat .

X V. Tempore *Tà sò* cum omni parsimonia sua similis non est auditæ bonitas (erat hic *Tà sò* Bontius sexta Pagodus) qui in maxima quadam Congregatione Bonziorum , in qua agendum erat de rebus sectæ suæ , officio fungebatur hospitum excipiendo , & procurandarum rerum unicuique necessariarum (Id è Author tractando de operibus charitatis *Oy siè* hunc *Tan sò* anteponit .) Sed tempore hujus Euangelii similes homines videmus sanctis operibus vacantes . Idcirco , ut in lucem irent opera tam heroica , Lapii huic magno , ea insculpere volui .

X VI. Dico itaque , D E U S verus , expers principii , purus , quietus & immutabilis est , ille fuit primus Creationis artifex , aperuit terram , elevavit cœlum ; Una ex personis proæterna mortalium salute factus est homo , ascendit in altum Solis instar , destruens tenebrosum , & in omnibus profundam veritatem stabiliens .

X VII. Splendidissimus ille Rex , qui verissimè primus primorum Regum fuit , opportunitate usus omnem sustulit difficultatem , cœlum dilatum est , terra extensa . Clarissimum est Euangelium nostrum , quod Regno *Tan* illatum est , afferendo doctrinam , Ecclesiæ erigendo , pro vivis & defunctis loco fuit navigii : omnem felicitatem exaltans , quietem dedit universo M undo .

X VIII. C à d fum insistendo vestigiis Avi sui denuò ad novas Ecclesiæ extruendas animum adjectit . Templa pacis alta & magnifica terram repleverunt omnem . Lex vera induit pluchritudi-

Regis opera charitatis.

Felix Ecclesiæ Simensis statutus Lapii inciditur.

E nem.

Titulus Episcopi & ejusdem estimatio.

rem. Titulo honoravit Episcopum, tranquillitate & gaudio populi sine laboribus potiti.

XIX. Sapiens Rex *Niuen* *fun* novit ingredi vias veras & rectas: tabulae Regiae erant magnificæ & illustres, literæ Regiae in iis florebant & resplendebant. Figuræ Regiae elucebant: Omnis populus profundè eas venerabatur, omnia dilatabantur, & homines ex eo gaudio summo perfruebantur.

XX. Hic Rex *Sō* *fun*, regnando in propria persona venit ad Ecclesiam; Sol sanctus resplenduit: nubes felices omnem caliginem & obscuritatem noctis dispulerunt. Felicitate in Regia domoaggregata, mala cessarunt, sublatisque dissensionibus Imperium nostrum restitutum est.

XXI. Hic Rex *Tai* *fun* fū obediens fuit, virtute cælum æquavit & terram; dedit vitam populo, & rebus singulis progressum. Odoramenta in gratiarum actionem misit Ecclesia, exercuit opera charitatis. Sol & Luna in ejus uniebantur persona, hoc est, omnes ad obedientiam ei præstans, advolabant.

XXII. Hic Rex *Kien* *fun* in regimine constitutus claram reddebat virtutem: armis quatuor maria pacificavit: literis decem millia confinium illustravit: instar candelæ secreta hominum illuminavit, & velut in speculo detecta cernebat omnia, totum resuscitavit orbem: cuncti Barbari regulam vivendi acceperunt.

XXIII. Lex, ò quanta, quam perfecta, & quam ad omnia sese extendit! volens eam nuncupare non potui non Legem Divinam appellare. Reges noverant res suas disponere, ego Vafallus eas possum enarrare, ideo ergo hunc Lapidem prædivitem, in præconium magnæ felicitatis.

XXIV. In nostro Potentatu magni *Tam*, anno secundo hujus *Kien* *cium* (videlicet anno Domini 782.) die septimo mensis Autumni, die Dominica, hic Lapis erectus fuit,

Episcopo *Him ciu* Ecclesiam Sinensem administrante; Mandarinus nomine *Liu sieci yesi*, tituli erat *Ciao y cum*, alii *Chio y lam*, in quo officio ante eum fuit *Tai cieu si su* *Can Kiun*, hanc sua manu confecit inscriptio nem.

Atque hæc est explicatio inscriptionis saxo insculptæ, in qua illud sinnè summa admiratione dignum est, adeò variam & multiplicem rerum, quam hoc saxum continet, relationem, tam arcto spatio, & characteribus non nisi mille octodecim comprehendendi potuisse. Fuit autem hujus scripturæ duplex facta interpretatione; præsens admodum conformis est illi, quæ facta fuit *Pequini*, deinde etiam à *P. Michaële Boimo* denuò ex Sinico Exemplari exposita, quæ & elegantior est, & magis propria, Sinicæque phrasí magis conformis; & quamvis ob eandem causam appareat minus elegans in nostra lingua, est ea nihilominus elegantissima, & quoad stylum & phrasin Sinicam maximè ab omnibus iis, qui se dictæ Linguae magistros profitentur, laudata. Colligitur autem ex hoc Monumento, pri-

Quo tempore Lex Christiana Chinæ fuerit allata.

Splendor Ecclesiz.

Illustrata fidei articulis.

Lex Divina.

Lapis erectus anno 782.

mò Legis Christianæ in Regnum Sinicum, quæ ante mille circiter annos contigit, introductio. Item quanto cum honore & veneratione ab Imperatoribus ea fuerit recepta; quomodo & per quantas Provincias fuerit promulgata; quantum 150. annis, quibus maximè floruit, fuerit dilatata: quales denique persecutiones bis sustinuerit; ita iis paullatim suppressa, ut nisi ejus in hoc Monumento remansisset notitia, nulla ejus vestigia amplius supereressent. Certe in *Chronicis Sinensibus*, de ejus in Chinam introductione præter memoratorum Regum & Mandarinorum nomina, vix quicquam invenitur. Inventus autem est hic Lapis paucis ante annis, quam Patres Societatis JESU in Chinam appellebant; Unde appetat tam eximiarum & sublimium rerum interpretationem non fuisse reservatam, nisi iis, qui divinarum humanarumque tem-

Divina
providen-
ta in de-
tecto Mo-
numento.
terum scientiæ egregiè instructi, ejusdem Doctrinæ Legisque vetustate temporum oblitterata, futuri erant annunciatores propagatoresque. Atque hæc quidem quoad inscriptio- nem Sinico Charactere factam suf- ficiant. Quoniam verò multa in hac interpretatione obscuræ sunt, ea Scholiis illustranda duxi, umà cum consensu doctrinæ omnium Orthodoxorum Orientalium, quæ in ea continentur.

C A P U T I V.

De Cruce in supremo Lapidis apice incisa.

Ita Divinæ providentiaz comparatum est, ut cum insignior in Regno quopiam aut Reipublicæ statu rerum imminent immutatio, illam, priusquam contingat, veluti prodigiis quibusdam ostensorumque monitris exprimere soleat. Quanta paulò ante adventum Christi prodigia in Imperio Romano visa sint, plena sunt omnium Historicorum monumenta. Quanta excidium Hierosolymitanum portenta præcesserint, legat, qui voler, *Ægesippum, Iosephum, aliosque.* Quæ uti in omnibus Rerum publicarum revolutionibus irrefragabili Scriptorum testimonio confirmantur, ita in Japonia quoque & vasto Sinarum Imperio jam ad conversionem maturo, de nova sacrosancta Crucis inventione verificata sunt. In Japonia fidentibus arboreum Crux inventa rei novitate omnes in admirationem traxit. Legimus in *Historia Indiarum Occidentalium* fuisse in Mexicanio Regno virum Sacrificiorum præsidem, quemque Prophetæ loco habebant, hic dicitur paulò ante America sive Novi Mundi inventionem dixisse, venturum ac jam propè imminere tempus, quo peregrina gensem Oriente appulsa totum Regnum eorum subjugaret imperio, atque idolorum statuas vel ad primum Crucis, quam secum portabant, conspectum fugituras, quod eo prorsus modo, quo prædictis, evenit; Siquidem Ferdinandus Cortesius vix dum incogniti Regni oram appulerat, cum ecce

Vexillum nigrum rubea Cruce signatum expandens, virtute ejus mirifica atque unâ rerum benè gerendarum in Deum fiducia fretus, gentilibus sibi subiectis, universo Regno potitus est. Non dicam hic de arbore in Crucis Cruce Re- formam paulò ante fidem Christi in gii Chil- Regnum Chilense introductam excreciente; cum hisce *Annalium Indicarum Societatis nostræ* monumeta plena sint, quemadmodum in *Opusculo nostro de prodigiis Crucibus in vestibus hominum anno 1660.* Neapolis fusè à me tractatū fuit. Sed ut ad Sinas revertamur, varia Crucis signa in China reperta fuisse suprà in *Præfatione ad Lectorem* innuit *P. Boim:* Cruce fer- Ad *Chiang* fluvium in Provincia *Hunan* eodem propè tempore, quo hoc Monumentum, ingens Crux ferrea reperta fuit. In nonnullis quoque Provinciis Canceris reperti sunt antehac nünquam visi, qui albæ Crucis schemate in dorso insigniebantur. Inī in ipsa Provincia *Xiamsi* nonnullos homines, quos Crucis adoratores dicebant, inventos esse, ab Hebreo quodam Sinensi Mandarino primum didicit *P. Matthæus Riccius.* Verùm quoniam res consideratione digna est, eam ex *P. Trigautii historia* paucis perstringamus.

Nunc ad Christianæ veritatis reliquias colligendas & persequendave-
stigia è me libentius accingo, quod in
Europæ nostris scio fore gratissimum.
Ex eodem Iudeo aliisque indicis id
annis superioribus accepimus. Cum jam
aperite *P. Mattheo Riccio* constitit Li-
E 2 centia-

Conver-
tiones re-
rum ut
plurimum
prodigia
folere
percep-
dere.

In Japo-
nia Crux
inventa in-
scissa ar-
bore.

Prophetia
de inven-
tione A-
mericæ.

Cruce fer-
reia ingens
in *Hunan*
inventa.

Canceris
cruce in-
signiæ in-
tegra nün-
quam visi.

P. Nico-
laus Tri-
gautius de
Crucis
adorato-
ribus.

centiatum illum Sinensem esse Legis antiquae Professorem, ad aliquod apertius, quam quod eatenus habebamus rei Christiane vestigium comprehendendum animum applicuit. Et quidem quamdiu hoc eos nomine appellavit, nihil assecutus est, sed paulatim variis eos Legis dogmatis describens, ubi de Cruce sermonem misit, quod maximè optabat, assecutus est. Apud Sinas Crucis nullus est usus, & ideoneque nomen, quamobrem nostri nomen illi Sinicum imposuerunt, illud à charactere, qui denarium numerum significat, & perfectam Crucem hoc signo ex primit, mutuati. Et fortasse non sine numine accidit, ut idem hodie nostri Crucis nomen impomenterent, quod veteres olim apud Sinas, eadem sermonis penuria compulsi jam ante indiderant: utrique enim Scie-cu, id est, denarii numeri characterem appellantur, nec in eo sacrarum literarum exemplo, à quibus litera T designatur, discesserunt, perfectiore etiam Crucis figuram mutuati. Cum igitur de Cruce hoc nomine appellata sermo illatus esset, Israëlitæ ille narravit, in Metropoli Caifum fū ejus patria, & in alio Emporio celebrissimo Lincino nomine Provinciae Scianturn, & in Sciansi Provincia externos quosdam vivere, quorum majores ē Regnis Occiduis advenerant, eos esse Crucis adoratores, eamque solere incibō potuque digito exprimere, sed nequese, neque illos arbitrari scire, cur eum ritum adhibeant. Hoc Israëlitæ testimonium cum eo consentiebat, quod jam diu Patres ex variis audierant, de eodem Crucis exprimendæ ritu variis in locis usurpatu. Imò infantibus in fronte Characterem eundem salutaris signi atramento exprimi contra puerilia infortunia. Cum his quoque consenitii id, quod Hieronymus Rusellus in Commentariis ad Cosmographiam Ptolomæi, cum de Sinis loquistur, annotaverat. Et quoniam de Cruce apud Sinas agimus, omitti minimè debet aliud ejus vestigium. Vedit unus è nostris Patribus in antiquarii manibus venalem nolam ex ære Campanoperelegantem, in cuius apice sacra aedicula insculpta erat, & ex adverso aedicula

Alia vestigia Christiani fidei.

Crux, in circuitu vero Græci aliquot characteres. Comparare sibi eam voluit, qui vidit, sed in pretio minimè convenutum, nec unquam postea ad excrivendos illos characteres antiquarius ille comparuit. Addebat idem ille Israëlitæ, illos ipsos Crucis adoratores, Doctrinæ partem, quam ipsi precatiōnum locore citabant, & suis ipsorum libris desumi, & utrisque esse communem, fortasse Davidicū Psalmiterium intellegebat. Hos asserebat fuisse permultos in Aquilonaribus maximè Provinciis, & literis & armis ita floruisse, ut suspicionem Sinis naturā facillimis rerum novarum fecerint. Eam suspicionem arbitrabatur ab Saracenis Christiani nominis hostibus toto terrarum orbe acerrimis excitatam ante annos non amplius sexaginta. Ea suspicio eopervenit, ut cum à Magistratibus manus injici sibi timerent, omnes hac illac diffugerint, & alii se Saracenos, alii Judeos, plerique idolorum cultores mortis metu professi sint: eorum templa in idolorum vana commutata sunt, & templum quidem Crucis apud suos ipse suo nomine, quo nunc ex quo sanum est, dicitur, appellabat. Et ex eo tempore tanto sunt metu consternati, ut nihil aliud occultent, quam se ex eagentia prognatos. Unde factum est, ut cum frater noster eo se contulisset, ad Christianorum reliquias explorandas, & familiarium nomina ab Iudeo memorata secum deferret, nemo ex iis fuerit, qui se talem profiteretur, ideo fortasse quod frater noster ex vultu Sina esse nosceretur, & suspicarentur fortasse eum exploratorem esse ab Magistratibus transmissum, nec haec tenus per nostrorum paucitatem Europeus & Sacerdos nisi potuit, quanquam opus erit per otium ibi sedem figere ad varios metus eximendos, quod aliquando Deo bene volente praestabitur. Hæc Trigautius.

Certe tempore M. Pauli Veneti, anno 1286. in Tartaria uti plurimi Christiani fuerunt, ita Crucis quoque venerationem & usum maximè floruisse, ipse autem testatur: Cum enim Naiam religione Christianus, Cublai magni Tartarorum Imperator,

Latent Cruci cokors.

Historia
Naiam
Christiani ex M.
P. Veneti.

„ ris Regnum ambiret, & jam alterius
 „ Regis Caydu auxiliariis copiis exerci-
 „ tum quadringentorum millium com-
 „ parasset, eum Cublai needum ad pu-
 „ gnam paratum ex improviso, æquo
 „ ferè exercitu, in vastissima planicie ad-
 „ ortus, totum penè Naiam exercitum
 „ delevit. Et quoniam Naiam, uti
 „ supræ dixi, religione Christianus erat,
 „ non tamen more Christiano viveret,
 „ nihilominus Vexillum suum princi-
 „ pale signo Crucis instruxerat, nec
 „ paucos secum habebat Christiani no-
 „ minis professione claros, Judæi verò
 „ & Saraceni exercitus Cublai post fo-
 „ dam hostis acceptam cladem Chri-
 „ stianis impotentiam Christi, Vexillo
 „ suo, cui Naiam Crucis signum impo-
 „ fuerat, Cublai potentiam superare
 „ non valentis, exprobrare coeperunt:
 „ Qui injuriam Christo arrogatam non
 „ ferentes apud Imperatorem querelas
 „ contra Judæos & Saracenos depone-
 „ re non destiterunt. Qua de causa

Imperator convocatis Judæis, Sarace- „
 „ nis & Christianis, ad hos conversus „
 „ ita dixit: *Deus noster & Crux ejus no-* „
luit quidem Naiamo præsidium ullum „
afferre, verū nos proinde propterea „
nolite erubescere, quia Deus bonus & „
justus iniquitati & injustitiae patroci- „
nari minimè debuit. Naiam dominis sui „
proditor extitit, atque contra omnem „
æquitatem rebellionem excitavit, & „
quidem Dei vestri auxilium in sua ma- „
litia imploravit; sed ille ut Deus bonus „
& relictus illis criminibus favere no- „
luit. Unde & Judeis Saracenisque „
Christiani nominis hostibus interdi- „
ctum, ne Christianorum Deum aut „
Crucem ejus amplius blasphemias pro- „
scindere præsumerent, atque hoc pa- „
sto illis silentium impositum est. Hæc „
ex M. Paulo Veneto. Ex quo pa- „
tet, Christianam Religionem maxi- „
mè in regionibus floruisse, de qui- „
bus postea fusiùs. „

CAPUT V.

De Articulis fidei cæterisque ceremoniis & ritibus in Mo-
numento contentis.

TRINITAS Sacrosancta adeò expressis verbis in monu-
 mento continetur, ut ejus fulsorem expositionem minimè necessariam du-
 cam; postquam enim essentiam na-
 turamque Dei in secundo puncto di-
 ligenter per attributa convenientia exposuisset; addit postea: [Hec
 essentia Divina, tria in personis, & in
 una substantia.] quod sufficit innuisse. Hec triuna substantia Olooy, quod

Sacrosancta
Trinitas.

in Chaldaeo Elobo indicat forsan. In figura Crucis fecit quadripartiti Mundi partes. [Commovit chaos,] alludit ad primordialem rerum creationem ex chaotica massa peractam. [Fecit duo Kis,] id est, principia, quæ Commentator Sina ni aliud esse dicit, quam materiam & formam, vel ut alii, cœlum & terram, quorum illud aetivum, hoc passivum rerum principium est. [Idcir-

co 365. sc̄tis obortis.] quæ ad literam minimè intelligenda sunt, sed per quandam catachresin seu hyperbolēn, tot nimirum sectas, quot dies in anno sunt, exortas, id est, quasi omni die nova secta, post primi hominis lapsum, & originalis justitiae jastram, prodierit.

In IV. puncto docet Incarnationem filii Dei, ex Virgine in Judæa; Stellam præviam Magis cum muneribus ad Christum adorandum expo-
 nit. [Ut Lex & Prophetie 24. Propheta-
 tarum adimplerentur.] alludit ad quatuor Prophetas majores, minores quatuordecim, quibus si jungas Abraham, Isaac, Jacob, Job, Moysen, Samuel, David & Zachariam, patrem S. Joannis Baptiste, habebis 24. Prophetas. Deinde prosequitur Christi post mortem descensionem ad inferos, ascensionem ad cœlos, relictis post se 27. Libris, qui sunt Testamen-
 tum novum, id est, quatuor Euange-
 lii, 27. Libri novi fordo-
 ni qui.

Incarnationis
Filii Dei.

lia, Actus Apostolorum, quatuordecim Epistola S. Pauli, tres S. Joannis, una S. Jacobi, duæ S. Petri, una Judæ Thadæi, & Apocalypsis, qui faciunt 27. Libros novi foederis.

Sacerdotum
habitus.

In V. puncto exponit primò Sacerdotum habitum, ut potè qui barbam alebant, verticem in formam coronæ radebant, quod usitatum fuisse Sacerdotibus & Episcopis animarum Ecclesiastice primorum temporum cérémoniæ satis ostendunt, atque hic mos in hunc usque diem, atque à multis tum Orientalis, tum Occidentalis Ecclesiæ servatur.

Mortificatio
passionis,
&
paupertatis
voluntarie
votum.

Communis
victus.

Jejunia.

Septem
horas
Canonicae
preces.

Purgato-
rium.

Commendat præterea in sancti Euangelii testimonium mortificationem passionum & perturbationum animi, æquanimitatem, contemptis divitiis paupertatem voluntariam; communem in omnibus vivendi rationem, ut in primitiva Ecclesia, & moderno tempore in communi Religiosorum convictu usu venit. Extollit præterea jejunium tum ad præceptorum Divinorum observationem, tum ad carnis stimulus compescendos remedium opportunum, imò necessarium.

Septies in die orationes tam pro viis quam pro defunctis faciunt. Alludunt autem, tum ad septem horas Canonicas, tum ad orationes pro animabus in Purgatorio detentis institutas, in quibus è pœnis liberandis, suffragia Ecclesiæ Catholicae multa posse, rotæ Ecclesiastica antiquitas luculenter docet; frustra autem orarent pro animabus jam cœlesti beatitudine frumentibus, cum jam finem suum sint consecutæ; frustra pro in inferno detentis, cum in inferno nulla sit redemptio possibilis; ergò pro animabus in purgante igne existentibus, ut proinde vel ex hoc Monumento Heterodoxi veteris Ecclesiae cum moderna consensum discere non erubescant. Atque hæc fuit doctrina primorum Christianorum & Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ, usque in hac usque tempora continuata: Quod ut luculenter innoteat Heterodoxis, hic nonnulla testimonia Chaldaeorum, sive Syrorum adducam, ex qui-

bus doctrina propagatorum Syro-Chaldaeorum Euangelicæ Doctrinæ intra Sinas, sensus de Purgatorio apertè ostenditur. Primò Syro-Chaldaei in ipso Missâ pro defunctis hymno, ita cantant:

بَلْهُمْ مَنْ حَلَّتْ بِهِمْ حَلَّةٌ حَسْبُهُ
كَمْ لِمَنْ حَلَّتْ بِهِمْ حَلَّةٌ حَسْبُهُ

id est, *Impetum ignis & flammæ dis- Oratio pro-
fipa Domine clementiâ tuâ à defunctis,*
qui in te crediderunt, & obdormierunt,
& quieverunt in spe tua. Atque hu-
jusmodi haud antiquiori carent au-
thoritate, traditione scilicet Aposto-
licâ, quæ tam in diverfarum Orienta-
lium nationum Constitutionibus in-
serta, quæ in Conciliorum proce-
ssionalibus cum hujusmodi titulo legi-
tur: *De defunctis, & quomodo facien-
da pro iis commemoratio est præcep-
tum Pauli Apostoli, sunt tamen qui di-
cant esse præceptum Jacobi.* Verba
ipsa sunt apud Melchitas & Maro-
niatas c. 39. apud Coptitas c. 22. apud
Jacobitas c. 5. selt. 1. Sic autem Con-
stitutio incipit:

أَعْمَلَ فِي الْيَوْمِ الْثَالِثِ ذِكْرَ أَنَّ
الَّذِينَ تَرَقَدُوا بِأَمْرِ أَمِيرٍ وَالصَّلَاةَ
مِنْ أَحَلِّ أَنَّ مُسْتَحْيِي مَاتَ وَقَامَ
لِلثَّلَاثَةِ أَيَّامٍ وَصَرَّحَ لَهُمْ أَيْضًا سَعْيَهُ
أَيَّامٍ لِتَذَكِّرَةِ الْأَحْيَا وَالْأَمْوَاتِ
وَأَعْمَلَ لَهُمْ الْثَلَاثَيْنِ مِثْلَ السَّنَةِ
الْعَتِيقَةِ لَانَّ بَنُوا أَسْرَارِيْلَ حَرَنَوا
عَلَى مُوسَى ثَلَاثَيْنِ يَوْمًا وَيَعْمَلُ
لَهُمْ أَيْضًا ذِكْرَ أَنَّ السَّنَةَ يَدْ لَهُمْ
وَيَعْطُوُهُمْ مِنْ مَا لَهُمْ صَدَقَةً لِلمسَاجِدِ
كَيْنَ وَإِنَّا نَاهُنَّ أَنْ يَفْعَلُ
ذَلِكَ بِأَهْلِ الصَّفَافِ وَالْإِيمَانِ
وَالصَّلَاةِ فَامَّا مِنْ أَحَلِّ اصحابِ
الْكَبَارِ وَالْكُفَّارِ فَانَّهُ لَوْ
صَدَقَ

الخطايا كما نقيت التوب
الابضم من الدنس

ذلك شيء

id est, Facito tertia die commemorationem pro iis, qui obdormierunt, in psalmis & precibus, quia Christus mortuus est, & tertia die resurrexit. Fiat quoque commemoratione pro illis nona die in memoriam vivorum & defunctorum; facito quoque pro eis trigesimum diem juxta antiquae Legis ritum, quoniam filii Israël luxerunt super Mōsē 30 diebus. Item fiat pro iis anniversarius, & erogetur de illorum bonis eleemosyna pauperibus. Et sanè credimus id fieri pro iis, qui sunt prædicti continentia, fide & justitia; nam pro majorum criminum patratoribus & infidelibus eis in elemosynam erogetur, quicquid in Mundo hoc honorum est, nil illis proderit. Ubi exprelè distinguit peccatum veniale à mortali; ita ut, qui venialibus peccatis contaminati ex hoc Mundo abierint, ignis purgationem usque ad exactam omnium peccatorum venialium emaculationem sustineant: qui verò mortalibus aggravati hinc excesserint, pro iis nulla amplius spes reliqua sit ex inferno liberationis. Quæ omnia fusiū per tractata vide apud Abrahamum Ecclesiensem Syriacæ lingua in Romano Athenæo Professorem, in Catalogo librorum Chaldeorum Hebedjesu. Certè eò tendunt omnia defunctorum Officia & Liturgiae non solum Syrorum, Chaldaeorum, sed & Coptarum, Arabum, Æthiopum, Græcorum, Armenorum, Latinorumque Officia, elemosynæ & suffragia inquam tendunt, ut animas justas ex peccatis purgantis ignis liberarent. Imò vel ipsos Mahomedanos id credere, ex Libro, quem Subtilatum inscribunt, patet, in quo pro defunctis orare solent, hoc verborum contextu:

اللهم روح ارواحهم ونور
قبورهم وغسلهم بالماوايل
ونزد حرارتهم ونقهم من

id est, O Deus, requiescere fac animas eorum, & illumina sepulchra eorum, & ablue eos aqua & nive, & refrigerera calores eorum, & purga eos à peccatis, sicuti purgatur alba vestis à sorribus. Ut vel ex hisce paucis patet omnium Ecclesiarum Orthodoxorum de Purgatorio consensus; precari verò pro defunctis, idem est ac Purgatorium credere, ut in eo animæ ob leviores maculas detentæ, piorum suffragiis adjutæ à poenis liberentur.

De Sacrificio Missæ.

Septenis diebus semel ad animam à peccatis purgandam sacra faciunt. Innuunt hæc verba, Sacrificium Missæ singulis septenis diebus, id est, Dominicis peractum. Sacra autem, quæ hic nominantur, idem in lingua Sinensi, ac Sacrificium significat; unde rectè inferre possumus, Divini verbi propagatores in Sina, Missæ Sacrificium singulis septenis diebus, id est Liturgiam, sive incruentum corporis & sanguinis Sacrificium pergeisse, juxta ritum omnibus Orientibus Ecclesiis vel à primitiva Ecclesia usitatum, quarum (teste Ecclesiensi citato Libro) supra quinquaginta, apud Orientales, partim communes, partim singularum gentium propriæ numerantur: quarum prima & semper summè æstimata fuit S. Jacobi Apostoli, ad cuius normam reliquæ postea institutæ sunt, partim ab Apostolis reliquis, SS. Petro & Joanne, Marco, Dionysio, Romanis Pontificibus & Ecclesiæ Doctoribus. De Liturgia S. Jacobi ita Maro Syrus, qui inter quintum & septimum seculum vixit, scribit:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
بِعَنْ حَمْدَهُ مَحْمَدًا مَوْلَاهُ
مَدْحُوْهُ مَهْمَدًا وَ مَهْمَدًا
id est,

Sacrificium
Missæ sem-
per obla-
tum in O-
rientali
Ecclesiis.

id est, Hoc est principium Liturgie
Divi Jacobi Apostoli, quæ omnium
Liturgiarum antiquissima est, ideoque
juxta illius ordinem suas instituerunt
reliqui. Quoniam verò in Sacrificio
verum corpus & sanguis Christi offe-
runtur, sequitur sanè hosce Ortho-
doxos in Sina Euangelii propagato-
res, dum singulis septenis diebus Sa-
crificium pergerunt, in eo pariter,
juxta Orthodoxa Ecclesiaz Orienta-
lis, vel ab ipsis Apostolis continua-
tum ritum, verum corpus & sanguinem
Christi obtulisse ; cum nulli un-
quam ex Orientalibus Ecclesiis, de
hujusmodi, nisi hereticis, dubium fuet-
rit : quæ omnia quam fusissimæ ex Li-
turgiis Syrorum, Chaldeorum, Ara-
bum, Coptarum, Æthiopum, Ar-
menorumque comprobari possent, si
res Orientalium rituum peritis non
plusquam notoria foret, aut instituti
mei ratio id per mitteret. Certe S.
Petrus Episcopus Sebastes Basili Mag-
ni & Gregorii frater, qui rogatus ab
infidelibus, quod dum sacra ficeret,
id est, Sacrificium Missæ, verum puta-
ret Christi corpus & sanguinem se ef-
ficere? Respondit his verbis : Cum stat
Sacerdos orans coram Altari, seu Mis-
sam sacram faciens, tunc formâ verbo-
rum dictâ, quam Christus Apostolos
suos docuit, præcepitque ut eam trade-
rent suis successoribus : tunc, inquit :

وَتَرْلُ رُوحُ الْقَدْسِ إِلَى ذَلِكَ
الْقَرْبَانِ وَتَصِيرُ الْحَبْرُ لِهَا
يَقْدِسُهَا وَقُوَّتْهَا وَتَيْسِيرُ مَرَاجِ
الْحَمْرِ *

id est ; Descendit 'Spiritus sanctus
supra oblationem istam, efficitque pa-
nem carnem sua sanctificatione & vir-
tute, ac vini & aquæ temperamen-
tum efficit sanguinem. Et paulò post.

وَلَكَنْ يَصِيرُ كُلُّهُ لِهَا
وَدَمًا مَعْدُسًا بِرُوحِ الْقَدْسِ *

id est, Sed fit caro & sanguinis sanctifi-
catus in Spiritu sancto. Hisce astipu-
latur Dionysius Barfili Episcopus
Amed Syrus, c. i. Comment. ad Litu-
giam S. Jacobi, postquam de variis

Sacrificiorum generibus locutus est,
his verbis :

مَذْكُورٌ أَمْ لَمْ يَكُونْ مَذْكُورًا
عَنْ ذَلِكَ مَذْكُورًا مَذْكُورًا
مَذْكُورًا لِمَذْكُورًا مَذْكُورًا
مَذْكُورًا مَذْكُورًا مَذْكُورًا
مَذْكُورًا مَذْكُورًا مَذْكُورًا

id est, Dicimus itaque panem hunc cœ-
lestem in veritate & effectu esse corpus
Filiæ Dei, & illum eundem esse corpus
personæ illius, quod assumpsit ex Virgi-
ne Maria, & factum est sacrificium in
Cruce pro nobis. Quæ omnia approbat
Abedies Chaldaeus Babylonius traxit.

4. Margaritarum c. 5. de Sacrificio
apud Petrum Strozam, lib. de Myste-
riis Chaldeorum & Babylonicae Ec-
clesiae cum Romana unione. Sed hæc
de Sacrificio Missæ dicta sufficiant.

De Regum, quorum hoc Monumentum mentionem fa- cit, successione

1. Annus, quo propagator Eu-
gelii Olo puen ex Iudea in Chinam
primò appulit, fuit juxta Sinarum
computum annus 636. circiter, quo
tempore Rex Tai fum ven hoam, illu-
stri cum fama Imperio Sinarum pra-
erat.

Anno 651. defuncto patre Tai
cum ven hoam, successit Sinarum Rex
filius ejus Caozum, Olo puen Episco-
pum constituit magnat Legis, qua
Regnum gubernabatur.

2. Anno 699. quo Xim liè succe-
sor Caozum, Imperium Sinarum ad-
ministrabat, primò in Legem sacram
Bonzii Pagodum Sacrificuli in Ho-
nam Provincia insurrexerunt, & alte-
ro anno 713. privati quoque homi-
nes in Sieno, antiqua Regia Van vam,
quam quidam Sig anfu fuisse dicunt,
Provinciæ Zenzi, Legem prosecuti
sunt.

3. Anno 719. regnante post Xim liè,
fuit

1. Tai fum
Rex Sina-
rum Eu-
gelii pro-
moter.

2. Caozum
Rex.

3. Xim liè.

4. Rex
Huius sum
chi tao.

fuit Rex *Huius cum chi tao*, qui Legem ab improbis persecutoribus oppressam per Joannem Episcopum, cuius nomen in margine Tabulae inscriptum quoque spectatur, & alium magnæ virtutis virum *Kielie*, restauravit.

Quid verò hoc loco per *Draconis barbam* intelligat, exponendum est. Refert Interpres & Commentator *hujus Sinae*, hoc loco alludi ad antiquam historiam Regni, seu potius fabulam, ajunt enim, unum è suis Regibus ex aëre volatu Draconem infedisser, quem comites Regis armis suis ad procedendum instimulabant, ii verò qui bellum sequebantur, evulsi pilis circa barbam Draconis eos tenebant pro memoria Regis sui; quieventus tantas in superstitionem hominum mentibus radices egit, ut in hunc usque diem non aliis insignibus utatur *Sinarum Imperium*, nisi *Draconum*, quos non solum ubique depingunt, sed & vestes, libros, picturas & quæcunque tandem publicæ utilitatis monumenta fuerint, *Draconum* figuris adornent.

4. Anno 757. Imperium *Sinarum*
moderatus est Rex *Caçum nei men*,
summa cum totius Regni felicitate,
& sancti Euangeli propagatione; sub
hoc Rege alia in *Chinam* virorum
Apostolicorum ex *Iudea* expeditio
contigit per Sacerdotem quendam
Kie ho nomine, qui ope stellarum,
id est, maritimo itinere in *Chinam*
appulisse dicitur.

5. Anno 764. Imperiale solium
ascendit Rex *Tai sum ven vu*, exi-
mius pariter Legis Divinæ propagator,
uti ex contextu patet.

6. Anno 781. *Sinarum Imperium*
rexit *Kien cium xim ven vu*; Rex
justus, pius, beneficis in omnes,
Divinæ Legis zelotes: Sub hoc ex
Regionibus *Pagodum* remotissimis,
id est ex *India*, hodiè Regno *Magoris*,
novus Sacerdos Euangeli propagatione
in *Chinam* appulit, à Rege summo
cum honore exceptus, prout ex con-
textu scripturæ patet; sub hoc quoque
Lapidis inscriptio facta fuit.

Atque hæc est Regum sancti Euangeli Christi in *Sinarum Imperio* suc-
cessio.

C A P U T VI.

Syriacorum nominum, quæ in Monumento occurrunt, Interpretatio.

Quid con-
tineant Siria-
ce voces
Lapidi inci-
tae.

Nuncad eam, quæ marginibus insculpta est, inscriptionem progrediamur: quæ quidem, cum ob hominem peritorum hujus scripturaræ in *China* penuriam hucusque manserit inexplicata, atque ea de causa à Patribus nostris Lusitanis in *Europam* à peritis Syrae linguae expli- canda fuerit transmissa; ego primus ejus interpretationem fructu non pœnitendo aggressus, ea tandem, quæ par est fide & diligentia expedivi. Est autem literis antiquis Syriacis, quas

Estrangelo **لَبِيْدَم** vocant,

marginibus Lapidis incisa, continent que annum, nomina & officium eorum, qui tunc temporis, quo hic

Lapis scriptus est, erectusque, ex Apostolicis viris, & Legis Divinæ Promotoribus in *China* versabantur. Meminit hujus Lapidis inscriptio- numque memoratarum *Pater Emanuel Dias* in quadam Epistola *Lusi- tanica Macoa* data 23. Aug. 1625. quam hic Latinis verbis referre vi- sum est.

In Provincia, inquit, Xensi *Sinarum*, ubi modo est Trigautius, effos- sus quidam Lapis magnitudinis 24 palmorum, aut circiter, in quo patet disertè ante 1243 annos fuisse illic Christianos raso vertice, qui myste- ria Trinitatis & Incarnationis prædicarent, ac *Sinarum* Reges mul- totus illis impendiſſe favores. Doctor Leo Christianus rem totam imprimis voluit, ac de mysteriis eo in Lapide

F offensis

5. Rex
*Ca sum
neñ men*.

Alia expe-
ditio ex Oc-
cidente in
Chinam per
mare.

6. Rex
*Tai sum
ven vu*.

7. Rex
*Kien cium
xim ven vu*.
Sub
hoc nova
expeditio
ex *India* in
Chinam.

ostenſis à Mandariniſis Christianiſis ſcribi, ut res magis innoſeret. Id agi-
tur modo, ut in Regiſ notitiam res ro-
ta deveniat, vertat Deus omnia in glo-
riam ſuam.

Confirmat hoc iſum P. Franci-
cus Hurtado, è Provincia Nancheu,
additque hoc anno appertam fuſſe
portam in novas Regni Sinensis Pro-
vincias Xensi, Xansi, Fohum, quæ ul-
timæ Conchinchinæ contermina eſt,
& exterorū facilè admittit. In fine au-
tem ita dicit: *His adscripta erant de-
cem, vel duodecim linea Syriacæ, quas
interpretari non potui. Adjunctæ etiam
erant gratiæ à Regibus Sinarum factæ
Sacerdotibus illius Legis. Versio hac
ad Verbum è Sinico idiomate facta eſt.
Aliæ extant versiones, sed omnes con-
veniunt in essentialibus. In Libris Re-
gum Sinarum habetur, ante 994 annos
perveniſſe ad Sinas fidem noſtram, &
140 annis poſt ingressum, hanc inſcrip-
tionem factam eſſe. Hæc P. Emanuel
Dias. In aliis verò literis paulo re-
centioribus 21. Novemb. 1627. Ma-
cao datis, ita de hoc Lapide ſcribitur:
*Annis præter lapsis inventa eſt scriptu-
ra quædam longa, & antiqua, Lapi-
di prægrandi incifa lingua Sinensi, &
Chaldaicæ, vel Syriacæ, ex qua conſtat
Legem Domini Dei noſtri jam quæ
ab hinc mille annis perveniſſe in Sinam,
anno ſcilicet Domini 636. Lapis autem
ille erectus & inſcriptus fuit An. Dñi
782. hoc eſt, 146 annis poſt Legis ibidē
prædicationem, qua ingens converſio ad
fidem facta eſt, Ecclesiæ edificatæ, E-
piscopi conſtituti. Reges, qui tempo-
re illius vixerunt, numerantur octo,
quorum nomina Lapis ille exprimit,
qui Christianis favebant omnes; Præ-
dicatores verò Legis venerunt ex Pa-
leſtina, alisque viciniſ locis; con-
tinet autem præcipua fidei noſtræ myſte-
ria &c. que ex inſcriptione patent.
Quæ omnia fuſe patent ex ſupra ad-
ductis P. Boimi & Martinii Da-
nielis Bartoli, ex Archivio Soc. no-
ſtræ inde collectis testimonioſis. Verū
opere preium faciam, ſi hoc loco Sy-
riacam inſcriptionem iſdem Chara-
cteribus Stranglicis quibus in China
exprefſa fuit, unā cum interpretatione**

Syriace in-
ſcriptiones.

Anno Chri-
ſti 636. Eu-
angelium
China illa-
tum.

ejus exhibeam; præſertim cum Pa-
tres noſtri Sinenses, cam ideo parti-
culari folio in China impreso in Eu-
ropam ejus linguae magistris (uti pau-
lo ante diximus) ad eam melius ex-
plicandam transmiferint: hac enim
explicata, ſpero futurum, ut & annus,
& nomina, & patria, officiaque Di-
vinae Legis Predicatorum, & ſcopus
quoque noſter melius patiantur.

Inſcriptio nominum Syriacorum
duplex eſt; una in margine, altera in
calce Monumenti inciſa; & quoniam
haec annum erectionis factæ continent,
ab eadem expoſitionis noſtræ telam
ordiemur, uti ſequitur.

Inſcriptio Syriaca.

Adam Kasiso Vcurapiscopo Vpa-
pasi dizinſtan. Bejume abo dabobotho
Mor Hanā Jesua Kataliko Patriar-
chis. Besanath alf utiſaain utarten
diavanoie. Mor IibuzadKasio Vcu-
rapiscopo de Cumdan medinah malcu-
tho bar nibb napsø Alis Kasiso
dm̄en Balebb medintho Tabburſtan
Akim Luchō hono Papa dielabon beh
medabarnutho dpharukan Vcaruzu-
thon dabhain daluat malche dizinio.

Adam meſchamſhōn Bar Iidbu-
zad Curaphiscono.

Mar Sargs Kasiso, Vcurapiscopo.
Sarniſhka Kasiso.

Gabriel Kasiso Varodiācum, Vrīſh
aitho de Cumbdanudafrag.

Explicatio ejus haec eſt.

Adam Sacerdos, ſeu Presbyter, &
Archiepiscopus & Papalis Žinſtan
ſeu Regionis Sinarum (ubi nota, Stan
Indicæ lingua Regionem ſignificare,
unde Hindoſtan, live Indoſtan, Sino-
ſtan, Turkiſtan, ſeu Turcheſtan & ſi-
milia nomina idem ſignificare, ac Re-
gionem Indorum, Sinarum, Turca-
rum, non ſecus ac Germanica nomi-
na ſequentia Friesland, Franckeland
&c. Frisōnum, Franconum Regiones
ſignificant, & innumera alia hujusmo-
di, quæ omnia ex Germanico Land,
ut Indica ex Stan, ex loci ſciliſ
ſeu regionis proprio nomine com-
ponunt.

Inscriptio Syriaca annum erecti
monumenti exponens.

בְּשָׁלַח חֲלֹמֶד הַלְוָלָא תְּרִתְּבָה
סְמִינָה כְּנֵר כְּפָנָה הַנְּתָנָה תְּרִתְּבָה
כְּלָבָד כְּהָס וְעַלְמָה תְּלָא סְמִינָה
סְלָא תְּרִתְּבָה הַזְּהָרָה וְעַלְמָה כְּסִמְקָמָה לְהָלָא
סְלָא כְּהָס הַתְּלָא סְטָה תְּרִתְּבָה הַצְּרָה
כְּבָדָה וְעַלְמָה הַתְּלָא סְטָה תְּרִתְּבָה הַצְּרָה
כְּבָדָה וְעַלְמָה הַתְּלָא סְטָה תְּרִתְּבָה הַצְּרָה

INTERPRETATIO

Millesimo Nonagesimo Secundo Graecorum Isdabusaid Sacerdos
Vicarius Episcopi Cumbdam Cirritatis regni Orientalis Milis
Sacerdos, et Balah Cirritatis Tachurstan Constituit Tabulam hanc
Epi, et Scriptum est in ea administratio Redemptoris nostri, et
predicationes Patrum nostrorum apud Reges Sinarum.

בְּשָׁלַח תְּרִתְּבָה כְּבָדָה וְעַלְמָה
Ram Diaconus Filius Isdabusaid Vicary Episcopi.

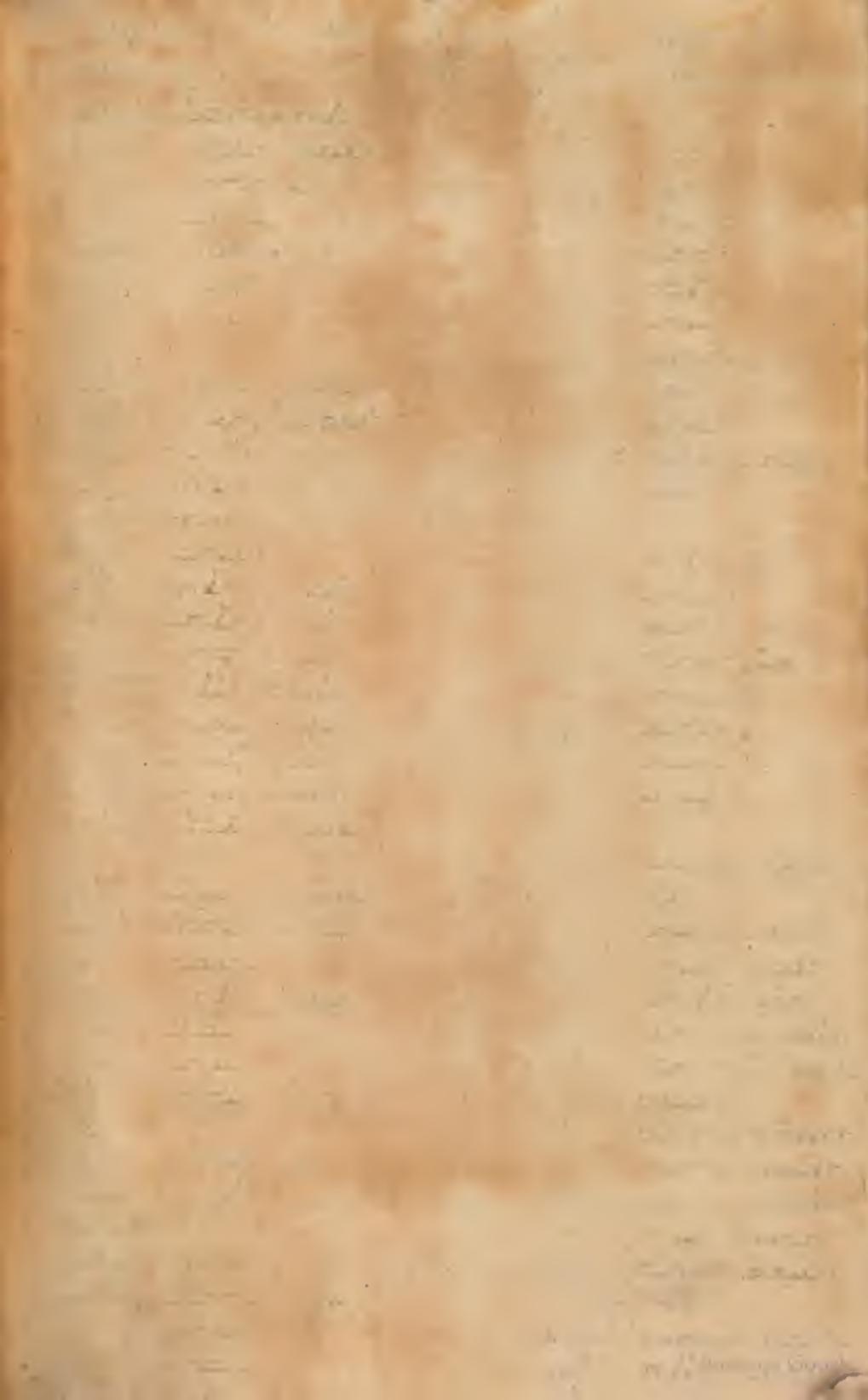
בְּשָׁלַח מְלָאכָה כְּבָדָה וְעַלְמָה
Morfargis Sacerdos, et Vicarius Episcopi.

בְּשָׁלַח מְלָאכָה כְּבָדָה וְעַלְמָה

S̄var Jesua id est Spes Iesu, Sacerdos.

בְּשָׁלַח מְלָאכָה כְּבָדָה וְעַלְמָה
Rubeiel Sacerdos, et Archidiaconus, et Caput Cirritatis Cumbdam, et Disrag.
בְּשָׁלַח מְלָאכָה כְּבָדָה וְעַלְמָה
Edamso Diaconus Vicary Episcopi Payasi Sinarum.

בְּשָׁלַח מְלָאכָה כְּבָדָה וְעַלְמָה
In diebus Patris Patrum Imaniesua Catholici Patriarcha.

Nomina Apostoliconum Vizorum.
quæ margini Lapidis Syriacis literis incisa spectantur.

Ordo I.

אַרְאֹן Aaron

פֵּתְרָא Petrus

יְהֹוָב Job

לְуָסָא Lucas

מִתְּהָאָת Mattheus

יְהֹוָנָה Joannes

סָבָר יְהֹוָאָת Sabar Iesua dicitus Spes

יְהֹוָעָדָא Jesuadat

לְуָסָא Lucas

כְּ�סָטָנָא Constantinus

נוֹחָא Noah

Ordo II.

אַתְּ-אַ-סְּפָה Ataspha

יְהֹוָנָה Joannes

אַ-נָּסָא Anuse

מַר-גָּאָגָּז Maragagis

יְהָאָא Isaac

יְהֹוָנָה Simeon

יְהָאָא Isaac

יְהָאָא Joel

Ordo III.

מַר-יְהָנוֹן Mar Iohanan

מִשְׁׂכָּנָא Episcopus

יְהָאָא Sacerdos

יְהָאָא Sacerdos

מַהְאָט Sacerdos

גְּאוֹרְגִּיאָא Georgius Sacerdos

מַהְאָדָא Gunciph

Sacerdos

מַשְׁחָדָא Sacerdos

אַנְדְּרָא Sacerdos

אַנְדְּרָא Sacerdos

דָּאִיד Sacerdos

מוֹסֵה Moses Sacerdos

Ordo IV.

יְהָאָא Sacerdos

יְהָאָא Elias Sacerdos

أَبَا جَسْعَدْ أَبَا جَسْعَدْ Abad Jesaas. Sermon

سِيمَون سِيمَون Simeon Sacerdos

غَابِرِيَلْ غَابِرِيَلْ Gabriel

يَوْحَنَةُ يَوْحَنَةُ Joannes

سِيمَون سِيمَون Simeon

يَسَّاَعَ يَسَّاَعَ Isaac

يَوْحَنَةُ يَوْحَنَةُ Joannes

Ordo V.

يَاَكُوب بْنُ سَمْعَانْ يَاَكُوب بْنُ سَمْعَانْ Jacob Sacerdos

مَارْجَارِيَسْ مَارْجَارِيَسْ Marjargis Sacerdos

مَارْكِوْسْ مَارْكِوْسْ Marcois Sacerdos

مَارْكِوْسْ مَارْكِوْسْ Marcois Episcopus

مَارْجَيْسْ مَارْجَيْسْ Marjais Sacerdos. Ari

مَارْكِوْسْ مَارْكِوْسْ Marcois diaconus Civitatis

غَانِدْ غَانِدْ Gundan

سَالْفُولْسْ سَالْفُولْسْ Paulus Sacerdos

سِيمَون سِيمَون Simeon Sacerdos

آدَمْ آدَمْ Adam Sacerdos

إِلَيَّاهُ إِلَيَّاهُ Elias Sacerdos

يَسَّاَعَ يَسَّاَعَ Isaac Sacerdos

يَوْحَنَةُ يَوْحَنَةُ Joannes Sacerdos

يَوْحَنَةُ يَوْحَنَةُ Joannes Sacerdos

سِيمَون سِيمَون Simeon Sacerdos

Ordo VI.

يَاَكُوب يَاَكُوب Jacob Sacerdos

أَبَا جَسْعَدْ أَبَا جَسْعَدْ Abad Jesaas. Sermon

خَرْقِيَسْ خَرْقِيَسْ Xpi Sacerdos

يَسْعَادَهْ يَسْعَادَهْ Jesuadah Sacerdos

يَاَكُوب يَاَكُوب Jacob

يَوْحَنَةُ يَوْحَنَةُ Joannes

سُبْحَلْمَوْرَانْ سُبْحَلْمَوْرَانْ Subcholmoran

لَاهُ دُنُو نُوسْ لَاهُ دُنُو نُوسْ Deus noster

مَوْهُ يَوْهُ مَوْهُ Joseph

سِيمَون سِيمَون Simeon

فَهْرَمْ فَهْرَمْ Ephrem

آنَانِيَسْ آنَانِيَسْ Ananias

غَرِيَّاَسْ غَرِيَّاَسْ Cyriacus

غُسْ غُسْ Gus

أَمِينْ أَمِينْ Amien

ponuntur. Quæ ideò hic apponenda duxi, ut causam, cur China *Zindo-stan* vocatur, non ignorares.) In diebus Patris Patrum Domini *Hanan Jesua*, sive *Joannis Josue* Catholici Patriarchæ (subintellige Alexandrinum, Antiochenum, aut Babylonum, qui propriè dicuntur universales seu Catholici Patriarchæ.) Anno millesimo nonagesimo secundo juxta Græcos, Dominus *Jidbzad* Sacerdos & vicarius Episcopus *Cumdan* civitatis Regni (scilicet Metropolis.) Filius *Milis*, requies sit animæ ejus, Sacerdotis *Belehh* civitatis *Tahurstan* (lege *Turkestan*) erexit Tabulam hanc Papa (sic supremos in aliquo ordine Ecclesiastico vocant) & scripta sunt in ea administratione, seu gubernatio Salvatoris nostri, & prædicatio Patrum nostrorum, qui sunt apud Reges Sinarum.

Adam Diaconus filius *Jidbzad* Episcopi Vicarius.

Mar Sargis Presbyter & Episcopi Vicarius.

Sarnischua Presbyter.

Gabriel Presbyter & Archidiaconus, caput Ecclesiærum Civitatum *Cumdan* & *Dafrag*.

Atque hæc in folio in *China* impresso reperiuntur, quæ & in falso insculpta cernuntur.

Verum antequam ulterius hic progrediar, una adhuc difficultas, quæ circa annum erectionis hujus Lapidis occurrit, restat dissolvenda. Annus enim hujusmodi in Sinica inscriptione adeò à Syriaca diversus reperitur, ut non pauci ea diversitate perplexi, mecum de vera & fideli hujus Lapidis interpretatione dubitarent.

Nam ex Sinico Lusitanica versio, & ex hac Italica erecti Lapidis annum ponunt post Christum 782. Syriaca verò juxta Græcorum computum statuit annum 1092. qui quām ab altero diversus sit, quis non videt? Verum ut exactius hæc omnia reconcilientur, & hic nodus quoque dissolvatur, prius inscriptionis dictæ translationes hic verbo tenus proponendas duxi.

Lusitanica versio sic habet.

No nosso Potentato do grande Tam, *Lusitanica*.
segundo anno desse Kien Cium, que
eram do Senhor 782. no mes de Autu-
no, no settimo dia, dia de Domingo, soy
allevantada esta pedra; sendo Bispo
Nim ciù, que governa à Igreja da
China.

Italica ita habet.

Nel nostro Potentato del gran Tam, *Italica*.
secondo anno di questo Kien Cium,
che erano del Signore 782. nel mese di
Autunno, nel settimo giorno, giorno
di Domenica, fu finalzata questa pie-
tra; essendo Vescovo Nim Ciù, che
governa la Chiesa della China.

Utriusque interpretatio hæc est.

In nostro Potentatu magni Tam, *Latina*.
scilicet Regis, anno secundo hujus
Kien cium quierat annus Domini 782. ,
mense Autumni, septima die, die
Dominica, exaltatus fuit hic Lapis, ,
Episcopo Nim ciù Ecclesiam Sinen- ,
sem administrante. ,

Syriaca Inscriptio ita habet.

سنه ٧٨٢ ميلادي

Bishat alf ve tissain ve tarten diunoio.

Hoc est, *In anno millesimo nonagesimo secundo, qui Græcorum.*

Cum ergò Orientales, seu Græca Ec-

clesia, magna ex parte in computu an-

norum conveniat cum Latina, quæri-

tur, quare ratione hi anni conciliâdi sint?

F 2 Dico

Annum
Græcorum
ad annos
Christi ac.
commodatio.

Dico itaque duplci annorum dictis
Divinæ Legis promulgatoribus usita-
torum computus genere hunc Lapi-
dem fuisse insignitum , uno Eccle-
siastico annorum Christi , quo fide-
les in *China* Christiani passim uteban-
tur ; altero Politico , seu civili , qui
erat communis Syris , Chaldæis , Ara-
bibus , Ægyptiis , ac toti propè
Orienti ; quem ut melius intelligas ,
notandum est , annos Regni Græ-
corum , quorum meminerunt *Libri*
Machabæorum , eosdem esse , qui
alias dicuntur Seleucidarum , Syro-
Græcorum , aut Syro-Macedonum à
Chaldæis ; ab Hebræis verò , anni
Contrahetuum ; ab Ægyptiis anni Ale-
xandræi , sive à morte Alexandri ; ab

Cur Ale-
xander Ma-
gnus dicitur
sui Dhulkar-
nam.

Arabibus *Dhulkar-*
nain , quod idem est , ac Alexandri
duo cornua tenentis (vocantque eum
ideò , vel (ut vult *Christmannus*) ob
utraque Orientis scilicet & Occiden-
tis Mundi cornua à se subacta , vel
ut ego existimo verisimilius ab Am-
mone Arietino , cuius filium se ap-
pellabat , aut etiam ob hircum illum
caprærum , (cum quo eum *Daniel* com-
paravit) aut denique anni Philippi .

Tarikh al-
kupti.

(quem تاریخ القبطی suprà Al-
bitegnium vocasse diximus) Atque
horum æra incipit annis 12 exactis ,
ab obitu Alexandri Magni , ut ex *Eusebio* in cap. *Daniel*. S. Hieronymus
notat ; Quem sequitur *Ribera* , *Tori-
niellus* & alii . Etsi verò ante Julium
Cæarem hi anni alias formam , aliud
fuorum mensium initium habuisse vi-
deantur , communī tamen suppata-
tione sumunt à Calend. Octobribus
exordium . Nomina mensium aut
Græca sunt , aut Syro-Chaldaica , in cæ-
teris cum anni Juliani quantitate &
forma congruant , nisi quod dies intercalaris in hac æra adjiciatur ad finem
mensis *Sabath* , qui Februario
nistro respondet .

His prænotatis , primordia Regni
Græcorum statuimus cum *Eusebio* ,
Scaligero , aliisque anno ante Christi
æram trecentelimo decimo fluente ,

quo acta est Olympias 117. juxta
Chronicon Alexandrinum ; siquidem
in confessio est , Alexandrum Ma-
gnum mortuum esse eo anno , quo cœpit Olympias 114. postremis die-
bus mensis Hecatombæonis , ut *Plu-
tarhus* scribit , nempè ante æram
Christi 322. (natus enim est Chri-
stus tertio anno exclusivè Olympia-
dis 194.) Differunt igitur anni Re-
gni Græcorum ineuntes ab annis
Christi labentibus 310 , ita ut primo
anno Christi inierit annus Regni
Græcorum 313. Undè fit , ut si ad
annum Christi propositum adjiciantur
310 , exurgat annus *Alexandræus*

*Annus Ale-
xandræus.*

310 , remaneat annus Christi , quo Ale-
xandræus ille aperitur . Si denique an-
nus *Alexandræus* subtrahatur à 310 ,
numerus relictus indicabit annum an-
te æram Christi , quo cœpit annus ille
Græcorum ; sive quo initium fuit ærae

Alexandri .

*Tarikh
Dhulkar-
nam.*

ut Arabes & Ægyptii appellant .

His igitur ita demonstratis ; Si ab
anno *Alexandræo* , sive Græcorum
1092. Syriacis literis Lapii inciso ,
310 (quæ est differentia annorum
inter annum Christi & Alexandri-
num) subtrahas , remanebunt 782 ,
qui est annus Christi Lapii Sinicis
numeris incisus , anno Syro-Græ-
corum , sive *Alexandræo* exactè re-
spondens .

Paradigma Computus.

Mortus est Alexander Magnus , *Plu-
tarcho teste* , Olymp. — 114. A. Perioche
Post cujus mortem B. Hieron. teste
annis 12. exactis , incipit æra
Alexandræa , videlicet Olymp.

*computus
annorum
hujus La-
pidis.*

117. B.

Natus verò est Christus anno ter-
tio exclusivè , videlicet Olymp.

117. C.

Lapis erectus est anno *Alexandræo*

1092. D.

Anno verò Christi — 782. E.

His

His positis subtrahē numerum B. à numero C. & habebis differentiam dictarum Olympiadum, videlicet Olympiades 77, quæ dūcta in 4 annos, quibus singulæ Olympiades constant, producuntur 308. his adde 2 annos completos Olympiadis Christi nati, & facies 310. quæ subtrahēt à 1092, relinquunt E. numerum annorum Christi, quo hic Lapis erexitus est. Studio itaque dupliciti annorum generē hunc Lapidem consignarunt, ut qui annum Christi non inteligerent ex avenis, annum saltē Alexandræ, ut potè latius patentem, cognoscerent.

Difficultate itaque proposita jam quoquè dissoluta, nunc ad Lapidem revertamur, in cuius margine præter ea Syriaca, quæ hic paulò ante proposuimus, multa adhuc alia nomina propria, quæ in folio dicto defunt, quorum numerus ad 70 ferè excur-

rit, videntur; quæ hic apponenda duximus.

* * *

Ex hisce patet, Linguam Syriacam Chaldaicam, primis istis temporibus *Syriæ*, *Palæstini*, *Ægypti*, *Babyloniae* Ecclesiis communem fuisse, imò tempore Christi quoque vernacula; ut proinde mirum non sit, ex dictis locis Euangelium Christi à Verbi Dei administratoribus non solum in remotissimas Orientes Regiones, sed & in vicinas Regiones, *Babyloniam*, *Ægyptum*, *Æthiopiam*, immediatè post Apostolorum in omnem terrarum orbem ambitum translatum fuisse, ubi veluti in primogeniis Ecclesiarum sedibus, eas radices egit lingua Syriaca seu Chaldaea, ut proinde eam etiam per universas *Indiae* oras, uti dictum fuit, in ultimam Regionum *Cbinam* proseminalerint. Sed de hisce in sequentibus amplius.

ATHANASII KIRCHERI
C H I N Æ
ILLUSTRATÆ
P A R S II.
D E V A R I I S
I T I N E R I B U S
I N
C H I N A M
S U S C E P T I S.

C A P U T I.

Qua ratione, & à quibus, quibusque itineribus, diversis temporibus Sacrosanctum Christi Euangelium in ultimas Orientis Regiones, Indiam, Tartariam, Chinam, ceterasque Asiae Regiones fuerit illatum.

*C*um in India, China, cæterisque Asiae Regionibus frequentia in hunc diem adhuc extens Christianæ Religionis veltigia, ut jam ostensum fuit, opera pretium faciam, si declarato jam Syro-Chaldaico in China reperto Monumento, hoc loco quoque monstrem, qua occasione & via hi Apostolici viri in hujusmodi remotissimas plagas penetrarint; hoc enim præstito, *Syriam, Ægyptum, & Græciam* non Christianæ tantum Religionis, in exteris Regionibus promovenda; sed & ante Christum omnis superstitionis per Orbem universum propagatae seminarium nullo non tempore fuisse, clarè patebit. Verum ut in re abstru-

*Palæstina,
Ægyptum
& Græcia.*

fa clariùs procedam, primò sententias quorundam hic de iis propone visum est; ut illis discussis, quid circa rem propositam statendum sit, luculentius patefiat.

Primò itaque non defunt, qui hujusmodi Colonias Christianorum in Chinam ceterasque Asiae Regiones penetrasse afferant, primò ope magni illius Imperatoris Asiatici, quem Authores passim Presbyterum Joannem vocant; sed cum maxima sit inter Authores de hoc Imperatore ejusque Regnorum situ, qualitate ac conditione, controvælia, ante omnia nonnulla de ipso ejusque Regnis ad clariorem rerum explicationem, adferemus, quamvis hanc materiam etiam in *Prodromo Copto* discusserimus.

Quis

Quis fuerit famosus ille Presbyter Joannes, & an unquam fuerit?

Quemadmodum igitur *Egyptiorum* Reges primū Pharaones, deinde Ptolomæi; *Mauritanorum* *Seriphii*; *Persarum* Xerxes quondam, & Artaxerxes, nunc *Sophi* dicuntur; ita Presbyteri Joannis nomen quorundam Christianorum Principum à longo jam tempore denotat dignitatem. Quos quidem non apud *Ethiopes*, aut in ulla alia *Africæ* parte, ut perperā multi opinantur, sed in *Asia* imperiale peritiores conveniunt; Quo tamen loco imperium habuerit, non est omnino comprehendendum. Nam quod quidam scripsierunt, eos fuisse Reges *Cathaiæ*, magis dubiam rem facit, cum hisce proximis annis cognitum sit, quicquid *Cathaium* est, ad *Sinas* pertinere, nec urbem esse ullam, aut Regnum hac voce dictum, quod nunc extra *Sinarum* terminos reperiatur. Et in hoc conveniunt omnes è Societate nostra Patres in *China* multis annis commorati, nec non *Geographicarum* rerum notitiā instructissimi; *Matthæus Riccius*; *Nicolaus Trigautius*; *Alvarus Semedus*; *Michaël Boimus*; *Martinus Martinius*; *Joannes Gruberus*; *Joannes Adamus*, magnus ille *Sinensis* Regiæ Mandarinus; & denique *Benedictus Gois* ejusdem Societatis ex Regno *Mogor* jussu superiorum profectus, *Cathaium* terrestri itinere ex industria investigatus, satis exploravit. Non credem ego procul à vero dissitum, præter illam terræ partem, quæ *Cathai* nomine intra *Sinarum* limites à nostris reperta est, aliam esse Orbis plagam multò ampliorem, *Sinarum* Regno à Borea & Occidente conterminam, cui & olim *Cathai* nomen fuerit. Verum cum tota illa extra muros *Sinenses* Regio ad bimestre ferè spatium desertum, incultum & habitatoribus destitutum fuerit, verisimile est, *Sinarum* Regionem poste-

ris temporibus, ut potè cultissimam & rerum omnium feracissimam, proprie *Cathaium* appellatam fuisse; Desertum verò hodiè *Kalmuk* dictum, extra muros confinesque eidem regiones olim *Cathai* deserti nomen meruisse, in cujus finitimus Regnis is, de quo nunc agitur, Presbyter Joannes majorum nostrorum ætate principatum tenuerit, *Paulus Marcus Venetus* Imperium Magni Cham, "sacræ verò paginae, teste *Aria Montano*, Gog & Magog appellant; de quibus & *Sibylla*:

Ἄτι ἀγαθοὶ Γάγγη, καὶ πᾶσιν ἐφεξῆς αἴμα
Μαργάρη,
Μαρτὼν ἢ δὲ Αγγον ὅπου τοι κακὰ μοῖ-
ες πλαισίοι.

*Heu tibi Gogque Magogque aliisque ex ordine cunctis,
Marson atque Angon tibi quot mala fata propinquant.*

Hanc autem *Scythiam Cathaiam* cf. *Geographia Arabica* per quatuor integræ climata posteriora docet, traditque hominibus, animalibus, ministrisque refertam, Christianis florentem, ac immensis *Caucasi* districtibus circumvallatam, dictam *Jagog* & *Magog*. Ita tradit *Geographia Arabica*, parte 9. climate 5. lin. 21. verba ex Arabicō à nobis in Latinum translatâ sic sonant: *A diversorio Garada ad Civitatem Tahamet* è latere *Australi* quatuor conficiuntur leucæ (quarum videlicet una in 25 millia passuum) à civitate Garada usque ad montem, qui *Caucasus* dicitur, septem dierum iter est. Atque hic mons *Regiones* *Jagog* & *Magog* circumdat, mons verò lateribus constat adeò arduis, ut nemo ea transcendere possit, & si ascenderit, nunquam tamen ad fastigium montis pervenit, nivium in veteratarum, & in glaciem concretarum copiâ impeditus; & quoniam eæ nunquam dissolvuntur, in vertice montis nebulae cuiusdam jugis *Caucaseis* perpetuò insidentis similitudinem exhibent. Post mortem verò multæ urbes *Jagog* & *Magog*. Et contin-

*Geographia
Arabiana.*

*Caucasus
eiusque
altitudo.*

git

git non raro, ut homines hujus Regionis curiositate ducti aliquousque ascendant, visuri quidam supremitate montis sit, & quid à tergo ejus, & non revertuntur, & impossibilis est redditus eorum, vel quia à feris sylvestribus dilaniantur, vel quia à reliquis populis post montem commorantibus capiuntur; Qui verò subinde redeunt incolmes, narrant, quod in transmontana regione nocturno tempore multi ignes, diurno vero nil aliud, quam nebula mixta caligine cernatur. Iterum in part. 7. climatis dicti lin. 34. In his regionibus plurimos quoque Christianos, seu Nazaræos habitare. Et part. 8. lin. 18. magnam dicit vim auri ex hujusmodi montibus colligi, & lapidum pretiosorum varia genera, item ferrum venationes; demum magnum hisce regionibus Principem praesesse. Quæ omnia Imperio Magni Cham, seu Cathao convenire, oculatus inspecto *Marcus Paulus Venetus.* Marcus *Venetus.*

1. c. 64. his verbis tradit: *Ab Egri-*
gaia Provincia eundo versus Ori-
tem, iter ad Tenduc (melius Tan-
chut) dicit, (est autem Tanchut Re-
gnum Tartariæ, quod multa alia Re-
gna implicat, ut Regnum Lasa, seu
quod Barantola Tartari vocant, Re-
gnum Necbal, Tibeth, Maranga &c.
uti postea ostendetur, unà cum desert
Kalmack, quod muri Sinenses termi-
nant: atque hoc Regnum plerique Geo-
graphi cum Cathao confundunt) in
qua sunt civitates, & castra multa, ubi
etiam manere consuevit Rex ille mag-
nus, & toto Orbe terrarum nominati si-
mus, vulgo Presbyter Joannes dictus.
Modo autem Provincia illa tributa
pendit Magno Cham, habens Regem
de progenie Presbyteri Joannis. Et li-
cet ibi sint aliqui Idololatræ & Mu-
metani, tamen major pars Provinciae
fidem observat Christianam, & hi
Christianii primas tenent in hac Pro-
vincia; præsertim est ibi gens quædam
in Provincia Argon vocata, quæ re-
liquis populis sagacior est & eloquenti-
or, sunt etiam hic Regiones Gog &
Magog, quos illi nominant Lug &
Mongog; in his locis reperitur Lapis
Lazuli, de quo sit azurum optimum:

Sunt etiam in montibus hisce Provinae magna, mineræ argenti, & multiplices sylvestrium animalium venationes. Quæ omnia aptè conveniunt paulò ante allegata Arabica descrip-
M. Paulus Venetus.
tioni. De montium vero Jagog &
Magog altitudine, ita lib. 1. cap. 37.
scribit: Hinc si discedas ad Orientalem
plagam, ascendendum tibi erit per
tres continuos dies (videlicet arduas
*Caucasi rupes) quoque pervenias
ad Montem altissimum, & quo altior
non est in Mondo; nulla quoque ibi ap-
paret avis propter frigus, & nimiam
terræ elevationem, quæ pabulum nul-
lum administrare potest animalibus.
Ignis si quandoque ibi accendatur, ob-
stante nimia regionis frigiditate, non
est ita lucidus, nec adeò efficax in sua
actione, ut in locis demissioribus. Et
paulo post: Vocaturque hæc Regio
Belor, omni tempore hyemis effigiem
præferens donec viator 40. dietas
absolvat. Hæc Marcus Venetus.
Quæ omnia monti illi, quem hodiè
Langur vocant, omnium altissimo in
Lasa Regno existenti convenient;
de quo P. Joannes Gruberus, quem
& pedestri itinere dimensus est, re-
fert summitatem ejus æstivo tempo-
re pertransire, periculo non carere,
tum ob aeris maximam subtilitatem,
quæ vix viatores respirare permitit,
tum etiam ob venenosæ herbe
cujsdam evaporationem, quæ
halitus suo, & homines & jumenta
enecat. Atque circa hoc Regnum
Belor, antiquam scilicet Sacarum
stationem, Thebeth principale Pres-
byteri Joannis in Cathao Regnum
situm esse tum Geographus Arabs,
tum tractatus וּלְמִזְרָחַ di-
ctus R. Abraham Pizol clarè
R. Abraham Pizol.
demonstrant. Nubiana Geogra-
phia id Begarger vocat, in qua
& maximam urbem esse sequenti- bus
verbis asserit: In Orientali
parte illius est Regio Begarger, cu-
jus urbs maxima nominatur Centa-
ba, duodecim portis è ferro instru-
cta. R. Pizol cum Veneto id Belor
vocat, in quo & Regnum Thebeth
recens detectum ait: verba ejus hæc
*funt,**

מלכות נאלר הנוהלה העלון לכל אלה אשר כתבו הספרים אצל שחוורים ובנים טנוירים בו והוא בצר המורה העצני נם נתגנש ערו ישבים אחרים נהדר שגלוות האלהת המצחויים ניכר יקרא בשם ישביהם בטבת צינכא בוקטאר עדרי אוואכאים וקורב לה למעלה מחהל עיר גודלה לאלהם אין בנה חחת השם אש מכל טוב : לחם חרבם היקרם ומתחנים נפי התבע :

Indus, Ganges, Ravi, Athet natales suos ducunt; Ganges per rupes altissimas horrendo strepitu præcipitatus in profundissima valle sui cursus primordia ducit: Indus ex- teraque per radices montium suum fortuntur exitum, ut ex mappa patet. Hoc autem Regnum, unum è Magni Catai, tam extra quām intra Sinenium muros contentis assit, quamvis hæc itineri à Benedicto Goëlio nostro datà operà, & superiorum jussu in Cuthaim suscepto, uti postea videbitur, non usquequa conformis sit.

Atque in hisce vastis Cathaie Regionibus longè latèque potentissimum istum Imperatorem Presbyterum Joannem dominatu Reges 72, partim Christianos, partim Ethnico suæ ditioni subditos habuisse, teste Paulo Marco Veneto, comperio; quamvis similitudo Regnum in vastis illis Regionibus, non minumque ex diversis gentium revolutionibus, bellorum tumultibus, cæterisque vicissitudinibus rerum, diversa denominatio talem tantamque confusionem pepererit, ut in hunc usque diem nemo sit, qui indè se extricare possit. Qui-dam enim paullum eum cum Magno Cham confundunt: Alii Aſcid vocant, origine Persam; ita Almachin lib. 3. cap. 4. Histor. Saracen.

Nominum
quies Re-
gna appel-
lantur con-
clusio.

كل من ملك فرخانه لقب بلا
خشيه كما يسمى ملك
الروم قيسار الفرس كسري

Omnis Rex Pharganæ (ita urbem Sogdianæ vocant) dicitur Aſcid, quemadmodum Romanorum Imperator Cæſar, aut Persarum Cosrai. Sunt qui cum Aethiopibus eum recenti nomine, verius quām antiquo

*پلکان: بعل: id est, Iu-
chanes Belul, id est, pretiosum Joan-
nem nuncupent. Nonnulli in hono-
rem Jonæ Vatis dictum apud suos
Joanam, omnibus qui Imperium illud
G tene-*

Chaparan-
gue urbs.

Orig. Gan-
ges in mon-
tibus Tbe-
beth.

Regnum, inquit, Belor magnum & excelsum nimis juxta omnes illos, qui scripserunt, Historicos, sunt in eo Judæi plurimi inclusi, & illud in latere Orientali & Boreali, & sunt adhuc populi alii Orientales non ita pridem detecti in eodem Regno, vocant eos indigenæ Tebeth; huic vicina urbs est, omnes alias urbes magnitudine superans, penè divina, non est sicut illa sub cælo, in qua omnia bona reperiuntur: quæ sane alia esse non potest, nisi urbs Chaparangue in Regno Tebeth sita, de cuius monumentis Religionis à Christianis quondam ibi relictis, mira refert P. Antonius Andrada Lusitanus è Societe JESU, qui cum incolas ejus Religione Christianos inaudisset, è Regno Mogor anno 1624. plenam laboris difficultatisque in id expeditionem suscepit; qua etiam Gangis & Indi detectis fontibus, plurima consideratione & admiratione dignissima observavit, ut & ex ejusdem itineris comite Josepho Mogulensi Christiano, mihi constitut, quidum hæc scribo, cum P. Henrico Roth Neophytorum in Mogore Christianorum moderatore, Romam adhuc robustus & vegetus, quamvis 85 annorum, cuncta & singula oretenus mihi retulit. Est in altissimis montibus Tebeth, perpetua nive candentibus, ingens lacus maximorum totius Indiae fluminum hydrophylacium, ex quo

tenebant, communi nomine haud improbabili conjectura asserunt. In his tamen Occiduis Ecclesiæ Latinæ partibus Joannem solitum appellari addito Presbyteri vocabulo, non quod is Sacerdos esset, sed quia Archiepiscopi primatis more Crucem erectem, quo Religionis Christianæ defensorem se prædicabat, sibi præferriri curabat. Unde Scaliger eum à Persica voce فرستجانی *Prestegiani*, quod Apostolicum sonat, ita dictum putat, quas voces Occidui perperam intelligentes, pro voce *Prestegiani* (Presbyter Joannes) scriperunt. Verba ejus subjungo. *Sanè non semel mirati sumus, gentem nauticæ rei penitus ignaram adèo terra marique potentem fuisse, ut ab Æthiopia ad Sinas usque Imperii fines propagarit;* ab illis enim temporibus ejus Imperatoris notitia ad nos pervenit, sed nomine *Prestegiani*, quod Persica lingua, quæ tota Asia ferè locum habet, ut in Occidente Latina, significat Apostolicum, quo nomine Christianum Regem & Orthodoxum intelligi constat.

Nam Persicè فرستجانی *Prestegiani*, numero plurali *አማራል*, فرستجانی *Prestegiani v. Apostolicus*, velut پادشاه فرستجانی Padischa *Prestegiani*, *Rex Apostolicus*, ملک الرسولی Arabicè Melek Arresuli, Ethiopicè

ጀርሱ፡ ልዕቃዊ፡ Negus

Havarjavi dicitur. *Magnum & latum ipsorum Æthiopum in Asia Imperium fuisse, indicio sunt Cruces Æthiopice, quæ in Japan, Sina & alibi visuntur, quin & Templum Thome Apostoli Regione Malabar situm, non nisi Æthiopicum habet, Cruces, structuram, & multa alia, & quod mireris nomen.* Hucusque Scaliger. E quo discursu bene quidem colligitur, ex Æthiopia in Indianam, Chinam & cæteras Asia Colonias quasdam, quæ fidem Christianam illis in locis propagarent, traducent, quod nos modò nit-

mur ostendere: At quod Presbyterum Presbyter Joannem origine Afrum, aut ex *Asia* pulsum in Æthiopia rerum potitum postmodum resedisse dicat, omnino confictum est, & omni fundamento ut postea videbimus, caret; diversos enim fuisse Imperatores Africanum & Asiaticum, magna meliorum Authorum pars mecum consentit. Atque Asiatici quidem Imperium multos annos floruit, donec ad Davidem quendam perventum, qui ut *Paulus Marcus Venetus* tradit, à quo dam Duce *Cinge* dicto (qui in Imperatorem electus à *Scythis*, pro Presbytero *Uncam* & *Naiam* cœpit appellari) prælio cum ingente rei Christianæ detimento à *Cublai* patruo victus, & Imperii gloria, & Presbyteri Joannis nomini finem imposuit, ex historia supra ex *Paulo Marco Veneto* relata ostendimus. Quo tamen errore Presbyteri Joannis nomen *Abiffino* Imperatori datum sit, rem aper- tam facio. Eo tempore quo novas terrarum plagas maritimo cursu *Lusitanis* inquirebant, magna per Europam celebritate ferebatur Presbyteri Joannis nomen; dicebatur enim esse Imperator potentissimus, multorum Regnum Dominus, Religione Christianus; quo tamen esset loco, erat incognitum. Ergo cum *Petrus Covillanius*, quem Joannes II. *Lusitanæ Rex* ad eum Principem per mare Mediterraneum primum, terrestri deinde itinere investigandum miserat, in *Asiatica India* ad quam devenerat, audisset in ea Æthiopia, quæ sub *Egypto* est, Principem quendam esè longè potentissimum, qui Christianam proferetur Religionem, adipsum se contulit, cumque multa apud ipsum reperisset, quæ de vero Presbytero Joanne constanti fama apud Europæos percreberant, credidit illum esse, qui Presbyter Joannes dicebatur. Hic igitur primus fuit, qui *Abiffinum* Imperatorem eo cœpit nomine, id est, *Preste Jean*, appellare, cum deinde cæteri imitati, qui consequentibus annis Æthiopiam sunt ingressi, eundem errorem in Europam facile invexere. Quæ omnia eruditè docet *P. Balthasar Tellez* in *Histor. Æthiopicæ*,

Cur Imperator Abiffinus nomen vocatus sit Presbyter Joannes.

piæ , polito Lusitanicio stylo conscripta : quibus quoque subscriptibit sapientissimus Patriarcha Æthiopæ *Alphonse Mendes*, magnum Societatis nostræ lumen, in quadam Epistola de rebus Æthiopicis operi Patris Tellez pœfixa. Cum itaque de Presbytero Joanne loquimur, *Abafsinum Imperatorem* nequaquam intelligimus, cum præterquam, quod ab Asiatico toto celo ejus Imperium sit dissitum, nulla quoque in *Chronologia Regum Æthiopie*, ut ex ea patet, quæ in Vaticano Latina habetur, de ejus aut ex *Africa* in *Asiam*, aut ex hac in illam transmigratione fiat mentio, imò expressè negat *Damianus à Goes l. de Æthiopum moribus*, eum Presbyterum Joannem dici, aut unquan dictum esse , quod & Sacerdotes Æthiopes superacitati asserunt ; sed intelligimus maximum illum *Asie* Principem, dè quo in præcedentibus hactenus dictum est. Et certè vel in hunc usque diem magni istius olim Presbyteri Joannis vestigia restare in *Tanchutico* Imperii Regno, quod *Barantola Tartari, Saraceni Boratai*, incole *Lassa* vocant patres nostri *Abertus Dorville & Joannes Gruberus* (qui illud ex *China* in *Europam* redeuntes anno 1661. transierunt) satis testantur , qui & mira de Regis istius superstitionis adoratione referunt : Sunt & in hoc Regno duo Reges , prior administrationi Regni totius incumbit ; alter, quem & Deum patrem sive cœlestem , aut etiam Magnum *Lamam*, sive sacrificulorum Pontificem vocant , in ultimiis Palatii sui recessibus Numinis instar residens , ab omnibus divini cultus recipit ceremonias ; tantoque eum in honore habent, ut vel ipsius fordes & excrementa ad omnes infirmitatum adversitates plurimum conduceant stultè sibi persuadeant ; undè non medicamentis duntaxat illa permiscent , sed & collo pyxide inclusa portare non erubescant. Quoniam verò homo corruptibilis mortis vincula evadere non potest , hinc cultores ejusdem , ne eum cæterorum hominum instar interiisse , dici possit , do-

cente eos magistro Satana , tale consilium repererunt; ex universo Rcgno *Lamam* illi quām simillimum inquirunt, quem ubi repererint, in thronum æterni Patris clandestina machinatione evehant , ut quemadmodum hoc scitum numen priori simillimum est , ita quoque verè à morte resuscitatus videri possit, qui & sepius jam resurrexisse dicitur. Ritus & ceremonias, quibus cum stultus populus perpetua veneratione prosequitur, intelliger Lector in sequentibus fusius ; ajuntque præterea, hasce ceremonias cultumque non aliundè , quām ab eo Rege, quem Presbyterum Joannem Authores passim nuncupant , profluxisse ; quemque in Regno *Tanchut*, quod *Lasse* Regnum suo domino includit , refedisse certo sibi persuadent : sicuti enim ad illum ex universa *Tartaria* velutiadOraculum tendebant, sic etiamnum ad hunc rediculum Deum patrem *Lamarumque* caput undiq; ad ejusdem benedictionem obtinendam confluere non cef-sant, adeò ut anno 1629. vel magnus ille *Sinarum* Monarcha *Tartarus*, mox ubi Imperio potitus Sinico, more à Prædecessoribus recepto , à *Tartaria* Magistratu ad Magno *Lamæ*, id est Sacerdoti homagium , ceu suprema Tartaricæ Religionis Antistiti præstandum sollicitatus fuerit ; Et eò jam res devenerat, ut Rex suorum inductus consilio , Magno *Lamæ* jam versus *Chinam* moventi vel usque ad ipsos Sinensis Regni muros bimestri ferè itinere occurrere prorsus constitueret, nisi à P. Joanne Adamo, intimo Regis Assecla à tanta rei indignitate , magno rationum adductarum pondere fuisse aversus, tantumque dieti Patris instructione profecit, ut Imperator tantum abest, ut extra urbem murosque eidem procedere dignatus fuerit, ut ne quidem, nisi in palatii *Pequinensis* horto eidem ad se aditum fecerit , tandemque more solito variis onustum muneribus, negligetis verò omnibus dari solitis ceremoniis ad suum Regnum dimiserit, & qui suo adventu suaque benedictione Imperium *Sinarum* putabatur

Monarchæ
Tartaro-
Sicini Im-
peri erga
hunc Pa-
trem cœ-
lestem ve-
neratio.

repleturus, contrarium prorsus secum accidit; adeò ut post discessum ejus famem, pestem & bellum, omne maledictionis genus ridiculus ille Archisacrificulus ab omnibus passim maledictus post se reliquissime visus sit. Sed ut ad institutum nostrum revertamur; dico itaque in hoc Thanchutico Regno Presbyterum Joannem resedisse, à vero non ab ludere. Illo enim ejusque successoribus longè latèque in Asia imperantibus, fidemque Christianam egregiè promoventibus; Verbi divini prædicatores aut vocatos, aut sponte sua fama istorum Regnum & promovendæ fidei zelo, aut quod probatilius est, dirat illius persecutionis tempore, quæ coepit primùm sub Diocletiani & Maximiani Imperio, qua in Syria, Egypti, vicinisque Ethiopia locis ad supplicia sævissima Christianæ vita sectatores, passim inquirebantur, compulso formidine è dictis locis fugientes, in media Persia, Baetria, Turchestane substituisse, deinde in extremas Asiae Regiones paulatim longo exilio pervenisse, omnino verisimile est, ac deinde anno post Christum 600. sub Imperio Heraclii, perfido Mahumete rerum potente, novas semper novasque Christianorum Colonias in dictas Orientis Regiones traductas fuisse. Certè Sacerdotes Syros seu Babylonios furori infidelium cedentes, Christianam Religionem successu temporum propagare non destitisse, superius adducta Syriaca inscriptio luculenter docet, ubi Jydbuzad Episcopus Sinensis dicitur filius Noë Sacerdotis cuiusdam oriundi ex civitate Balech Regni Turchestan; quemadmodum è Syriacis verbis supradictis & hoc loco repetitis constat: Anno millesimo nonagesimo secundo &c. Jydbuzad Sacerdos & Episcopi

1662
Sacerdos &
vicarius E-
piscopi na-
tions Tur-
chestanæ
fuit ex civi-
tate Belech
oriundus.

vicarius Cumdan civitatis Regiae filius Noë Sacerdos is oriundi ex Belech civitate Regni Turchestan &c. Turchestan Regionem eam esse, quam Usbec Persæ vocant, magnæ Cambhaiæ initium, & civitatem Belech in ea sitam, clarè Geographus Arabs part. 8. clim. 4. lin. 34. ostendit, ubi de Corasiorum Turchestanis peculiari Provincia agens, civitatis Belech situm, non procul à Samarcanda Regia Magni Tamburlanis Curia, celebratissima quondam urbe constituit his verbis à me ex Arabico in Latinum translatis: *Est autem hæc Climas quatuor octava pars, & continet portionem Regionis Corasiniæ, & à Karman usque Kafaralkamat 15 millaria; hinc Samarcandam 6 millaria, & venientium ē Samarcanda in civitatem Belech via est. Ex quo sanè luculenter apparet Jydbuzadum Episcopi vicarium dictum origine Syrum, patria Turchestanum seu Corasinum fuisse; Multos quoque ex Pagodum regione cæterisque Asiae regionibus in Chinam Euangelii propagandi causâ penetrasse, ex superiori Syro-Sinica Lapidis inscriptione ostenditur, quæ omnia curioso Lectori ulterius scrutanda relinquimus. Atque hæc de Coloniis in Regna Presbyteri Joannis, & in Chinam traductis sufficient.*

Porrò qui Euangelicos hosce viros plerosque primùm ē Syria, Egypto, Ethiopia in Indiam appulisse, eaque ad fidem Christi eorum operā conversa, in Chinam, ob frequens, quod tunc temporis Indis cum Simis maritimo itinere intercedebat commercium, ē suis Colonias quasdam submisisse arbitrantur, uti verius, ita certius sentiunt, cujus expeditionis factæ seriem brevibus aper tam facio.

Sedes Pres-
byteri
Ioannis in
Tartaria
Regno
Tambuti.

Persecutio-
nis metu
exulare
coacti in
Chinam tan-
dem perve-
nerunt.

CAPUT II.

*De Propagatione Euangeli per S. Thomam Apostolum
ejusque successores in universas Asie Orientalis
Regiones facta.*

Notum est, inter ceteras Asie Regiones S. Thomae Apostoli prædicatio-ne Christo subactas, unam quoque esse, ingentem illum Indiæ transmontanum distriictum, qui à Promontorio Comorino Narsingam, & Bengalum usque excurrentis, Zeil-anum Insulam celeberrimam è latere respicit; in qua dictus Apostolus innumerabili hominum (qui in hunc diem à S. Thoma Christiani Thomæ vocantur) multitudine ad Christum conversa, sanguinem quoque suum fudit, quod Meliaporæ urbe Regia, & Narsingæ Metropoli contigisse, Malabarum Annales tradunt, et si quidam eum (*Calamina*) distincta Indiæ urbe, vel ut perperam alii, *Salamina* in Cypro passum velint; quem quidem errorem ex mala vocis *Calamina* intelligentem irreplisse, tum patet, ubi, quis locus propriè *Calamina* fuerit, aperuerimus.

Nota itaque, nullam hujus nominis urbem, teste *Malabarum Chronico*, nec hodie reperi in India, nec olim repartam esse, sed loco *Calamina*, *Calurmina* legendum esse, quam vocem constat Malabaricam, compositam ex *Calur* & *mina*, quarum hæc (*supra*) illa (*petram*) significat, quasi dicat (*Supra petram*). Est autem Meliaporæ eo in loco, ubi S. Apostolus martyrio affectus traditur, ingens quedam petra, quam in hunc diem *Calur* Malabaricā Lingua vocant. Dum igitur *Malabarum Fasli*

eum *Calurmina* passum esse tradunt, ea voce nequaquam urbem quan-dam particularem, sed vicinam Meliaporæ petram *Calur* dictam, quam Apostolus orandi gratiâ quotidiè ascendere solebat, & supra quam dum oratione incumberet, posteà quoque occisus est, intelligebatur. Unde si à Thomæ quispiam ubi S. Apostolus occubuerit, interrogari, aliud non respondebunt quam *Meliaporæ calurmina*, id est, *Meliaporæ supra petram*. Ita oretenus mihi retulit vir fide dignissimus P. Petrus Paulus Godignus Lusitanus Collegii Soc. Jesu Cocini in India Rector, qui dum hæc scriberem Malabaricæ Provinciæ Procurator in urbem advenit; Atque ita *Annales Malabarum* habere, & unannimi consensi ab omnibus Christianis ita credi asseveravit: ita Crux ipsa mirabilis, quæ dum S. Apostolus sanguinem funderet, ex ipsis sanguinis fluxu expressa in lapide quodam miraculo-sè comparens, in hunc diem Meliaporæ in Ecclesia S. Thomæ, summa devotione indigenarum conservata testatur. Quin & id clarius do-cet insolito Charakterum genore circa ipsam Crucem ad perpetuam rei memoriam incisa perigrappe, quam ex *historia Xaveriana* P. Joannis Lucene descriptam unâ cum mysticis Brachmanum Charakteribus hic adnectore visum est.

Locus mar-tyni S. Tho-mæ.

Characteres mystici in circuitu Crucis scripti.

II M T U Q I U M R U S T A
 G M S O G C I P D S C F
 E C H S G T V S V S V C — 8 U
 M C L G R T U V D P H T O S V R U

G.

Hosce Characteres mysticos veterum Philosophorum fuisse, singulofque singulis dictiōnibus respondere, non secus ac Ægyptiorum mysticas notas Brachmanes afferunt; quamvis alii verisimilius existimant singulis syllabis singulos respondere, ut ex Alphabeto Lingua Tamul, atque eārundem literarum Syllabario constat. Explicationem verò à Brachmane quodam factam & ex Malabarica Lingua in Lusitanam traductam supracitatus Lucena sequentibus verbis refert.

Interpretatio scripturæ
ex P. Tommaso
Lucena.

Depois que appareceo à ley dos Christianos em o mundo, dali à trinta annos à 21. do mes de Dezembro morre o Apostolo S. Thome em Meliapor, onde ouve koncheimento de Deos & mudanza da ley, destruiceam do dæmonio. Naceo Deos da Virgem Maria, estene em sua obedientia trinta annos, & era hum Deos eterno. Este Deos insinou à doze Apostolos sua ley, hum delles vejo à Meliapor com hum bordam na nam, & fez húa igreja, & el Rey de Malabar, & o de Choromandel, & o de Pandi, & outras diversas nações, & leitas se determinaram todos de boa vontade, concertandose entre si de se sogeiatar à ley de S. Thome varam sancto & penitente. Veyo tempo, que S. Thome morreuo per man d'hum Brachmene, & de fus sangue se fez húa Cruz.

Anno trigesimo, vigesima prima die Decembris, post legis Christianæ factam toto Orbe promulgationem,

S. Apostolus Thomas in Meliapor, mortuus est; à quo etiam tenet cognitionem Dei, mutationem Legis, & destructionem Dæmonis. Natus est Deus ex Virgine Maria, & subejus obedientia 30 annos morabatur, & erat Deus sine fine. Hic Deus suam Legem 12 Apostolos docebat, è quorum numero unus advenit Meliaporam manu tenens baculum (alii dicunt regulam fabri lignarii & palum: fertur hic palus è mari in littus rejectus ejus fuisse valtitatis, ut complures Elephantes ad eum loco movendum non fuerint sufficientes, quem tamen S. Apostolus pro Ecclesia constituenda fundamento à Rege donatum, cingulo proprio alligatum, in virtute Christi & S. Crucis non fecerat paleam levissimam traxisse traditur) fecit Ecclesiam. Rex Meliapor & Co-romandalis & Pandorum aliquique di-versarum nationum & sectarum (Principes) prompta omnes voluntate sese Legi S. Thomæ certatim submittere (maximo viso miraculo) constituerunt. Venit tempus, quo S. Thomas occumberet Brachmani cuiusdam manu, & de proprio suo sangine hæc Crux expressa fuit. Haec tamen Lucena.

Porrò hæc Crux 18. Decembbris, Miracula festo videlicet B. Virginis, quod ex. Crucis pectationem partus Hispani vocant, quotannis tempore Missæ solennis in varios se colores mutare solet, quin & sub-

*Crux miraculosa S. Thomæ Apostoli
Neliapora in India.*

& subiuncte sanguinem cum sudore copiosissimo emittere, quod tamen semper magna calamitatis imminentis prognosticum fuisse experientia docuit. Crucis veram effigiem unam cum Charakteribus hic apponendam duximus.

Crux miraculosa S. Thomæ Apostoli Meliaporæ in India.

Pavonis figura Cruci imminens in signe est Regis Narsingæ. Cætera quæ circa hanc Crucem certis temporibus contingere solere diximus omnino mirabilia, lege apud dictum Luceniam & Oforium, quem citat Baroniūs tom 1. anno Christi 57.

Extra scopum forsan hæc videri possent, sed cùm in eo nescio quo casu inciderim, ea præterire hoc loco nolui, cùm ut eximiæ antiquitatis monumentum Europæ haud ita forsan notum, tum ut, quomodo Breviarium & Martyrologium circa locum passionis S. Thomæ intelligendum esset, hoc digressu Lectori forsan haud ingrato patefacerem. Quare ad derelictam semitam revertamur.

Hæc itaque Indiæ transmontanæ Regio à S. Thoma Apostolo ad Christianum conversa, cum multos annos in suscepta fide constanter perseverasset, tandem deficientibus operariis, & Verbi Dei ministris, Regio à pristino paulatim fervore deficiens, variis gentilium errores imbibit, unde tota Religio in extrellum periculum deducta, parum abfuit, quin pessum iret, & iislet sanè, nisi Divina providentia tot deficientis Ecclesiæ miseria malorum, operâ devoti cuiusdam viri, natione Syri qui Martome vulgo dicebatur, hoc est, Dominus Thomas, maturè subvenisset; hic enim singulari Dei instinctu è Syria in Indiam profectus, dum vineam hanc adeò incultam, squalidam & tribulis spinisque horridam intueretur: pro summa cura, qua Christianæ fidei propagandæ tangebatur, eam sibi excolendam ratus, primo indigenarum animis cùm benevolentia,

tum authoritate, quæ pollebat, maximâ (erat enim non natalium minus, quæ doctrina eruditioris que splendore famaque insignis) lucrefactis, mox coadjutores Episcopos è Syria & Babylone sive Chaldaæ, sive Ægypti acceritos, per diversa Regni loca constituit, Syria-cam Linguam, qua in eadem Regione Apóstolus sanctum Euangeliū quondam, ut traditio tenebat, prædicarat, introduxit, nihil denique eorum, quæ ad Ecclesiæ incrementum conferre possent, intermisit: Hac ratione vinea Christi in pristinum statum reducta, eos paulatim progressus fecit, ut non jam propriis contenta finibus, uberrimas propagines suas in omnem Indiam, & in Chinam usque extenderit. Verum contigit tandem successu temporum, ut hi Suriani Sacerdotes Nestorianæ hæreseos labé infecti, quicquid proavi eorum in India laudabiliter in Christianæ Religionis propagatione consecraverint; ipsi pravis dogmatis turpiter destruxerint. Ita testantur dicti Malabarum Annales, ita Lusitani Annalium Indicorum scriptores, Joannes de Bairres, & Didacus de Coutto; ita denique refert P. Ludovicus Gusmanus in sua de Indicis expeditionibus historia Hispanico sermone conscripta l. 2. c. 27. cuius formalia verba ad majorem fidei attestacionem hic adjungenda censui. Sicenim scribit.

Son muchos los Christianos que ar en la India con este nombre de S. Thome, que passaran de ciento y cincuenta mil, aunque repartidos por diversos reynos, y sujetos a diversos Reyes gentiles y Moros. Tienen estos Christianos su Arzobispo, Obispos Sacerdotes, que vienen de la Suria, y comunemente los provee el Patriarcha Oriental de Babylonía (o Alexandria) y porque los Obispos no pueden venir a visitar esta gente, sino de tarde entarde, para que non les falten Sacerdotes, ordenan á los niños, siendo muy pequeños, de todas ordines, aunqueno las exercitan hasta ser grandes. La causa de aver entrade estos Obispos y Sacer-

Suriani Sacerdotes hæresi Nestorianæ infecti.

y Sacerdotes Surianos en la India , y tener tanta mano , y autoridad con los Christianos de S. Thome fue un hombre llamado Martome Suriano , que en lengua Suriana vale tanto , como en la Espanola Don. Era Martome hombre muy rico , y principal , y à este causa tuvo entrada con los Reyes de Caranganor , y Colon ; y con ocasion del nombre , que tenia de Thome , y su autoridad en aquella tierra , fueron sele pegando los Christianos , que descendian del Apostol S. Thome y el se hizo como cabega de los , amparandolos y favoreciendolos , y por esta via les fue ganado las voluntades , y como el era Suriano facilmente les persuadio , que recibiessen , y admitiessen los Obispos de quella tierra , haciendolos creer que aquella era la lengua , en que avia predicado Christo nuestro Señor en Hierusalem ; y per consiguiente , que los Obispos Surianos enseñavan la verdadera Doctrina del Euanglio , y la que el Apostol S. Thome avia predicado á sus antepasados . De sta manera entraron los Obispos Surianos lo primero en los Reynos de Caranganor , Colon , y Cochim , y poco a poco se fueron estendido á todas las partes hasta á China.

Hoc est , Multi in India Christiani , quorum numerus ultra centum quinquaginta millia ferè excurrit , Christiani Thomae dicti , per varia Regna divisi , diversis Regibus Gentilium & Maurorum subjecti reperiuntur . Habent ii suum Archiepiscopum , Episcopos & Sacerdotes , qui omnes è Syria veniunt , plerumque eos ad huiusmodi expeditionem Patriarcha Babylonio seu Alexandrino designante . Cum verò Episcopi non possint terras adeò remotas nisi admodum tardè & rarò invisiere , ne Sacerdotibus destituantur parvos adhuc pueros ordinibus iniciari solent , etiam si non nisi proiectiori ætate functiones suas exerceant . Causa verò cur Episcopi & Sacerdotes Suriani Indianam ingressi , tantam sibi apud eos Christianos autoritatem conciliarint , fuit homo quidam natione Surianus , Martome nomine , quod in nostra lingua Dominum

Thomam significat : hic Martome erat admodum dives & excellens , & ob hanc causam intrarat cum Regibus Caranganor , & Colon , & cum occasione nominis Thomæ , & magna , qua pollebat , authoritatis Christiani Thomæ ei se jungebant . Ita Martome veluti caput eorum factus benevolentia suâ ita omnium animos sibi devinxit , ut difficile non esset , iis de solis Episcopis Syriæ in Indianam recipiendis admittendisque persuadere . Multum ad hoc iis persuadendum poterat lingua Syra , quam eandem esse demonstrabat , qua Christus Salvator noster Hierosolymis quondam esset usus , & qua S. Apostolus Thomas suis majoribus sacrum olim promulgasset Euangelium . Hac igitur ratione Episcopi Suriani primum Regnum Caranganor , Colon & Cochim ingressi paulatim omnes circa Regiones in Chinam usque occuparunt . Hæc Gusmannus .

Quæ omnia confirmat citatus P. Paulus Godignus , aitque eos in hunc diem aliam doctrinalem , præter Syriacam linguam nescire ; hac omnia monumenta , omnes sacros & Ecclesiasticos codices conscriptos tenere , omnes denique literatos sarcis potissimum initiandos ad hanc non secus , ac apud nos ad Latinam addiscendam teneri . Addit Vai pocatae in Collegio Soc. Jesu , eam ex professo veluti ad Brachmanes convertendos necessariam doce ri . Hæc maximè sunt , quæ tum in India , tum in Sinarum Regno vestigia deprehendimus ; certè rei Christianæ in his Regnis originem altius referre possumus ex iis , quæ ex ore Malabaricæ codicibus Chaldaicis colligi curavimus , quam oram Divi Thomæ Apostoli opera Christo adjunctam clarius est , quam ut in dubium etiam à pertinacibus Criticis revocari possit . In iis ergò codicibus legimus clarissimè ab eodem Apostolo Christi fidem inventam , & plures eo in Regno Ecclesiæ constitutas . Et ne cui res tanta dubia fortasse videatur , testimonia ipsorum codicum è Chaldaeo ad verbum Latinè

*Codices
Syriaci
multa in
India de
S. Thoma
tradunt.*

Latinè redditæ hic adscribam, quæ
Pater Joannes M'. Compori è nostra
Societate ejus vineæ cultor annos jam
plures, & Sermonis Chaldaei oppi-
dò peritus, jussu Reverend. Archie-
piscopi P. Francisci Rotis ejusdem
Ecclesiæ Pastoris è nostra Societate
transtulit, & propriâ manu nostrorum
rogatu transcriptis, ut in hos Com-
mentarios insererentur, ne quando
periret tam insigne antiquitatis mo-
numentum. Id igitur ita habet.

In Breviario Chaldeo Ecclesie
Malabarice Divi Thomae, quod Ga-
za, id est, Thesaurus vocatur, in
officio D. Thomae Apostoli in secundo
Nocturno, in una Lectionum sic ha-
betur ad verbum:

*Verba ex Autographo Chaldæo ex-
tracta, sunt sequentia.*

- I. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ لِّكَفَهُ ۖ حَمْدَهُ
جَنْبَرٍ ۖ كَفَاهُ ۖ لِّكَفَهُ ۖ

II. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ لِّكَفَهُ ۖ حَمْدَهُ
مَقْبَلٍ ۖ كَفَاهُ ۖ لِّكَفَهُ ۖ

III. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ بَلْدَهُ ۖ حَمْدَهُ
أَلْعَامَهُ ۖ حَمْدَهُ ۖ

IV. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ بَلْدَهُ ۖ حَمْدَهُ
أَلْعَامَهُ ۖ حَمْدَهُ ۖ

V. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ بَلْدَهُ ۖ حَمْدَهُ
أَلْعَامَهُ ۖ حَمْدَهُ ۖ

VI. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ بَلْدَهُ ۖ حَمْدَهُ
أَلْعَامَهُ ۖ حَمْدَهُ ۖ

VII. حَمْدَهُ مُكَبَّلٍ ۖ بَلْدَهُ ۖ حَمْدَهُ
أَلْعَامَهُ ۖ حَمْدَهُ ۖ

habetur Canon Theodoli Patriarchæ
in hac verba: *Hæ sex sedes capita pro-
vinciarum & Metropolitæ, videlicet
Hilam, Nziviñ, Prath, Assur, Bethgar-
mi, & Halah, qui digni habitii sunt, ut
ordinationi Patriarchæ interveniant,
nec absint, ut allii quarto quoque anno
apud Patriarcham convenient: Sic
etiam Episcopi magna Provinciæ, ni-
mirum reliqui Metropolitæ Chinæ,
Indiæ, Pales, Mausæorum, Xan, Ra-
ziguæorum, Herionæ (hæc est Cambaia) & Smarcandæ (hæc est, Usbec
& Morgor) qui longissime absunt,
nec vastissimi montes, & turbulentissi-
ma maria permittunt eis transitum
ad libitum, mittant litteras as consen-
sionis (id est, communionis) ad Patriar-
cham sexto quoque anno. Quando vero
Lusitani Cocinum appulerunt, regebat
hanc Ecclesiam Malabaricorum mon-
tium D. Jacobus, qui sic scribebat:*

لِلْمَوْلَى الْمَسْتَانِي
METROPOLITA INDIAE ET CHINÆ,]

ut constat etiam ex ejusdem manu-
scripto Novi Testamenti codice, ubi
in calce sic habetur: *Scriptit hunc Li-
brum D. Iacobus, Metropolita Indiæ*

id est,

1. Per Divum Thomam evanuit error Idolatriæ ab Indis.
 2. Per Divum Thomam Sinae & Æthiopes conversi sunt ad Veritatem.
 3. Per Divum Thomam Baptismi

*Sacramentum acceperunt & filiorum
adoptionem.*

4. Per Divum Thomam credide-
runt & confessi sunt Patrem & Filium
& Spiritum Sanctum.

5. Per D. Thomam acceptam ser-
vaverunt fidem unius Dei.

6. Per D. Thomam Doctrinæ vivificæ splendores orti sunt universæ Indiæ.

7. Per D.Thomam Regnum Cœlorum volavit & ascendit ad Sinas.

Deinde in quadam Antiphona sic
habetur, Indiae, Sinæ, Persæ & ceteri
Insulani, & qui in Syria, Armenia,
Græcia & Romania in commemoratione
Drui Thome offerunt adorationem
nomini tuo Sancto. In summa verò Ca-
nonum Synodalium part. 2. serm. 6.
c. 19 de Canonibus constitutis super
Episcopos & Metropolitanos, simul
habetur Canon Theodosii Patriarchæ
in hac verba: Hæ sex sedes capita pro-
vinciarum & Metropolitæ, videlicet
Hilam, Nziviñ, Prath, Assur, Berthgar-
mi, & Halah, qui digni habiti sunt, ut
ordinationi Patriarchæ interveniant,
nec absint, ut allii quarto quoque anno
apud Patriarcham conveniant: Sic
etiam Episcopi magnæ Provinciae, ni-
mirum reliqui Metropolitæ Chinæ,
Indiae, Pales, Mausororum, Xan, Ra-
ziguorum, Herionæ (hæc est Cam-
bala) & Smarcandia (hæc est, Usbec
& Morgor) qui longissimè absunt,
nec vallisimimontes, & turbulentissi-
ma maria permittunt eis transitum
ad libitum, mittant litteras consenso-
nis (id est, communionis) ad Patriar-
cham sexto quoque anno. Quando verò
Lusitani Cocinum appulerunt, regebat
hanc Ecclesiam Malabaricorum mon-
tium D. Jacobus, qui sic scribebat:

מִלְבָד יְהוָה כַּאֲמֵת

METROPOLITA INDIAE ET CHINÆ,]
ut constat etiam ex ejusdem manuscripto Novi Testamenti codice, ubi
in calce sic habetur: *Scripsit hunc Li-
brum D. Jacobus, Metropolita Indiae
& Chinæ. Eodem modo D. Joseph
post prædictum D. Jacobum, qui
Romæ diem obiit, sic subscribebat
D. Joseph Metropolita totius Indiae &
Chinæ,] & hic est antiquissimum titu-
lus Episcoporum huius Ecclesie.*

Episcopi
Ecclesie
S Thome
erant ex
Chaldaea
& Syria.

Unde indubitate colligo, tam eximiarum in ultimos *Asie* fines expeditionum authores alios non fuisse, quam dictos Episcopos Syriaeos Thomaeorum. Dicebantur autem hi omnes promiscue Suriani, vel quod totum illum tractum, qui est ab *Eusfrate* ad *Mare Erythreum* usque, una cum extimis & citimis dicti maris littoribus *Syriam* sive *Affyriam* latè dicerent, vel ob linguam Syram aut Chaldaicam, quam onines Doctiores profitentur, quemadmodum de *Arabibus*, *Egyptiis* & *Aethiopicis* Monachis super ostendimus, & de Sinaitis Monachis monstrat *Benjaminus* in suo *Itinerario* his verbis:

ומשם שני ימים וחפדים וושבים
שם בני ערב ואן בו כישראל ומשם
יום אחד טני ונראש החוא במת לבורים
הבראים
סוחאניסובני ההוה מצדרנקרא טוד טני
וישבו מרכזם בלשון תרגום והם תחת על
מצרים

Unde in Raphidim duorum dierum iter est, ubi Arabes habitant, nullusque ex Israëlitis est, hinc vero ad Sinai montem una die itur, in cuius cacumine sanum est Monachorum, qui Suriani dicuntur; in montis autem radicibus castrum magnum est, quod Tor Sinai appellant, hujus Incole Caldaicè loquuntur, hoc est lingua targum: Suntque hujus loci Incole *Egyptiorum* subditæ: hos autem Monachos Coptitas fuisse, Librorum Coptorum in hujus *Arabiæ Deserti* Monasteriis factæ testantur inscriptiones, quas in Catalogo Librorum Coptorum propositas considera. Patet igitur Ecclesiam Copto-*Aethiopicam*, (qua totam dicto modo *Syriam* comprehendebat, atque uni Patriarchæ Alexandrino seu Cairano eam subdebat) in *Indianum* primo atque hinc in *Chinam* cæterasque *Asie* Regiones, novas nullo non tempore Colonias traduxisse. Nam cum *Egyptus* optimos quo-

que & commodissimos *Maris Erythraei* portus obtinuerit, ex *Erythraeo* vero *Mari* in *Aethiopiam*, *Persidem* ac reliquam denique *Indiam* non incommodus trajectus fuerit, frequentissimam nullo non tempore ultrò citroque fuisse commemationem, præter alias, celeberrima quoque illa Salomonis ex *Afson Gaber maris Rubri* portu in Regionem *Ophir* facta maritima expeditio sat is declarat. Verum quid *Ophir* hoc

loco propriè sit, inter Interpretes admodum controversum reperio. Scio quosdam *Ophir* pro ipso auro obrizo accipere, verum horum opinio jam dudum explosa est; Alios vero vero per *Ophir* eam Regionem Americe designare, quam *Peru* vulgo dicunt, quæ cum duplex sit *Borea* & *Austrina*, eas numero duali *Parvaim* dictas ex illo colligunt, זהות& זהב פרוים & aurum illud astrum *Parvaim*. Ita *Arias Montanus*; verum cum non videam quomodo dicta Clasis in *Antipodium Palestrinæ* proßus & è diametro oppositum, disjunctum, ignotumque Mortalibus Orbem, abique magnete, cuius tunc temporis usum ignorabant, aliquæ subsidiis, quibus freti nostri Archinautæ eum Orbem detexerunt, destituti, securè & tam exiguo tempore pervenire potuerint; præterea quo animo aurum, gemmas, ligna pretiosa cum tanto periculo in Regionibus adeò dissipatis, quibus in viciniis utpote *Chersonesus aurea* & *Aethiopia* abundat, querere attentarint? Hæc, inquam, quomodo fieri potuerint, cum non videam, merito eam opinionem veluti incongruam, explodendam censeo. Certius itaque & securius iter arrepturus dico, *Ophir* vocem Coptam esse, seu *Egyptiam*, qua *Egypti* veteres eam *Indianum* appellabant, quæ continet Regna *Malabar*, *Zeilanum*, *auream Chersonesum*, & ad eam spectantes *Sumatram*, *Moluccas*, *Javas* quas aliasque vicinas Insulas Auriferas, in quas *Hiram* classem Solomonis statutis temporibus expedivisse legimus,

Commoda
navigatio
ex Erythraeo
mari in
Indiaem.

Ophir qua-
lis propriè
Regio.

Ophir vox
Egyptia-
ca Indianum
notata.

mus, non aurum tantum, gemmae, lapides & ligna pretiosa, sed & pavones, simiae, similiaque, quae è dictis Regionibus, rebus hujusmodi referatis Classis Hiram secum attulit, abunde testantur. Quin Onomasticon nostrum Copto-Arabicum Capite de Noninibus Gentium id clarè docet; ubi

DOCTRINO HEND, quod &

Indiam explicat, DOCTRINO POC verò

هند seu Indum. Ophir igitur ni-

hil aliud est quam India; Aurum vero Parvum ego existimo fuisse ex *Java*, hoc est *Javis* Insulis; ita enim has Insulas binas dici, apud Rabbimum Benjamini nif fallo me legisse memini. Cum itaque ex Erythraeo Mari in Ophir seu Indiam adeò frequens fuerit expeditio, certè hac usq; opportunitate, non Christianæ tantum Religionis propagatores sed & veteres Ægyptios, eorumque Hieromantas & Philosophos cum dictis Regionibus ingens habuisse ultro citroneum commercium, varia Ægyptiorum in us reliqua testantur monumenta. Inter ea *Ormus* seu Hormuz nobilissima Persici sinus Urbs, prima Ægyptiorum in Persia colonia, & commoda iis, qui in Indianam trahicere volunt, statio, quamque ab Hermete Ægypt-

ptio (à quo & nomen habet, هرمز

Hormoz enim Arabibus, idem est quod *Græcis* Εἳμος *Mercurius*) ædificatam, Haithon tradit. de *Tartaris* c. 6. Iterum Reges Persie *Aelius Spartianus*, ab Osiride, *Psammoxires* dictos asserit; nec imperit; Osridem enim primum in eas partes, & dein in Indianam concessisse, uribusque extructis populos ad meliorem vivendi normam redigisse, *Diodorus* sequentibus verbis tradit:

Ἐπειδὴν οὐδὲν τὸ ποτέ πατέος δίλεγειας
τὸν Ερθρόν Ἰάλασσαν, τῶν Ἰνδῶν καὶ
τῆς περιφέρειας τὸν οἰκουμένην, καὶ τοὺς ἐν τῷ

τοῦ οἰκίσας εὐ Ινδοῖς, εὐ αὖτε Νίσσον σύνομούς,
Βαλάνειδην μωνιεῖν διπολιπεῖται ὀκτώ
καὶ δύο εἰς τὸν Φαραωνίαν Αἴγυπτον. Φυτισμὸν δὲ
καὶ κατέστηται τὸν παρ Ινδοῖς Νίσσην καὶ Διερε-
τεῖν τὸν τὸ Φοῖνικαν εἰς ὀκτὼ μονάδες τοῦ τόπου
τῶν τοῦ Ινδικοῦ καὶ τῶν ὅμορφων χώρων.
Ποταμὸς δὲ ἡ ἀλλα Σημεία τὸ εἰσόδιον παραστατική
αἰμολοπίνης καὶ ικετεύων τῶν χρεῶν, δὲ ὁν
πεντακόκιλλος τοῖς μεταξυτείρων τὸν Ινδὸν
αμφισβητητικόν τοῦ θεοῦ, λεγόμενος, Ινδὸν
άγα.

Hinc per Arabiam, secus Mare Rubrum ad Indos usque & orbis habitabilis fines perrexit. Nec paucas Indis urbes condidit, & quibus unam vocavit Nysam Ægyptiæ illius, ubi nutritus fuerat, monumentum relinquare volens. In hac Indorum Nysa hederam plantavit, quæ præ omnibus Indiae & finitimiæ terræ locis tantum crescit & permanet. Multa insuper alia sui in terras illas adventus signa reliquit, quibus Indi posteriores inducti, controversiam movent super hoc Deo, & natione Indum esse contendunt; Hujus secutos vestigia posteros frequentius postmodum hujusmodi plagas Ægyptias adiisse verisimile est. Imo Persarum Magos, Indorum Brachmanas, uti & certos Asia sapientes omnem philosophandi rationem, omnes circa Deorum cultum ritus & ceremonias ab Ægyptiis non aliter quam reciproco commercio accepisse, praterquam quod clare in vita Apollonii id doceat Philostratus; ipsa sane dictarum gentium mores & consuetudines, id luculenter indicant; cum in hodiernum diem in India, China, Japonia, Tartaria seu Cathaia, quin etiam in ipsa America, Solis, Lunæ, Siderum, Terræ, animalium omnis generis cultum, non secus ac in Ægypto immemorabili tempore vigere intueamur. Polymorphas Osridis & Isidis statuas, Apides quoque, Anubides, Canopos, & similia Ægyptiorum monstra, ibi passim coli perieras: Pyramides mysticas, & ma-

gnificantissima Tempa Genii ad *Ægyptiorum* normam erēta; Verbo *Ægyptiacam* rerum faciem ubique videas. Quæ omnia hic fusiū declarare, nīl ea in prime *Oedipi nostri partis Syntagmate quarto* (quam *Simiam Ægyptiacam* voco) fulissimè & particulatim pertractasse, quare Lectorem cō remittimus. Atque hæc sunt, quæ de Coloniis Coptitarum sive *Ægyptiorum* hucusque dicenda existimavi; de quibus non ignoro ali-

os aliter forsan sentire posse. Verū ista mihi visa sunt verisimiliora, potuissimque rei propositæ alias non contemnendas in medium rationes afferre, si aut instituti mei ratio id modò postulasset, aut mea interesset, assensum à Lectoribus violenter extorque-re. Sufficit nobis, ex *Ægypto factas* in totum Orbem expeditiones, qui unicus noster scopuserat, dilucide, & si fusiū forsan, quām par erat, hoc loco demonstrasse.

C A P U T III.

De Cataio ejusque proprio & genuino situ.

Catai in præcedenti-
bus varia ex variis Au-
thoribus, Latinis, He-
breis, Arabibus, Per-
sis, de Catai situ adduxe-
rimus, hīc tamen ad meliorem rerum
elucidationem, quod nam tandem
Cataium sit Regnum, ubi situm, per
varia hac de causa assumpta Itinera
exponemus.

Chinam potissimum Catai partem
esse, non solum nostrorum Patrum
affidua exploratione innotuit, sed
& ex *Marcio Paulo Veneto* clarissimè
patet, siquidem vastam illam urbem,
quam hic *Cambalù*, vel ut vera *Tarta-*
rorum lingua sonat, *Cambalek*, *Ma-*
gni Cham Regiam dicit; nostri Patres
aliam non fuisse ajunt, nisi moder-
nam *Sinarum* Regiam, quam *Pekinum*
vocant, & vastitas murorum in
quadro positorum urbisque incredibili-
lis amplitudo sat superque demon-
strant, Teste *M. Paulo*, *Civitas Cam-*
balù in Provincia Cathai juxta flu-
men magnum sita ab antiquis temporib-
us insignis fuit & regalis; sonat au-
tem *Cambalù Civitas Domini*; *Hanc*
Magnus Cham transtulit in aliam flu-
minis partem, didicerat enim ab *A-*
strologo, quod *Imperio rebellis* futura
erat. *Civitas* in quadrum construta,
ingyro complectitur 24. millaria, quo-
libet quadrati latere sex habente mil-
liaria, Muros habet dealbatos, altitudi-
nis 20. passuum, latitudinis decem, spif-

Catai
nil aliud
quam *Cibi-*
na

Descriptio
urbis *Cam-*
balù.

situato tamen illa ascendendo tenuior fit.
Habet quælibet muri quadratura tres
portas principales, quæ in universum
duodecim sunt constitutis juxta singu-
las magnificis palatiis. In angulis quo-
que murorum sunt, egregia palatia, ubi
Civitatis conservantur arma. Trans-
eunt per hanc Civitatem vici & plateæ
rectissimæ, ut ab una porta liber aspe-
ctus pateat per Civitatem ad portam
oppositam, dominibus elegantissimis pa-
latiorum instar utrinque constructis.
Et paulò post. Extra Civitatem
Cambalù duodecim sunt magna subur-
bia, singulis duodecim portis contigua,
in quibus jugiter mercatores inveniun-
tur & advenæ homines. Hac omnia
ita *Pequino Regiae* urbi quadrant, ut
in nullo ferè differant, uti *P. Marti-*
nus Martinus testatur *Atlantis* sui
folio 29. Nomina quoque urbium *Ta-*
dinu, *Cafanfu*, *Quelinfu*, *Cingianfu*,
Siansu, quæ & etiamnum *Siganfu* di-
citur, non procul à croceo fluvio sita,
quam post triennem obsidionem
Magnus Cham *Catapultarum* ope,
quas machinas in *China* adhuc inco-
gnitas per fabros Christianos extrui
curaverat, *Paulus Marcus Venetus*
(qui unà cum patre suo *Nicolao* &
patruo tunc temporis cum Imperato-
re morabantur.) anno 1268. tandem
expugnavit. Vide *Paulum Mar-*
cum Venetum l. 2. c. 58. Siquidem fu-
in lingua Sinica nihil aliud, quām ur-
bem magnam, sicuti cēu aliis nominati-
bus

Siganfu ob-
scella à Tra-
tarii.

bus additum, mediocrem urbem notat, quæ quidem voces nulli alteri Regioni, sed soli Chine notæ sunt & proprie. Nihil tamen ita luculenter Chinam pro Cathao semper habitam fuisse demonstrat, ac Persarum monumenta tum Astronomicæ, tum Botanica, quæ ex Nasiridim Persæ Mathematicæ toto Oriente celebrerim Tabulis astronomicis nobis aperuit eruditus Vir Jacobus Golius in Appendix Atlantis Sinici adjuncta, ubi aperte videtur duodecim horarum, in quas dies naturalis apud Sinenenses seu Cathaio dividitur, nomina Cathaica ita Sinicis respondere, ut in nullo discrepent, quod & testantur quotquot ex Patribus nostris huc Romanæ advenæ existerunt. Sed ut hæc luculentius pateant, hic nomina apponam.

Nomina horarum, in quas dies naturalis apud Cathaio, id est Sinas, dividitur.

1. 2. 3. 4. 5. 6.
gu cheu yin mao xin su

صوحن ماء خيو ڦ

7. 8. 9. 10. 11. 12.
v vi xim yieu siò hai.

حای سیو بیو شن وی ۾

Si quis verò 60. annorum Cyclum, quo Cathaio in calculo dierum, hebdomadum, annorumque solarium Nasaradinus uti dicit, cum Sino contulerit, eandem prorsùs, sive rationem computus, sive nomina, quibus illum appellare solent, esse comporio: idem esto judicium de anno Cathaico, quem uti & Zodiacum in 24. partes dividunt, anni initio facto à 15. gradu Aquarii. Verum de hisce fusiū vide citato loco supra memoratum Golium, qui & testem Vlug Begum Astronomum Persam adducit, ex cuius tabulis quæcumque hucusque tradita sunt, clarè ex calculorum Cathaiorum, sive quod idem est, Sinarum harmonia ostendit. Lego & ego apud Medicos Arabes, Muscum qui in

China reperitur, passim vocari **كطاي مسح** Muscus Catai-
cus, potus quoque ille qui ex Cha herba quadam Cataio propria consi-
citur, plerumque **حـ كـ طـ اـي**

Cataium cha dici: Mogores verò, qui origine Tartari sunt, & ex magni Cingis can, caterorumque succeden-
tium potentium Imperatorum prosapia originem suam ducunt, à Sinici Imperii expugnatione, Mogulo-Sinas

مـغـولـهـ سـينـ ab Historicis eorum

dici lego. Quæ verò de Quinsai, urbe admirandæ & penè incredibilis

magnitudinis scribit, illa omnia vera esse comperta sunt hodiè de Civitate Hancheu metropoli, de qua P. Martinus Martinius eximii Atlantis scri-
ptor, ita differit fol: 109. Nè diutius
Europæ Cosmographi in Marci Pauli
Quinsai inquirenda ac ridicule deli-
neanda aberrent, hic ipsissimam illam
dabo, cujus ne umbram quidem asse-
cuta est Archontologia illa Cosmica,
& si Deus votis faverit, transmittam
fortasse cum tempore ipsum Sinarum
urbium ab ipsis Sinis longè ante Euro-
paos impressum Theatrum nunquam
hactenus visum Europæ quodquidem
sciam. Verum ut quod nunc instat aga-
mus, certissimis imprimis argumentis

probo, hanc urbem ipsam esse Quinsai
Pauli Veneti; hæc enim illa est, quæ
à Singui, hoc est, Sú Cheu quinque
dierum spatio distat: si loquamur de
progressu ac itinere exercitus, in quo
constat M. Paulum Venetum fuisse,
alias enim vix quatridui iter est; hæc
illa est, quæ illius tempore regia erat
Sinarum, quam Sina lingua erudita
litteratorum Kingsu, Communi ho-
minum vulgarium minus exacte lo-
quentium Kingsai dicunt, unde Veneti
nomen Quinsai fluxit. Notandum por-
rò hic Kingsu dignitatus nomine esse ur-
bibus regius commune, non autem uni
proprium ac singulare, siquidem verè
regiam significat, quamvis sèpè eadem
urbs proprium aliqui habeat nomen,

uti hæc urbs Hancheu dicitur, quæ sub
Sunga familia dicta est Lingan, quia
Etymon
Quinsai,

Quinsai
quænam
fuerit
ingen
eius
vastitas.

Descriptio
Hancheu
five quin-
sai.

ejus familiæ decimus Imperator Cao-
qungus Kin Tartaros fugiens hic Regi-
am statuit, atque idcirco Veneti tempo-
re Kingsu vocitata est, quodcumque de-
mum hic alii sentiant; hæc autem acta
sunt ad annum à partu Virginis 1135.
In eadem quoque urbe Sunga familia
Regnum tenuit, donec magni Han Tar-
tar Occidentales Kin Tartaros Orien-
tales è Catayo ejecerunt, hoc est, ex Bo-
realibus Provinciis, atque itatum de-
bellati sunt, moxque vietricia arma in
Regnum Mangi invexerunt, Australium
Provinciarum scilicet occupatione
cepta. Sed ut propius ad rem ipsam ac-
cedamus, hæc illa urbs est, quæ altissi-
mos ac innumerous penè habet pontes,
rum intra ipsa mœnia, rum extra in ipsis
suburbiis, nec à vero aberunt mulum
decem etiam millia, quæ Venetus enu-
merat, si pontibus arcus triumphales
accenseas, quos ob forniciis simili studio-
nem, potuit etiam Venetus in Pontium
habuisse loco, eodem modo, quo Tigrides
Leones dixit, cum tamen iùs minimè hic,
ut ferè in tota Asia, non reperiatur;
nisi velis eum non eos tantummodo qui
intra aut extra urbem sunt, sed totius
hujus Territorii pontes esse complexum,
actum quidem numerum illum suum,
qui aliàs Europæ creditu videtur
difficilis, facile augere potuisset, tan-
ta ubique pontium & arcuum trium-
phantium copia. Accedit ad hujus rei
confirmationem Lacus 40 Italicorum
milliarium, Sihu vocant, qui quamvis
intramœnia non sit, illa tamen ab Oc-
casu in Austrum longo tractu lambit, ex
eoque indueli sunt in ipsam urbem
complures canales; ejus porrò ripæ ita
templici, monasteriis, palatiis, museis,
ac privatorum domibus, omni ex parte
sunt obsita, ut intra amplissimam ur-
bem, non ruriversari te credas. Ad hæc
ripæ undique quadrato selloque lapide
erectæ sunt, latissima ambulantum
commode relicta via, viæ etiam quæ-
dam per ipsum Lacum transluent, plu-
ribus iisque altioribus pontibus, sub
quibus naues trajificant, instructæ, qui
bus inambulantes totum Lacum ulro
citroque possunt circuire, unde Urbi ac-
cesseri à Veneto facile potuerunt. Hæc
est illa Urbs, quæ intra mœnia montem

habet ad Australem partem Chin-
ghoang dictum, in quo turris illa cum
custodib[us], ubi horarum spatio clepsy-
dræ metiuntur, & quot horis tabella
exponitur aureis sesquipedalibus littera-
ris inscripta: hæc ipsa urbs est, cuius
plateæ omnes quadratis sunt stratae la-
pidibus: hæc quæ in paludo sojacet loco,
pluribusque canalibus navium capaci-
bus dividitur, hæc demum, ut reliqua
præterea, ex qua Imperator ad mare
fugit per fluvium ingentem Cientang,
cuius latitudo Germanicum excedit
milliare, fluitque ad Australem urbis
partem, ut nec hic omnino desit fluvius,
quem Venetus Quinsai sua adscriptis, Quinsai seu
Hamboen
Urbis circu-
tus.
inde in mare versus Ortum prorumpit,
à quo tantum omnino distat hæc urbs,
quantum eam distare Venetus voluit.
Addo urbis ambitum centum eoque am-
plius occupare millaria Italica, si
maxima suburbia annumeres, que ab
omni parte latissimè excurrunt; undè
ad quinquaginta Simica stadia conficies
à Boreâ in Austrum re Et à obambulando
per frequentissimas plateas, in quibus
nihil à populo domib[us] que vacuum re-
perturus sis, eodem ferè modo ab Oca-
su in Ortum pergere licet. Cum ergò ex
Sinica historia tempus, nomen, descri-
ptio, magnitudo cetera que omnia
hanc urbem esse Quinsai demonstrent,
nullus amplius relinquitur dubitandi
locus. Hæc P. Martinus Martinus cit.
loco.

S. I.

Iter in Cataium sive Chinam Bene-
dicti Goës Soc. JESU, ex P. Nicolao Tri-
gautio. Vide Mappam Itinerum.

Undè iraque tanta circa Catai ge-
nuinum situm opinionum confusio
nata sit, paucis explicabo. Notum est
tum ex Historia Pauli Marci Vene-
ti, Haythonis Armeni aliorumque,
tum vel ex ipsa Chronologia Sinarum,
Magnum Cham Tartarorum
Imperatorem, quem Cublai alii,
nonnulli Ucam aut Uncam vocant,
anno 1256. irruptione per muros
facta, universum Sinarum Imperium
(quod tum in duo Imperia divisum,
quorum unum versus Boream Ca-
tai, alterum versus Meridiem Mangi
vocabatur) occupasse; undè uti jam
aliàs pars Borealis Chine cum ceteris
extra

Urbs innu-
meris pon-
tibus refer-
ta.

Lacus Sihu.

Lacus litto-
ra cultissi-
ma.

china à
Tartaria
Cataium
dictum.

extra muros Regionibus sub nomine *Cathay* passim vocabatur, ita quoque occupato jam *Sinarum* Imperio, universum Regnum per *Tartares* & *Saracenos* circumvicos introducto, nomine *Cathai* vocabatur, nomine cæterorum circumiacentium Regnum extrâ muros deleto, itâ ut ab illo tempore illud solum, quod intra muros conclusum vastum *Sinarum* Imperium ab iis qui ex *Indostan*, *Usbec*, *Canul*, alijsque Mediterraneis Regionibus negotiandi causa illuc quotannis proficserentur, *Catayum* appellatum sit; & ex Itinere Fratris nostri *Benedicti Goësi* luculenter patet. Verum quia illud non solum Superior Societas noſtre, sed & Proregis *Indie Aria Saldagda*, imò Imperatoris *Mogorum Acabar*, jussu consilioque, tum ad *Cataium* explorandum, tum ad incolas intermediorum Regnum Christiana Lege imbuendos decretum erat; Certè illud ea quoque qua fieri potuit diligentia & sollicitudine à *Benedicto Goësio* viro prudenti & cordato, nec non lingua Persica, quam longa morâ in Regno, *Mogorum* ipsique *Acabar*, Regi familiaris optime didicerat, peractum fuit. *Benedictus* itaque diplomate Regis *Mogorum* nec non Proregis *India* supra memorati necessariis subsidiis tanto itinere congruis assatim instructus, *Armenorum* assumpto habitu, nomine quoque *Benedicti* in *Abdulla*, quod servum Dei notat, mutato; *Armeno* homine *Isaac* in itineris individuum comitem adscito, anno 1603. per solemnes jejuniorum dies ex *Labor* Regia *Mogorum* movens iter versus Regnum *Casuar* unâ cum 500 hominum congregatione, quam *Caravanam* vocant, magno jumentorum, camelorum & curruum numero orditus est, monstruo itinere in urbem *Athee* sub jurisdictione *Mogoris* appulit; trajectoque flumine *Indo*, post bimestre spaciū urbem *Paffaur* attigit, ubi ab Eremita instructus audivit monstruo spatio versus Boream Regionem *Caphurstan* esse, id est terram infidelium, de qua

infra, pluribus, Christianis refertam esse, quam tamen *Caravanâ* impeditus transire non licuit. Hinc 25 dierum curriculo in urbem pervenit, cui *Ghideli* nomen est, ubi à latronibus multum periculi subiit. Hinc movens intra 20 dies *Cabul* urbem tenuit, urbem *Mogoris* jurisdictioni adhuc subjectam. Hinc *Chiaracar* urbem ferro divitem, & ex ea decem diebus in *Parvan* ultimum *Mogolici* Regni oppidum pervenit.

Post quinque dierum quietem, 20 dierum spatio per altissimos montes in Regionem cui *Ancheran* nomen est, & post alios 15. *Calcia* urbem appulit, & descendio peracto in locum quandam *Gialalabath* dictum venit, *Brachanum* teloniis celebrem; post quindecendum in *Talban*, & hinc in *Chaman* progressus ingentia latronum pericula incurrit, quibus evitatis, tandem *Ciaciunor* tenuit, & post decendum *Sarpanil* desertum locum transeuntes per altissimum montem viginti dierum itinere in *Sacril* provinciam pervenit, post biduum ad pedem montis *Cecialath*, in quo obnivium multitudinem multi frigoris vehementia perierte, peruenit, sex diebus in nive peractis in *Tamgharan* Regnum *Cascar*, & post 14. dies *Jaconich*, & post dies quinque *Hiaracham* *Cascaris* metropolim & finem *Cabulensis* pervenit; Regio tota *Mahometis* legem securatur. Atque hinc ex *Hiaracham* in *Cathaium* per *Caravanam* expeditionis initium est, eorum tamen qui certò se intra Regnum admittendos fore norunt, Negotiatio quasi tota consistit in *Jaspidis* pretiosi fragmentis, quae in *Cataio*, id est, *China* plurimi sunt, & duplicitis generis est: prius è flumine *Cotan* non procul à Regia, à piscatoribus instar crassiorum silicum educitur: Alterum è montibus erutum in faxeas laminas duabus fere ulnis longas diffunditur. Distat hic Mons *Cansangui* à Regia vicendio circiter, & mons *Lapideus* dicitur, in *Charis Geographicis* passim notus. Hinc itaque iter post longam moram denouo

littera Bene-
diti Goësi ad
Cataium de-
tegendum.

Ghideli 20
diebus.

Chiaracar
10 diebus.
Parvan.
20 diebus.

Ancheran
15 diebus.

Calcia
10 diebus.
Gialalabath
10 diebus.
Talban Cba-
matt.

Ciaciunor.
10 diebus.
Sarpanil
20 diebus.
Sacril.
20 diebus.

Mons Cecia-
latib 6 dieb.

Tamgharan.
15 dieb.
Jaconich.
5 dieb.
Hiaracham.

Mons La-
pideus.

Adoratur
sec anno
1603. Ex
Labor.

ab.

Paffaur.

4 Paffaur.

Julii.

Hancialix.

Acsu per
deterrutum.Cacia
20. dieb.Pucian.
Turphian.Camul
9. dieb.Muri Sinen-
sif Regni.
Socien.Regnum
Uibe.

nuò orditus Benedictus, primùm Iolci-Telonium Regni appulit, hinc 25. dierum itinere sequentia loca pegravit: Hancialix, Alceghet, Haggabahet, Egriar, Mefetelet, Thalec, Horma, Thoantac, Mingieda, Capetalcol, Zilan, Sarogne betal, Cambaso, Aconserfec, Ciacor, Acsu. Acsu oppidum est Regni Cascar, à quo per desertum, quod Caracatai, id est nigra Cataia dicitur, laborioso itinere profectus, in Oitograch, Gazzò, Casciani, Dellai, Saregabadal, Ugan ac tandem Guciam pervenit: Hinc abiens 25. dierum itinere in urbem Cialis pervenit, quæ est sub jurisdictione Regis Cascar, ubi Saraceni ex præteriti anni Caravana ex Cataio, id est, Pekino Sinarum Regia redeuntes, Benedicto nostro mira de P. Matthæo Riccio, ejusque sociis narrarunt; Atque proinde hic Noster primo Sinarum loco se Cataium reperisse, miratus est. Hinc 20. diebus in Pucian ejusdem Regni oppidum, & hinc Turphian & Aramuth, ac tandem in Camul munitam urbem appulit. Ex Camul novendio ad Borealis tandem tantoperè desiderati Regni Sinenis muros, ad locum, qui Chiaicum dicitur, appulit, ubi & intra muros admissus diei unius itinere Socien urbem primam Sinensem ingressus, aliud præter Chinam, Cataium non reperit; ut proinde omnem imposterum de genuino Catai situ, quod à Saracenis cum China passim confunditur, scrupulum deposuerit. Nota tamen hoc iter ex Laor versus Boream longius protractum, cum ex Laor per multò compendiosorem viam, terminum suum attingere potuisset; Verùm uti hoc per Thebeticos montes iter nondum detectum erat, ita quoque illud in Ubeck & Samercandam tunc temporis usitatus, eti per ingentes ambages devium & vias undique & undique latrociniis infame, negotiatorum consuetudini se accommodans tentare coactus fuit. Est regnum Ubeck vasto regionum intervallo ex Occasu in Ortu extensum, tribus maxi-

mis Regnis conflatum, quorum prius Regnum Samarcanda ortu Tamberlanis celebre; Alterum Tarphan; Tertium Turphan dicitur; omnia Mahumedis legibus infama; homines, quod de Scythis historiæ memorant, crudeles, latrones, sanguinarii, & capitales Christianorum hostes; unde Regnum istud Christianis prorsus modo impervium est, nisi iis forsan qui negato Christo, impius Mahumeti adherere velint. Atq; hoc est ex Ubeck in Cataium iter.

Iter verò quod P. Antonius Andrada Lusitanus in Regnum Thebet aggressus fuit, tale est: Ex Labor Gangem trajiciens primò in Scrinegar & Ciapharangam urbes ingenites populosissimisque, ex hisce per altissimum montem transgressus in summitate ejus ingentem lacum, commune Indi, Gangis exteriorum que Indiæ majorum fluminum hydrophylacium detectum observavit; & hinc multorum dierum itinere per altos pariter montes in Redoc frigidissimam Regionem Borealem, ejusdemque nominis urbem pervenit; ex qua per Regnum Maranga & Tanchuticum Tartarorum Regnum bimestri spatio facile Cataium, id est, China attingi potest.

§. II.

Iter aliud è China in Mogor à nostris Patribus P. Alberto Dorville & P. Jo. Grubero expeditum. De quovide Mappam.

1. Ex Pequino itaque hi Patres anno 1661. mense Junio, in Sj. ad Siningfu gangfu tringita dierum, & hinc Sining five Siningfu, totidem ferè dierum decursu transacto bis croceo flumine, quod Hoang vocant, transito, confecerunt iter. Est autem Sining, sive Siningfu urbs magna & populosâ ad vastos istos Regni Sinarum muros exstructa, per quorum portam primus in Cathaium sive Chinam aditus patet ex India negotiantibus, ubi & commo-

Mons
Gangis &
Indi.

Redoc.

Maranga.
Tanchut.
China.Iter Pekino
ad Siningfu
urbem ad
muros si-
tam.

commorari coguntur usque dum ulterior à Rege introitus concedatur. Urbs hæc sub elevatione poli 36. grad. min. 20. constituitur.

Iter à Muris
per defer-
tum Kal-
muk usque
ad initium
Regni Lof-
fab.

2. A *Sining* trimestri spatio per *Kalmak Tartaria* desertum usque ad initium Regni *Lassa*, quod & *Barantola Tartari* vocant, pervenirent. Desertum vero partim montosum, partim planum, sabulo arenisque constitutum, sterile prorsus & infecundum, cui tamen subinde natura providit nonnullis rivis, quorum ripæ jumentis herbarum virentium pascuorumque sufficientem copiam destinant: ceterum desertum uti ab intimis *Indie* mediterraneis originem dicit, ita quoque ex Meridie in Boream rectâ extensem, qui ejus terminum in hunc usque diem exploraverit, inventus est nemo: putant multi illud ad mare usque glaciale extendi, de quo pluribus in *Mundo Subterraneo*. Habet autem varia nomina; *Paulus Marcus Venetus* illud desertum *Lop* vocat, diabolis illusionibus spectorumque passim comparentium multitudine infame, de quo nihil nostri Patres memorant, cum semel atque iterum hujusmodi spectra comparuisse, non comprobet perpetuam corundem omnibus semper comparentium continuacionem. *Tartari* olim desertum *Belgian*, modò *Samo*, aut *Sinenses Kalmuk*, alii *Caracathai*, id est, *nigram Catajam* vocant, ubi præter ingentis magnitudinis Tauros Sylvestres nullum cæteroquin animal reperias. *Tartari* tamen, desertis assueti, illud nullo non tempore vagabundi pergrant; hordas quoque suas, ubi rīvum pascuis commodum repererunt, ibidem fundant. *Horda* *Tartarorum* sunt casæ, hominibus pecoribusque recipiendis aptæ, uti Figura indicat.

3. E *Lassa* sive *Barantola* sub 29. grad. 6. min. elevat. Poli constituta, usque ad radicem montis *Langur* quadruplo venerunt. Est autem *Langur* mons omnium altissimus, ita ut in summitate ejus viatores vix respirare ob aëris subtilitatem queant; neque is ob virulentas non-

nullarum herbarum exhalationes æstivo tempore, sine manifesto vitæ periculo transiri possit. Per hunc montem ad horrenda precipitia & scopolos tractus, neque currus, neque jumentum transire potest, sed pedestri itinere totum iter confiduum est, spatio ferè mensu usque ad *Cuthi* primam Regni *Necbal* urbem: quamvis autem hic montosus tractus sit transitu difficultis, providit tamen natura de magna aquarum undique ex montium caveris erumpentium tam calidarum, quam frigidarum copia; nec non piscium pro hominibus, pascuorumque pro jumentis ubertate: hunc ego tractum eundem esse puto, quem *Ptolomæus* sub Caucaseorum montium serie catenam, longè latèq; in Ortum suisque fimbriis in Meridiem & Boream protractam *Parapanisum* vocat. *Paulus Marcus Venetus Belor*, alii aliis non sinibus pro diversitate nationum, per quas transit, nuncupant.

4. Ex *Cuthi* quinque dierum itinere pervenitur ad urbem *Nesti*, Regni *Necbal*, in quo omnes idolatriæ tenebris involuti sine ullo Christianæ fidei signo vivunt; abundat tamen r̄bus omnibus ad vitam sustentandam necessariis, ita ut 30. aut 40. gallinæ pro uno scuto passim vendantur.

5. Ex *Nesti* in urbem metropolitanam Regni *Necbal*, quæ *Cadmendu* dicitur, sub elevat. poli 27. grad. 5. min. constitutam, 6 dierum itinere pervenitur. ubi Rex potens, eti genitilis, Christianæ legi tamen haud contrarius residet.

6. Ex *Cadmendu* medii diei itinere ad urbem *Necbal* totius Regni sedem, quam & *Baddan* vocant, pervenitur.

7. Ex *Necbal* quinque dierum itinere urbs *Hedona* occurrit, Regni *Marangæ* colonia, sub altitudine Poli 26. grad. 36. min. constituta.

8. Ex *Hedona* octiduo pervenitur usque in *Mutgari*, quæ est prima Regni *Mogorici* civitas.

9. Ex *Mutgari* decem dierum iter

Cutba urbs
regni Nec-
bal.

Belor.

Nesti urbs
Regni Nec-
bal.

Metropolis
Necbal
Cadmendu
27. gr.

Urbs Hedon-
da Regni
Maranga
Colonia
26. gr.

Mutgari
Mogorici
Urbs

Battana
urbs Benga-
la 25 gr.

Benares
urbs 24 gr.

est usque in Battana , quæ est civitas Regni Bengala ad Gangem , sub elevat. poli 25. gr. 44. min. constituta.

10. Ex Battana octo dierum spatio pervenitur in Benares , urbem populosam ad Gangem , & sub elevat. poli 24. gr. 50. min. constitutam , estque celebris ob Brachmanum Academiam , quæ ibidem floret , in qua & omnes scientiæ Regioni propriæ , verius superstitiones inauditæ docentur.

11. Ex Benares ad Catamporum ^{Catam-} decim dierum , & ex hac in Agran ^{Agra.} septem dierum iter est.

Ex Peckino itaque Agram usque , iter est continuatum , 214. dierum. Si moram spectas Caravanarum , iter est unius anni & duorum mensium circiter. Atque hæc oretenus à supremamoratis Patribus accepi , qui illud , uti descripsimus , iter consecerunt.

CAPUT IV.

*De vario habitu , moribus & consuetudinibus hominum illo-
rum Regnorum , per quæ dicti Patres , Albertus
Dorville & P. Gruberus transeuntes ob-
servarunt , depinxeruntque.*

VT Regna , quæ dicti Patres , itinere hucusque à nemine Europæorum tentato , transierunt , Geographis ignota fuerunt , ita quoque multa , haud indigna consideratione circa habitus , mores & consuetudines gentium observarunt , quæ quæ picturis , quæ scriptis consignata mihi datâ operâ , ut confecto ab ipsis itineri infererentur , reliquerunt , quod modò opportunè præstandum duxi.

Ex Pekino itaque Metropoli Sinarum , & Imperiali Sede moventes , bimestrī temporis spatio ad muros famosissimos pervenerunt , ad quos urbs ingens Siningfu sita , murorum veluti præsidium quoddam contra Tartaros tutissimum , ubi murorum tam celebrum structuram , quantum istius loci ratio serebat , diligentissimè ab ipsis observatam delineatamque in Fine Libri exhibuimus ; addideruntque , muros tantæ latitudinis esse , ut sex equites eam commodè absque eo quod unus alterum impedit , in uno ordine constituti percurrent ; unde ab indigenis Siningfu eos frequenter visitari ajebant , tum ad aëris saluberrimi , qui ex arenoso adjacente deserto perflat , fruitio-

nem , tum ad exercitia alia relaxandæ mentis gratia , peragenda , mirè opportunos ; est enim adeò altus , ut prospectu undique & undique patensissimo , nec non amoenissimo facile indigenas ad se eliciat , tum ob dictas causas , tum ob summam scalarum , quæ ad eum ascensum praestant , commoditatem ; Longitudinem verò latissimi muri usque ad alteram portam , per quam in civitatem Sucion transitus ex deserto , tantam esse , ut octodecim ferè dierum spatio vix transiri possit , quos multi non tam negotiorum confidendorum necessitate , quam curiositate ducti , obtentâ prius à Gubernatore Siningfu facultate , nec non commeatu sufficienti instructi conficiunt ; ajunt enim innumeræ ex eo habitationes intra murum obvias velut in alto monte spectari ; extra verò in adjacente deserto , uti oretenus ab Indigenis sibi narrari audierant , omnis generis ferocium belluarum , uti sunt Tigrides , Leones , Elephantes , Rhinocerotes , Leopardi , Sylvestres Tauri , Monocerotes , (est ea Asiarum cornutorum species quedam) miris insolitisque spectaculis ex alta veluti turri ab omnibus insultantium bestiarum periculis immunes recreari ,

ri, potissimum ex ea muri parte, quae in Austrum tendens ad regiones magis habitatas, ut *Quamfi*, *Junnam* & *Tibet* appropinquat; hinc enim ad fluvium croceum, murisque vicina loca, dum etis senticetisque conferta, certis anni temporibus, dum pabuli, tum venationis causa agminatim se conferre solent.

Egressi itaque hanc stupendi muri vastitatem dicti Patres, statim rivum piscibus refertum obvium invenerunt, quorum non exiguum copiam ecce in subdiali tentorio apparatae reservarunt. Transito quoque flumine croceo extra muros, statim vastissimum illud desertum *Kalmak*, desertum montibus & campis sterile, horridum & formidabile ingressi,

ad *Barantole* Regnum usque trimestri spatio confecerunt. Hoc desertum quantumvis squalidum sit, à *Tartaris* tamen, quos *Kalmuk* vocant, constitutis anni temporibus, ubi ad ripas fluminum major pascuum copia est, per hordas, que portatiles non incongruè civitates dici merentur, habitatatur; *Tartaris* desertum hinc inde longè latèque lacrimandi causa divagantibus; unde ad *Tartarorum* insultantium violentiam propulsandam valida manu *Caravanam* instructam esse oportet. Patres uti sèpè in eorum habitacula per hoc desertum sparsa inciderunt, ita quoque singulorum habitus, eo modo, quo hic exhibentur, delinearunt.

Desertum
Kalmak.

I. *Lama Tartarus.*

III. *Foemina ex Kalmak.*
A. *Habitatio Tartarorum.*

II. *Tartarus ex Kalmak.*

IV. *Rota volubilis.*

Habitus
Tartarorum *Kalmak*. *Tartarus*, quem Figura I. exhibet, gentis *Kalmak* Sacrificuli, seu sacrorum habitu gerit *Lama*, qui sunt *Tartarica* præsides, pilco utuntur rubro colore tinteto,

I z

tincto, toga alba retrò contorta, baltheo rubro, & tunica flava induuntur, ex cuius cingulo bursa dependet, uti I. Figura exhibet.

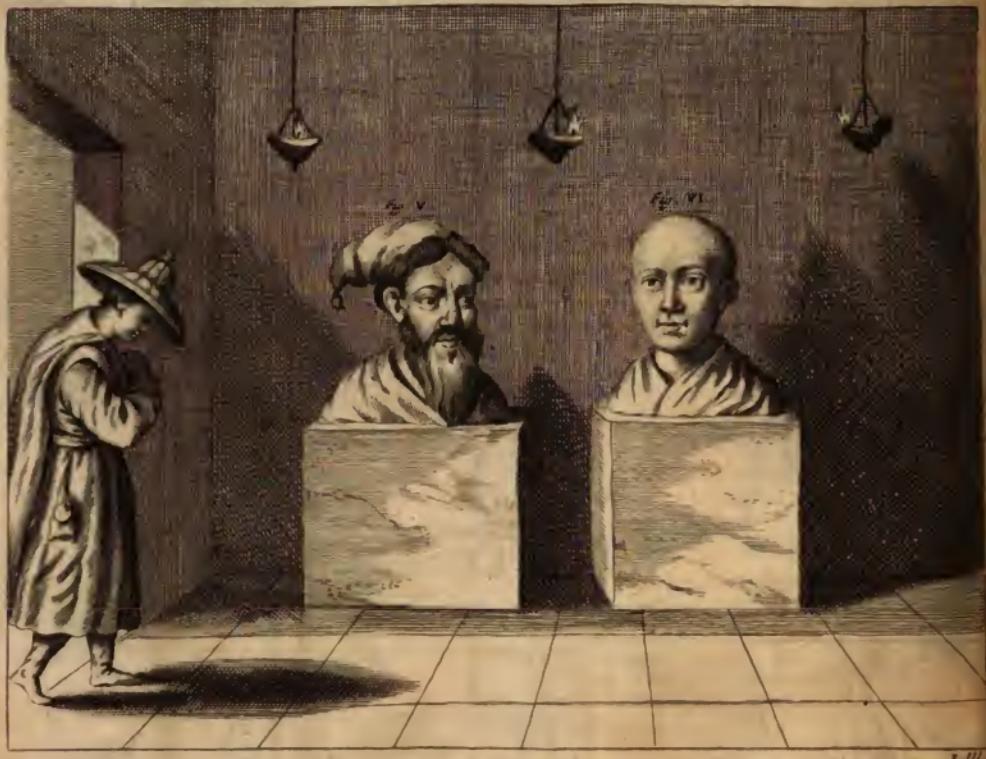
Fig. II.

Fig. III.

II. Figura Tartarum *Kalmak* exhibet, veste pellicea & cappa flava induitum. Figura III. scemnam Tartaram è *Kalmak* exprimit, veste ex pelle, vel ex viridi aut rubra materia induitam; singulæ retrò pentaculum quoddam seu amuletum collo appensum, utique ad

malorum averruncationem gestant. Habitationem corum Figura A. ex-
Fig. A.
primit, estque tentorium Tartari-
cum intrinsecus ex parvis plicatili-
bus bacillis confectum, exterius ve-
rò rudi ex certa lanæ materia funi-
busque constricta contectum. IV. Figura exhibet instrumentum, & est
rota volubilis in sceptri formam,
quæ tempore, quo *Lame* orant,
ab adstantibus superstitionis circum-
agitur.

Fig. IV.

V. Effigies Han Regis *Tangutb* mortui,
qui pro Deo colitur.VI. Effigies Devæ Regis
*Tangutb.*Fig. V.
Effigies
Regis
Tangutb.

V. Figura veram effigiem exhibet *Han Regis Tangutb* demortui, quem dicunt quatuordecim habuisse filios, & ob insignem bonitatem & justitiam administratam, omnes indigenæ eum veluti sanctum, cultu-

Deis suis proprio venerantur; fusca dicitur fusca facie, barba castanei coloris & mista canis, oculis protuberantibus. Est autem *Tangutb* ingens Tartarie Regnum, cuius non exiguum partem transierunt Patres Re-
gem-

Tangutb
Regnum
Tartarie.

Fig. VI. gemque, quem *Devam* vocant, ibi-
dem sub ea forma, quam Figura VI.
indicit, ipso Rege jubente, delineau-
vit P. Joannes Gruberus: facies fusca

est, cæterum vestitui ejus *Lame*,
quem I. Figurâ exhibuimus, prouersus
similis est.

VIII. Ejusdem pars
posterior.

VII. *Tartaria* Septentrionalis
anterior pars.

Erat tum temporis in Aula *Deva*
Regis *Tangutb* scemina ex *Tartaria*
Septentrionali oriunda, quæ uti in-
solito habitu ornabatur, ita quoque
non indigna visa fuit, quæ à Patre ad
vivum delinearetur: plexos gerit in

modum funicularum Capillos, con-
chis marinis in capite & cingulo ex-
ornata; vide Figuram VII. & VIII.
anteriori, posteriorique parte ex-
hibitam.

Fig. VII.
& VIII.

Erant & in eadem Regis curia Aulici quidam, quorum si habitum consideres, is totus foemineus est, nisi quod rubri coloris pallio *Lamarum*

more utantur; vide Figuram X. & Fig. X.
X I. ceterum popularem gentis Tanguticæ utriusque sexus habitum exhibent Figuræ XII. & XIII.

Fig. XI.
& XII.

XI. Alius habitus Viri
Aulici.

IX. Trophæa, quæ in summis Montium
cum adorâtione magno *Lama* eri-
guntur, pro conservatione Homi-
num & Equorum.

X. Habitus Viri Au-
lici sub Habitū
Foemineo.

Excrandus
mos in Re-
gno Tan-
gutus intro-
ductus.

Est in istiusmodi Regnis *Tanguth*
& *Barantula*, astutia & fraude Sata-
næ horrendus & execrandus mos in-
troducedus, is videlicet, qui sequitur:
Puerum eligunt viribus robustum, cui
potestatem dant, ut constitutis die-
bus anni, quemcunque obviam ha-
buerint hominem cujuscunque sexus
& ætatis, nullo respectu aut discrimi-
ne habito, armis, quibus instruitur,
conficiat; hoc enim pacto interfe-

ctos, mox veluti à *Menipe Deastræ*
quam colunt consecratos, aeternos
honores & felicissimum statum con-
sequi, stolidè & amenter sibi persua-
dent. Puer mirè variegato ami-
ctu, gladio, pharetra, sagittis-
que instructus, nec non vexillorum
trophæis aggravatus, constituto tem-
pore à dæmonie, cui consecratus dici-
tur, obsessus, maxima furia domo elat-
plus per compita & plateas divaga-
tur,

XII. Habitus communis in
Regno *Tanchuth*.

XIII. Habitus ejusdem
Gentis.

XIV. Effigies Pueri daemoniaci, dum
mactat homines, *Buth* nomine.

tur, omnes sibi obvios, nulla resistentia facta, pro libitu interficit; hunc patria lingua *Buth*, quod *interfetorem* significat, vocant, unde Patres eum eo prorsus modo, quo ipsi, dum eodem tempore ibi morarentur, viderant, depinxerunt, ut XIV. Figura docet.

Sunt intra vastissimum *Tanguticum* Regnum alia Regna inclusa, & sunt primò *Barantola*, quam etiam *Lassa* vocant, cum cognomine Metropoli Regni. Regem proprium habet, totum foedis gentilitatis erroribus intricatum, differentia Numinum Idola colit; inter quæ principem locum obtinet, quod *Menipe* vocant, & novemplici capitum discrimine in conum monstroso fastigium.

gio assurgit, de quo in sequentibus, de Numinibus seu Idolis Sincensium πλυξιφάδοις uberior loquimur. Ante hoc stulta gens insolitis gesticulationibus sacra sua facit, identidem verba hæc repetens: *O Manipe mi hum, O Manipe mi hum*; id est, *Manipe salva nos*. Quin & stulti homines varia ad Numen propitiandum cibaria ei apponunt, similiaque eidem abominanda specimina peragunt. Nostrí Patres ad cœcitatem harum gentium commiseratione & deploratione dignam demonstrandam, Idolum subea forma, quā viderant ipsi, & quam Figura XVII. exhibet, quamvis illa quoque sub eo habitu, quem XXI. Figura ostendit, ex beatur, mihi depingendam communicarunt.

Fig. XVII.

XVII. Idolum *Manipe* in urbe
Barantola Regni Lassa.

XXI. Aliud Idolum
Manipe.

Exhibitetur & aliud in *Barantola* falsæ divinitatis spectaculum, quod uti fidem ferè humanam exceedere videtur, ità quoque singulari curā dilucidandum est. Narrant Patres, dum *Barantola* ad integrlos duos menses opportunitatem *Caravane* operturi commorarentur, multa sese circa gentis mores & instituta observasse, quorum aliqua ridicula sunt, alia etiam execranda occurunt. Duo hoc in Regno Reges sunt, quorum prior Regni negotiis rectè administrandis incumbit, & *Deva* dicitur, cuius effigiem VI. Figura refert; Alter ab omni negotiorum extraneorum mole avulsus, intra secretos Palatii sui secessus otio indulgens, Numinis instar adoratur, non solùm

ab indigenis, sed & omnibus *Tartarie* Regibus subditis, suscepta ad eum voluntariâ peregrinatione, hunc veluti Deum verum & vivum, quem & Patrem æternum & coelestem vocant, magna munera, quæ eidem offerre solent, attestacione adorant. Sedet is in obscuro Palatii sui conclavi, uti Figura XIX. monstrat, auro argentoque ornato, nec non multiplici ardentium lampadum apparatu illustrato, in eminenti loco supra culictram, cui pretiosi tapetes substernantur; ad quem advenæ capitibus humi prostratis advoluti, non secus ac Summo Pontifici pedes incredibili veneratione osculantur; ut vel inde Di monis fraudulentia luculenter appareat, qua

Cerimonie
Patri æter-
no fieri so-
lute.

Magni La-
me inaudi-
tus & ridi-
culus cul-
tus.

Deva Rex.

XIX. Effigies magni *Lame*
seu *Patris eterni*.

XX. *Han mortuus Rex Tangutis*
divinis honoribus colitur.

qua venerationem soli Vicario Christi in terris Romano Pontifici debitam; ad superstitionis barbararum gentium cultum, ut omnia cætera Christiana Religionis mysteria, insitâ sibi malignitate, in abusum translulit; Unde uti Patrum patrem Pontificem Romanum Christiani, ita Barbari hunc Deastrum *Magnum Lamam*, id est, *Sacerdotem Magnum*, & *Lamam Lamarum*, id est, *Sacerdotem Sacerdotum* appellant, eò quod ab eo, cœu à fonte quodam tota religio-
nis, seu potius *elægaciam* ratio pro-
fluat, unde & eundem Patrem quo-
que *Æternum* vocant. Veruntamen
ne moriturus aternitatis duratione
exutus videri possit, hinc *Lame*, seu
Sacrificuli, qui soli ipsi perpetuò adsi-

stunt, ejusque necessitatibus summa cura & sollicitudine serviant; Oracula ex ore ejus excerpta simplicioribus advenis mira fucatae divinitatis simulatione exponunt, hi, inquam, post mortem ejus, ex universo Regno hominem, ipsi quoad omnia simillimum, inquirunt, quem inventum in solium surrogant: atque hoc pačto toti Regno dolifraudisque nesciis, Patris *Æterni* ab inferis septies jam à centenis annis resuscitati, perpetua durationem evulgantes, adeo firmiter Barbarorum animis dia-
bolica illusione excætatis persuadent, ut de ejus fide nullus amplius illis scrupulus inhæreat; Unde tantis venerationis inditiis ab omnibus colitur, ut beatum ille se reputet, cui

K La

Fig. XVIII.

Lamarum (quos summis & pretiosis muneribus eum in finem, non sine magno eorum lucro corrumpercere solent) benignitate aliquid ex naturalis fecessus sordibus aut urina Magni *Lamae* obtigerit; ex hujusmodi enim collo portatis, urina quoque cibis commixta, ab omnium infirmatum insultus tutissimos ac probè munitos se fore, stolidissimè sibi imaginantur. Hæc ab Incolis urbis *Barantole* Patres magnō animi mœrore, ex harum gentium cæcitate concepto, audiērunt; & quamvis Magnum *Lamam* (eò quod Christianæ Religio-nis professione prohiberentur, neque ullus alias, nisi præviis cæremoniis Idololatris propriis Magno *Lamae* prius exhibitis, admitti posset) videre non potuerint, ejus tamen effigiem in vestibulo palatii Régii

expositam (in quo accensus lampadibus ficto pictoque non minus, quam vivo solitæ cærimonie exhibentur) exactè depinxerunt, sub eo habitu, quem Figura XIX. expri-mit; Arcis quoque, quam *Bietalavocant*, ad finem urbis *Barantole*, in qua Magnus *Lama* resideret, schenographiam, quam Figura XVIII. refert, unà apponendam censuerunt: Tantæ autem authoritatis est in tota *Tartaria*, ut nullus Rex alicubi in auguretur, qui non prius missis Legatis cum inestimabilibus muneribus à Magno *Lama* benedictione pro felici Regnau spicio posstuleret. Vide quæ in præcedentibus C. VI. de honoribus huic *Lamae* ab Imperatore Sino-Tartarico exhibitis, fusi exponimus, ubi & totum hunc superstitionis Magni *Lamae* cultum, originem sumplisse à celebri

Fig. XIX.

Figura
XVIII.

lebri illo presbytero Joanne, quem habuissé, ibidem demonstravimus. sedem suam in hoc *Tangutico Regno*. Sed hæc de Magno *Lama* sufficiant.

XV. Vetula.

Mulieres ex
Regno Cain.

XVI. Juvenis.

R

Viderunt & *Barantole* ex vicino Regno *Cò* inadvenas mulieres, Juvenem & Vetulam hoc habitu, quem Figuræ X V. & X VI. exhibent; mulieres verò nobilitate conspicuæ, omnes capillos per modum fasciculorum ple&tunt, & retrò contorquent, in fronte rubram fasciam per lis exornatam gestant; in summitate coronam argenteam per modum pyxidis Turchesis & Corallis distinctam portant; vide Figuram XXIII.

Mons *Lay.*
par altissimum.

Relicto Regno *Lassa* seu *Barantola*, par altissimum montem *Langu*, quem paulò ante descripsimus,

menstruo itinere ad Regnum *Necbal* pervenerunt; ubi nihil ad humanæ vitæ sustentationem rerum necessariarum deesse repererunt, exceptâ fide in Christum, utpotè omnibus gentilitat̄ coecitatis caligine involutis. Sunt hujus Regni præcipue urbes *Cuthi* & *Nesti*. Mos hujus gentis est, ut mulieribus propinantes, potum *Chà* vel vinum alii viri aut foeminæ ter eisdem infundant, & inter bibendum tria butyri fragmента ad amphoræ limbum affigant, unde postea bibentes accepta fronti affigunt. Est & aliud in hisce regnis mos immanitate formidandus:

K 2

quo

quo egros suosjam morti vicinos, & desperat̄ salutē, extra domum in eamporum plenas morticinorum fossas projectos, ibidemque temporum injuriis expositos, sine ulla pietate & commiseratione interire. Post mortem verò partim rapacibus volucris, partim lupis, canibus, similibusque devorandos relinquunt; dum hoc unicum gloriose mortis monumenta esse sibi persuadent, intra

vivorum animalium ventres, sepulchrūm obtinere. Fœmina horum Regnorum adeò deformes sunt, ut diabolis similiores quam hominibus videantur, nunquam enim religionis causā aquā se lavant, sed oleo quodam putidissimo; quo præterquam quod intolerabilem fætorem spirent, dicto oleo ita inquinantur, ut non homines, sed lamias diceres.

XXIII. Habitus Mulierum nobilium Regni Tangutbici.

XXIV. Habitus Foeminæ prope Cuthi Urbem Regni Neabal.

XXV. Habitus Regni Neabal.

Habitus hujus gentis exhibent Figurae XXIV, XXV, XXVI, XXVII. Cæterum Rex insignem Patribus benevolentiam exhibuit, præsertim ob tubum Opticum, de quo nihil iis unquam innotuerat, aliamque curiosam Matheſeos supelleſtīlem ipsi exhibitam, quibus adeò captus fuit, ut Patres prorsus apud se retinere con-

stituerit, neque discedere inde passus sit, nisi ubi fide datâ illuc se reversuros spopondissent; quod si facerent, domum inibi in Nostrorum usum & exercitum se exstructurum amplissimis redditibus instructam, unâ cum plena ad Christi Legem in suum Regnum introducendam facultate concessa, pollicitus est.

XXII. *Tartarū Septentrionalis.*XXVI. & XXVII. *Habitus Regni Necbal.*

Ex Necbal discedentes ad confinia Regni Marangæ, quod Regno Tebet insertum est, appulerunt, cuius Metropolis Radoc, ultimus itineris in Regnum Tebet olim à P. d'Andrade suscepit terminus, ubi multa Christianæ fidei olim inibi plantatae indicia ex nominibus Dominici, Francisci, Antonii, quibus appellabantur homines, repererunt. Atque ex hinc tandem ad primam Mogolici

Regni jam Orbi noti urbem Hedon-dæ, & hinc Battanam, Bengale ad Gangem sitam urbem, & Benares urbem Academiâ Brachmanum celebrem, ac tandem Agram Mogoris Regiam pertigerunt, ubi P. Albertus Dorville itinerum fractus laboribus, intra paucos dies meritorum cumulo plenus, relictâ terrestri, in Celestem patriam, uti piè credimus, abiit, mediâ Europam inter & Chinam viâ,

CAPUT V.

De Mogorum seu Mogulum Regno, ejusque rebus memoratu dignis, una cum variis itineribus in illud ex India & China, vel ex illo in Europam quâ confectis, quâ conficiendis.

Residet in vasto illo *Mogulum* Imperio Monarcha potissimum ex *Tammerlani* familia oriundus, decimus ordine, *Gelal Edim Mahumēd*, magni illius Regis *Accabar* pronepos, qui fuit ex dicta *Tammerlani* prosapia septimus, vir non minus armis, quam ingenii perspicacitate toto Oriente celeberrimus. Hic primus nostros Patres in Regnum *Mogorum* evocavit ex *India*, non tam curiositate, quam amore Euangelii, & pronitate quâdam naturali, quâ in Christi fidem ferebatur: de qua tametsi P. *Rudolphum Aquavivam* datâ operâ *Goā* acerbitum, dissenserent libenter audiret, ut tamen veritati palmas daret, impetrari non potuit: unde & morte præventus, quæ abdita sunt Dei iudicia, salutem æternam consequi non valuit. Fuit acerrimi judicij Principes, quamvis *āysoō*, nulloque litterarum genere excultus esset; devariis tamen Religionum statibus, solo rationis dictamine optimè disserebat & Mahometanam quidem Sectam, prædecessorum exemplo colebat, at tantum abest ut eam magni fecerit, ut potius jocis sannisque eam subinde excipere sit solitus; Brachmanicam verò eo in pretio habuit, ut quemadmodum hanc, ita Turcicam aestimare quidem videretur, at revera verbis & factis rideret utramque. Et quemadmodum viribus potens, robustus corpore, armisque erat exercitissimus; ita quoque quatuor vasta Regna suo Imperio subjugasse scribitur. In publico auditorio eâ majestate resulgebatur, ut pauci ex Monarchis simili forma habitûs, quâ Numinis instar radiante diademate, ex auro, perlis, lapidibusque inæsti-

mabilis pretii se spectandum præbet, in sede pari apparatu exornata; in manu globum tenet, quo se Orbis dominum, summamque poterit iam exprimit: nudis pedibus more Majorum sedet, qui à suis saepè sapienti interdiu pretioso liquore lavantur: habet & appositum vas pretiosum liquorem continens, quo æstivo calore, aut cæteris temporibus, ubi placuerit, se reficiat. Verum cum ejus ectypion seu effigiem sub eō habitu, quo publico consistorio comparere solebat, nostri Patres Romanam transmiserint, opera pretium facturum existimavi, si hoc loco eam ex authographo deppromptam, in gratiam Curiosorum apponnerem. Non tamen semper hoc habitu, sed pro diversitate personarum ad solium suum admissarum, alio & alio habitu se exhibere solebat. Cum P. *R. doiphō Aquaviva* ad se aditum concederet, in solita eum majestate comparuisse scribit nobilis Societatis nostræ historicus *P. Daniel Bartholus*. Numerus Principum præter 20 Reges suos vassallos, qui eum stipabant, non erat. Saracenorum more sedebant supra culiciram holofrico, auroque contextam, de qua merito illud dici poterat, *Omnis Lapis pretiosus operumentum ejus*: Capitis integumentum erat fascia aureis filis inæstimabilis prætii, lapidibus gemmisque *Indorum* more Regum intorta: vestimentum ad genu usque protensum auro coruscum, nec non opere phrygio floribus foliisque intertextum; cingulum non dispari ornatum concinnatum, nudis quidem pedibus, more Majorum, sed femora subtilissima carbo ad instar byssi variis striis, perlisque innexis incrassato,

spato spectabantur. Ad unum latus acinacis, ad alterum Ephebis, ar- cubus, pharetris, ceterisque exoticias armis instructis, circumdabatur. Loquenti gemmæ quasi ex ore, tum ad recordationem eorum quæ dixerat, tum ad Majestatis magnitudinem demonstrandam, decidere videbantur: Verba quæ dicebat arrectis auribus ab adstantibus magno silentio excepta, palimpsestro committebantur. Et cum tantus fuerit, cum Patribus tamen privato colloquio, omni depositia majestate conversabatur; 'quanta clementia, benignitate & munificentia eos prosequeretur, disputationibus quoque cum Brachmanis & Saracenis habitis, Lector apud Bartholom in opusculo de vita & morte P. Rudolphi Aquavive quam prolixissime de scripta reperiet.

Si quandoque Rex ad solitas animi relaxationes se confert, ingenti equitatu associatis, ipse Elephanto magnitudinis insolita vehi solet, cui tapes aurei insternitur, una cum throno inestimabilis pretii apparatu instrueto. Bellua verò se Regia Majestate onustam sentiens, proboscide, auribus, pedibus, annulis, armillis aureis ornata dici vix potest quam superbiat, quam sibi ex hujusmodi ornatu complacet. Ubi verò ad locum recreationi destinatum pervenit, ibi complures Elephantes ad pugnandum dextrè instruti, prius genu flexione in debitæ reverentiae honorem Regi exhibitâ, quasi rationis compotes, varia promiscidis agitatione salutem & felicitatem imprecari videntur, dein dè ad pugnam dato signo committuntur; ubi ad stuporem omnium belluarum in pugnando dexteritatem, atque plenam sollicitamque ob Regis præsentiam in victoria obtinenda ambitionem, quadam cum admiratione videre est Pugnâ verò, ne acrius pugnando se interimant, signo dato finitâ, pacis foedus, reciproco quodam proboscidum complexu ineuntes, se ad quietem componunt. In præmium verò concertationum, mox illis ingentes arun-

dinum saccaracearum fasces, quibus libenter vescuntur, cum cæteris pubulis, ipsis gratis, apponuntur: spiritum quoque vini, quam aquam vitæ vocant, ex saccharo elicitum ad bibendum, quo ipsis nil gratius accidere potest, porrigunt.

Contigit autem non ante multos annos in hujusmodi ludis Elephantum insignem, & Regi maximè carrum, arundinem eſu stomachum ita onerasse, ut gravem indè infirmitatem incurriterit, quam Medici curaturi, solitis suis medicamentis, nihil profecerunt; bellua interim proboscide intra fauces adacta, aperètè aliquid sibi in stomacho, quod ipsam molestaret, latere demonstrare videbatur. Quod Medicus Europæus advertens, brachio pariter in fauces ejus adacto, belluā id haud illibenter permittente, tandem inventit arundinem in fundo stomachi radicatam, in folia effloruisse; unde materiam prius catarcticis magnæ efficaciz medicamentis præparatam, tandem radicis evulsam, foliis vi rentibus conspicuam extraxit, & una belluam pristinæ sue sanitati restituit, magno Regis gaudio, nec non pari Medici lucro. Dicitur habere ad quinque millia Elephantorum, in quorum sustentatione redditus, quasi unius Regni insumuntur. Innumera hoc loco de similibus dici possent, sed ne limites instituti nostri transeamus, ad argumentum nobis propositum rever tamur.

Agra Regni Mogolici, Indiae quæ intra Gangem & Indianam inter media Caput & Metropolis, à Rege Accabar ob amoenitatem loci, quâ capiebatur, post de viâ Gazarum fundata, qui prius in Labor Boreali Regia sedem suam fixerat; Regnum Mogoricum inter Indum & Gangem ab Occasu & Ortu, Mogoris situs.

Triplex lin-
gua uten-
tur.

amplitudinem & potentiam Regum, Imperii nomine haud indignum, omnibus ad vitam deliciosè sustentandam egregiè instructum, idiomate triplici utitur: Persico, Indo-
stano, & Brachmanico; quorum pri-
mum Regium, eò quod Aula Regia
eò potissimum utatur; alterum Ple-
bejum; tertium Sapientum dicitur,
quo non nisi Sapientes Gentilium,
quos Brachmanes vocant, utuntur;
tantaque sub veneratione tenent, ut
vix sit, qui ejus addiscendæ etiam
multis promissis & persolutis pecu-
niis copiam faciat; et si P. Henricus
Roth cam à Brachmane Legi Chri-
stianæ valde addicto Magistro usus,
intra sexennium perfectè didicerit,
ejusque Grammaticam conscriperit,
quaे utinam suo tempore lucem vi-
deret, multam sanè ad obstinatos
Brachmanum in superstitionis suis
dogmatis animos convertendos iis,
qui in istiusmodi Regiones mittun-
tur, Apostolicis viris profuturam cen-
sco; sed de hac Lingua in sequentiis
bus fusiùs.

Quæ ani-
malia in
Regno Ma-
gor.

Fodinis
metallicis
abundat.

Ganges fe-
rax pretiosis
lapidibus.

Adamantes
ex Bengala.

pretio exteris divendatur. Clima à Tropico Cancri in Boream exten-
sum, maxima ex parte constitutum,
calidum est; Sol æstivus ita noxius
est, ut nemo sine manifesto febris
pestiferæ periculo, illum sub meridi-
diem sustinere queat; Aquæ fæcili-
bus inditæ vasis, non secus ac si in
cacabo igni supposito ebulliunt. Un-
de venenoformum serpentum, scor-
pionum, aliorumque insectorum in-
sectorum ingens copia, tantæ virulen-
tiæ, ut vix eo imbutis destruendo an-
tidotum reperiatur congruum.

Sol noxius.

Virulenta
Serpentum.

De miris virtutibus Lapidis

Serpentini, quem Lusitani la Pie-
dra della Cobra vocant.

Inventus est Lapis quidam à Brachmanibus, partim naturalis in Serpentes coneretus, quem Lusitani Cobra de Capelos, id est, Serpentem seu Colubrum pilosum vocant; partim artificialis, ex variis venenoformum animalinm potissimum hujus Colubri pilosi portionibus confe-
ctus, qui lapis solis intoxicatis antidotum præstat tempestivè adhibi-
tum; remedium ferè toti Indiae, nec non Chine usitatum: & sanè non credidisse, nisi cum hæc scribo, ex-
perimentum Lapidis fecissè in ca-
ne à vipera morso; hic enim Lapis vulneri à viperæ cani iuflato mox ap-
positus, protinus ita agglutinabatur, ut vix amplius distrahi posset, mane-
batque tandem affixus vulneri, do-
nec exusto omni veneno hirudinis ad instar jam satur sponte sua decide-
ret; quo peracto canis paulatim jam liber à veneno, et si aliquanto tem-
pore torpidus, ad se tamen tandem rediit, pristinæ sanitati propediem restitutus. Hoc eodem tempore eximius Physiologus Carolus Magnus Romanus in homine quoque à vipe-
ra morso hujus rei summè effectus felicitate experimentum ad verita-
tem explorandam sumpsit. Lapis ve-
rò intra lac conjectus, omni mox ve-
neno deposito, suo nitori, non dicam
virtu-

Antidorum
mirabile
quod Lapi-
Serpentes
Præber.

virtutis attractivæ robore diminutus, | vo-viridem colorem ob veneni vim
sed & eo austus, redditur, lacte in fla- | degenerante. Figura Colubri, hæc est.

Forma Lapidis & quan-
titas vera.

Serpens Capillatus, Lusitanis
Cobra de Cabelo.

Narravit mihi supracitatus *P. Henricus Roth*, qui tres ejusmodi lapi- des mihi dono dederat, se multiplex in *Mogoris* Regno hujus lapidis ex- perimentum fecisse; primò in suo fa- mulo, à scorpione in manu percusso, cuius vulneri cum vix dum lapidem applicuisset, cum eccè totum vene- num jam intra brachii longitudinem diffusum, retroagi cœptum, & à lapi- de tantâ proportione attractum fuit, ut servus veneni jam ad hunc, modò ad vicinorem plagæ locum, affluxum dígito monstraret, & cum jam vul-

neris locum attigisset, tunc lapis vel- uti suo jam officio probè functus, qui plagæ inseparabiliter fixus hæserat, suâ sponte delapsus hominem perfe- ctæ sanitati reliquit. Alterum pro- bavit in hominis pestifero bubone, cui primò inciso cum lapidem appli- cuisset, hominem intra breve tempus exucto veneno liberum ab omniinfir- mitate restituit. Præstat hoc non solum naturalis, sed & artificialis la- pis, ex contusis hujusmodi intra ser- pentes lapideis frustulis, vel etiam vitalium ex capitis, cordis, hepatis,

L dentium-

Artificialis
Lapis quo-
modo fiat.

dentiumque unà multis portionibus terræ sigillatae, ut equidem puto; arte singulari (quam nemo adhuc à Brachmanibus aut Loguis etiam magna pecunia vi oblata impetrare potuit) confectus. Undè si quis habuerit similem lapidem, qui dictos effetus non præstet; is pro spurio & falso merito habendus est, quod Lectorem notare velim. Facit hujus lapidis mentionem quoque P. Michaël Boimus in sua Flora Sincensi fol. signato litera M. hisce verbis: *In India & Regno Quamfi in quorundam certi generis serpentum (quos Cobras de Cabelo, id est, Capillatos Serpentes Lusitani vocant) capitibus lapis reperiuntur contra morsus ibidem à serpentibus inflictos homini alias spatio 24 horarum interituro. Lapis hic rotundus (lenticularis ut plurimum Figura) coloris in medio albi, & circumcircè glauci aut cœrulei; vulneri applicatus per se ipsum hæret, veneno vero jam plenus decidit; post laeti immersus per aliquam moram ad statum naturale se reducit. Lapis hic non omnibus communis, si iterato vulneri adhæreat, virus omne exhaustum non fuit; si non adhæreat, moribundo indigenæ de superato mortis periculo congratulanatur. Reperta quoque radix quæpiam contra venenum hujus morsus vocata à Lusitanis Raiz de Cobra, id est, radix serpentis, quam magistri opus est, quoadusque bis aut ter eructet homo.* Hæc de Lapide Serpentino sufficiant, quæ, ut supra dixi, nunquam credidissim, nisi ipse hujus rei in cane experimentum omnium spectantium admiratione sumpsisset. Quænam vero sit vis illa magnetica, quæ tam sollicitè ad se venenum cuiuscunque tandem generis, attrahat, tantâ zelotipâ ambiat, tantâ fame alliciat, ut eo satiari vix posse videatur, neque se à vulneris loco amoveat, donec exsucto omni viru tandem veluti satur suapte sponte decidat; certò determinare vix audeam, neque difficultas assumenda causâ, nisi ex magneticis nostris, in Arte Magnética traditis principiis, utiexiis, quæ in

Libro Nono Mundi Subterranei de venenorum sympathia & antipathia tradimus, solvi posse videtur, ad quæ Lectorem curiosum remitto: addam hoc loco de potenti veneno, quod in se continent pili barbae Tigridis: Tigris animal asini ferè magnitudinis, & αἰλούρωφος cursu velocissimum, uti dentium acutissimorum multitudine, tum unguium robore quam instructissimum est, ita omnes ferocioris naturæ belluas crudelitate & truculentia longè superat, felis quoad membrorum constitutionem in omnibus similitudinem exprimit, uti in sequenti Figura apparet. Circa labra prælongos emitit pilos, quos adeo venenosos experientia docuit, ut si quispiam sive homo, sive ipsa met bellua, illorum vel unicum incautius suscepit, irremediabili sui ipsius toxicu intereat; undè à Bengalibus, apud quos ingens in sylvis hujusmodi animalium multitudo stabulatur, observatum fuit, quod quandò in Gange vel alio aliquo flumine ad bibendum se confert, id faciat ore admoto ad secundum fluminis cursum, nunquam ex adverso, ne aqua pilorum veneno infecta sibi ipsi interitum causet, neque ex lacu aut fossis aquisve immotis eadem de causa bibere solet: Unde Regio editio cautum est, ne quispiam hujusmodi pilos occisa Tigride retineat, sed sub pena vitae omnes ad curiam Mogolis mitri debent, ubi à Medicis Regii pilulae conficiuntur existiali veneno turgidae, quæ iis, quos Rex clandestinæ morti destinat, exhiberi solent. Addam hūic evenatum exoticum & admiratione dignum, qui sequitur: Ferebatur in urbe Agra puer septennis ὥφιοφαγός Brachmani cujuspian filius, qui tanta aviditate in cibum sectabatur venenosa animalia, araneos, scorpiones, serpentes omnis generis, ut iis vix satiari posse videretur. Quam rem cumprimum intellexisset jam sepius supranominatus P. Henricus Roth, hujus rei à se experimentum sumendum censuit: præcepit suis, quibus præterat Neophytis, ut puerum

Pilis in barba Tigridis venenosis.

P. Boim.
hujus lapi-
dis mem-
orie in sua
Flora.

Usus pilo-
rum inca-
ria Mogoli.

De pueri
φημενη
Serpenti-
voro mira.

In quo con-
ficitur vis at-
tractiva hu-
jus lapidis.

quæ-

quæsitus sibi sisterent, atque unā serpentes quos poterant, magis pestiferos, et tamen cautela absconditos adferrent, ne puer primo statim intuitu in eos nimio appetitu percussus incurreret, quod uti præceperat, factum fuit: Sed desiderata tametsi studio absconditæ letheæ deliciæ puerum minimè latere potuerunt: ingressi siquidem cum canistro nonnullis serpentibus, iisque omnium extiosissimis reserto, vix dum ei se stiterant, cum ecce sive ex odore, sive ex naturali quodam sympathici affectus consensu puer ὄφιοφαγός moram non sustinens, in canistrum veluti impetu facto irruit, & mirum dictu, raptis canistri claustris, sine ullo delectu unum post alterum manu ereptos, sine ulla virulentí fellis intestinorumque exemptione, à capite ad caudam us-

Mira sym-
pathus vis.

que famelici canis adinstar, ad unum omnes devoravit, tanto cum gusto & voluptatis sensu, ut non pestiferum quid, sed deliciosum cibi suavissimi edulium devorare videretur; quæ res uti præsentes summâ admiratione affecit omnes, ita quoque protinus de rei insolita eventu, uti fieri assolet, de prodigiosa hujus ὄφιοφαγίας causa, disquisitio nata est. Verum cum nemo esset, qui nodum solveret, ego à Patre, dum hic Romæ adeset, de hujus effectus portentosi causa rogatus, dixi, id non aliundè provenire potuisse, nisi ex pica matris, quam κύνης Græci vocant, videlicet heteroclitio gravidarum mulierum sordidissimas passim res sine noxa comedentium appetitu proprio, hæc enim prægnans, serpentem intuita, vehementis imaginationis vito Unde hic appetitus in puerō serpentis voro.

L 2 carnem

carnem anguillarem rata , anxiè appetit , avidè comedit , & unà similium rerum appetitum foetui impressit . Verùm cum de hisce quām fusissimè in IX. Libro Mundi Subterranei de Venenorum origine discusserimus , cò Lectorem remittimus . Addidit autem Pater Puerum , ob tam abo-

minabilium rerum appetitum comprehensionemque à Brachmane Patre suo , domo ejectum proscriptumque , vitam suam in campis , serpentum cæterorumque animalium virulentorum venatu , nulla aliorum ciborum solitorum alimonia sustentasse .

Vespertilio , qui ob corporis molem Cattus Volans dicitur .

Casmir Pro-
vincia Mo-
goris deli-
ciofa.

Catti Vo-
lantes utrum
dener verè,
& quales
sunt.

Est in Regno Mogor Provincia Casmir diëta , ea benignitate clima-
tis dotata , ut vix sit quicquam Europæ proprium , quod illa sive anima-
lium , sive plantarum fructuumque varietatem species , præter alia India propria non abundè proferat . Di-
cebatur & ibidem in condensis mon-
tium arboribus Cattos Volantes vi-
deri capique ; quæ res primò quidem mihi Chimæricis fabulis similis visa
fuit , donec re miautim juxta omnes

circumstantias examinatà , tandem in-
veni hosce Cattos Volantes nil aliud
esse , quām Vespertiliones ejus magnitudinis , quā gallinam aut anserem si non superent , saltem æquent , iis in partibus stabulantes ; & quoniam adinstar felium toto corpore pilosi sunt , ita à capite felium non multum ab ludunt , hinc vulgus iis Cattorum Volantium nomen indidit ; qui vero per auxesin dicunt , illos pennigeris alis instructos esse , illi audiendi non sunt ,

Catti vo-
lantes nil
aliud fune
quām præ-
grandes Ve-
spertiliones.

sunt, cum illa omnia Naturæ dictamini contraria sint; haec enim fieri non posse, neque ullo unquam tempore visum fuisse animal perfectum quadrupes, vero pennarum remigio instructum, ex animalium historiis constat; nisi forte nonnulli fabulosam antiquitatem fecuti, sphynxes, gryphos, similiaque Chimerica monstra vera & re ipsa existere, sibi imaginentur; quod ut gratis sibi singant, per me licet. Alas hujusmodi Vespertiliones habent non pennigeras, sed cartilagineas, quibus non secus ac nostrates aera fulcant; cartilagineæ verò alarum membranæ tot osseis ad longitudinem alarum fibris discriminatae sunt, ut pennigeras alas proximè adumbrent: hisce membranis veluti sacculo quodam obtesti, interdiu concavis arborum truncis ramisque, uti & cavernarum fornicibus ungue se suspendunt, non animalia, sed facculos pendere diceres, ab insectis animalculis hoc pacto eorum inimicis securi. Scio hosce nocturnos Cattos in Indiæ solitudinibus indigenas ad singulares cibi delicias studiosè venari; in China quoque, Surata, cæterisque adjacentibus Insulis, quin & in Brasilia hujusmodi monstra reperi, quæ nocturno tempore greges & jumenta pecorum vaccarumque aggressa, suetu sanguinis lactisque vitam sustentare Illustrissimus, dictarumque Regionum explorator eximus, Dominus Franciscus Manuel Lusitanus, hic Romæ non semel mihi narravit: Figuram Catti volantis hic apposita vide. *Mogorum* quoque Regnum, uti fluminibus prægrandibus, ita quoque immanium Crocodilorum multitudine abundat. Unde qui Gangem aut Indum navigant, sclopis cæterisque armis instructos esse oportet, ut se contra horum animalium ferociam defendere queant; Sed de hisce & similibus vide *confer ta Indicarum historiarum Monu mента*.

Addam hic, quod de Crocodilis in suo Itinerario narrat P. Joannes à

Jesu Maria; hic *Goà* in *Europam* Joannis à Jesu Maria Carmelite.
 redux, cum ad ostium fluminis *Indiæ* pervenisset, ibidem excensione facta nonnemo ex itineris comitibus, arundinetum ingens paulò altius ingressus, mox ingentem sibi Crocodilum obvium habuit, qui apertis fauibus cum jam prædam sibi destinabat, interim ex interioribus arundineti recessibus veloci cursu se sistit Tigris; quid misellus ageret inter tam immania monstra, quorum utrumque obvia sibi prædictæ inhabant? Omni itaque humano destitutus auxilio ad Deiparam cæterosque Santos confugiens quæ votis eidem quæ precibus dum se commendaret, ecce Tigris velocissimo saltu prius in eum infiliens, dum se iustum fugiens profundius incurvaret, Tigris evanido saltu recta in rictum Crocodili fertur, qui uti apertis fauibus erat, ita Tigrim capite arripiens loco miseri hominis in tantum continuuit, donec Tigris tot acutorum dentium ordinibus suffocata expiraret, in qua & dilanianda tantoperè occupabatur belua, ut de nulla alia re jam follicita, homini commodam evadendi occasionem præbuerit; hic Divina protectione omniumque stupore membrorum attonitus ad suos redux, quid sibi accidisset, exposuit, qui omnes debitas pro tanti muneric beneficio Deo Opt. Max. gratias reddentes, infidaque statione relicta iter prosecuti sunt: haec ex supra citato *Itinerario P. Joannis à Jesu Maria*, sit fides penes Authorem. Verum de animalibus in sequentibus plura. His itaque ritè expositis, jam iter ex *Agra* in *Europam* ordiamur.

ITER EX AGRA MOGORUM IN EUROPAM, ex Relatione PP. Joannis Gruberi & Henrici Roth, quod bis con fecerunt.

Iter hoc varium est, nonnulli potissimum Armeni & Persæ id per Regnum Candahar, quidam per Caspionum montes & deserta suscipiunt: Verum quoniam hujusmodi itinera

L 3 ter

terrestria magnis periculis & difficultibus exposita sunt, plerique *Suratæ*, qui *Mogolici Regni* portus est, Occano se committunt Indico. Ex *Agra* itaque proficiscuntur in *Multan* urbem grandem, & hinc in *Baccar*, fluminum *Athee* & *Ravi* confluxu nobilem; ex *Baccar* per *Indum*, (ab hac enim urbe primum *India* denominationem fortuit) in *Schuan*, deinde in *Tatta*, & tandem in portum *Sindi*, ubi *Indus* in multa brachia discriminatus in Oceanum evolvitur, *Suratæ* proximum devecti ibidem commorantes opportunam occasionem per mare operiuntur. Ex hoc portu in *Scharna*, *Araba*, *Quidel*, *Cabogasch*, *Cabo Mußandan* proiecti, Persicum sinum ingrediuntur, *Ormutium* Insulam prætergressi, *Congo*, quæ est continentis *Corasanie* portus, 40 dierum spatio appellunt. Hinc moventes in *Lec*, 80 dierum spatio pertingunt, & ex *Lec* in *Jaharon*, 20. & hinc in *Pafferan* 30 diebus, & quadriduo hinc in *Schiras*, urbem prægrandem & regiam sedem pertingunt, ubi etiamnum magna antiquitatis à *Cyro Rege Persie*, ubi & sepultus dicitur, summa magnificentiae vestigia spectantur, quam quidam *Persepolis*, alii *Susam* veterem seu *Susopolis*, alii *Cyropolis* esse existimant: Quidquid sit, ex *Persicis historiis* certò constat, *Cyrum* Regem ibi quondam resedisse. Hinc centum leucarum intervallo in maximam *Parthie* urbem *Ispahamum* pervenitur, regiam *Magni Sophi* sedem; ubi *Julphæ* Armenorum Suburbium nonnullis septimanis quietem ad instaurandas vires viatoribus concessit, sedecim dierum itinere in *Caschan*, & hinc 18. leucis in *Comum Hircaniæ* urbem, & hinc 40 leucis in *Sultaniam*, & hinc in *Ochus* regiam *Medorum*, & hinc in *Tauris*, quæ antiqua *Ecbatana* Regis *Affueri* regia fuisset creditur, ob innumera, quæ hinc inde spectantur, magnificentissimarum fabricarum ruderæ. Ex *Tauris* in *Julpham* ad *Araxin* 22 leucis, & ex hac in *Nachjevan* primam *Armenie* urbem octo diecum spatio pervenitur, ubi primò

mons *Ararat* impenetrabili & nivosi verticis celsitudine se in conspectum dat; ex hinc in *Erivan*, quæ est Patriarchæ *Armenorum* sedes, ad radicem montis *Ararat* sita, monasterio *Armenorum* celebris, de quo monte in nostro Opere, Deo dante, quod *Arca Noë* inscribitur, uberrima dabatur discurrendi materia. Ex *Erivan* itur in *Etschmianin* ubi martyris *S. Gregorii* *Armenorum* Archiepiscopi, & *S. Ripsimes*, Sociarumque locus, unâ cum puteo, in quo *S. Gregorius* projectus 14 annorum spatio miraculose vixit, ostenditur. Hinc in *Arseron* *Armenie* minoris rigidam & asperam urbem, quam nonnulli *Nicopolim* *Armenie* fuisse putant, primam *Turcarum* imperio subiectam urbem. Hinc *Tarut* 20 leucis, quam nonnulli *Cucusam* esse volunt, exilio *S. Ioannis Chrysostomi* notam; & hinc in *Amaseam Ponti*, deinde in *Osmanschick* 25 leucis, & hinc in *Tusciam Lycæ*, & deinde in *Amphipolim* *Phrygiae*, ac *Niceam Bithyniae*: concilio 318 Patribus celeberrimam urbem; ex hinc *Prussiam Bithyniae*, ac tandem ultimam *Afie* minoris urbem *Smyrnam* pervenitur, ex qua deinde per Archipelagum vel *Venetias*, vel in *Siciliam* iter dirigitur. Atque hoc est iter bis à dictis PP. tentatum confectumque.

De itinere, quod ad detegendam viam facilem & expeditam Chinam aliquosque per Usbec tentavit P. Amatus Chesaud Gallus, Residentia Ispahamenensis Superior, ex literis Persicè scriptis ad P. Athanasium Kircherum datis, quæ in Latinam linguam versæ, sic sonant:

*Litteras istas non scribo Hispahami, p. Amati
sed in via, reversus ex urbe Hairat Sfanum, ex qua urbe ferè annua est,
quod discesserim versus Balch, quæ regia est Usbek, ut viderem, an ibi via
esset possibilis penetrandi per dictum
Usbek & Turkestan in Chatao, &
hinc in Chinam. Verum ut pervenicuum
Legato*

*Ispaham
Urbs Regia
& scdes.*

*Cofchan.
Comus.
Sultania.
Ochus.
Tauris.*

*Julphæ ad
Araxin.
Nachjevan.
Armenia
urbis.*

*Mons Arat.
Erivan.*

*Etschmianin
S. Gregorii
& Ripsimes
Martyr.
locus.*

*Tarut loc.
Cucus.*

*Amasea.
Osmanschick.
Tuscia.
Amphipolis.
Nicaea.*

Prussia.

Smyrna.

Kesalbar.

Baltra Aca-
demia Uf-
fici.

Mazabed.

Nesaper,
Chorasan
urb.

Legato Usbek ad fines Kezalbax, inveni illam viam difficultem esse & periculosa. Igitur Hairati (quæ urbs olim Sicandria nomen habuit) aliquot mensibus demoratus fui, ibique propè locum vidi, quem antiqui Bachtra vocabant, ubi Universitas seu Academia est magna, quam edificavit filius Tammerlang famosus, quæ tamen paulatim destruitur & rursus ex incuria, sicut & alia edificia multa ibi olim extructa eo tempore, quo Regia illa in manibus Usbequierum fuit. Ex hoc loco tandem veni in urbem Maxahad, quam illi Sanctam vocant, ibi Mequita magna auroque ornata extat. Hoc in loco duos mensis sedi, & cum doctis, quorum hic multisunt, disputavi circa Legem, invenique etiam si clarè seu foris laudent propriam scēlam, tamen aliud sentientes, Legem Regis tenendum judicant. Tempus horum nondum venit. Ex hoc loco discessi venique in Nixapor & Sabazuar, quæ pertinent ad Chorasan; Inde transvi urbes Setam, Damgan & Jamnam, tandem Kaxanum attigi in Provincia

Aracand zo Farsang, id est, parafangis Sfahamo distantem. Traulus iste terrarum plerumque sterilis est. Tandem Sfahamum redii, hicque ad obsecquia R. V. promptus maneo. Sed nunquid interim aliquid R. V. in lucem prodiit, nunquam oportet, talem arborēm sine fructu esse. Præter duos libros, quos ante aliquot annos ad me misit, nihil ultrà ad manus meas pervenit. Ego huc composui aliquot tractatus circa controversias Legis in particulari: Responsum Persice ad Politorem Speculi. Non scio quemquam, qui possit hoc negotium tractare Rome melius, quam R. V. quam rogo me certiore reddat, si spes sit ibi imprimi posse tales Libros; sed timeo ne nullus inveniatur, qui sumptus facere velit. In hac tamen re nihil aliud volo, quam id, quod Superiores ordinaverint, Tandem hoc præcipue petit à R. V. minimus iste Servus ipsius, ut epistolam banc meam pro memoriali retineat, ut mei in suis SS. Sacrificiis nunquā obliuiscatur. Data prope Xaxan circa festum S. Francisci Xaverii.

CAPUT V I.

Iter à Marco Paulo Veneto & Haythone Armeno
in Cataium sive Sinas confectum.

Cum nullus ex veteribusulti Orientis Regna Marco Paulo Veneto uberiorius descripsérat, mearum partium esse ratus sum, ejus hoc loco velut opportuno, iter in Cataium describere; tametsi plurima occurant, quæ in hunc usque diem à nemine Geographorum tum capta sunt ob varietatem nominum; queis Regna, provincias, urbes, montes, flumina, lacus differentia ab omnibus aliis nuncupat, tum ob nonnullarum urbium descriptionem, quæ hodiernæ Geographiae non congruunt; Accedit quod Marcus Paulus Venetus nullâ Sphæræ notitia fuerit instructus, hinc factum est, ut nullius urbis longitudinem latitudinemque designet, ex quarum unica notitia genuinus

locorum situs deprehenditur. Sed jam ad iter ejus enarrandum nos accingamus.

Anno itaque 1269. Baldus Regni Constantinopolitani sceptra tenente, duo illustres viri ex clarissima Paulinorum familia, cives Veneti, Nicolaus & Matthæus navi variarum mercium copiâ instructâ Constantinopolim moverunt, ubi viribus nonnihil instauratis, Ponte Euxino se committentes, portum Armeniæ, quæ Soldadiæ appellatur, felicibus zephyris flantibus appulerunt; quisnam verò hic portus Soldadiæ sit, comperire non licuit; ego Trapezontem interpretor, cum nullus ad mare Euxinum propriè Armenorum portus sit; neque quod Regnum illud Bartzæ sit, comperire licuit. Ex Bartzæ Regno

Causa &
origo sul-
cepti in
Cataium
itineris.

Confutatio
iter Martii
Pauli Fe-
nestræ.

Bachara
mennium
subsistunt,
& linguam
Tartaricam
addiscunt.

Cum Legato Regis Al-
lau ad Ma-
gnum Cham
proficiuntur.

Magnus
Cham ho-
norificè
illos susci-
pit.

Regno *Bacharam* urbem ad fluvium *Oxum* in *Usbek* Regno sitam, magnis terrurum ambagibus pervenerunt, ubi bellorum tumultibus Regem *Bartzæ* inter & *Tartarorum* Regem exortis, dum qua via ad patriam redirent nescii, novo consilio inito, ibidem integro permanerunt triennio, & ne otio torpescerent, interim *Tartaricæ* linguae addiscendæ summo studio incubuerunt. Hoc itaque rerum statu Legatus quidam à Rege *Al-lau* ad magnum *Tartaria* Imperatorem *Bacharam* peroratus venit, ubi cum memoratos viros reperiisset, nihil non egit, tum ob egregiam morum normam, tum ob lingue *Tartaricæ*, quam possidebant, peritiam, ipsos secum ad *Magni Cham*, utique quām acceptissimos ipsi futuros, secum abduceret; acquiescentes itaque consilio Legati, post multorum mensum decursum, iter, tandem se *Magni Cham* slistunt. Hic primū Latinorum virorum pulchram indeolem miratus, tum curiositate ductus rerum *Europæarum*, totus fuit in explorando Regionum Occidentalium gubernandi modo & ratione, de Pontifice, *Cæsare*, de totius Imperii ritibus, tum bellorum tum pacis tempore observatis; ad quæ cum sapienter respondissent, adeò Imperatorem moverunt, ut inito cum Satrapis consilio, tandem de solenni Legatione ad Pontificem Romanum adornandā conclusum sit, quam & suo nomine hisce viris Paulinis, quorum fidem & sinceritatē experimento jam dudum compererat, expediendam imponit, unā cum tabula aurea literisque, quibus centum viri doctrinā & sapientiā conspicui, sibi ad subditos suos in fide Christiana, quam omnium optimam & integerrimam esse dicebat, instituendos transmittenet. Viri itaque acceptatā Legatione voluntatem Imperatoris expleturi, mox se itineri committunt; tabulā aureā instructi, quā ostensā utpote sigillo *Magni Cham* signatā, per totum quā transituri erant *Tartaricum* Imperium, literisque quies à vestigatu s & quorumcunque tandem im-

portunitate immunes, ab omnibus summo honore & benevolentia exciperentur; subditis præcipiebatur. Iter itaque magnā tabulā aureā fiduciā prosecuti, post multorum mensum spaciū tandem *Balzram* *Armeniorum* portum (qualis verò hic portus fuerit, an ad mare *Caspium*: an ad *Euxinum*, hucusque mihi incompertum est) verisimilius est fusile portum *Trapezuntinum*, in angulo *Ponti Euxini* constitutum; siquidem ex hoc portu intra paucos menses portum *Anconitanum* Anno 1272. tenuerunt, quod ex mari *Caspio* propter immensum terrarum regionumque interjectum spaciū, fieri non potuisset.

Porro *Ancone* undē discesserant restituti, de morte *Clementis IV.* perceptā famā, neque quemquam alium in Sedem Apostolicam surrogatum, consilii inopes non parum conturbati fuerunt. Interim *Venetias* patrios lares revisuri contendunt, novam interim Pontificis electionem operiebant, ubi *Nicolaus* uxorem quam in abitu suo prægnantem reliquerat, fatis cessisse reperit, relicto quindecim annorum *Marco* filio, qui postea & parentis sui in derelictas à patre remotissimas *Afiae* regiones comes, & unā hījus *Geographicæ historiæ* Author & conscriptor fuit. Novo itaque Pontifice, sub nomine *Gregorii X.* *Rudolpho* Imperante, unanimibus Cardinalium suffragiis electo, *Anconam* revertuntur, Literas *Magni Cham* Pontifici unā cum muneribus transmittunt, quibus motus, de opportuna occasione vehementer gavissus, literas ad *Magni Cham*, quibus omnia ea continebantur, quæ ad Christianæ Legis religionem, atque ad animum Magni Regis jam dudum ad sacrosanctam Christi Legem suscipiendam proclivem, melius imbuendum necessaria videbantur, dedit, adjunctis duobus è Dominicanorum familia præstantibus doctrinā Viris *Quilelmo Tripolitano* & *Nicolao*, cuius cognomen

Confiditum
de Lega-
tione ad
Pontificem
Rom. ad-
oranda
initur.

Itineri in
Europam
se commis-
tum.

Armeno-
rum portus
Balzram
appellant
& hinc ad
cōnam.

Mors Clemen-
tis IV.
Pontificis.

Venetas
conca-
dato.

Littera Ma-
gni Cham
novo Pon-
tifici Gre-
gorio tra-
dunetur.

Ex Ord.
Prædic.
ad Magnu
cham Mi-
siōnarii.

gnomen non additur. Hi itaque jam votis suis expleti, iter ordiuntur in Orientem, tandem longo itinere terrâ marique *Armeniam* ingressi, bellorum tumultibus *Armenos* inter & *Babylonis* Soltanum exortis, omnia turbata cum reperissent, patres Prædicatores timore pereulsi, derelictâ ulterioris itineris prosecutione in *Armenia* restiterunt; Nicolaus verò cum Marco Paulo filio, omni periculo repudiato, ex summo, quo plenam satisfactionem *Magno Cham* de expedita legatione dare nitebantur, desiderio adorti, ad eum magno labore itinerumque incognitorum pe-

diversarum legationum munus, licentiâ ab Imperatore quantumvis agrè obtentâ, per incognitas terrarum, mariumque semitas salvi & incolumes innumeris peragratis Regionibus, anno 1295. *Venetias* redierunt. Quibus quidem obiter expositis, nihil restat, nisi ut iter ejus in *Cataum* paulò fusiū describamus, cum multa, uti suprà dixi, occurrerint, quæ Geographos mirè perplexos teneant.

Iter Marci Pauli Veneti.

Mari itaque Mediterraneo, Anatolia, Armenia, Perside peragrata, ad Balasciam regionem pervenit, quam Balascianos Corasianam esse putamus, Persidem inter & Mogulum Regnum interjectam: Ex hoc loco vitato in Meridiem itinere, inter Boream & Ortum, quem Nordost vocant, iter suum instituit; hinc per deserta, deinde per altissimum montem Belor, quem suprà descripsimus, in Regnum Casafcasiar, quod hodie Cascar vocant, pervenit, magno Chan pro tempore tributarium, partim Christianis Nestorianis, partim Mahomedanis inhabitatuum; hinc versus Boream deflectens Samarcandam subiit Magni Tammer Samaranis Regiam, in Regnum Carcham, cendam, quod hodiè Iarcham dicitur; ex hoc in Peim & Ciarciam urbes, & tandem in Camul & Tarphan, Tanchutici tunc temporis Imperii Provincias, modò Uzbekiorum imperio subditam, per desertum Lop progressi sunt; quæ Lop de omnia, quæ supra de Itlnere Bendiferti Goëssi adduximus, correspondent. Hinc tamen versus Cataum brevissimum iter non est prosecutus, sed versus Boream declinans ad Campiurbationis urbem Tangutici Regni metropolim pervenit, ubi inter Orientem & Meridiem, hoc est, Euronothum progradientibus ingressus incipit in Cataum per desertum; spredo ratiocini hoc itinere versus Boream identidem progressus, variisque Tartaria Orientalis Provinciis, Regnisq; peragratis, pluribusque in iis Christianis repertis,

In Tota-
re urbem
Clementiu-
ad Ma-
guum
Cham
appel-
lunt.

Munera
Pontificis
& literas
offerunt.

Marcus
Paulus fi-
lius Ni-
colai per-
acceptus
Magno
Cham.

Post 17
annorum
apud
Cham
obtenit
licentia
in patriâ
tendeunt.

riculo expositi, in urbem Clementiu appulerunt; quorum adventu Cublai magnus Cham mox ubi certior factus, quadraginta dierum spatio nuncios suos, qui ipsos omni humanitatis genere, rerumque necessiarium libertate exceptos ad se adducerent, obviam amandavit. Itaque in conspectum Magni Cham admissi solitis venerationis signis exhibitis, quod ipsi impositum erat, exposuerunt, Literas Pontificis unâ cum phyla olei ex Dominici sepulchri lampade desumpti, prout ipsi à Cublai demah datum erat, exhibuerunt; Marcus Paulus si- lius Nicolai filii indolem admiratus, tali utrumque honore prosecutus fuit, ut eos intra domescicos, quod maximi honoris signum erat, receperit, eoque variis in remotissimas Imperii sui provincias legationibus, tum ob singularem, quæ in eo elucecebat, prudentiam, negotiorumque expediendorum insignem dexteritatem, tum ob eximiam quatuor diversorum Idiomatum cognitionem, summo suo emolumento usus sit; & uti Imperatore curiosioribus naturæ spectaculis, morumque legibus capi advertit, ita quoque quæcumque rara, mita & exotica in diversis legationis sue, itine-

rumque ambagibus observavit, illa summo studio descripta Magno Cham exhibuit, quibus dici vix potest, quantam apud eum gratiam invenit, donec tandem desiderio patriæ percitus, post 17 annorum peractum

*Cambalù
Magn
Ciam Re
gia.*

*Cur nul
la muri
Sinensis in
itinere à
M. Paulo
fiat men
tio.*

tandem *Cambalù magni Chas Regiam* appulit, de cuius urbis vastitate & etymologia supra fuse egimus; ubi vehementer miror, *Paulum Venetum* nullam murorum *Sinensis Imperii*, per quos necessario transire debebat, mentionem fecisse; forsitan ad Oceanum Orientalem, ad quem se pervenisse scribit, per Aquilonaria Regna longè latèque divagatus, per *Coreanum* Sinum maritimo itinere intra *Cataium*, id est, *Chinam* pervenisse vero haud absimile est: Siquidem quæcunque de *Catayo* impostorum narrat, quæcunque de civitatum vastitate & magnificentia, de populorum Mercatorumque frequentia, de rerum omnium humanarum vitæ necessiarium ubertate, de fluminum amnumque multitudine, de pontium admiranda structura recenset, illa utique nulli alteri Regioni, Regno & Imperio, præterquam vastissimo *Sinarum* convenient, cui & Sinica civitatum nomina mores & consuetudines prorsus consonant; uti in præcedentibus fusè ostensum fuit. Imò *Haython Armenus* Monachus *Præmonstratensis*, ex Regia stirpe natus, totius Orientis Iustrator, quæcunque ex *Paulo Veneto* longius enarrata sunt de Regno *Cathayco*, ipse sub Religiosi Viri fide confirmat, ut potè qui anno 1307. omnia illa ultimi Orientis Regna propriis oculis inspexit, quorum itinerum rationem, causam occasionemque postea exponemus. De Regno autem *Cathay Cap.* primo suæ historiæ ita loquitur: *Regnum Cathay est ma-* *Cambalù ab* *ximum quod in Orbe valeat inveniri,* *Haython* *& est repletum gentibus & divitiis infi* *nitis, & in Oceani littore habet situm.* *Homines illarum partium sunt sagaci* *simi & omni calliditate repleti, & ideo* *in omni scientia vilipendunt omnes alias* *nationes, & dicunt, quod ipsi solisint, qui* *duobus luminibus respicunt; ceteri verò* *uno tantum; communiter parvos habent* *oculos, & naturaliter barbā carent; &* *insuper de isto Regno dicitur, quod est in* *principio Mundi, quia est in Oriente ab* *uno capite, & in illa parte, nulla est alia* *rum habitatio gentium, ut refertur. Ex* *Occidente habet suos confines cum Regno* *Tarsæ; ex Septentrione cum deserto* *Belgian; ex Ortu verò & Meridie sunt* *Insulae maris Oceani innumerabiles.* *Quibus verbis *Cathaium* sive *Chinam** ita describit, ut in nullo à moderno eius situ, moribus gentium, ceterisque *Chine* propriis discrepet.

CAPUT VII.

De Christianæ fidei in dicta Tartariæ & Catay Regna
per jam exposita itinera introducione.

Cum in omnibus jam dictis itineribus nullo non tempore Christianorum nomen memoraretur; Dubium nullum esse debet Lectori, Euangelicam Christianæ Legis doctrinam à primis usque temporibus primitivæ Ecclesiæ in memorata ultima Orientis Regna per intermedia, vel per ipsos Apostolos, vel per eorum discipulos, & in Apostolico munere successores introductam fuisse. Quod ut quam luculentissime paret, Apostolicis omnium seculorum expeditionibus in istiusmodi Regna peractis agere constitui: Et tametsi

in præcedentibus de S. Thomæ expeditionibus in *Indiam* & viciniora Regna egerimus, hic tamen quomodo tum ope S. Thomæ, tum S. Philippi, Bartholomæi, Thadæi, cæterorumque Apostolorum in *Mediterraneæ Indie* Regna usque ad ipsos ultimos *Tartarie* terminos Sacro-sanctum Christi Euangeliū propagatum sit, demonstrare contendō. Quod dum facio, multum sanè lumenis ab eximio P. Henrico Rhodio, Iter P. qui universam penè *Indiam* peragrat, accepī: siquidem ex *Cos* in *Mogolum* Regnum missus in *Dalcan*, quod modò Regnum *Vispor* dicitur, *Gati*

Gati monte superato venit in *Colconda*, & hinc in *Montipur* & recto in *Boream* itinere *Bengalam* & *Decanum* Regnum, & hinc per *Delli* urbem rectâ *Agram* *Moguli* Regis curiam pervenit; quam autem rara & curiosa in tanto itinere observarit, ipse met suo tempore in Itinerario suo luci dabit; hic, inquam, cum de *Nasfigie* Regno & *Meliapora* reliquis S. Thomae celeberrimis rationaretur, dixit, in hunc usque diem in Christianorum Archivio præter alia, iter quoque, quod Sanctus Apostolus ex *Iudea* in *Indiam* confecisset, conservari, seque ex *Syriaca* lingua in Latinam versum penes se habere; quod cum vehementer desiderarem, votis meis non illibenter annuit; Est autem id quod sequitur. In universali Orbis terrarum ab Apostolis Hierosolymis facta distributione, ad Divini Euangeli propagationem, S. Thomæ *Indiam* obtigisse, ex *Ecclesiastica* *historia* constat, quo ut pertingeret, iter tale orditus est: *Ex Iudea, Syria, Armenia, Mesopotamia* peragrata in quandam Persidis urbem pervenit, quæ *Soldania* dicitur, ubi Divini verbi semente sparsa ingentem Christianorum messem obtinuit. Hinc verò per Regnum *Candahar*, & *Cabul*, quæ 40 leucis distat *Candahar*; *Cabul* verò *Calabor* quoque dicitur, per quam S. Apostolus egressus est per montes altos in regionem, quæ in hunc usque diem

حوزستان

Itinera-
tum S.
Thomæ
Apostoli,
ex Iudea
in Indiam.

Gavaristan à *Mauris* dicatur, id est, *Regio infidelium*, sic enim nominant Christianos, qui etiamnum ibi perserant, Christiani S. Thomæ dicti, qui uti montibus altissimis à natura muniti sunt, ita non facilè aditus in eam conceditur, eti quandoque nonnulli *Saraceni* penetrent, statim tamen ex perfida fœta odio jugulantur; Gentiles verò suscipiuntur, & tametsi varios Christianæ Religions ritus servent, Crucem tripli-cem frontibus & temporibus rubro sanguini colore effictam imprimant, infantes aquis tingant; accidit tamen successu temporis, ut sylvescente ob Apostolicorum virorum penuriam

Ecclesiâ, unâ cum Christianæ fidei nonnullis scintillulis adhuc ibidem relicts, ceterum tota Natio variis superstitionibus, errorumque sedis contaminata maculis, cum tempore succubuerit; quæ P. Nicolaus Tri-Nic. Tri-gautius in itinere Benedicti Goës in gautius. *Cataium* suscepto, his verbis confirmat: Postquam in aliud oppidum exiguum pervenerunt cui nomen Passaur, obviam habuerunt quandam Anachoretam, à quo intellexerunt 30 dierum itinere urbem esse Christianorum, nomine Caphurstan, in quam aditus Saracenis minimè permittitur, adeuntes verò capite plectuntur: Ethnici tamen negotiantes minimè prohibentur ingressu urbi, sed à templis tamen excluduntur: narrabat illius Regionis incolas omnes non nisi atratos ad tempora procedere, agrum efferacem & rva copiam reperiri. Quæ narratio ipsi suspicionem movit; haud dubiè illuc Christianorum adhuc, eti degenerorum, habitationem esse, quod & alias audiverat. Quæ res post Goësium nostris in *Mogulis* Regno fidei Christianæ propagatoribus, ita demum innotuit, ut proinde nemini amplius de rei veritate dubium esse debeat; Unde in hunc diem Christiani S. Thomæ dicuntur, & forsitan jam Christo aggregati fuissent, si operariorum penuria non oblitisset.

Porrò ex *Caphurstan* D. Thomas Guzarat penetrasse dicitur *Guzaratam* minor. rem, non longè à Regno *Casmir*, de quo suprà, à *Labor* triduano itinere ad Septentrionem suscepto dissitam: deinde dicitur per montes Tebeticos longis terrarum ambagibus versus *Bengalam*, ac tandem per Regnum *Decan Meliaporam* appulisse. Fertur relatione fide dignâ in Ecclesiæ Meliaporensis archivio literas adhuc Syriaca lingua in perpetuo pergamente scriptas conservari, quibus S. Thomas Episcopos in dictis Regnis Episcopis à se consecratos, id est, ex *Candahar*, à S. Tha-Cabul, *Caphurstan*, *Guzaratam* minori, etis Rectorisque conterminis locis ad gionibus Concilium Meliaporense evocarāt; ti. Quod si ita est, dolendum sanè, non est, qui tantæ antiquitatis Ecclesiæ

sticæ thesauros Latini juris fecerint. Quicquid sit, S. Thomam Apostolum primum ad *Parthos* profectum, Author est *Origenes*, & *Eusebius*, eundem *Indos* quoque petuisse, tradit *Gregorius Nazianzenus* hom. cont. *Arianos*; *Theodoretus* hisce consentit, Sancto Thonia Apostolo *Parthos*, *Persas*, *Medos*, *Brachmanos*, *Indos*, ceteraque finitimas nationes Christi Euangeliū suscepisse, adscribi debere; Ad *Taprabananam* quoque, quam hodiè *Sumatram* vocant, cum venisse *Nicephorus* tradit, quæ cum non remota sit à Regno Sinarum, certè in id quoque in propria persona sese contulisse vero haud ab simile cuiquam videri queat, qui quæ suprà de D. *Thomæ* Apostoli itineribus recensuimus, ritè intellexerit, quæ & fusiū prosequitur *Osiarius* *Sylensis* Episcopus, qui res Indicas luculentissimè scripsit: Unde ex hisce regionibus jam enarratis, videlicet ex *Cabul*, *Capurstan*, *Tibet*, *Mogul*, facile per succellentes Episcopos in ulteriores Provincias & Regna, usque ad ultimum *Tartarie* terminum, Sacrum Christi Euangeliū propagari potuit; id sane apertè dicit *Ortelius*, qui Regnum Argon in ultimo Septentrionis Regnum angulo constitutum, Christianorum *Tartaria* dicit à S. Thoma ad fidem Christi ubi Christiani Thomæ ribus suis, ut hoc pañt nullus Mundus angulus foret, qui suā curā & sollicitudine Euangeliū luce non sit repletus.

S. Philippum *Asiam* quoque Superiori Euangeliō imbūssile *Nicephorus* tradit l. 2. c. 39. Est autem *Asia* Superior nihil aliud, quam vastum illud spaciū *Asie Majoris*, quam *Scythiam* trans & ultra *Imaum Veteres* appellarunt; suntque omnes illæ Regiones, quas tum ad extremos Oceani Orientalis limites, tum circa mare *Caspium*, uti *Georgiam*, *Iberiam*, *Albaniam*, *Micreliam*, *Armeniam*, & transmarina *Tartaria Asiatica* partem complectiunt, ex quibus deinde ulteriori propagine in longe latéque circumfusorum Regnorū multitudinem *Tebet*, *Indostan*, *Tanchut* &c.

Divini Verbi Euangeliū transplantatum fuit. Sanctum quoque Bartholomæum Lycaones *Armenia majoris* populos fide Christi imbūssile *Chrysostomus*, *Albanos Sophrinus*, *Indos* ceteriores *Origenes* testatur. *Panthenus* Philosophus Christianus ad *Indos* peregrinatus Bartholomæi prædicatione eam virentem adhuc se inventisse dicit. Qui plura de hisce nosse cupit, is consulat *Historiam Armenorum*, quam *Ciarrentir*, id est, *Librum narrationum* vocant, quem *Clemens Galanus* Clericus Regularis, qui *Armenie*, *Georgia* ceterarumque Colchidos Regionum multis annis operarium egit, hic *Rome* luci dedit.

Primum itaque fides Christi per Apostolos Thomam, Philippum, Bartholomæum in dicta Regna introducta fuit, qua deinde multorum annorum decursu per eorundem Successores, viros sanctos, & Spiritus Sancti gratia illuminatos propagata exultaque Divinæ Legis luce se per universum Orientem magno animarum lucro diffudit, donec penuria operariorum populi dissolutiorem vitam ambientes, à susceptæ fidei reütidine degeneres, nec non gentilium ritibus contaminati, prorsus à via rectâ defecerunt. Siquidem post annum Salutis 400 Satanæ instinctu extialis Arii, Nestorii, Diocorii, ceterorumque Hæreticorum, potissimum Nestorianæ Hæresis, ut terrarum & potissimum orthodoxam Christi fidem horrenda clade affecit, ita potissimum *Colchidem*, *Armeniam*, *Persidem*, *Turkestanem*, ultimosque *Tartarie* *Asiatica* terminos pestiferæ doctrinæ toxicæ ita infecit, ut teste *Marco Paulo* & *Hyathone* nullus dictatorum Regionum locus sit, quem non feedè contaminariint. Accessit hisce anno 632. circiter, infestus Mundo impii Mahumetis ortus, qui veluti tumentium fluetu inundatione magnam Orbis terræ portionem offundens, iniquissimis suis legibus subjecit; Unde accidit, ut Christi fideles, ac potissimum Sacerdotalis Ordinis Viri, extores patriâ, paulatim in-

S. Bartholomæus A. postolus.
Cleric. At. 1. 2 de
S. Hieron. de Script.
Eccles. Orig. in Gen 1. 3.
Historia Armenorum Giosuë 6. 1. 2a.

Christiani quando Hæreticae pravitate infecti.

Quantu si fererit Mundum perfida Mahumetis lex.

inten-

Orthodoxe fideli in China in scriptis Haython Armeniæ Rex frater ejus, dum Turcarum in Regno

suo rastatores ultra ferre non posset, novo consilio inito Divini Numinis insti-
tutu in propria persona ad Magnum Cham Tartarorum Imperatorem, quem Paulus Venetus Cublai à Cingisca, à primo Tartarorum Rege sex-
converti, tum Imperatorem vocat, qui rerum in
Magnum Cham Tartaria & Catayo potiebatur, tum ad
belli fiedus contra Saracenos pangendum, tum ad benevolentiam & favorem
omnium potentissimi principis ad Rempu-
blicam Christianam in pacifico statu con-
stituendam, profectus in Almalech, id
est, Cambalu Magni Cham curiam in-
gentibus itinerum erroribus appulit: Mag-
nus verò Cham, seu Cublai de ejus ad-
ventu summo voluptatis sensu perfusus,
summo eum prout merebatur, honore, &
benevolentia exceptit, muneribus maximis
ditavit, & ut exemplū suum secuti idem
sacrarent, Sarapis suis praecepit. Itaque
cum nonnullis septimanis Rex Haython
ex diurnis se itineris laboribus fractum
refocillasset, tum Imperatorem adiit, sui
tam longinquæ itineris causam ei magno

rationum pondere aperuit; Imperator ju-
stis petitionis sue rationibus perceperis,
tum vel maximè Regia Personæ tot tan-
tisque laboribus, tot itinerum periculis
se, tum pro Regni sui quiete, tum pro
publico Christiani Orbis emolumento ex-
ponentis dignationem miratus, quecunque
peteret, pro ea, qua erat clementia, se con-
cessurum pollicitus est; Haython acce-
ptato tam profuso prompte voluntatis
obsequio, septem veluti suarum peti-
tionum puncta in scriptis dedit, quo-
rum primum erat, ut Magnus Cham

Chrīstī fidem amplexaretur. Secundum, Magno
ut Christianos inter & Tartaros perpe-
tuum amicitia fidei stabiliretur. Ter-
tium, ut in omnibus iis Regnis, qua Tar-
tari suo subjecerant Imperio, Christiani,

corumque Ecclesiæ ab omni persecutione
liberi, sua fruerentur immunitate tam
Ecclesiastici quam Laici. Quartum, ut
moto Exercitu suo sanctum Chrīstī Ser-
vatoris sepulchrum à Turcarum Tyrannide
erectum, unā cum Terra Sancta à
Saracenis occupata Christianis restitu-
tur. Quintum, ut ad potentissimum

Baldachi Caliphum exterminandum
auxiliares copias sibi jungeret. Sextum,
ut sibi indulsum concederet, quo fretus
ubicunque à Tartaris presertim Arme-
niæ vicinioribus auxilium implorares,

omni post positâ morte illud sibi dare te-
nerentur. Septimum, ut privilegia &
Iurisdictiones Armeniæ Regnis suis, quod
primo Saraceni occupaverant, & dein-
de à Tartaris expulsi id Magni Cham

Tributarii Reges possederant, sibi Ar-
meniæ Regi restituerentur. Magnus Cham,
auditis Regis postulationibus, con-
fessim convocato Procerum concilio, co-
ram omnibus Regi in sua presentia con-
stituto hisce verbis respondit: Quoniam

Rex Armeniæ de longinquis partibus
ad Imperium nostrum venit non com-
pulsus, sed spontanea sua voluntate motus,
sane minimè Imperatoriam Majestatem
dederet, ejus tam honestis postulatis
annuere, ejusque votis modis omnibus
obsecundare, preces itaque vestras ac-
ceptamus, & cunctas cum Dei benedicto
adimpleri curabimus. Primò quidem ego
Imperator & Tartarorum Dominus
me faciam baptizari, tenebo fidem,
quam tenent hodie Christiani, omnibusq;

Conditiones:
seu postu-
lata pro-
posita à
Rege

Armenia
Cham.

Respon-
sio Magn
Cham ad
Regem
Armenia.

meo subiectis imperio consulam, ut idem faciant, non tam ea intentione, ut cuiquam violentiam facere cupiam. Ad secundum respondemus, & efficaciter intendimus, jubemusque, ut pax Christianos inter & Tartaros perpetua, inviolabili tenore stabilatur. Volumus etiam, ut omnes Christianorum Ecclesie & Clerici cuiuscunque conditionis extiterint, sive Seculares, sive Religiosi, in omnibus nostro Imperio subiectis Provinciis privilegio gaudent libertatis, nec licet alicui ullo modo iis inferre molestiam. Ad Terram Sanctam quod attinet, dicimus, quoniam si commode possemus, ob reverentiam Domini nostri Iesu Christi personaliter veniremus, sed quia multum nobis negotii est in hisce nostris Regnis, Fratri nostro Haolono dabimus in mandatis, ut negotium istud, sicut decet, ducat per omnia in effectum: Eruet enim civitatem Jerusalem & totam Terram Sanctam de manibus Paganorum, & iustum restituet Christianis. Quod verò Caliphum de Baldach concernit, nos in mandatis dabimus Baydo Capitanco Tartarorum, usque, qui sunt in Regnis Turcicis, & aliis, qui sunt circa illas Regiones, ut omnes subjugum ducent, & Caliphum capitem inimicum nostrum prorsus destruant. De privilegio verò quod querit habere Rex Armeniæ subdicio Tartarorum, volumus, ut illi juxta voluntatem suam satisfiat, quod & libenter confirmari volumus. Ultimò verò de eo, quod Rex Armeniæ requirit, quatenus terras Regni sui per Saracenos ablatas & postmodum per Tartaros occupatas sibi restitui faciamus, hoc etiam concedimus liberaliter & libenter, & volumus, ut frater noster Haolonus omnes dictas terras sine mora restituat, & ulterius volumus & mandamus, ut de terris, quas acquisivimus, plura castra dicto Regi in augmentum & tutelam Regni sui de speciali gratia concedantur. Hæc Haytho Armenus, qui hujus Armenia Regis frater erat, & unà cum eo ad Magnum Cham in ultimam Tartariam itineris indviduit comes. Puncta, quæ postulaverat Haython Rex à Magno Cham, mirabili fidei & sinceritatis constantia obtinuit; Nam ut Armenus hujus Histo-

riæ scriptor testatur c. 24. primum punctum, quod Baptismum concertebat, sine mora explevit; Post instructionem enim in fide Christiana peractam, Baptismum unà cum universa sua Domo, Aulæque proceribus, coeterisque per Episcopum Postulata quendam Armeniæ Cancellarium comprehensuscepit; per Haolonomum verò fratrem suum Rex Armeniæ jam legatione quām felicissimè peracta, & votorum suorum compos factus, Haoloni comes, postquam Regno suo restitutus fuisset, totam Persidem Rege tunc destitutam, sine ulla ferè resistentia occupavit; Caliphum quoque in urbe Baldach obsecsum, civitatem innumeris divitiis refertam expoliavit; Caliphum verò perfidæ Religionis Mahometanæ caput, avaritiae virtute labrantem, pecuniis ad exercitum comparandum reservatis, in turrim inclusit, ubi objectis auro, argento, gemmisque preciosis, ut inde vitam suam, si posset, sustentaret, omni cibo, poroque privatum fame interemit, sic eum allocutus: Si thesaurum hunc non tam avarè & tenaciter servasses, te ipsum & civitatem liberasse; nunc igitur fruere thesauro tuo, atque ex eo comedere & bibe, quem tandem delexisti. Atque in hunc modum ille thesauro incumbens famem periit. Converso deinde contra Turciam Exercitu universam obtinuit, Halepum fortissimam, populo-fissimam, nec non ingenti divitiarum opulentia confertam urbem, post 9 dierum obsidionem in suam gnata. Halepum, Damascus, Terra Sanctorum, Haexpugnat.

men Douoscaron, quæ & ex trium Regum Christo recens nato, stellâ duce munera offerentium familia esse cerebatur; hæc enim uti Christianis legibus jam dudum imbuta erat, ita quoque zelo ac fidei promovendæ desiderio accensa nil non agebat, ut extirpatâ impii Mahometis sectâ, Palestinam & Sacro sanctum Christi sepulchrum Christianis redderet. Hujus itaque Haoloni in Christianam fidem ardore accedit, ut præter Tartariam citeriorem, tum Armenie & Colchidos Regnum, tum Turcia, Babylonia, Syria ac Palestina, Christianâ lege impunè & summa cum libertate, magnâ quoque infidelium ad Christi fidem accessione perfruerentur; In Tataria verò majori omnes passim Magni Chan exemplum secuti, fidem usque ad ultimos Cathay terminos amplexarentur.

S. Anton.

Haoloni
Zelus.

Confirmat hæc omnia S. Anton. tem. 3. tit. 19. c. 8. §. 21. sed quem nos suprà Haolonomum appellavimus, ipse Ercaltay vocat, principem & fratrem Gublay Magni Chan, hic enim jam dudum sacro imbutus Baptismate, nomine Imperatoris ad perfidam Mahometis sectam profili-gandam & ad Terram Sanctam recuperandam pro incredibili zeli, quo erga orthodoxam Religionem cerebatur ardore, missus, ut supra relatum suit, multa æternâ memoriâ digna præstit. Extat hujus apud S. Anton. citato loco Epistola, ad S. Ludovicum Regem Francorum, eodem tempore in Cypro bello contra Mahometanos suscepito intentum, quâ cum unâ secum ad inceptæ expeditionis contra Saracenos negotium conficiendum ardentè exhortatur, & quoniam consideratione digna est, hic inferendam duxi. Hoc est exemplar litterarum, quas misit Ercaltay princeps ille Tatariorum ad Regem Ludovicum, & jubente ipso Rege translata sunt in Latinum de verbo ad verbum. Per Potentiam Dei excelsi missi à Rege tertio Chaam verba Elcaltay Regi magno, multarum provinciarum propugnatori

strenuo Orbis gladio, Christianitatis Victoriae, Religionis Apostolice defensori, Legis Evangelica filio, Regi Francorum. Adaugeat Deus dominum suum, conservet illi Regnum suum annis plurimis, & impleat voluntates suas in Lege & in Mundo nunc & in futurum per veritatem Divine potentie conducentis hominum, & omnium Prophetarum & Apostolorum Amen. Centum millia salutum & benedictionum; & hoc rogo, ut recipias benedictiones istas & sint grandes apud ipsum; faciat autem Deus, ut videam Regem hunc magnificentum qui applicuit. Creator autem excelsus faciat occursum nostrum in caritate, & fieri faciat ut congregemur in unum. Post autem hanc salutationem noverit, quod in hac epistola non est intentio nostra nisi utilitas Christianitatis, & corroboratio manus Christianorum; & peto à Deo, ut dei victoriam exercitibus Christianorum, & triumphet eos de adversariis suis contemnentibus Crucem. Ex parte autem Regis sublimis sublimet eum Deus de presentia Cyochaym, augeat Deus magnificentiam suam. Venimus cum potestate & mandato, ut omnes Christiani sint liberi à servitute & tributo, & angaria & pedagia & consimilibus, & sint in honore & reverentia, & nullus tangat possessiones eorum; Et Ecclesia destruktæ readificetur, & tabula pulsentur, & non audeat aliquis prohibere, ut oreto corde quieto & animo libenti pro Regno nostro. Missus autem hic per fidem nostrum Virmum venerabilem Sabaldi Monstrat, David, & per Marcum, ut annuncient istos bonos rumores, & que sunt circa nos dicent ore ad os; filius autem recipiat verba eorum, ut credat eis & in litteris, Rex terra augeatur. Magnificentia sua ita præcepit, quod in lege Dei non sit differentia inter Graecum & Latinum, Armenium, Nestorianum & Jacobinum, & omnes qui adorant Crucem: Omnes enim unum sunt apud nos. Et sic petitus ut Rex Magnus non dividat inter ipsos, sed sit ejus pietas super omnes Christianos, duretque ejus pietas & clementia. Huc usque exemplar Epistolæ, quæ missa est

Epistola
Haoloni
ad S. Lu-
dovicum
Regem
Francie.

est Regi Francorum in xyprum ab Er-
caltay Principe Tartarorum, cui sa-
tis consonant & alia quædam litteræ,
quæ paulò ante diēto Regi à
Rege Cypri & Comite Ioppensi fue-
rant præsentatae, quarum etiam
transcriptum unà cum transcripto
dictarum litterarum Ercaltay trans-
misit venerabilis Legatus Innocentio
Pape IV. Hæc ex Sancto Anto-
nino.

Literæ
S. Ludovi-
cī ad
Regem
Tartaro-
rum.

Munera
S. Ludovi-
cī ad
Magnus
Cham.

Tartaro-
rum Le-
gatio ad
Innocent.

IV. Pon-
ticis.

Misit etiam S. Ludovicus ad di-
ctum Ercalhay, & ad Magnum Cham
oratores ex ordine S. Dominicī,
unà cum preciosis muneribus, quo-
rum unum erat illud, quod vulgo
Baldachinum vocant, quod Magnus
Cham inter alia sibi transmitti jufse-
rat, magnificum sanè & pretio-
sum, in quo vita Christi phrygio
opere mirâ arte intexta spectabatur,
unà cum particula S. Crucis. Sed
hæc fuisius deducta vide apud S. An-
ton. citato loco, uti & à Vincent. Bel-
luac. in suo speculo; Quæ omnia con-
tigerunt circa annum 1256. & con-
sonant hisce quæ paulò ante ex Paulo
Veneto & Haythono adduximus. Imò
Tartaros nonnullos Lugdunum ad
Concilium venisse sub Innocentio IV.
institutum, S. Antoninus citato loco
asserit. Anno tandem 1300. Reli-
giosos complures ordinis min. San-
cti Francisci ad Magnum Cham in Ca-
tatum majus, Tartariamque missos,
in civitatibus Cambalu, Nanchin,
quam coeli civitatem dicunt, uti &
in Regno Tebeth magno Infidelium
Paganorumque ad Christum con-
versorum fructu resedisse, Vadingus
in vita B. Odorici ejusdem ordinis,

(qui & omnia illa Regna animarum
Christo lucrandarum zelo ardens,
peragrasse fertur fuse docet: & exi-
mii P. P. Bollandus & Höschenius in
splendido illo *Sanctorum vita opere*
prolixè unà cum eruditissimis com-
mentariis demonstrant, ad quos
Lectorem remitto: Tom. 1. die 15.
Januarii.

Hac itaque occasione Euange-
lium Christi per universam Tartar-
iam & Regnum Cathai, id est,
Chinam diffusum, magnos ubique
locorum progressus fecit. Sed uti
jam sèpè diximus, sive deficienti-
bus vineæ Christi cultoribus, sive
aliis, aliisque Imperii successoribus fi-
dei Christianæ parum addictis, sive
aliis de causis Ecclesia Tartaria in
suum Chaos redacta, partim Gentili-
um superstitionibus, partim Ma-
humedanæ, aut etiam Nestoriano-
rum perfidia adhæsit; qui anno 1300.
ex Chaldea in Tartariam susceptâ ex-
peditione ad zizaniam seminandam,
Christianorum adhuc ibidem super-
stitiones impiorum dogmatum Nefto-
peste infecerunt, & unà Chaldaeorum riani pri-
characteres, eosque qui prius scri-
bendi usū delituti erant, edocue-
runt, quibus & in hunc usque diem
Tartari utuntur. Quomodo verò
Tartari ad Mahomedanam perfidiam dæos.
deslexerint, Lege apud Matthiam
Michen. l. 1. de Sarmatia Asiatica. c. 5.
Atque hæc sunt, quæ de Christianæ
Religionis vicissitudinē in China, Tar-
taria, ceterisque India Regioni-
bus Lectori paucis indicanda du-
ximus.

C A P U T VIII.

Ultima fidei Christianæ in Chinam introductio.

DUrante itaque ab anno 636
quo Monumentum Syro-
Sinicum in China erexit
fuit, Christi Ecclesiā, & in-
gentes faciente progressus, ecce hu-
mani generis hostis, ope scelerato-
rum hominum, quicquid Ecclesia

Dei multorum annorum labori-
bus perfecerat, uno veluti impetu
in terram prostravit; Christianæ
fidei præparatoribus ex Bonzorum
odio & livore partim occisis, par-
tim proscriptis; Unde fideles runc
temporis in suscepta quidem fidei
constan-

Variz vi-
cifindines
Legi Chri-
stianæ in
Chinæ.

constantia ad mortem usque perse-
verarunt, sed posteri successu tem-
poris sacrilegis gentilium ritibus ini-
tiati usque ad annum 1256, quo Ma-
gnus Chan Tartarorum Imperator in Chinam sive Cataium infinita ho-
minum multitudine irrumpens bre-
vi, ut supræ dictum fuit, universam
suo subjecit imperio, qui uti Christi-
anis ritibus jam erat imbutus,
ita quoque ingens Christianorum
multitudo, teste Paulo Veneto &
Haythone, Chinam ingressa, ubique
magno se numero propagavit, qui
tamen simul ac indigenæ expulsi
Tartaris universum denuò Impe-
rium recuperarunt, atque sive me-
tu persecutionis, sive securius in-
ter Tartaros vivendi spe, Chris-
tiani unà derelicta Chinâ Tartaros
secuti sunt: Qui verò permane-
runt, simulatâ fide, nil præter ex-
ternas quasdam ceremonias retine-
runt: Atque hi sunt illi Christia-
ni, quos Sinenses Crucis Adora-
tores in China vixisse commemo-
rant; de quo vide, quæ supræ recen-
suimus.

Le Chi-
na denuò
per Societ-
at J. su
Religiosos
in Chinam
introduci-
unt.
S. Franc.
Xaverii
zelus fru-
disque in
conversio-
ne infide-
lum.

China itaque denuò patrio Ido-
lorum cultui assueta, sic perduravit
usque ad annum 1542, quo nova
ei veritatis lux affulit; Postquam
enim S. Franciscus Xaverius à Deo
in Indiarum salutem electus Apo-
stolus, semen Verbi Divini per uni-
versas incognitarum Mundi partium
oras magno & incredibili anima-
rum lucro sparsisset, Japoniam vix
notam Mundo Insulam Christo
aggregasset, tandem & animum siti
animarum Christo lucrardarum ar-
dentissimum ad Sinarum conver-
sionem adjecit; undè nihil non egit,
quam ut votorum suorum compo-
sieri posset, sed Divinæ Numinis
dispositioni aliter visum fuit, siquidem
in Santiano Sinensis littori-
bus adnexa Insula opportunatatem
Chinam ingrediendi operiens, in
febris incidit, qua meritorum cu-
mulo plenus ad laborum pro Chri-
sto exanthlatorum æternæ beatitu-
dinis præmium recepturus, Spiritu
Creatori reddito, evolavit in Cœ-

lum, quodque per se præstare non
potuit, id per tanti moliminis suc-
cessores suis apud Deum patro-
ciniis tandem obtinuit, eo qui se-
quitur modo: Alexander Valigna-
nus è Societate nostra, qui anno
1582. tres Japonum Regulos Chri-
stianæ Lege imbutos Romam ad
obedientiam Summo Pontifici Gre-
gorio XIII. præstandam deduxerat: hic inquam ex Europa
venerat, à Præposito Generali In-
diæ totius Visitator renunciatus,
jamque perlustratâ Indiæ parte cis
Gangem, ad eam quoque quæ trans
Gangem sita est, perlustrandam na-
vigaret, tandemque in Amacaen-
sem portum delatus, in Japoniam
transmittere cogitabat. Verum na-
vigationis legibus prohibitus decem
non minus menses in nostrorum
sede Amacaensi substiterat; ibi re
Sinensi ex integro exploratâ, sopi-
tum ejus expeditionis ardorem ex-
citavit: siquidem ex Imperii ma-
gnitudine, gentis nobilitate, altâ
jam plurimorum seculorum pa-
ce, Magistratum prudentiâ, nec
non politica gubernandi ratione,
ad quam non nisi ii, qui literarum
notitia viri undeque consumma-
tissimi admittebantur, non vanè
ratiocinabatur, gentem Sinicam
solerter, & studijs bonaram artium
addictissimam, adduci tandem pos-
se, ut viros aliquot literarum
ac virtutis laude præstantes in
suo Regno vivere pateretur, ac
potissimum tales, qui patrii ser-
monis literarumque jam non es-
sent imperiti: sed spem non vanam
videri futuram quandoque, ut huic
genti sanctissimæ Christianæ Le-
gis statuta arriderent, cum ea
politican Reipublicæ administra-
tionem non modò non intertur-
bent, sed etiam egregiè promo-
veant, undè China gentilium vani-
tatum pertæsa, cælestium bonorum
desiderium conciperet, & æterna
spectaret. His itaque de causis
absque ulla mora nonnullos ex India
evocatos, P. Michaëlem Rogerium,
& P. Matthæum Riccius Italos,

P. Alex.
Valigna-
nus primus
orditur
expeditio-
ne.

Primi Ec-
clæz Si-
nenjus Fun-
datores
P. Michael
Rogerius
& P. Mat-
thæus Ric-
cius.

literis Sinicis operam dare jussit; quibus jam nonnihil imbuti, summa sanè industria *Cantonensem* urbem spe nonnullam in ea sedem obtinendi, ingressi sunt; sed semel atque iterum votis suisfrustrati, *Ama-caum* redierunt. Dici vix potest, quot quamque varii casus intervenerint, qui incepæ expeditionis negotium si non desperatum, saltem evanidum redderent; quibus tandem omnibus superatis, res optatum tandem exitum invenit per P. Matthæum Riccium, cui felici nostorum forte, prima in *Sinicum Imperium* porta aperta fuit, cui & felix in Christiana lege propaganda progressus merito suo adscribi debet. Fuerat is quondam P. Christophori Clavii discipulus, & in Mathematicis disciplinis instructissimus; hic magno curiosatum rerum apparatu *Chinam* Patri Rogerio associatus, unâ cum solenni *Lufstanorum* ad Proregem *Cantonensem* legatione ingressus, Gubernatoris animum novitatem rerum allatarum ita facinavit, ut sicuti nunquam similia à se, nec ab universa *China* visa fuisse testatus est, ita quoque hosce Patres veluti homines è Cœlo lapsos non solum apud se retinuit, sed omni, qua potuit benevolentia, persecutus fuit. Sparsa itaque tantarum rerum fama, multorum quoque Literatorum, qui non solum in Regno *Cantonensi*, sed in toto Imperio existentium animos allexit, quos cum præsentes videre non possent, neque admiranda quæ dicebantur secum portare, coram intueri licet, literis ex diversis Regnis datis certatim ad se evocarunt: Siquidem quæ jam in *Europa* usu viluerant, tanquam invisa inauditaque etiam tum in *China*, miracula videbantur. Erant autem inter cetera, horologium rotis suis affabre instrutum, quod præter cursum Solis & Lunæ varia quoque horarum discrimina demonstrabat; erat vitrum trigonum, quod ipsi inæstimabilis gemmæ speciem, nonnulli quoque Cœlestis Orbis portionem rebantur; Mappas præte-

reà Geographicas, quæ terrarum Orbem exprimerent, magno omnium stupore & admiratione ostendit; uti enim *Sinæ* præter vastum *Sinarum Imperium*, extra illud nil aliud superesse arbitrabantur, ita quoque capere non poterant, Orbem terrarum tot tamque potentibus Regnorum ipsis incognitorum populis & gentibus instructum, tam amplio circumfusum Oceano, tantâ Insularum hinc indè disseminatarum multiplicitate; *Europam* adhæc in ultimis Occidentis recessibus, tot Monarcharum Regnis, potissimum *Romani Imperii* magestate splendidam, tanta terrarum mariumque intercapedine dissitam; præterea *Chinam* in ultimo Orientis angulo sitam, mirabantur quidem, sed ægrè ferebant, imperium suum ultra quod nihil superesse, imò in medio Terra, veluti gemmam in annulo constitutum sibi imaginabantur, in extremam Terrarum partem esse projectum, quorum displicentiâ motus P. Riccius, ne conceptæ de se existimationi officeret, novam Orbis terrarum delineationem in duo distinctam hæmisphæria sub majori forma agressus, è usus est proportione, ut *Sinarum Regnum* præcisè, servata parallelorum meridianorumque habitudine & proportione medium teneret, singula deinde Regna Mundi, Regiones, provincias, urbes, montes, flumina, maria, lacus, Sineni charactere & idiomate illustravit; quod inusitatæ diligentia laborisque opus dici vix potest, quantum animos oculosque omnium in se contorserit, potissimum cum jam, quod anteà veluti rudem sine intelligentia molem admirabantur, jam etiam singularum mundi partium constitutionem nativa lingua expositam non contemplarentur tantum, sed omnia & singula caperent; Undè cum spectantium hominum ad tam invisum opus contundum numerus domum non caperet, ut plurestanti boni participes fierent, Mappa sumptibus Proregis sine

Quanta
difficultas
introducun-
di Chinam.

P. Riccius
novitatem
rerum evi-
cit anti-
mum Pro-
regis Can-
tonensis.

Res *Sinæ*
invise
gvnam
fuerint.

Ignorantia
Sinenis
qua præter
Chinam
nil aliud
recte
credebat
ex regio-
nibus.

Geographi-
ca Orbis de-
lineatio in-
visa à Si-
nenibus.

sine mora incisa, & in universum Imperium multiplicatis exemplaribus distributa, tantos in curiosorum animis excitavit motus, ut Matthæum Riccium redivivum quendam Atlantem è celo lapsum omnium toto terrarum Orbe Astrologum excellētissimum crederent. His itaque curiositatis primitiis Prorege Regnorum percussi, Patres certatim ad se vocare contendeant. Quoniam verò tantorum laborum impares erant, Macao alios aliosque evocatos magni ingenii Patres in piscium destinabant capturam. Hoc itaque paēto primum mentibus procurum Regni, per hujusmodi parachevasticas curiosarum rerum inventiones allectis, uti magnam ubique admirandæ doctrinæ & incomparabilis ingenii existimationem acquisierunt, ita nil facilius fuit, quām captata occasione, quod principale suæ in Chinam expeditionis incitamentum erat, de vera Religione & Deo Cœli, sermones insere-re; Sine verò, quibus de veri Dei cultu nullo non tempore magna controversia fuit, tam altis de Deo Uno & Vero, & contra de gentilium figurmentorum simulacrorumque nullitate ratiociniis, insigni argumentorum pondere fultis capti, ultrò eorum se disciplinæ instituendos præbuere. Undè intra paucos annos magni nominis Viri, viſā Religionis suæ vanitate unà cum aliis, ex omni statu & conditione sacrâ Baptismatis undā abluti in Sancta Matris Ecclesiæ gremium reepti sunt; Quos inter & plures præfecti & gubernatores Regni, quos *Mandarinos* & *Colaos* vocant, qui agnoscentes Divinæ vocationis ad salutiferæ fidei portum beneficium, Christi legem tam ardenter amplexi sunt, ut vix quiescere posse viderentur, nisi & complurim alicorū animos ad eandem amplexandam attraherent: Hinc plurimi libelli, qui Christianæ Legis fundamenta Sinico idiomata tradebent, conscripti per universum imperium, incredibili animarum lucro mox divulgati fue-

runt. Sed non passus humani generis hostis tantam sibi prædam elabi; stabilitis jam per præcipuas Regnum Provincias sedibus Ecclesiæ que vero Deo erectis, Bonziorum, hoc est, *Sacrificulorum* ob tantam Legis novæ propagationem penè infanientium livore & invidia, publicis editis libris, adeò gravis contra Patres eorumque Neophyros persecutio mota fuit, ut jam aliquoties carceribus mancipati, ac gravissimis subacti tormentis, ex corundem denique profagatione & totali proscriptione rei Christianæ adeò felix progressus in extremo discrimine versaretur, nisi Divini Numinis aspirante gratiâ, & imperturbabili Patrum constantiâ, nec non Magnorum Virorum, quos Christo lucri fecerant, zelo & libris editis, pro summa, qua pollebant authoritate, nostrorum innocentia, adversariorum calumniis detectis demonstrata, pristinæ suæ libertati restituti fuissent: vel ex hoc suo discentes experimento, fieri non posse, ut præclarissimos pro Divini Numinis gloria susceptos fructus, non simul quoque, haud fecus ac Solem umbra, par persecutio consequatur. Rebus itaque in tranquillorem statum reductis Christiana restantö surrexit altius, quantò humilius violentiusque fuerat depresa: Siquidem fides Christi non tantum sese per universos Imperii fines amplissimè extendit, sed palatium Regis ingressa, tantum ejus inviolabilis veritas potuit, ut & Reginam & Filium ejus in sui amorem operâ Patris Andreæ Coffler Austriaci, traxerit; unde Baptismatis undā abluti, Regina *Helene*, Filius verò Constantini nomine assumpto triumpharunt, cuius *Pan Achilleus* Regiæ aula suprenus Minister, jam dum Christianis legibus imbutus, vir zelo fidei propagandæ adeò ac censuerat, ut non semel literas tum ad Summum Pontificem, tum ad P. Generalem Societatis J E S U datis, de magna operariorum copia in Chinam transmittenda, instanti-

Bonziorum
persecutio
contra no-
flos ador-
nata.

Promoto
Rei Chri-
stiane.

De altissi-
mo fidei
mysterio
fermocina-
tiones.

Primates
China ac-
cepant
legem
Christi.

Ingens
animarum
lucrum.
Regis fi-
lius Con-
stantinus
und cum
Helena
mare ba-
prizati.

bus precibus sollicitaret , tantæ erga sedem Apostolicam devotionis, ut quod per se ipsos in propria persona nequirent, per P. Michaëlem Boym ad obedientiam Summo Pontifici præstandam votorum suorum vices subitum, *Roman* amandrint. Sed ut Lector proprius ingentem eorum in fide Christiana conceptum fervorem zelumque Catholicæ Re-

ligionis cognoscat, hoc locononnullas Epistolas , quas ad Summum Pontificem pro tempore existentem, tum Regina Helena , tum Supremus Aulae Magister Pan Achilleus dedit , unà cum responso Summi Pontificis ad illos dato , eâ qua par est sinceritate & fide apponendas duxi.

Interpretatio Literarum Sinicarum.

A Cancellario Imperii Sinici Pan Achilleo Sina-
Christiano.

AD SANCTISSIMUM D. N.

*Per Patres Andream Xavier , & Michaëlem Boym Societatis JESU
in Aula Imperatoris Sinensis, pro tempore Assistentes, facta.*

Clarissimi Imperii Sinici de Imperatoris mandato Universalis Prorex Regnum & Provinciarum Quām Tūm , Quām Sý, Fō Kien Commissarius militia in terra & mari. Quām Sý Regulorum Dux , Thesaurarius reddituum , & Solicitor , absente Imperatore absolutus , & solus Decisor causarum , Imperatorię custodiae supremus Præfētus , Equitum Magister , Magnus Cancellarius , Intimus Imperatoris Secretarius , & Cubicularius Pan Achilleus Christianus , genibus flexis , capite ad terram dejecto se sistantे Thronum Vicarii Dei J E S U in terris , Universalis Doctoris Catholicę Ecclesię , Veri Domini , Sanctissimi Patris.

Ego Achilleus expendo mecum quod penetralium Imperatoris Custos ex officio duc̄us errore simulago curam militiae. Unde me ipsum diminui , & absque luce & disciplina peccatorum multitudinem auxi. Olim in Aula Septentrionali Deo Auspicio incidi in Viros Societatis JESU , qui aperto calle duxerunt me rudem , errantem exhortati , ut sequerer fidem. Quarè cum reverentia expiatus sacro lavacro , tunc orsus sum intelligere sanctæ Doctrinæ Documenta , ejusque reconditam excellentiam altamque profunditatem. Tum verò immeritus huic studio diu noctuque fideli corde sum prosecutus viginti & amplius annis , nec ausus sum quidpiam remittere. Ita consecutus sum Cœlorum Re-

gis auxilium , cui qua ratione respondeam , non invenio modum. Sæpe animus fuit ipfem etiadeundi Sanctissimum Thronum , atque oculos cum veneratione satiandi sanctissimo vultu , sed Imperii causæ tamvariae , Regie restam perplexæ , non admisere intimi mei sinus exequi desiderium. Quare summè contristor : nunc peccatoris unicacogitatio medullitus in hoc est , quod Imperii calamitas necdum quieverit. Ideò ex industria petii Societatis JESU Virum Patrem Michaëlem Boym , ut abitura nave repeteret Magnum Occidentem , supplex accessurus ad Te Summum Pontificem , Sanctissimum Patrem , ut ante altare Sanctorum Petri & Pauli cum totius Mundi Oecumenica Ecclesia elevatis ad Cælum oculis ores Deum , ut cum

cum misericordia respiciat hanc Imperatoriam domum; adjuvet & conservet Imperium, erigendo limites subiit pacis, una faxit, ut noster Sapientissimus Imperator, qui est hujus Regiae domus decimus octauus Successor, & à primo Imperii & familie Fundatore duodecimus Neps, ipse scilicet Dominus cum subditis adoret Cælorum Dominum JESUM. Ista munera nostri Sinici imperii integra beatitudo. Et in praesenti quidem Integerrima, Sapientissima, Clementissima, Venerabilis, Imperatrix Christiani nominis Helena, Regina Imperatoris Mater Christiani nominis Maria, Regina ejus legitima conjux Christiani nominis Anna, & filius Imperatoris Princeps & Hæres Christiano nomine Constantinus omnes humili corde credunt & colunt Sanctam doctrinam, unà habent sermonis verba, quæ mittunt ad Sanctissimum Thronum. Quid ad me rudem peccatorem attinet, peto suppliciter Te Sanctissimum Patrem, ut pro mea ex

hoc seculo discessus hora peccatorum pœna integrum remissionem largiaris, & plurimos Societatis Viros submittas in hoc Sinarum Imperium, qui sua doctrina convertant universos seculi homines, & cum pœnitentia animadvertant colere & venerari Sanctam Legem, neque in vacuo transitu, raptoperum pubere dimittantur. Ita demum mibi spes est, asecuturum me felicitatem verè interminabilem. Cum veneratione modicum his explicui ignaræ mentis arcana. Pronus ad terram me totum abjicio, expectando misericordem intuitum. Nec plura.

Yum Lie anno quarto, in ordine Revolutionum litteraram Annualium Kem Yn, Luna decima, die octavo, qui fuit anno 1650. Novembris dies primus. Ultra nil legendum.

Locus () Sigilli, in quo pro more Sinico (non enim solent aliter subscribere nomen suum) insculpta sunt hæc verba: Fortissimi Generalissimi armorum, universalis Proregis Sigillum.

Interpretatio Literarum Sinicarum,

Ab Imperii Sinici Imperatrice D. Helena, nomine suo, & Reginae Matris D. Annæ, & Reginae uxoris D. Mariæ, nec non filii Imperatoris Principis & Hæredis D. Constantini missarum.

A D S A N C T I S S I M U M D. N.

Per Patres Andream Xavier, & Michaëlem Boym Societatis J E S U, in Aula Imperatoris Sinensis pro tempore Assistentes, facta.

Clarissimi Imperii Sinici Integerrimæ, Sapientissimæ, Clementissimæ Venerabilis Imperatricis Helenæ sermo ante Thronum J E S U Dei in Terris Vicarii, Universalis Doctoris Catholicæ Doctrinæ, Supremi Domini, Sanctissimi Patris.

” **E**go Helena perpendendo me hujus Imperii Sinici humilem filiam erubesco morarii Palatio Imperatoris. Olim tantum novi penetralium observantiam: ignoravi exterarum terrarum leges: Accidit Societatis J E S U Virum Patrem Andream Xavier in nostra Aula commorari promulgando sanctam doctrinam, aliorum relatione cœ-

pi illum cognoscere, & ecce credidi, „ & reverenti corde ab illo suscepit San- „ tum Baptisma: feci, ut Regina Im- „ peratoris Mater Maria, Regina ejus „ legitima conjunx Anna & filius Im- „ peratoris Princeps hæresque Con- „ stantinus simul omnes instructi reci- „ perent sanctam aquam, exinde jam „ tertius annus est. Nunc licet debe- „ rem stillato sanguine medullam ani- „ mi

„ mi solvere , needum assequor tantil-
 „ lo respondere ac satisfacere. Assi-
 „ duè venit in mentem cum reveren-
 „ tia adire Sanctissimi Patris Thronum,
 „ ut coram excipiam Sancta documen-
 „ ta, solum vereor remotissimi Regni
 „ difficiles aditus , ideo desiderio fru-
 „ stror. Interim cum profunda ad ter-
 „ ram usque inclinatione rogamus Te
 „ Sanctissimum Patrem, ut ante Divi-
 „ nae Majestatis conspectum pietate
 „ ducaris nostrum , quæ peccatis su-
 „ mus obnoxia , atque hora nostri ex
 „ hoc saeculo discessus peccatorum pe-
 „ nae integrum nobis remissionem in-
 „ dulgere digneris. Simul petimus
 „ Te Sanctissimum Patrem , ut cum
 „ Sancta & Universali Ecclesia pro
 „ nobis depreceris Supremum Domi-
 „ num , ut confirmet nostrum Imper-
 „ rium , adjuvet , ac restauratum pace
 „ stabilit , unà fxit , ut nostræ Imper-
 „ rioriæ Domus hic decimus octavus
 „ Imperator , qui à primo Imperii , &
 „ familie fundatore est duodecimus
 „ Nepos. Ipse scilicet Dominus &
 „ subditu unà omnes agnoscant & ado-
 „ rent verum Dominum J E S U M. De-
 „ mù postulamus Te Sanctissimum
 „ Patrem, ut plurimos submittas Socie-
 „ tatis J E S U viros , qui longè latè-

que Sanctam fidem divulgent. Hæc „
 Indulta nobis erunt tuae pietatis er- „
 ga nos monumenta , alia verò , quæ „
 nostri desiderii sunt , explicare ver- „
 bis non sufficiimus. Modò Societa- „
 tis J E S U Vir P. Michaël Boym scit „
 nostri Imperii negotia. Mandamus „
 illum Legatum reverti in Magnum „
 Occidentem , ut proponat sermo- „
 nem nostrum ante Sanctissimum Pa- „
 trem , ille poterit singulatim referre „
 nostram demissam voluntatem. Con- „
 fidimus pacis tempore ipsosmet Si- „
 nas Legatos mittendos esse , qui ad „
 Sanctorum Petri & Pauli altare de- „
 ferant obsequium , & offerant reve- „
 rentiam.

Capite ad pedes inclinato spera- „
 mus Sanctissimum Patrem clemen- „
 ter intuiturum hos ruditis animi sen- „
 sus. Hic solum Sermo.

Anno Yum Liē quarto , Lunæ de- „
 cimæ , die undecimo , qui fuit anni à „
 Christo millesimi sexcentesimi quin- „
 quagesimi , Novembri dies quartus.

Locus () sigilli , in quo pro more „
 Sinico (non enim soleni aliter sub- „
 scribere nomen suum) sunt ista ver- „
 ba insculpta : *Integerrimæ , Sapienti- „
 ssimæ , Clementissimæ , Venerabilis „
 Imperatoris sigillum.*

Sequuntur Literæ responsoriæ ab Alex. VII. P. O. M.
 tum ad Reginas , tum Supremum Regni Directorem datae.

*Charissimæ in Christo filiæ nostræ Helenæ Tamingæ
 Sinarum Reginæ.*

ALEXANDER PAPA VII.

Charissimæ in Christo filiæ no-
 stræ salutem & Apostolicam be-
 nedictionem. Cognovimus ex
 Majestatis Tuæ litteris , quanta fuerit
 bonitas & clementia , quæte cœcis im-
 plicata erroribus mendacique super-
 stitione Deus Deorum è tenebrarum
 potestate in lucis & veri cognitio-
 nem adduxit. Non obliviscitur il-
 le misereri , nec continet in ira misé-
 ricordias suas. Hujus enim cum ef-

ses filia , ad te respexit tamen Omnipotens Dominus , qui audire vult potius Pater misericordiarum , quam Deus ultionum & vindictæ. Quis nunc Potentias ejus scrutetur , aut consiliorum vias investiget. Immensas , va-
 stissimasque terras , quarum vix quidquam auribus accepferamus , vetus ho-
 stis fraudibus suis ac fallacis occupa-
 verat. Fabulosum erat istud ingens
 Regnū , non minus desertis ac propè in-
 finitis

finitis locorum intervallis, quam quia falsa religio & cultus omnia obtinuerat. Quis aditus veritati per tot maria, itinerum errores, aliud pene celum, ac sydera, cum omnibus littoribus prohiberentur ii, qui præ auro & mercibus præciosi hujus margariti commutationem expetebant, cum se denique impetas montium jugis Oceano legibus artifissimisque custodiis tuerentur. Perfregit haec omnia, superavitque vera fidei proferenda studium, per qua tot pericula & difficultates tua salus quæsita. Quo attentius, in Christo Filia, tanti beneficii revocandatibi est ad animum memoria, & notahæc facienda filii tuis, ut ponant in Deo spem suam, & non obliviscantur

operum Dei, & mandata ejus exquirant. Quamvis & ad summam gaudii, quod vobis allatum fuit neque hoc defuerit, ut tuis exemplis aliae etiam inhaerint, & Regius Puer Constantinus, non minus in Regni quam superstitionis evertendæ spem crescat. Illum sanè ut una omnes paterne compleclimur, quamque postulas benedictionem amantissime Majestati Tuæ impertimur, Deumque ardenter precamur, ut disjunctissimum Regnum unum tandem faciat & animo & fide nobiscum. Datum Romæ apud S. Petrum sub Annulo Piscatoris die 18. Decemb. 1655. Pont. nostri Anno primo.

NATALIS RONDINIUS

Dilecto filio Pan Achilleo, Eunicho Sinarum Regis,
Terræ Marique Generali Præfecto, &c.

ALEXANDER PAPA SEPTIMUS.

Dilecte Fili salutem & Apostolicam benedictionem.

GAUDIUM MAGNUM ANNUNCIA-
VERUNT NOBIS EPISTOLE TUÆ.
A SOLIS ENIM ORTU & OCCASU, AB
AQUILONE & MARI FECIT NOBISCUM
MISERICORDIAM SUAM DEUS, QUIQUE
OLIM MULTA GAZA ATQUE OPIBUS PO-
TENTEM REGIAM EUNUCHUM BAPTIS-
MI UNDA & GRATIA DEREPENTE ILLUSTRA-
VIT, NUNC TE, DILECTE FILI, REGNI
ISTIUS & MUNDI CURIS IMPLICITUM,
INTER QUAS NUNQUAM FERÉ LOCUS CHRI-
STI DOCTRINÆ, QUÆ À SECULI HUJUS SA-
PIENTIBUS STULTITIA HABETUR, IN FORTEM
FILIORUM FUORUM, HOC EST, IN ALTERIUS
& VERI REGNI HEREDITATEM IMMOR-
TALEM, AC NUNQUAM PERITURAM Voca-
VIT: Cujus beneficii magnitudo ut
magna letitia afficit cor nostrum,
ita quid pro eo à te debeatur planè
intelliges, si ad illum subinde respi-
cias, qui nobis suæ disciplinæ factus

EST IN EXEMPLUM. ENITERE VERÒ &
ADLABORA, UT CONSUMMETUR HOC O-
PUS QUOD INCEPTUM EST IN AMPLISSIMO,,
ISTO REGNO, UT SIT & CLAUS TUA IN EUAN-
GELIO. NULLA ENIM DEBERE ESSE TANTA,,
TERRARUM VASTITAS & LONGITUDINO, QUAE,,
OBSTET FIDEI, QUAE MONTES TRANSFERT,,
AUT CHARITATI, QUAE NUNQUAM EXCIDIT,,
OMNIA SUSTINET, ATQUE OPERATUR. HAC,,
TE IN NOSTRUM SINUM ADMITTIMUS, CU-,,
JUS ERGA TE AC GENTES ISTAS ARDOR NEC,,
AQUARUM, QUAE INTER NOS INTERCE-,,
DUNT, MULTITUDINE EXTINGUETUR, NEC,,
ULLA UNQUAM DIFFICULTATE AUT PERICU-,,
LO REFRIGESCAT, QUAM AUTEM TIBI PE-,,
TIS BENEDICTIONEM PERAMANTER IM-,,
PERTIMUR. DATUM ROMÆ APUD S. PETERUM
SUB ANNULO PISCATORIS DIE 18. DECEMBRIS ANNO 1655. PONT. NO-
STRI ANNO PRIMO.

NATALIS RONDINIUS.

TERRA-
TUM ITU-
PO FELICEM procedentibus rebus, ecce novus ab
Rei Chri-
stianæ pro- Aquilone turbo veluti impetu facto,
totam Christianæ negotiationis pro-

SPERAM & FORTUNATAM TRANSACTIONEM,,
QUAM EX FACULTATE REGII DIPLO-
MATIS STABILITA EUANGELII PER TOTUM
IMPERIUM DILATANDI SPERABANT, IN-
TER-
GRESSUM
INTERTURBAT.

terturbavit: *Tartari* siquidem intestino *Sinensium* bello allecti, ruptis murorum claustris, non solum *Pequinum*, sed & veluti inundatione quadam universam *Chinam* paulò post suo subjecerunt imperio; Rege *Sinarum* *Vumlie* ad tantas angustias redacto, ut dum locus evadendi, à rebellibus *Sinarum* eidem non concederetur, tantus Monarcha ab omnibus derelictus miserandâ morte, ne malorum imminentium illiadem propriis oculis videre cogeretur, primò propriâ manu & matre & filiâ interemptis demùm vitam suam desperatione rerum in transversum actus, laqueo terminaverit; de quibus qui formidandam humanarum rerum catastrophem fusiùs nosse desiderat, is consulat *P. Martinum Martinium*, libello de bello *Tartarico*, & ex illo addiscet non magnopè desideranda altioris hujusmodi infelicitis Monarchiæ fastigia, quibus tam horrenda, tot tantisque ruinis exposta præcipitia substant. In tanta rerum perturbatione Imperiique confusione Christiani, spem inter metumque constituti, novi à se acceptati Imperatoris sollicitis mentibus in Christianæ fidei hucusque continuatum progressum, animi inclinationem operiebant: eam tandem, quam aut optare aut sperare unquam poterant, proniorem comperere, eo qui sequitur modo!

Existebat jam à multis annis in *China* *P. Joannes Adamus Schall*, patria Coloniensis, qui sive Mathematicum ceterarumque artium, qua pollebat, cognitionem, sive excellentem Sinicæ lingue peritiam, sive denique viri prudentiam rerumque tractandarum usum longâ experientiâ acquisitum spectes, ut nulli secundus, ita toto Imperio celebrerimus erat; De quo cum & novi Imperii novus Imperator veluti de extero plura sibi narrari audisset, validè hoc nuncio exhilaratus se, quod jam dudum desideraverat, hominem exterum tantâ rerum Sinicarum notitiâ instructum, cui intimos suorum consiliorum recessus tutò &

securè concedere posset, quemque Europæo ingenio Sinicas artes felici suâ sorte junxisse compererat, invenisse. Itaque ad Regiam evocatum singulare benevolentiae significatione suscepit; cumque gravitatem morum, vita innocentiam, atque in quæsitis prudentiam, ingeniique perspicacitatem in responsis dandis excellentem comperisset, ita ejus imposterum consuetudini adhæsit, ut eum statim inter intimos suos unum esse voluerit, primi ordinis *Mandarinum*, assignando eidem supremum in Astronomico Calendarii tribunalí locum, ejusdem statutis omnibus per Imperium Astronomis parere iussit, miratus imprimis infallibilem Ecclipsim, à quibus cæteri tantoperè aberrabant, prædictionem, ex accurata calculatione ab ipso peractam; Mirabatur artium mechanicarum, potissimum ejus in Bellicis tormentis quâ fundendis, quâ dirigendis peritiam, & quod unicè optabat, in consiliorum de rebus gravissimis, quas ei dederat, felicem & nunquam fallentem exitum: Hisce Rex tractus, cum, cui quippe aliquid humanâ conditione altius subesset, veluti patrem summo amore juxta & veneratione prosecutus est; & cum ad tam sublimis Majestatis aspectum vix ulli aditus præter Reginas Eunuchosque permittere tur, is tamen omni prohibitione semotâ, ubicunque Regem sive domi, sive foris offenderet, se sistendi jus, quod vix ulli concessum erat, obtinuerat, eoque erga *Maffa*, (sic enim Patrem vocabat, quasi diceret venerabilis pater,) affectu ferebatur, ut quod nulli *Sinensium Annales* legerunt, quater in anno domum Ecclesiamque nostram visitare non sit designatus: omnes domus angulos lustraverit, solus cum solo *Maffa* intra cubiculum suum diversari sibi complaceruit, omni repudiata ceremonia tanto Monarchæ debitâ, & ab omnibus exhiberi solitâ, dum modò supra lectuli religiosè compositi stragula sedere, jam in sede vetusta-

Rex *rum-
bli* uxore &
filiâ inter-
empis
vitam suam
laqueo ter-
minar.

*P. Joannes
Adamus
Schall.*

*P. Schall.
in supre-
mum Regis
Conſilia-
rium admittit.*

*Dignatio
Regis in
visitando
P. Schall.*

vetustate pñne detrita se colloca-
re, Europearumque rerum raritates
contemplari dignatus, imò ex do-
mestici quoque hortuli fructibus si-
bi allatis singulari gustu sumere non
detrectaverit, quasi nullibi tutius se-
curiusque, nec jucundius quām in
pauperum Sacerdotum domo deli-
ciari videretur; In Ecclesia verò Altar-
ium mirabatur nitorē, imaginum
Europæarum elegantiam, libro-
rum in Characteribus imaginibus-
que præstantiam, denique singulo-
rum mysteria curiosè inquirebat,
quibus expositis, præsertim Christi
& Deipara imagines profunda ca-
pitis inclinatione venerabatur, Chri-

stianam legem omnium optimam
suosque Majores eandem sectatos
fuisse asseverabat. Et ne verbis tan-
tum suam in Christianam fidem æ-
stimationem asseruisse videretur, o-
pere & effectu completere voluit. In
ingenti lapide marmoreo præ fori-
bus Ecclesie nostræ eretto, suam in
universo Imperio fidei Christianæ
propagandæ voluntatem per edictum
Regium ad æternam rei memoriam
partim Tartarico, partim Sinico Cha-
racthere atque idiomate incidi voluit,
quod in hunc usq; diem in *China* carta
impressum, in Collegii Romani Mu-
seо omnibus spectandum exponitur.
Cujus tenor iste est, qui sequitur.

Edictum Sinico-Tartaricum,

Q U O

*Christiana Legis Approbatio, marmoreo incisa monumento, quod
præ foribus Templi Salvatoris nostri ad perpetuam rei memo-
riam erectum fuit, Pekini in Regia Sinarum urbe, juf-
su Imperatoris Sinarum & Tartarorum Xunchi, anno
Christi 1650.*

A D M A N D A T U M C O E L I

Diploma Sinicis Tartaricisque Characteribus incisum.

Meretur cœlestis scientia Astro-
nomia, quam nostri Ma-
jores semper maximi fece-
runt, ut & nos vestigiis eo-
rum insistentes, eam super astra extol-
lamus, maximè postquam eadem olim
sub variis Imperatoribus penitus col-
lapsa iterum restaurata, & maximè
tempore Imperii Juēn Imperatoris
Tartari, qui ante 400 annos Si-
nas tenuit, à Co xeu Kim exaltior
reddita fuit, demum ultimis prete-
riti Imperatoris Mim temporibus ni-
mium aberravit. Inventus est Joannes
Adamus Schal ab ultimo Occi-
dente in Sinas veniens, qui non so-
lum artem calculandi, sed theoriam
etiam Planetarum & quicquid ad Astro-
nomiam pertinet, callebat; Hic
delatus ad Imperatorem antecessorem
nostrum jussu ipsius Academiæ Ma-

thematics & restorationis Astro-
nomie curam suscepit; Sed quoniam
multi non intelligebant fructum ex
hac scientia in Remp. emanantem,
concludi tunc non potuit, ut eā scien-
tiā subditī uterentur. Jam vero cum
ego ad Imperium perveni, & pri-
ma cura fuit ad utilitatem Regni tem-
porum ordo, ipsiusmet anni primi
mei Regiminis Autumno experimen-
tum quarens ejus quam Joannes Ada-
mus restauraverat artis, Eclipsin So-
lis dudum antea ab eodem calculatam
diligentissimè jussi observare, inven-
tumque tam temporis momenta, quam
puncta Ecliptica cum omnibus circum-
stantiis exactissimè correspondere ejus
calculo, iterumque sequentis anni Vere,
cum se Eclipsis Lunaris offerret, illam
eadem diligentia observari præcipiens,
& hanc inveni, ne capillo quidem lato-

O

aber-

aberrare, quare statim adverti, hominem hunc a Cœlo nobis tali tempore oblatum, quo tanti Imperii Regimen suscipiebam, unde totam Praefecturam Tribunalis Mathematici ipsi soli commisi; sed quia Joannes Adamus à pueritia castus est, neque ullæ negotia à suo instituto Religioso aliena suscipere vult, necessarium duxi, ad hanc Praefectoriam suscipiendam absoluto eum Imperio obstringere, & secundi Ordinis dignitatem ad titulum Arcanorum Cœlestium Magister, addere: Quo in officio annis jam aliquot occupatus plus quotidie studii & diligentiae adhibet. Et quoniam juxta portam Urbis Xun che Muen dictam, templum habet, in quo secundum ritum Legis suæ Deo sacrificia offert, contuli ego etiam aliquid subscripti ad illud adiscandum & ornandum, cumque illud templum intravi, adverti, imagines & utensilia quoque extranearum rerum speciem præse ferre, de libris quoque Legis, quos in mensa positos reperi, cum interrogasse quid continerent, dictus Joannes Adamus illos Legis Divine explicationem continere respondit. Ego quidem, quandoquidem animum prius applicueram doctrina Yao xun cheu, & Cum cu ex eorum libris aliqua percipio, in Libris Foe & Tau, quamvis aliqua legerim, nihil tamen inheret memoriae, Libros autem hujus Legis Divine cum ob negotia Regni hac tenus non nisi obiter inspicere licuerit, judicium exactum ea de Lege ex iis dare non possum. Attamen si Joannem Adamum considero, qui ab aliquot anno rum lustris apud Sinas & nobiscum versatus Legem hanc & sequitur & prædicat, eam optimam judico: Deum namque suum adeo reveretur Joannes Adamus, ut ei templum hoc dedicaverit, tantà personæ sua modestiâ & integritate a tot annis eadem semper methodo Legi huic se conformando, & nec vel punctum variando. Hoc profectio illam Legem summe perfectionis esse expressum indicium est, in qua se ipse Joannes Adamus probatissimæ virtutis esse ostendit, cum, quod ea lex docet, nimirum Deo servire, Regibus ac Magistratibus obedire, nulli malum inferre, bono publico ac pro-

ximorum prospicere, suâ fidelitate exalte implet. Et utinam! Magistratus ac subditi mei omnes hanc ejus industriam serviendi Deo, ac servandi Legem Divinam imitarentur, & in seriendo suo Imperatori vel à longè adumbrarent procul dubio multis partibus melius feliciusque mecum & cum toto Regno ageretur: Quod ad me attinet, ego hunc ejus animum Legemque hanc, quam sequitur, vehementer approbo & laudo, idéoque ad perpetuam hujus rei memoriam hunc ejus Ecclesiæ titulum præfigo: Tum hiuen hia Kim. Hoc est, Excellens penetrando Cœlo locus. Datum Pekini anno nostri Imperii septimo.

Habetur hoc diploma Sinicis & Tartaricis in nigro fundo candidis Characteribus linguisque polita manu descriptum in nostro Musco, quam Galleriam vocant, & characteres quidem Tartarici Siriacam formam mentiuntur, toto, ut dici solet, cœlo à Chinenibus differentes. Quà verò occasione Tartari sui eos juris fecerint, jam suprà enarratum fuit. Ex quo luculenter sanè patet, quanto Monarcha in Christianam fidem affectu fuerit, quam sollicito animo ejus promotionem quæsiverit; ad quam etiam propediem amplexandam nullum aliud sibi obstaculum superesse fassus est, quam polygamia abrenunciationem; in qua superare non dicam difficile, sed quasi adūtan esse videbatur, qui omnium Gentilium Regum communis, ad quam ad æternæ salutis naufragium illiduntur, unicus ferè scopolus est. Sed ut ad institutum nostrum revertamur.

Ex hujus Regis in Legem Religionemq; nostram ardentissimo affectu, magna mox in Aula primò tum foeminarum Regiarum, tum Eunuchorum converlio facta fuit; Secuti sunt hosce altioris ordinis Mandarini; In urbem quoque Pekinum, quæ vastitate non Urbem, sed Provinciam præse fert, Lex Christi diffusa, Ecclesiæ gremio adjunxit ferè ad octuaginta millia Neophytorum; adeoque vel in hunc usque diem per

per universi Imperii fines novi Diplomatis evulgatione, innumerabilis animarum multitudinem Christo peperit. Faxit Divina bonitas, ut ad tantæ messis collectionem sufficienes, qui soli desunt, Operarii submittantur. Sed quæ est rerum humanarum vicissitudo, Rex interim, dum magnas res alto pectore conderet, ex improvisa infirmitate invasis, occulto Dei judicio, paulò post vitâ functus salutem æternam, quam alii tantoperè desiderabat, ipse consequi non meruit, & tametsi aliquoties Patris sui opem imploravit: Dolorem tamen & astutia Lamarum, Bonziorumque, qui Regi in ultima vite mortisque lucta adstabant, factum fuit, ut Patri Adamo omnibus ad eum aditus, quem tot artibus ad eum sacri Baptismatis undâ abluendum tentabat, intercluderetur; & quoniam nullum non lapidem ad penetrandum movebat, concessum tandem fuit id, quod tot tantisque precibus & artibus extorserat; sed tardè nimis admissus, quem enim vivum credebar, spe sua frustratus, incredibili mentis dolore jam vitâ functum repperit. Peraestis verò exequiis, in quibus extructo ex pretiosis lignis rogo, thesauro, qui opulentissimi cujuspiam Regni divitiis comparari poterant, unà cum cadavere Regio combustis magnificentie & granditati Imperatoriaæ finem imposuerunt. Successit in Imperio filius quatuordecim annorum puer, qui uti sub patris Adami disciplina fuerat, eique unicè à Rege commendatus, ita quoque innatum erga Christianam fidem, Patresque nostros affectum non exxit: Oramus proinde Deum Opt. Max. ut gratiam Baptismatis, quam Patri negaverat, ipsi ad Divini nominis gloriam, & Reipublicæ Christianæ incrementum largiri non dedignetur.

Quos autem Christiana res sub hisce Tartariae Regibus, respectu aliorum temporum progressus fecerit, Ecclesia Pekini noviter erectæ consecrataque Epigraphe scitè docet, quæ quia consideratione digna est, eam hic coronidis loco subdam.

Epigraphe Ecclesiae Pekinen-sis Soc. Jesu.

POST FIDEM A D. THOMA APOSTOLO PRIMUM AD VETRUM, POSTQUE EANDEM A SYRIIS TEMPORE IMPERII TAM, ITERUM ET LATIUS PROPAGATAM; TERTIO RURSUM SUB IMPERIO MING POST EANDEM DUCIBUS S. FRANCISCO XAVERIO, AC P. MATTHÆO RICCIO PER SOCIETATIS JESU HOMINES, ET VERBO, ET LIBRIS SINICE EDITIS DIVULGATAM. MAGNO QUIDEM STUDIO ET LABORE, SED PROPTER GENTIS INCONSTANTIAM HAUD PARI. DEVOLUTO JAM AD TARTAROS IMPERIO EADEM SOCIETAS PRO INSTAURATIONE PER SUOS CALENDARII XI Hienlie' dicti laborum CORONIDE TEMPLUM DEO OPT. MAX. PUBLICE PEKINI REGUM SINARUM CURIAE

POSUIT DICAVITQUE,
ANNO M.D.C.L.XUNCHIVII

PATER JOANNES ADAMUS SCHAL A ZELL GERMANUS SOCIETATIS JESU PROFESSUS, ET PRÆFATI CALENDARII AUTHOR, EX LABORIBUS MANUM SUARUM ÆDEM HANC ET PATIENTIAM POSTERIS LEGAT.

Mors Re-gu-

Cadaver
Regia una
cum the-
sauro opu-
lentissimis
comburi-
tur.

Epigraphe
Templo
Soc. Jesu
Pekini mar-
mori inci-
ta.

CAPUT IX.

De Correctione Calendarii Sinici, & quanta inde
Bona emerserint.

NIL unquam adeò fuit cordi *Sinenibus* quām exæcta temporum constitutio, sine quo neque gesta Regum, neque Historiæ omnium sæculorum scitè recenseri posse, rectè & laudabiliter autumabant: undè nullo non tempore, in id incubere, ut eam stabilirent, ne scientiæ Astronomicae leges cum tempore deficerent, publicis sumptibus & Regiis, Astronomorum Academiam jam à ter mille nongentis annis juxta *Annalium suorum* tenorem institutam durasse referunt, considerunt, quorum Astronomorum officium erat, cursum Solis & Lunæ Eclipsiuumque diligenti cura computare, noviluniorum cæterarumque Lunæ phasium sedes quām exæctissimè annotare, non alio quidem fine quām ut quemadmodum in electionibus rerum faciendarum superstitione omnes superarent *Sinæ*, ita quoque diffusis suis per universum Imperium Lunaris unicuique quid quovis tempore agendum, quid omittendum significaretur; De Planetarum enim motibus nulla apud ipsos scientia est, adeò ut omnia sidera cujuscunque tandem Sphæræ, æquale à Terra distantia, errore prorius absurdo, & ignorantia plusquam puerili, distare usque ad Patrum nostrorum adventum crediderint. Quod quam crassam & barbarem eorum insciatiæ in natura rerum arguat, quis non videt? Narrant *Sinæ* Astronomiam suam originem habuisse à Rege quodam perfico, cui nomen *Iao*: habebat is duos fratres, quorum unus *Hy*, alter *Ho* nominabatur, Astronomicâ scientiâ clarissimos, quibus imposuit, ut quæcunque de temporum computu sciri posse putarent, brevi & facil methodo exponerent: canones quoque & in singulis calcu-

landis legitimum processum posteritati traderent, constanti lege servandum, quod ea qua par fuit cura & diligentia praefliterunt. Sed enim post bismillena annorum millia circiter *Cin Hoam* Rex Imperio potitus, qui trigesimo quarto dominationis suæ anno, barbari & penè sylvestris ingenii vir, non duntaxat studiorum, artium, disciplinarumque usum interdixit, sed & omnes libros, quotquot invenire potuit, Vulcano confecravit; qualem in bonas artes tyrannidem librorumque præstantissimorum jacturam potissimum ob libros de temporum calculo perditos, posteri plangere non cessant; Accidit deinde temporum successu, ut intra vastarum fabri carum ruinas jam dudum desiderati Astronomici libri universali Regni gaudio reperientur; qui tamen ut tantorum annorum intercedepne negleæti jacuerant, ita quoque in motibus Luminarium Eclipsiuumque sedibus computandis adeò variare deprehensi sunt, ut sine correctore usui esse minimè possent; quarum correctionem tandem, quantum licuit, auspicatus fuit *Cofceucin* in *China* magni nominis Astronomus; sed cum nec hic votorum suorum compos fieret, innotuit à quo nescio, in Bibliotheca Regia conservari de motibus Planetarum codicem, quem olim *Saraceni* ex *Perside* in *Chinam* Legati Imperatori *Tartarorum*, veluti rem raram & pretiosam, donarant; Expulsi verò è *China Tartaris*, virtute & potentia *Humiū*, dictum codicem in ejusdem Palatio inventum anno Imperii sui decimo quinto ex Persico & Arabico idiomate, quo conscriptus erat, in lingua Siniacam transferri curavit, spe fretus futurum, ut ex eo Chinense Calendarium

Cura & di-
ligenzia
Sinenium
in tempo-
rum com-
putu.

Motus Pla-
netarum
apud *Sinas*
imperfe-
ctus.

Astro-
nomie Sini-
æ origo.

Cin Hoam
Rex ofor
librorum,
monu-
menta A-
stronomi-
ca com-
bulit.

*Ex Perse-
rum Astro-
nomia in-
staurata
Sinica.*

Variz
correc-
tione Calen-
darii sine
fructu.

rium emendatum , & ab erroribus liberum suæ perfectioni restituetur . Verùm cum nec illi , quibus cura demandata fuerat ex *Mandarinis* omnium ejus artis doctissimis , subtileis *Persarum* theorias , quibus liber erat concinnatus , plenè intel- ligerent , utpote *ab iugum* prouersi *ex aiajupum* , nec animus illis suf- ficeret ad genuinum operis sensum evolvendum , hinc accidit , ut Ca- lendarium Chinense usque ad Pa- trum nostrorum adventum erro- neum incorrectumque permanserit . Qui porrò Astronomico officio de- putati fuerant , Magistri Calenda- rii , cum aliud quo le in arte juva- rent , nil supereisset , solitis suis ta- bulis erroneis in publicandis quot- annis Lunariis uti coacti sunt , tantis cum erroribus , ut in Eclipsi- bus computandis , in quarum tamen vel unica , et si trimestri labore fru- strâ fatigarentur , toto tamen po- steâ , ut dici solet , cœlo se aber- rasse ingenuè confessi sint . Cum itaque nullum remedium tantæ rei conficiendæ superesse videretur , nonnulli ex *Mandarinis* jam Neo- phytis libellum supplicem Regi por- rexerunt , in quo & summa Calen- darii emendandi necessitas , & in- gens quod indè in bonum publicum redundare posset emolumentum ex- ponebatur , quod tamen uti à Si- nensibus Astronomis jam pro de- sperato habebatur , itâ aliis quam Patribus Magni Occidentis ad illud conficiendum , tum ob Astronomi- carum rerum peritiam , tum ob sum- mam ingenii , quâ pollent subtili- tatem , committi nec posse nec de- bere : Rex cui summoperè intererat commodum , quod ex hujus negoti- tii confectione in universum Imperi- um emergere poterat , lectis lite- ris vehementer exhilaratus , quic- quid petissent , ratum habuit ; nec sine mora Rex expedito diplomate suam in re præstanda intentionem magna omnium congratulatione & jubilo universali , toti manifesta- vit Imperio . Patres tam repentina- honore , quo nec majorem unquam

sperare ausi fuerant , nec medium ad Christianæ Legis propagationem commodius fructuosiusque desidera- re poterant , exaltati , tanto hume- ros perardui negotii ponderi suppo- suere libentius , quantò indè ma- jor Dei gloria , & Christianæ Le- gis ex Magno Occidente doctori- bus major cum veneratione obser- vantia resultabat . Assumpti primùm ad hoc opus inchoandum fuere Pa- ter Sabatinus de Ursis , & P. Jacobus Pantoja , anno 1611 . uterque in Astronomicis disciplinis præstantis- simus ; Qui , ut ab imis fundamen- tis officium sibi commissum adori- rentur , P. Sabbatinus statim theo- ricas Planetarum ad motus siderum intelligendos per necessarias ex Lat- ina Lingua in Sinicam , operâ duo- rum *Mandarinorum* , Pauli & Leo- nis jam Christianorum , qui & A- stronomicas disciplinas jam dudum , Magistro P. Matthæo Riccio usu , non sine proœctu didicerant , trans- ferre fategit ; deinde ad longitudi- nem urbis Pekinensis per Lunarium Eclipsum observationes , tum in *China* , tum in *India* & *Europa* à cor- respondentibus factas , indagandam , se applicuit , sine qua Eclipsum com- putum frustraneo labore institui ne- mo ignorat ; Pantoja verò latitudi- nis indaginem pari suscepit labore , Urbium Sinensium , ab ultimo Au- stralis *Chine* termino , à *Cantone* inquam incipiendo per universi Im- perii latitudinem recto tramite ex Austro in Borealis *Pekini* limitem Astrolabio exactissimè dimensus , a- liis diu noctuque explorandis pa- raschevasticis exercitiis præludebat , de quibus ne hilum in Astronomia *Sinarum* exstat ; imò quod de tan- ta ingenii subtilitate , quâ *Sina* se præ cateris mortalibus jaçant , pu- det dicere , neque quid longitudo aut latitudo locorum pueris nostris haud ignota , essent , norint , adeò ut cum primi Patres *Chinam* ingre- si , Sciaterica nonnulla conficerent , isti primum mirati sunt civitates *Chine* diversas subire poli elevatio- nes , quam ipsi non nisi 36 gradus

Emenda-
tores Ca-
lendarii
P. Sabbati-
nus de Ur-
sis & P. Ja-
cobus
Pantoja

Investiga-
tio longi-
tudinis &
latitudi-
nis Regio-
num.

Erros
Sinarum
in Geograp-
hia.

Ignorantia Sene-
sium circa
Globum
Terræ,
Solem &
Lunam.

Intertur-
batur Ca-
lendarii
emenda-
tio.

toti *Chine* attribuebant, veterum traditioni innixi, qui Tellurem non globosam, sed in infinitam superficiem extensam, Solem verò & Lunam sub Occasum, antrum quoddam ingredi, ex quo sub Orrum denudò emerget, stultè credebant; Solem præterea & Lunam majorem non esse, quàm quod oculus illis, videlicet corpora lucida sesquipalmaris magnitudinis, demonstraret. Ex quibus patet, quàm mutila, manca & imperfecta fuerit Astronomia Sinensis, quanta rerum cœlestium ignorantia, & quàm palpabilis tenebrarum in iis etiam, qui sese cæteroquin super omnes mortales intelligentia & sublimitate ingenii extollebant, caligo extiterit. Sed ut ad rem nostram revertamur. Non stetit diù felix hoc emendandi Calendarii principium, eo quod de honore summo nostris Patribus à Rege concesso, Collegii Mathematici Academia livoris vehementia in rabiem acta supplicem & illi contra nostros dedere, qua de suppressis patriarum disciplinarum studiis, & de exterorum Barbarorum in studio Regio successorum exaltatione insigni verborum calumniis & accusationibus suffulorum energiâ conquerebantur, quod *Sinis* proprium, & quasi innatum vitium est, id quod viribus ingenii nequeunt, scriptis opprobrio & calumniis confertis tentant confidere. Verùm cum adversariorum supputationes, quicquid tandem agerent, in emendatione Astronomicâ presertim in Eclipsibus computandis in irritum cadent, nostrorum verò calculationes semper punto predictionis congruerent, Rex visa difformitate computationum ab adversariis factarum, tandem novo Diplomate nostris in Astronomicum negotium plenam potestatem dedit, potissimum in hoc officium assumpto P. Joanne Terentio, instigantibus ad hoc Regem *Mandarinus* Paulo & Leone.

Erat P. Joan. Terentius Germanus, patria Constantiensis, antequam Socie-

tatem ingrederebatur, Philosophus, Medicus & Mathematicus totâ *Germaniâ* celeberrimus, nec non Princibus ob insignium Naturæ arcanorum exactam notitiam medicandi que felicitatem gratissimus, is tandem famæ honorisque, quo eum cuncti prosequebantur, pertatius Mundoque satur, Societatem ingressus, ut talentum suum in conversione infidelium salubrius impenderet, Indicam expeditionem petiit, quam & haud magno labore obtinuit; & quemadmodum Naturæ arcanorum indēfessum exploratorem semper se exhibuerat, ita modò opportunitate oblata, per vasta Oceani itinera, non more otiosorum aut dormientium, aut aliis occupationibus tempus Terentium, nihil sive littorum promontoriumque naturalem institutionem ventorumque origines, sive maris pisculumque occurrentium proprietates spectes, inexploratum reliquit; In *Indiam* verò delatus, in campus sylvisque, erat enim herbariae rei peritisimus, nullum plantæ genus obvium fuit, quod non quàm exactissimè examinatum in præparatos à se prius chartaceos pugillares palimfestosve unâ cum singularum figuris genuinis referret; Hinc totius *Indiae*, *Bengale*, *Malacæ*, *Sumatræ*, *Concinne* littoribus rebusque Naturæ consideratione dignioribus exploratis *Macauum* & inde *Chinam* tandem finem desideriorum suorum appulit, quam universam recto, transverso obliquoque itinere peragravit; Et quoniam innumera rerum in triplici Naturæ Regno elucescentium arcana in peregrinis hujusmodi Cœli climatibus, in lapidibus, plantis, animalibus, hominumque moribus & institutis ei se se sustebant, nil intactum reliquit, quod non examinaret, virtutesque singulorum philosophando experiretur, & uti erat pictoriae artis haud imperitus, singula propriis manibus ad vivum naturæ prototypon delineata, magna *Sinarum* admiratione, duobus tomis ingentibus

rii eme-
datione
sufficiens.

In scruta-
ndis Na-
ture ar-
canis in-
defessus.

Plinius
Indicus
compo-
nit.

gentibus exhibebat, quem & *Plinium Indicum*, dignotanto opere titulo insignivit; Erat unica Viri intentio, admirandis suis arcanis primò sibi, deinde ceteris tum Literatorum, tum *Mandarinorum* animos ad Evangelicæ prædicationis libertatem obtinendam, aditum aperire, quam adeò dextrè obtinuit, ut nullus ferè esset, qui non cum ceu hominem cœlitùs lapsum suspicaretur & veneraretur; & cum Medicā scientiā polleret, ad cujuscunque tandem status homines infirmitate laborantes certatim evocatus expansis invictæ charitatis visceribus, & languentium curabat corpora, & Verbo Vita Gentilitatis caligine oppressis animis medebatur, incredibili cum fructu & Christianæ Reipublicæ incremento. Hisce itaque intentus post suspensum jam diu Calendarii emendandi negotium, nostrorumque ex exilio redditum, tanquam in Astronomicis disciplinis jam dudum exercitatus Magister, Leonis *Mandarini* Neophyti opera *Pekinum Regis* sumtibus ad Calendarii emendationem evocatus, cum huic negotio unicè intenderet, morte præoccupatus, negotium magno omnium & potissimum Regis dolore nonnihil retardatum fuit; At non defuere novi Athlantes, in hujus enim locum substituti mox fuerunt P. Jacobus Rho *Mediolanensis Italus*, & P. Joannes Adamus Schall *Germanus*, qui uti peritissimi rerum Astronomicarum Doctores jam dudum celebres habebantur, ita unitis viribus susceptum negotium tandem ea felicitate, qua major sperari non poterat, confecerunt. Verum fatis cedente Patre Rho, totum negotium humeris Patris Schall impositum, tandem totius Imperii applausu omniumque congratulatione expeditum fuit; quantà verò rerum vicissitudine, quantis liventium Adversariorum machiniis, quantis denique insidiantium periculis, dici vix potest, cum datis ad Regem rescriptis apologeticis hoc unicum deplorare videbantur,

quod *Sinis*, qui uti ipsi sibi imaginabantur, hucusque leges artium scientiarumque toti Mundo felicitate ingenii præ ceteris mortalibus eminentes præscripserant, tam exiguus respectus insigni totius Imperii Sinici opprobrio atque dedecore concederetur; Barbari è contra, & ignota terræ filii, tantis à Rege honoribus, tanto applausu, tanta nominis existimatione Regio diplomatica exaltarentur, ac si omnium Sinenium Literatorum ingenii præstantia in duorum tenebriorum capitibus, non sine intolerabili Regni præjudicio concentrata, nullam imposterum reliquis prætentæ gloriae spem relinqueret; Et cum nihil similibus accusationibus peragerent, ad horrendas calumnias conversi, novo rescripto in nostros invehebantur tanquam Reipublicæ Sinicæ eversores, Deorum contemptores, novæ Legis tota diametro suis contrariae promulgatores. Rex verò subolfaciens livorem respondit, non æquum esse, ubi rationum irrefragabilium ponderi non daretur locus, factis data opera calumniis rem decidere insolentius attentare: Nihil esse Astronomico negotio cum Religione negotii, ac proindè abstinent ab iis, quæ ad rem non pertinerent, nosslentque judicium Regium justum rectumque omni posthabito respectu in nullo nisi in evidente veritate tum reformati Calendarii, tum calculationis Eclipsium, à qua ipsos tantoperè aberrasse jam dudum compererat, firmari; Patrum vero calculum ad unguem prædictionibus eorum correspondisse semper se deprehendisse: Quiescerent igitur & ulteriora rixarum jurgia movere cessarent; Sin, pro rigore justitiae suæ pœnas mox injustis calumniatoribus debitas haud defuturas. Tanto itaque responso Regio veluti fulmine quodam tacti ab ulteriori contradictione destiterunt, consultius arbitrati, Regis iram aliquantis per declinare, quam hujusmodi accusationibus famam atque omnem

Regis contra calumniatores effatum.

Pekinum
evocatur
Regis li-
teris ad
Calendarii
correc-
tionem.

Morte pre-
revarus ne-
gotium de-
nique sus-
pensum
fuit.

P. Jacobus
Rho & P.
Joannes
Adamus
Schall suc-
cessoriato-
res in ne-
gotio A-
stronomico.

Novæ per-
sæcutiones
in P.P. mo-
te.

omnem promotionis ulterioris spem
imò exilium vitamque ipsam per-
dere.

Quod verò Regem ex se & natura
sua curiosissimum, ad Patribus tan-
toperè favendum impulerat, erat in-
gens librorum ad Astronomiam Sini-
cam reformandam apparatus, quem
plurimis libris comprehensum Regi
obtulerant; Eratque Algorithmus
Astronomicus ad calculum Sinicum
accommodatus, qui præterquam
quod insuperabilibus difficultatibus
implicitus erat, ad omnes quoque
operationes Astronomicas oppidò
erat insufficiens; quod enim ii, vel
unica additione, subtractione, cæ-
terisque speciebus notis, pluribus
foliis non præstabant, eas nostri in-
troducēti jam calculo Europæo, om-
nium admiratione vel paucis lineis
comprehendebant: Ediderunt quoque
Trigonometriam tantoperè ad
astronomicarum operationum prag-
matian necessariam, de qua *Sine* in
eum usque diem nil unquam ne per
sonnum quidem percepérant; Se-
cutum fuit aliud opus de Optica,
quā situs Astrorum, corundem mag-
nitudo à Terra & inter se distantia,
parallaxum, cæterorumque acciden-
tium phœnomenorumque doctrina,
sine quarum noritia nil rectè in A-
stronomia, potissimum Eclipsum
observatione constituas, descripta
tenebantur. Excipiebat hoc Mechan-
ica sive instrumentorum Astro-
nomicorum fabrica & usus; Quo-
cum Regem maximè delectari vi-
derent, Instrumenta & Organa sin-
gula jam recens ex *Europa*, ubi ab
excellentissimis Artificibus summa
cura & diligentia constructa fuerant,
adduēta, eidemque oblata concep-
tum prius gaudium voluptatemque
geminarunt: tantoperè enim
corum aspectu & contemplatione
delectatus fuit, ut ea non nisi in
intimo cubiculi sui recessu reponi
jusserit, & ut singula exactius in-
telligeret, ab ipsis Patribus, digni-
tatione Regia in eum usque diem
inauditâ, instrui voluit; Atque ab
eo tempore tanto Regis favore fulti

nihil non ab eo, non duntaxat cir-
ca ea, quæ rem literariam, sed ea
quæ Religionis & Christianæ Le-
gis propagationem concernebant,
summa & effusa quadam liberalita-
te unà cum redditibus Patrum su-
stentationi necessariis, obtinuerunt,
imo Rex protinus centum è *Sinis*
Astronomos deputavit, qui Pa-
tris Adami Schall judicio in om-
nibus decidendis tanquam supre-
mo Tribunalis rituum sive Astro-
nomici concilii Capiti & Arbitro,
ceū discipuli Magistro, nec non
primi Ordinis *Mandarino* starent.
Quod edictum tanto robore con-
firmatum fuit, ut in hunc usque
diem nemo contra illud ne hiscere
quidem ausus fuerit, tantæ autho-
ritatis, ut nullum quotannis evul-
gari solitum Lunarium seu Ephemer-
is in universo Imperio, nisi P. A-
damo composita & propria auctorita-
tate stabilita sub pena gravissima in
lucem prodire possit. Verum qui
plura de supradictis nosse desiderat,
is *Historiam integrum*, quam manu-
scriptam legi, quamque de hoc *A-
stronomie Smicæ reformande argu-
mento P. Adamus Schall* descripsit,
si quandoque in lucem prodierit,
consulat; & quantum hæc nostro-
rum opera ad Legem Christi per u-
niverſam *Sinarum* Monarchiam cum
libertate propagandam contulerit,
quantum indè gloria, honoris &
existimationis universæ *Europæ* ac-
cesserit, Curiosus Lector si quandoque
lucem aspicerit, cum admira-
ratione percipiet.

Cum itaque à *Sinico-Tartarorum*
Monarcha, tantis beneficiis & favo-
ribus nullo non tempore cohonestatus
fuerit P. Adamus Schall: certè vel
ex hoc ipso magnam de conversione
Infidelium in vasta illa Regionum
necedum adhuc cognitarum amplitu-
dine, spem concepimus, futurum ut
potentissimi hujus Imperatoris subsi-
dio fultum Christianæ religionis felix
auspicium, uberrimos propediem fru-
ctus producat. Rex certè in Christi
fidem, qua & Prædecessores suos olim
imbutos fuisse fatetur, adeo pronus
&

Libri A-
stronomici
ex Latina
in Sinicam
linguam
traduci.

Calculus
Astrono-
micus.

Trigono-
metria.

Optica.

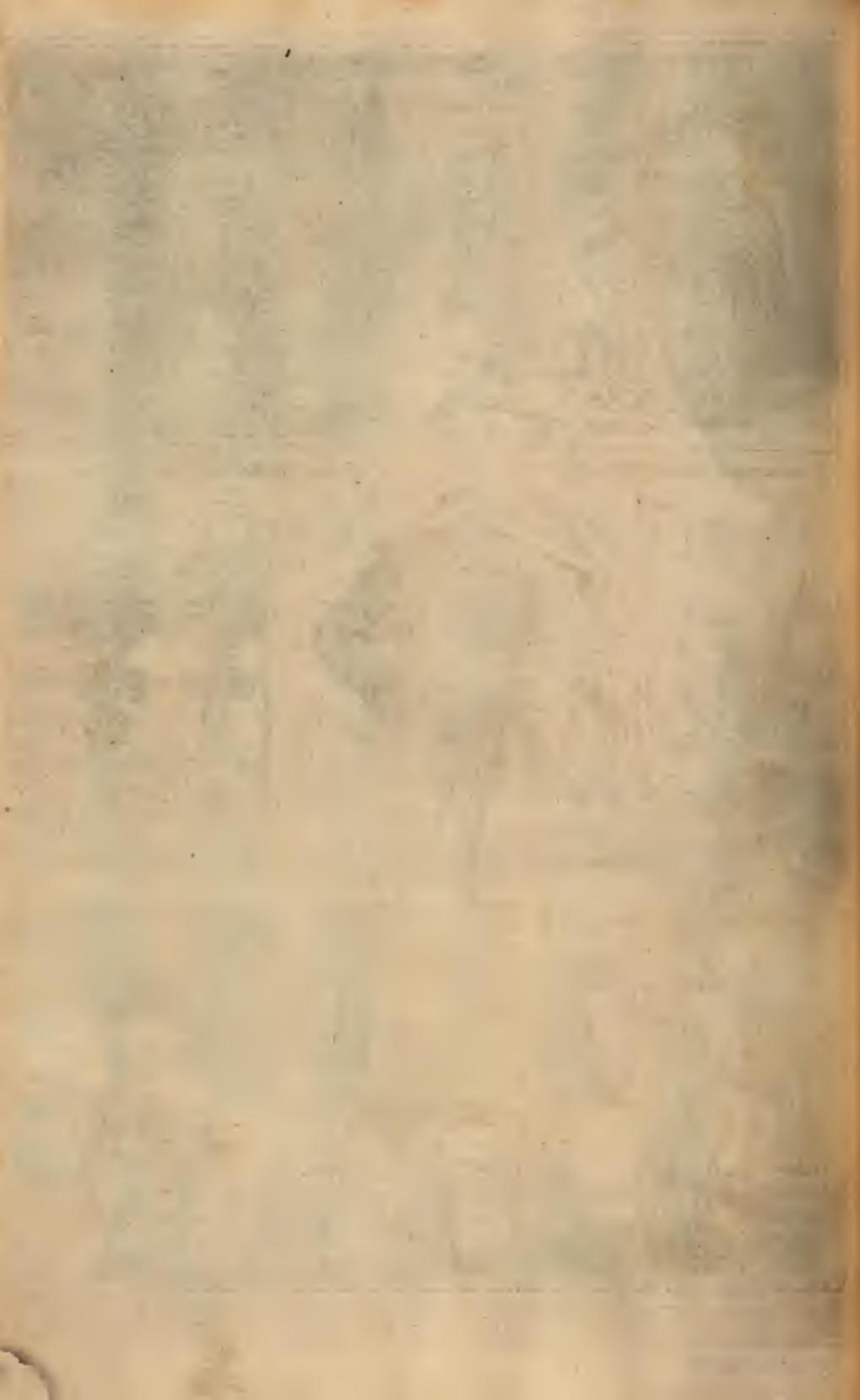
Mechani-
ca.

Favor &
gratia Re-
gis in P.P.

Mores Re-
gis *Tartar-*
ro-Sinici.

*Imperi
suo Terrariorum Supremus
MONARCHA.*

Fœmina Habitus Provinc. Xanxi.

Habitus Mulierum Provinc. Honan.

Habitus Rusticorum Provinc. Kuguang.

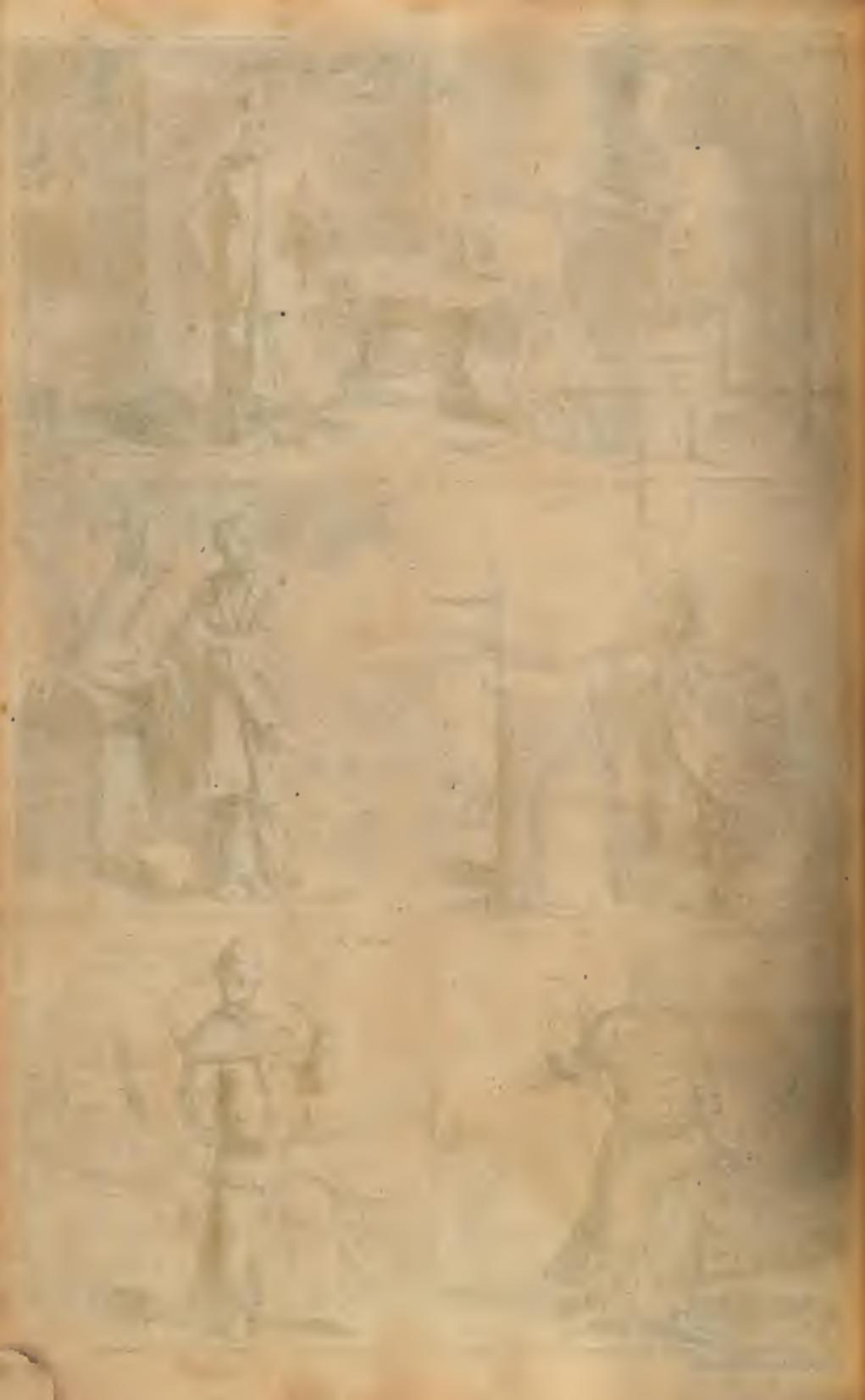

Habitus Rusticorum Provinc. Suchuen.

& proclivis est, ut irrefragabili Sacrosancta fidei nostræ veritate convictus, jam dudum caput Sacra lymphæ tingendum offerre constituerit, nisi polygamia amor, qui cum susceptæ religionis statu constere non poterat, obstitisset. Orandus igitur Deus Opt. Max. ut & hanc difficultatem, quæ omnium Indiae Regum animos pariter ab hac sancta resolutione prohibet, Divina opitulante gratia supereret. Ceterum Christianos libenter videt, & admittit, præsertim Magni Occidentis, id est, Europæos Divinæ Legis Doctores, per quos Tartariam totam olim ad fidem Christi deductam, ex avitis majorum monumentis historicis se comperisse, ait, & in Tartariae suæ Imperio multis in locis Cruces adhuc erectas, ceteraque Religionis Christianæ indicia spectari, immo characteres, quibus in scribendo utuntur, non aliunde quam ab Occidentis Divinæ Legis Magistris Tartaros accepisse gloriantur: ut proinde non magnopere deliram Bonziorum idolomaniam, id est, monstruosorum Numinum cultum curare videatur: Imo si quandoque vi Legis Imperatoriae eorum delubra adire cogatur, ea tamen non tam religione quadam, quam Politicis rationibus adductus, visitare solet, unde & naturali quodam dissenso à Sinarum moribus abhorret: quod vel ex hoc capite lúculenter patet, quod, habitu Sinensibus Regibus solito repudiato, Tartarico utatur, quod & Curiae suæ Ministros suum exemplum imitatos facere præcipit. Verum enim verò ut diversitas habitus, quo Rex à Sinensium Regum habitu differt, patefiat, hoc loco opportunè & Regis Sino-Tartarici, & P. Adami Schall, Supremi in curia Regia, & Tribunali Astronomico Mandarini, utriusque ad vivum expressi effigiem apponam. Habitus regius variis draconibus, volucrumque pennis, necnon inæstimabilis precii gemmis perlisque exornatus, qua summa Majestatis sibi venerationem

& formidinem in animis subditorum conciliat. Cur verò cuncti ad Regem admissi pendentibus brachiis folio astant, hoc ea de causa fit, quod nefas esse putant Tartari coram Majestate regia, aut manibus gesticulari, aut pedum motu quidpiam tanta Majestate indignum committere. Hinc statua ad instar, ne indignationem ejus ex solita ceremonia omissione incurrant, immotis pedibus manibusque, superciliosque in terram demissis adsistere consueverunt. Quid alios facere oporteat, ipse Rex eodem membrorum siti demonstrare videatur, neque quispiam ullo alio habitu, præter eum, quem aut dignitas officii, aut Regiae dispositionis ratio exigit præscribitque, coram Rege comparere audet, cum ex eo habitu officii ratio, à ceteris differentibus habitibus, tum à Rege, tum ab aliis omnibus dignoscatur. Hinc quod in P. Adamo Schall vides pectorale schema gruis, id officii, quod in Regis curia gerit, rationem explicat. Et quoniam indignum esse videtur peditem Regem adire, hinc ad magnificientiam regiam contestandam, quando ad Curiam negotiorum causa accersuntur, à Satellitibus in sede magnifica tum Colai, tum majoris subsellii Mandarini humeris portari solent. Habitus itaque Sino-Tartarici Imperatoris, ejusdemque supremi Consiliarii, is est, qui sequitur.

Quantum verò hic habitus differat à Sinensium Regum habitu, Lector facile ex illa Figura, quam primo loco in Charta Geographica Sinensis Imperii, ubi & reliquorum privatorum habitus singulis Provinciis proprios exhibuimus, colligit. Porro tempore P. Matthæi Ricci, quo Reges Siniæ dominabantur Imperio, supremi Tribunalium Colai & Mandarini differenti quoque habitu inuebantur, cujusmodi est is, qui sequitur, ubi vides habitum P. Matthæi Ricci magni Occidentis

P. Docto-

Eius Majorans olim fuisse gloriaruntur.

Situs membrorum coram Rege.

Abhorret à Sinensium monibus.

Venitus Regis & P. Adami Schall.

Sinicu habitus differt ab habitu Tartarico.

Doctribus proprium & peculia-
rem, quo P.P.N.N. ut plurimum
ante *Tartarorum* irruptionem uti so-
lebant.

Altera effigies est doctoris Pauli
à dicto P. Riccio jam dudum ad fi-
dem Christianam conversi, qui Vir
summi & perspicacissimi ingenii, uti
magnus erat Imperii *Colaus*, & sum-
mæ apud *Sinas* autoritatis, ita
quoque Christianam Religionem
mirificè, quâ voce, quâ scriptis
illustravit. Verùm cum horum vi-
tam, rerumque gestarum magnitudinem,
Historici Sinenses affatim
descripsierint, eanon iteranda duxi,
quare effigiem utriusque sub habitu
Sinico hic apposuisse sufficiet.

Rex verò seu magnus Monarcha
Sinarum ante *Tartarorum* irruptio-
nem, cum olim in tribunal procede-
bat, è loco superiore ad ingentem
fenestram, ceu numen quoddam se
conspiciendum præbebat; manu e-
burneam tabulam ad vultum conte-
gendum gestabat, nec non & aliam
tabulam dimidio cubiti latam, inte-
gro longam supra Regium diadema
frontemque, è qua tabula lapilli sum-
mi & inestimabilis pretiū ita in fila
inducti dependebant, ut frontem ac
vultum omni ex parte tegerent, &
intuentium oculis etiam præsentem,
affectata quadam divinitatis specie
subducerent. Color Regis, cæteris-
que omnibus interdictus flavus
est, è quo vestis ejus contexta est
ex variis ex aureo filo draconibus;
nec in veste solummodo Regia dra-
cones, sed & in Palatio universo,
valisque argenteis aureisque, & reli-
qua fupellestile, vel cælati, vel de-
picti visuntur, quin ipsa etiam tecta
ac tegulae flavum colorem & dracones
spectandos exhibit, ne quid in
Regio Palatio, quod regium col-
orem non præferat, appareat. Si
quiseum colorem, aut dracones in
proprios usus adhiberet, is utique
ceu perduellis poenis subjaceret,
nisi forte Regio sanguine prognatus
esset.

Ad foeminas Sinenses quod atti-
net, habent *Sinæ* hanc consuetudi-

nem. Plebei ac tenues uxorem sibi
pretio querunt, & quoties volunt,
eam vendunt. Rex verò Regisque
proles in connubiis, posthabitâ san-
guinis nobilitate, solam corporis
venustatem spectat. Sed nec prima-
tes ad hujusmodi aspirant connubia;
tum quod Regis conjuges & parum
posiunt, & inclusi Palatio suorum
conspicu in perpetuum priventur:
tum etiam quod deleut à connu-
bialibus Magistratibus habito, è mul-
tis paucæ ad Regias nuptias evan-
turi. Regis Uxor una primaria est,
quæ sola legitima dici potest, pre-
ter hanc Rex & Regni hæres alias
novem paulò inferiores ducit, &
deinde alias triginta sex, quæ om-
nes conjugali titulo gaudent. His ac-
cedunt numero majori pellices, quæ
nec Reginæ, neque Conjuges ap-
pellantur; sed ad vagam reservan-
tur libidinem. Primaria illa Con-
junx, sola mensæ cum marito assi-
det, reliquæ omnes, maximè extra
Regios proquinquos, ancillæ sunt
patrisfamilias, & legitimæ Conju-
gis pedissequæ, quibus in alterutrius
præsentia ståre, non sedere permit-
titur; quarum filii non suam paren-
tem, sed primariam uxorem ma-
trem suam vocant. Dici autem vix
potest, quam arctè in universo Re-
gno ex innata *Sinis* zelotypia cu-
stodian tur foeminæ, non dicam in
publico, sed vel maximè in privatis
ædibus; atque lege adeò inviola-
bili ad eam servandam obstringunt,
non solum eos, qui nulla sanguinis
affinitate ipsos tangunt, sed & con-
sanguineos, imo vel ipsos filios, ut
si pater ira percitus filium adulturn
obnonnullum delictum commissum,
solitâ poena plectere attenteret, is
non aliud asylum securius, quam
matris habitationem reperiat, ibi
enim tutus, & ab omni paternæ juris-
dictionis violentia immunis confiste-
re liberrimè poterit, alias nisi in hoc
casu nunquam. Sunt autem hujusmo-
di foeminarum habitationes ita dis-
positæ, ut neque videre alios, neque
ab aliis videre queant, unde & non nisi
raro illis excundi potestas concedi-
tur,

P. Matthaeus Riccius, Macerat. e Soc. Iesu
nominis Christianae Fidei in Regno Sinarum
propagator.

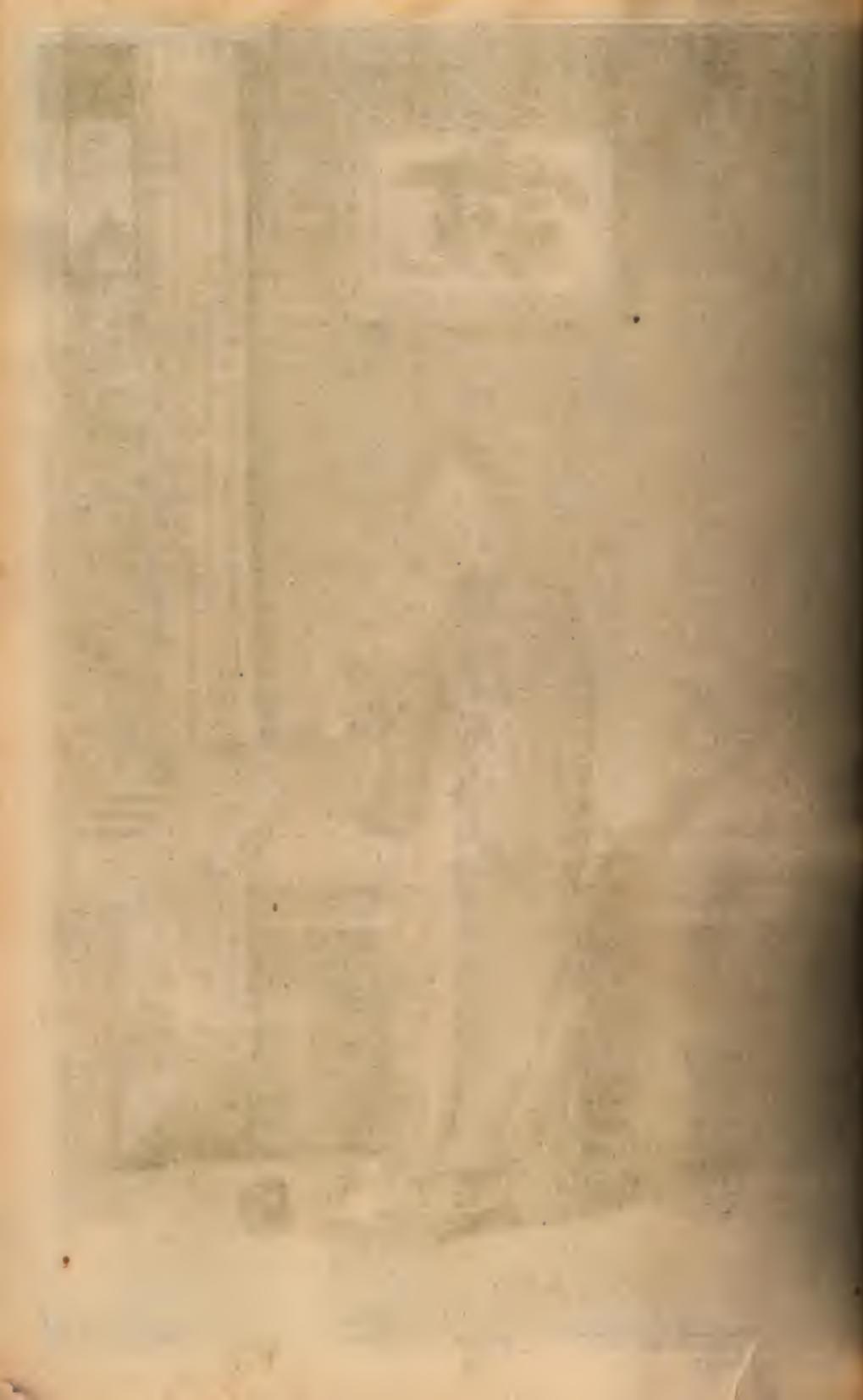
Lij Paulus Magnus Sinarum Colaus
Legis Christiana propagator.

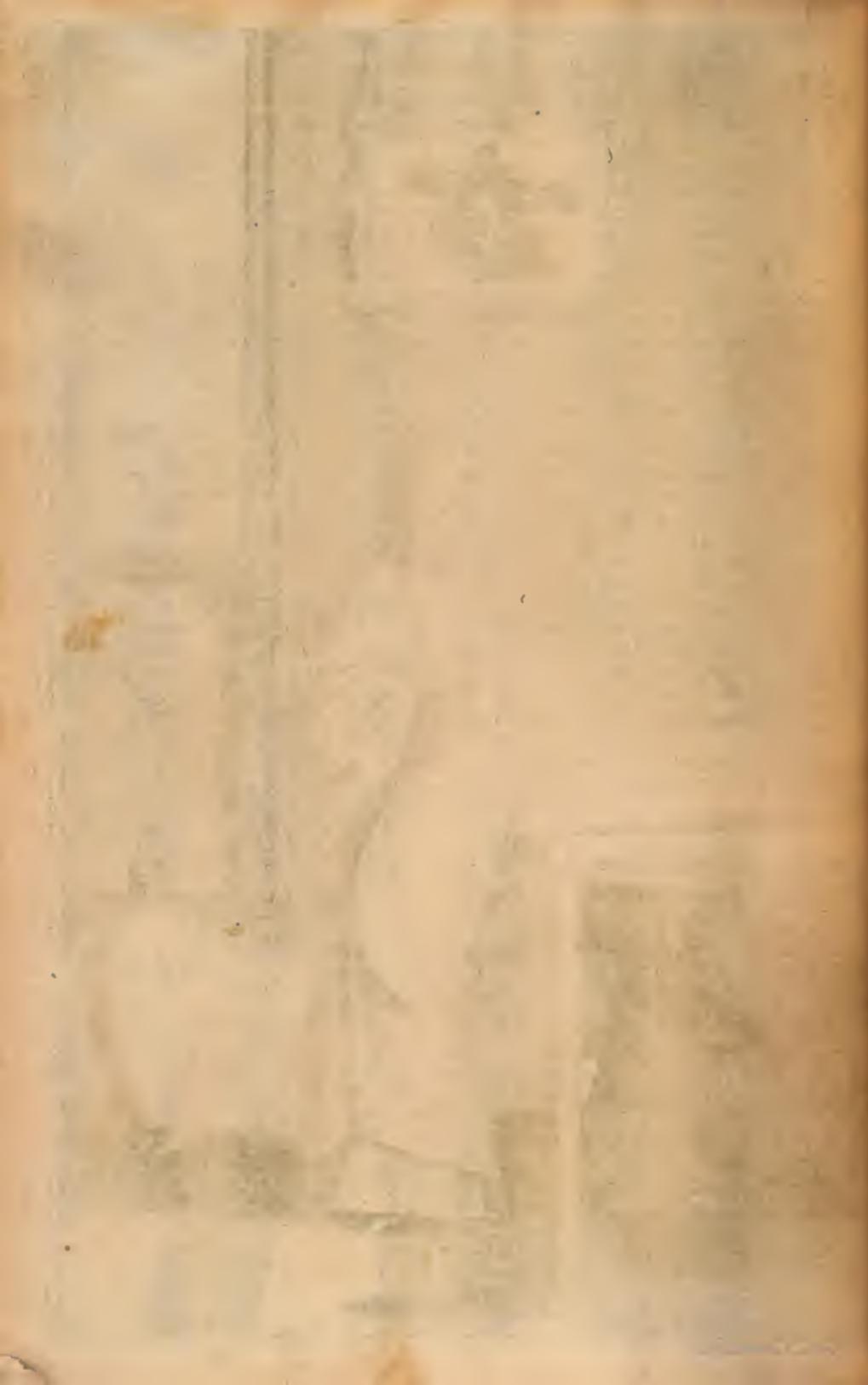
TOPEKA - KANSAS

死

tur ; quam si quandoque ex occurren-
te necessitate obtineant ; ita tamen ,
ad hoc data opera extructis sedilibus
iis includuntur , ut ne rima quidem ,
ad se manifestandas , relinquatur. Pul-
chritudinem earum *Sinæ* maximè tūm
ex pusilla statura , tum ex pedum par-
vitate æstiment ; adeoque quod no-
bis tortum , indecorum , monstrosum
que videri possit , id ii inter pulchritu-
dinis argumenta reponant. Unde
vel à prima ætate , vix natæ pedes
fasciarum involucris adeo arctè con-
stringunt , usque dum vivunt , ut sine
gravi doloris sensu incedere vix que-
ant , talibus tormentis detentæ. Si
ratio hujus rei ab ipsis petatur , aliud
respondere nesciunt , nisi quod hanc
consuetudinem ad se jam à bis mille
& octingentis annis derivatam fer-
vent , exemplo *Tachæ* conjugis Im-
peratoris *Chei* , qui ante octingentos
supra bis mille annos Imperium Si-
nicum moderabatur ; quamque ob ra-
ram & incredibilem pulchritudinem ,
inter Deos relatam putant , eaque
de causa Venerem Sinicam , jure dic-
cere & æstimare consueverunt ; & hu-
jus quidem venustatem , non aliunde
quam ex arcta pedum colligatione ,
& consequenti eorum parvitate or-
tam fingunt. Alii verò dicunt hanc

pedum coarctationem , ex lege Sa-
pientum institutam fuisse , ut foemi-
næ , non per publica loca vagari , sed
domi sedere discant , si non voluntari-
è , saltem pedum beneficio im-
peditæ.

Habitus tamen earum modestissi-
mus est , & gravitate plenus ; quo ita
obteguntur , ut præter faciem alia
corporis pars nuda non compareat ;
quod utinam in nonnullis *Europæ*
locis foeminæ sectarentur , certè de
puicitia multarum rectius agi vide-
remus. Caput variis fasciis , præfer-
tim nobiliores , (& qua in palatio
Regio degunt) precioso gemmarum
ornatu implexis involutum , mirum
capiti decorum conciliant , vestes
floribus , avibus , similibusque orna-
mentis contextæ , ad pedes usque
defluunt , ita tamen ut id , in quo
maximam pulchritudinem consistere
putant , non tegant. Cæterum tem-
pus fallendi gratiâ nunc catulis , mo-
do avibus , similibusque delestantem-
nis occupantur. Verùm ut Lector cu-
riosus verum nobiliorum foemina-
rum habitum exactius concipiatur , hic
earum , qua palatio Regio serviunt ,
foeminarum vestitum , à P.P.N.N. mi-
hi ex *China* asportatum , eo quod sequi-
tur schemate exhibendum censui.

C A P U T X.

*De modo , quo in conversione Sinensium N.N.P.T.
procedere solent.*

Sulla unquam in mundo
Monarchia secundum po-
litica principia rectaque
rationis dictamen consti-
tuta fuit , illam sanè *Sina-
rum* esse ausim dicere. In ea quippe
omnia tanto ordine distributa , com-
perio ; ut quemadmodum Literato-
rum seu Sapientum arbitrio & regimi-
ni substant omnia , ita quoque nihil
pæne in universo Imperio transfigitur ,
quod ab iis non dependeat ; neque

quispiam ad ullum dignitatis gradum
aspiret , qui literarum artiumque Si-
nicarum non fuerit quam locupletissi-
mè instructus ; quique per rigidum Li-
terariorum tribunalis examen ad aliquod
dignitatis munus cum dignitate ob-
eundum , (omni favoris & gratia pa-
rentum cognatorumque sepolito) prius
non fuerit approbatus ; tantoque quis-
piam majus digniusque officium conse-
quatur , quanto in Scientiarum notitia
politicesq; doctrina fuerit eminentior.

Atque tales sunt, quorum humeris tota Imperii moles incumbit, quos vulgo *Mandarinos*, seu præfectos Urbium provinciarumque nuncupant; qui tamen eo omnes ordine distributi sunt, ut nihil in universo Imperio accidat, quod per subordinatorum sibi *Mandarinorum* literas Regi non innoteſcat; cum verò Regis responſa

Res quæ-
cunque in
Imperio
accidunt
propediem
novit.

& dictamina apud omnes Legum vim obtineant, nemo est, qui supremi Dictatoris voluntatem sub pœna privationis dignitatis & officii (quo *Sinensibus* nil magis adverſum finiſtriusque accidere potest) protinus non exequi nitatur; nihilque adeò minimum in tanta Regni vastitate, quod vel machinas exterorum vel fidem & ſollicitudinem, vel etiam *Mandarinorum* in iis invigilando ne-gligentiam, aut denique reddituum rationem subditorumque oppreſſionem concerneat, contingat, quod per hujusmodi *Mandarinos Colais* primū & per hosce supremo Monarchæ propediem non innoteſcat; unde quisque impositum ſibi munus, nullo reſpectu neque ad cognatos quidem cæterosque amicos habito, incredibili ſollicitudine, nec non ſub constitutæ ipsis pœnæ formidine exequitur. Cum verò inter cæteras leges iſta caput obtineat, quā omnis exterorum in *Chinam* aditus intercluditur; quantum in ejus legis diſpensatione multorum annorum curriculis à nostris laboratum sit, tum ex ſupra à nobis expositis, tum ex *Hiftoria Sinensi* à multis jam conſcripta patet; Quæ tamen Divini Numinis gratia non niſi incredibili multorum annorum labore obten-ta, ſi non desperatam ſaltem diffi-cillimam Christianæ Legis prædicatiōnem, ob innumerous difficultatū ſcopulos reddebat; Linguæ videlicet omnium tam ad ſcribendum quam loquendum diffi-cillima imperitia, quam non apprime inſtructus extraneus nec latere poterit, nec in publico, ſine proditiōnis nota ob ſpicacissimæ gentis mores, ſine novo proſcriptionis aut tormentorum ſubeundorum evidenti periculo con-

verſari; cum non ex pronunciacione Sinicæ loquelæ duntaxat, verū & ex physiognomica vultu totiusque corporis *Europæi* conſtitutione, qua plurimum à *Sinis* diſtant, è veſtigio deprehendantur.

Nihil *E-ropans* in *Chinam* ſcili quin cognoſcarū la-tete potet.

Hisce experimento comproba-tis, mox conſtitutum fuit, ut nullis è nostris in iſtiusmodi expedi-tionem admittatur, qui prius Lingue Sinicæ, ſi non ſumma, ſaltem tole-rabili peritiā *Macai*, ubi data opera Magiſtri Neophyti conduci in hunc ſinem aluntur, fuerit inſtructus: & ubi jam ſufficienti lingue peritiā fue-rint inſtructi, nullum prorsus im-penſi laboris fructum ſperent un-quam, niſi primo rariſſimis ingeniī ſpecimi-nibus majorum ſubſelliorum *Mandarinis*, ſpiritus Apoſtolicī conſtantia unà ipsis juncta, ſibi de-vicerint: non hic Metaphysicarum ſpeculationum, quas non capiunt, non Scholasticarum ſubtilitatum ſtudium, aut ſublimioris Theorie ostentatio locum habet, ſed ſen-sibilium rerum ipsis incognitarum tum ad admirationem concitandam, tum ad *Europæi* nominis exiſtimationem comparandam, inſtituta ſpeci-mina ex Mathematica palæstra de-prompta prodenda ſunt; deinde Moraliſ Philosophiæ, cui ipſi de-ditiſſimi ſunt, documenta, non i-nanibus verborum ampullis, ſed op-timæ, exquisitæ, & innocentis vita, ab omnibus mundanarum præten-tionum deſideriis ſemotæ exemplo, ſicuti Apoſtolicos Divinæ Legis pro-pagandæ operarios deceat, compro-banda ſunt; ut tandem poſt præſcrip-tam ſibi ex doctrina exiſtimationem morumque integrityem, ad uberio-res & propriè intentos animorum convertendorum fructus progrediantur. Et uti Christianæ fidei dogma-ta ab ipsorum placitato cœlo diſfer-re videntur, ita dici non potest, quoṭ labores exanthlandi, quoṭ pe-ricula ſubeunda, ut Sacroſanctæ Legis noſtræ ejusque veritatis, dextre expositæ capaces reddantur; hic malaſtæ Vanitates, innumerorumque Deorum falſa & ficta numina confu-tan-

Lex prohi-ben-ſe-xero-rum in Chi-na adiutum ſuperatur.

Primeris rariſſimis ingeniī ſpecimi-nibus divini debent.

Vita ion-cen-tu-ri pre-lucendū.

Quanti la-bori ſub-eundi in perſuaden-da ſancti-bus lege Christiani.

tanda; hic ~~πλευρας~~ sive multarum uxorum conjugium, quo nil difficultius, argumentorum pondere destruendum; hic incomprehensa fidei nostrae mysteria, summa cautela & dexteritate iis inculcanda; & siquidem in multorum animis admittantur, id non tam nostrorum operæ & sudori, quām Divini Spiritus aspiranti gratiā cum primis adscribi potest & debet, adeoque tot mille milles ab 8o. circiter hinc annis, animarum conversio, non humana industria, sed dextrae Dei excelsi opus censeri debeat; quibus dum continuo insudant expeditionibus, quanta patientia opus, quām continua corporis castigatione desudandum; quot calumniae à Satanæ tantorum bonorum invidioso astu machinantis sint elidenda, legat qui volet Historiam à P. Daniele Bartoli noviter Italico Idiomate editam, & videbit, quanto & quām magno virtutum cumulo, quām imperturbabili Spiritus Apostolici ardore ad tantorum malorum perstitiones pro Christi amore sustinendas opus sit, donec tandem desideratis fructibus potiantur; atque adeò de hujusmodi istud

Corinb. 4. Divi Pauli scitè accommodari queat. Itaque in omnibus exhibeamus nosmetipos, sicuti Dei Ministros in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagiis, in carceribus, in seditionibus, in laboribus, per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, ut seductores & veraces, sicuti qui ignoti & cogniti, quasi morientes & semper vivimus, ut castigati & non mortificati, semper mortificationem Domini nostri JESU Christi in corpore nostro circumferentes, ut vita JESU manifestetur in carne nostra mortali. Et quoniam Divina Legis predicatione altas in Neophytorum cordibus radices agere sine librorum editione non poterat, hoc loco sānē veluti opportuno de iis agam; ut quantum operum suorum multitudo & varietate Chinæ profuerint, luculentius innotescat.

Catalogus Librorum à Partibus nostris in Chinensis Ecclesiæ incrementum conscriptorum.

Venerabilis Pater Matthæus Riccius Maceratenensis post S. Xaverium Chinensis Expeditionis fundator, post inumeros labores, pericula, persecutions, sequentes post se Libros in bonum Sinicæ Ecclesiæ reliquit: Et primò quidem ad Libros Sinenses quod attinet, ut specimen quoddam scientiarum ipsis incognitarum, ad devinciendo sibi animos Mandariorum, ederet.

1. *Mathematicam practicam* Arithmetica Clavii in lingua Sinicam translata. P. Clavii Sinici juris fecit, in quo & extractionis radicum methodum nunquam ab iis compertam docuit.

2. *Sex Libros Euclidis cum brevibus commentariolis ex Patre Clavio deceptis*, magno cum applausu à totius Regni curiosis receptos traduxit. Sex Libri Euclidis.

3. *Sphera*, juxta præcepta à P. Clavio, cuius discipulus fuerat, plenam expositionem, in lucem dedit, unā cum tabula longitudinum & latitud. Stellarum. Sphera P. Clavii.

4. *Geographiam in Mappa universalis*, dupli methodo ad Sinicum ingenium adaptatum, invisam in illum usque diem, unā cum historica Monarchiæ etiam Ecclesiastice, quām politicæ Regum morumque gentium per totum terarum Orbem vigentium relatione, ex quo primum Chinam non totum Orbem, sed minimam orbis terræ particulam esse, non sine rubore dicunt, ob tantarum rerum inscitiam sibi ipsis succentes.

5. *Philosophiæ Naturalis sive Physicæ egregium tractatum*; item Naturalium de quadruplici meteororum genesis.

6. *Gnomonicam, sive de horologis solariis construendis methodum*, de quibus nihil in China adhuc innotuerat, Sinico sermone illustratam.

7. *Astrolabii doctrinam ejusque construendi modum brevi & facilimethodo exposuit*. Astrolabio-graphia.

Musica.

Philosophia
Moralis.De Divina-
torix Artis
vanitate.Catechis-
mus Bellar-
mini.

8. *Musicam & fabricam Clavicymbali Europæi.*

9. *Philosophiam Moralem, in quo continetur tractatus de Amicitia, & 25 Conclusiones, quibus succum totius moralis disciplinæ, tum ad moderandas passiones, tum ad vivendum, juxta dilectam rationis regulasque vitæ benè beatèque transfigendæ, complebitur.*

10. *Opus decem paradoxorum, Liber tota China celeberrimus, quo primò de inutili temporis transactione; Secundò, de hujus transitioriæ vitæ miseriis; Tertiò, de mortis infallibiliter omnibus imminentis memoria; Quartò, de utilitate hujus considerationis. Quintò, de utilitate opportunè tacendi & loquendi. Sextò, de tribus pœnitentiæ finibus, & rationes, quibus quispam adjejunandum obligatur. Septimò, de examine conscientiæ quotidie instituendo. Octavò, de Paradiso & Inferno, quorum ille probis in præmium eternum, hic reprobis in penam cedit eternam. Nonò, de divinatoriæ Artis, qua in China nil usitatus est, vanitate & nocumento. Decimò, de malis, quæ ex divitiarum coacervatione avaritie studio dediti incurunt. Hi omnes tractatus ob apodicticæ veritatis limam, quâ poliebantur, non tantum magno in pretio & admiratione fuerint habiti, sed & commentariis summisque laudum præconiis ab omnium Literatorum eruditissimis, Leone & Paulo Neophytis, summo totius Chine emolumento illustrati fuerunt.*

11. Sed quod maximo animarum fructu universum Sinicum Imperium illustravit, fuit *Catechismus*, qui quantos in cordibus Sinensium sanctæ compunctionis de præterita perfidè transfacta vita motus concitaverit, non dico apud plebem, sed cui tan-toperè interest, apud maximos Monarchiæ Literatos, *Mandarinos, Colaos & Regii Palatiū Eunuchos*, ceterosque, vix explicari potest; siquidem fama Libri vulgata, cum exemplaria non suppeterent, in omnibus ferè Provinciis novis impressionibus liber ita longè latèque diffusus fuit,

ut non esset angulus, quo lux evulga veritatis Christianæ non pervaderet.

12. *Dictionarium Sinicum*, pro usu nostrorum, cuius exemplar apud me est, quod & libenter luci publicæ darem, si sumptus in eo faciendi superpetrerent.

13. *Veritatem præterea ex Sinico sermone in Latinum Historiam veterum Sinensium*, qua doctrina antique Philosophorum Sinensium dogmata tenebantur; eo fine, ut quæ in iis absurdæ, & à recto dictamine rationis aliena sunt, facilius confutari possent.

14. *Historia universalis* 27. annorum, quæ videlicet totum illud tempus, quo ipse in China moratus fuit, complebitur, quam postea P. Nicolaus Trigautius ex Italico in Latinum vertit, ac publici juris in Europa fecit anno 1620. P. Martinus Martinus auctam tandem publici juris fecit, quoad Reges ante Christi adventum.

Pater Nicolaus Trigautius *Duacensis Belga*, ut melioris notæ Linguaæ Sinicæ, quam indefessò studio sibi compararat, peritisimus, ita quam optimè de *Sinenium Christianismo* meritus fuit. Venit is primus ex *China Romam* anno 1612, expeditionis Sinicæ procurator, magno ubique ab *Europæis Magnatibus* honore exceptus, illucque redux novitate & raritate rerum *Chinæ* invisiarum, quas secum tulerat, magnam *Europæo* nomini existimationem contulit, ubi post dictam de *Sinica expeditione historiam Latinæ* editam, *Historiæ quoque Sinensis* 120 Voluminibus, quæ incredibili studio & labore evolverat, comprehensæ Epitomen, in qua *Regum tum ante, tum post Christum in Sineni Imperio gesta narrantur*, juris Latinæ fecit, quorum tamen quæ post Christum acta sunt historia utrum adhuc lucem viderit, ignoro. Leguntur hi Literarii ejus labores in quadam *Epistola ad Cardinalem Parmensem* 1627. data; ubi prædictum opuspræ manibus se habere jam omnibus numeris absolutum præloq; desti-

*Historia
universalis
Regum
chinae.*

P. Nicolaus
Trigautius
ejusque li-
bri.

destinatum àserit. In Lingua Sinica præterea impressit opus, in quo Calendarium Romanum quoad festa & solennitates Calendario Sinense per cursum Lunarem scitè sanè, magno Christianorum fructu accommodat. Laboribus tandem in vinea Domini fractus, magno Christianorum dolore & luctu, meritorum cumulo plenus satis cessit.

Successit hisce P. Jacobus Rho Mediolanensis, ubi & Cathedram Mathematicam summo honore, nec non cum ingenii laude multis annis coherestaverat. In Sinam cum Trigautio ex Europa reduce profectus, tantos drepent in Lingua Sinica progressus fecit, ut sive scripturam sive loquaciam attendas, in China natu videretur; unde præter ingentes fructus, quos ex conversione infidelium in Regno Sineni protulit, complura quoque opera lingua Sinicâ ad usum Neophytorum conscripsit.

1. Commentarium amplum & copiosum, supra Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam, duobus libris comprehensum.

2. Tres Libros de misericordia, & piis fructuosisque operibus Orationis & Eleemosynæ.

3. Admonitiones Spirituales S. Matri Therese, stylo exquisito conscriptæ, nec minori apud omnes estimatione habite.

4. Diarium sive Ephemeridem, qua indies novam meditandi materiam fidelibus subministrat, partim ex Sacra Scriptura, partim ex Sanctis Patribus depromptam.

5. De mortificatione & jejunio. Et uti individuus studiorum socius erat P. Adami Schall, ita quoque tanto studio in Reip. Sinenis emolumento incumbeant, ut non solum ad stabiliendam in isto Regno Religionem Spiritualibus in animarum salutem directis opusculis, sed & studiis Mathematicis mirum in modum promoverent, dicuntur, uti ipsem in quadam Epistola meminit, ultra centum de hujusmodi disciplinis opuscula communis studio concinasse. Et

Pater Rho quidem jam in pleno laborum potissimum Calendarii emendationis cursu, incognito morbi genere invatus, intra paucos dies ad meliorem vitam, magno ejus, qui merita Viri norant, desiderio post se reliquo, obiit. Vir fuit Apostolico Spiritu plenus, incredibili in adversis animi constantia, quemadmodum ex iis, quæ in Regno Sciamsi, cujus Ecclesiæ fundator jure dici potest, summo animarum lucro præstítit, luculenter patet.

Sequitur modò P. Alfonso Vagnoni Taurinensis in suburbano loco, qui Truffavello dicitur, splendidè familiæ Vagnonie natalibus ortus: hic repudiatis Mundi vanitatis, simul ac in Societatem nostram receptus, mox Chinam quoque impetravit, quam tandem anno 1605 ingressus, tantos in lingua peregrina progressus fecit, ut omnibus esset admirationi, tanto animalium lucro, ut qui in Provincia Chianœ non nisi 25 Christianos repererat, post ejus à perfido Eunicho Xin intimatum exilium 8000 Christianorum, & ex his summos quoque Literatos & Mandarinos reliquerit: tantà verò sanctitate preluebat omnibus, ut non solum apud Neophytes, sed & ipsos idololatras in summa veneracione esset; in Christianæ charitatis obsequiis, omnibus omnia factus, donec post 35 annos in Sinica expeditione transactos tot laborum, periculorum, persecutionum pro Christo toleratarum coronam gloriae, uti piè credimus, meruit, in Chianœ 9. Aprilis 1640. Libros complures in Chinensis Ecclesiæ bonum scripsit, & sunt sequentes.

1. Septem volumina de vita Sanctorum, & Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Anachoretarum, Virginum, Viduarumque.

2. De Mysteriis Incarnationis, Passionis, Mortis, Resurrectionis Christi Domini Redemptoris nostri.

3. Vita & Miracula Beataissime Virginis Deipare.

4. De quatuor Novissimis.

5. Duilibri de liberis benedicandis.

6. De

cinnata de variis mat- teriis & ar- guuentis.

P. Alfonso Vagnonius.

Laus P. Vagnonii.

Libri quos edidit P. Vagnonus in lingua Sinica.

6. *De amore virtutum Christianarum.*

7. *De imitatione Sanctorum.*

8. *Decem consolationes, opposita decem tribulationibus.*

9. *Tractatus de principio & fine Mundi.*

10. *De bono Regimine omnium statuum juxta quinque ordines Sinis in Morali Philosophia usitatos.* Liber uti magno rationum pondere viget, ita in pretio paßim habetur ab omnibus.

11. *Philosophia Moralis, quæ civilem & œconomicam comprehendit, eximis similitudinibus & apophthematicis illustrata.*

12. *Philosophia naturalis de Mitis imperfeciis, id est, de Meteoris eorumque causis.*

13. *Sphæra Mundi egregia methodo tradita, & ad animarum utilitatem exposita.*

14. *Dialogus de variis materiis, Physicis & Moralibus, amena historiarum exemplorumque narratione illustratus.*

Omnium deinde operum præstantissimum fuit vivum exemplar virtutum omnium, quibus in se expressis magna omnium ædificatione semper præluxit.

Sequuntur modò ii, qui & *Euro-
pæorum curiositati suis operibus præ-
fuerunt*, quorum primum fuit *Du-
plex P. Trigautii Historia universalis*, deinde *P. Joannis Terentii Plinius Indicus*, de quibus suprà aëtum fuit. Postea *P. Alvarus Semedus Lusitanus Historiam Sinensem suorum temporum curioso scrutinio in lucem edidit*. Successit huic *P. Philippus Mar-
nus*, que & eruditè *Japonie, Chinæ, Tonchini, Lai, Cochinchinæ histori-
cum opus ultimò edidit*.

P. Michael Boimus Polonus, qui *Floram Sinensem Viennæ, id est, plan-
tarum, fructuum, florum & nonnullo-
rum animalium historiam insigni ima-
ginum apparatu luci Europæ dedit*; Et unum de *pulsibus infirmorum, qui-
bus Medici Sinenses in morborum no-
titiam admirando sanè artis specimine
deveniunt*, qui tamen utrum lucem

adhuc viderit, nondum mihi innotuit.

Non dicam hic de *Annaib[us] Si-
nenib[us]*, Literisque ad diversos ex
China tum ad superiores, tum ad ami-
cos particulares de rebus *Sinenib[us]*
conscriptis, quorum non est numerus.

Quos tamen omnes longè supera-
vit *P. Martinus Martinius Tridentinus*, quem suprà laudavi, qui *Alian-
tem Sinicum*, opus magnum & admirabile, in quo uti nihil earum rerum,
quæsive mira Naturæ artisque opera,
līve morum Religionisque rationem
species, desiderari possunt, omisit,
ita quoque magnam incognitarum
rerum ubertatem in eo *Europæorum*
curiositati reliquit; à Joanne Blaeu
Amsterodami, magnifico sanè 16.
Mapparum Geographicarum appara-
tu, quo universam Sinici Imperii
Chorographiam ante oculos ponit,
editum; cui adnexuit & *Historiam de
Bello Tartarico*, in quo formidandos
rerum successus & inauditas revolu-
tiones, veluti in speculo quodam
omnibus Regibus & Monarchis ob-
oculos posito scitè descripsit.

Atque hæc sunt opera, quibus *Chi-
nam Societas nostræ Patres indefessi
Legis Christi prædicatores innumerarum
animarum lucro, non verbo
tantum & exemplo, sed & pennâ il-
lustrarunt*; quæ ab omni conditione
hominum tanta aviditate fuerunt ac-
ceptata, ut non solum deficientibus
Exemplaribus, multoties subierint
prælum, sed & primi ordinis Literato-
rum, quæ *Mandarinorum*, quæ *Colao-
rum*, commentariis exquisitissimo stylo
conscriptis, magnis Christianæ fi-
dei Encomiis in universi Imperii fines
divulgata fuerint; ut hoc pætro, quo-
rum præsentis instruzione & Divini
verbiprädicatione frui non licet, il-
los ex fructuosis operibus veluti pre-
sentes attenderent, & traditæ doctrina
cælestis documenta altiori cordis
recessu conderent; undè forsitan, utrum
plures ex hujusmodi operum lectione,
quam præsentium Patrum in-
structione veri Dei notitiam con-
secuti, Ecclesiæ se aggregarint, mori-
tò quispiam dubitare possit? Hoc
constat, multos ex lectione interio-

Annæ
Sinici.
Literæ par-
ticularum.

P. Martinus
Atlas Sina-
cus.

De Bello
Tartarico.

Commen-
tariorum in di-
ctos libros
à Doctori-
bus Sinen-
sibus com-
punctati.

*Historia
P. Alvari
Semedi.*

*P. Philippus
Marinus,
ejus His-
toria Tunchi-
nensis.*

*Flora P.
Michaelis
Boimi.*

*De Doctri-
na pulsiūm
iāpud Sinas
in uſu.*

ri Divini Spiritus radio percusso, ad eos quorum Libris tantoperè profecerant, cognoscendos, tum dubiorum proponendorum causa sese contulisse.

Libri itaque, qui anno 1636. lingua Sinica à Patribus conscripti fuerunt, ad 340 partim in Materia Religionis, partim circa Moralem, Naturalem & Mathematicam doctrinam editi numerantur.

Etenim cum crescente fidelium multitudine, Patres tanto numero impares, omnibus satisfacere nequirent, hinc salubri sanè consilio prodidit Catechistarum institutum. Sunt autem Catechistæ viri qui jam in Christianæ Legis mysteriis multum exercitati, nec non Spiritus Apostolici fervore, zeloque animarum ardentes aliis viam ad salutem demonstrare norint; nec facile ad istiusmodi muneris gradum admittuntur, nisi virtutis solidæ & sanctioris vita specimen jam à multo tempore præbuerint: Horum officium est, circumire vicos & platoeas, ut si vel infantes alicubi projectos neglectosque quacunque occasione data, invenerint, sacrâ lymphâ tingant, verbo & exemplo vite rudiiores ad veri Dei cognitionem adducant, opuscula Spiritualia non habentibus communicent, dubia occurrentia dissolvant, & hoc pacto

Christo lucrificiant. Et cum in Ecclesiis nostris Christianæ fidei elementa in magnis tabulis pulchris characteribus exposita, parietibus paßim appensa spectentur, Catechistarum est, certodieci tempore, quo Gentilium curiositate allectorum confluxus fieri solet, in Ecclesia expectare; & cupidis inscriptionum veritatem explicare, falsorum Deorum vanitates ostendere; deinde ad ulteriorem instructionem domum invitare; quorum operâ dici vix potest, quantum animarum quotannis lucrum Ecclesia Dei accedat, obliganturque quotidie Patribus, qui iis in locis superioribus agunt, eorum, quæ eo die præstiterunt, rationem reddere.

Verum ut modum & rationem videat Lector, quo primò tum nostri, tum Catechistæ mysteria Fidei Gentilibus & Idololatriis proponunt, hic ex opusculo, quod ipfi Divine Legis compendium vocant, principales fidei articulos, de Deo Uno & Vero, de præmio justorum, malorumque poena conscripto, subjun gere vñsum fuit.

Nota Lector, quod uti lingua Sinica toto ut ajunt cœlo à nostra Latina differt in modo loquendi; ita quoque non miraberis Latinam interpretationem de verbo ad verbum factam ita tortam & inconcinnam esse.

Sino-Latinum

Divinae Legis compendium.

Sinicè.

Tiēn chū xīn xiaōiō jēn.

- I. *Hoē uén, Tiēn chū guēi hō?*
Tui' yuē. Tiēn chū fì tā, ciē sem. Tiēn, sem tī, sem xīn, sem gīn siū uán uū chi' tā chū fāi yē.

Latinè.

Divinae Legis compendium.

- I. Fortassis quis interrogat, **D E U S** quid dicitur? Respondet. **D E U S** non est aliud, nisi Gubernator omnium rerum, simul etiam omnium rerum magnus Gubernator & Dominus, qui fecit Cœlum, qui fecit Terram, qui fecit Spiritus, qui fecit homines.

Q

Cœlum

2. Tiēn, tī, gīn uū tiēn uū, ûlh
heū yē: cē tiēn tī gīn, uū chī
tiēn, pī yē yē cō chū cāi yē sem
chī.
3. Kai uān uū pū nēm cū chīm
kial yē, sō j̄ chīm chī chē jū leū
lāi fām uū pū nem cū kī, pī chīm
iū cūm ciām chī xēn,
4. Cē tiēn tī jīn uū ngān nēm cū
cāo, cāo chī chē cī sō guēi tiēn
chū iē. jō xi chīm pūēn cū, tēm
guēi xiō cū
5. Iē cāi yēu tiēn tī chī heū, kai
yēu fū mū sō sem ûlh j̄ kī guēi
kai hoēn tān sem tiēn tī jīn uū,
chē tā ngāj.
6. Hoē yēu tiēn tī jīn uū kī iūe
· tiēn chū ûlh sem can uēn: cū tiēn
chū yēu xūi sem hū? Tūi yēu,
tiēn chū nāi.
7. Vān uū chīxēi iuēn jāyēu sō
yēu sem, cē fī tiēn chū j̄ kai uū,
hoē yēu xī chīm ju cāo mū niāo
xēu hoē yēu.
8. Xīûlh uū chum jū tiēn tī xīn
kōe kī jīn chī līm hoēn goē tiēn
chū uū xī uū chum ûlh nēm xī
chum uān uū chē.
9. Vū tiēn chū cē uū uū j̄ pī jū yē
cō xū kī hoē qōo chī yē kō can kāi
yēu kēn ûlh sem uū kēn cō kiatuū
nāi.
10. Chī xū chī xēn, cū uū iā xēm
sō yēu sem yē. Tiēn chū kī xītēn
uū chī kēn tī hōyēu sem hū?

2. Cœlum, terra, homines, (omnesque) res anteā nihil erant , & posteā fuere : ergo ante Cœlum , terram , homines , resque omnes , anteā necessariō fuit aliquis Dominus , ut crearet illa.
3. Quia omnes res non possunt ex se fieri , omnes habent id à ex quo ipse factæ sunt , vel suū factorem ; sicuti turres & domus non possunt erigi à scipis , necessario perficiuntur artificis manu.
4. Ergo Cœlum , terra , homines & creature , quomodo possunt à scipis creari ? auctor rerum illarum igitur est , quem nos nominamus Deum. Si homines seculum nominant Pūēn cū , aliosque similes , & faciunt primum avum (parentem)
5. Etiam isti fuere postquam fuit Cœlum & terra , omnes habuerunt Patrem matremque , à quibus progeniti sunt , & de ipsis facere Creatorem Cœli & terræ , hominum , rerumque , est magnus error.
6. Dicit quis. Cœlum , terra , homines , resque quandoquidem dependent à Deo in sui creatione , audeo querere : iste Deus , à quo dependet in sua creatione ?
7. Respondetur. Deus est prima rerum radix & principium , si haberet dependentiam in sui creatione , eo ipso non esset Deus : [Etenim res vel habent principium & finem , sicuti herbæ , arbores , volatilia reptiliaque , vel habent principium & non finem , sicuti , cœlum , terra , Angeli , diaboli , & hominum intellectivæ animæ , solus Deus est sine principio & fine , & potest dare principium & finem rebus omnibus .
9. Si non esset Deus , non essent aliae res creatæ . Exemp. gratia . Unius arboris flores , fructus , rami , folia & truncus , omnia ex radice generantur , si non sit radix , eo ipso reliqua non erunt ; sed .
10. Perveniendo ad arboris radicem , omnino non est alia radix , ex qua nascantur vel procedunt . Deus quandoquidem sit radix & fundamentum rerum omnium , ex qua alia re potest ipse prodere ?

Deus

11. Tiēn chū cù sem uán siēn cāi
pí tiēn tī, kōd sem uú liú chī chū
cūm jēn héu hoá sem yē nān yē niú
nān nām iā tām.
12. Niú mīm ngē uā ciē gū úlh jin
uú fú mū úlh guèi uán mān chī
juēn, cù kí iñ, pù kiú siēn sō pù sē
kiái yēu.
13. Fú mū sō sem ulh pù miēn cāo
chī hoái suý Tiēn chū kí xùi tiēn
ti gín uú chin chū, yeú sem uán
uúy
14. Guèi gín iúm cē, ngù gín ngái
kim tiēn chutam gēn chī lī iè, pú
ngái kim, pien tētā siú. Pí xoam
cān sem cō lh
15. gū xé chī y chī kiaó chī jō guèi
gū chè pù ckt xím fú mū, pié
guéj chī pú biaó gū lh té tā guí
hoám tici.
16. Chū xí gín tā fú mū, lh cō pú
ngái kim chī hū, gā uán uú chī chū
kí min cē, xí gín chī sú y guèi
kiái j
17. Fú gín püen yeú hoén pē leām
tuōn kí pē sut hoái lh sú, kí hoén
chum pú ném miē, kai' xí xám
chī hoén yéu sán tem.
18. Hid sém yue, sem hoén ciē gao
mū chī hoén yé fú hoén fú gao mū
y cem lh chám, gao mū, pí can
tuōn cù cão.
19. Ki sni siào miē yén chān tém
yue kiō huén, ciē kín xén chī hoén
cù hoén ném fú kin xén sem chám
lh yeú sú
11. Deus cum primum res omnes crea-
vit, initio divisit Cœlum à Terra,
creavit omnes species rerum, posteà
creavit masculum & foemina; mas-
culus vocatus est Adam,
12. Foemina vocata est Eva, isti nem-
pè duo homines non habuerunt pa-
trem & matrem, & sunt primi pa-
rentes omnium populorum, reliqui
omnes (uti Fó ki) sine exceptione
eorum quos faciunt, immortales om-
nes habent,
13. Patrem & matrem ex quibus nati
sunt, & non potuerunt evitare,
quin citius aut tardius corrumperen-
tur morerenturque. Deus quando-
quidem est Cœli, Terræ, hominum,
rerumque verus Dominus, simul
etiam creavit omnia,
14. Ut essent ad hominum usum, con-
sequenter nos homines omnino con-
venit amare & venerari Deum, non
amando & venerando, statim ma-
gnum scelus committitur. Exemp.
gr. par parentum producunt fi-
lium,
15. Nutriunt illum, vestiunt, erudi-
unt, si filius nescit honorare pa-
trem & matrem, certè dicitur ino-
bediens, & gravissime peccat, quán-
to magis cum
16. Deus sit summus hominum parens,
non convenit non amare & revereri
illum. Quandoquidem jam declara-
tum sit, quod Deus Dominus rerum
omnium facile est explicare res homi-
num hujus saeculi.
17. Iste homo naturaliter habet duas
partes, animam & corpus, illius
corpus eti si corrumpatur & moria-
tur, ejus anima usque in æternum
non potest extingui, etenim in hoc
saeculo animæ habent tres differen-
tias.
18. Ordo infimus dicitur anima ve-
getativa, videlicet anima herba-
rum & arborum, ista anima adjuvat
herbas & arbores ad vivendum &
crescendum, herbæ & ligna præcisæ
exsiccantur.
19. Eorum anima sequitur extinguitur-
que. Medius ordo vocatur anima sen-
tiva, anima videlicet volatilium &
reptiliū, ista anima dat facultatem vola-
tilibus

20. chī yī lh mü xi tām, y kēu pi tān
biēu y chī ti° kiō tām jām iān pū
nēm lān, chī sū lh hoēn
21. [y miē yēn
xām sēm yüē lim hoēn ciē gēn hoēn
je, gū kiēn hān sēm kiō lh hoēn
chī nēm, xi y nēm fū gēn sēm
chām. Kiē chī kiō, lh yēu sū chī
nēm piēn chūm lī, y hm uān sū
kixin sū sū lh fū lim, hoēn yūn
cūn pū miē; kū xi kiēn gēn sū pā
sū gēn, pū pā sū mēm xeū, chē yēn
gēn sīm chī lim nēm kiō gēn sū chī
hēu, xān yēn vī sū.
22. 21. Supremus ordo dicitur Intellectiva anima, videlicet hominis anima. Ista simul complectitur vegetativæ & sensitivæ duarum animalium facultatem; idèo potest dare facultatem homini vivendi & crescendi: simul etiam sentiendi; insuper dat illi facultatem discernendi omnem rationem ad discernendas omnes res, ejus corpus etsi moritur, tamen ejus anima perpetuò conservatur nec extinguitur: Ideò hujus saeculi homines tantum metuunt mortuos homines, & non metuunt mortua animalia. Oritur id ex naturali discursu hominis, ut possit advertere post mortem hominum: Iusuper hominis anima non mortua
23. Chī hoēn cāi kō kīu lh kīn xeū
hoēn ciēn sān uū kō kīm ngō yē.
Kī chēgēn hoēn pū miē, yēu pū
cō sūn lān.
24. Hoē lō tāo chī miēuxue im chī
sēm ciēn gūeī xēn iū gūeī ngō kī
hoēn cō y sū hōu fū tiēn chū xīn
pēn tīm yēn
25. Chū fuēn chū sō, kt yē cāi xām
lh yēu uān sō, gīl sōgūeī tēn tām,
xām xēn chī sō yē: kt lh gāt hiā,
lh yēn.
26. Vān kū, ciē sō gueī tī yō, fā
ngō chī sō yē, kai tiēn chū chī
cūm, uū xēn pū xām uū ngō pūfā:
gēn hiēn xi.
20. tilibus & reptilibus vivendi & crescendi, simulque facit, utilla per aures & oculos audiant & videant, per gustum & nares gustent & olfactant, per cætera corporis membra sentiant dolorem & pruritum, sed tamen non possunt discurrere & ratiocinari; & dum moriuntur, & anima extinguitur.
23. Permanet, & idèo potest timere, anima autem reptilium totaliter dissipatur, nec potest nobis terrorem incutere. Quandoquidem scimus, hominis animam non extingui, simul non convenit credere transmigrationis errorem; convenit scire tempore vitæ facere bonum & malum; Hominum animæ singulariter post mortem eunt ad Dei judicium, ubi determinatum habent
25. Suæ mercedis locum, unus locus est supra, & habet omnem felicitatem, scilicet qui dicitur Cœli aula, id est, remunerandi bonos locus; Secundus locus est infra, & habet
26. Omnem amaritudinem, videlicet qui dicitur terræ Cancer puniendi malos locus: etenim Dominus est summè æquus, nihil est boni, quod non remuneretur, nihil est mali quod non puniat: Nihilominus in præsenti saeculo

27. *Té yèu gúeìngó lǐ fú quì ngàn
lò, chè guì xén lǐ pín, cien cù
nán chè, xēnài tiēn chū tāi kí gìn
chī sù gēn.*
28. *Héu jiù xén hoén lǐ xīn tiēn
tām xéu uú kíum chī fō cíu ngó
hoén lǐ chī tí iō, xéu uú híum
chī hím yé sù uú*
29. *Tiēn tām tī iō chī xám fā yá páo xí
gín sò guéi chī xén ngó kí pú uám
léo xengín, pién yá léo ngó gín,
hó*
30. *Té guéi tiēn chū chī cùm hú. hoé
yue: xén ngó chī páo yé yèu bién
xí? hó jú yuē xé lim xén ngó chī
páo bién.*
31. *Tái iō xím héu, cē iù gín pú clí
xín héu chī yín, hó yé tiēn xám
chī yèu chū, hú cù chám yèu fán yá
chè*
32. *Tú gāi hó kien nán yá chím kí
tiēn, lǐ kiáti kí héu. xún tī chè
múm kí fü chī kiám, yá chéu iú
uám lǐ kiúen kí*
33. *Lái yé yó yèu guéi xén chè lǐ pín
cién xú nán hoé nài yú guéi, xén
chī chum yèu siào quó ngó kú tiēn
chū yá xi*
34. *Hién páo chī chī sù héu cē jú
cicún fü chī yú yùm hiam chám
ló yá yèu gnéi chè lǐ fü quei ngàn
ló nài yú*
35. *Hím ngó chī nái kién yèu vī xén
kái lién chū yá xám chī kié kí sù
héu cē hién xín yú chī, iú yùm
xéu uán*
27. Sunt aliqui qui operantur male, & sunt divites, honorati, quieti & laeti; sunt qui operantur bene, & sunt pauperes, contempti, calamitatibusque oppressi, certum est Deum expectare ejus hominis mortem, &
28. Postea accipere boni animam, & assumere in Cœli aulam, ad frumentum perpetuâ felicitate & accipere mali animam illamque dimittere in terræ Carcerem, ad recipiendum sine fine supplicium. Si concedamus non esse Paradi si & inferni præmia & supplicia, ad remunerandum sæculi homines, qui faciunt bonum vel malum, quomodo non decipiuntur boni? & meliori sorte fruuntur mali? & quomodo potest dici Deus summi justus? Dicet aliquis: boni & mali merces estne etiam in præsenti sæculo? quomodo se res habet? Respondetur, Supponamus eos qui recipiunt boni & mali remunerationem, omnino expectant usque post mortem, eo ipso indocti homines ignorabunt eam quæ post mortem est remunerationem, & quomodo probabitur illis supra Cœlum esse Dominum; ideò frequenter qui violent justitiam,
31. Incurrunt in calamitates, pericula, & labores, ut emendent præterita (peccata) & caveant à futuris, Qui obediunt rationi, accipiunt benedictionem descendenter, ut respondeatur illorum præteritis benefactis & stimulentur ad futura. Si quis verò benefaciens sit inops, inhonoratus, plenusque laboribus & calamitatibus, fortè ideò contingit, quia inter bona opera habent modicum quid mali; Ideò Deus cum istis
34. In præsentia illum castigat: post mortem verò, introducit in perfectæ felicitatis locum ad perpetuâ frumentum felicitate. Si qui operantur male, & tamen sunt divites, honorati & juxta sæculum beati, hoc ideò contingit, quia inter male operandum mixtum habent quid boni, ideò Deus istis præsentibus felicitatibus illos remunerat: Post mortem

36. Kù yì gìn yō mièn hia tì yō xeá
nán xù, lò tè xám tién tám biam
van sū pié yáo san kién kí yé yáo.
37. Chì gìn tién tám chì chù cié
tién chü yé xí gìn hië chü tág
chì uö, sién yáo gìn kí uochl.
38. Chù fan cò jö [chá : hoám uí
chì tién chü ném xám jú uán fó
chì sò kí lò jáo biào sè tién tám
chì lú cié iuén chü chì sáo.
39. Tè xí gìn pú chì sò yō uám chì
lú cè pú sè chil ló uí chì tién tám
chil lú cò chí chì fú kí sán pié
40. Táo hién sò yì chì kái gìn sui yì
chì sò yō uám chil lú jö gáu kiâ hién
gò lò pú chö him kiuë pú sè tao.
41. Cé yō xám tién tám uán fó chì
chü pié sín him tién chü xím kíao
chitsuy. Hoë yue
42. Tien chü nài tién tí gìn [uu
chì chü lò kí táo guëi chím táo
piñ guëi tién tám chil lú. jí tè uén
mím kín yó çum çu tién chü xím
kíao jú.
43. Hô cè iò? tui yue yó çum x'í m
kíao chè pié yéu leam y kí tám fal
iú chím sín sum kín tién chü
guëi kín nài tién
44. Ti' gìn uö chì cum chü lò sem
uán uö y iám ngù gìn ché kí jú
gáu iú cu puén gìn chì lám hoén, y
mièn hia

36. tem autem, deturbat profundissime
obscurum in carcerem, ut perpetuo
recipiant omnem Amaritudinem.
Hujus seculi homines si desiderant
evitare ut non descendant in Infer-
num ad ferenda omnia tormenta, &
ut ascendant in Cœlum ad fruen-
dum omni felicitate, omnino neces-
sariæ sunt tres res. Primum est nece-
ssarium, Cognoscere Paradisi Domi-
num, nempè Deum. Homines hujus
seculi ad habitandum in aliena do-
mo, prius necesse est, ut cognoscant,
eiusdomus Dominum, tunc possunt
intrare & morari: Quanto minus
nesciens quas Cœli Dominum, po-
terit ascendere & intrare in universæ
felicitatis locum. Secundo necessa-
rium est, scire iter ad Cœlum, ni-
mirum Dei Legem.
37. Homines hujus seculi neficientes
ad id quod tendunt iter, eo ipso
non possunt eò pervenire, & nescis ne
aliquis in Cœlum iter, poteritne illuc
pervenire?
38. Tertio omnino necessarium est,
incedere per illud quod jam sciunt,
quia homo eti sciat iter quod ipse
desiderat tendere, si tamen domi
otiosus sedeat, & non exeat ad pro-
grediendum, nullo modo poterit
pervenire.
39. Simili modo qui desiderat ascen-
dere in paradisum omnis felicitatis
locum, omnino necessarium est, ut
faciat Divinæ Sanctæ Legis opera.
Dicet quis: Deus est Cœli, Ter-
ræ & hominum rerumque Dominus,
& ejus doctrina, simulque est ad
paradisum iter: Jam hoc clare au-
divi & intellexi: nunc desiderio
sequi hanc Dei Sancti doctrinam,
qui
40. Ergo id potero? Respondetur,
Qui desiderat sequi sanctam Le-
gem, debet habere duas intentio-
nes: Prima intentio consistit, ut cor-
de perfecto veneretur Deum, quia
ipse est Cœli,
41. Terræ, hominum, rerumque uni-
versalis Dominus, & creavit omnia
ut nos nutritret. Secunda consistit in
providendo propriæ hominis animæ,
ut evitetur descensus.

45. *Tí iō xuān cù lō ném xám
tiēn tām hiam uān fō gēn yō sē
èu y pié yáo sān sú kí yé yáo him
tiēn chū.*

46. *Quēi kiái kí lō yáo sín tiēn
chū sú cím kí sán yào lim xím
xùi tiē çien fá.*

Tiēn Chù xě kiái.

1. *Tí kíñ çum yē tiēn chū uān nō chí
xám.*
2. *Lō. uú bù tiēn chū xím mím y fá
chái xi.*
3. *Sān. xiu cheñ lì chí jé.*
4. *Sú. Hiáo kí'm fú mū.*
5. *U. uú xă gin.*
6. *Lö. uú hím cié jn.*
7. *Ciē. uú tēu táo.*
8. *Pá. uú vám chím.*
9. *Kiēu. uú juen tā gín q̄t.*
10. *Xē. uú tān tā gín fái uō.*

*Téu xě kiái çum quēi lō chè lō yé :
ngái mū tiēn chū uān nō chí xám
iú fú ngái gin jú kí. jú çai sié
tiēn chū kiam iú, lim pü xi çuñ
xeu xún chè xim tiēn tām xeú
fó. nié chè tó tí iú, kiái kím y
xám chū tuōnié tā leò lō jú iō cín
chí tiēn chū chí táo pié yáo sí
quān tiēn chū xé y chū xú kié chí
kiáo tām tinh sī lai chüen kiáo sién
señ kiám kiái; fām cò leao ú uú
y, lō gū uí kó y yén súi çin yén.*

45. In infernum ad recipiendum omnes amaritudines, & obtineatur ascensus in Cœlum ad frumentum omni felicitate. Qui desiderat hoc obtinere, tria sunt necessaria. Eorum primum est servare Dei præcepta.

46. Secundum est, Debet credere Dei res. Tertium est, Debet recipere S. Baptisma, & lavare prærita peccata.

Dei decem Præcepta.

1. Honorare & venerari unum Deum super omnia.
2. Non nominare Dei Sanctum nomen ad proferendum inane juramentum.
3. Observare festos dies.
4. Obedire & honorare patrem & matrem.
5. Non occidere homines.
6. Non operaberis fornicationem.
7. Non furaberis.
8. Non temerè testificaberis.
9. Non concupisces alterius hominis uxorem.
10. Non concupisces alterius hominis opes & res.

Decem præcepta quæ sunt ad dextram, summatim sumpta reducuntur ad duo tantum: Amare Deum super omnia, & amare homines sicut seipsum. Hoc est quod antiquitus Deus è Cœlo docuit, & præcepit, ut per omnia sæcula honorarentur servarenturque. Obedientes illis ascendunt in paradisum & accipiunt felicitatem. Contrariantes descendunt in infernum, ubi tormentis afficiuntur; Superiores Articuli tantum modò sunt compendium. Si quis desiderat absolutam habere scientiam Legis Divinae, necessarium est, ut studiose incumbat studio omnium Librorum tractantium de vera lege Dei, & ire ad templum Christianorum ad audiendos ex Occidente venientes Legis Magistros, disputantes & expliqueantes, tunc poterunt intelligere sine dubitatione, & istud non potest brevibus verbis absolviri.

Vides

Vides itaque Lector, quomodo primò cognitionem Dei Veri & Unius animabus Neophytorum implantare soleant, sine qua frusta ad reliqua fidei nostræ mysteria accedas. Hisce deinde ritè expositis, ad Sacrosanctam Dei Unius Trinitatem exponendam se procingunt, deinde ad Filii Dei, Verbi æterni incarnationem; postea ad Sacramen-

ta in peccatorum remedium ab ipso instituta, & sic de reliquis Fidei articulis à primò usque ad ultimum, exponendis procedunt; Quibus ubi ritè imbuti fuerint, tum primum ad perfectiorem vitæ Christianæ cultum erudiant. Atque hic est modus Nostrorum Patrum in conversione infidelium observari solitus.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ
ILLUSTRATÆ
P A R S III.
DE IDOLOLATRIA,

E X

Occidente primum in *Persidem*, *Indianam*, ac dein-
dè in ultimas Orienti, *Tartarie*, *Chinæ*, *Iaponie* Regio-
nes successivâ propagatione introducta.

P R Æ F A T I O.

Quoties humanarum rerum conditionem paulò al-
tius mecum expendo, toties verissimum illud Sapi-
entissimi mortalium pronunciatum, *Nihil sub Sole*,
teste Ecclesiaste, *novum comperio*, Eccles. c. 1. v. 9.
Quid est quod fuit? Ipsum quod futurum est; Quid est quod
factum? est? ipsum quod faciendum est. Certè nihil aliud præteriorum
rerum eventus fuisse videntur, nisi futurarum quædam velu-
ti proscenia *neglectum*. Gratis itaque perhorrescimus ad præcri-
torum sacerdotiorum infelices multorum Regnorum, Monarchia-
rum & Rerum publicarum fortis & tragicos exitus, quos mo-
derno tempore præsentes, alio tamen colore fucatos intuemur;
Gratis miramur, dum veterum monumenta volentes cogno-
scimus, cō Ægyptiorum Græcorumque gentem cæteroquin
sapientissimam, cæcitatibus devenisse, ut nihil tam esset vile &
abjectum, nihil tam propudiosum & abominabile, quod Di-
vino Apotheose honoré non cohonestarent. Gratis, inquam,
hæc miramur, cum majorem adhuc Orbis partem, etiam post
Salutis humanæ adventum eadem insaniā, iisdem erroribus la-
borantem quotidie percipientes indoleamus. Desinamus ita-
que mirari; eadem causa manente, ut Physico more loquar,
eundem effectum prodire necesse est. Inveteratus malorum
iisdem semper Orbem premit machinationibus, Gliscit,

*Demonis ira premens, odiis & fraudibus Orbem**Implet, nec damnis hominum exsaturata quietescit.*

Nullæ sunt induciæ, pax nulla; ubi nec odii, nec invidiæ
modus, aut finis ullus; hostis Dei superbiam ascendit sem-

R per,

Humanarum rerum
conditio in-
stabilis.

Torus Mun-
dus Idolo-
latria invo-
lutes.

Demonis
idem sem-
per in de-
cipienda
animabus
modus.

Polythzia
Ægyptiorum
Gra commu-
que in hunc
usque diem
durat ad-
huc.

Zosimus.

per, crescit malitia, crudelitas invalescit; antiquus scelerum Architectus eadem semper molitur. Nihil inausum sinit, nihil intentatum relinquit, præcipuum omni ætate de eadem pharetra fuit illicium quam curiosarum, tam superstitionarum artium, quam multa tam stulta dæmonum commenta mortaliū animos dementantia, quæ omnia Magiae nomen ambitu suo comprehendit. Nihil præteritis temporibus ab *Ægyptius*, eorumque hæredibus Divino unquam honore cultum novimus, quod à *Barbaris* etiam moderno tempore, illo instigante, noncoli videantur. Apud hos in *Fotoque*, & *Chamis*, *Osridis*, & *Isidis* in *Solem* & *Lunam* transformatorum manifesta reperias vestigia. Videas *Bacchos*, *Veneres*, *Hercules*, *Æsculapios*, *Serapides*, *Anubides*, similiaque *Ægyptiorum* monstra promiscue passim, et si sub aliis & aliis nominibus adorari; *Molocho* per ignem filios immolari, sanguine humano execranda peragi sacrificia; obscenam illam hominis partem, quam φάντας *Græci* vocant, singulari in honore ac veneratione haberi; omnigenas animantes Deorum loco tene-ri; verbo, *Ægyptiorum* exemplo cuncta Idolis repleri invenias, nihil Divinorum mysteriorum in Sacris Voluminibus contineri, quod in contemptum Dei animarumque perniciem Simia Dei diabolus de sanctis venerandisq; Prophetarum Oraculis assumptum ad contaminatissima furoris sui scelera, uti olim, ita modo non transtulerit. Videas hic Serpentis Mosaici in deserto ad peritiorum salutem erecti reliquias: *Noëmi* quoque mundum arcâ conservantis, *Eliæ* curru igneo translati intuearis imaginem, aliaque similia, quæ in sequentibus dicentur; omnibus proinde veterum mysteriis, ritibus, ac cærimonii superstitionibusque in novissimarum Gentium religione mentita, veluti in speculo quodam elucescentibus. Hac itaque cum cognoscerem, ingens continuò animum meum incelsit desiderium, conquisitus undique diversarum gentium idolis, ritibus quoque ac cærimonii, iis peragi solitis, hinc indè ex *Hispanicis*, *Lusitanicis*, *Italicis* & *Gallicis Epistolis* (quarum magna mihi copia hic *Rome*, ut potè in suprema Curia ex Archivio Societatis Jesu supperte-bat) collectis comparationem instituendi inter hæc & Veterum Religionem; sperans futurum, ut ex hujusmodi collatione, meis in hoc olim opusculo moliminibus lumen non exiguum accederet, dum ex rituum, cærimoniarum simulachrorumque similitudine & analogia, undè ea profluxerint, investigare difficile non rebar futurum, atque unà monstrare modum, quo Idololatræ Satanica coecitate percussi, ex falsorum Numinum cultu, felicius ad veram Unius Dei atque Christianæ fidei notitiam adduci queant.

CAPUT I.

De Sinensium Idololatria.

TRes igitur *Sinarum* Libri Orbis terrarum se-
tas numerant; sic enim
vocant Régnum suum
unà cum vicinis adjacen-
tibus locis, alias enim minimè nô-
runt.

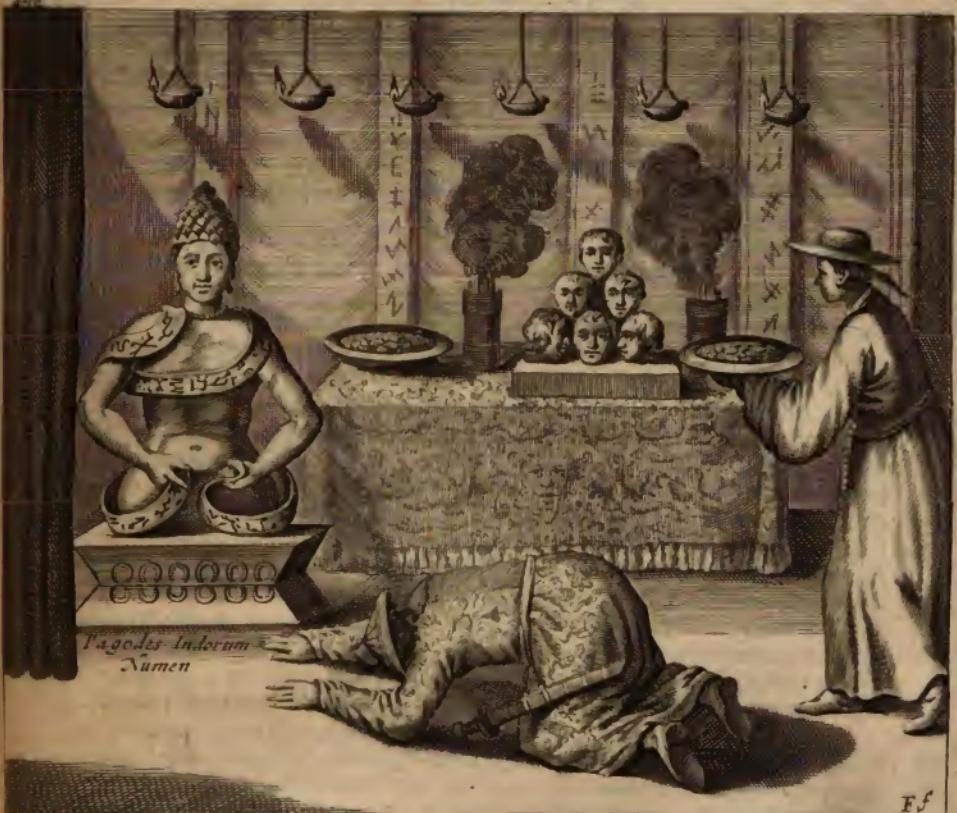
Prima est Literatorum; altera *Scie-
quia*; tertiam *Lançu* vocant. Ex his
tribus aliquam *Sine* omnes & reliqui
populi contermini, qui *Sinarum* cha-
racteres habent, profertur; quales
sunt *Japones*, *Coriani*, *Tonchini* &
Cocincinenses populi, de quibus po-
stea dicemus. Atque tres hæ sectæ

primò in omnibus propè respon-
dent triplici hominum generi, qui-
bus *Egyptiorum* quondam Re-
gnum constabat, Sacerdotibus vide-
licet Sapientibus, Hierogrammatistis
seu hieroglyphis, & plebeis. Litera-
torum secta *Sinenſum* propria, & in
hoc Regno antiquissima Repub-
blicam gubernat, pluribus libris a-
bundat, & supra cæteros laudatur.
Authorem seu Principem Philoso-
phorum *Confutum* agnoscunt, non
secus ac *Egyptii* suum illum *Thoyt*,
quem Græci ερυλων vocant *Tεσταμένον*;
Et quemadmodum *Egyptii Sa-*

*Primæ Se-
ctæ Author
Confutus
Philoso-
phus mo-
ralis Her-
mes Sinenſi-
um.*

Tres Sectæ
Sinenſum.

Sectæ 3. tri-
plici homi-
num statui
correspon-
dit.

Pagodes Indorum
Numen

Pagodes Indorum Numen. Idolum Menipe.

Uatum Nu- pientes unum Deum, quem *Henehpt* | idola juxta *Confutii* dictamina non co-
men quo- vocant, colebant; ita *Sinenſes* Literati lunt, sed unum Numen, quod vocant
Regem Ca-

lorum vo-
canc colunt
Luerasti.

R 2 Regem

Trigautius,
Exped. Sin.

Regem Cælorum ; de quo sic Trigautius in Expeditione Christiana ad Sinas : *Hinc afferunt Regi Cælorum sacrificandi ejusque colendi munus solum ad Regem spectare, in hunc finem Rex duo habet templa sane magnifica in utraque Regia, Nanquinensi & Pequinensi ; Cælo dicatum est unum, Terræ alterum ; in his olim ipse per se litabat, nunc in eis locum Magistratus gravissimi successere, Cælogue & Terræ (non secum ac Ægyptii Osridi) boves & oves magno numero maestant, aliosque multos ritus exhibent. Porro proprium Literatorum fanum est ipsius Confutii Philosophorum Sincensium Principis ; id ei per leges in qualibet urbe construitur, eo in loco, que est super ludum Literarum ; id magno sumptu consurgit, & contiguum habet palatium ejus Magistratus, qui primum literarum gradum consecutis praest. In celeberrimo fani loco statua illius visitur plena literis, aut ejus loco non men cubitalibus literis aureis in eleganti tabula descriptum, ad ejus latus statuae adstant quorundam ejus discipulorum, quos Sinae in Divos, sed inferioris ordinis, retulere. In hoc fanum Novilunio ac Plenilunio quolibet convenienti Magistratus omnes urbani, cum renunciatis Baccalaureis, Magistrum solitus inclinacionibus, cereis etiam & suffitu veneraturi. Ad eum ferè modum, quo Ægyptii primo die mensis Thoth suo Deo Mercurio solennia celebrant. Hujus Dei statuae variae quoque sunt, aliae in templis prægrandes, aliae parvæ, & quæ facili negotio secum circumferunt, cujusmodi unum mihi R. P. Assistentis Portugallæ Societatis IESU, Nunnus Mascalrenias communicavit, cuius imaginem hic adjungendam existimavi. Vide pag antecedentem.*

Altera Sinarum Secta respondet Philosophis Ægyptiorum, & Siequia, vel Omyto, vulgo Amida appellatur, apud Japones verò Xaca, & Amiddabu nuncupatur; de quibus fusiùs, cùm de Japonum Idolis ageamus. Lex hæc ad Sinas pervenit

ab Occasu, portata è Regno cui Threnio, vel Sciuro nomen est, quæ Regna, teste P. Trigautio, uno Indostanis nomine appellantur, inter flumina Indum & Gangem sita. Quam quidem sectam si diligenter discutiamus, ab iis Gymnosophistis, Brachmanibus, Persis, Baetrianis, qui hac Indostanis intercapidine olim continebantur, profectam, in China Colonias posuisse, ex dogmatis eorum facilè patebit. Multitudinem enim Mundorum credit, Metempyschosin, seu animarum in bruta transitum, omnem denique Pythagoræ philosophiam profitetur. P. Martinius in suo Atlante de iis dicit: Xekiao secta est, quam nostri putant primò post Christum in China introductam, Metempyschosin admittit; duplex est, una interna, externa transmigrationem dari post mortem in peccatorum pœnam docet; ab omni quod vixit perpetuè abstinet. Ridiculæ lex, & ab ipsis sequacibus sacrificulis passim explosa, necessaria tamen ab iis judicata, ad rudiorum à vitiis abstractionem, & virtutum incitamentum. Interna Metempyschosis præclaræ putant Philosophie Moralis partem pulcherrimam, dum spectat passionum pravarumque affectionum omnimodam vacuitatem atque victoriā, hæc dum obtineatur, animalia prout illorum affectionibus fuerunt obnoxii migrare perhibent, post mortem nil premii, nil pœna agnoscit, nisi vacuum, nil in hac vita veri esse vult, nisi prout à nobis apprehenditur, idemque bonum & malum esse respectu diversorum. Trigautius vero hinc subscritbit: Multiplices, inquit, cum Democrito & aliis Mundos fabricat, sed maximè animarum transmigrationem è Pythagoræ disciplina videntur mutuati, aliaeque permulta commenta huic addideré ad fucum falsitatis. Hæc autem non solum à Philosophis nostris, sed etiam ex Euangelica luce videntur umbram quandam accepisse. Certum enim Triadis modum inducent, quotres Deos, in unum deinde Metempyschosis & Mundorum multicudo.

Fanum
Confutii.

Statua con-
futii.

Secunda Se-
cta Sinen-
sium quid
contineat.

Numen coalescere fabulantur. Cujus Epistola quoque Hispanice mentionem faciunt hisce verbis : Tuvieron noticia del Euangilio. „ Porque en la Provincia de Paquin entre los otros Idolos , que allí tienen , ay una figura del hombre , que tienen tres cabezas , y se miran la una à la otra , y dizen los Chinas , que significa aquello , que todos tres non tienen mas de un solo querer y voluntad. Et paulò post : Ay una otra imagen de bulto de una mujer , con un Ninno en sus brazos. P. Martinus Martinius in Provincia Fokien imagines varias Christianæ fidei olim introductæ vestigia se vidisse recenset , Cruces perpetuistas , Beatae Virginis filium suum benedictum inter brachia stringentis imagines detectas afferit , quæ & etiamnum in Ecclesia nostra spectandæ exhibitentur , tum ad confirmandos Neophytorum animos , tum ad devotionem concitandam opportunitæ. Verum hujusmodi S. Thomæ Apostoli , aut posteriorum Euangelii propagatorum reliquias esse , piè credi potest , Idola verò verosimilius à Persis , Medis , aliisque Indorum Philosophis Ægypti hæreditibus , quorum proprium erat , multiformes statuas fabricari , ad effictus unius rei significandos , profluuisse , ut paulò post , dum de Japoniis agemus , patescat. Præterea abstinentiam ab animalium carnibus cum Pythagoræis sibi indicunt , barbam & cæsariem continuò radunt , in montibus & speluncis contemplationi vacant , templa eorum plena sunt immanibus Idolorum monstrosis , æreis , marmoreis , ligneis , luteis ; adytæ Ægyptiorum diceres.

Tertium profanæ religionis dogma *Lanzu* appellatur , & respondeat plebeis , & Magis Ægyptiis , à Philosopho quodam , qui eodem cum *Confutio* tempore floruit , originem traxit ; eum fingunt & annis in parentis alvo gestatum , præfusquam nasceretur , qua ex causa *Lanzu* , id est , *Philosophus senex* appellatur. Hoc dogma paradisum spondet , ex

anima & corpore constitutis , & in suis templis quorundam effigies exponunt , quos hac ratione ad cœlos evolantur fabulantur. Ad eam rem consequendam exercitationes quasdam prescribunt , positas in vario sedendi rito , certisque precatiōnibus , imò etiam pharmacis , quibus spondent unā cum suorum Divorum favore vitam in mortali corpore longiore. Hujus sectæ ^{Dæmonolatria.} sacrificiolorum peculiare munus est , Dæmones impis praecationibus exorcizatos domibus pellere , idque duobus modis tentare solent , nam horrida Dæmonum monstra in flavo papyro atramento delineata , dormorum parietibus affigenda tradunt ; indè tam inconditis clamoribus domos complent , ut ipsa Dæmonia esse videantur. Aliud etiam munus sibi arrogant , nam è sicco Cœlo imbres elicere , aut nimios contineare , alia quoque privata seu publica infortunia se posse avertere promittunt.

Atque hæc sunt tria ferè gentium sectarum Capita ; sed neque in his humani generis ad decipendum semper prompta calliditas conquiescit , singuli enim fontes labentibus paulatim seculis à fraudum Magistris in tot mæandros derivati sunt , ut numerari vix posse videantur , & ipsa incredibilis penè simulachrorum multitudo satis ostendit ; quæ non in fanis tantum , sæpè ad aliquod millia , colenda exponunt , sed privatis etiam in aedibus ferè singulis loco ad eam rem deputato , in foro , vicis , in navigiis , palatiisque publicis , hæc unā abominatione penè primò se spectandam præbet. In quo quidem Ægyptios Idolorum omnigena varietate infames imitari videntur. Sunt hujus rei tam certa & evidentera indicia , ut si nihil aliud , certè tria potissimum id convincere posse videantur. Primum est , quod non secus ac Ægyptii & Græci quasdam universo præsidere credant ; his templo mystica condant , hos variis ritibus & ceremoniis Ægyptiorum

Idolorum multitudo.

more soleant aut placare iratos, aut faventes attrahere. Secundum argumentum Religionis *Sinicae* ab *Egyptiis* mutuatæ, ita manifestum est, ut de eo dubitari nequam poslit; est autem, quod in hunc diem templæ ibi Marti, Veneri, Fortunæ, Paci, Oreadibus, aliisque Diis *Græcis* & *Egyptiis* communibus dicata reperiantur. Multis id possem ex diversis Lusitanicis & Hispanicis annuis scriptis ostendere, sed erit instar omnium Metropolitanæ Urbis *Nanchini* in in *China* Ichnographia non minus eleganter, quam cum primis exætè serico Sinico impressâ à Patribus nostris, præterlapsis annis è *Chi-*

na Romam missâ, in qua, præter alia superba ædificia, ac monumentorum moles, templa quoque Deorum singula singulis certis quæque locis deputata spectantur; videas in hac Delubra Marti, Fortunæ, Paci, Oreadibus & Nymphis, Genio aëris, avium, maris, fluminum, montium urbis præsidi, Draconi maris (quem *Egyptii* Typhonem vocant) Jovi, Atlanti, aliisque Diis *Græcis* & *Egyptiis* dicata, quod cum summa cum admiratione percipiem, non potui, quin ad Religionis *Sinensis* cum *Egyptiaca*, Græcaeque affinitatem demonstrandam, eam hic summa fide decerpsum adiungarem, omittere.

Nanchini
diverorum
Idolorum
cultus.

Templa Deorum Chinensium.

Templum Draconis maris, sive Typhonis.	Templum grati animi.	Templum præsidi Sylv. vel Dianæ.
Templum Reginæ Cœli, id est, Lunæ dicatum.	Templum planetæ Marti dicatum.	Ara Cœli.
Templum Cœlo dicatum.	Templum Præsidi murorum dicatum.	Ara Terræ seu Cereris.
Templum Dæmonibus & Spiritibus dicatum.	Templum optimæ Paci dicatum.	Ara Dei Pluviae.
Templum Montibus & fluminibus, id est, Oreadibus & Nereidibus dicatum.	Templum Spiritui Medicinae Æsculapio vel Apollini dicatum.	Ara Regis avium.

Atque hæc sanè *Græcis* & *Egyptiis* ita congruant, ut tota eorum Idololatria in *Chinam* transmigrasse videatur.

Tertium argumentum est, quod præter literas, quibus hieroglyphica *Egyptiorum* proximè affectant, ut in *Secunda Oedipi* parte ostendimus, ritus & cærimonias easdem penè habent cum *Egyptiis*.

Novimus *Egyptios* pyramidum

figuras semper divino quodam honore prosecutos esse; cuius cultus vestigia in hunc diem in *China* remanent. Pyramides enim, quas *Chines* vocant, in tanto habent honore & veneratione, ut nemo aggredi quippiam audeat, nisi prius certis ritibus hasce placaverit. Testem hujus rei adduco Petrum Jarricum, qui l. 5. Historiar. Indicarum Gallicè editarum, cap. 51. de iis hisce verbis memorat:

Petrus Jarri-
cius.

Turris Norizentia Sinensis

rat : Outre ces idoles de bois il y en a d'autres , qu'ils appellent Chines , faites en forme de Pyramides ouvragées , dans lesquelles il y a certaine espèce de fourmis blanches , qui ne se montrent pas de hors ; mais ont leur petites loges au dedans , sans qu'on saache de quoy elles se nourrissent : & ruinent les loges , où ont les met , qui sont faites en forme d'Oratoire . Dont les Gentils sont emerveillez . Car ils ont grand' peur de ces Chines ; tellelement , que quand ils achettent un esclave , ils l'amènent premierement devant quelqu'une de ces Pyramides avec un officiande de vin , & autres choses & le luy confisquent , comme entre les mains , priant l'idole , que si l'esclave s'en fuit , il face en sorte que les serpens , laizards & tigres le tuent , & le devorent . Ce que les pauvres esclaves craignent si fort , qu'encor bien qu'ils soient mal traçés de leurs Maistres , ils n'osent quasijamais les quitter & abandonner . Ex quibus manifeste patet Chinenses hæc omnia ab Egyptiis , Persis aliisque desumpsiisse , quos lapidem seu fastigiatum laxum in conum , aut pyramide adaptatum loco Numinis coluisse , in Oedipo ostensum fuit . Constat siquidem ex Patrum nostrorum relatione , hujusmodi Novizonias Pyramides nobilissimis lapidibus extratas , passim non urbibus solum , sed & in altissimis montibus obvias per totum Imperium spectari . Sed audiamus hac de re P. Martinium , qui in suo Atlante eas hoc pacto describit , fol. 57. de Provincia Foquien . Multa habet adficia non spernenda , fana non pauca ; at turris , que extra mania est , omnia tum splendore , tum operis magnitudine superat , figura octogona est , ab ipso solo in altum novem consignationibus exsurgit , adeoque Novazonia est : perpendiculum illius à vertice ad fundamentum nongentorum est cubitorum , cui debita proportione respondet latitudo ; totus paries exterior ex subtilissima porcellana argilla est suis figuris extantibus pitiliisque ornata : interior variegato vestitus marmore , que ad e plana lœvitate sunt , ut adin-

star tercessimi speculi , præsertim dum nigriora sunt , vultum afficientis redunt ; per scalam helicem , seu cochleam non in ipso turris medio , sed intra duplicatos parietes extructam ascendiatur : ex qua ad quamlibet contignationem patet aditus , & inde ad pulcherimam ex sculpto marmore podia , deaurataisque ferreas crates , quibus podia turrim totam ambientia , undique armantur ornanturque . Ubique extra turrim ad ipsa podia , maximèque ad summitem tintinnabula ac campanulae ita a suspensa sunt , ut a vento agitatæ suavem edant concentum . Ultima zona Idolum continet , cui dicata turris est , ex cupro fusili ac deaurato . Circum ipsam turrim vicina aliqua visuntur Idolorum fana , opere plane admirando , quæque molibus illis antiquis Romanorum facile invidiam facere possint . Atque haec una est ex illis turribus , quas superstitione exstruxi dixi à Sinis , omnem ab eo fortunam felicitatemque suam pendere ratis : brevibus hanc illuc descripsi , quia ipsam etiam concendi , atque omnia meis oculis diligenter perlustravi , quamvis & illâ multò pulchriores sint apud Sinas ; ex hac tamen velut ex ungue leonem cætera colliges , cum omnes ut plurimum sibi sint similes , eodemque architecturæ modo ac ordine struebæt .

Præterea quemadmodum Egyptii Dæmones in statuas compingebant ad responsa danda , certaque templis iis dedicabant , ita Chinenses ; de quibus audi citatum Jaricum citato loco differentem . Il y a pareillement en chaque Royaume un lieu dédié au Diable , là où on luy va faire les plus solennels sacrifices en une petite Isle . On appelle l'Idole Camassono ; & ceux qui passent par là , redoutent fort cet Idole , & de peur qu'il ne mette leurs navires à fond , ils luy offrent , quand ils sont vis à vis de l'Isle , ou duriz (qu'ils jettent en la mer) ou de l'huile , ou d'autre chose qu'ils portent . De Oraculis vero eorum ita Trigautius l. 1. c. 8. expedit : Sinenses nonnulli

Dæmonum
in statuas
compulsio.

Idoli ca-
massoni de-
scriptio.

Dæ-

Dm̄ones ipsos consulunt, & familiares, ut vocant, spiritus, apud Sinas non pauci, easque res plus Numinis quam D̄emonum fraudis vulgo habere creditur. Sed ad extremum omnes in fraudem inducunt. Eorum Oracula infantum vocibus, aut etiam brutorum excipiuntur; pr̄terita ipsi & absentia more suo evulgant, ut non absimilem vero faciant eam, quā futura pr̄nunciant falsitatem. Hęc porrò omnia cum nostris etiam Ethnici communia fuisse legimus. Unum est, quod Sinarum proprium dici potest; mos in eligenda area ad aedes privatas & publicas exsruendas, aut ad cadavera humanda, eamque aream conferunt cum capite, cauda, pedibus variorum Draconum, quos hnic nostro solo substratos vivere fabulantur, à quibus omnem adversam prosperamque fortunam non familiarum solum, sed urbium, provinciarum, totius Regni credunt dependere. Et ideo in hac veluti recondita scientia verius D̄emonica, multi etiam viri primores occupantur, & procul cum opus est, evocantur, maximè cum publicæ quædam turre, molese, aut machinæ in eum finem extruntur, ut prospéra fortuna accersatur, & infortunia publica exterminentur. Non secus enim atque Astrologi ex inspectis sideribus, ita hi Oreomantæ & Geologi ex Montium, quos omnes in toto Imperio numeratos habent, ex fluminum pr̄terea agrorumque situ Regionum fata metiuntur. Et sanè nihil absurdius inveniri posse dicas. Nam ex janua in banc illamque partem obversa, ex fenestra hac vel illa parte aperi solita, ex eo quod è regione tectum sit altius, æquè similibus nugis familiae salutem, opes, honores, omnemque fortunam dependere sonniant. His Astrologis, Oreomantis, Geomantis, Auguribus, Conjectoribus, & uno verbo Impostoribus pleni sunt vici, plena taberna, plena fora. Atque haec tenus Trigautius. Quis hic non alteram Ægyptii faciem, qua omnia Auguriis & omnibus expediebantur, videat? Tempus me desiceret, si omnia hęc hic enarrare vellem. Qua-

rē qui plura hujusmodi scire desiderat, consulat *Citatos Autiores*, nos satis esse arbitramur, ex paucis hisce prolatis, magna sanè ad Ægyptiorum mysteriorum affinitatem demonstrasse.

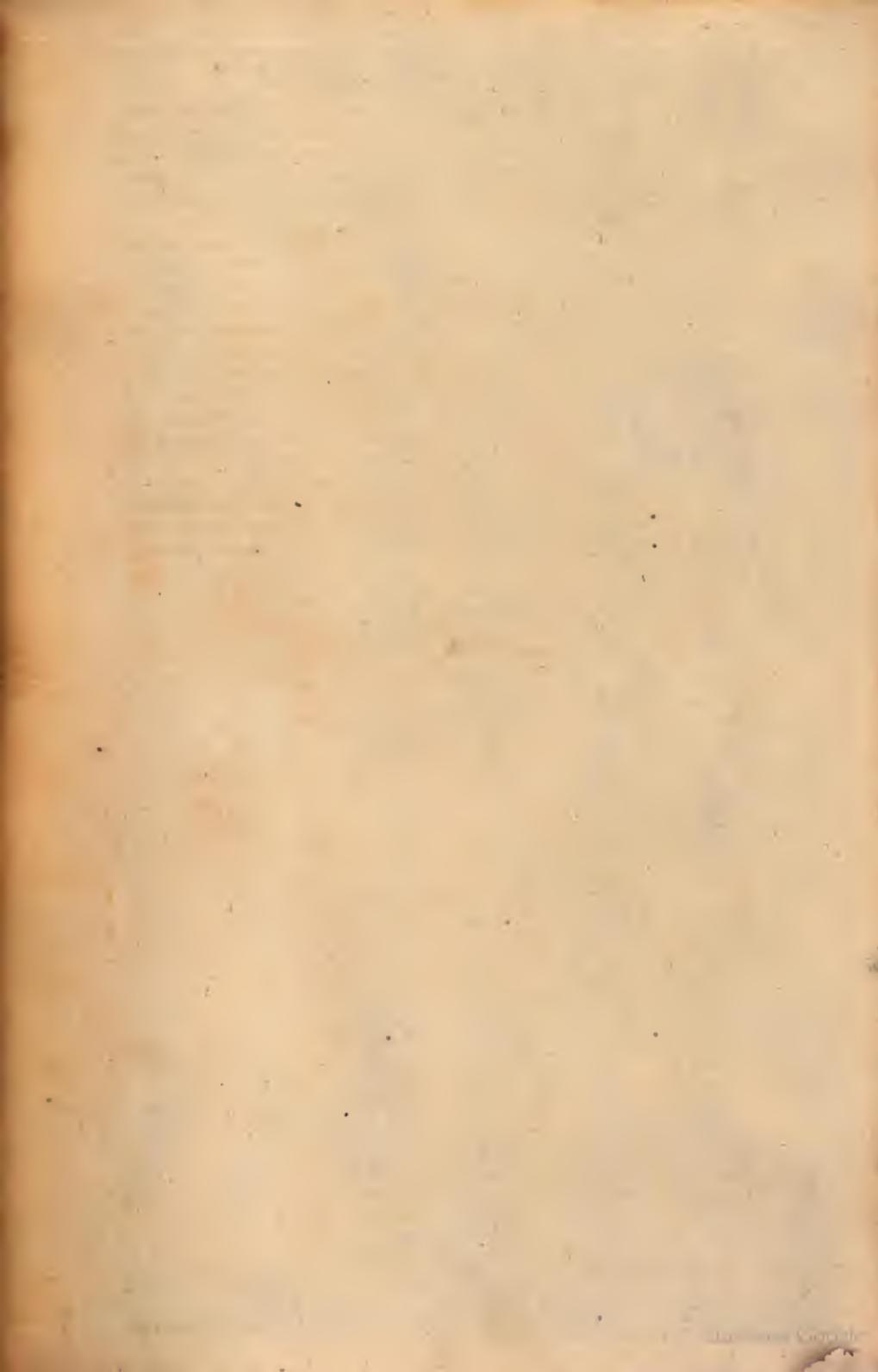
His itaque jam propositis, addam hoc loco Schemata nonnulla *Sinensis Idolomanias*, qua Literati potissimum dementati cernuntur. Ut enim quid altius pr̄plebe sapere viderentur, Numina sua falsa seu Deastrōs in tres veluti ordines, Cœlestium, Terrestrium & Infernorum ordines dividere solent. In Cœlestibus Divinæ essentiæ veluti tres ponunt proprietates, quas sub unius Dei nomine, quam *Pūssam* vocant, colunt; haud secus ac Hebræi essentiam Divinam tribus proprietatibus, quae sunt *כָּרְבַּתְּרָבָּה* id est, *Corona, Sapientia, Intelligentia*, queis infinitum illud & caliginosum Divinæ essentiæ pelagus explicant, uti fusè in nostro de Hebræorum *Cabala Syntagmate*, docuimus. Quos secuti Græci, tres Charites Jovis Throno assidentes finixerunt. Quemadmodum itaque hi, ita & *Sinæ* harum Deitatum ex supremo in infimum Deorum ordinem in fluxu regi & gubernari credunt omnia; atque adeò sub obscura, nec scio qua allegoria Divinitatis simia Satanas Sanctissimam Triadem eti innumeris involutam fabulis ad in retia sua attrahendos malignitate sibi insita, infelices mortalium animas, in hunc usque diem, exhibere non cessat. Verūm ut Lector luculentius Sathanica inventa cognoscat, hic Deorum Dearumque ectype, quæ ex prototypis Sinicis (quæ P. Gruberus ex *China*, non ita pridem allata in *Musico* nostro perpetuò conservari voluit) deponpta, supponam.

Tres Deitates, q̄tias sub unius *Pūsse* nomine colunt, in superiori loco una cum duabus pedissequis ponuntur, quas infra Deastrorum Chorus, manibus brachiisque in altum sublatis, veluti fulcire videtur. In medio Dealstrum, quem *Fe* aut *Fo*, quod *Salvatorem* significat, ceu

Fabula de
Draconibus
Subterra-
neis.

Oreomantia
ulicata apud
Sinas.

Numina
Cœlestia,
Terrestria,
& Subter-
restria.

*Schematismus secundus principia :
ita Sinenium Numinis exhibens.*

ceu alterum Jovem augusta facie , & summa maiestate fulgentem , ingenti Deorum Dearumque (quos ipsi pri scorum seculorum Heroes à Diis genitos vocant,) turbā stipatum ; cui supponuntur iterum inferiorum Naturæ Regnum Semideorum Deorumque caterva , qui ad Magni Fè seu *Iovis Sinici* justa exequenda , veluti internuncii quidam insignem cum veneratione promptitudinem exhibere videntur.

Alterum Ectyon adhuc exactius dicta demonstrat , ubi vides ; *Fè* , sive *Jovem Sinicum* , eadem qua prius maiestate splendidum , armata supra manu Deorum Martiorum , infrà Neptuniorum Numinum imperio ejus se fere subjicientium stipatum ; ex quibus fabulosæ antiquæ gentilitatis vestigia eorum Deorum , quos *Græci* sub nomine *Jovis* , *Martis* , *Neptuni* , *Vulcani* ; *Ægypti* sub *Osridis* , *Isidis* , *Hori* & *Typhonis* olim exhibuere , luculententer apparent . Quæ quidem omnia in sequentibus fusius describentur . Sed explicemus jam assumpti argumenti Schematismum .

Dividitur hæc Schematismus in tres Ordines , quorum primus contineat A , id est , primum Numen , Cœli Dominum , quem & *Fè* aut *Fovocant* , id est , Salvatorem , maiestate venerandum , testis manibus ad invisibilis ejus in Orbe vires significandas , corona pretiosis lapidibus intertexta ad majestatis augendum decus conspicuum , diadema nostrorum Sanctorum more radiantem ; cui à dextris assistit B , celeberrimus ille inter Numina pariter relatus *Confutius* , à sinistris . C. *Lauzu* alter , quem & Senem Philosophum vocant , divino apotheoseos honore ornatum , *Sinicæ Religionis* authorem : quorum scriptis magnum illud Cœli Numen *Fè Sinis* primum innotuit ; supra quos alii celebres scriptis Philosophi D. Divinæ illustrationis , uti dicunt , participes ponuntur , quorum illi qui D. signantur libris scriptisque ,

E vero magnus *Sinensium* Archistrategus armis quoque defendit , toto Religioni subiecto imperio , quem & miraculo ex flore partu genitum dicunt . Secundi Ordinis sunt Numina G & H. signata , quorum priores Martia proles , armis Orbem subiectasse dicunt , quorum illi , qui H. signantur , Martias leges prescriperunt , quam ob causam inter Numina relati . Tertii Ordinis Numina sunt in infimo Schematismi loco , & sunt Spiritus partim aquatici , partim Vulcanii , quorum omnia , que in elementari Mundo sunt , administrantur . Atque hæc est *Sinensium* de Deorum principalium administratione sententia ; in quibus apertissima latent Ægyptiacæ Græcæque Mythologiaræ vestigia . Quid enim aliud exhibet supremi Ordinis Numen *Fè* , cum asseclis B & C , quam Jovem cum Apolline & Mercurio ; quid intermedii Ordinis aliud gladiis hastisque , quam Martem & Bacchum ? Inferiores vero I. uti & L. M. igneis vultibus conspicuos signant , quam Neptunum & Vulcanum , quorum hic ignis subterranei , ille maris dominio potiri singit , dicunturque à *Smis* Spiritus maris , montium , ignis . Videtur autem G G. Martius spiritus prælium minari Neptuni Vulcanisque , queis luteam elementorum non inepte Græcos & Ægyptiosque secuti , juxta Naturæ processum effingunt . Quamvis hæc à *Sinensibus* innumeris fabulis intricata , vix *Græcis* consentiant ; Sub Numine *Fè* Draco volans , quem Spiritum aëris & montium dicunt , testudinis scuto testus , conspicendum se exhibet , quam fabulam à *Brachmanibus* mutuati ajunt , Mundum Draconi seu Serpentis ex testudine nato , uti in sequentibus fusè aperietur , infistere , quæ omnia tot tantisque fabulis differentibus involvunt , ut vix ipsi se fere inde extricare queant . Sed de Draconis hujus cultu in sequentibus pluribus .

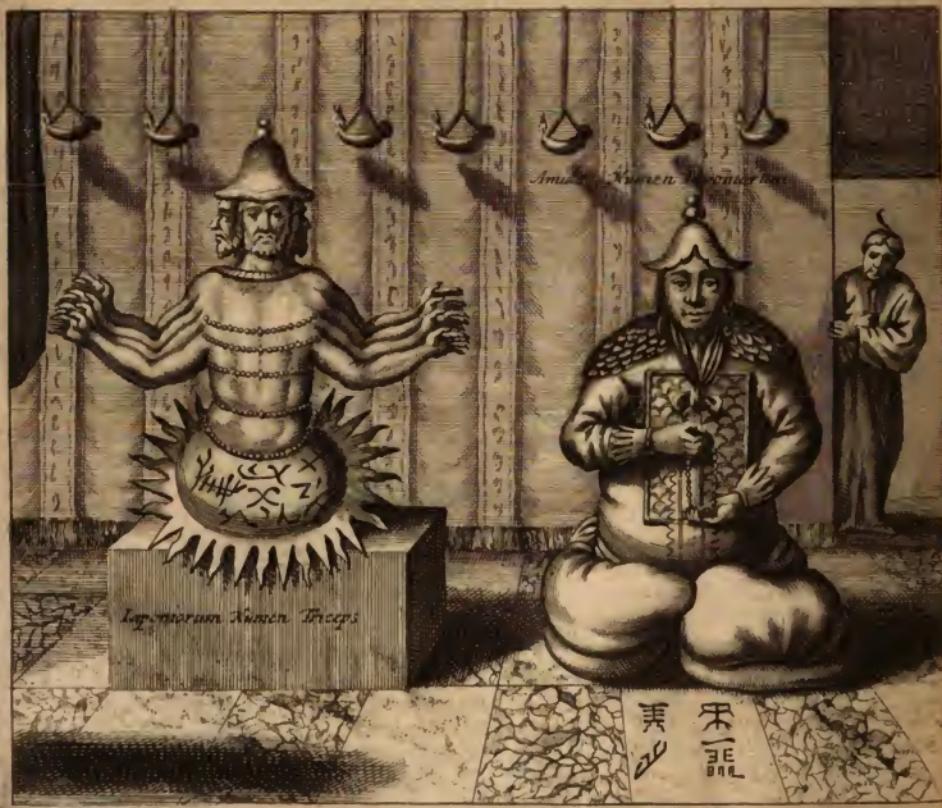
CAPUT II.

Japoniorum & Tartarorum Idololatria Sinicæ parallela.

Gum Japonii omnem Religionis suæ Idolatricæ rationem à Sinenibus acceperint, non minor inter illos, quam Sinarum varietas sectarum est atque differentia; quæ tamen ad duo potissimum capita revocari possunt. Prima eorum est, qui alteram vitam negant, nec præmium, nec punitionem operibus bonis aut malis destinatum credunt; sed vitam ducunt omnino Epicuream. Vocatur hæc secta Xenxus. Bonti hujs sectæ Ministri unà cum suis Idola quædam

adorant, quæ Chamis appellant; His templo erigunt admodum superba & sumptuosa; per illa jurant in gravibus, quæ se offerunt negotiis; aut cum homagium Regi præstandum. His supplicant variarum rerum oblatione cùm ad documenta, ac infornatos rerum eventus vitandos, tūm ad victoriam contra hostes impetrandum; verbo, ut præsenti felicitate perfrauantur, qui unicus istius sectæ scopus est. Alii, qui animæ immortalitatem, alteramque vitam sedrantur, magis in ritibus

Secta Epicurea.

Japoniorum Numen Triceps.

μολυβδούς
χωρὶς
Pythagor-

& cærimoniis ad Pythagoræorum μετριψίχωσιν accedunt, quam & plerique Sinensum sapientum stul-

Amida Numen Japoniorum.

tè sectantur; quorum Idolum adorant nomine Omyto, seu vulgo Amida, de quo mille fabulas spargunt; quas,

*Amida
Numen
Japonico-
rum Heros
Egyptio
Numini
respon-
dens.*

quas, quia ad institutum nostrum nihil faciunt, lubens omitto : Hoc unicum dicam, illos huic Idolo tantum tribuere, ut ad salvandum se nihil aliud requiri credant, nisi frequentem horum verborum repetitionem: **NAMU, AMIDA, BU TH,** hoc est, *Felix Amida salva nos.* Quæ verba identidem repertunt, rosaria sua, seu coronas è globulis precatorii confessas gerunt, quas Japonii communes habent cum Christianis, & in Idolorum manibus ferè depinguntur, ut hic imagine adjuncta vides, quæ imaginem *Amida* refert, & *Passe Sinarum Deastræ* undeque responderet, ut postea videbitur.

*Ludovicus
Gußmann.*

Verum nè quicquam meis verbis asserere videar, verba Authorum, ex quibus dictæ de promissi, adjungam; ita enim in Hispanicis relationibus *P. Ludovicus Gußmann* de his loquitur.

Aunque las seetas de Japon son muchas, y muy diferentes, peuden se reducir á dos principios universales. El primero es, de los, que niegan aver otra vida, mas de las que perciben por los sentidos exteriores, ni premio, ni castigo por las buenas o malas obras. Los que profesan esta seeta, se llaman Xenzus. Todos estos Bonzios y Feligreses adoran a unos idolos, que llaman Chamis, los cuales fueron Sennores de Japon, y muy sennalados en la guerra. Tienen est Chamis templos muy ricos y sumptuosos, y por ellos juram en los negocios graves, que se ofrecem. Tambien acuden á pedir les salud, y vicloria contra sus enemigos. Entre los que confiesan aver otra vida, ay dos seetas principales, de las cuales salieron otras muchas; La prima destas se llama de los Xedoxius, que quiere dezir, hombres del qual cuentan mil patrannas y mentiras, que fue hyo de un Rey de Levante, y tuvo dos lys, y que muerta su muger, hizo por ella, y por todos los, que le adorassen, grande penitencia, de manera, que por salvar se no tuviesen necessidad mas que repetir estas palabras: *Namu, Amdia, Buth,* que quieren dezir, Bienaventurado Amida salva nos: y asi las dizzen con grande efficacia.

cia y devotion, passando las cuenta de sus rosarios, que por esto traen siempre en los manos. Hæc Gusmannus Modum autem inter orandū tractandi rosaria, aliaque dicta confirmat *Franciscus Belleforestus* libro 4. Histor. universal. c. 6. Gallico sermone scripto his verbis: *Les Japonnois (comme aussi en usent les Indiens Orientaux) portent des Paternostres de diverse sorte, ainsi que nous, sur & avec lesquels ils content le nombre de leurs oraisons plus longues beaucoup que les nôtres qu'on nous à commandé de dire, & les disent cent & huit fois, à cause que leurs Docteurs & Bonzes tiennent, qu'ils y a autant de sorte de pechez es-quel l'homme se peut souiller, & que contre chaque de ces vices, il faut s'armer d'une de ces prières. Tous les matins en se levant ils disent neufs paroles, haussans les doigts de la main droite, estimans que cela profite pour empêcher, que le Diable ne leur porte unijance aucune, &c.*

Portò alia quoque secta *Japoniorum* est, dicta *Foquexus*, à Libro hujus nominis, atque hæc adoratidolum *Xacavel* *Jaca* dictum, de quo mille commenta quoque spargunt; Cum devotione quinque hæc verba dicere, *Namu, Mio, Foren, Qui, Quio*, sufficere ad beatitudinem consequendam credunt; et si nemo haec tenus dictorum verborum, utpote ab *Indis acceptorum*, energiam intellexerit. Discipuli hujus *Xaca* fuerunt *Cambadagi* & *Cacubao*, quorum utrumque ob excellentiam Divinis honoribus prosequuntur *Japonii*. *Cambadagi* Dæmonium verius quam homo, si fitis relationibus habenda, videtur fuisse; docuit ipse primus ritus adorandi Dæmonem; præterea modum Dæmonem certis verborum incantationibus in corpus cuiusvis compingendi, similiaque Dæmonum propria ostendit. Hanc seetam sequitur illa, quam *Samabugi*, hoc est, *Militem montium* appellant; Atquè hi proximè æmulantur *Sinenium* ritus in conjurandis Spiritibus & Geniis in statuas, Divinationibus omnis generis sunt dediti; solitudinem & asperos

*Cella Fo-
guux a-
dorat x a-
ca.*

*Chambada-
gi, Cacu-
baq pri-
mus Dæ-
monola-
triam do-
cuit.*

*Samabu-
gi miles
montium.*

Gusmann.

montes amant, ac proindè parùm in locis cultis & habitatis spectantur: de quibus ita Gusmannus: *Este mismo Bonzo Combadagi tuvo otros dos discípulos*, que fueren hermanos de padre y madre, los quales tomaron tambien la doctrina de su Maestro, que fundaron ellos por si otra nueva secta, y pejor que todas las passadas, cuya profession es, offrecerse de todo punto al servitio del Demonio, y darse por muy intimos siervos y familiares suyos. Lamanse los que tienen esta secta Jamabugis, que quiere dezir, Soldados de la Sierra, porque los mal dellos viven en unas muy atras montannas, y pocas vezes los veen en poblado. Otros ay que possan su vida con mil embustes y hechizerias, que usan por el pacto, que tienen con el Demonio, como es descubrir algunos hurtos, dezir por la mano la buena o mala ventu-

ra, commo Gitanos, y adivinar algunas cosas futuras. Entre otras cosas que dexaron los fundadores d'esta secta para los que la huviensen de seguir, fue una peregrination, que hazen dos veces cada anno, para adorar el Demônio en cierte templo, que por ser cosa tan particular y extraordinaria, la pondre aqui, como la conto d'estos Bonzios, que la avia andado siete vezes, y despues por la misericordia de Dios nostro Sennor fue Christiano. Hæc Gusmannus. Quæ confirmant Epistolæ Lusitanicæ anno 1565. è Japonia & China missæ, quas consule: extant enim impressæ Ebore. Multa rara omnino & admiranda hoc loco de similibus Dæmonis machinationibus adducere possem; sed quia ad institutum nostrum non sunt, ad ea, quæ ad rem nostram faciunt, calamus convertamus.

Idolum Puffæ sub alia forma.

Novi.

卷之三

三

三

三

三

三

三

三

三

三

三

Typus Pussie seu Cybelis aut Iidis Sinensium.

ଦୀତମାନମାତା
ମଞ୍ଜନମାତା
ଲକ୍ଷ୍ମୀ
ଶର୍ଵାନୀ
ଅମକାନାୟ
ଶାତରାମାଦି

月

月

Characteres Sacri, quos Sincera Brachia manib, acceperunt. ipsi magna sua Deastræ attributa exprimunt.

Amida Numen Japon: parallelum Harpocrati.

Novimus ex *Jamblichio & Clemente Alexandrino* *Ægyptios Deum florii lothi incidentem mysticè depinxisse, quam sacram pingendi rationem Gnostici sectati postmodum *Harpocratem* eidem flori lothi variis symbolis instructum repræsentarunt. Videatur hic mos non in *Persiam* tantum, *Indiamque*, sed & in ultimum Orientem quoque *Chinam & Japonem* penetrasse. Depingunt illi Numen illud suum celebre *Amidam*, vel alio nomine *Fombum* Flori seu Rose, aut *Nymphae* incidentem, magno radiorum fulgore coruscantem, cuius imaginem cum R. P. Assistens *Portugalie* mihi communicasset, opportunè eam hinc adjungendam censui.*

Hanc sectam *Jenxiorum Fombum* nominant, quæ longè aliter de hac *Amida* sentit, quam *Xodoxiorum* secta, de qua paulò ante: dicunt enim esse invisibilem substantiam, separatam ab omni elementorum compositione, ante omnem creaturam existentem, omnium fontem bonorum. Hinc eam mysticè pingunt supra *Nymphae* florem, verius lothi sedentem, ad reconditas hujus virtutes & perfections subobscure insinuandas, quas & habitus, cui involuta cernitur, indicat.

De Cybele Sinica, quam *Pussam* vulgo vocant.

Imago seu Idolum *Pussæ* supra florem lothi aquaticæ sedet, manibus mira digitorum contorsione, modestiam singularem unà junctam gravitatem præ se fert, è cuius dextro octo brachia, ex sinistro latere totidem prorumpunt, quorum manus singulæ nescio quid mysticum, ut gladios, & quas hellabardas vocant, libros, fructus, plantas, rotam, ornamenti, pyxidem, ampullam gestant. *Bonxzii* ejus originem sic describunt: Ante generationes decem, ajunt, tres puellas sive Nymphas è Cœlo in fluviū lavatum descendisse, quarum nomina erant, *Angela*, *Changela*, & *Fæcula*; quo tempore supra vestem *Fæculæ* in ripa apparuisse demissam,

nescio unde allatum *Vescariam* cum fructu suo corallino (quam ego verius *Heliocacabum* aut *Lotum aquaticum* puto) quem ut illa conspexit, confestim arripuit & deglutiit; unde factum, ut aliis duabus Cœlum repetentibus, hæc ex eis fructus gravida dimissa sit, donec eniteretur filiolum, quem jam ablactatum, & in exigua insula fluminis positum jussit exspectare educatorem, qui mox illuc pescatum erat venturus, sc̄ interim unde venierat, reversuram; ipsa ad cœlos abeunte protinus, prout dixerat, evenit: educatus quippe à pescatore, in maximum virum evasit, qui poste à toti Imperio potitus leges præscripsit, longè latèque dominatus. Hanc fabulam quoque in *Brachmanum* monumentis reperi, quamvis aliis fabularum monstruosis relationibus involutam. Literati, qui non nihil altius præ plebe sapere videntur, hanc *Pussam* πολυβεγχίων nil aliud denotare ajunt, quam Deorum omnium matrem, quam *Ægyptii* nunc πολύμασσον, id est, multiplici uberum serie turgentem, modò brachiorum multiplicitate ιπογλάφως descriptam, *Isidē*, *Græci Cybelē* dicunt, unde qui ex *Sinensium* Sapientibus πολυτίαs rident, veteres sapientes secuti hujus Deastræ Schema- Expositio rum Symbolorum *Pussæ*.

Mystica significatio
Numen supra flo-
rem seden-
tis.

Descriptio
*Pussæ Cy-
belæ Sinen-
sium πολυ-
τίαs*.

Fabula.

Quæ omnia confirmantur ex Epistolis Lusitanicis anno 1565. ex *Iaponia in Europam* datis, in quarum

S 3 una

Quid herba
Vescaria.

Ludovicus
Froës.
epi-
stola.

una Ludovicus Froës ita de hac *Amida* scribit Lusitanice : *Os seus mesteiros sammuito sumptuosos & tem grandes rendas. Naõ podem termolheres sopena de os matarem. Amida esta nos seus templos em hum altar nomeo domejmo templo. Onulto he de syaon quasi como molher com orelhas furadas e húa claridade de rayos, que ocerca assentado sobre húaroza de l'ao, que ocercla muito fermoza.* Et in alio loco : *Na primeira questao propôs que os Jenxus tinhaon haver hum ser invisivel separado da natureza dos quatro elementos, à que chamavaon por outro Fonrai Come Mogui, e que os atrubuttos, que os litrados davaon à este ser invisivel, eraon os seguintes, convém à saber, que antes desse Mundo, ceos e terra serem creados o Fombum semper fora enunca tivera principio, nem havia de ter fim, e que por elle forao creadas todas as couzas, que seu ser estava dentro na terra e nos ceos, e fora delles, por naon ser limitado à lugar finito que non governo, e conservaçāo de todas as couzas, naon padecia movimento algum; nem tinha cor, nem accidente visivel, poronde dos olhos corporais podesse ser visto, que os homēs e todas as criaturas tinham, havia neste Fombum em mais eminentegraon de perfeição, per ser fonte perenne de todo o bem.* Ex quibus patet, prudentiores è luminis naturalis præscripto multò aliter de Diis suis sentire ; quam rudiiores. *Amidam enim, quem rudes præter multa signenta, eximium hominem fuisse asserunt, Doctiores fabulas de eo vulgo creditas, exemplo Egyp- torum ad mysticos sensus detorquent.*

Præterea Solem quoque & Lunam Egyp- torum aliorumque Orientalium exemplo adorant, uti ex epistola Lusitanica constat. Cren os mais delles em homēs antiguos, os quaes (segunda tenho alcançado) eraon homēs, que viveraon como philosophos, muitos destes adoraon o Sol e outros à Luna. Et confirmantur ex epistola quadam S. Patris Nostri Francisci Xaverii anno 1549 quin-

*ta Novembris, ad Collegium Goa- num data, ubi multa alia quoque de hujus gentis superstitionibus invenies. Quod si pompas & festi- vitates, quas quotannis Diis suis exhibent, cum pompis & solennitatibus Egyp- torum quotannis peragi folitis comparaveris, easdem omnino paucis exceptis invenies.. Videris in iis, non secus ac in Komasis Egyp- torum, teste Clemente, fieri solebat, portentosas Deorum statuas, varia pompa & ridiculis Bonziorum gesticulationibus circumferri ; de quibus ita in epistola quadam Ludovicus Froës. *He costume antiquissimo de Fiyenoiama, todos os annos fazerem ali os Bonzos húa sumptuosa festa à este Idolo, de- cendo de riba todos Bonzos armados, os qua es toma vao as costas sete ca- deiras muy grandes, que estão meti- das em sete templos. Acaba da esta festa de Sacamoto se fazia logo c'ò ou- tra no Micão à outro idolo ou Cami, que se chama Gujon, à mais solenne de todo o Japao, à que parece que o Demônio quis contrafazer à fazer de Corpus Christi, porque ali fazem todos os castellos danças, jogos, perso- nados, le vaon en as maos, os idолос. Aestes se seguendo ou des lanternas de maõ, as ilharguas, das quaes vao em roladas com beatilhas, delgadas, e escrito o nome de seu Pagode e den- tro huás candeeas aceezas, & catera;* quis hic non Isiacam pompam descri- bi vidit?*

Processione peractâ tempila sua in- greduntur, in quibus non secus ac in Egyp- torum adytis innumeram videas omniformium Deorum tur- bam, quorum multi capite bovino, canino, aliorumque animalium de- formati, formidabile intuentibus præ- bent spectaculum ; alii multis bra- chiis effigiat, monstris quam Diis similiores sunt.

Meminit hujus Japonicæ Idolol- atriae Secundum Volumen varia- rum navigationum & itinerum Italicæ conscriptorum fol. 51. In questa Isola & in altre vicine tutti i loro idoli sono fatti diversamente, per- che

Ind. Froës.

Demon imitar Sa- era Christianorum in Idololatri- tricis festis.

Rerum o-
mnium
sempiter-
num & in-
visibile
principium
credunt fa-
pientes
Sime.

Polymer-
pbus Nu-
minum Si-
nicorum
Japonio-
rumque.

che alcuni hanno teste di Bovi, altri di Porci, altri di Canie di Becchi, & di diverse altre maniere, e vene sono alcuni, cb' hanno un capo e duei volti, altri trè capi, cioè uno vel luogo debito, gl' altri due supra cada una delle spalle, altri c' hanno quattro mani, alcuni dieci, & altri cento, quelli che ne hanno più, si tiene che habbino più virtù & à quelli fanno maggior riverentia, & quando i Christiani gli dimandono, perché fanno gli suoi Idoli così diversi, rispondono, cosi nostri padri & predecessori gl'hanno lasciati. Hæc ad verbum ex Marco Paulo Veneto desumpta videntur: nam lib. 3.c.6. ubi de *Insula Zipangri*, quæ eadem est cum *Japonia*, loquitur, ita scribit: *Colunt Viri Zipangri varia idola, quorum quædam habent bovis caput, quædam caput porci, & quædam caput canis, & aliorum diversorum animalium, sunt quædam quæ habent quatuor manus, alia viginti, & alia centum; & quod plures habuerit manus, majoris putatur virtus.* Sunt rursus quædam quæ habent quatuor facies in uno capite, & alia tria capita, unum super collum, & alia duo super utrumque humerum. Et cum incolæ interrogantur, unde hanc habeant traditionem, respondere solent, se patres suos in hoc imitari, nec aliud credere debere, quām quod ab illis acceperunt. *Egyptios certè Osiridem seu Solem bovino capite, Anubidem seu Mercurium canino, Pana Hircino, Arietino denique Ammonem expressissime, in præcedentibus passim monstratum est; Serapidis quoque imaginem atque Diana tricipitem fuisse, Maro docet:*

Tergeminamque Hecaten, tria Virginis ora Diana.

Quadrifrontis quoque Jani frequens apud *Mythologos* fit mentio, sicuti & Centimani Briarei, quibus sanè nihil aliud antiqui voluerunt, quām multiplices Solis effectus; ac Janus quidem quadrifrons plerisque locis informari solitus est ea de causa, quod illi rerum omnium principia, finisque, introitus, exitusque dicati escent; quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata specie fiebant, vel

etiam, ut per quatuor illos vultus, quatuor anni partes indicarent, quas *Greci, Latinique Horas usitatissimo vocabulo appellarunt*; Centimanus autem *Briareus* idem quod Sol dicitur; Unde *Homerus Solem ixalózæg nuncupavit*, quorum significata cum veluti hieroglyphica quædam interpretentur, non importunum fuerit hic explicasse. *Interpretes Heosidi per Briareum Vernum tempus dici tradunt, ob herbarum, florum, & frondium copiam, quam affluenter ad eum subministrat.* Per Gygem verò *Hyemem* & ipsum Centimanum ob ea multa, quæ jam dudum collecta congestaque in variis mox usus distribuit, & negotiis quæque suis accommodat. Quod vero Sol Centimanus *Homero* sit, multa & innumerabilia ejus officia, quæ magis aperta cognitaque sunt, quam recensere oporteat, effecerunt, quæ omnia suprà de *Pussæ Deastræ Simarum πολυβερχίων* Idolo luculent patuerunt.

Quæ cum ita sint, annon hunc *Sinæ & Japonæ* varia illa Idolorum metamorphosi respexerunt? Certè subscritbis hisce Ludovicus Gusmannus in *historia de Japonia* l. 5. c. 9. ubi tradit, *Japonios summo honore venerari solitos statuam quandam tricipitem πολυβερχίων*, quâ *Japonios nihil aliud significare dicit, nisi varias istius Numinis perfectiones; verba Hispanica subjungo.* En uno altar deste templo avia uno idolo muy grande, cubierto de oro, contres cabezas, y mas de quarenta brazos y manos; dizan que con esto se dan à entender las muchas perfectiones de su Dios; junto à este idolo, havia otros mil y quinientes, tambien dorados, repartidos en nueve ordenes, à manera de choros de Angeles, y sera cada una de la estatura de un hombre. Quis non videt, Diabolum hic antiquorum superstitiones Christianis mysteriis mixtas æmulatum esse? imaginem ex his unam, quam hic *Rome* videre contigit, paulò ante exhibuimus.

Præterea non πλυμέρφοι tan-tum

Centimanius Briareus.

Quid per
Briarea
Greci in-
tellexer-
int.

M. Paulus
Venetus.

Ægyptia
Numina
Sunt fami-
liana.

Sinæ
Ægypto-
rem
reducere.

Quadr-
frons Ja-
nus.

Bestiarum
cultus.

tum *Egyptiorum* in Diis effigian-
dis *Sinas* & *Japonios* simulatos, sed
& bestias quoque vivas *Egyptio-*
rum more, veluti pisces, gallinos, cer-
vos, lupos, canes, boves adorasse,
post Paulum Marcum Venetum te-
statur Ludovicus Froës in epistola
jam siccè citata. A primeira he húa
alagoa de tiro de espingarda em com-
primétoe largura e saõ os peixes tantos,

que naõ tem conto andaõ huñs por ci-
ma dos outros, e por ser dedicada à o
Pagode, nen húa pessoa he onza da à
tirar delle peixe algun, crendo que se o
tirarem se tornaraõ leprozos. Os
Bonzos naõ com em peixe, porque
o tem em sua lei por gravíssimo pecca-
do, e matar hum homem, ou furtar,
naõ o tem por peccado algun.

Japoniorum Numen triceps.

Japoniorum
Numen tri-
ceps &
Amida.

Aterciera he, que ha grande numero
de veados nacidade, que saõ do Pagode,
e andaõ pellas ruas à maneira de caes
em Espanha. Nen húa pessoa lhe toca,
nem poem maõ, e se alguem da pencia
em qualquer veado he prezo, e paga po-
rissso grande pena, e se mata matano pol-
lo tal crime, e per de toda à fazenda, e se
por ventura morre o veado em algua
rua, senão ha prova certa, que morreo de
doença, a tal rua he destruida, e as fa-
zendas perdidas, e aſi vivem sogeitos a

Amida Numen Japoniorum.

o demonio, que naõ somente faz, que o ad-
orem, mas fallos adorar bestas, como em
outro Reyno adoraõ lobos e lhes facem
templos e pregaoẽs; estando algundo den-
te, di zemlhe que se con sole que se tor-
nará a em lobo, riſponde, que naõ tem tan-
to merecimento, que alcance tanto bem.
Verum hac de Iaponiorum Diis dicta
ſufficient. In Tartarico Regno Neibal,
P. Gruberus Idola πλυνθα quoque
in Fanis exposita se obſervasse refert,
hujus Figuræ ſequentis.

Pagodes Indorum Nunen. Idolum Menjet.

Antequam finem huic Capiti imponerem, in Relationem quandam Italicè scriptam incidi, quam de rebus Chinenibus Christophorus Burrus non ita pridem fecerat. Occurrent in ea relatione multa sanè ad rem nostram facientia; quæ, quia ad dicta confirmanda multum conferre possunt, adjungenda existimavi. Nam præter dogmata, quæ cum Sinenibus & Iaponiis communia habent, alia quoque propria & isti genti particularia tenent; queis maximè ad Pythagoræorum doctrinam accidunt. Credunt illi immortalitatem animæ, μεταψυχισιν, πελοφανδιαν, animam Mundi, aliaque Platonice & Pythagorica philosophias propria, præterea Mundum credunt ovum quoddam fuisse, cu-

jus cortice firmamentum, albugine æthereum spatiū, vitello demum Terra constiterit; machinam quoquæ Mundi nihil aliud, nisi magnum quoddam animal esse, sive hominem asserunt, cujus caput Cœlum; oculos, astra; pilos arbores, plantas, herbas; ossa metallæ esse, similiaque, quæ de magno illo animali & megacosmo dicti Philosophi asseruerunt, profitentur. Verum audiamus verba ipsius Authoris. *Die de questo Filosofo cognizione de la fabrica del Mondo con due metafore, perboris una fù, che il Mondo era nato da un Burro in ovo, il quale poi talmente si dilatò, che sua Relazione della scorsa di quello si distesero gli Concincicieli, dalla chiara formossi l'aria, e ne si sparsero l'acque & il fuoco; e dal rosso formossi la terra, e tutte l'altre cose terrene.*

terrestri. L'altra metafora prese egli dal corpo de un certo huomo grandissimo detto da loro *Banio*, che noi chiamaref-simo *Microcosmos*, dicendo che da questo huomogigante altissimo; era uscita questa machina del Mondo, stendendosi il teschio ne cieli, i due occhi in Sole, e Luna, la carne, la terra, l'ossa i monti, capelli in herbe & arbori, il ventre nel mare; & in tal guisa adattando minutamente con operationi tutti i membri, & compositione del corpo humano, alla fabrica, & ornamento di questo mondo, giunge à dire, che da i pedocchi di questo gigante si erano formati gl'altri huomini tutti, che poi dispersero per il Mondo. Iterum cum cæteris vicinis gentibus asserunt, defunctos cibo & potu indigere, undè iis quotidiè splendida preparantur convivia. Il terzo che l'anime de defuncti hanno bisogno di sustentamento & mantenimento corporeale, onde alcune volte frà l'anno, secondo la loro usanza, fanno li figli à padri defonti, i mariti alle moglie, gl'amici à gl'altri amici, spendide e lauti banchetti, aspettano gran pezzo, che arrivi il defonto convitato, e seda à mensa per mangiare. Quæ omnia suprà fusiùs exposita vide. In eodem errore *Tartari* sunt; *Colunt* (inquit Paulus Marcus Venetus) pro Deo *Nymen* quoddam ab illis confictum, quod *Natagai* vocant, putantque illud Deum *Terre*, atque gregibus pecorum placant. Hoc numen in maximo honore habent, nec est alius, qui in domo sua illi non imaginem dedicaverit. Et quoniam credunt *Numinis* *Natagai* uxorem esse, & liberos, collocant etiam ipsi juxta penates suos imagunculas quasdam uxorium ac filiorum loco, uxorius quidem simulachrum ad sinistram, & filiorum imagines ante faciem Idoli collocantes. His idolis magnam faciunt reverentiam, præstertim quandò vadunt ad prandium, vel ad cœnam, tunc etiam antequam ipsi comedunt, perungunt ora imaginum pinguedine carnis cœta, & partem prandii, qui cœne extra domum in honorem illorum ponentes, credunt

Natagai Numen
Tartarorum.

Virorum illustrium cultus. eos hinc cibari. Sed nos ad Cœcincinen- ses revertamur, quorum proprium est, Reges sanctitate vix illustres di-

vinis honoribus, iis innumera idol^a dedicando revereri: in ipsa autem Apotheoseos solennitate *Ægyptios* omni ex parte imitantur. Modus Apotheoseos sequitur.

In medio palatii Ἀρχιερεὺς (ex-Osiridis tructo magnificentissimum monu-Arcana mento unà cum altari multo & ex-Sacra adquisito labore adornato) arcam ca-huc du-daveri destinatam non minoribus in- sumptibus apparant, quam in altari dicto collocatam *Onsay* candidis in-duti vestimentis, variis cærimonias ac sacrificiis consecrant, vinum, bo-ves, aliaque animalia magno nume-ro offerentes; quibus ritè peractis omnem illam mollem unà cum ap-paratu concremant, solo corpore defuncti sibi reservato, quod sepeli-te fingentes per duodecim alias se-pulturas de una in alteram secreto, & cum astu traducunt, ut hac ratione superstitiosa plebs semper de loco sepulturæ dubia maneat, & anceps, ac proindè ex hac incertitudine plus erga novum hoc Idolum devotio crescat, & veneratio, dum in omni-bus iis locis, in quibus ossa condi-ta esse, aut ea inveniri posse suspi-cantur, ritus & sacrificia cæteris idolis debita perficiunt. Sed audia-mus verba Burri: Finiti questi giorni posero fuoco à tutta quella machina, ab-brigliando & il palazzo & il tempio con-tutti gli addobbi & apparati, solo conser-vando l'ara con il cadavero; quale fu poi sepelito & transfugato per dodici se-pultura de una in un' altra segretamente & di nascosto, acciò restando il populo dubioso sempre in qual luogo fusse lascia-to, con l'intercessione maggiormente cres-cesse la venerazione del novo idolo, ado-randolo in tutti quelli luoghi, nelli quali potessero pensare, che si ritrovino quell' ossa. Ita Burrus; In quo quidem *Ægyptios* imitantur, qui ab Iside in-structi Osiridi illi suo simili astu Di-vinitatem acquisivere. De Iside ita Plutarchus: Osiridis partes omnes dispergas præter pudenda cum invenis-set, cupiens incertum esse Viri se-pulchrum, ab *Ægyptiis* autem & singu-lis hominibus honori haberet, ex aroma-tibus, ac cera singulas eas partes in for-mam

mam hominis viro similem composuit; convocatis deinde Sacerdotibus, singulis dedit Osiridis imaginem, afferens eis solis corpus illius creditum, atque adjurans, ut nunquam apud se se sepulchrum Osiridis ulli panderent, utque illum in abdito servatum, veluti Deum colerent; qua ex re nunc etiam quilibet

Sacerdos testatur penes se Osiridem ^{Dæmonum} sequuntur. Fuit hæc callidi Dæmonis inventio, quæ multum ad irretiendos superstitionum in falso Deorum cultu animos valuit. Sed hæc de Isæponis sufficiant.

CAPUT III.

De Indorum Idololatria Sinicæ parallela.

Dividitur India in varias provincias, variaque Insulas adnexas habet, quæ omnes iisdem propè in Deorum cultu cærimonii utuntur: Nam præter innumeros alias particulares Deos, Solem cum primis adorant, & ignem; huie varia per anni decursum festa, & solennitatis instituunt, in quibus omnibus ita cum Ægyptiis & Persis convenient, ut nihil pro tempore in ipsorum sacris, quod ab iis non desumpsisse videantur, apparet.

Præter Græcorum, Ægyptiorumque imagines adhuc ibi repertiri, summa que veneratione coli, quotquot eas regiones peragrârunt, testantur. Præ ceteris autem cultus Apidis in figura Vacca, seu Bovis cornuti viget, quem nullis non templis, porticibus ac viis reperias. Retulit mihi Ludovicus Sachinus mercator Avenionensis, in Regno Mogorum eo in loco, ubi collimat cum Bengala, in publica & regia via ingentem Bovem erexit, cuius oculorum cavitatibus duo prægrandes Carbunculi, seu Rubini inditi Idolum mirum in modum radiare faciant; retulit quoque ne niminem iter suum auspicari, quin prius hoc Idolum vaccinum certis sacrificiis placârit. Marcus Paulus Venetus dictis astipulator, plerasque enim insulas Bengale vicinas hoc improbo Bovis cultu imbutas tradit; verba ejus subjungam:

Apidis
cultus
adhuc vi-
get in
Indiâ.

Bovis
cultus.

M. Pau-
lus Ve-
netus.

ut rem Sanctam, nec ullum occidunt; cum autem bos aliquis moritur, perungunt domos suas adipè ejus. Et de Meliapore urbe S. Thomæ, c. 28. Cum hi qui boves adorant, ad bellum procedunt, deferunt secum pilos bovis sylvestris, eosque ligant ad crines equorum suorum, quibus infident; pedes vero ad scuta, & crines suos pilis illis ligant, credentes se in bello tutos esse ab omni periculo; nam bovem sylvestrem magnæ sanctitatis esse afferunt. Et cap. 30. ejusdem Libri: Laënses boves adorant, & cum magna reverentia bovem perungunt se unguento, quod de ossibus bovinis contritis faciunt. Deorum quoque Græcorum præter Ægyptios, vestigia extare, ex literis P. Joannis Lopez Soc. Jesu Procuratoris Indiae, & Insularum Philippinarum, cum quo & oretenus postmodum de hujusmodi hic Romæ tractavi, constat: Secta Philippinarum, inquit, est idololatria eadem, quæ Romanorum & Philippinarum Græcorum, Iovem, aliosque Deos adorant; nomina dictorum Deorum tria, habent sed in sua lingua: Verbi gratia, Iupiter vocatur Maglente, quasi dicas, fulmina vibrans, à lente, quod fulmen, & mag quod vibrare significat, deducto nomine. Atlas vocatur Tomcon Langit, hoc est, columna Cali, Langit Cælum, Tomcon columnam significat, & sic de ceteris: habent quoque suos Campos Elyssos, quos Calongdan vocant, id est, occasum Solis. Quod manifestum signum est idololatriam Ægyptiorum, & Græcorum in ultimum Orientem usque pervenisse; imò lucu-

lentius id ostendit Philostratus in vita Appollonii.

Θεῖον ἡ ἀγάλματιν ἐν τοχεῖν Φάσον.
Εἰμὲν Ινδοῖς, οὐ Αἰγυπτίοις, θεῖμα γένεται.
Ταῦτα γένεται δέχεσθαι τὸν Εὔλογον, ποτὲ τὸν Αἴγυπτον τὸν Πολιάδον, καὶ πότε τὸν Απόλλωνα. Δηλίσ, καὶ πότε τὸν Διονύσον, καὶ πότε τὸν Αμυκλαῖον, καὶ πότε τὸν δέχεται. Ταῦτα ιδρύεται τὸν Ινδὸν τάττεται, καὶ νομίζεται Ελληνικοῖς γένεσι. Φασὶ δὲ οἰκεῖα τὰ μίσθια τὸν Ινδοῦν, καὶ τὸν οὐρανὸν οὐρανὸν πιονόντα τὴν λόφον τάττεται. Πότε πότε αὐτὸν ὥρασθαι, οὐ Φάστεκ τὸν ηδίαν αὐλίων αὐτὸν ελέγει. Τέτοιο γένεται ημερονημέραν ἀποτελεῖται μεσημέριας ἀδυστον.

Apollo-nius
Thya-naus
apud He-rostratum.

Deorum quoque simulachra complura illis se vidisse tradit Apollonius, nihil quoque miratum esse, quod Indorum, aut Aegyptiorum Deorum illuc imaginis viderit; stupuisse autem, quod eorum, qui ad Grecos antiquissimi habentur, aspicerit simulachra cum Minerva Poliadis, & Apollinis Delii, praeterea & Dionysii, & Amyclei, & aliorum hujusmodi; horum enim singulis Indi statuam posuere, Gracoque ritu iisdem sacrificant; Dicunt autem Indiae medium se se rebere, eumque tumulum quasi umbilicum esse, & ab eodem sacrum ignem capiunt, quem se à Solis radius accepisse gloriantur, atque ob ejus rei memoriam hymnum jugiter ad meridiem usque decantant.

Brachmanes autem, & Gymnosophistas, ut olim, ita in hunc diem Pythagoricam vitam ducere ex Historia Indica Maffei, aliorumque constat, de quibus & Damis comes Apollonii multis agit apud Philostratum. Dogmata Pythagore profitantur, divinationis apud eos praecipuum studium, humi dormiunt, herbis tantum rictitant, Solem adorant, ignem Solaribus radiis conceptum summo studio fervent; hunc variis ritibus & preicationibus placant; comas nutrunt, Myrrham gestant, & Pagodes, seu Isiacas statuas, nudis pedibus ambulant, lineis induunt vestimentis, baculo fulciuntur; Quae quidem Aegyptiis Sacerdotibus solis competit. Meminit horum quoque Nicolaus Contarens Venetus in Libro, quem de itinere

in Indias conscripsit: Per tutta l'India si adorano gli Idoli (cioè Pagodes) ma sono tutti quali fanno le chiese non dissimili à varie Indie quelle de Egitto, piene d'immagini co-

omniformi depinte, e nelli giorni delle loro solennità le adornano con fiori & rami, gl' idoli sono fatti o di oro, o di argento, o di pietra, o da avorio, de' quali alcuni sono sessanta piedi di altezza; il modo come gli sacrificano è molto vario infra di loro, perche alcuni si lavano con acqua chiara, avaniche entrano nel tempio, una volta la mattina, un'altra à vespere: Altri con legno d'Aloe, o simili altri odori fanno sacrificio à i loro idoli. Quae in hunc usque diem in Regno Indostan seu Mogor Indostanum constanter à Brachmanis servantes adhuc se huc serventur, dum quotidie se in sacro fluminante Gange, veluti altero Nilo, lavare solent, aquas versus Solem spargere, terum Egyptiorum.

Non desunt ex Indis, qui Aegyptiorum quorundam Typhonem malumculum dæmonem solennissimo ritu colentium exemplo, & ipsi humani generis hostem Diabolum adorent, ac variis hostiis placent; Describit hujusmodi cultum, ceremoniasque in eo peragi solitas Ludovicus Barthes lib. 2. dell' India thema.

cap. 2. Verba ejus subjunguntur: Il Rè di Calicut è gentile, & adora il Idolum Diavolo nel modo che intenderete. Loro confessano che uno Dio ha creato il cielo e la terra, e tutto il mondo, & è la prima causa di tutte le cose, & dicono, che s'ei volesse giudicare voi & me & il terzo, c'è il quarto, che non ha verità alcuna d'esser Signore, mà che egli ha mandato questo mondo à far giustitia, & à chi fa bene, ci fa bene, & à chi fa male, ci fa male. Essi lo chiamano il Deumo, & Dio lo chiamano Tamerani, & questo Deumo il Rè di Calicut lo tiene nella sua Capella in questo modo. La sua Cappella è larga duei passi per ogni quadro. È alto quattro passi, con una porta di legno tutta intagliata di Diavoli di rilevo;

lievo; In mezzo di questa Capella v'è un Diavolo fatto di metallo, qual siede in una sedia pur di metallo; il detto Diavolo tiene una corona fatta à modo del Regno Papale con tre corone, e tiene ancora quattro corone, e quattro denti con una grandissima bocca aperta, con naso brutto, & occhi terribilissimi, & che guardan crudelmente, & le mani sono incurvate à modo d'un uncino; gli piedi à modo d'un gallo, di modo che a vederlo è una cosa molto spaventosa. Intorno alla detta Capella le sue pitture sono tutte Diavole, & per ogni quadro d'essa n'è uno Satanas posto a sedere in una sedia, laquale è posta in una fiamma del fuoco, nel quale sta una gran quantità d'anime lunghe mezzo dito & uno dito della mano. Il detto Satanas con la mano destra tiene una anima in bocca mangiadola, & con l'altra mano ne piglia una altra dalla banda di sotto; ogni mattina gli Brachiani, cioè Sacerdoti vanno a lavar il desto idolo tutto quanto con acqua odorifera, e poi lo perfumano, e come l'hanno perfumato, l'adorano, & alcuna volta fra la settimana gli fanno

Cerimonia sacrficii in questo modo. Hanno una certa tavoletta fatta & ornata in modo D'oro di uno Altare, alta da terza trè exhibita, palmi, larga quattro, e lunga cinque, laqual tavola è molto bene ornata di rose, fiori, & altre gentilezze odorifere: sopra la quale mettono sangue di grillo, & carboni accesi in uno vase d'argento con molti profumi di sopra. Hanno poi un thuribulo, con quale incensano intorno al detto altare, & una campanella d'argento, laquale sonano molto spesso. Tegono in mano un coltello d'argento, col quale hanno amazzato il gallo, & quello intingono nel sangue, & lo mettono alcuna volta sopra il fuoco, & alcuna volta lo pigliano & fanno alcuni atti, come colui chi vuole givocare di scrimila, & finalmente abbrugiano tutto quel sangue, stando continuamente candele di cera accese; Il Sacerdote chi vuole fare il sacrificio, si mette alle braccia, alle mani, & a piedi, alcuni manigli d'argento gli quali fanno grandissimo

rumore, & come sonaglie, & porta al collo un pentacolo, & quando ha fornito di fare il Sacrificio, piglia tutte due le mani piene di grano, e si parte dal altar, & va al indietro sempre guardando all' altare, insino che arrivi appresso a un certo arbore, & getta quel grano per sopra la testa alto tanto, quanto può sopra del arbore, poi ritorna & lieve ogni cosa dell' altare. Atque ha-
temus Ludovicus Barthema.

Præ cæteris verò ignem tanquam Ignis cul-sacrum animal adorant, huic filios tus. immolant, in hunc scipios conjicien-tes concremant, hoc facto venera-tionem erga cum monstrantes: Quem quidem cultum aliundè non didicernit, quām à Persis, corumque vicinis Chaldeis; asservabant ipsi, ut suprà dictum est, in ædulis pluri-bus veluti perennem, & veluti ora-culum interrogabat de futuris. Cu-jus meminit Benjaminus in itinerario his verbis:

Benja-min in suo i-nerari.

לפנֵי הבתָה של בית הפלחים עמָק
גְדוֹלָה וּמִרְלִיקָה כָל יְמֵי עוֹלָם שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר
כְּדַלְךָ וּקוֹרָא אָנוּ אַוֹתָה אַלְתֹּהָא וּמַעֲבִירָן
כְּהַנִּזְנִים וּמִשְׁלֵץ נְתֹהָה חָשָׁשָׁן

Ante aram Sacram eadum est ingens Seipso forea, in qua continuatis seculis ardet in Sacri-ignis maximus, quem appellant divi-nitatem, per eum traducunt filios suos, Idolola-mortuos verò prorsus illuc injiciunt. trix.

Pergit Rabbinus & commemorat admirandam stultæ gentis devotionem, quod qui sanctitatis affectent opinionem, se vivos in hunc ignem præcipitent, & magno spectantium applauso voluntariam sustineant mortem; quod me illius peregrini admonet in Luciano, qui utalis ludos exhiberet, sibi cruciatus fecit in Olympia panegyri scipionum sponte comburendo, saltum ut nominis famam pararet. Pergit postea Benjamin:

Sunt inter illos de Magnatibus ter-re, qui devovent semetipsos in vita, ut comburantur igni; cumque id suis familiariibus & propinquis denunciant: Ecce votum feci spontaneum, ut infiliam in ignem vivus; respondent omnes & accla-

acclamant illi : O te felicem & beatum ! quando autem appropinquat dies executionis , parant ei convivium laetum , ipse vero rebitur caballo , si dives est , vel si pauperior , pedes indecens , usque ad marginem fossae ; ibi dum preceps ruit in flammas , omnes cognati ejus letantur , tympana pulsantes , & agentes choream , donec totus conflagret . Ut vero cognoscas , quænam illa persuasio tam efficax esse possit , ut vitam sic prodigere velint , imo gaudeant cruciari , percipe ulterius insignem Diaboli actum , qua ratione tantâ crudelitate hominibus illudat :

Appetente tertia die , veniunt bini Sacerdotes de primoribus in edes combusti , & dicunt heredibus ejus : Parate domum ; nam hodie accedit vos Pater vester , ut præcipiat vobis , quid faciendum sit ; accessitis ergo ex urbe testibus , apparet Satanæ illius habitu . Tunc uxor & liberi secessitantur ; En quomodo habeat in altero seculo ? Respondet , veni quidem ad socios meos , sed illi me noluerunt recipere , prius quam solverim universa debita familiariibus æquæ , atque amicis ; partitur itaque opes suas heredibus , jubens dissolvere quicquid ille debeat aliis , & exigere viciissim , quod illi debeat sibi . Haec expensas consignant advocati testes , ut ille abeat viam suam ; deinceps non cernunt cum ullatenus . Tali mendacissima fascinatio , quam edunt magici Sacerdotes , confirmant illi , ut dicant , simile quid non contingere in universa terra . Hæc Benjaminus , quæ omnia à Paulo Marco Veneto , quomodo Benjaminus ea refert , tradita Persarum ritibus omnino consentiunt . Et in India , quam Indostan vocant , in hunc usque diem barbaros hosce ritus perseverare , mihi sepe supramemorati Patres ex Mogorum Regno huc Romam Procuratores de mulieribus , ad defunctorum maritorum amorem contestandum , seiphas Vulcano consecrantibus retulerunt , qui quo tempore Agræ metropoli Mogorum morabantur , hujusmodi barbaras solennitates summâ admiratione spectarunt . Sed

quia res digna fuit , quæ in considerationem profundæ harum gentium cæcitatis veniat , paucis impian , & plenam inhumanitatis confutundinem exponam .

Mos est in India , ceterisque adiacentibus Regnis , ut nonnulla uxores post maritorum obitum sive ob ulterioris vita fastidium , sive ad immortalitatis sibi nomen comparandum , sive etiam ea de causa , quod maritorum absentiam sustinere amplius nesciæ , spe melioris vita pergitæ , ed se perventuras credant , ubi inter Deorum relata coetus , unâ cum marito perennibus persistuantur deliciis , sc̄e vivas concremant . Erat anno 1661 . Agre sc̄emina Nobilis , non nobilitate duntaxat , sed sc̄emina etiam divitiarum opulentia affluens ; tariam hæc post mariti obitum , statim ad concrævatis Brachmanum sacrificulis suam matio ad vitam mariti amore Vulcano pompa . consecrandam , intentionem aperuit , quæ de animi generositate , & fortitudine laudata , nihil morata , quod mente conceperat , in executionem deduxit . Ut sequitur :

Constituta itaque die solennitas Triumfatis ipsa pretiosissimis , quas habebat , phusifero , argento , nec non omni pretiosorum lapidum genere , ex byssō intextis vestibus induita , equum candidum non absimili ornamentorum apparatu onustum consecedit , cui quicquid rarum , pretiosumque possidebat catenatim adnexum spectabatur : Ipsa vero plenum gaudii vulnus præ se ferens , & veluti summo triumpho decorata , brachiis nunc elevatis , nunc depresso , jam in omnem partem agitatis , manu dextra cymbalum , altera pomum gestans , miros & inusitatos gestus internæ lætitiae indices , queis brevi se marito unitum iri sperabat , exercebat . Festivos hosce , seu potius ferales plauſus augebat Ingens circumfusæ multitudinis Sacrificulorum , præficarumque , quâ utrinque stipabatur , turba , quæ unâ cum triumphatrice , ridiculâ gesticulatione , nec non insolita corporis contorsione , inconditis vocibus identidem illud

Indostan
igne se
concre-
mant.

Iud solitum illis epiphonema decantabat : *Ram Ram saltæ, Ram Ram saltæ*. Id est, *Deus Ram salvans*. Atque hoc fanatico triumpho per celebriores urbis plateas circumvecta, tandem loco ubi pyra diversis lignorum pretiosorum, aromatumque generibus instituta erat, sifistitur. Hæc vix dum equum descenderat, cum ecce inter confusas sacrificiorum voces, quibus ad spontaneum martyrii tormentum fortiter, constanterque sustinendum animabatur, tympanorumqne strepitus pyræ apicem consernit, ubi veluti in triumphali throno residens, more solito suas peragebat gesticulationes ; Interim Sacrificiū lignem ex omni parte materiae, ex aridissimis pretiosorum lignorum, viminumque prius nobili resina perlitorum facibus compactæ,

suggerebant. Atque hoc pæcto, inter jubilos & immensos vociferantium strepitus, fumo obsepta, atque tandem igne quoque unà cum omnibus ornamentiis in cinerem redacta, infelicem animam non campis Elysii, sed æternis cruciatibus destinata efflabat.

Hunc eundem niorem inter *Tartaros* Tartaro-
vigere, apud *Marcum Paulum Venetum* Veneti-
legimus : Imperatore enim mortuo unà se cum cadavere Regio igni tradunt, quorquot aut Regem amaverunt, aut ab eodem insignibus beneficiis fuerunt affecti, ea spē demeritati, credunt futurum, ut in altera vita Domino suo, uti prius, fideliter denuò serviant. Atque s̄pē continet, ut ad 30 millia hominum tali opinione dementata, inter exequias Regis, pereant.

C A P U T I V .

De Brachmanum institutis, & quomodo per Brachmanes supersticio Ægyptiorum, quâve occasione in Persiam, Indiam, & ultimum Orientis Sinarum Japoniorumque Regnum, successu temporis propagata fuerit.

Egyptus à Cambyses subacta.

Constat ex Herodoto, Plinio, Diodoro, Pausania, Plutarcho, ceterisque Historicis, post Cambysis Regis Persarum in Ægyptum irruptionem (qua regnante Numa Pompilio Secundo Romanorum Rege contigit) totam pñè Ægyptiorum sapientiam, quæ jam à mille & amplius annis constituerat, in ultimam ruinam unà cum Niloticō Regno abiisse; ubi sacra Deorum simulachra in pulvere in confusa, eversa vasta obeliscorum molles, Apis, maximum Ægyptiorum Numen, sive Bovem sacrum in septo quodam enutriri solitum ab ipso Cambysē occisum, omnem Sacerdotum, Hieromantumque turbam, partim trucidatam, partim hieroglyphicis monumentis omnibus igne consuptis, in exilium actam fuisse : Sacerdotes itaque, & Hieromantæ in peregrinas terrarum

oras profugi, cum terrestrium iterum semitæ, hostium resertæ catervis, haud tutum præberent transitum, per Sinum Arabicum

Ægypto conterminum, iter tentantes tandem in Indiam, quam hodiè Sacerdoti- extortes patria doctas dicunt, penetravrint; quòd & Hermetem, Bacchum, & Osiridem, olim penetrasse, cum ex suis monumentis, & unà ex vetustis ibidem

civitatibus ab iis conditari reliquias comperirent, ibidem leges Hieromanticas undeqaque propagasse, cultumque Deorum in Ægypto per Cambysēm abolitum, in hoc veluti remoto Orbis loco renovasse, ex præcedentibus sat superque ostensum fuit. Quæ Deorum cultus adeò tenaciter simplicioribus mentibus inhæsit, ut nullo unquam ævo eradici potuerit; nam uti olim, ita & in hunc usque diem Apidis, sive Vaceæ, cultus adeò incultus.

crebuit,

crebuit, ut nemo in futuro seculo salutem se consecuturum credat, qui moriturus, caudâ vaccæ non ad extrellum usque halitum manibus apprehensâ decesserit; præterea Metempsychosin, sive transmigrationem animalium, de animali in animal, ab Ægyptiis primùm Mondo divulgam, Herofrato teste, in vita Apollonii adeò certam sibi esse persuaserunt, ut Brachmanes ea de causa nullum animal vivens cuiuscunq[ue] tandem generis & speciei sit, nec quæ à vivis procedunt, uti sunt, lac, caseus, butyrum, ova in cibum afflumunt, veriti, ne forte magni alicuius Herois, aut Numinis unâ cum nutrimento animam deglutiant, ita ut hujusmodi propria superstitio non solùm per universas Indie Regiones longè latéque propagata fuerit, sed & Cambogiam, Tunchinum, Laum, Concinnam, quin universam Chinam, Iaponiamque, unâ cum innumerabili Deorum Dearumque fanaticâ turba, invaserit. Sed jam ad paulò fusiū superstitionum in ultimum Orientem ex India introduxtarum origines scrutandas, nos accingamus.

Origo superstitionis propagata.

Xaca nobere queat. Fuit hic ille toto Oriente impostor celebrissimus, quem primus in Indi Rama, Sina Xē Kian, Iapones India fundator.

Fabula de Elephante albo.

crebuit, ut nemo in futuro seculo salutem se consecuturum credat, qui moriturus, caudâ vaccæ non ad extrellum usque halitum manibus apprehensâ decesserit; præterea Metempsychosin, sive transmigrationem animalium, de animali in animal, ab Ægyptiis primùm Mondo divulgam, Herofrato teste, in vita Apollonii adeò certam sibi esse persuaserunt, ut Brachmanes ea de causa nullum animal vivens cuiuscunq[ue] tandem generis & speciei sit, nec quæ à vivis procedunt, uti sunt, lac, caseus, butyrum, ova in cibum afflumunt, veriti, ne forte magni alicuius Herois, aut Numinis unâ cum nutrimento animam deglutiant, ita ut hujusmodi propria superstitio non solùm per universas Indie Regiones longè latéque propagata fuerit, sed & Cambogiam, Tunchinum, Laum, Concinnam, quin universam Chinam, Iaponiamque, unâ cum innumerabili Deorum Dearumque fanaticâ turba, invaserit. Sed jam ad paulò fusiū superstitionum in ultimum Orientem ex India introduxtarum origines scrutandas, nos accingamus.

Primus fuit totius superstitionis faber & architectus, sceleratissimus Brachman, qui imbutus Pythagorici disciplinis, ibidem sparsis, non contentus, superstitiones superstitionibus addidit eo numero, ut vix sit, qui eas, non dicam, enarrare, sed ne calamo quidem sufficienter descri-

dem tantum, quantum Elephantis candidi munus estimare videantur, sequi perbeatos reputent, si quandoque Cælesti munere illis hujusmodi bellua offeratur. Sed de hujus Elephantis apotheosi in sequentibus plura. Natus itaque Xaca, prius, quod perpetrasse dicitur, fatus fuit, occidisse matrem, deinde manu in coelum extensâ, alterâ in terram demissâ clamasse fertur, præter se alium sanctum, neque in Cœlo, neque in Terra existere, deinde dum in occultiorum montis altissimi secessum se retrahit, ibidem ferunt execrandam illam Idolomaniam magistro Satana instituisse, qua postea totum Orientem pestiferis suis dogmati infecit. Scribunt Annales Sinici, in eodem Natali solo mox ac ex eremo recessit, Divino, verius dicam, Satanico spiritu plenum, sibi ad 80 millia discipulorum aggregasse, ex quibus tamen non nisi 500 primùm, deinde ex his 100, ac tandem iterum ex his decem, tanquam ad execrandam sua dogmata disseminanda aptiores, veluti intimos scelerum suorum consiliarios, & assecias selegisse, &c, ut dogmata in controversiam à nemine revocarentur, moriturus in testamento reliquit, ut in libris suis hoc Pythagoricum poneretur epiphonema, αὐτὸς ἐφα, sive quod idem est, ipse dixit, seu sic librinos docent, quibus infallibilem absurdissimarum fabularum veritatem, in dubium revocare nefas esse innuebat, quam autem horrenda, quam execranda suis in libris reliquerit, non placita, sed sclera, non doctrinas, sed abominationes, non historias, sed putidissimas fabulas, is legat, qui volet Librum, quem de Brachmanum Theologia P. Robertus Nobilis Societatis Jesu, Missionis Madurensis in India Malabarica fundator, nec non linguis & Brachmanicæ genealogiaz consultissimus, summa sanè eruditio- ne, nec minori cum animalium, tot errorum labyrinthis involutarum, fructu conscripsit. De hoc memorant maledictati Brachmanum Scriptores,

Xaca 80
millia
discipu-
lorum.

P. Robertus Nobilis Roma-

Ostugas
millies Xa-
ca trans-
migravit.

Metamor-
phoseos alia
femina.

res, *Xaxan* octuaginta mille transmigrations in omnis generis animalia sustinuisse, quarum ultima fuerit in *Elephantum candidum*, quam *Lo han hoe Laenses*, & *Tranluan*, id est, *Rotam* vocant, putant enim animas ex uno in aliud animal veluti rotatione quadam per sex partes transmutari, donec tandem sexta rotatione peracta, in statum omnis mutationis expertem Deorum consortio aggregentur, *Pagodes* facti.

Alii strictius Pythagoricæ Metamorphoseos leges sectantur, ita ut transmutatio animalium juxta virtutum vitorumque merita aut demerita, in animalia vitiis virtutibusque κατὰ ἀναλογίας correspondentia transformetur; hoc paetō dicunt, *Tyrannos* in *Tygrides*, in lupos proditores, in porcos luxuriosos, gulosos in canes; contrā in oves mansuetos, Reges in *Elephantes* &c. fuisse transmutatos: Quas metamorphoses tanto numero adducunt, tot ac tam ridiculis inconcinnisque fabulis contextas, ut in Ovidiana Metamorphosi nil tam exoticum, nil tam stolidum ac vesanum, quod illi Heroibus suis μεταψυχήσιοι non attribuant; & quemadmodum unda undam trudens in innumerabilia tandem fluctuum divergit volumina, ita metempychotica superstitio tantam post se traxit animalium deliramentorum multitudinem, ut ea inter animalia, quadrupedia, volatilia, natalibia, atque insecta containeri nescia, vegetabilis quoque naturæ regnum invaserit; unde nata propudiosa illa διαρρέει την υγειαν, quā non in animalia duntaxat, sed & in plantas, Ovidianæ *Daphnes* exemplo transmutari dicantur, quibus tanquam rationali homine indignis, omissis, unum tantum hic adjungam, quod anno 1632, in *Concincina* accidisse refert in suo de expeditione Japonica libro *P. Philippus Marinus*. Ceciderat ventorum impetu in terram ingentis magnitudinis arbor, 80. cubitorum longitudinem habens, tanti ponderis,

ut centeni homines eam loco dimovere nequirent, quæ adjurata dixisse fertur: Se Capitaneum Chinensem fuisse, & centenis annis jam dilapsis, tandem in hunc truncum fuisse transmutatum; venisse autem ad intimandum *Concincina* bellum; cum verò non esset, qui aut arborem resecare nosset, fuisse ibidem relictum Solis imbriumque injuriis expositum, ea spe freatum, futurum, ut nulla clementorum vis contra duritatem soliditatemque corticis, quā veluti lorica quadam muniebatur, prævalere posset; quæ seu fabula, seu Dæmonica illusio tantum in animis gentilium potuit, ut dum arbores comperiunt magnitudine eximias, illi scutellam orizæ portione refertam, radicibus apponere soleant, veriti ne diuturno jejunio animæ Heroum in illis viventes tandem deficiant, tum stolida quadam eorum commiseratione perculsi, tum ob umbras quoque gratissimæ, subter quam æstivo Solis ardore se recipiunt, ob receptum beneficium gratitudinis debitum hoc paetō persolventes.

Qui verò sublimius, (melius Sanior phi-
lophandi
insanius) philosophari videntur, dicunt, hominem intellectu in id quod concipit, objectum transmutari realiter, ita ut cessante operatione nulla homini vita supersit; quod non de intellectu tantummodo & voluntate, sed & de potentia cognoscitiva, appetitiva & phantastica intelligunt. Addunt, ubi homo tantum intellectu profecerit; ut quasi extaticus & in immobilem stupiditatem redactus videri possit, tum tandem is summum id, quod desiderari potest, ultimam videlicet felicitatem consecutus dici possit; atque inter Numina relatum Pagodem effici; unde similes Pagodes et si nec videre, nec audire, nec ullius alterius ministerio, ute pote ex materialibus rebus fabricata, fungi videantur, audiunt tamen, utiajunt, videntque suo modo; Numine vide licet, velut extasi quadam & raptu

Fabula
ridicula.

Quando in
Pagodes
convertan-

Mirum de
Metemply-
chos exempli-
plum.

in illis absorpto. Atque hoc paet
illi sat ridiculo ratiocinio vitam Ido-
lorum Pagodumque contra eos, qui
eos impugnant tueri solent. Addam
hoc loco aliud quoddam hujus pha-
natice opinionis de Metempyschose
Sinarum specimen, quod in vita
B. Odorici Ord. Minorum S. Fran-
cisci, apud P. Bollandum in magno
illo *Vitæ Sanctorum Opere* tom. 1. Jan.
15. c. 4. legitur. Nam cum dictus
Odoricus *Camsanam Sinenis Regni*
urbem transiret, à quodam *Sina* ad
contuendum insoiltum inauditum-
que omnibus seculis spectaculum vo-
caretur, benignæ invitantis huma-
nitati annuit; Itaque introductus in
Monasterium quorumdam Religio-
rum, quod *Bonziorum* ego Cœ-
nobium fuisse interpretor, ubi non
nemo ex dictis Religiosis duas in-
gentes sportas omni cibariorum ge-
nere onustas in viridarium quoddam
Cœnobio junctum transportari jus-
sit; in quo & mons erat amoenis ar-
boribus consitus; Hoc itaque viri-
darium unà cum Odorico ingressus
Bonzius campanulam quandam
quam secum portare solebat, inso-
nare coepit; & ecce mox ingens di-
versorum animalium caterva, ex
monte festino gradu, id est, Feles,
Cancs, Simiae, Capræ, Porci, &
similia alia monstruosa formæ com-
plura, ad ter millena, fese Nutri-
toris conspectui stiterunt. Quibus

ille cibos pro cuiusque natura por-
ridgebat; prandioque brutaliter finito,
ad campanulæ sonitum mox singula
fese ad interiora montis latibula re-
cepere. Hic Odoricus stupore atto-
nitus, indica, inquit, mihi Fra-
ter, quænam sint & quidnam fibive-
rint, brutorum hujusmodi adeò ad
obedientiam signum promptorum
congregatio? Respondit *Bonzius*,
Istæ sunt Nobilium virorum ani-
mæ, quas nos hic amore Dei pasci-
mus; resumit Odoricus; Et quo-
modo hæc bruta animæ dici possunt;
cum animæ humanæ omnis corpo-
reæ molis expertes sint. Respondit
alter, In hac quæ vides bruta in-
gressæ sunt anime defunctorum om-
nis ætatis & conditionis hominum,
& quanto quispiam sublimioris fue-
rit dignitatis, tantò nobilius quo-
que animal, quod inanimat, sorti-
tus est: contra tantò vilius, quanto
vilioris conditionis fuerit. Quamque
quidem superstitionum mentium
coecitatem Odoricus, magno argu-
mentorum pondere convellere cona-
tus fuit; sed frustra; cum nemo es-
set, qui à stulta hac Diabolici do-
gmatis persuasione, dimoveri pos-
set. Ego sanè hæc non animalia,
sed Dæmones in hujumodi bruta
transformatos, ad miseris homini-
bus illudendum, eorumque animos infatuandos, verius credide-
rim.

C A P U T V.

De ridicula Brachmanum Religione circa hominum originem.

Brahmanes originem su-
am, Scriptores Indi, du-
xisse dicunt ex *Cœbian*,
sive *Xata*, de cuius ori-
gine in præcedente Capi-
te egimus, quem & iudicem appellant
cum Arabibus هرموز Hormoz,
eumque cum Hermete Trismegisto,
alii cum Pythagora ob dogmatum
similitudinem immerita comparatio-
ne confundunt; Nam doctrina,
quam tradidit, tam horrendis fabu-

Xata cum
Mercurio
Trismegisto
confundunt.

larum monstris, tam fecdis incon-
nexarum rerum commentis apud eos
confusa legitur, ut in varias classes
divisi, vel ipsimet stolidæ doctrinæ
sectatores, quid sentire, quid cre-
dere debeant, nesciant. Sed subne-
ctamus nonnulla de Mundi creatio-
ne dogmata, quæ uti ab illis inter arti-
culos fidei, ita à sapientibus fanati-
corum nugamentorum numero me-
ritio adscribuntur.

Dii Brachmanum summa stoliditate
ficti, sunt: *Bruma*, *Vesne*, *Butzen*, & *Brachma-
num Da-
hi*

*Fabulosa Brachianum Narratio
de 14 Mandorum sensib: ex bruma
peracta. ex Autographo degromita.*

23. Millio-
nes Deita-
tum.
Bruma
magnum
Numen
hominum
ex mem-
bris suis
diversis
diversorum
genitor.

hi sunt precipui, quibus subordinantur 33. millones Deitatum, quorum caput dicunt esse *Dimenderen*, *Feltan* & *Bruma*, ex hoc tanquam nobiliori omne hominum genus prodiisse narrant, ex totidem Mundis, membris humani corporis correspondentibus: Mundum *Primum* Supercelestem ex cerebro; *Secundum* ex oculis; *Tertium* ex ore; *Quartum* ex sinistra auricula; *Quintum* ex palato & lingua; *Sextum* ex corde; *Septimum* ex ventre; *Octavum* ex verendis; *Nonum* ex coxa sinistra; *Decimum* ex genibus; *Undecimum* ex calcaneo; *Duodecimum* ex digitis pedis dextri; *Decimum tertium* ex planta pedis sinistri; *Decimum quartum* ex ambiente cum æthere prodissimis fabulantur: è quibus Mundis propatrum humani corporis conditionati sunt primò homines intellectu & sapientia conspicui; secundò Prudentes in actionibus, tertio Eloquentes & facundi; 4. Astuti & callidi; 5. Gulosi & commessestionibus dedicati; 6. Magnifici & splendidi, liberales; 7. Sordidi & obsecenis moribus prædicti; 8. Luxuriosi & carnalibus voluptatibus dediti; 9. Laboriosi, Artifices & Agricultores. 10. Hortulani, Rustici. 11. Vilibus operibus destinati, quos *pares* vocant. 12. Homicidæ, latrones, fures. 13. Oppressores pauperuni. 14. Homines peculiari dote in omnigenere rerum prædicti. Atque hoc pacto describunt magnum illum *Brumam* tot Mundorum hominumque diversissimorum genitorem; que stolidissima gens adeò strictè ad literam intelligit, ut cum in suis fanis uti sequitur depictum servent, & cum hominem aspexerint, ex ejus physionomia cum ex tali & tali *Bruma* Mondo natum esse, certa se notitia determinare posse sibi persuadeant; sed non dum sat ineptiarum; siquidem in Mundo ponunt septem maria; *Primum* Aqueum; *Secundum* Laetum; *Tertium* Ex coagulo lactis; *Quartum* Butyraceum; *Quintum* Salinum; *Sextum* Saccareum; *Septimum* Vinosum. In Aquo ponunt quinque Pa-

radisos: In Laetico Religiosos & Sacrificulos, quos *Jogues* vocant, quæ gloria *Siven* dicitur. Intertio, quam gloria *Divenderen* dicunt, voluptatibus corporeis deditos; In quarto quæ est gloria *Bruma* felicis fortis; In quinto quæ est gloria *Vishnu*, misericordes; In sexto, quæ gloria *Cailasan* dicitur, Eleemosynarios; In septimo, quæ gloria *Vajacandam* dicitur, omni bono affluentibus.

In omnibus, præter primum, corporearum voluptatum abundantiam, juxta analogiam liquorum, ex quibus constant, admittunt. Dixi præter primum, quia ut illud prorsus intellectuali luce pollet, ita quoque dicunt, in eo primum voluptatis gradum esse, gratiam Dei supremi, eum quo per eandem unum & idem efficiantur, & confitentes dicunt in Harmonica quadam proportione, quæ anima Deo miscetur, & Ἰερόφωνος dicitur, quam doctrinam passim ab *Egyptiis* hausisse, tametsi infinitis superstitionibus contaminatam, haud vero absimile ei videri potest, si quæ de Ἰερόφωνος *Egyptiorum* in nostro 7. Mundi Oedipo exposuimus, quæque ex Saracenis aut Mahometanis (quo in voluptatum apud Ma- Lumedanos,

7. Maria.
1. Aqueum
2. Laetum.
3. E coagulo lactis.
4. Butyraceum.
5. Salinum.
6. Saccareum.
7. Vinosum.

Prætereà quod Cabala *Saracenum* de globo Terra in cornu bovis firmata, *Brachmanes* de Serpente γαλαξιφάλῳ, id est, mille Capitibus monstruoso dicunt; & quoniam Cabalem seu hydram hanc phantasticam sustinendo globo Terra insufficientem videbant, octo illi Elephantes, quorum robore sustineatur, supposuerunt, quia verò nec hi sine sustentamento & substerniculo subsistere poterant, illis immensa aquatica testudinis dorsum, supra quod firmarentur, substituerunt, quæ in infinito mari natans totam hanc monstrorum congeriem sustineat.

Alii de Mundi Origine sic sentiunt, placito sanè ceteris non minus ridi-

Araneus
est origo
Mundi apud.
Brachma-
net.

Araneum fingunt esse primam rerum causam, qui ex ventre suo continua filorum evolutione elementa primùm, deinde Cælorum globos efformarit, opusque suum continua assidentia gubernet, usque ad Mundi interitum, quem causari dicunt, ex filorum mundanorum, quos evolverat, intra se retractione, undè rerum omnium evanescentia. Quæ ideò hoc loco apponenda duxi; ut

nos cœca gentilitatis dogmatis adeò absurdis & inconcinnis, quibus humanum ingenium magis absonta concipere non posset, cognitis, Deo Opt: Max: & Christo Servatori nostro debitas persolveremus gratias, quod nos è tantis tenebris creptos, infallibili veritatis sua luce, præ innumeris aliis, misericorditer imbuere non sit designatus.

C A P U T VI.

De alia fabulosa doctrina Brachmanum, & est, de decem Incarnationibus Dei, quas Gentiles Indiani extra & intra Gangem credunt.

Apolloni Thyanzeus. Varia Brachma- num Sectæ. **B**rachmanas, quos & Gymnosophistas vocant, olim Astrologia & magicis artibus celebres fuisse ex Herostato in vita Apollonii Thyanæi patet, quorum fama permotus & ipse suscepit magnorum itinerum ambagibus tandem eorum addiscendorum dogmatum causa per Persidem in Indiam usque contendit; Regem Jarcham sapientiā conspicuum adiit, ubi & septem Planetarum sigillis, magnæ, ut ipse putabat, virtutis in lapidibus pretiosis incisis donatus; Satanica dogmata, quibus ipse jam dudum imbutus favebat, satis deprædicare non cessat; quorum quidem instituta si cum modernis compares, haud assimilia esse reperies. Sunt autem duæ classes Brachmanum; primæ sunt ii qui sapientes dici volunt, & civilem vitam seftantur; alii *Jogues* vocantur, & in solitudinibus priscorum Gymnosophistarum more nudí sunt, divinationibus ceterisque magicis artibus deditissimi; vitam quidem, si externam attendas, auferam & laboribus plenam, sed vera internam sub affectata hypocrisi omnibus sceleribus refertam ducunt. Non satis itaque fuit callidissimo Satanæ, perversis hujusmodi dogma-

tis priscorum gentilium propriis, mortalium animas solitis sibi artibus dementare, sed & sacra profanis ad majorem Divini Numinis atque Euangelicæ Legis contemptum, miscere ausus, adeò simpliciores Pagorum animos Satanicō Brachmanum ministerio infecit, ut Divini Verbi Incarnatio in putidisimis fabulas traduēta, arque absurdissimis Metempsychoseos commentis mixta, successu temporum partum produceret tam absurditate celebrem, quam fabulosa narratione monstruosum, cuiusmodi sunt decem Dei Incarnationes, quas præter complura hujus farinæ figmenta mihi hic Roma communicavit jam sèpè laudatus P. Henricus Roth Augustanus Patriæ, Mogoricæ Missionis in defensu operarius, qui ut Brachmania linguae est peritissimus, ita quoque ex ipsorum arcanioribus libris præcipua extraxit dogmata, eaintentione, ut nostris inter Brachmanes versantibus modum, quo tantas absurditates facilius confutare possent, traderet. Verum quia res consideratione haud indigna mihi visa fuit, hic brevem corundem enarrationem, ipsis supradicti Patris Rothii verbis subjungendam censui.

Io. Incarnationes Dei.

Decem fabulosæ Incarnationes Dei,
Quas credunt Gentiles Indiani ex-
tra & intra Gangem, ex inter-
pretatione P. Henrici Roth.

De se-
cundæ " Universim dicunt, secundam per-
Personæ " sonam ex Trinitate novies jam incar-
SS. Tri-
natus Incar-
natione " natum fuisse, & adhuc semel incar-
natione " natum iri.

Brach-
manum " Personæ Trinitatis apud illos
sententia sunt: *Brahma*, *Bexno*, *Mahex*. Has
" dicunt esse unum quid in natura,
" quam vocant variis nominibus: v.
" gr. *Achar* (immobilis) *Parama-*
" *nand* (quietus) *Paramexuar* (su-
" premus Dominus) *On* (Ens) & cæliis
" sexcentis nominibus, que Entis il-
lius attributa insinuant.

Fides
Brach-
manum
abfur-
dissima.

" Tres supradictæ personas dupli-
" citer explicant: Primum *Brahma*
" dicunt esse naturam seu essentiam il-
" lius Entis Supremi sive Dei: *Bexno*
" dicunt esse ejusdem appetitum con-
" cupiscibilem, *Mahex* verò appeti-
" tum irascibilem. Secundum *Brahma*
" est Inexistens omnibus rebus. *Bexno*
" Conservator rerum. *Mahex* destru-
" Ætor (hinc singunt mortem & corrup-
" tionem esse servos hujus.) Tandem
" in compendio dicunt, totam rerum
" universitatem confistere in *Samext* &
" *Beaxt*, id est, in *Universali* & *Par-*
" *ticulari*. Universale dicunt esse Na-
" turam illam Entis Supremi in sc. Pa-
" rticulari est Natura illa jamper parti-
" culas divisa in rerum varietate.

" Unde deducunt, nullam esse nec
" genericam, nec specificam distin-
" nem in rebus creatis, sed omnia esse
" unum idemque Ens, seu naturam uni-
" versalem individuatam per particulas,
" quarum unaquæque assumit vel figu-
" ram hominis, vel lapidis, vel arboris.

" Materiam his particulis divinis su-
" pervestitam dicunt nihil aliud esse,
" quam deceptionem; unde eandem
" naturam divinam vocant *Ram*, id est,
" *Ludentem*.

" Deum vel potius naturam illam
" Incarnatam explicant sic: Particula
" scilicet major assumit, seu vestit se
" materia (quam dicunt componi ex
" quinque elementis) & per illam velut
" per instrumentum suum manifestat

attributa sua, plusquam in alio ente
ordinario, cui inest particula minor. "
Longis esset opus commentariis ad
explicanda seu narranda solum fig-
menta Gentilium. "

*Explico nunc Incarnationes in
particulari.*

Prima est *Naraen*, id est, *Virorum* "
Princeps. Secunda *Ramchandra*. "
Tertia *Machautar*, id est, *Piscis*. "
Quarta *Barabautar*, seu *Porcus*. "
Quinta *Narseng*, homo leo. Sexta "
Dahser, decem capita. Septima *Ja-*
garnath, Mundi Dominus. Octava "
Crexno, niger. Nona *Bhavani*. "
Decima *Har*. "

Primus *Naraen* filius fuit *Jagexuar* ^{I. Na-}
quod lingua nostrâ idem est, ac *Domini-* ^{ram.}
V 3 nus "

„nus Mundi.) De hoc Naraen di-
„cunt, quod tam fortis fuerit, utense,
„quem in manu habet, unico istu-
„mille Elephantes occiderit. Præsens
„erat ubiunque à devotis suis cole-
„batur. Hujus Idoli figura sic expri-
„mitur in eorum libris.

locum Nativitatis, & aér vocibus spi-
rituum suavissimis resonabat. Libe-
ravit tandem Mundum à Gyganti-
bus, quos per fratrem suum occide-
bat. Vides hic sub obscura que-
dam Christi in Mundum venientis
vestigia, Figuram ejus sic exprimunt.

II. Ram-
xandar. Secundus Ramxandar filius Bal-
xandar. (Fortitudo, robur) frater ipsius Laxt-
man miles erat tam fortis, ut unicā
sagittā uno istu mille homines occi-
deret. Ipse Ramxandar pacificus e-
rat, neque gladio utebatur, sed quid-
quid volebat unico verbo effectui
tradebat. Venit in Mundum, ut
hunc à gygantum tyrannide libera-
ret. Media nocte natus est, tunc tem-
poris Cœlum flores demittebat supra

Tertius Matxautar. De hoc singunt sequentia: Cum Dea Bhavani iret ad balneum cum quatuor ancillis, Gy-
gas unus, nomine Bhenasfer, illam inse-
fecutus rapere voluit, tunc Deus for-
mam piscis assumens ex aqua prodiit,
& Gygantis caput amputavit; Unde
figuram ejus sic exprimunt.

A. ιχθυοεψων.

B. Βλαβανι τηρεατιφαλ@; κρι πλειστηγιαν.

C. Caput Bhavani recifum, in bovis ειδηστα-
μέραι caput abiit.

D. Cultus seu Cerimonie.

III. Mat-
xautar.

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

„ „ „

Quar.

IV. Bar-
hautar. Quartus Barhautar. Antequam
iste in Mundo appareret, Gygas unus
terillum corripuit, cumque ad colum-
nam ligatum castigavit. Tunc ex illa „

„ nomine *Harnacass* toti Mundo do-
„ minabatur, caput habebat cervi, solo
„ halitu maestabat homines, & montes
„ post se trahebat. Tandem Deus fi-
„ guram Porci Sylvestris assumens,
„ duodecim annis cum dicto Gygante
„ certavit, & tandem maestavit.

A. *Barhautar*.
C. A Deo in Porcum transmutato occiditur.

V. Nar-
seng. Quintus Narseng. Hic ortus dici-
tur ob Mundi impietatem in Superos
corrigendum; Cum enim Reguli cu-
jusdam filius semper diu noctuque
nomen Dei (*Ram, Ram*) ore pro-
ferret, pater eius ira commotus acri-

ipsa columna Deus, assumptâ leonis
& hominis figura prodit, & Regu-
li illius ventrem aperuit, & occiso il-
lo, Mundum docuit, non esse repre-
hendendos, qui Superos colunt. Fi-
gura sequitur:

A. *Narseng*.
B. Regis filius occiditur ventre aperto.

Sextus Dahasar. Hujus capita de-
cem humana non vivebant. Hic
Mortem in domo sua ligatam serva-
bat, ventus ipsi serviebat; Erat Do-
minus Zailani, ubi aureum fortali-
tium extruxerat. Tandem Latx-
man frater Ramtxandar ad illum
occidi- „

„ occidendum se accinxit , & secum
„ simiam illam celebrem Hanuant no-| deinde Canis, Ibidis , & Draconis
“ formâ, toti Mundo dominatus est. ”

VI

ରାମ

VII

ଜଗନ୍ନାଥ

Jagarnath

„ mine, adduxit, ut si fortè erraret, Ha-
„ nuant illum saxe occideret. Tandem
„ ipse Latxman sagittâ in caput illius
„ asinimum jactâ occidit. Ut Figura
„ ostendit.

VII. Jagarnath. Iste totum
„ Mundum cum incolis omnibus capit
„ imponens aliò ferre voluit, sed pon-
„ dere tanti oneris, pedes & brachia
„ illius fracta tandem computruerunt.
„ Jam colitur à Gentilibus illis, pictus
„ sine manibus & pedibus, quos amo-
„ re Mundi amississe dicitur. Hic dici-
„ tur filium successorem suum à matre
„ Ex ovogenitum, per mare in Insu-
„ lam transportasse ; qui assumptis

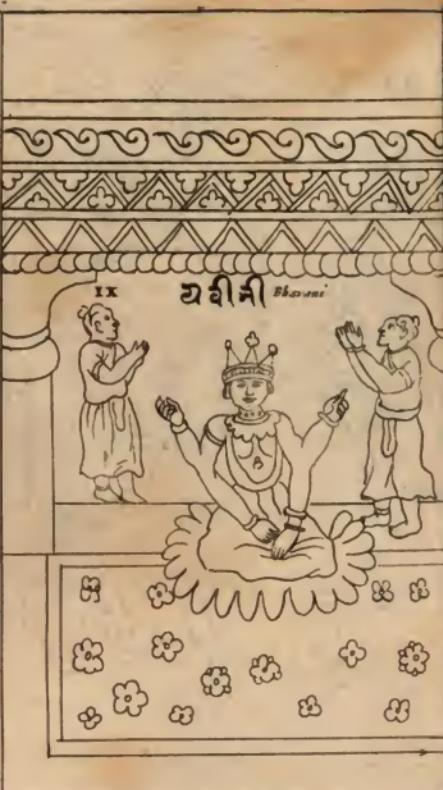
A. Jagarnath.
B. Mater filium C ex ovo generat.
D. Mare inter Insulam Zeilan & Indianam
E. F. G. Ibin, Canem, Draconem, quorum
formam assumperat.

Octavus Krexno. Hujus supremus
titulus est: Pastor vaccarum, habebat
sedecim millia pastorissarum, vocatur
vulneratus in pectore. Ipsius septem
fratres à Gygante quodam occisi fue-
runt ; nomen illius Gygantis Kans. ”
Quandò mater Jessodha in utero
gestabat dictum Krexno, tunc Gy-
gas ille dictum Jessodham cepit, ”
& in carcerem conjectam custodiri ”
ab aliis Gyantibus iussit, circum- ”
ducto carceri serpente ; intentum ”
ipsius ”

VIII
Krexno
Pastor
vaccarum.

„ ipsius erat, & hunc octavum filium
„ occidere. Sed quando hic media
cedentibus de Pussa & Harpocrate“
Sigalione dicta sunt, huic attribui“

VIII

„ nocte natus est, Gygantes vigiles ob-
„ dormierunt, sicque mater cum filio
„ aufugit, qui filius tandem Gygantem
„ occidit.

Hic dicitur septies in Equum; semel in
Elephantem & Taurum transmu-
tatus. B. C. D. E. Gygantes, qui
7 Fratres Kremo in Equos L.
mutatos interemerunt, iisque obdo-
miserintibus Knxno evasit.

possunt. In Lotus enim transfor-
matum volunt, & deinde universo
dominatur; Cum enim Lotus
aquatica planta humidi symbolum
sit; omnia autem, quæ in Mundo
sunt, humido animari, & conser-
vari Egyptiorum more velint, facile
Lector originem hujus fabulæ vi-
debit. 4. Brachia quadruplicem ele-
mentorum virtutem denotant.

IX. Nonus Bhavani. Quam dicunt
Bhavani, esse Xalte seu Potentiam hujus ma-
ritum dicunt Xalteunt, id est, Po-
tentem. Omnia, quæ de hac Dea &
marito ejus dicuntur, sunt myste-
riosa, & significant materiam, &
causas rerum. Quæcumque in præ-

Decimus *Har.*, adventu suo omnes *«X. Har.*
Mahumetana Legis Sectatores cre-
ditur interempturus , & ita eum “
pingunt: In pavones primò, dein “
de in Equum aligerum transmutan-“
dus.

Quæcunque de Gygantibus h̄ic
dicuntur fabulæ, illæ utique origi-
nem suam nactæ sunt, aut ex *Ge-
nes.* 6. et si Sapientes per Gygantes
hujusmodi Satana Regnum intelli-
gent; per Debellatores verò Sata-
na Deitatem deciès μεμψυχαλκᾶς
incarnatam; ubi & complura ve-
ritatis Christianæ vestigia cognos-
cuntur, et si miris variisque figmen-
tis & monstruosis allegoriis con-
taminata, quod proprium humani
generis hosti est, Sacra profanis
ita miscere, ut & simpliciores ani-
mas hujusmodi superstitionis ima-
ginibus, veluti nonnullis horren-
darum formarum alliciis invol-
vat, & unā in contemptum Dei
simiam agat, ambitæ jamdudum,
vel à Mundi primordio Divinitati.
Quomodo verò haec supersti-
tiosa dogmata ex India in *Chinam*
usque, & ultimam *Iaponiam* de-
ducta fuerit, paulo post expone-
tur.

CAPUT VII.

De Literis Brachmanum.

AT Tuntut *Brachmanes* non-
nullis literis, quas arca-
nas vocant, nullique tra-
dere solent, nisi quos ex
sua Secta judicant esse ad eas discen-
das aptiores; Verū uti suprà dixi,
cum P. Henricus Roth iis ad veram
Salutis semitam deducendis totus
intensus, sine lingua & literatura eo-
rum, id, veluti *adūrator*. Videret, per
quendam *Brachmanem* summâ bene-
volentiâ sibi devinèctum, & jam ad
Christi fidem suscipiendam inclina-
tum, totam & linguæ & literatu-
ræ, philosophandique rationem li-

teris hisce conditam, sex annorum
impenso studio, consecutus est. Ve-
rū nè quiquam curiosarum rerum
omisisse videar, h̄ic clementa co-
rum, manu Patris Rothii eleganter
descripta adnētam.

Sunt hujusmodi Charakteres in
tanta apud dictos *Brachmanes* vene-
ratione, ut eos non ab hominibus in-
ventos, sed à Divinoris alicuius Nu-
minis magisterio institutos, dictatos-
que arbitrentur, tanto studio pro-
pagatos; ut quod sanè mirum est,
vel ipsos *Sinas* ad Deorum suorum
simulacra iis, veluti mysticis, &
nescio

Elementa Lingua Hanscret
 i u re bre ha ia ua ra la nya ndda na nga ma
 ୬ ୩ ରୁ ଲୁ ॥ ହି ବକ୍ର ଲେ ॥ ଏ ଗା ନଙ୍କ ମୁ ॥
 dha dha gha bha ja dda da ga ba kha pha txa tha tha
 ଟ ଧ ଘ ଭ ॥ ଜ ଙ୍କ ଦ ଗ ବ ॥ ଖ ଫ ଛ ଟ ଘ ॥
 txa tta ta ka na xa kha sa
 ଚ ଟ ନ କ ପ ॥ ଶ ପ ସ ॥

a i u re fre
Vocales sunt quinq^z ॥ ३ २ १ ४ ५ ॥ quarum ultima rix est
usu. Hac vocales ut sint Longæ vel Breres ita distinguunt
calis Longa ॥ ३ २ १ ४ ५ ॥ Breres ॥ ४ ३ २ १ ५ ॥
Vocalibus nascuntur Diphongi quatuor ॥ १ २ ३ ४ ॥ e nascitur
et i. Ex a et e nascitur ei. Ex a et u nascitur o. Ex a et o fit ou
consonantibus conjungunt vocales hoc modo. G sit littera ॥ ५ ६ ७ ८ ॥ cum Vocali
m. ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥ ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥
क कि कु कृ क्षे ॥ Cum Longis hoc modo क की कू कृ क्षै
sic de aliis consonantibus ex quarum uno facile colligi potest quo =
vocales praedictæ copulantur singulis ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥
Diphongis sic copulantur क कै कॉ कौ
bonantes itidem copulantur inter se quandoq^z. nulla intercedente
li. Illam enim. quæ vocali priratur secundum Regulas. vocant Clau
ntem. cùmq^z solam non ponunt. sed alteri sequenti copulatam
Exemplo q^z Claudicans bra bla bma bja bla bxa bsa bna
ब ला ब मा ब जा ब ला ब खा ब सा ब ना ॥ Et
reliquis. Interdum contigit duas prirari vocali. et sic amba
landa erunt cum tertia sequenti. Sic ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥ ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥
कै कू कौ ॥ Et sic de aliis
alia quatuor Litteræ quas copulatas vocant sed in copulatione
int suam figuram ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥ ॥ १ २ ३ ४ ॥ ॥ ५ ६ ७ ८ ॥

15 SEPTEMBER 1955

56°F 65% RH 100%

FEW FOG

60% RH

25°C 70% RH

100%

100%

FEW

FEW

FEW

FEW

FEW

Flementa Linguae Hanscret seu Brachmanica
in India Orientali
Litera sunt sequentes

i u re tre c ei o ou ha ia ua ra la nja udha na nga ma
 ୧୯୩୨ଙ୍କୁ ୧୭୩୮ ୧୯୩୯ ୧୯୩୫ ୧୯୩୪ ୧୯୩୩ ୧୯୩୨ ୧୯୩୧
 da ddha dha gha bha ja ttta da ga ha Kha pha chha ittha tha xa Kha sa
 କାରାପାତାନୀ ୧୯୩୨ ୧୯୩୧ ୧୯୩୦ ୧୯୩୯ ୧୯୩୮ ୧୯୩୭ ୧୯୩୬ ୧୯୩୫
 chha guca dha xita
 ନାନାକୁଣ୍ଡା

Prima quinq^a literæ sunt Vocales. Secunda quatuor Diphongi. Relique
sunt Consonantes. Vocales prout ibi ponuntur sunt Freres
in Longas transeant sic formantur $\overset{a}{\text{ଅ}}$ $\overset{i}{\text{ଇ}}$ $\overset{u}{\text{ଉ}}$ $\overset{re}{\text{ରେ}}$

Vocales nunquam separatim ponuntur nisi initio dictionis alias semper mutata figura praecedenti Consonanti combinantur.

combinatio vocalis Brevis **E** cum consonantibus est sequens.
E Breve.

a ia ua ra la nja ndda na nga ma jha ddha dha gha bha ja dda da ga ba
 ଅଇଉରାଲା ନ୍ଯା ନଦ୍ଦା ନଗା ମା ଜା ଦଦା ଦା ଗା ବା
 sha nha chha ittha tha xa ka sa tchha gea dha xta
 ଶା ନହା ଚଖା ଇତ୍ଥା ତା କା ସା ତଚଖା ଗୋ ଦା କ୍ଷା

III Longum sic combinatur.

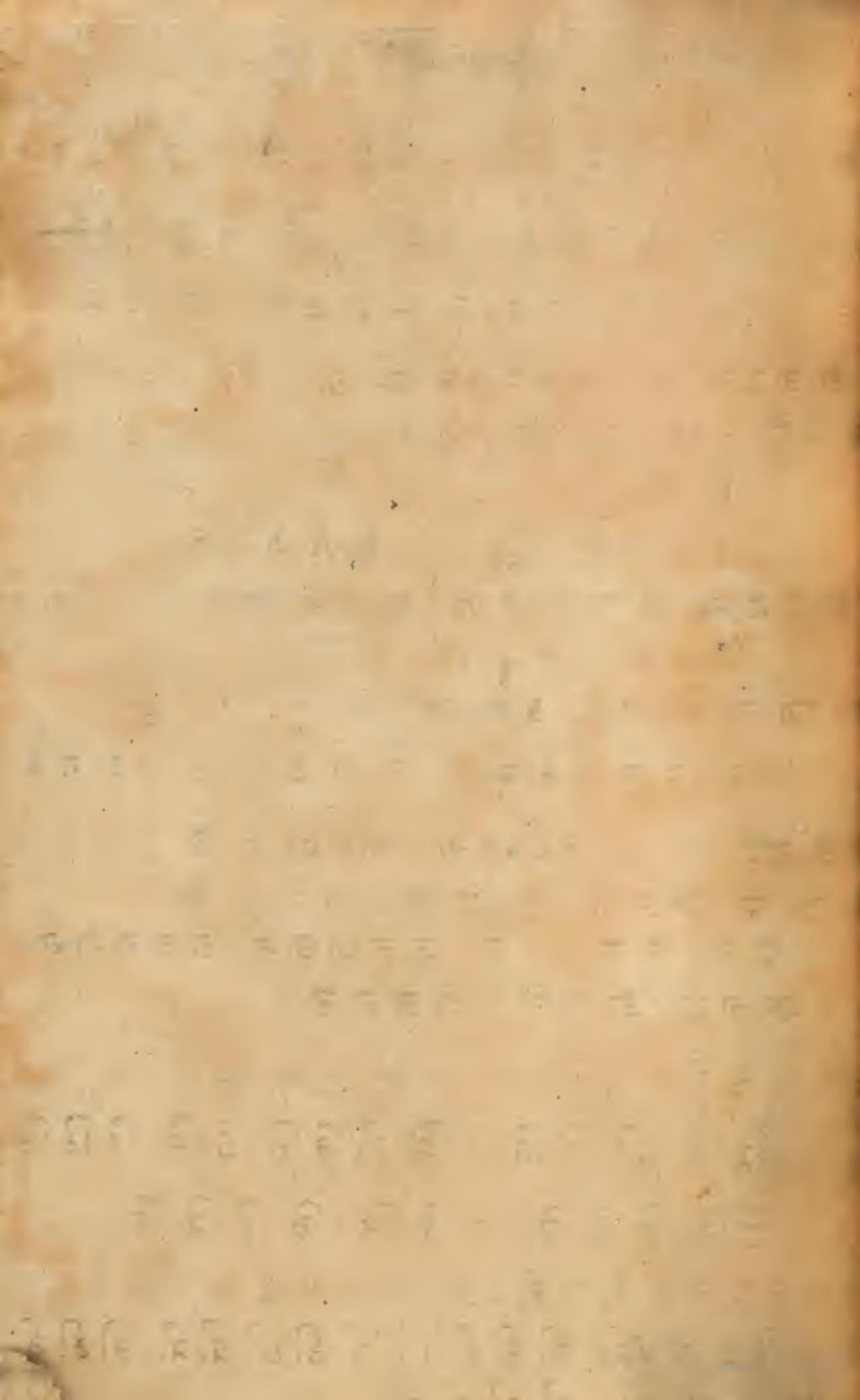
ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ॥ ୧୦ ॥ ୨୫ ॥

କାହାର ପାଦରେ ଯାଏନ୍ତି କାହାର ପାଦରେ ଯାଏନ୍ତି ।

କାହାର ପାଦରେ ଯାଏନ୍ତି କାହାର ପାଦରେ ଯାଏନ୍ତି ।

5 Breve sic combinatur cum consonantibus.

龍谷 Longum

Combinatio diphthongorum cum Consonantibus.

॥ ए औ ई ले न्ये न्द्दे ने न्गे मे झे ड्डे थ्थे ध्थे ब्थे जे ड्डे दे गे बे
 अ औ ई ले ॥ अ ए ने है मै ॥ न टे धै घै ने ॥ जे डे दे गे बे
 थे झे त्थे थ्थे थे ॥
 वा के छे टे थे ॥ जे छे से ॥ ने जे है छे

॥ Ei

॥ ए औ ई ले ॥ अ ए ने है मै ॥ न टे धै घै ने ॥ जे डे दे गे बे
 थे झे त्थे थ्थे थे ॥

॥ O

॥ ए औ ई ले न्ये न्द्दे ने न्गे मे झे ड्डे थ्थे ध्थे ब्थे जे ड्डे दे गे
 आ ए शे ले ॥ अ ए ने है मै ॥ ने डे धो धो ने ॥ जे डे दे गे
 थे झे त्थे थ्थे थे ॥
 वा के छे टे थे ॥ जे छे से ॥ ने जे है छे

॥ Au

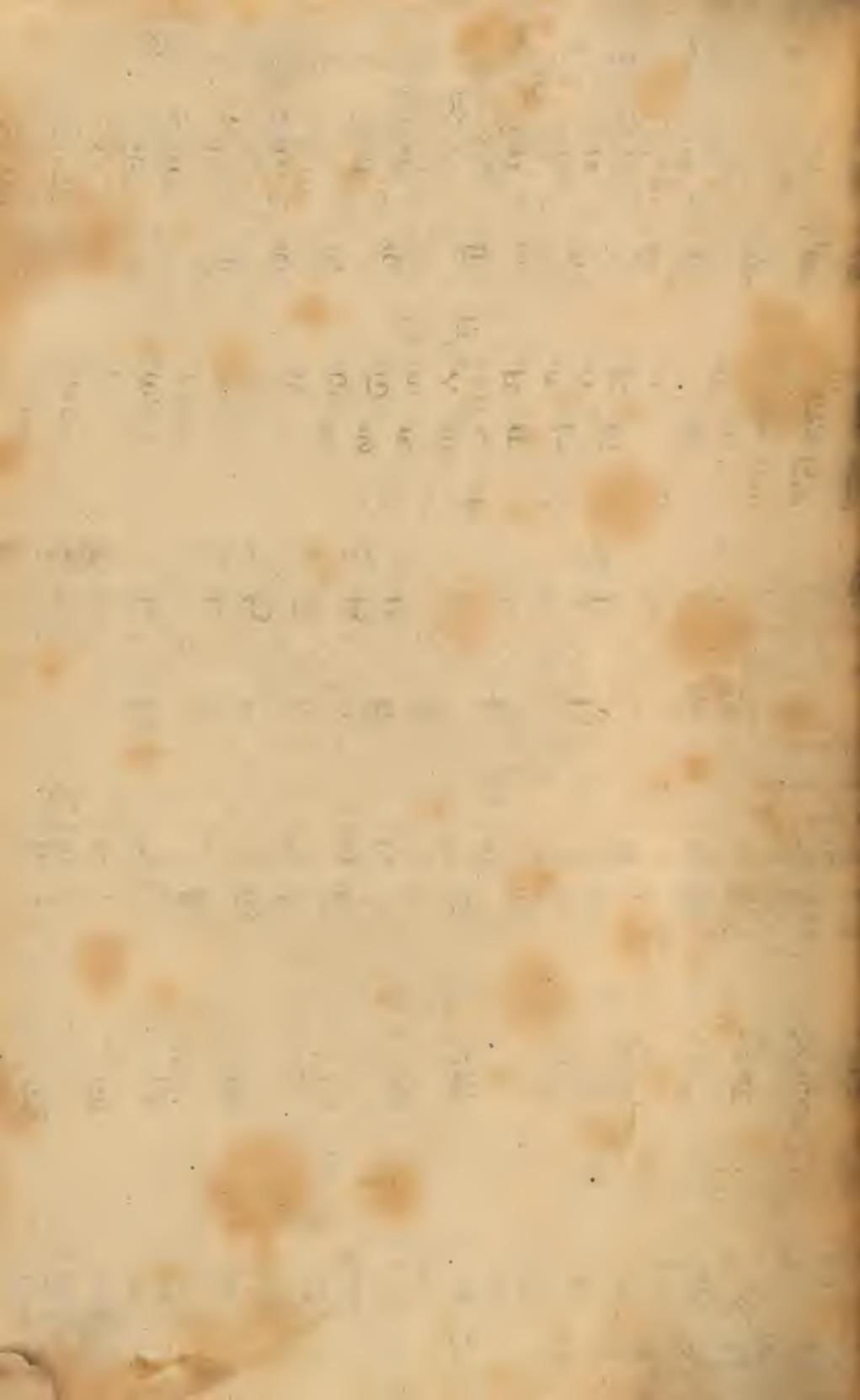
॥ ए औ ई ले ॥ अ ए ने है मै ॥ ने डे धै धै ने ॥ जे डे धै धै
 गे ॥ झौ के छे टे थे ॥ जे छे से ॥ ने जे है छे

ते Beere adjunctum Consonantibus

॥ ए औ ई ले ॥ अ ए ने है मै ॥ ने डे धै धै ने ॥ जे डे धै धै
 गे ॥ झौ के छे टे थे ॥ जे छे से ॥ ने जे है छे

ते Longum.

॥ ए औ ई ले ॥ अ ए ने है मै ॥ ने डे धै धै ने ॥ जे डे धै धै
 गे ॥ झौ के छे टे थे ॥ जे छे से ॥ ने जे है छे

^{re} ब्रे Breve

ire ure bre ure nre addre ure mre ngre jhre ddhre dhre ghe bhr
 ये वे ले ॥ ये पे ने मे हे ॥ ये दे धे पे ने
 dore dre gre bre xre kre sre xtre gure dhre xttrre
 हे हे गे हे ॥ ये पे से ॥ ये ने हे हे ॥

^{re} लंगुलंगु Longum.

ये वे ले ॥ ये पे ने मे हे ॥ ये दे धे पे ने ॥ ये ने
 दे ने वे चे षे मे ॥ वे ने हे हे ॥

Tam Brere quam Longum. rarisimè eft in uſu, quando tamen com
 natur cum conſonante, non mutat figuram. sed prout eft in Alphabet
 ad pedem conſonantis affigitur v. G. लंगुलंगु

conſonantes mutae in hac Lingua vocantur Claudicantes, eo quod care
 nt sua vocali cui inniti debent. Nulla earum folagonit, niſi
 fine, fed cum ſequenti conſonante combinatur. Paucæ tamen
 utræqua in iſta combinatione figuram mutant. Aliæ item fūnt
 uia nunq; claudicantes cum alys concurrunt, quarum combinationem
 in hiſ fruſtraneum eſt monſtrare.

क्लॅडिकन्स combinatum cum aliquibus

hha hba hra hla iaia iaua iara iala uua uia bra ula
 हे हा हा हा हा इा इा इा इा उा उा ब्रा उा
 rha iara rla
 रा रा रा रा ॥

Littera ए quando duplicitur ſic fit ए Littera ए in combi
 natione ſape mutat non nihil figuram v. G. ए bra ए ए tra, in
 combinatione particulari ए et ए figuram mutant-

卷之三

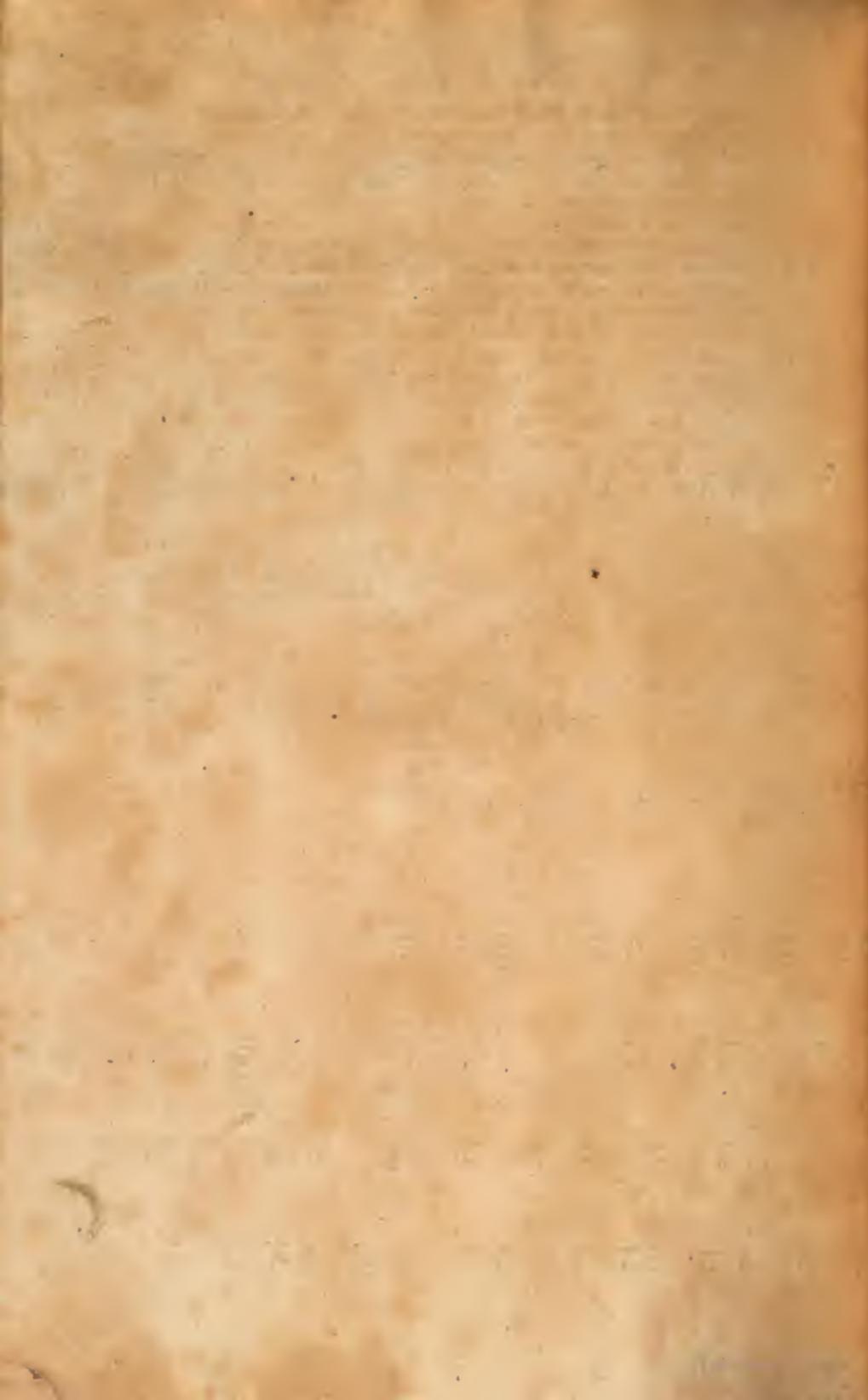
Pro Exercitio huius Linguae ponam hic Pater noster
Literis Indicis scriptum.

Pater noster qui es in celis sanctificetur
nomen tuum adreniat regnum tuum fiat voluntas
tua sicut in coelo et in terra panem nostrum
quotidianum da nobis hodie et demitte nobis
debita nostra sicut et nos dimittimus debitoribus
vita tua sicut et ne nos inducas in temptationem sed
libera nos a malo Amen.

जीविष नामा मालु आमि॒

Ave Maria

abe Maria gratia plena Dominus tecum benedicta
मारी अस्मि॒ द्वेषा दोषितुम् नेकुम् वेनेदिक्षा
in mulieribus et benedictus fructus ventris
ई॒ शूलीरीकुम् राम् वेनेदिक्षुकुम् विदिस्मि॒
Jesu Sancta Maria mater Dei ora
दी॒ शीरमुम् साक्षा मारी भाति॒ दृष्टि॒ तेग
pro nobis peccatoribus nunc et in hora
वेत्ति॒ नेविम् वेकुतेमिकुम् नुक्ते॒ राम॒ ई॒ होग
गोतीम् नोम्बे आमि॒

nescio quid Divinum sub se continentibus notis, adornanda impulerint, ut in *Sinenium Idolorum* descriptione patuit: Egò verò corundem anatomiā factā, nil sive apicum rationem, sive corundem in unam literam contractionis structuram spe-
tēs, quod aut ingenio pollet, aut myticum quidpiam tibi promittat, nihil unquam indagare potui; Undē semper credidi, eos ab *Hebreis & Saracenis* instructos (quos grandia sub eorum literis ex Cabala deductis mysteria effutire audierant) eadem deinde & suis characteribus ad altiores superstitionis radices in animis suis doctrinæ Sectatorum fundandas attribuisse. Vix enim monumentum reperias, quod suis hisce

fanaticis Charakteribus non defōdent. Scripsit olim ad me P. Anto- *P. Anto-*
nius Ceschius Tridentinus, eximius nius Ce-
in Mogorica Christi vinca multo-
rum annorum Operarius, in Bazaino
Indie urbe montem se repperisse,
quem Pagodes Bazaini vocant, cuius
rupes pñè tota hujusmodi Chara-
teribus incisis exornabatur, quorum
& copiam mihi sua manu decerpram
ad ejus interpretationem eruendam
transmisit; Verū cum nec litera-
rum inusitatos ductus, neque lin-
guam nossem, eos in suo chao relin-
quendos consultius duxi, quām vano
labore iis enodandis, magno tempo-
ris dispendio oleum, operamque
perdere. Atque hæc de *Indorum*
dogmatis dixisse sufficiat.

A THANASII KIRCHERI
C H I N Æ
ILLUSTRATÆ
P A R S I V.

C H I N A
Curiosis Naturæ, & Artis mi-
raculis illustrata.

P R æ F A T I O.

Um in Patrum Nostrorum Operibus admiranda quædam, quæ tum in Indicis Regnis, tum in Sinarum Imperio occurunt, Artis, & Naturæ miracula, à nonnullis Criticis veluti conficta, falsa, & nulla fide digna carpantur; ea hoc loco opportuno, ad eorum sinceræ fidei integritatem contestandam, denuo ad incudem reducenda duxi; ut verum à falso, certum ab incerto sejunctum, rerum perperam intellectualium veritas, sublatofuco, iamotescat; Omnibusque luculenter constet, nil in iis adeò insolitum atque ἐξωτερικόν spectari; quod tum in Europâ, tum ceteris Mundi partibus non reperiatur.

C A P U T I.

De mirabili situ Chinæ, ejusque Politica vivendi ratione.

CHINA
mirificè à
Natura
& Arte
munita.

Quemadmodum Imperium *Sinarum* omnium opulentissimum, nec non quindieces partitæ Regnorum distributione potentissimum, absolutæ Monarchia rationem, hodierna die præ omnibus Mundi Regnis obtinet, ita quoque tum Naturæ, tum ingenii politici artibus ita instructum est, ut à reliquo Orbe prorsus separatum, absolutum μικροσμὸν à nullo altero dependentem constituere videatur. Natura, ne ulli ad illud adi-

tus concederetur, à Septentrione, & Sytrophænicæ, præter trecentarum leucarum murum, vasto, & intermixto arenosi maris repagulo sepsit; ab Ortu & Meridie, tum vastissimis, & incognitis adhuc Orientalis, Austrinaque Oceanri recessibus, tum abditis scopolis, infidisque stationibus ita muniuit, ut sine manifesto naufragio vix ad littora, tum ob ventorum levitatem, vehementiamque, tum ob vehementissimas vultus marini reciprocationes, appulsus detur. Ne vero ab

ab Occasu nonnullus concederetur aditus, ecce Natura ejus vias semi-tasque præruptis, inaccessis, & impenetratis adhuc montium claustris obstruxit, tot immanium belluarum, serpentumque exitialium ibidem stabulantium, veluti præsidiorum quodam agmine ita armavit, ut ex hac parte transitus nemini sperare licet, ac proinde *China* non sine ratione lingua patria passim vocetur *Cungboea*, modò *Cungque*, quorum hoc medium Regnum, eò quod in medio Orbis loco, ab omnibus alis separato constitutos sese esse, credant; illud verò medium hortum, sive floridum notat, ob rerum omnium vita humana necessiarum ubertatem, & affluentiam: Siquidem totum Imperium, tum vastissimis ex occiduis montium hydrophylaciis, undique erumpentibus amnibus, tum mediterraneis montium continuatorum, veluti aquarum quibusdam promiscuis condis, modò lacuum, modò novorum fluminum diffusione ita fecundatur, ut vix campus sit, qui iis non irrigetur, nulla pœnè urbs, qua cum aliis per fluvios, fossasque ingenti mercatorum, viatorumque emolumento navibus correspondere non queat: Quos inter maximè conspicui sunt; *Kiang*, quem & ob vastitatem *Mari* principa-filium, & alias *Hoang*, quem *Croceum les Coquies* Fluvii.

Magni-
tudo &
vastitas
Imperiū
Sinici.

Tartarici maris septuagesimū fere altitudinis gradum extensum intra Zonam frigidam comperiatur, quod spaciū conficit 32 gradus, quos si in 15 duxeris, efficiuntur 780 milia Astronomica, quorum quindecim unum gradum, & Italica 3120, quorum 60 unum gradum consti-tuent.

Ex quibus sequitur, omnis gene-
ris fructus, aromata, ligna, fruges Regis Si-
peregrinas, tum arbores, tum anima-
lia, uni imperio ita esse communia-
ria, quemadmodum singula illa unicui-
que Zona, aut Climati propria, at-
que adeò quod alicubi sparsim con-
tinetur, hic copioso ptoventu in Mundi
unum collectum habeatur. Cui Zonis al-
latus:
Summæ
sue men-
tibus, ex
tribus
Zonis al-
latus:
unquam Monarchæ concessum fuit,
quotidiè non Æstate tantum, sed
quovis tempore, Hyeme, Autumno,
Vere, recentibus *Indie*que propriis
in mensa sua ex Zona torrida allat-
is frui fructibus, deinde pyris, pomisque omnis generis, præter dome-
stica, cydoniis, punicis, aureis, ci-
trinis, persicis, ingentique pruno-
rum, cerasorum, aliquaque fru-
ctuum, qua Zona temperatae pro-
prii sunt, varierate deliciari? Quod
idem de frugibus, animalibus, sive
in cibum, sive ad Regis magnificen-
tiam, mentisque relaxationem
destinatis, intelligendum est; Huic
enim quicquid vasta *Tartaria*, terra,
marique rarum, delicatum, mirum,
sive volucrum, sive natatilium, quad-
rupedumve oeconomiam speces;
quicquid Australis *Chine* tractus pe-
rigrinarum rerum continet, præter
ingentem lapidum pretiosorum,
unionum, atomatum, lignorumunque
pretiosorum congeriem, ad usum,
deliciasque Regi sistitur; ut proindè Cur
non infrequenter miratus sim, infi-
nitæ Divinæ bonitatis abundantiani, Deus tot
fidelem
bonis in-
fibi Chi-
nam bea-
verit.

quam admirari, convenit ineffabilem Divinam bonitatem altitudinem, quam sicuti Solem suum oriri fecit supra bonos & malos, ita quoque forsitan aeternas poenas, quas Indigenas subi-

turas prævidebat, ob moralis vita optimè constitutam, quam colunt, amantque disciplinam, bonorum temporalium affluentia compensare voluisse, piè cogitare possumus.

C A P U T I I .

De Politica disciplina Sinarum.

Cum in precedentibus pluribus de Politico *Sinarum* Imperio egerimus, hic nonnulla consideratione magis digna subiungere visum fuit, ut singula Lectori curioso innotescant. Rex itaque Monarchia totius absolutissimum & Caput & Dominus est, totumque Imperium ita ab Imperatore regitur, ut nulli quid ipso inconsulto licet. Monarchia à parente in filios, vel ubi hi desunt, ad propinquitate vicinos transfertur; reliqui omnes sive fratres, sive sanguine juncti Regum titulo honorantur, assignatâ cuique provinciâ, quam administrant, cù tamen authoritatis limitatione, ut certis ipsis redditibus assignatis, cæteri omnes Regis æratio importentur. Præterea sex tribunalia optima sanè ratione constituta sunt, adquæ totius Regni cauſa, lites, controversiae revocantur, & sunt veluti Magistratum, Reddituum, Rituum, Militiæ, Ædificiorum publicorum; Criminum curia quædam, quibus præsumt totidem præfecti cum suis subordinatis officialibus, atque horum operâ oīnia negotia conficiuntur. Habet & Rex sui consilii Assessores, quos *Colaos* vocant, hi uti consummata politices scientia instructi sunt, ita quoque primo post Regem loco habentur; Habet & variorum graduum præfectos, quos *Mandarinos* vocant, omnes literis & scientiâ conspicuos, quibus urbium, publicorumque negotiorum curæ & negotia commissa sunt, ita ut totum Regnum eo ferè modo, quo Platonica Respub. à solis Literatis

Monarchia Cibini Imperii.

Sex Tribunalia.

Regnum China à Literatis & Philosophis regitur.

administretur, adeoque Platonis votum in *Sinenſi Monarchia* completum videatur, felix nimirum Regnum id futurum, in quo vel Rex philosopharetur, vel Philosophus imperaret. Testatur id innumerabilis hominum multitudo, quam tamen Rex non minori difficultate, quam Paterfamilias domum suam, administrat; testatur urbium magnitudo, splendor & magnificientia incredibilis; pontium ubique obviorum frequentia, quorum structura, sive longitudo, sive architectonicas leges species, quotquot eos viderunt, satmirari nequeunt, uti postea dicetur; adhac viarum publicarum commoditas, continuus navium undique & undique sine numero confluentium ad Metropolitanas urbes affluxus: Agricolarum indefessus in colendis agris labor, & industria; summa militum in omnibus urbibus vigilantia, & indefessa custodia; summus Judicium in secleratis puniendis rigor, & severitas: quæ quidem in tanto Imperio originem suam non habent, nisi ex optimis legibus ad pacem, & tranquillitatem Regni conservandam, stabilitis.

Ad redditus annuos Regis quod Numerus attinet, et si non semper pro tempore vicissitudine sint stabiles, ut plurimum tamen pacis temporibus ad 15000000. juxta libros Computisticos *Sinenſium*, quibus teste P. Martino non solum hominum in singulari provinciis & tribus, numerum, sed & reddituum quotannis com- putum exactissimè descriptos ha- annus beant, facile pertingunt. Sub Im- peria-

peratore *Van lie*, numerum hominum in Imperio, quasi ad 200 miliones pervenisse, exceptis Regiis Ministris, Eunuchis, Mulieribus & pueris. Reditus vero annuos 15000000 millions aureorum nostratum publica estimatione, pertigisse; hodierno vero *Tartarorum Imperio* computatis una redditum ex *Tartaricis Regnis* proventibus multò etiam excedere certum est. Verum ne quicquam, quod aut fidei contradicat, afferuisse videar, hoc loco Tabulam omnium redditum annuum cuiusvis ex quindecim Regnis

Sinici Imperii Regiae Cameræ, quotannis solutorum, una cum hominum, seu virorum (exceptis tamen, uti paulò ante dixi, Regiis Ministris, Eunuchis, mulieribus & pueris) numero, quot nempe unumquodque Regnum tempore *Van lie* continebat, subjungendam censui, in qua Reditus ex *Oriza*, *Scitico*, *Fascibus* fœni pro jumentis, *Sale* (exceptis iis, quæ ex teloniis proveniunt, & munieribus, quæ Regi ex pretiosis lapidibus, unionibus, lignis offerri consueverunt) ex *P. Martini Martini Atlante* depromptos contemplare.

Catalogus Familiarum Virorum, exceptis parvulis & Mulieribus, Regiisque Ministris, & iuri tributorum per universum Imperium Regi, quotannis persolvi solitorum, exceptis, quæ ex teloniis comparantur, ex Libro Computu Sinarum, anno quo Imperium florebat, extractis, à P. Martini Martini aliorumque interpretatione.

	Familia.	Homines.	Orizze. Sacci.	Sericum. Libra.	Fœnum pro equis. (Fafes.)	Sal. Libra. 24 Uncia.
1. <i>Pechinck Peckali,</i> <i>Cambalù Metropol. & 135</i> <i>Civitates sub ipsiſ.</i>	418989	3452254	2274022	45135	8737284	180870
<i>Xansé Regnum</i>						
2. <i>Habet sub se 5 Metrop.,</i> <i>quibus parent Civita-</i> <i>tes 92.</i>	589939	5084015	1929057	4770	3544850	420000
<i>Xensi Regnum.</i>	831051	3934176	2812119	9218	1514749	
<i>Xantung,</i>						
4. <i>Sub se habet Metropol.</i> <i>sex, & sub his Civita-</i> <i>tes 92.</i>	770555	6759675	2414477	54990	3824290	
<i>Honan Regnum</i>						
5. <i>Octo Metropoles habet,</i> <i>quibus parent 100 Ci-</i> <i>vitates.</i>	519296	5106270	6106660	9959	2288744	
<i>Suchuen Provincia.</i>	464129	2204170	2167559	6339		149177
<i>Hucqueng</i>						
7. <i>15 Urbes habent Metro-</i> <i>pol.</i>	531686	4833590	1616600	17977		
<i>Kiamſi</i>						
8. <i>13 Metropol. sub se ha-</i> <i>bet, & sub his Civita-</i> <i>tes 62.</i>	1363629	6549800	5995034	11516		

	Familia.	Viri.	Oriza.	Sericum.	Fœnum.	Sal.
9.	<i>Nankin Quiang</i> Metropol. 14. sub his 110 Civitates.	1969816	9967429	2510299	28452	5804217
10.	<i>Chekian</i> 11 Ingentibus Urbibus poller, & his 62 Civit- tates; Serico abundat.	1242135	4525470	883115	2574	8704491
11.	<i>Fokien.</i> Ipsi 8. Metropoles pa- riunt, & his 48 Civiti- tates.	509200	1802677	1017772	600	
12.	<i>Quantung</i> Canton uulgò, habet 10 Metropoles, quibus parent 73 Civitates.	483360	1978022	1017772		37380
13.	<i>Quemgsi</i> Sub se habet 12 Metrop. sub his Civitates, & his ultra centum aliæ.	186719	1054760	431359		
14.	<i>Queicheu</i> Huic octo parent Metro- poles & hisce 10 aliæ.	45305	231365	47658		
15.	<i>Innan</i> Sub hoc 12 Metropoles, & sub his 84 Civita- tes.	132958	1433110	1400568		56965

CAPUT III.

De Urbibus Chinæ, Incolarumque moribus.

Multitudine Urbi-
bus.

Narrant oculati testes P. vix ad milliare procedatur, quia novæ semper, novæque habitatio-
nes occurrant, omnes tamen ferè urbes eodem modo, videlicet sub quadrati figura constructæ visun-
tur, domus plerumque lignæ, unâ potissimum contiguatione constant, Quot ho-
mines extra rudes, intus magno splendore mines u-
rariant. Tenentur autem singula na domus
domus, *Samedo* & *Martinio* testibus neat, ex
affigere unum scutum supra por- præfixa
tam, qua numerus incolarum, & tabula
cujusnam quisque conditionis sit, constat.
descriptus continetur, eo fine, & con-
querter ut quotnam una quæpiam Civitas quot in
homines contineat, *Mandarinis*, urbe ho-
mines. quorūm

Maxime Urbes totius Mundi.
Artes Mechanicæ.
Speculatorum scientiarum nullus usus.
Medicorum peritia.

quorum officium est, id scire, tum ad seditiones evitandas, tum ad redditus exigendos, miro sanè politici astus consilio, innoteat. Omnimaximæ urbes, quæ non dicam in *China*, sed in toto Orbere periuntur, maximæ sunt *Nanquinum*, *Pekinum* & *Hamcheu*, quam & suprà Pauli Marci Veneti *Quinsai* ex P. Martino ostendimus; de quarum magnitudine cum in præcedentibus actum sit, ea reiteranda non censui. Unde mirum nemini videri debet exteris, si subinde quacunque tandem ratione *Chinam* penetrant, statim detegi, hospitibus ad eos manifestandos sub gravi poena obligatis. Mechanicæ artes summo apud eos in pretio sunt, tantaque eas industria tractant, ut nihil pænè etiam vilissima quævis usque ad ipsas fordes perire sinant, quin eas in usum aliquem lucrumque convertant. Literati aliam scientiam non sechtantur, nisi politico-moralem; de Scholasticis & Speculatibus disciplinis, ne quid nominis sint, norunt; quod in Natione ingeniosis hominibus pollente mirum est. Medicis tamen per traditiones docti insigni prædicti sunt pulsum notitiam, qua origines & affectiones, morborumque symptomata mirâ industriâ

explorant, & deinde congruam iis aptant medicinam; Liberalioris verò disciplinæ in Architectonicis Sculpturis, Texturis si proportionum Opticæque notitiam excipias, solertiâ Europæis non cedunt; De reliquis artibus in præcedentibus actum vide. Astuti sunt, versipelles & simulatoriæ artis peritissimi; ex nimia & innata superbia plerumque exteris omnes præ se contemnunt, scipios omnibus Mundi populis tum ingenio, tum scientiarum notitiam præferentes, donec ad Nostrorum Patrum in *Chinam* adventum, depositâ pavoneâ caudâ, tantò se rerum omnium notitia, inventionumque novitate iis inferiores deprehenderunt, quantò priùs se se aliis superiores, vanius jaestaverant; Unde ex rerum allatarum novitate & præstantia eos non ex communi hominum prosapia, sed veluti Cœlo delapsogenios satis mirari non potuerunt; ex qua quidem estimatione ortus fuit deinde felix ille in Christiana Lege per universum Regnum propaganda, quem suprà exposuimus, progressus. Sed hæc de moribus *Sinenium* paucis dicta sufficiant, qui plura desiderat, is supra citatos Authores aeat.

DISQUISITIONES PHYSICÆ

De rarioribus Naturæ Spectaculis, quæ in *China* reperiuntur.

CAPUT IV.

De Montibus Chinæ stupendisque Naturæ, quæ in iis observantur, Prodigii.

Quamvis *Sinense Regnum* innumeris montibus sit instructum, grandiores tamen vastioresque tantapud ippos in veneratione sunt, ut nulloponè studio tantopere, quam vana montium observatione disti-

neantur; Nam quod apud nos in Cœli contemplatione præstant Astrologi, id Oreologi *Sinæ* in montium observatione faciunt, dum quām diligentissime primò eorum sicut, deinde figuram, postea vertices, cryptas, flumina, fontes, lacus

Y in

in iis existentes explorant, ex quibus deinde, ut ipsi stolidè sibi persuadent verissimas Oreomantiae regulas componunt; Verum cum ea scitè sanè à P. Martinio describantur, hic verba ejus apponam. *Post urbium descriptiones, montes haud procul diffitos ab eis ennumerò. In his notandis diligendisque non minus curiosi, quam superstitionis sunt Sinae, in illis consistere suam felicitatem ac fortunam omnem rati, idque ob Draconis, quem felicitatis putant principem, in illis habitationem.* Unde pro sepulchris struendis montis figuræ diligenter examinant, venas omnes ac viscera rimantur, sumptibus nullis aut laboribus parvunt, ut felicem scilicet terram obtineant, caput puta, vel caudam, vel eorū Draconis; Nam indè pro sepulti posteris felicia omnia, & ex voto fluxura existimant. Multi hujus artis periti per totam hanc extremam Asiam vagantur, qui montium figuræ venasque observant, non aliter atque Astrologi siderum conjunctiones & aspectus, & Chiromantici manuum, ac Physiognomi (cui studiо admodum dediti Sunæ) totius corporis habitum & lineamenta. Mira superstitione, in qua tamen ad insaniam usque delirant. Inventum id credo fuisse Philosophi cuiusdam, ut ita virorum in demortuos augere pietatem & obsequium: montes autem Sinenses plerumque à magnis pagis occupantur, pulcherrimis sepulchris, saltibus ac lucis amoeni sunt, utque industria Sinarum nihil incultum squallere finit, in planitiem & æquor orizæ inibei serenda montes deducunt: ad hæc ubi arrident nemora ac sylvæ amoenique prospicetus, in iis collocantur Idolorum fana magnitudine & splendore præcipua: illic sacrificiorum adjunt monasteria; in densioribus vepretis inulta adhuc gens, neadumque ipsis Siniis subiecta degit.

Multa sanè in hujusmodi montibus observantur, quæ si vera sunt, certè inter Naturæ miracula merito computari possunt. Sunt nonnulli ob immensam altitudinem perpetua serenitate stabiles, alii perpetua nebularum ambientium caligine testi;

Sunt quidam, qui salutiferis solummodo herbis, omni virulentarum plantarum propagine proscripti, triumphant. In Monte *Quayu* lapides tam minuti, quam grandes sub quadrata seu cubica figura reperiuntur: quod Naturæ miraculum in uno quoque ex *Calabria* montibus spectatur, de quibus in *Mundo nostro Subterraneo*, quem consule. *Paoiki* Mons in Provincia *Xensi* sub galli gallinacei figura spectatur, tempestate imminentे tanta murmura strepitū, boatusque edit, ut ad 30. stadia exaudiantur; ratio in sequentibus aperietur: & *Olaus Magnus* in *Historia sua Sept.* similia sonorum monstra in Botnici maris montibus contingere refert.

Admiratione dignum est, quod de monte *Cio* referunt *Orioscopi Sinenses*, esse in ejus vertice lapidem quinque perticarum altitudinis, & in Regno *Fokien* alterum, qui quoties tempestas imminet, omnino titubet, & hinc indè ad instar *Cypressi* vento agitatæ moveatur.

Quæritur hujus rei ratio? Supposita rei veritate, Respondeo id contingere ex ventorum intra concava montis viscera levientium flatibus, quibus primò pes lapidis intra concava montis protensus, impeditur, & uti non strictè cum reliquo scopulo so montis tractu necatur, ita quoque veluti libratione quadam, ex subterraneorum ventorum impulsu facilè in motum agitabitur. Quod verò tantum ingruente tempestate moveatur, causa est, quod uti ventorum flatus ingentem ex subterraneis montium specubus vaporum halitum que copiam arguunt, ita quoque ii per poros, rimas, fissurasque montium tandem erumpentes, mox ubi frigidorem auram nocti fuerint, in copiosos imbræ resoluti dictas tempestates efficiant, qui vapores si sulphuris admixtam habuerint materiam, etiam tonitribus, fulmine & fulgore leviant. Observantur & in Europa hujusmodi Naturæ ludibria, de quibus vide pluribus

Sine in observatione montium superficiis.

In Dracone variae observationes.

Miræ non nullorum montium proprietates.

In Monte Quayu lapides sub cubicæ formæ spectantur.

Paoiki Mons figura ram refer galli, ingentes franguntur.

Scopulus imminentem tempestatem mobilis.

Causa expontur.

Causa tempestatum.

Mons per-
petuò rigi-
dus ejisque
rei causa.

pluribus actum in *Mundo nostro Subterraneo*, & in *Itineraio Hetrusco*.

Est & aliis mons perpetuo rigens frigore, cuius rei causam ego conjecturo esse nitrosos spiritus, quos mons undique una cum hydrophylicorum ibidem conditorum vaporibus expirat; hiverò uti naturā suā frigidissimi sunt, ita quoque frigus tum in aqua, tum in ambiente intendunt; accedit, quod mons hujusmodi ab omni pyrophylacio remontissimus sit; quod non sit iis montibus *Chinæ*, è quorum verticibus

flammarum globuli perpetuò evomi spectantur; hi enim procul dubio aut pyrophylacium, aut ejus veluti cuniculos quosdam subditos habent, uti in *Mundo Subterraneo* ostensum fuit. Sunt præterea montes nonnulli, qui exoticarum plantarum radicum, fructuum, lignorum, terrarum lapidumque alibinon visorum proventu singulari Naturæ privilegio gaudent, de quibus in sequentibus. Sed prosequamur jam montes singulari aliqua & mysteriosa figura præditos.

Montes
flammi-
vomii.

Est in provincia *Kiamsi* mons in duos vertices divaricatur, quorum superior Draconem exprimens, in inferiorem, quam Tigridem dicunt, veluti impetu quodam se præcipitare

videtur, undè à Dracone & Tigride nomen habet; Quam obrem Sacrificuli multas ex similibus, ridiculas divinationis leges condunt. Vide Figuram.

Est & alias Mons, qui septem apicibus suis Ursæ Majoris figuram, id est, Stellarum in Ursa Majori dispositionem exprimit; quod ita intelligendum censeo, ut verticum apices, quo unus alterum magis ac minus eminet, eo ordine constitutos censemus, ut ex certo & determinato loco septem Ursæ Majoris Stellarum schema spectari videatur, ut in Figura appetat.

Admirationem omnem superat Mons in Idolum efformatus juxta civitatem Tunchuen Provinciæ Fokien, de quo ita scribit P. Martinius in suo Atlante fol. 69. Primus hujus Provinciæ Mons admiratione dignus est in ripa Feu fluminis; Nam ex Monte Idolum non monstruosum, ut ita dicam, sed & montosum efformarunt. Fe vocant, decussatus sedet pedibus,

manus sibi invicem superimpositas in sinu complicat, ejus magnitudinem vel inde collige, quod oculi, aures, nares ac os, ad duo & plura nostrata conspiciunt millaria: Unde minimè mirum nostris antiquariis videri debet, quod olim Dinostratus celebrissimus ille Architectus, uti refert Vitruvius, pollicitus sit, Magno illi Alexandro statuam ex monte Atho, qua una manu urbem maximam, altera fluvium contineret aut lacum, cuius aquarum copia abunde ad incolarum usus sufficeret, cum hujus Idoli vel caput solum ad utrumque sufficiat Hæc P. Martinius. Utrum vero Mons ille Artificis manu exsculptus, an Naturæ industria ita effigiatus sit, merito quispiam dubitare posset. Ego sanè nullum non latidem movi, ut id ex Patribus nostris

Idolum Fe in Monte expressum.

stris intelligerem; qui omnes asseruerunt, nil horum sese in *Sinem-sium historia* reperiisse, cum tamen tantum opus, quod septem Mundii miracula multis, ut ajunt, parafangis superaret, non debebant silentio suppressissime, cum multas alias nullius ferè momenti res tam diligenter & exactè in *Geologia sua* descripserunt. Unde ego judico, montem hunc non arte factum opus, sed scopulis & variis eminentiis ita constitutum esse, ut remotè & eminentius cum aspicientibus Idolum Fe repræsentare videatur; quemadmodum & in multis *Europæ Provinciis* montium figuræ nunc in hanc, modo in illam figuram transfiguratæ comparent; Et *Panormitanæ Urbis* mons in *Sicilia* id luculenter do-

cet, in cuius medio scopuli numismatis veteris unà cum Cæsaris figura cœtypon tam pulchrè exhibent, ut in saxo periti Artificis manu insculptum quis jurare posset. Rursum, ad *Messane portum* ambulantes *Scyllæum* promontorium 12 milibus passuum inde dissitum sub humani capitis figura se conspiciendum præbet, quod non semel, cum ibidem degerem, admiratus sum. Innumera hoc loco similia adducere possem, si eorum passim in Operibus meis mentionem non fecisset; est enim phantasia nostra adeò lubrica, ut facile sibi rem fingat formetque, quæ tamen non est, undè montem Sinicum quoque non tam artis quam imaginatrixis facultatis ludibrium esse, censere debemus, atque

Y 3 adeò

adèo innumera passim itinerantibus hujusmodi formarum phantastica spectacula in montium aspectu occurrere soleant; Nisi forsan dicere velimus non totum supradictum montem, sed unam aliquam rupem ejus in memorati Idoli figuram ab insigni artifice transformatam fuisse, cui minimè contradixerim, cum Colossearum statuarum capita, brachia, pedes cæteraque membra ingentes molis, id haud adiuvare esse Romæ in Capitolio adhuc reliqua fragmenta luculenter doceant. Tradit Olaus Magnus in Septentrionali sua historia ad Norvegiae littora in medio maris scopulum immensem spectari, qui Monachi formam habitumque à longe eum conspicientibus referat.

Mons tempestates ex-citans si in eo tympana pulsentur.

In monte Taipe Provinciae Xensi ab Oreoscopis summè celebrato fertur, pulsata in eo tympana, fulgura & fulmina ingentes excitare tempestates; undè cautum est quām severissimè, nec ulli omnino licetum est, ibi tympanis pulsandis admoveare manum; qua res si à Naturæ principiis dependet, effectus ejus causa à dispositione montis investiganda est, quam cum Author non describat, ita quoque meum interponer judicium non fuit vi-sum, quamvis etiam subindè hujusmodi effectus ex pacto explicito, quod Magus quispiam ad hujus loci immunitatem cum Satana iniit, dependeat, & non paucæ hujus suppetant historiæ de montibus Dæmonum illusionibus infestis.

Referunt & Oreologi montem esse in Provincia Uquang, qui juris sui

ædeo tenax est, ut si quispiam ex ejus sive lignis, sive fructibus aliis que similibus furtivè abstulerit, inde nunquam fese, veluti labyrintho quodam perpetuo inclusus expedire queat; qui verò religiosè ab hujusmodi criminibus abstinuerit, eum nullo negotio exitum quantocvls re-perire. Sed hoc Bonziorum fabulis & superstitionis veterarum enarratiunculis relinquamus.

Reperiuntur & montes *Æoli* in ^{Montes} China non secus ac in Europa; Nam ^{Æoli, seu} ventorum in Provincia Huquang mons est *Fang* dictus, cujus cam naturam esse *Al-* ^{flavibus tur-} *las* refert, ut Vere & Autumno nullus in eo omnino ventus percipiat, Æstate verò è cavernis ventum assiduò emitat, Hyberno verò tempore ventus contrario modo non extra, sed ab extra intus attractus impellatur, quæ omnia multis in Europa montibus communia sunt, uti in Italia de Monte *Æolio Cæsorum* & *Alverniae* Divi Francisci stigmatis sacro Monte, in Itinerario *Hetrusco* docuimus, ubi veras quoque & legitimas horum effectuum causas dete-
tas videat Lector.

Lacus *Peli* dictus in provincia ^{Cafus infu-} *Huquang* olim in 99 Insulas discre-^{larum pro-}
^{digiosus, &}
^{causa.} tis fertur, hodiè una tantum sub eodem spatio, quod haud dubiè accidisse putem, quod aqua paulatim deficiente reliquarum insularum intermedia partim herbis radicibusque, partim arena, limo, vimini- busque oppleta tandem successu tem-
poris in unam coaluerint. Vide quæ de hisce fusius egimus in *Itinera-
rio nostro Hetrusco*, Cap. de *Insulis
natantibus*.

Mons su-
perstitio-
sus.

C A P U T V.

De Lacum, Fluminum, Fontium admirandis.

Lacus fer-
rum in cu-
prum ver-
tens.

Lacus Sinensium non minoribus quām montes proprietatibus à natura dotati comperiuntur. Est in provincia Fokien Lacus, qui ferrum in cuprum vertit,

totus viridi colore imbutus, cuius quidem rei ratio alia non est, nisi quod aqua tota virioli constet corpusculis, & color viridis ejus manifestum indicium est, cuiusmodi in Europa quoque nulli non occurunt, in iis po-tissimum

tissimum locis, ubi copiosum è montibus cuprum extrahitur. Vide *Mundum Subterraneum Lib. 10. de Fodinis Cupri.*

Prodigiosus campa-
næ sonus in palatio
ad lacum Chung si-
tu.

Alter Lacus Chung dictus in Provincia Fokien, majorem habet admirationem, ferunt enim ad ripam ejus palatum extructum esse in decem aulas dispergitum, in quo quoties pluvia aut tempestas imminet, toties sonus veluti campanæ exaudiatur.

Quæritur hujus rei ratio? Respondeo, Supposito semper id verum esse, hunc sonum aliundè non provenire, nisi ex subterranea crypta, supra quam palatum extructum est; Lacus enim aqua vaporibus halitibusque subterraneis tumefactæ, uti per abditos terræ meandros intra dictum antrum violentius impelluntur, ita quoque ex varia inclusi aëris agitatione & tinnulae rupis proprietate sonum aëris campani simillimum edere necesse est; Vapores vero ex commotione lacus altius in aërem assurgentes, facile in imbræ & tempestates resolvuntur; Sonus itaque temstatem ut præcedat, necesse est.

Rivus Au-
tumno cæ-
ruleo tin-
ctus colore,
reliquis
menibus
limpidus
visitur.

In monte Talao Provinciae Quantung rivus esse dicitur, qui toto anno limpidissimus est, præter autumnale tempus, quo cæruleas aquas vehit tintætrices etiam pannorum; Cujus si causam quæras, Dico esse cryptam ibidem propè absconditam, vitriolo Cyprio refertam, id est cæruleo, quæ aqua intra suum lebetem tingitur: Accidit autem post imbræ & pluvias hanc cryptam confluxu aquarum tum primùm repleri, exundans itaque se huic rivo miscet, unde cæruleus appetet, detumescente vero aquarum tumore intra cryptam, rivus ab hac miscella liber, limpidus more solito spectatur. Vide *Mun-*

di Subterranei Librum V. de Prodigiosis Fluminum effectibus. Quoniam verò in China complures fontes astum maris subeentes reperiuntur, Lector citatum librum adeat, ubi omnium causas expostas competriat.

Est propè Sining mons Tenlu dictus Provincie Quantung, cavernosus atque asperitus horridus, in eoste P. Martino stagnum esse ferebant, cui si ex alto lapis injiciatur, statim boatus atque strepitus auditatur tonitruï instar, ac mox cœlo turbido imbræ copiosi fundantur; hujus naturæ lacus cum non in Pyrenæis duntaxat, sed & Rheticis Alpibus reperiantur in Europa, causas citato libro detectas vide: Cavernæ enim multiplici injecti lapidis reflexione sonum vehementer efficiunt, fundus vero lacus porosus à lapide deterso limo porosus apertis extum præbent vaporibus, quibus quæ data porta ruentibus, aërem implent, & resoluti in imbræ decidunt.

In Junnam Provincia visitur lacus ille Geographorum mentione celeberrimus, & passim in Mappis depictus, Chin dicitur, de quo referunt Sinarum historiæ, ex ingentis Urbis terræ motu absorpta ruina, ob nefanda incolarum scelerâ, lacum successisse, neminemque præter puerum ligno evectum evaluisse; Vocatur & hic lacus mare stellatum, ob herbas ut equidem puto aquaticas, quarum folia in superficie lacus sub stellarum figura expansæ cernuntur, uti in nostris lacubus, نوfer Nupbaz, seu Nymphæa, aut quas stratiotas vocant, herbæ præstant. Cujus Lacus Figuram sequenti pagina exhibemus.

Lacus, cui
si quidpiam
injelum
fuerit, tem-
pestates
cierit.

CAPUT VI.
De Exoticis Chinæ Plantis.

UT *Sinarum* Imperium ex continuato terrarum tractu cum *India*, maribus torridæ Zone subjectis, exoticas rerum proprietates participat, ita quoque peregrina plantarum genera, miris facultatibus prædicta non potest non producere. Sed jam nonnullas recensēamus. Quarum prima est

I. Rosa Sinica arboribus innata, quæ diebus singulis bis colorem mutat, purpureaque modò tota, modò rursus omnino candida evadit, omnis tamen odoris expers. Cujus

Rosa bis singulis diebus colorum mutans. si causam quæras, ego quantum conjecturare ausim, aliam esse non reperio, nisi temperamentum floris ejusque nutrientum, atque aliam aliamque ambientis constitucionem; Cum itaque Rosa humidum temperamentum sortita sit, hinc sit, ut noctu in naturali suo statu candescat, interdiu verò planta ardentissimo Solis æstu percussa subtilissimi salis armoniaci spiritum in extremas floris partes suscitet, cujus vapore & halitu tintæ protinus purpurascit; verùm prævalente Solis calore spiritu

spirituque paulatim exhalante, planta ad pristini splendoris candorem reduci nescia, donec novo attracto dicti salis spiritu, denuò purpureo imbuatur colore, & tandem deficiente calore Solis, uti spiritus non elicitur amplius, ita quoque candori suo restituitur; Cujus quidem rei experimentum si quispiam facere desiderat, is accipiat violam aut rosam, quam Damaseenam vocant, eamque sale ammoniaco suffumiget, & cum admiratione videbit, rosam candidam in purpuream transmutari, & tandem in flavam & candidam: contrà sulphure ut viola & rosa rubea suffumigata, in candidum colorem transmutantur; quod experimentum uti sèpiùs à nobis exhibitum fuit, ita quoque causam detexit hujus, quam scribimus, rose Sinicæ *χειρόφων*. Neque in *China* solum hujusmodi Naturæ prodiga reperiuntur pueræ, habet hic *Rome* nobilis Botanicus Franciscus Corvinus in suo horto, omni quæ desiderari possunt, plantarum genere instrutissimo plantam, quam violam nocturnam vocat, qui diversos pro Solis ascensu aut descensu colores ad sensum mutat, & quæ interdiu nullo odore pollet, illa noctù nobilissimum gratissimumque odorem exspirat; de quibus vide fusiùs actum in *nossa Philosophia lib. XII. Mundi Subterranei* inserta.

II. Nascitur & in provincia *Quantung* planta, quam *Chifung* dicunt, quod idem est, ac herba ventum demonstrans; siquidem *Nautæ*, uti *P. Martinius* refert, ex illa quo mense, quot toto anno futuræ sint tempestates, colligere se posse autumant, idque ex geniculis ipsius, quò enim nodi pauciores sunt, eo tempesates eo anno futuræ sint pauciores, atque adeò ut ex multitudine geniculorum paucitas aut copia ventorum tempestatumque innotescat; uti ex distan-
tia nodorum à radice, quo mense accidere debeant. Verùm uti hæc nullo Naturæ fundamento nituntur, ita quoque phantasticis *Nautarum ludibriis* adscripta relinquamus. Quo-

modò enim futuræ & nondum existentes tempestates in hac planta influxum imprimere queant, multò minus quomodò ex paucitate aut copia internodiorum hujus plantæ paucitas aut multitudo tempestatum futurum colligi possit, nemo Philosophorum concipiet? Cum nulla inter hujusmodi agentia naturalia dependentia sit, illaque tota fortuita sit, tum in planta, tum in tempestatibus, quæ dum ex alia & alia ventorum constitutione vaporumque subterraneorum halitu dependent, certè illis nec ullum tempus, nec mensis diesve præscribi potest, cum vix in Oceano plaga occurrat, quæ repentinis tempestatibus non sit obnoxia.

Sed dicent forsan, quemadmodum *objetio*. dum ex nonnullis animalibus piscibusque futuræ aëris marisque tempestates prædicti possunt, ita quoque ex hujus herba constitutione. Dico, aliud dici posse de materia jam ad tempestates disposita, quam animalia nonnulla instinctu naturali præsentient, aliud de tempestatibus totius anni decursu futuris, uti de herba *Chifung* sibi imaginantur superstitionis *Nautæ*, cum in planta hac nulla dispositio prævia, nullum tempestatum toto anno exoriturarum indicium concipi possit, unde hæc interfabulas solitas recensenda sunt. Si verò Sinenes Phytologi dixissent, plantam esse, quæ illuc undè ventus spirat, contiùnoscere vertat, ventumque actu spirantem sympathicosuo motu demonstret, illius forsan haud difficulter rationem assignare possemus, quemadmodum de pisce marino aligerò quem *hirundinem* vocant, in *Arte Magnetica* docuimus, & in hunc usque diem Museum nostrum visitantibus similis Naturæ prodigium jam ab annis quindecim exhibemus.

III. Nascitur in provincia *Quam-si* arbor, quam *Quanlang* vocant, quæ loco medullæ pulpam obtinet mollissimam farinæ simillimam, unde & arbor farinacea vocatur, hanc farinaceam pulpam exemptam indigenæ in usum panum conficiendum convertunt, dicitur enim farina Arbor farinacea.

*M. Paul.
Venetus.*

saporis haud ingrati & ad omnes esculentorum usus peridonea; harum arborum mentionem quoque facit Paulus Marcus Venetus l. 3. c. 19. *Sunt in Regione Fanfur arbores quædam crassæ, que habent delicatum corticem, sub quo invenitur farina quædam optima, ex qua delicata preparant cibaria, que aliquoties non sine voluptate comeduntur.* De quoquod dicam, non habeo, cum Naturæ benignitas nunquam ad hominum necessitatis succurrendum in operibus suis deficiat, adeoque nobis non tam hujusmodi causas explorare, quam paternam Divinæ providentia dipositionem in omnibus admirari licet.

IV. Dicitur Lacus ad urbem *Vutting* in provincia *Hunnam* esse *Hocinciao* dictus, id est, generans aves, undique arboribus pulchre septus; quarundam harum arborum hanc proprietatem esse ajunt, ut folia in eum prolapsa continuo, in nigras mutantur aviculas, tanta cum admiratione ac stupore accolarum, ut spiritus esse credant; ita ex *Sinica Geologia P. Martinus*. Quæritur hujus rei causa; Certè idem in *Scotia* contingere non solum in foliis arborum, sed & conchis, rupibus & carinis navium, undè anates nascuntur, indubitate experientia nobis jam dudum innotuit, & nos in *Arte Magnetica*, quemadmodum & in XII. Libro Mundi Subterranei amplissimè de hujusmodi nitrogenesia philosophati sumus. Quod itaque in anabibus contingit, id in aliis similibus aviculis aquaticis contingere posse verisimile est: Neminem tamen existimare velim, hujusmodi aviculas ex ipsa arboris foliorumque substantia, ut neque illas, quæ in *Scotia* proveniunt, nasci, sed vel ex seminio ovo rum rupto eum, quorum in dictis arboribus magnam copiam nidulantes excludunt, vel ex seminio quoque aliarum volucrum; hanc stupendam opib[us] p[ro]p[ri]etatem prodire consultius existima verim, cum naturæ principiis repugnare videatur, inferioris naturæ gradum, cuiusmodi sunt vegetabilia, altioris quoad gradum animal,

sine proprio aut alterius animalis seminio producere, uti in XI. Libro Mundi Subterranei copioso experimentorum apparatu ostendimus.

V. *Atlas Sinicus* herba meminit in provincia *Huquang pusu* dictæ, quam mille annorum durare immortalemque esse fingunt, hujus enim usu homines credunt senio confectos rejuvenescere, non aliade causa, quam quod aqua macerata ac epota canos albosque crines in nigros convertat. Sed quis nescit hoc variis liquoribus & succis præstari posse? Ut vero aut *Sinica* illa herba, aut aliis succis homo ad incorruptibilem statum perducatur, uti superstitioni *Sinæ* sibi imaginantur, id credere non tam prudentis animi quam stolidi & amentis philosophastri esse, prorsus mihi persuadeo.

VI. Reperitur & alterius herbæ radix *Ginseng* dicta in provincia *Leautung* totâ *China* celeberrima & summe pretiosa, cuius usu *Sinæ* homines veluti immortalitatem consequi perperam sibi persuadent. Verum ne quicquam sine autoritate asseruisse videamus, audiamus Patris Martinii verba, quibus eam folio 35, *Atlantis* sui hoc pacto describit: *Jungseng urbs recta in Ortu ab urbe Regia Peking protenditur, tota regio montibus collibusque extuberat, quia tamen adjacet sinu mari Cang, nihil eorum, quæ ad vitam sustentandam necessaria sunt, magnoperè in ea desideratur. Magna p[re]cium copia est, nobilitissime que racicis totâ Sinâ celebratissimæ Ginseng, Japonibus Nisi, nomen *Sinicum* illi a figura, divaricatis quippe cruribus hominis formam refert (Gin porrò hominem significat).* Mandragoram nostratem credas, nisi quod ea multò minor sit, quin illius tamen species sit aliqua, nullus dubito, quippe quæ & formam & vim habeat, folia ejus mihi ha[ec]tenus videre non contigit; siccata radix flavescit, fibras seu capillos, quibus alimentum sugat, vix aut ne vix quidem habet, m[er]icantibus venulis tanquam subtili atramento ductis circumpersa est; cum manditur dulcedine ingrata est nonnulla admista amaritie, sed tenui;

*Ginseng herba
ad vitam
perpetuo li-
brem per-
ducens.*

*confar-
dix pre-
cissima.*

nui, auget plurimum vitales spiritus, tametsi unciae vix duodecima pars do- sis sit, sumptum illius pondus paulo amplius debilium vires restauret, sua- vem corporis calorem excitat, Balneo Mariæ, ut vocant, cocta adhibetur, atque fragrantem adinstar aromatum exhalat odorem, fortioris calidioris que naturæ qui sunt, ejus sumptione vitæ periculum adire solent, nimium autis exundantibusque spiritibus, debilibus, fatigatis, vel morbo diu- turniori, aliave de causa exhaustis ad miraculum prodest: moribundis ita vitales quandoque vires reddit, ut sepe illis adhuc tempus sit sumendis alii medicamentis sanitati que recupe- rande. Mira alia de hac radice Si- nenses prædicant, triplo argenti pon-

dere appenso emitur libra. Ego Gen- tianam nostram et si beneficio climatis nobilioribus dotibus præditam esse, existimo, & id folia, sapor, radix, virtus, satis ostendunt. Certe hanc herbam mirificam vim instaurando- rum spirituum & caloris nativi habe- re, nostri ipsa experientia docti asse- ruerunt, non tamen tantum de ea con- ceptum habent, quem plus a quo cre- duli, ne dicam superstitioni habent de vita peream perpetuanda, cum (uti vulgatum adagium haber,) *Contra vim mortis non sit medica- men in hortis.*

Mirum tamen est, homines cætero- quin non exiguo ingenio prædicti, de similibus tamen adeò ridiculè philo- sophari.

A. Cia sine te herba.

GJ.

Descriptio
herbz Châ,
sive Te.

VII. Planta dicitur Châ, vel nostro | in China claustris contineri nescius, | pronunciandi modo Ciâ, cuius usus | Europe quoque paulatim sese insi- | nuare

nuare attentat. Hæc planta et si in variis Chinæ regionibus, uti & in Tartaria, copioso proventu lucroque nascatur, in una tamen, quam in altera Provincia melioris præstantiorisque notæ est, potissimum in Provincia Kiangnan in territorio civitatis Hocicbeu; paullum notus est potus ex ea confectus, qui calidus sumitur, quo non solum universum Chinæ Imperium, sed & India, Tartaria, Tethys, Mægor, ac omnes Orientalis Oceani incoleæ utuntur, non semel in die, sed quoties ipsis libuerit; virtute sanè præstantissimâ pollet, quam nisi xp̄ius Patrum nostrorum invitatione didicissem, vix ad id credendum induci potuissem, cum enim diureticæ facultatis sit, omnes meatus nephriticos seu renum mirificè aperit, caput ab omni vaporum fuligine liberat, adeò ut Viris literatis, nec non magna negotiorum mole distentis ad vigilias continuandas nobilis aptiusque remedium à natura non concessum videatur, & quamvis prima vice nonnihil insipidum amarulentumque sit, usu tamen ejusmodi potus non solum non sit innoxius, sed in tantum gulæ irritamentum exurgit, ut eo assuefacti semel, vix amplius eo abstinere queant; Et quamvis Turcarum Cave, & Mexicanorum Cocolata eundem præstent effectum, Cià tamen, quam nonnulli quoque Te vocant, camulum superat, tum quia temperatoris naturæ est, tum quia Cocolata a temporibus calidis plus æquo inflammat, Cave verò bilem quoque accendat; Cià verò semper nullo ad tempus respectu habito & innoxia est, & mirificè proficia, non ut dixi, semel sumpta, sed centies etiam in die. Verum cum plantam hujus quam exæstissimè Atlas Sinicus describat, ejus verba hîc addam: *Foliculum est omnino illi simile, quod Rhus Coraria, quam & Stomach vocant, profert, in illius quan-*

dam esse speciem tantum non mibi persuadeo, non tamen sylvestre illud, sed cultum est, non arbor, sed virgultum est, quod in ramulos varios aut virgulas positus sepe diffundit, nee flore admodum differt, nisi quod hujus al-

bedo nonnihil magis in flavedinem declinet: æstate primum florem emitit levi odore fragantem, sequitur bacca viridior, mox nigricans: pro potionē Chà coquenda expeditur folium primum vernum ac mollius, quod studiosè ac sigillatum unum post alterum manu carpunt, mox in ferreo cæcabo, tenui ac lentoigne aliquantulum calefaciunt, deinde supra storam subtilem ac levem manibus propellendo involvunt, atque involutum sterum exponunt igni, ac denudò confriuant, donec intortum rursus & conglomeratum planè siccum sit; quod servant in vasis plerumque stanneis ab omni humiditate diligentissimè & evaporatione custoditum; hoc cum in ebullientem a quam conjicitur, & jam post diuturnam asservationem ad pristinum virorem reddit, seque expandit, aquam odore suavi, si optimum est, sapore que non ingrato, præsertim ubi adserveris, ac colore subviridi inficit. Multis hujus calidi potus vires ac virtutem deprædicant Sincæ, qui eq̄ nocte & interdiu frequentissime utuntur, hospitesque excipiunt: tanta autem ejus varietas ac præstantia discrimen est, ut libræ pretium apud ipsos Sinas ab obolo ascendat ad duos pluresque aureos. Illi potissimum adscribitur, quod Sincæ podagram ac calculum neſciant. Post cibos sumptum omnem indigestionem ac cruditatem stomachi tollit: maximè enim concoctionem juvat, qm̄ & ab ebriis adhibitum, levamen iis, novasque ad potandum omnes molestias levat, siquidem excusat & abſtergit superfluos humores, ac vigilare cupidibus somniferos vapores expellit, oppressionemque somni studiis vacare volentibus arret. *Varia apud Sinas habet nomina, juxta varia loca, tamque quam obtinet præstantiam hujus urbis præclarissimam Sunglocha vacari solet.*

Dicitur & herba in provincia Xensi, quam Quei vocant, produci, quæ comesta tristia expulsâ risum & letitiam parit; forsitan simile erit quidpiam apioris, cui mox subscriberem, si venenatam diceret

Facultates
herba Chā
vel Cid,
aut Tz.

Chā live
cid aut Tz,
herba, ejus
que fre-
quens in
potu usus.

Herba tri-
stianæ dif-
cupens.

diceret; verum cum eam salutiferam | lem effectum præstantibus facilè ad-
dicant, eam cardiacis plantis simi- | scripserim.

Viminis
genus mi-
stabile.

Addam hoc loco mirabile viminis genus, quod in montibus Provinciæ Quantung crescere dicit Atlas, quod Sinæ Teng, Lusitani rotam dicunt, funem à naturâ tortum esse crederes, in maximam enim longitudinem extendetur, ac veluti funis per terram montosam serpit; spinis horridum est, foliisque oblongioribus viret, crassitie vix digitum æquat, & tamen sepe ad integrum stadium diffunditur, tanta que hujus per montes copia obviat, ut stirpes inter se intricatæ, etiam cervis iter impervium reddant, lentissimumque vimem fractioni maximè resistit, undè ex eo validissimi rudentes

funesque in usum navium confici solent. Est quoque in subtilissima filaments dissolutum carbonibus, cratibus, sedilibus, pulvinaribus, lectis, storeisque contexendis mirè oportunum, tum ob munditatem, quia nil immundorum animalculorum sustinet, tum ob refrigerium, quod æstate corporibus calore laxatis praebent. Ego Clematis speciem, quam vitam albam vocant, esse existimem, at peregrino Sole & climate, ut omnia alia degenerem. Vide Figurem B.

Sunt præterea arbores in Provinciis Junnan & Chiansi, quarum ligna

Lignum
Aquilinum & Calamb-

interpretiosiores merces merito connumerari possunt ; estque lignum quod *Aquelinum* & *Calambanum* vocant, vulgo *legna Aquila* & *Calambi*, que tametsi unius & ejusdem speciei arboris sint, differunt tamen in hoc, quod *Aquelinum* illud vocetur, quod adhuc tenerum & in florida aetate constitutum est ; *Calambà* verò tum dicitur, cum ad maturam, &c, ut ita dicam, decrepitam aetatem pervenerit, totum itaque pretium hujus plantæ in odore constitutum est, quum recensem, non adeo formem spargit, ut aetate provecta *Calambà*, cuius odoris fragrantia nil suavius, eò quod in multis internodiis, cum jam adoleverit, vis osmetrica sit fortior unitiorque, non item in *Aquila*, ob humiditatis needum bene compactæ, ac facile resolubilis abundantiam. Optimum sanè hujus plantæ lignum in montibus *Concincinae*, qui *Moi* dicuntur, nec non in *Junnan* & *Chiamsi* provinciis *Concincinae* conterminis, natura producit tantâ copiâ, ut unicuique liberum sit, quantum voluerit inde excisum sui juris, cum ingenti lucro facere, passimque in portibus pretio non magno venditur, at in *India* centuplo lucro distrahitur, praesertim *Brachmanibus*, qui pyra ex illo extructa in magno solemnitatis die, quo foeminae vel seipſas obmitorum amorem incendio consecrant, aut magnorum meritorum virorum cadavera comburuntur, singulari rituum insolentia utuntur : si quidem stolidè credunt, Deastris suos hujusmodi odoribus vehementer delecati, animabusque defunctorum in transmigratione propitios fieri. *Calambà* uti est majoris pretii ita quoque Regi reservatur, adeoque natura pretium laboribus summis, quibus id obtinetur, compensari voluit. Nam in montium rupibus proſus inaccessis Natura id provenire voluit, ut omnibus obvium non foret, quod tanta omnium aestimatione queratur. Cum nulla ad praecelsarum rupium inaccessa loca, ubi id invida natura condi voluit,

pertingendi spes sit. Accedit tamen, ut subinde sive ventorum impetu, aut imbrum vehementia radices arborum evulsæ in infrapositas vallium profundissimarum faxorumve pendentium crepidines concidant, atque hoc paecto plerumque inde ab indigenis eruantur. Sed nec hoc summo vitæ discrimine vacat : cum enim montium hujusmodi sylva Elephantibus ferocissimis, Tygridibus immanibus, Ursis, Rhinocerotibus reserti sint, pretiosum hujusmodi lignum inde nisi validâ multorum hominum armatorum manu extrahi non potest, idque magis noctu, quam interdiu, accensis siquidem facibus ignibusque extructis, (quibus nil magis dictæ belluæ timent) corum incurſus arcent, viso enim igne aut strepitu explosi scopi statim fugiunt ; atque hoc paecto tempus sufficiens ad lignum querendum auferendumque relinquunt. In *Japonia* tanti aestimatur hujusmodi lignum, ut vel una libra communis sedecim aut pluribus scutis vendatur, & quamvis una hujusmodi ligni libra etiam in ipsa *Concincina* ut plurimum 16. scutorum pretio vendatur ; in *Japonia* tamen ligni hujus quantitas, quanta ad culcitrâ (qua ob odoris tum suavitatem, tum salubritatem utcumque nobiliores utuntur) conficiendam sufficit, subinde ad ducentorum scutorum aut amplius etiam pretium pertingat. Puntant nonnulli hujusmodi lignum nostratis *Lentisci*, aut *Terebinthi* speciem esse, et si Solis cœlique benignitate in nobiliorem indolem degenerarit, cuius veritas facile innoscere posset, si quispiam plantulam illinc studiosè abductam in Europæ solo plantaret. Sed jam ad medicas herbas progrediamur, inter quas præter eas, quas suprà recentiimus, *Rheubarbarum* quoque est, quod uti à paucis hucusque recte de scriptum fuit, ita ab oculatis Nostris Patribus, jam genuinam ejus descriptionem apponemus.

Supersticio
in odore
hujus ligni.

Calambà
in rupibus
montium
inaccessis
crevit.

Sylva fe-
rocissimis
belluis
reserata.

Premium
hujus li-
gnum *Ja-
ponia*.

Rheubar-
rum ex Flo-
ra Sinica.
P. Boiss.

Quanquam hoc in universa Sina nascatur, in provinciis tamen *Suci-
ven*, *Xensi*, atque *Socien* Civitate ad muros *Sinarum* proxima uberius pro-
venit; Illam M. Paulus Venetus *Sociur* appellat, ubi & *Mauri*, qui dum cum *Caravanis* in *Katay*, hoc est, *Sinas*, & *Cambale*, hoc est *Pequinum* proficiuntur, subsistunt, (quo etiam olim cum illis *Benedictus Goex Lusitanus* è *Societate Jesu* quaerens *Catajum* pervenit) coemunt. Terra in qua gignitur rubra est & lutosa ob fontes & pluvias: folia pro ratione plantae magis vel minus duobus palmis longa, infernè angusta, supernè ampla, limbis illorum lanuginem pilosam habet, quæ tam- men ubi adolescunt & maturantur, marcescuntque, flavescent & inter-

ram declinant. Truncus supra terram uno palmo cum foliis supereminet, ex quorum medio ramus subtilis onustus floribus, violis magnis non assimilibus exurgit, qui succum ex præssum instar lactis cærulei habent, odorem acutum, & quem nares fastidiant redolentes. Radix seu caulis, quem terra recondit, est longus uno, duabus & aliquando tribus palmis, illius color æreus subobscurus, sepè grossite humanum brachium adæquat, alias quoque radices tenues circum circa projicit, quibus resectis *Rheubarbarum* divisum in frusta, carnem interdiu flavi coloris rubeis resertam venis ostendit, ex qua succus flavus & rubeus aliquantulum viscosus distillat. Porro si quis statim illa frusta humida ad siccandum

dum appenderet, experientia docuit, unctuosum illum humorem mox evaporare, radicemque levissimam remanere, adeoque omnem virtutem desperdere. Ideo periti recentis *Rheubarbari* frusta primò in oblongis reponunt mensis, & qualibet die tribus aut quatuor vicibus ea revolvunt, ut per hanc industriam succus incorporetur frustis, & constipatus maneat: tum verò quatuor dierum spatio concreto humore, transatris per frusta illa funiculis, appensa vento exponunt, loco tamen umbroso, nè radii Solaribus contingantur. Effodiendo *Rheubarbaro* hybernū tempus est optimum, antequam viridia folia incipient pullulare: quod scilicet eo tempore, circa mensis Maji initium succus & virtus unita & collecta sit;

Quod si verò *Rheubarbari* radix effodiatur æstate, aut illo tempore quo viridia folia producit, uti necdum hoc tempore maturuit, flavoque illo succo & rubeis veniscaret, porosaque ac levissima est, ita ad perfectionem *Rheubarbari* hyeme effossi, minimè pertingit: Currus humidis adhuc *Rheubarbari* caulis onustus, uno scuto & medio venit, siccatum verò tantum pondere suo decressit, ut ex septem libris recentis, siccii vix una vel altera libra obtineatur. Recens ac viride amarissimum est & gustui maximè contrarium. Sinicè vocatur *Tayhuam*, quod significat summe flavum. Quamvis illa de *Ruebarbaro* satis; hæc tamen ex relatione Doctissimi Viri Jacobi Golii adjicere nobis visum fuit.

*Hæc Rhabarbari descriptio atque apposita Figura, quæ & in Matthioli ad Dioscoridem commentariis, aliorumque scriptis expressa exstant, pri-
mum à Joanne Baptista Ramnusio pro-
dita fuere in illa, uti inscribit, declara-
tione, quam Marci Pauli Veneti Itine-
rario, à se Italicè edito, præmisit; ubi
eandem Rhabarbari historiam cum ip-
sius effigie mercatori cuidam Persæ,
ingenioso, ut inquit, viro, in provincia
Chilan nato, nomine Chaggi Memet,
acceptam refert. Utique venerat circa
A. C. 1550. mercator ille Venetias,
magna secum Rhabarbari copia adve-
cta, & per interpretem narraverat
Ramnusio, aliisque simul amicis, adi-
tam sibi visamque fuisse provinciæ
Tanguth civitatem Succuir, in cuius
ditione copiosus esset præstantissimi
Rhabarbari proventus, de eo edifferens
eadem pene omnia, quæ superius sunt
exposita; feceratque picturæ copiam,
quam ex regione illa se attulisse dice-
bat. Ita ut mercatoris hujus fide, qui,
ut verisimile est, mercis sue studuit
distractioni, rem totam nisi satis esse
manifestum videatur. Attamen ad
plantæ formam quod attinet, prorsus
aliam proverba agnovit Virtutum stu-
diosus, & spectator accuratus P. Mar-
tinus, Atlantis Sinici auct. Qui cum
A. C. 1654. circa mensis Junii medi-
um, Amstelædamo Antwerpianam ten-
dens, forè Lugdunum Batavorum
transiret, nobilisque & magnifici viri
D. Justi Nobelarii cultissimum in sub-
urbano hortum lustrare cuperet, ex ip-
so ingressu vel minus conspiciens Hip-
polathii genus quoddam, foliis qui-
dem amplis & rotundis, virentibus ex
obscuro, floribus verò in altum elatis,
comosis & albicantibus; verum illud
esse & genuinum Rhabarbarum, non
interrogatus, ultro pronunciavit. Quapropter tam præclari probatique viri
testimonio impulsus ipse P. Kircherus
annui voluitque, ut ejusdem quoque
plantæ effigies, quæ tunc haud multo
post tempore delineata fuit, hoc loco
exhiberetur.*

Cur verò in dictis Regionibus,
præsertim in provincia Chechiang
juxta urbem Sungiang, pinus specten-

tur tam insolite crassitiei, ut octo ho-
minum amplexum non detrectent,
imò quæ intra trunci corticem ad
38. homines contineant, uti P. Phi-
lippus Marinus de nonnullis arbori-
bus quoque in Tunchino recenset,
uti &c de arundinibus tantæ crassitiei,
ut quot internodia sint, tot ex iis
vasa, quæ Barilia vocamus, confi-
cantur; mirum cuiquam videri posset.
Ego causam primo rejicio in soli bo-
nitatem, quæ uti humiditate perpe-
tuò ex abditorum fontium venis ab-
undat, ita quoque vehementi calore
Solis humiditas attracta quaquaversus
se in longum, latum, profundum-
que dilatata, in tantam arborum me-
llem extenditur: cujusmodi quoque
olim in Etna me vidisse memini,
illo in loco, qui tre Castagne ab exoti-
ca & incredibili trium castanearum,
quæ ibi spectantur, magnitudine di-
citur. Et quod forsan vide-
ri possit, ostendit mihi viæ dux unius
castanæ corticem tantæ amplitudini-
nis, ut intra eam integer pecorum
grex à pastoribus tanquam in caula
commodissima noctu concluderetur.

Sunt præterea in China, utpote
quæ multum à Zona torrida partici-
pat, arbores fructusque, toto, ut
ajunt, celo ab Europæis differentes,
tametsi Europæis ferè omnibus, præ-
sertim in Septentrionalibus provin-
ciis, abundet, uti suprà diximus; at-
que inter cetera illa arbore est, quæ ob
pungentium spinarum multitudinem
à Smis Po-lo-nie appellatur, quæ
quamvis amplissimis foliis oncretur,
neque fructum tamen, neque florem
in iis fert ullum, sed in trunco produ-
cit cum tempore fructum tuberosum
tantæ vastitatis, ut singulis portandis
singuli homines sint necessarii, cucur-
bitam diceres nostris maximus majo-
rem; Cortex ejus spinosus, melleos
fructus corticis concavitatí sub pul-
pa alba adnatos monstrat, nucleus
tostam castanæ sapit, fructus plu-
res in uno fructu, velut in bursa quadam
reconditos habet, & quemadmodum P. Michael Boim in sua
Flora Sinica docet, tantæ grandita-
tis, ut vel unicus fructus decem aut

Cortex ar-
boris ingens
in monte
Etna.

viginti hominibus ad comedendum sufficiat; undè non incongruè sacram melleis fructibus confertum Sine nominant, Melopeones nostros dicitur sapore antecellere;

in quo natura suam ostendiste sagacitatem videtur, quod cum rami tantæ moli ferendo non essent, illos ex solidiori trunci substantia, eduxerit.

Similis huic arbor est, quam *Papaya Indi*, *Sine Fan-yay-xu* vocant, arbor sine ramis, unà cum floribus tuberosus fructus ex trunci cortice supernè infernèque erumpat, Melopeone nostrata major, pulpa interior subrubri coloris est, ad liquorem de-

clinans, ita ut cochleari excipi possit, dulcissimi saporis, atque toto anno haud secus ac apud nos in pomis aureis citrinisque, & flores & fructus immaturi maturique reperiantur. Vide Fig. E.

Est & in Hainam Insula Sinica, provinciisque Quamsi, Fokien, & Quantung arbor, seu potius arbustum, quod semestri spatio ex sex vel septem foliorum medio ramum, multiplici fructuum, dulcissimorum ficuum ad instar foeturā onustum, sine ullis foliis prōducit; folia hujus plantæ in tantam amplitudinem dilatantur, ut homo commodè sese iis involvere queat. Ego sanè omnibus examinatis hujus plantæ fructusque circumstantiis, nullam aliam esse censeo, quamquam quæ ab Arabibus موز Mauz,

à Latinis *Musa* dicitur; cujusmodi plantam olim *Rhegi* in *Calabria* urbe, *Mamertino* freto adjacente, vidisse, ejusque fructum degustasse memini; folia habet amplissima sine ullo ramo, figuram quoque & saporem ficus habent, unde nonnulli *Ficus Paradisi* nominant; *Protoplastosq;* post innocentiam perditam istiusmodi se foliis vestisse nonnulli conjiciunt. Hujus autem plantæ Figuram versa pagina repræsentamus.

Ficus Indica. Arbor Paradisi

Nascitur & in *China* arbor *Kagiu* dicta, bis in anno fructus producens, quæ inversâ ratione semina non intus, sed in capite exterius portat; Inter cæteros tamen præstat fructus, quem *Americi* & *Orientalis Indiae* populi, quibus communis est, *Ananas*, Sine verò Fam polo nie vocant, & ingenti copiâ in provinciis *Quantung*, *Chi-amfi* & *Fokien* provenit, & putatur primum ex *America Peruviana* in *Chinam* allatus; arbor tamen in qua crescit, non est frutex, sed herba adinstar cardui, quam *Carteifoli*, vocant, pullulascit, ut proindè in Europæ climate confita in carduum domesticum degeneraturam plane mihi persuadeam, in cuius folio fructus nascitur, cauli sua insistens, ut in Figura

patet, tanti & tam exquisiti saporis, ut inter nobilissimos *Indiae* ac *Chinæ* fructus primum facile locum obtineat; vide Fig. G. in qua planta hoc admiratione dignum occurrit; quod non semina solùm in terram projecta, sed & surculi, quin & folia ipsa terræ implantata novas similesque plantas fructusque producant, quod & multis aliis plantis accidit, adeò ut spermatica vis omnibus hujus plantæ partibus insita sit; de qua admiranda sanè Naturæ facultate vide, quæ de seminis rerum fusè scripsimus Libro X I I. *Mundi Subterranei*; Faciunt enim hujusmodi plantarum semina plurimum, ad novam quam ibi condidimus phytosophiam comprobandam.

Manga
fructus.

*De Manga, Lici, Quei, notissimis Indiæ & Chine fructibus non est quod dicam, cum apud alios passim describatur; Modus quo *Manga Citri* pomo inseritur, oppidò ab Europæorum arte diversus est: Nam neque per arboris incisionem fit, neque per transfoliationem; sed ramum *Mangæ Citri* pomi ramo solummodo alligant & luto oppalent, & hoc præstito, cum tempore desideratum conjugium paronympha arte ineunt, & præstantissimos *Mango-citri* fructus producunt.*

*Narrat *Atlas Sinicus*, in provincia *Che Kiang* arborem nasci, cuius fructus pinguedinem ad instar sebi producit, tantâ copiâ, ut ex illa collecta candidissimæ candelæ, quæ manus non inficiant, quacun-*

que tandem ratione tractentur, neque extintæ fetorem exhalent ullum. Arbor sat magna est, pyros nostrates & foliis & formâ exprimens; flore candido nitescit cerasi instar, cui fructum quoque haud absimilem parit, quem jam matrum disrupto cortice aquâ calidâ macerant, & liquefactam pulpam mox ubi frigidâ irrigarint, in mucilaginem densatur, sævo prorsus similem; quin & ex nucleo oleum quoddam omnibus domesticis, uti apud nos oleum olivarum, usibus commodissimum, eliciunt; hyberno verò tempore arboris folia cupræ rubedine fulgent, quæ tandem in terram delapsæ, ovibus & vaccis cibum, ex quo mirificè pinguescunt, præbent. Non dicam hic de floribus

A a 3 *Manga,*

*Manga, Me
cūm ii ab al
Atque hæc
ant. Addit.*

Um
drug
quad
nata

stinguatur, de singulis iis, quæ in *China* rariora & magis exoticæ reperiuntur, hoc loco agam. Quadrupedia præter ea, quæ in *Europa* inveniuntur, sunt Elephantes, Tygrides, Ursi, quæ maximè in Provinciis *Junnam* & *Quamfi* stabulantur ; de quibus

peccantur, proicitur.

1. Inter cetera animalia, quæ in Occiduis *Sinarum* provinciis *Xensi* & *Chiam* occurunt, est *Cervus odoratus*, ita enim *Sinæ Xechiam* vocant, animal ex quo muscus. De quo *Atlas Sinicus* hisce verbis: *At nè diutius quid Muschus sit*; quispiam hærente posse dicam

dicam ipse plus vice simplici testis ocultus. Tuber seu exuperantia quædam ad umbilicum animalis est, parvum marsupium referens, subtili pellicula, ac subtilissimis pilis vestita constans. Animal ipsum Sinae vocant, indè Xehiang, hoc est animalis Xe odor seu fragrantia, quod Muschum significat; quadrupes est, exili cervulo haud absimile, pilo paulò magis nigrescente, cornuum omnino expers est, caro occisitiam pro cibo adhibetur à Sinis; in hac Provincia, pretereaque in Suchuen, Yunnan locisque illuc ad Occasum vicinioribus ingens Muschi reperitur copia, ut suo dicam loco. Tubera illa seu marsupia si sincera sunt, minimque adulterata, præstantissima sunt, adeoque vehementer odoris, ut organum ipsum sicut & Zybethus pura, omnisque lux, aut sonus æquo vehementior aures, aut oculos, odoratum offendant: at verspelles Mercatores ex sanguine, pellibus, aliisque animalis exuviis Muschio additis, marsupia quaæ pellis animalis subministrat, infaciunt, ac tanquam vera & genuina venditant. Sunt qui id miscent cum sanguine Draconis, & hoc pacto ex una vesicæ tres aut quatuor faciunt, fucus tam non latet peritiiores; si enim adustum evaporet, verum esse creditur, quod si carbonis adinstar quidpiam adustum remaneat, adulterato astu contaminatum est. Quæ eadem ferè tradit de Cervo hoc odorato P. Philippus Marinus in Historia sua de Tunchino, ubi non deest horum animalium copia, quod adeò stolidum dicit, ut venatoribus fugæ nescium, intermendum ultrò se sistat. Sed audiamus P. Philippum Marinum de iis in sua Historia Tunchinensi sic differenter, verba Italica sunt: *Vi si trova à uso di traffico però dell'ambra rossa, e del muschio, che vi entra da paesi vicini: l'ambra viene dal Regno di Ava, nasce in selve pretiose a piè di certi alberi, quando essi già sono benè invecchiati, e radicati fra le fessure delle rupi alpestri e nudi saffi. Il muschio vero è naturale, sìbà dal Regno Gnaï; Quivi sia le selve si ritrova certo animale da i Cinesi, chiamato*

P. Philippus
Marinus in
Histor. Tunc.
chino.

Ye Hiam, che tanto è come dire in nostra fafella, Cervo odorato, è grande quanto un cerbiotto, di cui ha le fatenze, eccetto che nel capo, che è simile à quel del lupo, & ha due denti longhi, come di vecchio Cignale, che li eſcon fuori di sotto al labro superiore rivolti all' ingiù verso terra; è di pelo più scuro, che non è il cervo, tardo al corſo, e ſi ſtolido, che ſola fatiga de Cacciatori è trovarlo, perche trovato, ſenza moverſi e ſenza difendersi, ſi laſcia uccidere à mansalva. Hor di queſto ſi fa il muſchio in varii gradi di perfezione, e faſſi in queſta maniera. Preſo l'animale li cavano tutto il ſangue, & il ſervano da parte, e di ſotto all' ombilico li cavano una veſica, ò ſia di ſangue, ò di altro humore odoroſo quivi congelato, poſcia li traggono la pelle, & in più parti dividono l'animale, ſe di eſſo vogliono muſchio in tutta perfezione, prendono la metà dell' animale, ciò è dalle reni in giù, & in un gran mortaio di pietra il peſtano benee tritano, e vi vanno verſando tanto del ſangue, che di tutto ſi facci pasta, della quale già fecca, riempiono le borſette, che della ſua medeſima pelle ſi fanno. Si vogliono muſchio non tanto perfetto, mà pur buone e ſinero, peſtano tutte inſieme le parti dell' animale, & impastatele col ſuo ſangue doppo eſſere ben aſciutte, empione parimente di quella pasta le borſette: Oltre à queſte due ſorti ve ne ha un'altra no coſì ſina, mà pur vero e buono muſchio, & è quella, ove ſolamente entrano in compositione le parti dell' animale dal capo fin' alle reni, che laſciano col reſto di eſſo à fare la ſchiettissima come è detto. Di queſto animale niuna parte v' è che via ſi butti, onde ſoglio no dire, che più val morto che vivo. Un'altra ſorte di muſchio ſi compone, che viene in Europa in più abondanza, che non viene il vero; la ſua miſtura è parte quell' ambra, che à certa ſtagione ſi peſca intorno alle ſpiagge di alcune Iſole dell' India Orientale, e parte il ſucco, che ſi cava dal corpo del gatto detto di Algalia, e rieſce

cor

con tal temperamento più grato l'odore, che non sarebbe quello della semplice ambra che da sé il manda assai forte, e poco grato alle narici. Et è quest'ultimo il muschio, di cui s'ebbe prima notitia in Europa, intendesi di quello che venne da quelle parti.

Vacca monoceros.

2. Occurrit Animal, cui nomen *Vacca velox*, tantæ siquidem veloci-

tatis est, ut 300 stadia vel uno die conficiat in fronte oblongo & tereti cornu instructum est, unde multi id Monocerotem putant esse, sed hallucinantur, cum Monocerotis descriptio in nullo ei conveniat; verum de hisce vide fusiū actum in VIII. Libro *Mundi Subterranei*, ubi quid proprie Monoceros sit, exponitur.

Hippopotamus sive Equus Marinus, Hayma Syris dictus.

3. Spectantur in lacunis littorum Oceani Sinici & Indie passim hujusmodi animalia. In Hainam, Insulis Philippinis Maldinis, & maximè Mozambici ad littora Africæ Meridionalis. Animal prorsus deformè est, & visu horridum. Verum ne quicquam hic omisisse videamur, rerum curiosarum, hisce jungam, quæ B. Boim (qui illud vivum & mortuum

quam exactissimè dum ventum prosperum operturus, Mozambici commoraretur, examinarat,) in scriptis reliquit. Duplex, inquit, schema veri equi marini subjeci, quorum cum essem Mozambici in Africa, aut verius in Cafraria, greges ad littora marina in lacuna quadam voluntari plures vidi. Erat Mozambici Civitatis Index amicus meus singularis, qui

Hippo-

Hippopotami caput integrum ad Collegium misit eo fine, ut illud diligenter observarem; mensus itaque id inventi ab ore versus scapulas habere tres cubitos, ex parte inferna duos recurvos maximos dentes, quibus supernè similiiter grossi aptè congruebant, lingua intermedia extorta. Cum vero proplectus à nobilis quodam Lusitano ad interiora continentis Cafriæ è regione Insulæ Mozambici per lustranda fuisse invitatius, rudentes littora maris in navi (quam remis 20. mancipiare migando propellebant) vidimus ad jaclum unius lapidis equos marinos hinquentes ad 50 qui variis lusibus indulgebant intra aquas summam meā voluptate. Quidam è mancipia Cafri cum sociis propriis accedens, & exonerato sclopo, cum frontem equi graviter offendisset, tandem mortuum reperit, quem etiam ob vastam molem non sine difficultate & labore operâ sutorum in litus extractum, mibi per lustrandum exhibuerunt. Postquam autem carnem Cafres inter se divisorunt, dentes extractos eosque maiores mihi obtulerunt. Pellis hujus animalis adeò dura est, ut sepe Cafres acutis suis lanceis illam perforare nequiverint. Nullos pilos habet præterquam in extremitate cauda quiflexiles, ac veluti ex cornu nigro pellucidi quovis modo contorti non frangantur, calamus grossitudine facilè equant, ex singulis pilis armillas faciunt singulas Cafres & viri & scmine, quas in ornementum manu gestantes, simul earum virtute à paralysi immunes se fore arbitrantur. Ex dentibus solent in India globulos precarios, crucis, & statuas Sanctorum confidere, sanguinis enim fluxum siflere probantur: Compertum tamen est non cuiuslibet promiscue Hippopotami dentes hac virtute polle, verum illorum solummodo qui certo anni tempore capiuntur: Quod utrum verum sit, experientia comprobandum foret. Novi Gox in regio Nofocomio esse unum ex maximis dentibus equi marini, cuius admirandæ facultatis si experimentum sumere volunt, dentem venæ settæ adhibere solent, & ecce mirum dictu statim sanguinis profusus impetus, sanguine in travenam recepto, sifflatur. Nota est historia cadaveris cuiusdam Malabaricæ Principiæ à Lusitanis occisi, quod cum juxta navem occupatam pluribus glandibus transfusum, sine ullo tamen ex hiantibus vulneribus sanguinis effusis vestigio reperiissent, in vestibus jam spoliatis collo frustum ossium appensum cum detraxissent, quod ut unum ex ossibus Hippopotami erat, ita quoq; sanguinis veluti aggere perrupto è mortui corpore copiosissime ad stuporem omnium profluxit: cuius quidem aliam causam esse non puto, quam frigidissimam qualitatē, quā sanguis protinus congelatur & à fluxu prohibetur. Hxc P. Boim. Nos dentes hujus animalis ternos in nostro Musæo exhibemus, quorum quidem qualitatibus experimentum necdum sumplsumus: quod ubi fecerimus, tunc unà quoq; rationem tam mirificę qualitatibus investigabimus. Est & in Domus Professe Romanæ nostræ Societatis Bibliotheca scheletum capitum Hippopotami, ex quo paulò ante figuram primę belluq; depingi curavimus, Sirenis ossa, cuius costam & caudam in nostro Musæo exhibemus, & Pesce Aluger dicitur, sistentis sanguinis effectum multò Hippopotami ratiorem experti sumus. De qua cum quam amplissimè in 3. Lib. Art. Magnet. egerimus, eo Lectorem remittimus.

4. Refert Atlas in provincia Fo-

Homines

Sylvestres.

kien animal repériri pilosum homini prorsus simile; simile in Regno Junnam & Gaman inveniri recitat Fese nomine, ἀνθρωπόφοι, longioribus brachiis, corpore nigro & piloso, cursus velocissimi, & ἀνθρώπαιοι; homini enim obvium vocem edit risui humano similem, deinde eum invalidit. Narravit mihi P. Henricus Roth, Regi Mogorum simile monstrum, dum in Agra moraretur, oblatum fuisse, quem hominem Sylvestrem dicebant; Ego verò ex variis historiis doctior, illa certis Si-miarum ferocitate immanium speciebus adnumeranda existimo, quod & pilosum corpus & risus demonstrant, quem simile contracta fronte, & corrugato naso, dentiumque denudatione, ubi exacerbati fuerint, collisione, unà cum stridulæ vocis sono

Quinam
Homines
Sylvestres
propiè dici-
queant.

facilè exprimunt. Si quis verò pertinacius sylvestres homines dari velit, is sciatur, casu subinde accidere, ut pueri sylvis expositi ibidemq; derelicti, non nisi Divinitat providentia comissi, vel à feris, vel alio quovis modo sustententur; uti verò hi ex vastis solitudinum labyrinthis se evolvere nequeunt, ita quoque ferino more vitam tolerant, piloso totius corporis amictu vestiti; si quandoque à venatoribus capiantur, pro sylvestribus hominibus reputantur; Sunt enim veri homines, at feri, qui nempe

omni cultu destituti, non tam humana, quam belluinam vitam ducunt. Talem puerum octenem circiter anno 1663. in *Lythuanie sylvis* inter ursos inventum scribunt, voce & habitu ursis, quibuscum semper vivebat, & ab iisdem educatus fuerat, simillimum, aliam præterquam carnem crudam comedere nesciebat, donec magno tandem labore cibis solitis vesci, & unà loqui disseret. Hujusmodi exempla plurima tum in historiis exoticis, tum in vitiis Eremitarum passim leguntur.

Historia
pueri inter
ursos in-
venti.

*Est hoc animal domesticum, Sum
xu dictum, feli haud absimile, nigri &
subinde crocei coloris, pilos habet mi-
rè splendidos, Cicurant illud Simenses,
& collu argentea circumdant corolla,*

*murium est avidissimus Venator, ob
raritatē tamen ita carum est, ut subinde
septem aut novē etiam scudis veneat.*

*Sunt & in *China* diversæ specie
Simii, quorum alii homines, & sunt
dæmones,*

alii canes felesque mentiuntur, & sunt xiponibros. tantâ docilitate præditi, ut nisi clunium foeditas illos proderet, vix bestias crederes; & ut mira nonnullorum docilis videatur, subjungam, quod de iis P. Henricus Roth, se præsente contigisse narrabat. Rex Bengalæ ad Regem Mogorum in nescio cuius accepti beneficii recognitionem, solemnum cum pretiosissimis muneribus adornatam legationem expediebat anno 1660; In qua in omnium admirationem rapiet currus triumphalis auro atque omni gemmarum lapidumque pretiosorum genere refulgens; non humana, sed belluinâ directione ducebatur. Trahebatur currus à duobus condidissimis & perquam mirificè adornatis caballis; in superiori currus loco, veluti in solio Regio ingens sedebat molossus, preciosis phaleris monilibusque mirificè adornatus, qui uti sese tanto splendore fulgentem aspiciebat, ita quoque superbia quādam elatus, aliquid se supra bellum esse, putare credebatur, siquidem incredibili gravitate, proceris tribus obviis debitam profundâ capitatis inclinatione reverentiam exhibebat; Non decretat huic satellitium splendidum; Simi enim superbè vestiti, thronum epheborum adinstar circumdabant, ad nutum domini promptissimi; quicquid enim canis num Regem facere in reverentia obviis prælanda videbant, id omnes unanimi capitis inclinatione pariter præstabant. Aurigam agebat grandis Simius, aureâ chlamide indutus, cuius pileolus capiti impositus auro pariter gemmisque fulgebat, manu sinistrâ frâni lorum tenebat, alterâ scutici tam dextrè suos regebat caballos, ut non à bruto, sed à peritissimo veredario agitari viderentur; verbo, humanæ belluae triumphum adèo scite adornabant, ut quid homines belluinos deceret, belluae humanæ mirâ quādam metamorphosi docere viderentur. Quantâ autem ex hoc mirifice spectaculo Rex voluptate perfusus fuerit, indè patet, quod brutorum solertia opiparo, verius belluino convivio recompensandam duxerit, dum quid equis, quid Simiis, quid Molosso, ex optimis cibis unicuique congruebat, in pavimento tapetibus exornato apposuit, ubi pari gravitate jam ad omnia prius instrueti, sedentes, quisque suo contentus pabulo deliciabatur. Acta fuerunt hæc Agra Civitate Regiâ, præsente supramemorato Patre Roth; ut vel hinc appareat, quantum Indi in hujusmodi belluis instruendis industria valeant, quam & in Elephantis erudiendis ad stuporem omnium præstant. Sed jam ad Volucrum genus progrediamur.

C A P U T VIII.

De certis quibusdam Volucribus extra Chinam invisis.

I. **R**epertiorum in China Volutores, in alijs extrâ Chinam Regnis invisi, inter quas primum meritò locum occupant Aves illæ Regiae, quas *Fum Hoam* vocant, de qvibus ita P. Boimus in sua Flora: *Avis est extrema pulchritudinis, que si quandog humano sese conspiciu subducerebit, sinistri id in Regia familia alicuius eventus omen habetur.* Mas Fam, fæmina *Hoam* vocatur; nidos habent in montibus Tan, Leotung provinciæ

Pekino confinibus; In capite assimilantur pavoni, Sinicum poëma hoc pætio illas describit: Humeris virtutes, alis justitiam, lumbis obedientiam, reliquo corpore fidelitatem significat; Avis piissima, antè instar Rhinocerotis, retrò tanguam cervus graditur; gerit caudam sicut gallus, caput Draconis in modum, pedes simillimos testudini gerit; quinque pulcherrimorum avium coloribus alas coruscas resert; hascæ aves veluti Symbolico quadam amictu adornatas Colai & Man-

darini, quin vel ipse Rex in vestibus
auro depictas gestant. Ego has aves | facile, certæ & peregrinæ Pavonum
speciei adnumerem.

Gallinæ
Lanigeræ.

2. Est & aliud admiratione dignum in Regno *Suchuen*, & sunt Gallinæ Lanigeræ, quarum lana ovinæ similissima est: parvæ sunt corpore, brevissimis pedibus, audaces tamen & generosæ, nec non foeminis, uti *Atlas* meminit, in deliciis. Quæritur itaque utrum hæ gallinæ verè pilosâ lanâ uti pecora vestiantur, an non? Ego sanè, ut paucis me absolvam, omnibus circumstantiis ritè examinatis, combinatisque; Dico Lanam quadrupedum illam minimè dici debere, sed uti ex subtilissimis plumulis toto corpore crispati amiciuntur, ita quoque ex crispati plumulis lanam crispatam solummodo videri putarique, unde

& Gallinæ Lanigeræ nomen meruere, haud secus ac linum asbestos, ejusque rasura lana dicitur. Rationem hanc assigno: Quod uti volucres piloso seu lanceo vestitu nasci, ita quoque quadripedes plumaceo amictu vestiri, naturali rerum temperamento repugnat, cum aliud sit in quadrupedibus pilorum aut lanæ, aliud sit plumarum in volucribus naturale principium, fierique non potest, ut in horum seminibus differentissimis una & eadem insit virtus plastica & formatrix, sive pilorum, sive plumarum; ex hoc enim non tam verum & legitimum quempiam certæ alicui spiecic proprium, quam monstruosum Natu-

Naturæ partum præter intentionem Naturæ produci, is videbit, qui Naturæ in utrisque leges exactius ponderaverit; & patet ex iis rationibus, quas suprà de Cattis volantibus ad hanc veritatem comprobandam adduximus. Gallinarum Lanigenarum familiæ adnumeratur, *Jeki* dicta, quæ in variis Provinciis Sinensibus, uti *Corea*, *Chensi*, & *Quamfy*, in altis montibus reperitur, & mirâ uti forme, ita pennarum varietate conspicitur à natura exornata: optimi saporis

esse comperitur. Gibbosum dorsum, & pectori nescio quid globosum adnexum habet, unde meritò quis tantam à communi Gallinarum specie degenerationem mirari queat. Ego salvo aliorum judicio, eam ex diverso cum aliis gallinis, v. gr. cum Gallina Indica congressu, cuius similitudinem præ se fert, accidisse putem. Verum cum hæc ex professâ in nostra *Arcae Noënicæ* descriptione decidamus, eò Lectorem suo tempore amandamus.

Neque quispiam hic objiciat, suprà à me propositum de pisce croceo, qui cum tempore plumaceo vestitu indutus volatum affectet; hunc énīm de una specie in aliam abire juxta metamorphoticas leges ei naturale est, si-

cutierucis & bombycibus naturale est, ex vermis in papilioes transmutari: Undè nos hoc loco tantum loquimur de iis, quæ in certos speciei terris, constituta sunt animalia; hoc enim pacto fieri non potest, ut quadrupedibus

drupes, aut volucris, illud alias, hoc pilos aut lanam admittat, nisi illa metaphorice tantum & per similitudinem quandam ita dicantur. Accedit, quod nullam ex hujusmodi gallinorum lana telam contextam fuisse, omnes fateantur Sinicarum rerum Scriptores, nisi secreto mihi noto in lixivio satis macerentur; de quo vide XII. Lib. Mundi Subterranei.

Anates for-
nacibus ex-
cluse.

3. Anates quoque in provincia *Quantung*, non secus atque *Cairi* in *Egypto*, fornacibus in hunc finem assabre instructis, in iisque ovis impositis incredibili numero excludere solent. In naviculis magnos sèpè harum anatum greges alunt, eosque vel ad maris littora, vel fluminum ripas exponunt, ut aëstu recedente ostreis, cancris, tellinis similibusque maris fructibus, quibus summoperè delectantur, cibentur; & quoniam in variarum navium confluxu illæ variè dissipantur, mirum tamen, eas noctu ad sonum pulsatæ pelvis, columbarum adinstar ad nidos suos, quasi signo receptui dato, in suam quæque navem reverti. Est & hoc experimentum in ovis anatum admirabile, quod si ea condire cupias, id nunquam consequerè, si aquæ falsæ aut muræ ea imposueris; at si terrâ cretacea, seu argillâ sali mixta ova illiveris, falsedine imbuta gravissimum saporem acquirent.

Avicula ex
flore na-
scens.

4. Dicitur in *Suchuen* provincia avicula ex flore *Tunchon* nasci, quæ proinde *Tunchonfung* Sinicè appellatur; hanc *Sinæ* dicunt vitam suam mensurare ad vitam floris, quo interunte & ipsa avicula intereat; est & tanta quoque colorum varietate à natura dotata, ut alarum remegio aërem tranans, florem expansis foliis pulchre exprimat. Utrum verò animal sive volucris, sive insectum ex planta immediatè produci queat, meritò quispiam dubitare posset; Nos sanè in XII. Libro Mundi Subterranei, id negavimus; cum fieri non possit, ut vegetabilis Naturæ gradus, ad sensitivum; superiorem Naturæ gradum

ascendendo, effectum potentia sua imparem & improportionatum sensitivæ substantiæ producat. Dico ita, que hoc fieri ex seminio ovorum, quæ uti pisa non excedunt, ita quoque facile intrâ folliculos sive foliorum, sive floris deposita, ubi rupta fuerint, ex humido floris semini volucris admixto, animâculum volatile simile flori nascitur, cui si volucris accedat imaginatio, dum incubando colorum in flore varietatem perpetuò intuetur, eoque sympathetico quadam affectu gaudet, certè colores floris in pennas phantasticæ virtutis efficaciâ derivari, jam frequenti experimento etiam in Europa innotuit.

5. *Conchinchinam* inter & *Hai-nan Insulam* tractus quidam Oceani non procul à littore Sinico, scopulis magnis, parvis, minimis confermissimus reperitur, intra quos aquarum aëstus horrendis fluctibus collisus, cavernas & angiportus rupium tanta spumosorum voluminum coacervatione exagitatur, ut formidinem spectantibus procul incutiat. Intra meditullium harum rupium, in Vere, constitudo illis à Natura tempore, aviculae quædam incognitæ, quas alii passeribus, alii hirundinibus similes esse perhibent, innumerable multitudine, undè, nescitur, adveniunt, quæ hirundinum instar mox littori insistentes, nidos sedificant, quos rupibus istis singulari artificio affigunt, quali ex materia, hucusque incompertum fuit, atque in hisce ovis pullisque exclusis, denuò alio avolant, relictis in Nautarum potestate nidis, qui integras naves iis onustas *Chine* & *Japonie* in mensarum delicias divendunt. Nidi sunt quasi diaphani, ut patet ex tribus, quos in Museo nostro exteris ostendere solemus, subflavi coloris, nescio ex qua aromatica compositione hucusque incognita elaborati, tali autem proprietate à natura imbuntur, ut cuicunque cibo, sive ex piscibus, sive è carnibus herbisque parato misceantur, iis ferula mirâ saporis gratiâ condiantur.

De Nids
quarundam
volumen
edibus.

Ad

Mira Nam-
ex industræ
conditi.

Ad materiam nidorum quod attinet, illam aliundè non putantur portare, sed materiam viscosam ex stomacho visceribusque putantur eructare, quam rupibus affixam in nidum efforment, & quia humido opus habent, mucilaginoso quadam liquore ad scopulos spumante (uti nautis harum venatoribus observatum fuit) supervolitando & alas & rostrum implet, eoque nidulosad firmorem materiam agglutinatae consistentiam identidem alarum agitatione aspergunt. Contingit autem ut tempestatum scvitie subindè magna horum nidorum copiâ una cum ovis vi fluctuum ruptis in piscium nutrimentum intra mare decidat; ita Patres nostri oretenus mihi retulerunt, & P. Daniel Bartolus in Sinensi sua historia hoc nidiſcium amplissimè juxrà atque Italicò Idiomate elegantissimè descripsit, uti & P. Philippus Marinus pariter in Historia Sinensi hoc pæcto eos describit Fol. 42. Se horada gl' animali detta terra vogliamo salire à volati d'ogni generatione, quanto altra parte di quest' Oriente ne abunda il Tunchino. E per dire di alcuna specie, mi si presentano certi uccelletti simili alle rondini, che volano vicino alla spiaggia, e fanno i loro nidi negli scogli della Coccincina, & è il nido cosa si pretiosa, che si vende à prezzo assai caro, quanto altro più delicato.

to cibo, per le rare virtù e buoni effetti, che cagiona nelle sami à preservarli, e negli infermi à torre la loro inappetenza, e disvogliati à metterli in appetito di mangiare. Non si è fin hora potuto saperne, che materia sia, tenace esso è, e trasparente composto di molte cellette, à guisa di coquille maggiori, che come foglie intorno ad un ceppo si dirami, stanno attaccate, e ciascuna formata à lavor o crepso e rugoso, come le stesse coquille, e di egual sottigliezza, e prendono il color di pasta, quando sia secca, ò quello che dissecandosi, è proprio delle provadure. Non vi ha convi che senza questo cibo s'imbadicca e mancandovi questo boccone, pare che vi manchi il meglio, e senza esso non è solenne. Il modo che costumano cuocerlo è, una notte prima tenerlo in acqua calda, siche amollito, tutto intenerita, e così intenerito si ponga à secare per breve tempo all'ombra, e poscia gentilmente si sfilì. Da se schietto non ha sapore, ma se come avviene de fonghi, buona mano il condice con sue specie aromatiche, sollecita mirabilmente l'appetito, e contro alla proprietà d'altri cibi, de quali col mangiarne ne passa la voglia, questo par sempre che più l'aguzzzi.

De hirundinibus verò ex foliis arborum in lacum incidentibus jam suprà nostram sententiam aperiuimus: quare progrediamur ad pisces.

CAPUT IX.

De Piscibus Maris & fluminum Sinenfum.

OMNEM admirationem superat quod jam dicam: Est in provincia Quantung animal, quod Hoangcio yu, id est, Croceum pisces vocant Sinæ, est enim modo pisces, modo avis; per astatem siquidem avis est crocei coloris galgali instar, per montes volitans, more avium suum settatur nutrimentum, autumnum verò finito ad mare redux in pisces convertitur, quem hyberno tantum tempore ad delicias cum sit suavissimi saporis pescantur

indigenæ. Quæritur hujus tam admiranda metamorphoseos causa. Dico itaque, supponendo primò hoc naturalibus principiis minimè repugnare, cum quotidiè hujusmodi transformationem in insectis intueamur, cuius & causam in XII. Libro Mundi Subterranei quām fusissimè exposuimus; Videmus enim plerasque erucas in volatiles papilioes transmutari, aquaticos vermes ex festucis exclusos in perlas mox ac aërem subjerint, quadruplici alarum remigio conspicuos

spicuos aërem tranare; Innumera hujus farinæ adducere possem, sive *citato Libro* non fusè prosecutus fuissem.

Sed dicet forsan quispiam, id in insectis facilè concedi posse, at non in perfectis animalibus. Contrà dico, in perfectis quoque animalibus hujusmodi metamorphoses spectari; Quid enim aliud sunt Scoticæ anates prius, quam vermes, quæ tamen cum tempore assumptis alis & pennigero induitæ habitu in anates aut anseres transmutantur, cuius causam *citato loco* vide; pisces quoque in volucres, ut & quadrupedia in pisces transmutari, non defunt historiæ, quæ id attestentur. Certe *Albertus* nomine & re *Magnus l. 24.* in *Astoiz* afferit, esse animal marinum, cui nomen *Abides*, quod cum reliquis pisibus in mari natales habeat, cum verò senuerit, mutatâ formâ terrestrem assumere, & terram incolere, terrestriumque animalium more vesci, mutatoque nomine, quod primò dum pisces adhuc erat, *Abides*, modo terrestris animalis assumptâ formâ *Astoiz* appelletur. E contrà in Oceano Orientali quadrupesesse, quod in senectute omnibus mutatis membris in Pisces degeneret, testanturque *Conimbricenses lib. 1. de Gen. & Corrupt. q. 17. art. 1.* apud *Japones* in Insula, quam *Gotum* vocant, animal quoddam esse, corporis magnitudine & figurâ simile cani, vel ut alii narrant, lupo; quod primò quidem in terra vivit, deinde constituto à natura tempore, mare incipit frequentare, ubi assiduo natu exercitatum pelagoque commissum, omnibusque membris informam pisces compositis in belluam marinam tandem convertitur. Sed hæc ad veritatem rei attestandam sufficiant. Quomodo itaque pisces crocei in avem accidat metamorphosis, exponendum restat. Dico itaque hunc pisces ex eorum esse numero, quæ amphibia dicuntur; cujusmodi sunt illi volantes pisces, quos hirundines marinas vocant, quorum forma adeò volucri

similis est, ut vix distingui possit; Croceos itaque pisces uti insignem ad volandum à natura dispositionem obtinuerit, ita facile quoque in volucrem converti posse, nullus sanè physiomystarum facile negaverit; Verùm cum difficile sit concipere, quomodo pisces in pennigerum animal degenerare possit, nisi ingenti mutatione in se facta, de causa hujus paulò altius philosophandum duxi.

Multi putant ex historiis persuasi, transformationem unius speciei in aliam fieri ex promiscuo coitu unius cum altero, alii vi imaginationis, ut sit in notis à gravidis mulieribus, foetibus impremis: alii alias causas adinvenerunt, quæ tamen sine magna difficultate defendi non possunt. Ad primum quod attinet, coitu hujusmodi transformationem siere non posse, indè deducitur, quod ovipararum cum viviparis coitus, sive modum, sive tempus, sive denique genetica instrumenta species, ob naturæ repugnantiam à nemine physiologorum concedatur. Latet itaque aliud quidpiam, quod hunc monstruosum effectum causet. Quod ut detegerem, multus fui in examinando omnibus hujus pisces crocei circumstantiis, donec unus è Patribus nostris, qui nonnullis annis in Insula Sinica, quam *Hainan* vocant, commoratus, mira mihi de raris Naturæ effectibus in ea conspicuis re tulit: Inter alia de hoc pisce croceo verum esse afferuit, qui præterquam in hoc Sinico mari non capitur. Sed jam ad rem.

Diximus paulò ante, de nidorum certis aviculis in *rupibus Hananis* fabricatorum multitudine: Cum itaque croceus pisces maximè circa istum tractum versetur, neq; alio præterquam ovorum tempestate maris ruptorum cibo alatur: hinc ego ob naturalem quandam inclinationem & sympathiam, quam ad hujusmodi volucres, ex ovorum intra rupes diffusorum materia, quæ seminis hujus animalis vices explet, devoratione fieri existimo, ut approximante Vere

Ex quadrupede fit pisces animal aquaticum.

Quomodo crocei pisces transformatio fiat.

*Quoniam
fir platic
vis in pen
nas pisces
animalium.*

Vere vis spermatica hujus piscis sese paulatim exerat, atque ad volandum sollicitet, & quoniā plasticā ad aves pennis instruendas facultate semen ovorum præditum est, accide-re quoque, ut ea sese in pisce exere-nte, branchias, quibus longis con-stat, in alas paulatim expandat, squa-misque in plumas unā cum cauda transmutet. Atque hoc pačo volu-crem fieri, galgali adinstar flavi colo-ri, quia ipse à flavo colore, quo im-buitur, piscis croceus dicitur. Quo-modò verò Autumno prætereunte denuò in pisces mutetur, dicendum restat.

Notum est, temperamento muta-to totum mutari; contingit itaque ut adveniente Hyeme, virtute for-maticē avis destructa, sive ob humo-ris abundantiam, sive alia de causa volucris id, quod primo fuerat, esse appetat, atque adeo nativam matris stationem reperens decadentibus plumis, tum naturali maris faculta-te, tum plastica videlicet seminis virtute, quā pisces primo forma-verat, sese paulatim exerente, in squamas, branchiasque denuo con-vertat, donec redeunte Verno tem-pore jam novo ovorum semine in-trofumpro, ei ad volandum appeti-tus innascatur, & tandem denuo volucris fiat perpetua quadam vicissi-tudinis pericyclosi. Quod vero hoc aliis piscibus non contingat, cau-sa est temperamenti diversitas, quod metamorphoscos hujusmodi, uti in capax est, ita quoque in actum deduci minimè potest. Quod vero hæc transformatio ex semine volu-cris in ovis latente fiat, patet ex iis, quæ de anatum Scoticatum origi-ne Lib. XII. Mundi Subterranei tra-didimus, & in hominibus subinde similem transmutationem contigisse, historiæ narrant. Dominicus Leo de Arte Med. l. 6. c. 2. apud Petrum Damianum: *Robertus, in-quirit, Gallorum Rex propinquam sibi copulavit uxorem, ex qua suscepit filium, anserinum per omnia collum, & caput habentem, sed & hominem fu-isce fertur, cuius totum corpus alitum*

more, plumis vestiebat; at plume, ut humano corpori adnascentur, fieri non potest, sine virtute formatrice se-minis alicuius volucris in ovis latente; neque vis hec exercere se potuit, sine humani cum volucris semine mistura, quacunque tandem ratione peracta ē Cum nefarii homines vel in ipsam na-turam injuriosi & crudelē Magistro Diabolo, ea adinveniant, que nobis exponere non licet. Si itaque hoc in homine, multo magis in brutis simili naturæ temperamento prædictis factu possibile putem, ad quæ omnia à no-bis citato loco fusiū deducta, Lecto-rem remitto.

7. In provincia *Quantung* refe-Vacca
runt, pisces spectari, quem *Vaccam* marina
Natantem vocant, hunc in terram pisces.
exire & sècum domesticis vaccis pugnare, ac cornu petere; at si diu-ni extra aquas perfiterit, cornu ejus mollescere, omni duritie desti-tutum, undè in aquas redire coa-ctum pisces denuo evadere pristi-nâ duritie cornu recuperatâ. Quale-cunque sit hoc animal, ego id in-ter amphibia numerandum censeo, speciemque esse vitulorum marino-rum, quas Phocas appellant, aut Rosmarorum dentibus prælongis favorum, solo cornu, quo præ reli-qui sub hujusmodi Climate singula-ri Natura beneficio portiuntur, dif-ferentem: Cur vero cornu in aère mol-lescat, in aqua vero indurescat, ex temperamento illius cornu depen-det; cum plurima sint quæ extra aquam mollescant, intra aquam vero indurentur; de quibus in V. & V I. Libro Mundi Subterranei, de diversis aquarum, saliumque, & quæ ex hi-see componuntur, facultatibus fusè egimus.

8. In provincia *Xensi* Vespertilio-*Vesperti-*
nes repertii dicit *Atlas*, quæ corporis *tiliones*
mole gallinam, aut anserem æquent, des cibo
undè & à *Sint* in singulares mensa-apti-
rum delicias queruntur, eo quod eorum caro gallinarum ferculis longè
præferatur. Vide quæ suprà *Vesperti-*
lionibus seu Cattis volantibus in Regno
Angororum fusius egimus.

9. Rursus in provincia *Quantung*
C c mon-

Mon-
strum
marinum
4 oculo-
rum, &
sex pe-
dum.

Pisces
cornu-pe-
ta.

monstrum marinum reperitur, πτρόφιλαμψη, id est, *quatuor oculis, & iεκατοντας*, id est, *sex pedibus instructum*, hepatis figuram utrumque repræsentans, quod uti ex ostreis vitam tolerat, ita quoque uniones subinde evocere videtur. Ego quantum ex comparatione unius cum altero compere licuit, dicerem sane ex eorum esse genere, quos araneos marinorum vocant; sunt enim testudini, seu torpedini prorsus similes quoad formam, quatuor, aut etiam pluribus oculis in dorso instructis, sex vero pedibus, testudineis pedibus haud absimilibus, natant & non gradiuntur. Ad hanc classem referri puto illos pisces, quos *Atlas* dicit in provincia *Quamfi* in montis caverna reperiit quadrupedes & cornupetas, quosque *Sine* superstitionis Draconis delicias vocant, quos idē occidere nefas morte piandum censem. Hoc in tractu pariter dicunt, animal reperiit, quod capite volucrum, cauda piscem referat, quæ omnia in supramemoratis alatis piscibus, quos *Rondones*, id est, *hirundines*, à capite χελωποφω vocant; unde quæ *Sinis* mira videntur, nostris nautis vulgaria sunt, utpote quæ in Oceano ubi vis ferè obvia spectentur, & nos in Museo nostro unum intra Ichthomorum cyclum appensum exhibe-

mus, utpote cuius natura sit, ad eam se partem, unde ventus spirat, convertere.

10. Rursum *Atlas* hoc in tractu Cancri fert Cancros reperiit, qui ubi aqua faxum relicta aërem subierint, statim figura antiqua conservata in lapidem convertantur durissimum; & ratio patet, cum omnia illa, quæ ex salino temperamento constituuntur, intra aquam, dissipatis salinis corpusculis, mollia sint, extrâ verò siccitate aëris condensati, in lapideam massam transformentur, quæ omnibus lapidescentibus communia sunt; Quod verò alibi canceris id non contingat, causa est, quod ille locus, in quo similes cancri reperiuntur, lapidifico succo, vel vapore non abundet; Hujus enim facultate, quidquid humiditate affectum offenderit, id in lapidem convertit. Exhibemus & nos in nostro Museo hujusmodi Cancros non in *China*, sed in nostrorum fluminum, marisque ripis inventos, in lapides conversos: neque enim quicquam fere est, quod ubi in lapidificum hunc vaporem inciderit, in lapidem non commutetur. Vide quæ de hisce amplissimè egimus Libro V. *Mundi Subterranei, Itinerario Hetrusco, cap. de Conchylibus*, ubi quæcumque circa hanc materiam rara sunt, descripta reperies.

C A P U T X.

De Serpentibus Chinæ.

Serpen-
tum m-
gnitude.

D Serpentes quod attinet, illi in Provincia *Quamfi*, uti *Atlas* dicir, adeò ingentis longitudinis reperiuntur, ut non nulli eorum decem perticas æquent, id est, triginta pedes geometricos, quibus si grossities respondeat, vix majores dati, existimare quis posset; Idem testatur Flora Sinensis: *Genito*, inquit, hoc enim serpentis nomen est, *serpentum omnium in Quamfi, in Hayna Insula, in Quantun, facile maximus reperitur, cervos integros exugendo, & diminuendo*

*devorat, non adeò venenosus, colore cinerito variegatus, longus 18, aut etiam 24 pedum, famelicus è dumetis proslit, cauda innexus in altum se erigit, & cum seris aque atque hominibus acriter luctatur, subinde ex arbore insidiosè in hominem inslit, & complexu interimit; fel illius contra oculos morbos Siniæ est pretiosum: Idem testatur Marcus Paulus M. Paul Venetus, qui in provincia *Carra-Venet.* jam ait, serpentes reperiit tantæ vastitatis, ut nonnulli in longitudine denos passus, & in grossitatem magnitudine,*

cem palmos contineant, & quoniam passus geometricus quinque pedibus constat, certe longitudo hujus Serpentis ad 50 pedes pertingeret, atque adeò Quam sianos Serpentes 20 pedibus superaret. Si verò communes trium pedum passus contineat; tunc iis, qui in Quam si reperiuntur, prorsus æquarentur: Sed audiamus M. Paulum propriis verbis illos describentem: *Nascuntur in provincia Carajam Magnum Cham subiecta serpentes maximi, quorum quidam in longitudine continent decem passus, & in complexu grossitaci decem palmos: Aliqui ipsorum prioribus carent pedibus, quorum loco unguis (melius unguis) habent in modum unguium leonis aut falconis. Caput ipsorum est magnum & oculi pregrandes, ut duorum panum aequent quantitatem; os & rictum habent tam amplum, ut hominem deglutiire valeant, dentes quoque magni & acerrimi rictui illi tam horrendo non desunt; nec est homo aliquis, aut animal, quod sine terrore serpentes illos aspicere, ne dicam, adire queat. Capiuntur verò in hunc modum; Solet is serpens interdiu latitare in cavernis subterraneis, aut specubus mentium, nocte verò egrreditur circumiens terram, & potissimum aliorum animalium latibula lustrat, querens cibum, quem devoret, nec formidat ullius bestie genus; devorat enim bestias magnas & parvas, leones & ursos, & ubi ventrem exsaturaverit, redit ad speluncam suam, cum verò terra illa sit multum fabulosa, mirum est, quantum foveam corporis sui pondere in arena imprimat, putares dolium aliquod vino plenum per fabulum devolutum. Venatores itaque bellue insidiantes interdiu figunt multos palos, in fabulum fortes, & acuto ferro in superiori extremitate dentatos, hosque fabulo tegum, ne à Serpente videri possint, multoque insigunt, maximè eo in loco, ubi bellum in vicino latitare norunt; & quando noctu more solito ad fabulum egreditur, accidit ut per cedentem arenam reptando, & vastam corporis molem trahendo, peccus in alicubi latenter suadem ferream incidat, quo penetratis visceribus, dum infixus, sauciatusque, unde*

se extricare nequit, venatores inibi lati-
tantes, accurvèt draconem interficiunt, rum Seg-
& fel ejus extractum magno vendunt pentum,
precio; est enim medicinale, ita ut si quis
à rabido cane lesus fuerit, si vel modi-
cum, quantum est pondus denarii, de illo
biberit, statim sanetur; & mulier in par-
tu laborans hujus fellis gustu protinus
partum acceleret; Rursus, qui haemorrhoidas,
aut sicum anus sustinuerit, hujus fellis
unctione intra paucos dies convalescat;
Carnes verò hujusmodi serpentis ven-
dunt in cibum, nam libenter è vescun-
tur homines. Hucusque Marcus Pau-
lus Venetus, ex quibus patet, hujus-
modi Serpentes Draconibus adnu-
merari posse, innocios tamen, & sine
veneno, cuiusmodi Atlas in provin-
cia Chekiang esse dicit: verba ejus sunt:
*Prope Caihoa mons est Cutien, in quo
Tigrides & Serpentes maximi, minimè
tamen noxiū vivunt ille cum aliis in cir-
cuvicinis regionibus ferocissime sint,
at hic ita mansuetus, ut nulli omnino
noceant, serpentis verò etiam veneno
carent. Si quis causam querat, Dico
totum id ex naturali montis, & risque
dispositione dependere: Constat e-
nī ex naturalium rerum historia,
locos complures reperiri, in quibus
nec herba, nec animal ullum vene-
natum vivere possit, quemadmodum
in Europa de Hybernia & Insula Meli-
tensi certò constat: Si enim ex Silicia
casu una cum fœno serpens, aut bu-
fo infestatur, is simul ac aërem In-
sula senserit, cum protinus mori-
necesse est; idem de Hybernia re-
censent authores & Indigenæ; ve-
rū ut id in Hybernia privilegio
particulari Sancti Patricii precibus
obtent, ita hoc S. Pauli patroci-
nio adscribitur; cuius luculentissimum
signum est, quod ante Divi
Pauli adventum Insula serpentibus
lethiferis non caruerit, & cum
una quoque ex viperis, uti in Actr-
bus Apostolorum legitur, ejus ma-
nui sine ullo tamen nocumento
adhæserit, Incolæ cum, ceu Nu-
men quoddam, & humana condi-
tione majus, eò quod à tam
pestiferis serpentibus nil patere-
tur, adorandum censuerint; Sed de*

*Cura Met-
tensi & Hy-
bernia ve-
nenosis
animali-
bus ca-
reat.*

supernaturalibus hujusmodi effectibus non hic tractamus; Sed quæritur, utrum locus verè detur, in quo noxia animalia venenum naturaliter depo-
nent, ut in *Chine* supranominata pro-
vincia de serpentibus dictum fuit.
Dico quod ita. Cum enim venenosorum animalium terrestrium proprium sit, omne, quod in terrestribus glebis virulentum est, in se veluti in bursis quasdam vivas attrahere; certè ubicunque terrenum fuerit ex se, & naturâ suâ à venenosis qualitatibus alienum, serpentes sine veneno esse, necesse sit, uti in *Samo* & *Lemno*.

Cur in nonnullis locis serpentes non vi- vant, aut si vivant, veneno careant.

Insulis fertur accidere; cum enim terra istiusmodi venenis omnibus contraria sit, quam & ideo *Turca* magno pretio vendunt, & *Sigillata vulgo* dicitur; certo colligitur serpentes ibi morari non posse, & si morantur, veneni tamen omnis expertes esse. Pari pacto nascuntur in nonnullis montibus herbe quædam serpentibus oppidò contraria; unde rufus, vel non possunt ibi consistere, vel si consistant, veneno ca- rent; unde concludo, simile quid in montibus *Xunien* evenire, quo ser- pentes a venenis immunes existant.

Tigrides manfue- ta in nonnullis locis, & cur?

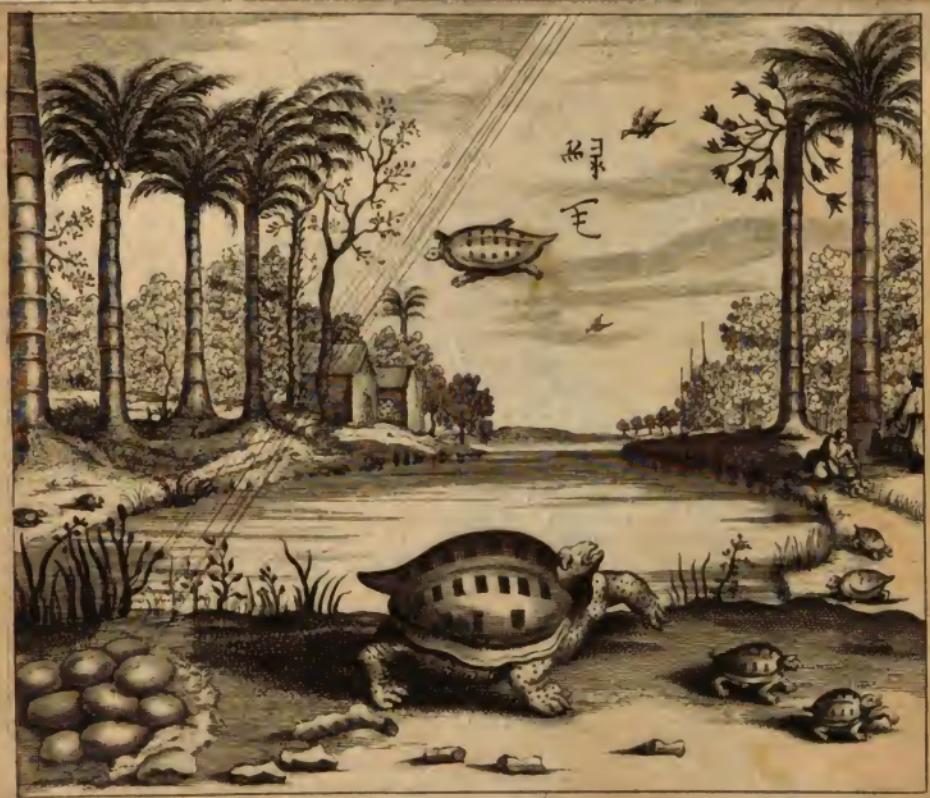
Ad Tigrides, quæ in dictis montibus mansuescere dicuntur, quod at- tinet; Dico idem contingere, quod in Tauris furiosis, quorum cornibus caprificus alligata, eum ad mansuetudinem, si fides *Plinio* habenda, re- ducit; quod idem accideret, si in loca incideret caprificis conserta; exhalatio siquidem caprifici suâ acri- moniâ conceptam bilem dissipat, unde ad mediocritatem reducet bile Taurus ex furioso fit mansuetus. Plantas itaque, uti in Tauris capri- fici, ita quoque in Tigridibus man- sueciendis plantæ dari possunt, quæ hunc inferrocissimis belluis ef- fectum præstent, dici enim vix po- test, quâm mirificis effectibus hu- jusmodi specificæ rerum qualitates *zj twj Cyprianas* præstent. Verum de hisce in *Libro VIII. Mundi Subterr.* fulsis actum vide.

Sunt & nonnulli alii serpentes in *China*, veneno irremediabili pollen-

tes; quorum primus *Cabra de Cabelo*, antido-
id est, *Serpens capillatus* dicitur, de cu-
jus lapide in Regno *Mogor* jam-~~an-~~
plissima mentio facta est; alter adeo
lethifero toxicò turget, ut intra pau-
cas horas hominem interimat; ita
Flora Sinensis; summo tamen in pre-
tio habetur, ob medicamentorum,
qua inde componuntur, præstantiam.
Compositio ita instituitur: totus ser-
pens amphoræ, quæ nobili, & gene-
roso vino repleta sit, immarginitur,
ita ut capite solo constrictum per
medium operculi foramen extet;
hoc peracto igne supposito usque ad
ebullitionem ferreat vinum, & ser-
pentis venenum paulatim in vaporem
resolutum totum per os expiret, caro
deinde reciso capite infirmis datur,
& unicum illud pretiosum contra
omnia venena antidotum conserva-
tur.

Testudines in Sinico Oceano adeo Testi-
grandes reperiuntur, ut, *Atlante teste*, dines ala-
emindæ spectantibus scopuli videan-
tur. *Flora Sinensis* in Regno *Honan* te-
studines reperiri, subinde viridi, non-
nunquam cœruleo colore imbutas;
Esse quoque nonnullas, quæ pedibus
alas adjunctas habeant, ut hoc pacto
tardissimum progressum alarum ve-
locitate compensent. Ego quidem,
quantum conjecturare possum, pen-
nigeras alas hisce adnatas non facilè
assererem, cum hoc natura testudi-
num, ex primis naturæ principiis re-
pugnare videatur, sed testudines vil-
licum quandam liquorem circa pe-
des emittere, ut in Figura patet, qui
cum tempore in cartilagineas, veluti
branchias quasdam, extendatur, qua-
rum ope non tam volare, quam sal-
tando progressum promovere videa-
tur, cum subinde multa in vulgo
spargantur, quæ sensati, ac longâ ex-
perientiâ viri docti, ubi ea studiosius
examinaverint, aliter omnia, ac fama
ferebatur, reperiunt. Atque hæc sunt,
qua de rarioribus *Chine* animalibus
comperi, ut proinde Dei Opt. Max.
admirabilem in rebus omnibus dis-
positionem & sapientiam admirari,
& laudare non cessemus.

Serpen- tum viru- lenta, &

CAPUT XI.

De Lapidum, Mineraliumque in China admirandis.

Hi*ndus* lapide*s* ad*de* *z* N Lapidibus Mineraliumque Oeconomia non minora Naturæ libidibia reperi*ri*, *Atlas Sinicus*, cæterique Scriptores testantur. In provincia *Huguang* ad montem *Xeyen* post lapsas potissimum pluvias, lapides reperiuntur, qua*m* hirundines dicuntur; has enim ita exprimunt, ut præter vitam nihil ipsi*s* desit, im*o* inter eas mares, & sceminas ex colorum varietate Medici distinguant, si*que* ad medicamenta conficienda utantur. Ego supposita*n* narrationis veritate, dicerem san*e* non à Natura, hoc

reas corporis habitu, è saxis efformatas esse, sed dum viv*e* essent, & in terræ fissuris laterent, succo, seu vapore petrifico in lapidem conversas fuisse, quas deinde imbrum, pluviarumque aqu*a*, ex meatibus terræ flu*xu* suo, evolutas in conspectum det; cuius rei varia animalium, tum hominum, quadrupedumque, tum volucrum in lapides conversorum exempla vide Libro VIII. Mundi Subterranei..

Narrant Geologi Sine Lapidem Lapis ad in *Xensi* Provincia reperi*ri*, qui ^{incre-}mentum, juxta incrementum decrevit.

mentum
Lunæ
crescens
& decre-
scens.

ve Lunæ crescit, inæstimabilis apud eos pretii, sed & hunc eundem effectum præstare apud nos Sileniten, plerique tradunt Naturalium rerum Scriptores. Ego dico, esse Talci speciem, sive lapidem specularem, quem summo studio sæpè observavi, non solum ad Lunæ splendorem lucere, sed & veluti in speculo quodam Luna sive plenæ, sive dichotoma, sive sextilis figuram perfecte exhibere; undè de Lunari hoc lapi de juxta phases Lunæ, nunc cre scente, nunc decrescente fabulam natam esse putem; dum enim figura Lunæ sub quacunque phasi, veluti in speculo, exhibet, simplices reali lapidis incremento decremente, phantasmatæ illo illusi id ad scripsierunt, quod non nisi in speculari ladide *ārānāplūz*, sive reflexo Lunæ radio repræsentatur; & indè patet, quod lapis semper sibi similis, nulla in se mutatione facta, quacunque Lunæ phasi, in quacunque tandem rerum exhibitione persistat.

Illic quoque terra reperitur, quam *Quæ Sine* vocant; mineralis terra candidissima mirificè à mulieribus ad fucum appetita, cosmetica siquidem virtute pollet, aqua diluta, & hoc pasto ad nævos, maculasque corporis extergendas mirè opportunam tradunt, unde Sinico nomine *Quæ xi*, id est, *Nobilem fæminam* vocant. Ego cerussam mineralē ex plumbo & antimonio, seu stibio miscellam esse puto, quæ & in multis *Europe* locis reperitur; ut proinde nil in hoc admiratione dignum occurrat.

Lapis
Vacci-
nus.

Lapis in provincia *Xantung* è vac carum stomacho educitur, lutei coloris, magnitudine subinde ovum anserinum æquat, soliditate Bezoartico cedit; levioris enim substantia est, & illo præstantioris virtutis à Medicis judicatur. Ostendimus nos in Museo nostro similem ex vaccæ stomacho eductum, qui tamen minimè ex terrestri substantia compo situs videtur, sed ex minutissimis fibris herbarum, quæ indigestam hanc molem consumpto succo in

stomacho boum convolutam, in glo bum superinductâ, subsuscâ pelle, efformant, quem ego eundem esse puro, quem *Bellonius* lapidem fellis vocat *l. 3. de ani*: aut quem *Arabes* هراري *Harazi* appellant.

Non dicam hic de laboribus, quos Bomby in Bombycum & Serici cultura ad ces. habent *Sine*; unde tanta byssi, serici que copia provenit, ut toti Orbi sufficere jure possit; unde non sine ratione tam, quam *Ptolomeus* Sericam vocat Regionem, aliam non suisse, quam *Chinam* conjicio. Eminent inter ceteras hisce provincia *Chekiang*, utpote quæ bis quotannis bombyces educit, eorumque culturam bis mille & octingentis annis ante nostra Salutis adventum pri scos exercuisse, annales eorum re ferunt.

In Provincia *Kiamsi* ad montem *Saxum Yangku* mirabile saxum conspicitur, quod à Natura, vel arte in humanam figuram adaptatum varios, pro varia aëris futuri temperie, colores induere scribunt *Sinenses Geologi*; ex his enim futuram sive serenitatem, sive pluvias se prædicere posse sibi per suadent; Ego ea thelesimata Magica esse puto, cujusmodi plura in *China* spectantur, à Magis, Magistro Satana ad superstitiones propagandas constituta; & ab *Arabibus* طسمات *Thalefmat* dicuntur. Sed progrediamur ad mirabilem na turam *Afbesti* paulò exactius descri bendam,

Atlas Sinicus ait, in *Tanu Tartaria* *Afbesti*, Regno supra lapides nasci herbam igne in quandam, quæ ab igne non consu matur; hæc enim in ignem projecta, rubescit quidem, & aliquo modo ignescit, at educta ex igne mox prislinum candore recuperat, nonni hil in cinericium declinantem; non adeò in longum excrescit, sed sub forma capillaris excrescentia, fragili & imbecillis consistentiæ, aquæ imposita in lutum abit, statimque consumitur. Atque hæc est descriptio herba afbestina; in qua ego in signem errorem noto, dum herbam illi

Asbesti
five Ami-
anti mi-
rabilis
proprie-
tas.

illi putant, quod nos pura lapideæ substantia filamenta asferimus: per abusum itaque, vel imperitiam hominum, qui dum lapidis hujus efflorescentiam spectant, herbam ex lapi de excrevisse inconsultâ naturâ arbitrantur. Hic abusus quoque Latinos inter Authores comperitur, dum filamenta hujusmodi linum dicunt, non quod revera linum hujusmodi ex vegetabilium œconomia de promptum sit, sed quod instar lini filari & texi possit. Est itaque fustis hujus herbae nihil aliud, quam efflorescentia quædam ex lapide asbesto, qui in Tartarie regionibus passim reperitur, evibrata; non secus ac mineralium, salium efflorescentias *ἰχθύατα*, sive arbores metallicas per *καράχενον* appellare solemus. Habeo & ego magnam hujus Asbesti, sive Amianti, ut vocant, in Musæo nostro copiam; cuius filamenta digitis soluta prope proprius herbarum fibras exprimunt, è quibus contusis, & certo modo præparatis chartam confici, quæ literis exarata, & in ignem conjecta, statim consumo atramento chartam candidam exhibebat, novis literis inscribendis aptam. Quomodo verò, aut quo arcano artificio id in fila duci queat, in XII, Libro Mundi Subterranei, tanquam magnum & paucis notum secretum innui.

M. P. Ve-
nus.
Meminit hujus mineralis quoque Marcus Paulus Venetus lib. I. Itinerarii sui, c. 47. *Est*, inquit, in provincia Chinchin (quod est Tartarie Regnum) mons, in quo inveniuntur mineralia chalybis & Salamandra, de hac fit pannus, qui in ignem projectus non comburitur. Fit autem pannus ille de terra in hunc modum, uti quidam è sociis meis Vir singulari preditus, industria curiosior, nomine Turcus, me edocuit, qui in provincia dicta mineralium operi præfuit. Inventur in monte illo mineralia quedam terre, qua fila producit lane haud dissimilia, & hec ad Solem conservata in mortario aeneo conteruntur, deinde lavantur, & quidquid terrarum illis adheserit, submovetur; de-

mùm fila illa sic purgata & attenuata, ut alia lana remittatur, atque in pannum contextuntur; & quando pannos illos volunt dealbare, projiciunt eos ad horam integrum in ignem, & tunc ex flammis illes si educuntur nive candidiores, haud se- cuss purgant eos, simulas aliquas contraxerint, nam alia præter ignem lotura illis non adhibetur. De Salamandra verò serpente, qui in igne vivere dicitur, nihil explorare licuit in Orientalibus Regionibus. Ajunt tamen Romæ mappam quan- dam haberi ex Salamandra contextam, in qua sudarium Domini involutum retinetur, quam Rex quidam Tartarorum Romano Pontifici misit. Hæc de As- Salaman- besto Marcus Paulus Venetus, ubi dra cur dicitur per Salamandram non intelligitur, Asbestus. uti simpliciores credere videntur, serpens, qui in igne passim vivere dicitur, sed de Asbesto, sive Amianto, quod in igne non secus ac Salamandra sine ulla noxa per- duret, *καὶ τὸ μέλαχος* dictum ve- lim. Quamvis etiam quæ de Salamandra animali in igne incorru- ptibili, pyraustisque dicuntur, fa- bulosis verius, quam veris historiis adscribenda putem; Cum, uti in VIII. Libro Mundi Subterr. docu- imus, nullum animal in valido igne sine sui corruptione existere posse: undè igitur fabula originem duxerit, aperiam.

Salamandra ex eorum numero, Salaman- dræ quæ Lacertas vocant, species quæ- dam est; Lacerta videlicet nigra, & aureis maculis insignita, cæterum animal muco, & viscido humore a- spectu horridum & nauseabile plenum, vel ex eo capite, limacum instar, tardissimi progressus; hoc in Germania saepius me vidisse memini, quod vix nisi post frequentes imbræ ex hu- midis & luctuulentis specubus exire solet, Germanicæ *Mollen* vo- cantur. Hoc itaque animal cum fri- gidißimi juxta, ac humidissimi tem- peramenti sit, & totum quasi ex mu- core constitutum, si quis supra carbo- nes accensos imposuerit, id illos nimia sua humiditate, viscositate plena, statim extinguat, quod idem fieri in limacibus expertus sum: Si quispiam

quispiam vero illos in ignem validum projecterit, is eas, non secus ac alia combustibilia, in cinerem protinus converti reperiet; Quod idem Franciscus Corvinus in Salamandra, ei ex America transmissa, se expertum esse testatus est. Quod vero Marcus Paulus Venetus dicat de Salamandra contexta & Rome detenta, in qua Sudarium Christi involutum sit, de eo nihil hucusque comperire licuit, & si foret, id non de Salamandra lacerta, sed de asbestos tela, qua per similitudinem quandam Salamandra dicitur, intelligendum foret.

Est in provincia Kiamſi ad Borealem ripam Po fluminis urbs Iaocheu, aquarum fluminumque irrigatione pulchra, amœna, & cum primis deliciosa. Hæc Urbs, id sola, quod in totius Orbis admiratione, & ambitione est, possidet; suntque vasa illa pretiosissima, quæ murrhina, seu porcellana vocant, à Regibus & Princibus tantopere estimata, de quorum materia magna inter Authores lis & controversia: Sunt qui terram quandum mineralēm post centum annorum durationem subterraneam, suam nanciscatur perfectionem; Non desunt, qui fabulis quoque propudiosis annexis, nescio ex qua materia eam oriri velint, sed Patres nostri experientiā sensata, ocularique docti, quānam illa sit materia, quis eam elaborandi modus, & ratio, tandem detecta varietate nos ab omnibus falsitatis conceptæ erroribus liberarunt, & inter ceteros curiosissimus Martinus, qui hoc argumento in suo Atlante Sinico fol. 37. scitè sanè prosequitur his verbis: *At quod maxime eam commendat, est elaboratio & copia scutellarum Sinensium, quas Porcellanas, nescio unde petito nomine vulgo vocant: que nullibi in toto Regno sunt præstantiores, quām in pago Feulcang civitatis: Licet enim alibi terram, ex qua soriè confici possint, habeant, nullo modo ad eas accedunt, qua in hoc pago sunt, inq; quod admiratione dignum, terram, ex qua eas efformant, non ex hujus provinciæ solo hauriunt, sed*

ex Kianguan provincia urbe Hocicheu advenit am accipiunt, nec ibi, licet tanta illius adgit terra copia, ullo modo effingere illas queunt; sunt qui id aquarum temperaturæ adscribant. Ex hoc ergo hujus urbis pago omnes scutella ille, ac vasæ Sinensis sunt, que à rusticis, rudi busque hominibus figlina arte elaborantur, eodem modo, quo Faenesis in Italia: Coloris variis sunt, licet omnes ex subtilissima illa argilla, ac aliquantulum dia phana consistent, que colore illiniuntur croco, variisque Draconum figuris illusa sunt, Regio destinantur palatio; pro vulgo sunt rubræ, luteæ ac ceruleo colore, ad quem effigendum glustum à Sinis ad hiberi solet, quod ibi magnâ reperitur copiâ, præcipue in Australioribus Provinciis, quo etiam adtingendas vestes utuntur. Quām verò rara, ac præclara vasa hic fiant, longum esset referre, nullam formam, nullum florem, figur ante finis, que non eandem ex porcellana argilla apud illos admittant: quanta verò horum vasorum sit copia, facile quivis colligit ex ea, quam quotidie videmus in Europa nostra. At miror, unde hic increbuerit rumor, ex ovorum testis, aut contusis conchulis marinis preparari hanc materiam, idque ex relatione quorundam centum annorum spatio repositam ab avis pro successoris nepotibus: planè rerum gnaris ridicula sunt hec, & merè commentitia, namque omnia ex terra, que ad hunc pagum ex urbe vicina Hocicheu advenit, figlina arte sunt, terra autem illa non pinguis, ut creta est, sed veluti arenula pellucida, quam macerant, & aspersa aquâ in massam cogunt, quin & ex fractis vasculis denuo frusta communiunt, atq; iterum nova vasa efformant, sed hac ad priorem vix accedunt nitorem, aut pulchritudinem; quod præterea hec vascula commendat, est, quod eduliorum etiam serventium vim innoxia patientur, imo, quod magis mirandum, frusta inter se claviculis areis filoque consuta liquorem continent, nec transmittunt: hujus sutoria artis peritis totam passim Sinam obambulant, it ad foraminula efformanda subtilissimum adhibent terebellū (Vulgo aril vocant) cuius cuspis ex adamante est, quali byalo sculptores apud nos ferè utuntur, aut ii potius qui apud Mediola-

Vasa
Porcella-
na.

P. Marti-
nus Mar-
tinus de
vasi Por-
cellanis.

dolianenses *crystallum montanam perforant*. Hæc P. Mart.

Minera-
rum in
China co-
pia.

Fodinæ
non co-
luntur à
Sinis.

Alchymia-
stæ Si-
nenses.

Montes *Sinarum* omni mineralium, metallorumque genere referti sunt; nec defunt, qui auri, argentique mineras foecundissimas habeant, quamvis editis Regiis eas excolere non permittatur, eo quod ob virulentas, ut ajunt, terræ exhalationes fossores innumeris passim morbis expositi avaritiam tandem morte luant, vitam autem hominum auro pluris fieri debere par esse. Unde aureis solummodo contenti ramentis, quæ ex fluminum, fontiisque limo educunt, cæterum fodinarum scrutinio cum vita tot hominum periculo incumberet, supervacaneum esse existimat.

Chimici tamen, ut ubique locorum, ita & in *China* potissimum auri siti torti, artem suam, tametsi imposturis, fucisque infamem, tantis tamen verborum ampullis depingunt, ut etiam maximis potentissimisque Regni Magistris artis veritatem persuadeant, dum non aureos solummodo montes, sed & immortalitatem in hac vita stultæ plebi arte sua pollicentur, quorum tamen idem prorsus, qui *Europæorum* scopus est, splendide mentiri, & plus æquo credulos, avarosque istiusmodi officiis fallere & dementare.

Pritius
Alchymia pro-
fessor in
China.

Est in provincia *Szechuan* patvus Lacus *Totan* ad urbem *Pukiang* situs, vel ex hoc nomine celebris, quod Hoangtius Alchymia primus professor hic chrysopœia operam dededit, 2500 ante Christi adventum annis. Verum cum hujusmodi verius nugas, quam antiquitates in *Libro XI. Mundi Subterranei* quam amplissimè confutatas exhibuerimus, illuc Lectorem remittimus. Imperium tamen auro, cæterisque metallis dives esse, suprà dictum est, & multitudo thermarum, salium omnis generis, communis, nitri, aluminis, vitrioli, sulphuris, & subterraneorum ignium copia id facile convincit, unde variis aquarum nigrarum, viridium, flavarum, rubearumque, quibus tinguntur, colores, ubique passim occuruntur.

Fons in-
clusus extima aquarum superficies clum solitus.

Est & in provincia *Honan* fons, cuius extima aquarum superficies clum solitus.

frigidissima sit, si tamen paulò profundius manum immerseris, calidam serventerque aquam sis reperturus, cuius rei causam uti *Sine* ignorant, ita facilè quoque admirantur. Certè plures hujusmodi me in *Italia* vidisse memini, & potissimum in Latu *Al-*

bando Tyburtine Urbi vicino, in cuius *Lacus Al-*

buneus Tys-

burrinus.

superficie aqua perpetuo friget, profundior vero contrà semper fervet: Ratio hujus facilè assignatur: cum enim superficies frigidi ambientis aëris beneficio continuò perficitur, cam frigidam manere necesse est, interno calore externi efficacia veluti retuso, haberque veluti caloris sui gradus quosdam, ita ut in fundo aqua sit calidissima, in medio calidiuscula, & deinde tepida, & ultimò tandem frigida. Sed de hisce vide quæ in *Itinerario nostro Hetrusco & Latio* de hisce fusius egimus.

Unum hoc loco apponam, quod nisi Patruum nostrorum oculari testimonia comprobatum esset, ~~merito~~ ^{merito} videri posset. Sunt in provincia *Xanji* putei ignei non secus ^{Puteoru} ac aquæ apud nos, qui passim in ^{igneo-} ^{rum mira} dicta provincia visuntur, magnoque ^{vis.}

compendio ac sumptuum parsimonia ad cibos coquendos adhibentur. Hoc autem pacto procedunt: Putei orificium ita clauditur, ut praeter ollam, aut cacabum nihil aliud admittat, eo fine, ne calor per laxiora foramina dissipatus obturatis stricte terminis magis magisque intendatur, atque ita nullo pœne labore cibos intra breve tempus Indigena excoquere consueverunt. Atlas ait, *Audi vi quandoque hunc ignem crassum esse, neque admodum lucentem, aut diaphanum, calidus quidem est, sed ligna injecta non comburit, quin & in tuborum majorum concavitate collectus constrictusque facile circumferri possit, & cum libuerit, ad coquendum ei uti quis valeat, siquidem aperto in tubo foramina, erumpens igne res leviores facile elixat, donec expiraverit miro sane naturæ artificio: Si res ita sece habeat, neque enim ipse coram viisi,*

adecque fides sit penes Authores Simicos, quos in iis, que cimperi, raro fallaces inveni. In tota hac Provincia carbo ille effoditur, qualis ferè apud Belgas Leodiensis est, eā ad alendum ignem & hypocausta calefacienda Boreales Sinæ passim utuntur, prius contusos perfringunt (lapides enim ingentes & nigerimos effodiunt) tum aquâ persusos miscent, massisque conficiunt; difficul-

ter quidem ignem concipiunt, at conceptum semel diutissime vegetum, uenitque fertissime retinunt. Fornaces in hypocaustis Sinticis, ut in Germania ex laterito opere sunt, & nonnunquam ad modum lectorum exstructæ, adicò ut in cœnaculis non fornacem, sed lectorum videare credas, & illis etiam ad incumberdum sat commode hibernis temporibus servis. Hucusque Atlas.

Similes putei & attinet, dico illos nihil aliud esse, in Europa quam canales, seu caminos ex profundissimis terræ visceribus, id est, è pyrophylaciis, ita enim in nostro Mundo Subterraneo vocamus ignis Subterranei receptacula, quorum orificium in superficie terræ eminens non potest non præstare dictum in coctione ciborum effectum, ob vaporum, halituumque, perpetuo indè exspirantium, intensissimum calo-

rem. Neque quispiam putet, in sola China hujusmodi Naturæ prodigia spectari, cum in pluribus Italiæ & Sicilie locis ea passim obvient, potissimum hujusmodi in Puteolano Vulcani foro, seu Campis Phlagratis, quam & Sulphuratam vocant, me observasse memini; Siquidem hujusmodi canales adeo ardenter exspirant ventum, ut si quis orificio ejus ollam carne refertam imporet, intra quadrantis horæ spaciun-

cium haud dubiè carnem optimè coctam sit reperturus. Nihil itaque inter nostros & Sinicos ignium puto eos differentia est, nisi quod nos hujusmodi Naturæ beneficium in culinæ usum non convertamus, *Sine* verò data hac oportunitate ad sumptibus in lignis cremandis parcendum, insigni sanè emolumento utantur: Idem igitur accedit in igne quod de Æolio Cœsiorum monte diximus in *Itinere Hetrusco*, cuius frigidissimum ventum cives per canales non fecus, ac aquam perriovos,

quisque in domum suam ad refrigerandos tum fructus, tum potum aestivo tempore, deducunt; ita quoque *Sine* igneum hunc subterraneum cālorem per divisos veluti canales ri- vorum instar ad ciborum cocturam derivare consueverunt, atque adeo res non tam mira, quam insolita nobis esse videtur. Vide Figuram in qua A pyrophylacium subterraneum A B, A C, A D, canales pyrogo- gi, orificia E, F, C supra quæ ollæ ponuntur.

ATHANASII KIRCHERI
C H I N Æ
 ILLUSTRATA
 PARS V.
DE ARCHITECTONICA,
 Cæterisque Mechanicis Artibus
Sinensium.

P R E F A T I O .

E

 Tsi Sinæ non eam obtineant Scientiarum Speculativarum notitiam, ut cum Europæis comparari queant, earum tamen sunt capacissimi, uti ex Curſu Philosophico Conimbricensium in Linguam Chicanam converſo patet, cuius subtilitates ita facile comprehenduntur, ut nostris non cedant; Mathematica quoque et si præter Astronomiam & Calculatorm vix reliquas species nōrint, continuò tamen usu à nostris Patribus exercitati, librisque impressis ita profecerunt, ut admirationi omnibus fuerint, imò quidpiam nobis etiam altius sapere velle videantur. Nihil olim ne nomine quidem de Geometria, Optica, Musica, Statica, Horologiographia, nihil de causis Naturalium, abditarumque rerum virtutibus nōrant, nostrorum tamen editione librorum adeò illuminati fuerunt, ut & ipsi non-nihil de occulta Philosophia in lucem edere paulatim attentarent; Quemadmodum verò nihil Ethica & Politica ad vitæ humanae felicitatem conducibilius censem, ita huic omnes maximè operam dant, hanc excolunt solam tanto studio & assiduitate, ut qui majorem hujus notitiam aſſectus fuerit, illum ad maiores Imperii dignitates capeſſendas aptiorem iudicent: Comprehendunt autem sub illa Ethicam & Oeconomicam tum ad privatos, tum ad domesticos mores formandos aptam, sive Monarchicam Politicam ad publicum regimen conducibilem. Ultimam hujus Politicam, dici non potest, quanto-

Cultus
 scientia-
 rum apud
 Sinas.

Cultus Politices maximus apud Si-
nam. quantoperè excolant, quanto & quād miro ordine ad Imperium adeò va-
stum ab omni rebellione immune conservandum, leges suas disponant; quan-
ta cura ad Rerum publicarum administrationem intendant; unde evenit,

ut Regnum ubique locorum sit cultissimum; Et quia Agricultura merito
primum locum, ex qua salus popolorum dependet, obtinet, huic uicè ita
student, ut vix locus sit, qui non summā industria excolatur. Secundo est
mercimoniorum ingens negotiatio, quā fit, ut totius Imperii incole, quā terra,
quā fluminibus, quibus totum irrigatur, innumerabili navium multitudi-
ne inter se negotientur. Quod ut quam commodissime fiat, pontes ubique
locorum admirabili structura splendidi, sunt ob vii; Si quandōque aspe-
riores montium anfractus occurrerint, incredibili sumptuosa laborum-
que expensā viæ publicæ stratis lapidibus ad commodam ultra citrō-
que commenatum opportunatatem exstructe sunt, & ne flumen diver-
ticulis ceterisque impedimentis itinerantium commoditas retardaretur,
mīro artificio canales extruxerunt, de quibus singulis ordine nonnihil di-
cendum.

CAPUT I.

De Pontibus reliquisque prodigiis Sinensium Fabricis.

MTI nihil ad negotiatiōnes
riē perficiendas Pontibus
commodius est, ita quoque
universum Imperium tot
admirandis Pontium fabricis splen-
det, ut hac in re nulli in Orbe terra-
rum Nationi cedere videantur, tan-
to ubique numero, ut in nonnullis
primæ magnitudinis urbibus Nan-
quin, & Hanchou aliisque ad decem
millia numerentur, & Paulus Marcus
Venetus, quæ de Quinsai Urbis pon-
tibus narrat, nostrorum relationib-
us prorsus consentiant. Sed de hac
Urbe vide in præcedentibus fusiū
actum.

I. Primi Pontis Loyang dicti in
provincia Fokien structura omnem
admirationem superat, quem Prä-
fectus quidam nomine Cayang ex-
truxit, ejus longitudo ultra 360 per-
ticas protenditur, latitudo ejus ses-
quiperticam obtinet, priusquam pons strūctus
esset, navibus patebat transitus, sed
quotannis propter agitatem vehementiam
quamplurimæ cum ipsis vectoribus mer-
gebantur, optabat Cayangus, ut homi-
num, ac praesertim suorum salutis & in-
columitatis consuleret, pontem exstruere,
sed cum ad hoc opus hominum vires nul-
lo modo intelligeret sufficere, videret-
que maximam aquæ altitudinem, fun-
damentis jaciendis minimè aptam esse,
invocato maris spiritu petiit, ut astrum
contineret, obtinuitque (si credere fas
est) postquam maria omnia fuere pacata,
atque uno ac viginti diebus cessavit
austerus, tum denum fundamenta jacta,
insumptaque ad quaterdecies centena
aureorum millia: Hæc Ille. Sed nos

pta scribuntur quatuordecies cen-
tena aureorum millia, de quo ita
scribit Atlas: Iacet Loyang pons ad Pons ut-
bis Urbis Barrolybicu^m supra Loyang^{bis}
flumen exstructus, dicitur etiam Vau-
gan pons, hunc adificavit Urbis Pre-
fectus dictus Cayang, ejus longitudo
ultra trecentas & sexaginta perticas
protenditur, latitudo autem sesquiperticam
obtinet, priusquam pons strūctus
esset, navibus patebat transitus, sed
quotannis propter agitatem vehementiam
quamplurimæ cum ipsis vectoribus mer-
gebantur, optabat Cayangus, ut homi-
num, ac praesertim suorum salutis & in-
columitatis consuleret, pontem exstruere,
sed cum ad hoc opus hominum vires nul-
lo modo intelligeret sufficere, videret-
que maximam aquæ altitudinem, fun-
damentis jaciendis minimè aptam esse,
invocato maris spiritu petiit, ut astrum
contineret, obtinuitque (si credere fas
est) postquam maria omnia fuere pacata,
atque uno ac viginti diebus cessavit
austerus, tum denum fundamenta jacta,
insumptaque ad quaterdecies centena
aureorum millia: Hæc Ille. Sed nos

relictis fabulis ad pontem verè omni admiratione dignissimum veniamus: Bis ego eum, ait *Atlas*, non sine stupore inspexi, atque accuratè notavi omnia: torus ex eodem seculo, nigranteque est lapide, nullum habet arcum seu fornicem, sed pilas ex lapidibus ingentibus stratas supra trecentas, omnes maximi navigii figuram habent, utrumque in angulum acutum desinente, ut minus aqua vim ac allisionem sentiant: in supraemam lapidum coagmentatione à pila ad pilam quinque, iisque omnino & aquales lapides spatiū, quod in latum est, occupant: Lapis quivis ad duodevinti latus est passus meos communes, quos ibi modestè inambulans ad mensuram adhibebam, & duos omnino latus, ac totidem altitudine seu crassitudo obtinet: Sunt ergo similes omnino & aquales ibi ingentes illæ lapidea, ut sic dicam, trabs mille & quadringenta, stupendum omnino opus, non ex eo tantum, quod pilis imposita tot hujuscemodi moles sint, sed vel maximè quod tot tantæque adeoque aquales uspiam reperi, excindique potuerint: ne verò transeuntes delabendi ullum subeant periculum, podia ex eodem lapide utrumque cum leonibus suis basibus insistentibus adstrata sunt, similiaque plura addita ornamenta; sed notandum me illuc tantum describere pontis hujus partem, eam nimirum, quæ est inter *Logan* oppidum & castellum supra ipsum pontem edificatum, illo enim superato alia pars pontis sequitur superiori haud multò minor, ceterum totus æqualis. Quod ad sumptus attinet, parvi hi forte censemuntur ab *Europæ* pro tanto opere, verum illud hic considerandum est, maximum operarum partem apud *Sinas* gratis servire debere, cum publicum quid exstruitur, eorum verò quibus stipendum solvit, adeò exilis est merces, ut unius *Europæ* stipendum hic facile pro decem sit satis. Hujus pontis mentionem quoque facit *Pauslus Marcus Venetus*, dum *Xartem* urbem describit.

300 Pilis
constat.

II. Spectatur & in provincia *Quicchen* pons *Tiensem*, cò quod à *Tiensem* celo factus videatur, sic dictus, ex uno mihi sanè Naturæ opus, siquidem ex uno constat lapidè supra torrentem *Tanki*, cuius latitudo perticas duas, longitudo viginti adæquat. Ego putem olim hunc locum monte clausum suisse, sed torrentium impetu & violentia cum tempore rotum, excavatumque pontem hunc reliquisse, uti in multis quoque Alpestribus *Helvetiorum* locis cum admiratione spectantur.

III. In provincia *Xensi* pons videtur à Duce exercitus *Chang leang*, ad montium asperitates, voragini, & præcipitia superanda, ingenti opere extructus, in quo extruendo totus Exercitus ad multa centena hominum millia desudasse feruntur; sceti integri montes, exsurgentibus utrumque quasi ad perpendicularum montium sectorum parietibus adeò altis, ut in cœclum atollì videantur, unaque ipsa via lumen ab alto illapsum admittat, alicubi lignis, trabibus, asseribusque stratis de monte ad montem pontes struxit, intra ipsas montium, rupiumque commissuras exterebratis, excisisque foraminibus, quibus imposita trabs sustentantur, præcipue ubi torrentes ex montibus delapsi quasi viam sternunt, quorum semitas sapè secutus est, alibi ubi valles latiores sunt, columnæ adhibita, atque hujusmodi pontibus tercia ferrè itineris pars constat, tantà autem subinde per intervalla sunt altitudine, ut fundum voragini aspicere vix audeas; Viæ latitudo quatuor equitum capax est, & ne viatoribus per præcipitia forte ex pontibus dilabendi aliquod immineret periculum, addita sunt utrumque podia, fulcraque ferrea, aut lignea, vocaturque *Cientao*, id est, pons fulcrorum, ob compendium itinerum, quod cum ex civitate *Hanchung* ad Metropolim *Sigansu* iter 20000 stadiorum per ambages facere cogerentur, id per hujusmodi montes non nisi 80 stadiorum intervallo conficiant, exstructus.

IV. Ali-

Pons Vo- IV. Alius pons in hac eadem | Si porrò de montium prærupto-
lans, ex Provincia *Xensi* prope *Chagan*, ad ri- rum pontibus in planiora loca deve-

rdua
opera.

Metæ
milliariorum.

verur, non arique trahicuntium in-
tu ruinæ percusorum, horrore &
vertigine; ut proinde satis mirari
non possim Sinensium Architec-
torum dexteritatem, quâ ad itine-
rantium commoditatem tot ac
tam ardua opera attentare sint
ausi.

quate videantur; tantus est omnium
ad boni publici emolumenta procu-
randa ardor & studium.

Nihil h̄ic dicam de splendore & Navium
magnificentia navium, carumque in- innume-
finita pene multitudine, quæ in toto rabilis
Imperio in nullo flumine desunt, do- multitu-
& quas tanto numero conspicias, ut
Pattum

relictis fabulis ad pontem verè omni
admiratione dignissimum veniamus:

II. Spectatur & in provincia ^{Pons}
Queichen pons Tiensem, cù quod à *Tiensem*

300 Pil
constat

quid exstruitur, eorum verò quibus
stipendium solvit, adeò exilis est
merces, ut unius *Europæ* stipendium
hic facile pro decem sit satis. Hujus
Pontis mentionem quoque facit *Pau-*
lus Marcus Venetus, dum *Xartem ur-*
bem describit.

compendium itinerum, quod cum
ex civitate *Hanchung* ad Metropolim
Siganfū iter 20000 stadiorum per
ambages facere cogerentur, id per
hujusmodi montes non nisi 80 sta-
diorum intervallo confiant, ex-
structus.

IV. Ali-

Pons Vo- IV. Alius pons in hac eadem
lans, ex Provincia *Xensi* prope *Chogan*, ad ri-
monte ad pam *F.*, spectatur, prioribus non mi-
montem nus mirabilis; siquidem de monte ad
unico ar- eo extru- montem unico extructus arcu, cu-
tus 400 jus longitudo 40 Sinensium pertica-
cubit, al. 500 tum, id est, quadringentorum cubi-
cubit. torum est; altitudo vero seu perpen-
diculum usque ad flumen *Croceum*, qui sub ponte transit, 50 perticarum
esse fertur; undè *Sine* eum Pontem
Volantem vocant. Quā vero arte is
constrūctus fuerit sub unico arcu,
quibus in extruendo sustentabant,
videant nostrarēs pontium struc-
tores. Nos hīc Figuram postulamus, ex
qua facile fabricat̄ ratio patebit. Si-
milem huic ex monte ad montem
constrūctum in *Gallia* prope *Nemau-
sam* vidi, qui tres contiguationes ha-
bet; prima quaternis arcubus con-
stat, curribus transit, altera duode-
nis arcubus instrūcta equitibus etiam
transitum dat, tertia 36 arcubus spe-
cūbilis, aquæductū servit; & à ve-
teribus *Romanis* constrūctus, dicitur
vulgo *le pont du Gardon*, supra flu-
vium enim hujus nominis constru-
ctus est.

In provincia *Junnan* supra profun-
dissimam vallem, per quam torrens
rapidissimo aquarum fluxu, atque
impetu volvitur, pons spectatur,
quem *Mingus Hame* familiae Imper-
ator anno Chrlti 65. condidisse
ferrur, non laterito opere, aut in-
gentium saxonum coagmentatione,
sed crassissimis ferreis catenis ad an-
nulos hamis, uncisque, ex utraque
montium parte, ita firmatos, ut su-
perpositis asseribus pontem ex-
truxerit; catenæ sunt 20, quarum
unaquæque 20 perticarum, id est,
300 palmorum longitudinem ha-
bet, quem cum plures simul trans-
eunt, pons titubat ac hinc inde mo-
vetur, non absque transeuntium me-
tu ruine percusorum, horrore &
vertigine; ut proinde satis mirari
non possim Sinensium Architecto-
rum dexteritatem, quā ad itine-
rantium commoditatē tot ac
tam ardua opera attentare sint
aut.

Si porrò de montium prærupto-
rum pontibus in planiora loca deve-
neris, vias publicas ingredieris, quæ
meritò omnes in admirationem tra-
hunt, quadratis lapidibus adeo stra-
tas, ut per urbem te incedere credas; ubi vero tansitum negare vide-
batur montium asperitas, ibi tamen Ardua
non defuit ingenium, neque eos Opera.
cum facilitate transeundi modus,
dum resessis hinc inde rupibus,
abruptisque ac solo æquatris mon-
tium cacuminibus, impletis vallium
concavis, magno faciendi per uni-
versam Regionem itineris compen-
dio, incredibili hominum multitudine
ad laborante, viam aperuerunt.
In hujusmodi viis publicis, certis
intervallis, ad singulos nimirum
lapides, seu metas milliaris, quæ Meræ
decem stadia Sinica continent, dis-
milliaris.
positi cursores, quorum ope bre-
vissimo tempore Diplomata, nec
non Regia præfectorum Edicta ce-
lerrimè perferuntur; ad singulas
octenas metas unius diei itinere ere-
ctæ domus publicæ, *Cun quon*, & *Teli*
vocant, ad quas Præfecti ac Magi-
stratus divertunt, Regioque sumptu
excipiuntur tabella premiâ, quâ
de eorum adventu, dignitateque
reddantur certiores, præscriptis dic-
rum, quibus ad quælibet loca ven-
turi sunt, numeris. Fluminum quo-
que ripæ non secus, ac viæ regiæ,
adornatae sunt, arbore nulla, aliōve
impedimento, nisi ad quinque cubi-
torum ab aquis distantiam relieto,
ne remuleo pertrahentes naves ibi-
dem retardentur; quin & littora mili-
tis in locis quadratis ab imo lapidi-
bus erecta sunt, interpositis, sicubi
necessitas postulaverit, lapideis plu-
rimorum arcuuni pontibus, ut ho-
rum opertum magnificentia veteres
Romanos si non superare, saltem æ-
quate videantur; tantus est omnium
ad boni publici emolumenta procu-
randa ardor & studium.

Nihil hīc dicam de splendore & Navium
magnificentia navium, eatumque in-
finita pene multitudine, quæ in toto
Imperio in nullo flumine desunt, ut
& quas tanto numero conspicias, ut
Patrum,

Patrum Nostrorum Testimonio, plures homines in navibus, an præfertim in mari vicinis Regnis, & urbibus degant, meritò quispiam dubitare possit. Sed de hisce vide *Tri-gautium, Samedum, Atlantem, Marinum* aliosque.

Archite-
cūra æ-
dium.

Cur ur-
bes in
Chinatam
vastæ
erant,

Ad Architecūram ædium quod attinet; Intra Mœnia privatorum domus haud admodum operosæ, commodorum illi magis, quam splendoris, aut ornatus curam gerunt, omnes ut plurimum una contiguatione constant, plures incommoditatis causa, & in ascendendo per scalas laborem pertensi nolunt; undè quod in altitudine ipsis deest, id in longitudine recompensant; undè mirum non est tantæ vastitatis urbes in *China* reperiri, si enim contiguationes v. gr. ædium Romanae Urbis, aut Parisianæ in longitudinem extenderentur, certè majorem in Orbe terrarum reperi non posse credem; solius Collegii Romani sex contiguationes in longum dispositæ ad quingentos quinquaginta passus geometricos pertingerent, id est, dimidium milliaris Italiæ & 50 passus insuper expleret, ut interrim sileam hortos, templa, scholas, atria, quæ in planum disposita vastam urbem constituerent; nitor præterea urbiū *Sinenium Europæorum* non adäquat, cum nullas plateas versus fenestras admittant, omnibus intus vergentibus, haud secus, ac apud nos Monasteria Monialium. Domus divitium splendidæ, & diffusa, reliquas superant ædes Magistratum, sive Mandarinorum, quæ verè palatia dicere possis. In singulis Metropolitanis Urbibus 15, aut 20, aut sèpè plures sunt, in Urbibus reliquis ut plurimum octo, in minoribus quatuor, formâ omnes similes, nisi quod unæ aliis pro majori præfecti dignitate majores sint, omnia Regiis sumptibus ad præfectorum, vel militarium vel togatorum habitatione extructa; neque solum palatia hisce, naveisque suis suppeditat Imperator *Sinarum*, sed & omnem necessariam

supellegiem & viatum & famulos. Majora palatia quatuor aut quinque habent atria cum totidem domibus in fronte atriorum; In frontispicio cuiusque portæ tres, maxima media est; utrumque portarum latus marmorei leones armant; ædes in varia habitacula pro varia habitantium conditione dispartitæ. Primum hoc atrium aliud sequitur, ad cuius terminos capacissima aula est, ingenib[us] suffulta columnis, *Tang* dicitur, in eâjus dicit *Præfectus*, utrumque tabelliones & cursores publici suis habent ædiculas hand incommodas; Post hoc sequitur aula interior priori nobilior, nomine *Sutang*, id est, *secreta*; intra hoc soli amicissimi ad colloquium & salutationes admittuntur: Sequitur tandem porta maxima & dominis *Præfecti* uxorum, liberorumque habitationi percommoda & ornamentis splendida, adjacent nemora, horti, lacus, similiaque ad voluptatem, amoenitatemque allestantia. Hoc tamen omnia sive domus, sive palatia incommodi habent, ut quemadmodum omnia ex ligno ferè constructa sunt, ita quoque incendio alicubi exorto, nisi obstetur, integræ sèpè urbes exiguo temporis spatio in cineres rediguntur; uti *Pekino* accidit, quæ urbs post *Nankingum* omnium vastissima à Rebelle & Tyranno ad initium irruptionis *Tartarorum* quadriduano incendio consumpta fuit, à *Tartaris* tamen quadriennali fabricatione in pristinum dignitatis statum restituta. Artificium Architecti maximè in polyzoniis turribus, faniisque extruendis ponunt; de quibus in præcedentibus, ubi ex polyzoniis unam ad vivum expressimus, & vera fabricæ sunt in admirationem trahentes, quotquot èas curiosius inuentur; putarunt quidam è nostris Turris Babylonicas simili modo extructam fuisse, de quo nos volente Deo suo tempore & loco. Claudam tandem de Sinicis fabricis argumentum celebrissimâ illâ, quæ tertiam fere *Sinarum* Imperii partem circumnit, murorum fabricâ; opus sane

ex iis, quæ humanâ potentia extrahuntur sunt, jure suo maximum; Ita autem res habet.

Murus Sinensis.

Murus Chinen-
sis.
Longitu-
do.

De quo ita Atlas Sinicus. Hujus, inquit, muri celebris quidem, sed adhuc obscura, uti video, apud eos fama est; is non unam, sed quatuor omnino provincias, seu potius Regna ambitu suo cingit, quamquam mihi quidem hancenam de eximia ejus existimata longitudine semper aliquid demendum visum est: nec enim, quod trecentas leucas Germanicas supereret, invenio, ex quibus 15. uni Gradiupares; tota enim illius longitudo à Si-

nici maris, in quem Yalo fluvius ex Tartaria Orientali influit, ad usque Kin citatis montes, propè ripas Crocei fluminis, non excedit gradus viginti, licet illud, quod deesse ob parallelorum coarctationem videtur, abunde suā inflexione & curvitate compenset. Nusquam interruptaejus continua series, praterquam ad Boreales partes Urbis Siuen provincie Pequing, ubi exiguum spatium tenent horridi & inaccessi montes, qui firmissimum murum necant, & ubi Croceum fluvium ad se fauces admittit reliqua flumina minora; ab exterris subingredientia regionibus, arcubus hinc inde, fornicibusque super extractis ad instar pontis, admisit, cetera totus sibi constans, ac ferè uniformis non per planitiem

Tortiuncula Muri Sinensis, qua structura ejus exprimitur.

modo, que in hisce partibus rator est,
nec per montium crepidines tantum, sed
& qua ipsos montes transcendent; certis
intervallis altiores habet turres, portas

etiam quasdam ad excendum, ubi nec
cessitas postulat, & illis castella vicina
munitissima tum ad muri custodiām,
tum ad militū habitationem apte di-
posita,

1000000 *proposita*, ut in Mappamividere est; habuit enim, aluitque ad ejus custodiam, quæ longe ab Ortu in Occasum patet, Imperator Sinicus, haud minus quam millionem, ut vocant, militum, seu decies centena millia. Muri altitudo 30 Simen-
eius.

simum cubitorum est, Latitudo duodecim, & sepius quindecim: Sinæ quidem Vanli ching vulgo dicunt, hoc est, decem millium stadiorum moenia, quo numero ingentem & prodigiosam muri longitudinem denotant, cum enim 250 Sinæ stadia gradum unum Äquatoris constituant, extenderetur illius longitudo ad gradus omnino 40, qui longius spatiū occupant, quam tota hec extrema Asia in longitudinem excurrat.

Author muri, quis & quo tempore. Inchoavit hoc opus Xius Imperator Chinæ imperialis familie auctor, qui Sinicos Imperatores omnes, & operum magnitudine, & rerum gestarum, ac bellicâ gloriâ vel æquavit, vel superavit. Hic postquam totam jam Chinam, devictâ Chevâ, familiâ subjecisset Imperio, ex Regulo factus Imperator, Tartaros ipsos multis, magnisque cladi bus affixit; ut autem futuras eorum impositiones in ipsam Chinam irruptiones reprimeret, murum hunc magnum extruxit; aggressus opus anno secundo sui Imperii supra vigesimum, qui fuit ante Christum natum ducentesimus decimus quintus; quinque annis totam absolvit fabricam, incredibili hominum allaborantibus multitudine; Nam ex densis tres viros adesse per totam Sinam delectu habitu voluit, variis in partibus Regni extructio cæpta, & quinquenniis spatio incredibili velocitate, absolutâ tantâ operis firmitate, ex meritis videlicet scilicibus, lapidibusque, ut si alicubi clavus insigi posset per lapidum commissuras, morte luerent, qui partem illam fabricassent; ad sinum maris in quo illius initium per aliquot stadia aquas subit, scribunt Sinæ ad hec sub aquis jacienda fundamenta quamplurimas naves non lapidibus, sed crudi ferri massis plenus fuisse demersas; his innexus fundamenti assurgit Occasum versus & Leatung Regionem, mox excurrit ad Peking, inde Xanti & Xensi provincias munit, non rectâ semper progrediens, sed quandoque deflectens juxta varium locorum

situm, opus sanè mirificum, ingens, & omni admiratione dignum, ad hec usque tempora serè sine labore, aut noxa contra tot temporum injurias persistens. Hæc Atlas.

Cum itaque muri longitudo 20 graduum intercedentem includat, is ad 300 millaria Astronomica, seu Germanica, se extendere facilè comparabit, ut spaciū illud inter Gedanum Prussie, & Caletum Gallie portum facilè sit æquaturum; velsi juxta Meridiani gradus negotium Quanta ordinamus; spaciū inter Gedanum longitu- do muri & Messanam Sicilie murus ille sit fa- comparabile comprehensurus. Quæ res pro- ta ad Eu- sus paradoxa, & omnium opinione topœ spa- incredibilis videtur. Unde mirum tia.

non est, quod de ejus structura me- morant Sina, integrō lapideos mon- tes in fabricam excisos, consumptos que; in cæmentum desertum arenosum evacuatū. Fecit hujus muri quoque mentionem Nasirodinus A- Nasirodi- stronomus Persa apud Golium qui non nus Astro- mensura milliarium, sed 23 dierum nomia Persa. intervallo ejus longitudinem definit his verbis :

قد حللت مدينة ظهريخاناري
وبلاد ظهريخاناري هي بلاد الخطأ
ويزعم المسفرون في السور داير
علي بلادهم وضياعهم وساير
عيارهم مسيرة ثلاثة عشرون
يوماً في طول من الغرب إلى
الشرق *

Inclita evasis Urbs Thangazi : Sunt autem Regiones Tangazi cædem quæ Cathajorum, existimant, qui illuc fecerunt iter, murum cingentem urbes eorum & oppida, reliquasque mansiones in longum, ab Occasu in Ortum exporrigi 23 dierum itinere; quæ mensuræ superius adductæ non correspondet; verum cum Nasirodonus ea tantum ex relatione mercatorum, qui vastum hujus muri in Ortum intervallum nosse non poterant,

rant, didicerit, condonandum illi est; cum 60 dierum spatio 300 milia Germanica non facile conficiantur, posito singulis diebus cursorum quinque tantum corum continuato itinere confidere. Sed haec de mirandis *Sinenium* fabricis dicta sufficiant.

Restat admirandi sanè artifici canalis, quam *Sime* ad commodam navigationem ad Regiam Pekin incredibili sumptuum magnitudine construxerunt. Verum ut operis excellentiam Lector propius cognoscat, *Atlas* verba, quibus cum amplè describit, apponam.

De Canalis Jun artificioſa ſtructura.

Canalis
Sinensis
Jun diicti
deſcrip-
tio.

Mirantur multi *Batavorum* in fossis, cataractisq; adornandis, ad itinerantium ex una in aliam civitatem exstruendis commoditatem industriam; sed mirari desinerent, si canalem *Jun* in *Sina*, ejusq; admirandam structuram vidissent, de quo ita *Atlas*. Est provincia *Xantung* una ex nobilioribus provinciis, cuius divitias maximè commendat *Jun* fluvius, cuius arte effossum est alveus, Canalis tota *China* celeberrimus, per quem ex toto ferè Imperio naves, mercesque in Regiam *Pekumensem* tendunt. Incipit ingens *Jun* folla ad Borean *Socien* Civitatis in ipsa ripa *Croci* fluvii, ex quo unde aquaque advenientes naves in *Jun* fluvium deducuntur, indè ad *Cining* usque pertingit, mox ad *Lincing* civitatem, ubi in *Quei* fluvium aquas effundit in eo Canali; quia multis locis aqua pro majoribus navibus transmittendis humilior est, supra viginti cataractas numeravi, quadrato, secoque lapide, ac egregio, firmo, que opere structas, relicta porta navalium capace, quam magnis, crassioribusque afferibus claudunt, ac aquas detinent, mox illius rotæ beneficio, ac machina facili negotio sublati, & aquæ, & navibus transitum præbent, donec ad secundam cataractam eodem sanè ordine, ac methodo, at-

que ita deinceps per reliquas transmittantur; in medio autem itinere, priusquam ad *Cining* veniatur, ex lacu *Cang*, per cataractam maximam, aquæ quantum volunt, immittunt, sunulque lacum, ne nimium diffuat, fundumque aqua dissolvat, tempestivè claudunt; perpendicularmenim aquæ in lacu vicina adjacente regione altius est, quare intra exiguum terrarum spatium octo ad minimum cataractæ sunt, *Tung pa vulgo* dictæ, quia nimium aquæ ex lacu profluentes, prementisque impetum, ac pondus compriment, & sustinent, cum autem naves ad ipsum lacum perveniunt, ne ipsum lacum enavigare cogantur, ad ripam ipsius lacus fossum seu canalem utrumque aggeribus egregiè munitum duxere, quo facto naves omnes faciliter transcurrunt. Sanè si haec coram spectarentur Architecti *Europæi*, viderentque hujus aquæductus longitudinem, aut aggerum altitudinem, & crassitatem, aut cataractarum ex mero lapide secto ornatum, & firmitatem operis, haberent, quo Sinicam admirarentur industrijam, vixque alia à natione tam naviter exantatos labores; ad sunt ad singulas cataractas viri, qui bus publico ære parata solutione incumbit remulco alligatas naves protrahere, donec cataractas pertransierint. Extenditur autem hic canalis ad aliquot centena millia passuum, ut mihi retulerunt, qui cum totum transferunt.

Restat ut interiorem domum, Splendor palatiorumque nitorem, & ornatum, interiora exponam, quo sanè *Europeos* longè superare videntur; cum enim plerique domus interiores partes & supplex Vernice illa Sinica splendida, & nunquam sat ab *Europeis* laudata, illata sint omnia, ita quoque ad instar speculi splendent omnia, parietes, mensæ, sedes, fenestre, & ne sola vernice nigra omnia illuminata videantur, in omnis coloris genera ita attemperare norunt, ut nobilissimis picturis impleant omnes domus angulos, potissimum volucrum ad vivum expressarum

imaginibus Draconum, qui Imperii Sinici insignia sunt, nec non Deorum, Dearumque simulacris, Ita dextrè depingunt, ut & admirationem ingenerent ad primum aspectum intrantibus; & oculos summa amoenitate, picturatumque nitore una perfundant. Verum ut qualisnam sit illa Vernix, & ex qua materia, quomodo præparetur, & an à nobis præparari possit, restat explicandum.

Gummi Chekiang provincia montibus, colibusque exasperata, cisi reliquis, sive Urbium magnitudine, sive frequentia populi, aut feracitate comparati nequeat, duas tamen præ omnibus magni lucrī, & emolumenti merces producit, quibus universum Imperium beat. Primum; ingens, quam producit, est papyri copia, quā melioris nota in *China* non reperitur.

Signabo: Alterum est gummi illud, quod *Cie* vocant, quod stillat ex arboribus, & haud absimile est lachrymæ, quam therebinthus apud nos fundit; astante colligitur, purgaturque à *Sinis*, & quo volunt colore inficiunt; optimum quod aureo flavescit colore, judicatur, proximum quod nigerrimum; cum nondum siccatum est, venenatam quantam emitit exhalationem, cui inassueti intumescent, & pallescunt vultu: Nam remedio, quod ipsi soli norunt, non statim adhibito, in phthisin lapsi, lentâ paulatim tabe moriuntur; remedium tamen sub initium morbi facile paratum habent, antidotum infallibile. Res materiales istiusmodi gummi, sive vernice illata, tardè, nisi in humido sint loco, siccantur; tibi tamen exsiccata fuerint, nunquam amplius liquefactum destruit; quā autem res sit elegans, jucunda ac splendida, jam dudum *Europa* ex capsulis, quæ ex *Sinis* quattuor annis adducuntur, dedit: Et quamvis multi ex *Europais* hucusque laboraverint, Vernicem similem præparandi, nemo tamen hucusque inventus fuit, qui perfectionem artis attigerit; venit tandem *Romanam* ex Ordine Sancti Augustini, Pater

Gummi istiusmodi venenosum est. *Inventio* nova vernicis *Sinicæ* in *Europa*.

Eustachius Jamart, Ordinis S. Augustini Religiosus, qui Vernicem tam dextrè apparare novit, sive propria inventione, sive ab aliis ipsi communicato invento, nescio, ut in rerum eo tintarum à *Smarum* artificio, nitorcere rerum & splendore in nullo discrepare visus sit. Verum ut is mecum multoties de novarum, arcanaumque rerum repertis, quām familiarissimè amicissimè versatus est, ita quoque reciproca arcanorum communicatione, illud suæ Vernicis secerum communicare non est designatus: utitur ipse gummi quodam, si non idem cum Sinico, saltem non disparis conditionis, quod *Gummi Laccæ* vulgo vocant, & ex arboribus *Indie* colligitur, non ut nonnulli ridiculè sibi persuadent, à formicis collectum, actuatumque; sed arbori à Natura infinitum; colorē ei admisceat, sanguinem Dracoris vocant, ex quibus deinde tinturam extrahit, per menstruum spiritus vini sapius rectificati; atque hoc pacto nitidissimas, politissimasque res conficit. Verum cum multi hujus arcani desiderio teneantur, ego totius rei processum sincerè & germana fide & candore, ad boni publici emolumendum, ne unā cum pereunte authore, & ipsum intereat, prodendum duxi. Ita autem res se habet.

Confectio Vernicis pro poliendis variis rebus.

1. Recipe *Gummi Laccæ* bene purgatum (de quo infrà) hoc ponatur in vase vitro nefrangatur, sat capaci.

2. Huic super affundatur Spirit. Vini optimè rectificatus ad quatuor digitorum eminentiam.

3. Uno vel duobus diebus digeratur, indies liquorem in vase spatula agitando, ne gummi vitro adharet.

4. Hoc peracto, illud per linctum transcoletur, identidem digitis exprimendo in vitreum aliquod strictioris vasculum.

5. Hoc in digestione pones in loco calido, vel balneo cinericeo moderato per 24. circiter horas.

6. Et comperies Vernicem intentam supernatam limpidadam, prorsus & diaphanam, quamper inclinationem decantabis. Atque haec est Vernix rebus poliendis destinata.

Purgatio Gummi Laccæ.

H. Gummi Laccæ, ubi variis quisquiliis mixtum repereris, ejus purgatione opus est; ita autem procedes.

1. Separandum est gummi à ramulis suis, quibus accrebit.

2. Hoc separatum in mortario contundendum non omnino in pollinem farinaceam, sed in puluerem granitum.

3. Ponatur hic pulvis in crassiori panno, Pezzo vocant, eique adjungantur aliquot fragmenta saponis, seu fregmatis puri & defracti; deinde hoc intra concham aquâ limpida refertam integrâ nocte immersum relinquatur.

4. Postero die exemptus sacculus unus cum imposita materia agitetur tam diu donec rubedo, seu tintura rubra exeat, que addito nonnihil aluminis, absque tamen sapone, ad varios usus conservetur: quod verò in sacculo manet, est vernix illa purgata, quam deinde in usum in Recipe A. prescriptum applicabis.

De modo imbuedendi baculos cæteramque supellecilem.

Vernix rubra.

B. Recipe Lachrymam Sanguinis Draconis melioris note, quam dissolves in Vernice illa, que in fundo sacculi remansit juxta 4. punctum, operationis H. id est, colore rubro imbuedenda sit materia ligni; tum lachryma Sanguinis Draconis miscenda est Vernici dicta, & baculus imbuedendus, de quo paulò infra pluribus:

Vernix nigra.

C. Fit pro fundamento nigro color niger ex ossibus combustis, & quam optimè conritis, & subigatur vernice in fundo

sacculi repertâ. Ut paulò ante monuimus.

Modus procedendi in praxi.

1. Fiat cistula seu baculus ex ligno levi, & quam exactissime politus, & si quidem varie maculatum velis, sic age. Accipe cerussam in pollinem redactam, quam subiges Vernice A.

2. Hoc peracto hujusmodi mixturâ tertio illinis cistam aut baculum, sive quodeunque aliud materiale, ita tamen, ut prima illatio non fiat per liquorem nimis crassum, sed per optimè dilutum; Secunda illatio instituenda erit per liquorem paulò densorem; & Tertia per adhuc densorem, & deinde materiale ad siccandum sepone, siccatum verò pumiceo pulvere per cribrum, seu setacetum prius colato, usque ad polituram perficabis.

3. Macula depingantur cum vernice nigra C; & si macula siccata jam non bene comparuerint, aut perficatione abrase fuerint, denū tintillas ad siccandum sepone, & hoc semper quater aut quinquecum cum dictâ Vernice A; deinde denū pumiceo perficandus baculus siccatus, usque dum politè sese exercant macule testudinaceas.

4. Bacillus denique ita politus purgatusque ultimam subibit tinturam Vernicis H. tertio aut quartò, deinde denū pulvere pumiceo poliendus est, & denū stagni adiusti perficatione opus absolvitur, que fit panno madefacto prius.

Ad Baculum Venturini colore imbuendum.

Sic age. 1. Accipe fila aurea, per plenum subtilissime traducta, quibus passim textores & acupicatores utuntur, latitudinis minima; ita ut propè in puluerem ex subtilissima scissione redigantur, non tamen in puluerem impalpabilem, sed qui corpus habeat.

2. Vernix crassa misceatur rubro vel violaceo colore.

3. Accipe sedimentum Vernicis, & eâ imbuantur baculus, deinde aspergatur adhuc humidus vernice baculus pulvere hoc aureo, & ubi siccatus fuerit.

4. Accipe Vernicem colore Sang. Dracon.

Dracon. mixtam, & illines eā baculum, & ubi siccatus fuerit, denique repete illitionem, deinde siccato, vernicem A. dabis, & deinde pulvere pumiceo, & flammī combusti reliquam polituram ultimam absolves.

Nora, non omnem colorem Vernicem sustinere; Cæruleo enim colore alia vernix imbuenda est, quam multi præscribunt. Atque hæc de Vernice Sinica sufficiant.

De aliis Inventionibus à Sinis usitatis.

Multa præterea in *China* reperta ante nostras in *Europa* inventiones, spectantur, & ad tria potissimum revocantur. Primum est Typographiæ inventum, quod in quo constat, explico.

Certum est Europæam inventionem præstare *Sinica*, cù quod *Sinenses* non secùs, ac apud nos imagines, suos libros imprimant; Librum enim edituros tot tabulas ligneas habere oportet, quot in libro folia sunt; ex hisce primum incipiunt incidere, & deinde ex prima tabula literis incisæ tot imprimunt exemplaria, quot exemplaribus opus habent; deinde procedunt ad secundam, & sic de cæteris: Atque hoc pacto integras sè domos tabulis Typographicas implent; & idèo valde differt à nostra Typographica inventione, in qua non singulæ voces, ut *Sinica* lingua postulat, suis incidentur peculiaribus tabulis, sed literæ, ut vulgò notum est, juxta Alphabeticam dispositionem ex receptaculis, singulis literis correspondentibus collectæ, in voces, & periodos formantur; deinde impresso folio, denuo dissolutæ literæ, singulæ suis redundunt cellulis; quæ res & minoris laboris est, & universale Artis combinatoriæ opus. De hoc itaque invento, ut *Sinis* olim nihil unquam innotuit, ita quoque Typographicum inventum Europe primo, eo modo, quo dixi, competit; imaginum enim imprimendarum ratio uti in-

ventionis nomen non meretur, ita quoque & *Sinica* Typographia; cum natura doceat in tabulis incisarum imaginum rimas, ubi atramento opereat fuerint, presurâ adhibita in chartâ imaginem incisam relinqueret.

Alterum est Pyrii pulveris inventio, quam primum ante nos in *China* veris indecetam fuisse, negare non possum; ventio.

Cum Pattum Nostrorum testimonio in variis Imperii provinciis ingentis magnitudinis tormenta, potissimum Nankini, ab immemorabili tempore fusa, se vidisse memorent; etiæ ad eam perfectionem, ad quam *Europæi* pertigerunt, & in admirandis pyrabolicæ artis operibus demonstrant, nunquam accesserint; Certum tamen est, in fusoria arte *Sinenses* esse insignes, quod tum ex ingentibus fusorum operum, tum statuarum, tum tormentorum mobilis, quæ passim in omnibus civitatibus occurunt, patet. Et ut reliqua taceam, habentur Pekini tantum Magnitudinis campanæ, ut campanarum respectu, totius *Europæ* maximæ pumiliones dici possint; & ne hyperbolicis verborum ampullis uti videar, literas, quas ea de re P. Johannes Gruberus Sinensis Missionarius ad me non ita pridem dedit, apponendas duxi, ut ex iis, quid de *Sinarum* ingenio sentiendum sit, patetiat.

Petit, ut sibi quedamibi petita transfmittam, quod libenter facio. Ex observationibus P. Henrici Bussei ac etiam ad Au-

thorem. meis altitudo poli Agrensis est 26. 43.

Delliensis vero 28. 39. utrinque vero longitudo exacta est, 4. 16. 16. Id est, distantia ab Urbis Romane Meridiano. Altitudo poli Surratensis à me

exacte observata est 21. 10. Longitudinem ejusdem colligat ex Ecclipsi Lunari, que contigit anno 1657. in Decembri, ad cuius initium sinistrum genu Orionis, sive Regel. transvoit jussit

in fine Meridianum, uti ipse observari, atque hanc observationem in Europam transmisit, quam tamen intercidisse puto.

Reperi tandem in uno libro toties Romæ que stiam epistolam P. Ferdinandi post meum Pekino discessum, ad me in Singanfu missam, in qua describit illas prodigiosas campanas Pekini inventas, quam hic de verbo ad verbum descriptam Vr. Rev. transmitto.

*Extracl̄um ex Epistola P. Ferdinandi Verbi, ex Pequino ad P. Grubera-
rum data in Siganfu commorantem.*

Jam à quatuor vel quinque die-
bus, quatuor Regni Gubernatores
decreverunt Campanam maximam
ex Chunī Leū demittere, & aliam ma-
jorem, & meliorem ejus loco substi-
tuere, quarè statim miserunt ad P.
Johannem Adamum, ut hujus rei
curam veller suscipere; magnum
profectō onus, & ipsi Campanarum
ponderi æquale, ex quo tamen ma-
ximus etiam honos, & magnum pla-
gnitu-
do. nē pondus accedit authoritati Re-
verendi Patris, si res felicem, uti
omnīs spero, consequatur effe-
ctum; Res profectō magna est, &
dignissima, quam Europa sciat, quam-
que proptereā breviter quoque hic
subjungo. Olim anno Christi 1403.
factus est Rex Sinarum nomine
Yum' lo, ille scilicet, qui primus
etiam aulam Nankinensem Pekinum
translulit, hic ut sibi nomen æternum
apud posteros relinqueret, varias
campanas ære fusas prodigiose ma-
gnitudinis reliquit, omnes penè ejus-
dem magnitudinis & ponderis, &

præterea una ferrea, qua una cum
œsto ære fusis adhuc hic extat. P. A.
thanasius Kircherus in sua Musurgia
fol. 522. adfert maximas Europe cam-
panas; sed has merito superat (inquit
P. Athanasius) Erfordiensis omnium
campanarum regina; de qua paulò
ante habet hæc verba: *Campana Er-
fordiensis totius non dicam Germania,
sed totius Mundi maxima.* Hæ autem
campanæ Pekinenses supradictæ sin-
gulæ sunt 120000 librarum, quarum
unaquæque est pondere Europæo apo-
thecario 16 unciarum. P. Joannes
Adamus nesciebat illas hic esse, sic
ut nec alii nostri vicini, quia jacent
in angulo urbis remotissimo à domo
nostra plusquam leucā distante, alio-
quin erat res dignissima, quam Vr.
Reverentia viderent. Ego statim eò
excurri, & vidi septem uno loco, id
est, ipsi Chunī leū proximo jacentes,
omnes pulcherrimè fusas formâ no-
strâ Europæ, præterquam quod in-
fimi orificii labium vix habent re-
pandum, aut reflexum, & superiorius
versus ansam non claudantur tam
angusta conoide, sicut Europæ,
quare etiam ex hac parte multum su-
perant Europæas; & quoniam P. A.
thanasius campanæ Erfordiensis, quam
etiam prodigiosam appellat, men-
suras in libro suo Pag. 522. adfert,
ego hic rudi saltem modo mensuras
etiam appono unius, quam ego ipse
mensuravi in eodem, ubi jacent, lo-
co, & ex opposito adfero campanæ
Erfordiensis mensuras à P. Athanasio
allatas, atque redactas ad cubitos &
pondus Sinicum.

Campanæ Pekinensis.

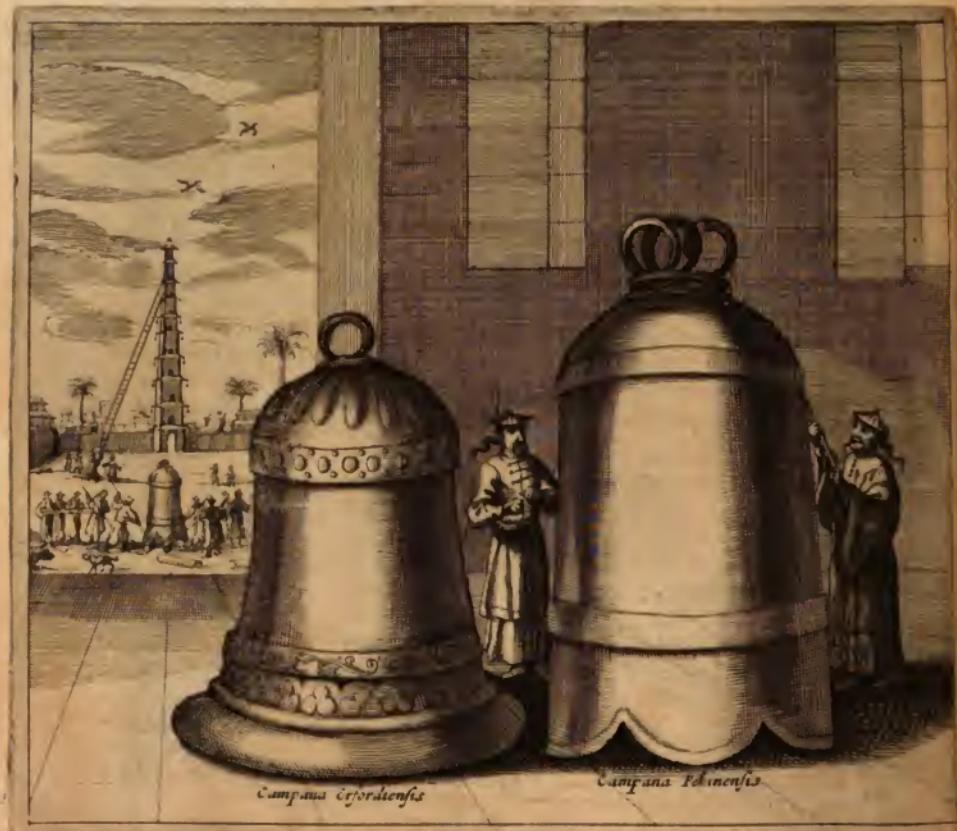
Men- sura partiū campæ næ.	1. Altitudo inclusâ curvatura est 12 cubitorum.	12
	2. Diameter orificii, sive basis 10 cubitorum. 8. digitor.	10
	3. Crassis campanæ 9. digitor.	9
	4. Peripheria exterior orificii men- surata per diametrum duntaxat ter sumpta, id est, omissa diametri, est 39 cubitor. & 6. digit.	39
	5. Pondus 120000 Librarum.	120000

Campanæ Erfordiensis.

Altitudo inclusâ curvaturâ est 8 cu- bit. 5 digit.	8	"
Diameter 7. cubit. 1. digit.	7	"
Crassis 6. digit. &	6	"
Peripheria secundum mensuras à P. Athanasio allatas, est 26 cubitor. 1. digit.	26	"
Pondus 25400 Librarum.	25400	"
Diamet-		"

„ Diameter proxima ansæ in Cam-
„ pana Pekinensi, sive manubrio, ubi
„ scilicet Campana ad verticem claudi
„ incipit, est cubitorum 8. digit. 5.
„ Peripheria manubrii cylindracei in-
„ flexi, est trium cubitorum, adeoque
„ crassities ejus, sive diameter est unius
„ cubiti circiter. Altitudo perpendi-
„ cularis manubrii extantis suprà ver-

ticem Campanæ, est trium cubito-“
rum. Cubitus Sinicus dividitur in “
decem digitos, quorum novem æqui-“
valent pedi nostro geometrico. Hec “
sunt excerpta ex literis P. Ferdinandi,
que utrum aliquando inservire poterunt;
Vra. Revs. viderit; delineationem figure
Campane illius hic ruditer factam sub-
necto.

Hec Vra. Reve, pro interim trans-
mitto, proximâ vice effigies illas missu-
rus; atque hisce me in Sacrosancta Reve.

Vra. sacrificia, precesque animitus com-
mendo. Datum Venetus 10 May. 1664.

ATHANASII KIRCHERI

C H I N Æ
ILLUSTRATÆ
P A R S VI.
DE SINENSIUM
LITERATURA.

Nullam serè esse Gentem adeo Barbaram, nullam Nationem ita incultam, quæ non suis ad conceptus sibi invicem manifestandos characteribus utatur, experientia temporum nobis innotuit. Non loquimur huc de literis & characteribus certo quodam Alphabeto constitutis & definitis, sed de characteribus significatibus, integrum alicujus rei certæ conceptum involventibus. Et his præ reliquis Orbis terrarum gentibus, tres usas esse Nationes constat, vide licet Sinenses, Brachmanes, & Mexicanos; Nos relictis binis ultimis Nationum characteribus, ab Sinis exordium anspicabimur.

C A P U T I.

Characteres Hieroglyphici Sinensium.

Prima Li-
terarum
invenio,
quando.

Sinenses ex Annalium suorum temporumque concatenatione, primam literarum inventionem ponunt trecentis serè annis post Diluvium; quarum primus institutor & Rex fuit nomine *Fohi*: ita habetur in *Libro de successione Regum*. Et prima characterum forma habetur in libro de formandarum literarum ratione, quem dum hæc scribo, mihi communicavit negotiorum causa ex *Sinarum* Regione Romam profectus R. P. Michael Boym Polonus è Soc. J e s u , tūm linguae Sinicæ ,

tūm rerū omnium ad dicti Regni mores & consuetudines pertinen-
tium peritissimus; à quo quām plu-
rima ad *Sinensium* legendi atque scri-
bendi rationem spectantia bretenus
excepi; ex quibus ea tantū, quæ
instituti mei propria sunt, descri-
bam; reliqua quæ *Sinarum* Regnum
ejusque politicam, atque linguæ ra-
tionem concernunt, Lector curio-
sus copiosissimè descripta reperiet
in *Dilucidatione summaria rerum
Sinicarum* à memorato Patre uber-
mè & curiosissimè concinnata.

Dixi trecentis ferè post diluvium anni, eodem ferè tempore, quo filii Noëmi Mundi dominabantur, in universi Mundi fines imperium propagantes, primam literarum inventionem ab Imperatore Fobi detectam fuisse, qui haud dubiè eam à Noëmica stirpe acceperat. Nam uti in primo Tomo Oedipi relatum fuit, *Cham* primus ex *Ægypte* in *Persiam*, & hinc in *Bactriam* colonias suas translit, quem & cundem cum *Zoroastre* *Bactrianorum* Rege constitui-
mus; *Bactriana* autem ultima *Persidis* Regio, *Mogolico* seu *Indostanis* Regno contermina, ea loci op-
portunitate sita est, ut ex easfacile in
in *Chinam*, ultimam habitati Orbis terrarum Nationem, colonias; atque una prima literarum elementa, quæ à Patre *Cham*, & *Mercúrio Trismegisto* *Nesraimi* filii sui Consiliario, primoque hieroglyphicorum insti-
tutore, tametsi imperfecte didicent, transferre potuerint. Certe ut ad hoc credendum inducar, magni momenti argumentum sunt veteres isti *Sinenium* Charakteres, hierogly-
phicorum in omnibus æmuli. Primo siquidem ex omnibus rebus mundialibus primos *Sinae* charac-
teres suos construxisse, tum ex *Chronis* ipsorum patet, tum ipsa charac-
terum forma sat superque demon-
strat, siquidem non secus ac *Ægyptii* ex animalibus, volucribus, reptilibus, piscibus, herbis, arborumque ramis, funiculis, filis, punctis, circulis, similibusque characteres suos, alia tamen & alia ratione dispositos formabant. Postiores verò *Sinae* rerum experientia doctiores, cum magnam in tanta animalium, planta-
rumque congerie confusionem vide-

*Clam pri-
mus colo-
narum in
ultimum
Oriente
traductor.*

*Primi Si-
nenium
Charakteres
ex omnibus
rebus com-
positi.*

rent, Charakteres hujusmodi varie figuratos, certis punctorum linearumque ductibus æmulati, in breviorum methodum concinnarunt, quæ & in hunc usque diem utuntur. Quorum quidem tantus est numerus, ut hodie è summorum Literatorum numero non habeatur, qui ad summum octuaginta characterum millium no-
titiam non possederit; atque adeò, quantò quis plurium literarum co-
gnitionem habuerit, tantò ceteris doctor habeat. E quibus tamen decem millia ad idioma perdiscen-
dum, ut tolerabiliter conversari pos-
sit, sufficiunt. Porro literas *Sinae* nulla ratione in Alphabeti morem, ut ceteris Nationibus consuetum est, dispositas, neque voces, ex lite-
ris & syllabis compositas habent; sed singuli characteres singulis vocib[us] & nominibus respondent, adeo-
que tot characteribus opus habent, quot res sunt, quas per conceptum mentis exponere volunt; ut situm *Calepinum* in eorum idioma quis vertere attentaret, tot diversos & differentes characteres habere oportet, quot voces ibi differentes sunt. Neque enim aut declinatio-
nibus, aut conjugationibus utuntur, cùm hæc omnia, utipaulò post vide-
bitur, in ipsis characteribus impli-
centur; atque adeò magna memoria prædictum esse oporteat, cui vel ad aliquam saltem mediocrem eruditio-
nem *Sinis* propriam pertingere sit animus, ut proinde non immerito illi, qui per summos labores, & post totum vitæ tempus in characteribus addiscendis impensum, ad summam eruditionem pervenerunt, primos in Regni administratione gradus ti-
tulosque sortiantur.

*Multitudo
literarum
Sinicarum.*

*Litteræ Si-
nenium
singulæ sin-
gularum
rerum con-
ceptus
notant.*

CAPUT II.

Veterum Sinicorum Characterum Anatomia.

Diximus in precedentibus, *Sinas* primævos characteres suos ex omnibus rebus, quæ visui objiciuntur, a sumptuose, atque ex vario tantum harum rerum congestarum ordine & dispositione mentis sue conceptus manifestasse. Hinc ignæ naturæ argumentum tractaturi, serpentibus, aspididus, & draconibus utebantur, qui tali aut tali ordine & dispositione digesti, tale & tale quid significabant. In æcreis rebus describendis, volumrum variâ dispositione; in aquo argumento, piscibus; in Vegetabili natura describenda floribus, foliis, ramis; in Sideribus, punctis seu circulis, quorum singuli singulas stellas exprimebant, utebantur; in reliquis indifferentibus argumentis ligna, globos, fila certâ lege dispositâ adhibebant. Verum ut hæc luculentius pa-

teant, hic primævos veterum *Sinarum* Characteres apponendos duxi, ut differentiam illorum à modernis, & hieroglyphicis Ægyptiorum luculentius videat curiosus Lectori. Moderni enim non amplius figuratis ejusmodi characteribus usi videntur, sed certis quibusdam ductibus linearum, qui figuratarum literarum Antiquis usitatarum propè referent, uti in sequentibus Figuris apparet, in quibus litera A eisdem ductus imitatur quos figurata litera B veterum. Idem apparebit in litera C modernorum, comparata ad literam veterum D, uti E ad F, & G ad H, & I ad K, quarum utraque flumen significat ex certa dispositione piscium, quam moderni per literam I ex similibus literarum ductibus efformatam imitantur.

Quis usus
Literarum
Sinensium.

Hujusmodi itaq; characteres figura-
tos, quæ dispositione diversorum ani-
maliū figuratas primævi ad conceptus

suos manifestandos ordinabant, cädē
posteri non quidem animalium, sed
certis linearū punctorumq; tractibus,
F. exhibe-

exhibebant, uti dictum est, qui mos in hunc usque diem permanxit, ut videre est in Figuris paulò ante propositis AB, CD, EF, GH, IK, ubi loco ramorum, foliorum, pis-

cium certo ordine dispositorum, moderni certis tractibus utuntur, similibus tamen, & quodammodo parallelis. Sed ad institutum nostrum revertamur.

CAPUT III.

Characterum antiquissimorum Chinensium explicatio.

Primæ *Sinæ*, uti dixi, *Ægyptios*, à quibus descendebant, secuti, scripturam suam non literarum compositione, sed figuris, ex variis rebus naturalibus compactis, peragebant, quibus quot conceptus rerum, tot signa diversa respondebant. Primus *Sinarum* Imperator *Fohi* certum quoddam characterum genus invenit, ex serpentibus & draconibus confectum, quo usum ferunt *Annales Sinici*; unde & *Liber*, quem de rebus *Mathematicis* & *Astrologicis* conscripsit, *Dragonum liber* dicitur: Characterum formam hic apponimus, signanturque

I. Literarum formam.

I. Imperator *Sinarum* *Fohi*.

Dragonum liber.

ro 3 signatis, sic explicantur: *Fohi* *xīlùm* *xū*, hoc est, *Fohi* *Draconum liber*. Vides hic serpentes mirè intricatos, & in formas varias, pro diversitate rerum, quas illis significabant, transformatos; tametsi vix sint inter *Sinas* qui eorum notitiam habent, utpote nimia vetustate deperitorum.

Secunda priscarum literarum forma ex agriculturæ rebus desumitur concinnaturque, quo priscus *Sinarum* Rex nomine *Xim Nūm*, in describendis rebus ad agriculturam pertinentibus usus est, & nomina *Sinica* numero 4 signata satis indicant, ut sequitur: *Chun xu xim Nūm* *fo*, id est, agriculturæ literas *xim Nūm* *Rex fecit*, id est, similibus scripturis usus est; characterum forma signatur literis *FGHIK*, & hoc ordine legi debent, uti sequitur 1 column.

Tertia literarum forma, ex alis Avis, quæ *Fum hoam* dicitur omnium quam oculus spectare potest, pulcherrima, vario pennarum alarumque situ constructa est, atque hisce notis usus esse *Xau hoam* Imperator priscus, librumque devolucribus hisce literis concinnatum scripsisse dicitur. Ita characteres *Sinici* numero quinto signati exprimunt *Fum* *xū* *xan hoam* *fo*, id est, *Librum Fum hoam*, *Xan hoam* *fecit*, & hisce ac similibus characteribus conscripsit; characteres prisci signantur literis *LMNOP*, & hoc ordine legi debent; moderni verò characteres *Sinici* eos explicant eo modo quo dictum est. Vide binas columnas, ult. & penula.

Quarta

literis ABCDE, qui quidem characteribus modernis *Sinarum*, nume-

II. Forma.

IV. Forma.

III. Forma.

Eee

IV. Literarum formarum
Quarta prisorum characterum forma exhibetur signis QRSTV, ex ostreis & vermiculis constructa, ita Sinici characteres signati numero 6, totidem literis eos explicant:

Li teù chuen kim gò, hoc est, nota ostrearum & vermiculorum, quos Chuen kim Rex fecit, & librum hisce & similibus exaravit. Vide columnas binas supra exhibitas.

VII. Forma.

VI. Forma.

V. Forma.

V. Literarum formarum

Quinta characterum vetustorum forma exhibetur literis XYZAB, ex herbarum radicibus composita; & hisce prisci utebantur, in literis & lisbris

F 3

bris conscribendis, atque hoc pacto eos explicant Sinica nomina signata numero 7. *Kim yun hoam tychuen*, id est, literæ quibus scriebant literas & libros.

V I. Forma
Charactere-
rum.

Sexta characterum forma signata literis C D E F G, componitur ex decurtatis avium vestigiis, quibus usus est olim Rex *Choam ham*, ita Sinici Characteres signati numero 8 expli-

cant, *Choam ham miaó eye chi*; id est, *Choam ham ex avium decurtatis vestigiis descriptis libros*. Figura in praecedenti pagina exhibetur.

Septima characterum forma, ex testudinibus constructa signatur literis H I K L M; quos invenit *Tao Rex*. Sic explicant nomina Sinica signata numero 9: *Tao yn queyçò*, id est, *Tao Rex per testudines fecit literas*.

IX. Forma.

VIII. Forma.

VIII. Forma
Literarum.

Octava forma characterum signatur literis N O P Q R ex avibus & pavonibus, ita indicant Sinicæ literæ numero 10 signatae; *Su gney miao cyò chuen*, id est, *Su historie per avium & pavonum literas descriebantur*.

I X. Forma
Literarum.

Nona characterum forma signatur literis S T V X Y, & ex herbis, alis, & fasciis constructa videtur, ita Sinicæ notæ numero 11 significant. *Cha yè fi mien gó*, id est, *herbarum, alarum, fasciarum literæ*.

X. Forma
Literarum.

Decima characterum forma signata literi Z A B C D, sic à Sinicis literis 12 numero signatis exponitur: *gó xi hoki ven*, id est, *has literas gó au-*

tior tabularum quarundam recordandi gratia componebat. Vide sequentem figuram.

Undecima characterum forma signata literis E F G H I, exhibit notæ stellarum & plantarum, ita explicant Sinici characteres numero 13. *gu guey sym so chuen*, id est, *de fuguey, literæ plantarum & stellarum*.

Duodecima characterum forma literis K L M N O signata, vocantur literæ editorum olim usitatæ, ita docent Sinica nomina numero 14. *Fu chuentay venchi*, id est, *literæ editorum, privilegiorum, & magnarum compositionum*.

VII. For-
ma Lite-
tarum.

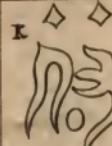
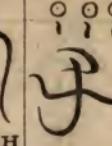
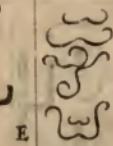
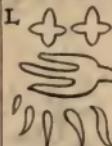
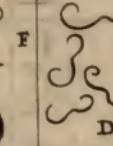
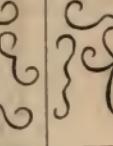
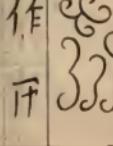
XI. For-
ma Lite-
tarum.

XII. For-
ma Lite-
tarum.

XII. Forma.

XI. Forma.

X. Forma.

					
					
文 秦 日 14 文 美	火 星 子 M 灭 宿 立 易	火 星 子 灭 宿 立 易		文 而 作 12 宅 附	

XIII. Forma.

Decima tertia characterum forma signata literis P Q R S T exprimit literas numeri 15. *Ten gan chi yen tao.*

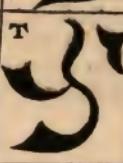
Decima quarta forma signata literis

VXYZABCD sunt literæ quietis, letitiae, scientiæ, discursus, obscuritatis, claritatis, ita exponit numerus 16. *Ngan lochi su yen min sym quey.*

XIV. Forma.

XIV. Forma.

XIII. Forma.

				
				
必 愚 傷 16 明 天	耳 眇 城 B	目 瞳 邑 Y	口 哀 邑 15 前 邑	手 扌 邑 R

Decima

XV. For-
ma Litera-
rum.

Decima quinta literarum forma si-
gnata E F G H I expiscibus com-
posita fuit; ita numerus 17. explicat,
N e g u n k i a m m i e n l i e n c y e u , id est, ob-
scuri fluminis & piscium squamato-
rum coacernationis litera.

XVI. For-
ma Litera-
rum.

Decima sexta literarum forma si-
gnata literis K LMNO, uti legi non
potuit, ita nec compositio, & struc-
tura literarum innotescere valuit.

Atque haec sunt formae literarum
veteribus Sinis usitatarum, quas hic
fusius exponendas duxi, ut corre-
sponsus cum hieroglyphicis luculen-
tiis pateret. Quod vero manum ad-
pietam cum penicillo intueris, scias
Sinenses non uti nostratis calamis

neque atramanto, verum in lapide
marmoreo tantillum de nigro colo-
re atterunt ad imbuendum penicil-
lum, quem eâ ratione, cum scribunt,
aut portius cum pingunt, digitis te-
nent, uti in praesenti Figura appareat.
Plura de hujus linguae proprietate,
uti & varia lectionis per agendæ spe-
cimina, vide in Operæ de Monu-
mentis Sinici vetustissimi interpreta-
tione, nolui enim hic plura addere, ne
Lectorum curiosum diutiis deti-
nerem, & quia dicta hucusque abunde
declarant Sinensium Characte-
rum ab Hieroglyphicis differentiam,
coherentiamque.

CAPUT IV.

Differentia inter Sinenses & Hieroglyphicos Ægyptiorum Charakteres.

Diximus in praecedentibus, verisimile esse, posteros Chami coloniis in ultimam usque Sinarum Regionem propagatis una quoque & literas propagasse; non tamen tanto, quanto Ægyptiorum hieroglyphica, mysteriorum apparatu adornatas, sed quantum sufficiebat ad conceptus mentis exponendos, rudi Minerva comparatas. Certè inter Sinenses characteres Crux, quæ tanto apud Ægyptios honore habebatur, sxpis-

simè spectatur, uti Figura O docet, Crux densaque non secus ac apud Ægyptios de-
rum numerorum noxae apud Sinas.

10 decem x̄e

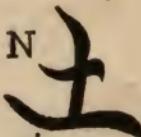
○ X

narium numerum significat, perfectio-
nis symbolum. Huic si subjiciant aliam
Gg lineam

lineam, ut in N comparet, efficitur character, qui *terram* significat. Si

Terra

hē

Rex

uām

Petragemma

aliam lineam superius inferiori parallelam, ut in M comparet, adjiciant, efficitur character, qui *regem* significat. Si lineolam, ut in L appareret, adjiciant huic Figuræ, character efficitur, qui *geminam* significat. Quatre ultimo Characteres, uti in suo genere perfectionem quandam indicant, ita non incongrue per Crucem constitutuuntur.

Et tametsi non secus ac *Egyptii* ex variis animalium, vegetabilium, instrumentorumque congerie, sensim mentis suæ exposuerint; magna tamen inter utramque scribendi rationem differentia existit. *Egyptii* enim hieroglyphica nequaquam in communi conversatione adhibebant, neque licitum erat unicuique eadem addiscere, sed qui ex lege & instituto politico ad id deputabantur; neque enim temere aut *άλογος* animalium figuris utebantur, sed per occultas eorum virtutes & operationes, summa in natura rerum, uti ex toto Opere *Oedipi nostri Egyptiaci* patet, mysteria significabant. Præterea literæ hieroglyphicae non simplices voces, aut nomina, sed integros conceptus ideales involvebant; ita Scarabeum intuentes, non animal, aut Solem præcisè, sed occultas operationes, quas non tantum Sol ma-

terialis in hoc sensibili mundo, sed & archetypus in intelligibili mundo efficit, intelligebant. Quæ omnia in Sinenium characterum structura deficiunt; cùm hi præcisè solum ad vocum nominumque simplices conceptrus indicando, nullo alio sub iis latente mysterio instituti sint. Non nego tamen, *Sinas* subinde diversorum characterum significata ita adaptare, ut indè ingeniosæ allusionis significatio emergat, quæ tamen ad subtilitatem, hieroglyphicumque argutas allusiones minimè accedunt, uti ex sequentibus literarum compositionibus patet, ubi character C idem significat, quod *afflictum esse*, Compositio Charact. & componitur ex duobus characteribus B & A, quorum B cor, A verò

Porta

Cor

sin

Afflictus

muén

Homo

gin

portam significat; quasi dicarent, *portam cordis clausam esse*; homo enim, dum in afflictione constitutus est, omnes spiritus intra cordis portam concentrari sentit, unde timor, metus, afflictio. Iterum dum hominem perfectum indicare volunt, characterem F formant, qui ex characteribus D & E, quorum D hominem

Rex

uām

E 王

Sol

gē

K 月

Perfectus

teiuèn

F 全

Luna

yuē

I 月

liuén
Amorealicu-
jus captus,
Mulier, filū,
verbum.

G 女

Claritas min

H 明

nem, E verò Regem significat, componitur; quo indicare volunt, Regem inter homines solum perfectum esse. Rursus characteris G hominem indicat amore alicuius captum, & ex characteribus tribus componitur, quorum unus *a* mulierem, alter *b* filium, tertius *c* verbum indicat; indicaturque hoc ipso, quod sicuti filo seu chorda res attrahimus materialiter, & verbo moraliter homo hominem, sic mulier virum. Hoc pacto cha-

raeter H idem significat quod *claritatem*; componiturque ex characteribus I & K, quorum ille *Lunam*, hic *Solem* indicat, quasi omnis ab hisce Luminaribus Mundi claritas scaturiat. Innumeros alias hujusmodi characteres habent *Sine*, ex diversorum characterum coagulatione compositos, quibus non sine ingenio ad arcana rerum significations alludent, quos consultò omittimus.

CAPUT V. & Ultimum.

Is itaque expositis, ne quicquam circa hoc argumentum scitu dignū omnissime videamur, nonnihil quoque de Sinicæ lingua ratione discurrere hoc loco vilium fuit, præsertim cum non tam mea voluntate quam aliorum complarium instantibus precibus ad id præstandum solicitatus adigar.

Cum itaque lingua Sinica mirum in modum æquivalva sit, unumque verbum sæpè decem, sæpè viginti res differentes, sola accentus diversa prolatione enunciata, significet, illa super quam dici potest, difficilis redditur, & non nisi summo labore, intensissimo studio, & cum mille reflexionibus

addisci potest ab exteris. Mandarina toti Regno communis est, ejusque principalis usus est in curia & aula Regis, quæ sunt *Pequini*, & *Nanchini*, estque in toto Regno eadem, quæ in *Hispânia* Castellana, & in *Italia* Toscana. Characteres toti Regni *Sinarum*, uti & *Japoniæ*, *Coreæ*, *Conchinchinæ*, *Tonchini* communes sunt; idioma diversissimum est: hinc *Japonæ*, *Conchinchinæ*, *Coreæ*, & *Tonchini* gentes, libros & literas hoc characterum genere scriptos intelligunt quidem, libi tamen mutuò loqui, ac se invicem intelligere loquentes non possunt, non secus ac figura numero rum totipassim *Europeæ* usitatæ ab omnibus intelliguntur, tametsi voces,

Lingua
Manda-
rina.

Vicina Chi-
nae nationes
intelligunt
Scripturam
Sinicam,
non tamen
idioma.

quibus pronunciantur, diversissimæ sint; characteres enim signa sunt conceptum rerum omnibus communium. Hinc aliud est, nosse characteres Sinicos, aliud Sinicâ linguâ loqui; posset enim externus quidam bonâ memorâ præditus, & studio coniuncto, ad summam erutionem ex librorum Sinicorum lectione pervenire; tametsi neque loqui, neque loquentes intelligere posset.

De quibus
vide novam
nostram Po-
lyglotiam
anno 1663.
Rome edi-
tam.

Quia tamen idiomæ in Dei causa negotiantibus Apostolicis Viris omnino necessarium est; hinc juxta Musicas notas, *ut, re, mi, fa, sol, la*, ascensus descensusque Sinicorum accentuum in pronunciatione observatorum, quibus in lingua difficultate superanda juvarentur, P. Jacobus Pantoja primus notas inventit; quas, supra Europæo modo scriptas dictiones Sinicas, sequenti modo exprimunt Prima nota, quinque Sinicorum accentuum respondet Musico *ut*, & sonus seu enunciatio Sinicè vocatur *chō pím*, quasi dicas, *prima vox prodiens equalis*. Secunda nota respondet musico *Re*, & sonus Sinicè vocatur *pím xiñ*, quasi dicas, *clara vox equalis*. Tertia nota respondet Musico *Ali*, & sonus Sinicè dicitur *xām xiñ*, id est *alta vox*. Quarta nota respondet Musico *Fa*, Sinicè dicitur *Kiú xiñ*, id est, *abuentis alta vox*. Quinta nota respondet Musico *Sol*, Sinicè dicitur *gē xiñ*, id est, *ingredientis propria vox*.

Dens *yá*

Sic verbi grata
tia unica di-
ctio, *ya*, scri-
pta Europæis

Mutus *yá*

literis, notis
quinq; supe-
rioribus effe-

Exellens *yá*

Etæ, enunciari
debet diversis
vocibus &

Stupor *yá*

accentibus,
quemadmo-
dum conscri-
bitur à Sinicis

Anser *yá*

diversis cha-
racteribus.

Ut significations diversas eadem pronunciata dictio ingerat auribus audientium, oratio verò paulatim prolata Musices referat ad tactus tempora, ex monosyllabis dictiōibus (nulla enim apud *Sinas polysyllaba*) ordinatam harmoniam. Figuras quinque vocalium seu accentuum suprà positionum expressimus hic, ut vides.

Dictarum notarum ope exteri lingua addiscunt, quanto tamen cum labore quantisque reflectionibus, facilius est cogitare, quām calamo de pingere. *Sinæ* verò hujusmodi accentuum virgulis non utuntur, sed ad hujusmodi pronunciationes, ut ferè omnes nationes à pueritia assuefscunt, quanquam illorum literati quamlibet literam accentu sibi debito pronunciandam non solum in exercito, verùm & in actu signato sciant & doceant. Mirantur autem Europæos pronunciationa verba eorum, literis Latinis scribere posse, & tam genuinè representare; & cùm, ut diximus, & suo & nostro Alphabeto careant, quilibet ipsorum character prima litera esse potest, & media, & ultima, cùm unaquæque vocem, & dictionem integrum significet, quæ quidem vocis magnam habent significacionum pro diversitate literarum & pronunciationis diversitatē. Iterum prima litera v. g. *Chün* in lingua Mandarina aliter, aliter in *Japonia*, aliter in Regnis differentibus pronunciat, tametsi idem semper significet. Sic qui videt

hanc literam, format
conceptum *gum*,
quod idem est ac *re-
vereri*; & sic de aliis;
& hinc est quod di-
xi, qui unam ipsorum linguam unà
cum literis novit, non solum totum
Regnum Sinarum, verum multa alia
scripta peragrat poterit.

CON-

C O N C L U S I O O P E R I S.

HÆc sunt, quæ de Regni *Sinarum* & adjacentium illi Regnorum admirandis, Cu-
riolo Lectori comunicanda duxi. Innumeræ alia hoc loco adduci poterant, verum cum aliis de iis jam uberrimè egerint, ea non iteranda censui, vel ex hoc capite; quod potior instituti nostri ratio foret, non vulgo nota, nec ab aliis jam tradita, sed rariora quædam & reconditiora, tum in vasto illo Imperio; tum, in reliquis vicinioribus Orientis *Indiarumque* Regnis à PP. NN. observata, in unum volumen congerere, congesta in lucem publicam evulgare; ne, quæ tanto labore, per immensos Oceanus, Terrarumque longè latèque diffu-

sos districtus à PP. NN. observata, & scriptis commissa fuerunt, illa, aliis majoris momenti negotiis intentis Patribus, injuriis temporum consumpta perirent. Jus tu itaque corum hoc opus qualecumque tandem sit, occipi, digesti, & ea qua fieri potuit, fide ac diligentia publicat luci commisi. In quo si quidiam dignum, nec non Christianæ Religioni & Reip. Literariae fructuolum emerserit, id non tam meo ingenio, laborumque assiduitati, quam dictorum PP. liberalitatî, & in promovendis literis & scientiis zelo cumprimis adscribi velim. Vale Lector, & *Φάλανη* si quæ occurserint, excula.

O M N I A

Ad M.D.G. Virginisque Matris honorem & gloriam.

INDEX

RERUM & LOCORUM

MEMORABILIUM.

Numerus Paginæ index est, Literæ a & b Columnam
primam & secundam denotant.

	A.	
A	Bides animal marinum	200. a.
	Acfu oppidum Regni Cascar	64. a.
	Accentus Sinici	124. a. b.
	Adami Lapsus	29. a.
	Egyptus à Cambyle subacta	151. a. valde superstitiosa
		ibid. & seq.
	Agra Mogoris Regia	66. b. à quo fundata
	Alexander VII. P. O. M. respondet Helenæ	77. b.
	Sinarum Regna & Pan Achilleo	102. 103.
	Alexander Magnus cur dictu Dhuikarnai	
	44. a. quando mortuus	ibid. b.
	Amalea Ponti Urbs	86. b.
	America inventio prædicta	35. a. ea Ferdinandus
	Cortesius potitur	ibid. a. b.
	Amida Japoniorum numen	138. respondet
	Horo Egyptio Numini	139. a. Harpo-
	crati parallela	141. a. 2.
	Amphipolis Pbyrgie urbs	86. b.
	Ananas, vide Fam po lo nie	
	Ancheran Regio	63. b.
	Annus Alexandraeus	44. b.
	Anni Græcorum quales	44. a. eorum cum an-
	nis Christi accommodatio	ibid. a. b.
	Anates fornacibus exclusæ	198. a.
	P. Antonius Cesbius	163. b.
	Apostolorum & Sacerdotum Christi vita	30. a.
	Apis Egyptiorum Numen à Cambyle occi-	
	ditur	151. a. 2.
	Aquila quale lignum	182. a.
	Ararat mons	86. b.
	Arbor fructum sine foliis producens	187. a. bis
	in anno fructus ferens	188. a. sœvum produ-
	cens	189. a. b.
	Argon Tartaria Regnum, ubi Christiani Thomæ	48. a. 92. a.
	Arseron Armenia minoris aspera urbs	86. b.
	Asbestus igne inconsuptionis	206. b. mirabi-
	lis	207. a.
	Asia superior quid	92. a.
	Asion Gaber Mariæ Rubri portus	58. a.
	Astronomiae Sinicæ origo	103. a. monumenta
	combusta	ibid. b. insauratio
		ibid.
	Athec si. unde ortus	49. b. urbs
		63. a.
		B.
	Bachara urbs ad fl. Oxum	87. b.
	Bæctra Academia Regni Usbec	87. a.

Badda, aliter Necbal, urbs	65. b.
Balafcia, bodie Coralsina	89. b.
Balch Regia Usbec	86. b.
Balzra qualis Armeniorum portus	88. b.
Barantala Regnum, Saraceni Boratai, incolis	
Lassa, 51. a. ejus Rex Pater Cœlestis dicitur,	
& à Monarcha Tartaro-Sinici Imperii ve-	
ntratur	
Barhautaur Indianorum Idolum	50. a. b.
Barilia vasa unde conficiantur	185. a.
S. Bartholomaeus Apostoli populos Armeniae	
Majoris fide Christi imbuunt	92. b.
Battana Regn Bengalæ civitas	66. a. 77. b.
Bazainum Indiæ urbs	163. b.
Begarger Regio	48. b.
Belech civitas Regni Turchestan	52. b.
Belor mens altissimus	48. b. Regnum ibid.
	49. a. 65. b.
Benares urbs populosa ad Ganges	66. a. Aca-
demia Brachmanum celebris	77. b.
Bestiarum cultus	143. b. & seq. Triumphalis
currus	195. a. b.
Bhavani Indianorum Deastra	161. a.
Bietala arx ad finem urbis Barantole	74. b.
Bombyces in Prov. Chekiang abundantes	206. b.
Bonzii Pagedum scitatores blasphemant Eu-	
angelium	
31. b. in Honam Prov. insurgunt	
40. b. persequuntur Patres 99. b. Idola	
Chamis adorant 138. a. b. eorum dolus	
	107. a.
Brachmanes in hunc diem Pythagoricum vi-	
sam ducunt	
148. a. 152. a. Originem su-	
munt ex Ceciliæ five Xaca	154. a. septem
fungunt maria	155. a. Osomopðwot ab
	Egyptiæ baſerunt
	155. b. Araneum
	Mundi originem statuunt
	156. a. vocan-
	tur & Gymnosophistæ, ibid. varias ba-
	bent scelas ibid. & seq. utuntur literis que
	Arcanas vocant
	162. & seq. eorum Diu
	154. & seq.
Briareus Centimanus	143. b. quid per eum
	Græci intellexerint
	ibid.

C Abala Mabumetanorum septem Mundos
voluptuos statuit 155. b. Saraceno-
rum

INDEX RERUM & LOCORUM.

- rum ex Brachmannum disciplina desumpta
 est 155. b.
 Cabra de Cabelo qualis serpens & ubi 204. b.
 Cabul urbs, Mogoris jurisdictioni subiecta
 63. b.
 Ca cum neñ meñ Sinarum Rex & Evangelii
 propagator 41. b.
 Cadamendū Metropolis Regni Necbal 65. b.
 Calcīa urbs Regionis Anchuran 63. b.
 Calamina quis locus 53. a. legendum Calur-
 mina ibid.
 Calambā lignum 182. a. crescit in rupibus
 montium inaccessis ibid. b. ejus pretium
 ibid.
 Calendarium Sinicum 108. a. varie correctum
 109. a. emendatur à Patribus ibid. à Jo-
 anne Terentio 110. a. b. à Joanne Adamo
 Schall 111. a.
 Calicut Indie Regnum 148. b.
 Caliphus Babylonius fame necatur 24. b.
 Calurmina Malabaricæ quid 53. a.
 Camassonum Idolum 135. b.
 Cambalù civitas 60. a. Regia Magni Cham
 90. a.
 Campanæ Pekinenſis magnitudo 22. b. 223. a.
 ejus & Erfordianæ mensura 223. a. b.
 Campion Tangusici Regni Metropolis 89. b.
 Camlana Sinensis Regni urbs 154. a.
 Camul munita urbs 64. a.
 Cancri cruce insigniti 35. b. in sacram con-
 versi 202. b.
 Canſangui mons lapideus 63. b.
 Caozum Rex Olo puen Episcopum constituit
 40. b.
 Capranguæ Urbi Regni Tebeth 49. a.
 Caphurian Christianorum urbs 21. b.
 Caracatai desertum 24. a.
 Carcha, boie Jarcha 89. b.
 Cascar Regnum 63. b.
 Casimir Provincia Mogoris delicioſa 84. a.
 21. b.
 Catalogus Librorum à Patribus in Chinensis
 Ecclesi incrementum conscriptorum 117. b.
 & seqq. Familiarum, virorum, & tributo-
 rum Chinæ 167.
 Catechista apud Sinas qui 121. a. quid facere
 debeant ibid.
 Cathaii, aliter Sinæ.
 Cathaum qualis Orbis plaga 47. a. nil aliud
 quam China est 60. a. & seq. describitur ab
 Haythone 90. b.
 Catti Volantes utrum dentur verd & quales sint
 84. sunt delicatum edulium 85. a.
 Concasus ejusque altitudo 47. b.
 Cave Turcarum quid preſtet 180. a.
 Caydu Rex 36. b.
 Cecizalath mons 63. b.
 Centaba Regionis Begarger urbs maxima
 48. b.
 Cerunsedoratus Sinis Xechiam 120. b. & seq.
 Chan Tartarorum Imperator convertitur ab
 Haythone Armeniæ rege 93. a. respondet
 Regi Armenia ad postulata 93. b. & seq.
 Charakteres Sinensium ex omnibus rebus com-
 positi sunt 226. a. Veterum Sinarum quales
 227. a. b. Hieroglyphici Sinensium &
 Egyptiorum qualiter differant 23. a. quod
 componantur 234. b.
 Chekiang Provincia CHINÆ abundat pa-
 pyro & vernice 220. a.
 Chiarkar urbs ferro dives 63. b.
 Chin Lacum in Prov. Junnam 175. b.
 CHINA Regnorum omnium maximum 3. a.
 ubi sita ibid. & suis sub quadrati figura ex-
 primuntur ibid. varia sortiis nomina ibid.
 a. b. dividuntur in quindecim Regna ibid. b.
 4. a. difficilis in eam aditus 5. a. Imagines
 S. S. colit 30. b. Evangelium in decem ejus
 Provinciis prædicatur 11. b. à Tartarus
 Catajum dicitur 62. b. Orthodoxæ fidei in
 ea restauratio 93. a. mortificè à natura &
 arte munita est 164. a. patria lingua Cun-
 choa vocatur 165. a. quanta ibid. regi-
 tur à Literatis & Philosophis 166. a. ba-
 bet urbes magnas & splendidas ibid. b. Fa-
 miliareum & virorum in ea numerus ibid.
 quales habeat redditus ibid. & seq. quod urbes
 168. a. b. abundat Europeu fructibus 185. b.
 aliis Elephanteis, Tigridis, Ursos 190. a. est
 Serica Regio Ptolomæi 206. b. Mineris ab-
 undat 209. a.
 Chines Pyramides 134. b.
 Chifung herba venenos & tempestates demon-
 strans 177. a.
 Chorafan urbs 87. a.
 CHRISTUS quando natus 44. b.
 Christiani heretica prævitate quando infecti
 92. b.
 Christiana Lex unde in Chinam provenient
 2. b. apparetur in Chinam atque divulga-
 tur 30. b. interurbatur 31. b. reviviscit
 denuo ibid. quo tempore Chinæ illata 34. b.
 42. a. introducitur per Societatem IESU
 Religiosos 97. a. 99. a. approbatur à Rege
 Sinarum 106. a. Vide Evangelium.
 Christiana Legis varie revolutiones 4. a. 5. a.
 27. a. excellens 30. b. effectus 32. b. ve-
 ligiam China & India 55. 56.
 Chung Laeu in Provinc. Fokien 175. a.
 Cialiis urbi Regi Cascar subiecta 64. a.
 Cientao quid Sinicæ 214. b.
 Cientang fluvius ingens 62. b.
 Cinge Dux in Imperatorem electus à Scybie
 50. b.
 Cin Hoam Sinarum monumenta Astronomica
 combustis 108. b.
 Cio

INDEX RERUM & LOCORUM.

Cio mons CHINÆ, imminente tempestate mobilis	<u>170.</u> b.	Divina Legis compendium Sino - Latinum	<u>121.</u> & seq.
Clemens I V. Pontifex moritur	<u>11.</u> b.	Docão Sinarum Rex	<u>31.</u> b.
Clemenſu Tartarie urbs	<u>89.</u> a.		E.
Cocincinenses quid credant <u>145.</u> & seq. collunt Viros Illustres <u>146.</u> a. Apoteoſin quomodo peragunt	<u>ibid.</u> b.	Ebatana, bodie Tauris	<u>26.</u> a.
Cocolata Mexicanorum quid praefet	<u>180.</u> a.	Eccleſia Copto - Etiopicā varias in Indiam & Chinam traduxit colonias	<u>58.</u> a. b.
Cofeucin in CHINA magni nominis Astro nomus	<u>108.</u> b.	Eccleſia Sinenſis status Lapiſ inciditur	<u>33.</u> b.
Colai quales apud Sinas <u>99.</u> a. alias Mandarini.	<u>86.</u> a.	eretio ibid. Malabaricæ Breviarium Chaldaicum	<u>57.</u> a. b.
Comus Hircania urbs	<u>86.</u> a.	Fundatores PP. Michael Rogerius & Mattheus Riccius <u>97.</u> b. Pekinemis Epigraphe	<u>107.</u> b.
Confutius Sinenſium Hermes <u>131.</u> b. ejus famum & status	<u>132.</u> a.	Editiūm ſinico-Tartaricum	<u>105.</u> & seq.
Cortex Arboris ingens in monte <u>211.</u> a.	<u>185.</u> b.	Elephantum pugna	<u>79.</u> a.
Cotan flumen	<u>63.</u> b.	Episcopi Eccleſie S. Thomæ erant ex Chaldaea & Syria	<u>58.</u> a.
Creatio rerum	<u>29.</u> a.	Equus Marinus, <u>192.</u> & seq. ejus dentes sanguinis fluximurſiunt	<u>193.</u> a.
Croceu ſluviuſ CHINÆ, propriè Hoang di-Etus	<u>165.</u> a.	Erivan Patriarchæ Armenorum Sedes	<u>26.</u> b.
Crux in apice Monumenti Syro-Sinici <u>5.</u> b.	<u>7.</u> a. in Sepulcro Divi Thomæ <u>5.</u> b. in Japonia reperta in ſcissi arbore <u>35.</u> a. ferreain Honan invenia <u>35.</u> b. ejus mirus effectus	Etschmanian S. Gregorii & Ripsimes martyrii locus	<u>86.</u> b.
ibid. de ea Nicol. Trigautii relatio ibid. & seq. miraculoſa S. Thomæ Apoſt. Meliaporæ <u>5.</u> b. & seqq. denarium numerum notat apud Sinas	<u>233.</u> b.	Evangelium prædicatur in decem provinciis Chinae <u>31.</u> b. quomodo ad ultimos Tartaricæ terminos propagatum fit	<u>20.</u> & seqq.
Cubitus Sinicus qualis	<u>224.</u> b.		F.
Cublaus Magnus Tartarorum Imperator <u>26.</u> b.	<u>ab aliis Magnus Chan dictus 92.</u> a. ejus testimonium de Cbrisio	Abula de Dracone Sinarum	<u>32.</u> a. <u>41.</u> a.
Cybele Sinica, aliter Puffa.		de Draconibus ſubterraneis	<u>136.</u> a. de Origine Puffæ
D.		Gigante Magno	<u>146.</u> a. de Elephante albo
D emonis idem ſemper in decipiendis animabus modus <u>130.</u> cultus <u>133.</u> b. in statuam compulſio	<u>135.</u> b. frans	<u>152.</u> a. ridicula	
Dahafar Idolum Gentilium Indianorum	<u>152.</u> b.	<u>153.</u> b.	
Dalcan, bodie Regnum Vilipor	<u>90.</u> b.	Fam kieu lym Sinarum Rex	<u>30.</u> b. Eccleſiam exſtrui curat
Damascus ab Haolomo expugnata	<u>24.</u> b.	Fam Polo nie fructus arboris Kagiu	<u>188.</u> a.
Decan Regnum	<u>21.</u> b.	Fan-yay-xu arbor sine ramis	<u>86.</u> a. b.
Dei iudicia abdita	<u>4.</u> b.	Fe, ſen Fo Jupiter Sinicus	<u>136.</u> b. & seq.
Filiū incarnatio continetur in Monumento	<u>29.</u> b. <u>37.</u> b. Incarnationes, quas Indiani credunt, latè explicantur	<u>172.</u> a. <u>173.</u> a.	
<u>157.</u> & seqq.		Ficus Paradisi	<u>187.</u> b.
Deorum cultus in Orientalibus Asia Regionibus ab Aegyptiis	<u>52.</u> b. Chinenſium templis	Fohi Sinarum Rex & literaturam institutor	<u>235.</u> a. <u>228.</u> a.
Descriptio Chinæ <u>3.</u> a. urbis Cambalù	<u>60.</u> a.	Folia arborum, ubi in birundines animalentur	<u>178.</u> a.
Hamcheu <u>61.</u> b. Regni Usbec	<u>64.</u> a. Murenſium Sinenſium	Fons insolitus in Prov. Honan	<u>209.</u> b.
Mogorici <u>79.</u> b. Cathay ab Haytone	<u>90.</u> b.	Foqueus Japoniorum Scilla	<u>139.</u> b.
Asia Superioris	<u>92.</u> a. Novizonie Turris	Fu quid in lingua Sinica	<u>60.</u> b.
<u>135.</u> a. Idoli Camalloni	<u>135.</u> b. Puffæ	Fuen Yam Sinarum Regulus	<u>33.</u> a.
berbe Chà ſive Te	<u>179.</u> a. b. Rbeubarbari	Fum Hoam aves Regia	<u>195.</u> a. b.
<u>183.</u> & seq. Canalis Jun.	<u>219.</u> a. b.		G.
Deva Rex Tanguth, ejusque effigies	<u>68.</u> b.	G allina Lanigeræ	<u>196.</u> a. b.
munus	<u>72.</u> a.	Ganges fl. unde oriatur	<u>49.</u> b. <u>64.</u> a. ferrax pretiosiſ lapidibus
Diana triceps	<u>143.</u> a.	Gavorlani Natio Christianorum, qui S. Thomas dicuntur	<u>82.</u> a.
		Gel Edim Mahumed Mogulum Imperii Monarcha PP. ex India evocat	<u>91.</u> a. <u>78.</u> a. In publico

INDEX RERUM & LOCORUM.

- publico auditorio maxima res fulgebat Majestate ibid. a. b. & seq. dicitur habere ad quinque millia Elephontorum 79. b.
Ghideli urbs 63. b.
Gialalabath locus Brachmanum telonis celebris 63. b.
Ginfeng radix pretiosissima 178. b.
Gog & Magog in Sacris Literis quales Regiones 47. a. ab aliis Lug & Mongug vocantur 48. a.
Gregorius X. Rudolpho Imperante Ponifex electus 86. b. accipit literas Magni Cham ibid.
Guzarata minor 21. b.

H.

- H**abitus Tartarorum Kalmak 67. a. b.
Tartare Septentrionalis 69. Viti Autuchi 70. Communis in Regno Tanchut 71.
Vetule 71. Mulierum ex Regno Coin ibid.
Juvenis ibid. Mulierum nobilium Regni Tanchutici 67. Famine prope Cuthi urbem Regni Necbal ibid. Regni Necbal ibid. & seq. Tartari Septentrionalis 77. Sinico-Tartarorum Monarcha 113. a. P. Adam Schall ibid. b. Sinicus differt à Tartarico ibid. Femininarum Sinensium 115. b.
Haipien Sinarum Onomasticum 12. a.
Hatrati, olim Sicandria dicta 87. a.
Halepum fortissima urbs expugnata ab Haelono 24. b.
Hamcheū maxima CHINAE urbs 159. a.
Han Regis Tanguth effigies 68. a. mortuus divinis honoribus colitur 23
Hancheu metropolis 61. b. innumeris pontibus referta 62. a. ejus circuitus 62. b. est M. Pauli Veneti Quinsai ibid.
Haoloni zelus 25. a. epistola ad Ludovicum Regem Francie ibid.
Har Indianorum Gentilium Idolum 162. b.
Hayma animal 192. b.
Hedonda Regni Marangae colonia 65. b.
Helena CHINAE Imperatrix scribit ad Pontificem 101.
Hemept Egyptiorum Deus 131. a.
Herba arquædæk 177. a. vitam immortalen præbens 178. b. ad vitam perpetuam salubrem perducens ibid. tristissimam discussiones 180. b.
Hiarchan Cascaris metropolis 63. b.
Hippotamus 192.
Hirundines ex foliis arborum 178. a. Lapidæ 205. a. b.
Historia mira de puer Serpentivoro 82. b. & seq. ex Itinerario P. Joannis à Jesu Maria 85. a. b. de nobili quadam femina Agræ 150. b. pueri inter ursos inventi 194. b.
Huueni cum chi tao Sinarum Rex 21. b. Legemoppressam reft aurat 41. a.

- Hoangtius primus Alchimiae Professor in CHINA 109. a.
Hoang Chint fluvius 165. a.
Hociniao Lacus ad urbem Vuting 178. a.
Homo Anferifimus 201. a. b.
Homines sylvestres 193. b. quinam propriè diciqueant 194. a.
Hormuz Persici Sinus urbs 52. a.
Horarum nomina apud Sinas 61. a.
Hybernia cur venenosis animalibus careat 203. b.

L

- D. Jacobus Metropolita Indiae & CHINÆ 57. b.
Jagarnath Indianorum Idolum 160. b.
Jagog & Magog Montes 47. b. 48. b.
Janus quadrifrons 143. a.
Japoni vitam ducunt Epicuream 138. a. continent Numen Triceps ibid. & seq. 144. ad Pythagoræorum μετιμψίχωσιν accidunt ibid. coronas precatorias gerunt 139. a. Sollem & Lunam adorans 142. a. quos ritus in colendis Idolis obseruent 142. b. bestias continent 143. b. & seq.
Jaspis duplex 63. b.
Idola quo Nancini in CHINA 133. b.
134. a. Chamisque 139. a. Egyptiorum Simis familiaria 143. a. variè mutata 142. 143 in Regno Necbal πλαυκέ φαελα 144. b.
Idololatria Sinensis 131. & seq. ex India in Chinam & Japoniam transfata 132. b.
Gracorum & Egyptiorum in Chinam transmigrasse videtur 134. a. & seq. Japonica 142. b. Insularum Philippinarum 147. b.
Jeki Gallinarum lanigerarum species 197. a.
Indostan Regnum ubi situm 132. b.
Indostani igne se concremant 150. a. adhuc scellantur ritus veterum Egyptiorum 148. b.
Inconstantia rerum humanarum 4. a.
Indi que Idola colant 147. & seq. Demoni adorant ibid. quas ceremonias adhibent 149. a. quomodo ignem colant 149. b. credunt decem incarnationes Dei 157. & seq.
India hodie Regnum Magoris 41. b. Apidem & Bovem colit 147. a.
Indus fl. unde ortus 49. b. abundat Crocodilis 85. a.
P. Joannes Adamus Schall creatur primi ordinis Mandarinus 104. b. visitatur a Rege ibid. laudatur 106. a. & seq.
P. Joannes Terentius Calendarii emendationi sufficitur 10. a. b. Plinium Indicum componebat 110. b. Pekinum evocatur 111. a. moritur ibid.
Ilsiqui colatur apud Egyptios 146. b.
Ispahan Regia sedes Magni Sophi 146. a. Iter

INDEX RERUM & LOCORUM.

- Ite* Benedicti Goës ad Catajum detegendum
63. a. b. Pekino à Siningfū urbe 64. b.
& seq. Ex Agra Mogorium in Europam
85. b. & seq. Amati Chesaud per Usbec
in Chinam 86. b. M. Pauli Veneti confu-
sum est 87. a. 89. a. & seq. Henrici Roth
per Indiam 90. & seq. S. Thomas Apostoli
ex Judaea in Indiam 91. & seq. Alexandri
Valignani 97. b.
Judea Sinicè Tancin 30. b. describitur iuxta
Sinenses Geographos 31. a.
Julpha ad Araxim sita 86. a.
Jun Canalis Sinensis 219. a. b.
Jupiter qui vocetur Indis 147. b.
Izbuzad ex Belech oriundus 52. b.

K.

- K Agiu arbor bis in anno fructus produ-
cens 188. a.
Kalmuk Tartarie desertum 47. b. 48. a. 65. a.
67. a. varia habet nomina
Kezalbax 87. a.
Kiang fluviis CHINA 165. a.
Kiehò Sacerdos 52. a. 41. b.
Kien cium Xim veni vū Sinarum Rex
Divina Legis Zelotes 41. b.
Kim kiào quid apud Sinas 30. b.
Kis quid in Sinenſilingua 29. a.
Krexno Idolum, cui titulus Paſtor vaccarum
160. b.

L.

- L Acus ferrum in cuprum vertens 174. a. b.
tempeſtates ciens 175. b. Albuneum Ty-
burtinus 209. b.
Laenes bovem colunt 147. b.
Leo Mandarinus primus Monumentum Syro-
Smicum evulgavit 6. a.
Lama Magnus est Sacrificiorum Pontifex
51. a. ejus effigies 73. a. quomodo refuscite-
tur 73. a.
Langur mons idem qui Belor 48. b. altissimus
75. a.
Lanzu quid Sinicè 133. b.
Lapis ad incrementum & decrementum Lune
crescent & decrescent 206. a. vaccinum in
prov. Xantung 206. a.
Lalla, Tartari Barantola Regnum Tartaria
48. a. 65. a.
Lazuli lapis ubi reperiatur 48. a.
Lincing Civitas 219. a.
Lingua Syriaca quibus olim communis 43. b.
Sinarum difficultis 235. a. Mandarinus
ibid.
Liturgia S. Jacobi 39. b.
Literæ Bracberman 162. & seq. apud Sinas
quando inventæ 225. a. Sinenſium singula-
singularum rerum conceptus notans 226. b.

- earum usus & varie forme 227. 228. &c
seqq. Egyptiorum Hieroglyphicæ non sim-
plices voce aut nomina, sed integrò conce-
ptu ideales involvabant 234. a.
Lop desertum 89. b.
Loyang pons in Prov. Fokien 213. a. b. con-
ſtat 300. pils 214. a.
S. Ludovici literæ ad Regem Tartarorum 96.
a. Munera ad Magnum Chan ibid.

M.

- M Affa quid 104. b.
Mahometis lex, quantum Mundum in-
ficerit 92. b.
Mahomedani purgatorium credunt 32. a.
Mandarini quales apud Sinas 92. a. 115. b.
convertuntur ad Christum 106. b. cum ad
Curians accessuntur, bumeris portantur 113. b.
b. literis conspicni 166. a.
Manga fructus 189. a.
Mangin Regnum 62. a.
Maranga Tartarie Regnum 48. a.
Martome Syrus Ecclesiastis in India instaurat
55. a.
Matxautar Gentilium Indorum Idolum 158. b.
Maxahad urbs 87. a.
Menipe Tanguticorum numen πλυκίφαλον
71. a. b. 72. 131. 145.
Melita cur venenosis animalibus careat 202. b.
Metæ milliaria quam magna 215. b.
Metempsychoſis cridetur à Sinensibus 132. b.
est duplex ibid. diversimodè explicatur 153.
a. mirum de ea exemplum 154. a.
Misæ Sacrificium semper oblatum in Orientali
Ecclesiæ 39. b. & seq.
Mogor Regnum ubi situm 79. b. ejus incole
tripli lingua utuntur 80. a. que anima-
lia in eo ibid. fodinis metallicis abundat ibid.
Serpentum in eo virulentia 80. b.
Montes in CHINA miras habentes proprie-
tates 170. & seqq. Eolis 174. b.
Monumentum Syro-Sinicum 1. de eo cenſo-
rum & Ariftarborum quorundam judicium
ibid. a. b. Doctrina in eo tradita Orthodoxæ
Ecclesiæ conformis 2. a. ejus interpretatio
duplex ibid. inventio 5. b. quantitas ibid.
7. a. evulgatio in Imperium Sinicum ibid.
à P. Alvaro Semedo primi viſum & descri-
ptum 6. a. b. ejus memini Martinus Mar-
tinus 6. b. exemplar in Collegio Romano ſe-
tatur ibid. exactè descriptum à P. Michaelie
Boimo 7. b. & seq. ejus interpretatio prima
13. & seqq. secunda 22. & seqq. tertia
29. & seqq. in eo SS. Trinitas continetur
37. a. nominum Syriacorum in eo explicatio
42. b. 43. a. quo anno erectum 43. a. b.
Monstrum marinum 4. oculorum & 6. pedum
in Prov. Quantung. 96. a.
Monstrum marinum 4. oculorum & 6. pedum
in Prov. Quantung. 202. a.

Mundus

INDEX RERUM & LOCORUM.

<i>Mundus Idololatria involutus</i>	129.	
<i>Murus Sinensis Regni</i> <u>64.</u> a. cur ejus in itinere M. Pauli Veneti non fiat mentio <u>90.</u> a. quam longus <u>217.</u> a. b. <u>218.</u> a. b. à quibus custo- diatur <u>218.</u> a. quam alii ibid. à quo & quo tempore conditum	<u>ibid.</u>	
<i>Murrina vasa</i> , Vide <i>Procellana</i>		
<i>Mutgari Mogorū urbs</i>	65. b.	
N.		
N iam Christianus ambit Tartarorum Re- gnū	36. b. & seq.	
<i>Nanchinum Urbs Chinæ maxima</i>	169. a.	
<i>Naraen Indianorum Idolum</i>	<u>157.</u> b. &	
<i>Narseng Idolum Gentilium</i>	159. a.	
<i>Nalchevan Armenie urbs</i>	86. a.	
<i>Nasirianus Astronomus Persa</i>	218. b.	
<i>Navigatio commoda ex Erythraeo mari in In- diām</i>	58. b.	
<i>Necbal Tartariae Regnum</i> <u>48.</u> a. & urbs <i>Regnifedes</i> <u>65.</u> b. ejus <i>Gentium</i> mores	75. b. 76. a.	
<i>Nesti urbs Regni</i> Necbal	65. b. <u>25.</u> b.	
<i>Nestoriani heresis quando orta, & quas Regio- nes inficerit</i>	92. b.	
<i>Nestoriani primum docuerunt Tartaros cbara- teres Chaldeos</i>	96. b.	
<i>Nicca Bitbyniae urbs</i>	86. b.	
<i>Nidi volvrum edules</i>	198. b. & seq.	
<i>Ni uen̄ cum Sinarum Rex & ejus virtutes</i>	34. a.	
<i>Nisi, vide Ginseng</i>		
<i>Nixapor</i>	87. a.	
<i>Novizoniae Turres</i>	135. a.	
<i>Nysa à quo condita</i>	59. b.	
O.		
O chus Medorum Regia	86. a.	
<i>Olò puen primus Sinensium Apostolus</i>		
30. b. & seq. <u>40.</u> b.		
<i>Omyto, vide Amida.</i>		
<i>Ophir qualis propriæ Regio</i> <u>18.</u> b. est nibil aliud quam India	52. a. 52. b.	
<i>Ormus, vide Hormuz.</i>		
<i>Osiris Ægyptiorum Numen</i>	146. b.	
P.		
P agodes mons in Bazaino	163. b.	
<i>Pagodes Indorum numen</i>	131. <u>145.</u>	
quando fiant	153. b.	
<i>Pan Achilleus scribit ad Pontificem</i>	100.	
<i>Paoki Mons</i> in provincia Xenli figuram refert galli	170. b.	
<i>Papaya, vide Fan-yaz-xu.</i>		
Q.		
Q uanglang arbor farinacea in prov. Quamli	64. a. 177. b.	
<i>Quci herba trifoliata discutiens</i>	180. b.	
<i>Quci terra mineralis in prov.</i> Xenli	206. a.	
<i>Quci fluv.</i>	219. a.	
<i>Queyu mons Chinkte mirabilis</i>	170. b.	
<i>Quinsai urbs admirande magnitudinis</i> <u>61.</u> b. ejus Erymon ibid. circuitus	62. b.	

INDEX RERUM & LOCORUM.

R.

- R** Amzandar Indianorum Idolum 152.a
 Ravi fl. unde ortus 49.b.
 Redoc frigidissima Regio 64.b. 77.a
 Reges Persiae cur Flammofires ditti 59.a.
 Regum S. Evangelii in Sinarum Imperio successio 40. & seq. Sinico-Tartarorum exequiae 107.a. mores 112.b. 114.a
 Rheubarbarum herba 182. & seq. Sinicè vocatur Tayhuam 184.b.
 Rivus Autumno cæruleo tinctus colore, reliquis mensibus limpidus 175.a.
 Rosa bi singulis diebus colorem mutans 176. a.b.

S.

- S** A çum neñ meñ Sinarum Rex & ejus virtutes 32.b.
 Sacerdotum Sinenium habitus 38.a. Surianorum bæresis 55.b. fanum 58.a. Egyptiorum transmigration in Indiam 151.b.
 Salamandra cur dicatur Asbestus 207.b. quid ibid.
 Samarcanda Regia Magni Tamburlanis 52.b.
 64.b.
 Samabugi miles montium 139.b.
 Sarcil Provincia 63.b.
 Sarpanil desertum 63.b.
 Saxum ~~ad~~ ⁱⁿ ~~pro~~ ⁱⁿ Provincia Kiamsi 206.b.
 Scyllæum Promontorium sub humani capitis figura se conspicendum præbet 173.b.
 Setæ Sinenium tres triplici hominum statui correspondent 141.a. prima autor Confucius ibid. b. secunda vocatur Amida apud Japones Xaca & Amidabu 132.a. Tertia plebeja est & Lanza appellatur 133.a.
 Serapis triceps 142.a.
 Serpens Capillatus, Lusitanis Cobra de Caballo 81. 204.a.b.
 Serpentes in prov. Quam si ingentes 202.a. in Carrajam quales ibid. b. & seq. cur in nonnullis locis non vivant, aut veneno caeant 204.a. in quibusdam Chinae locis virulentis 204.a.b.
 Serpentinæ Lapidis miræ virtutes 20.b. & seq. menio apud P. Boitum 82.a.
 Simie in CHINA diversæ speciei 194. & seq.
 Sinai mons 85.a.
 SINÆ curiosi 5.b. antiquitatis amantisimis 7.a. Denarium numerum Crucis figura notant 36.a. quid de purgatoriis sentiant ibid. in quot horas diem naturalem dividant 61.a. res iis Ricci tempore invisa quanam 98.a.b. diligentes in temporum computu 108.a. Planetaryum motum ignorantib; ibid. ut & longitudinem & latitudinem Regionum 109.b.

- errant in Geographia ibid. & seq. multitudinem Mundorum & Metempsychoſis credunt 122.b. Pythagoreorum moribus additi 133.a. quot colant Idols 132.b. Pyramides adorant 134.a. nonnulli Dæmones consulunt 136.a. utuntur Oreomantia ibid. Literati Numinis sua falsa in tres ordines dividunt 136.b. Draconem colum 137.b. Sapientes credunt rerum omnium semperenum & invisibile principium 142.a. Artes Mechanicas summo in pretio habent 169.a. Literati nullam aliam scientiam seculantur, quam Politico Moralem ibid. 211. in observatione montium superstitionis 170.a. non colum fodunt 209.a. sunt Alchymistæ ibid. cum Publicum quid exfrustrat plerumque gratis servire debent 214.a. Vernicem quomodo præparent 220.a.b. pulvrem pyrum ante Europæos invenerunt 222.b. primi scripturam non literatum compositions, sed figuris peragebant 228.a. in scribendo non calamis nostratis, sed penicillo utuntur 232.a.b.
SINARUM idioma valde limitatum 11.b. 12.a. oratio pro defunctis 38.b. ignorantia 38.b. Regis filius cum matre baptizatus 99.b. Regis edictum Sinico-Tartaricum 205. & seq. mores 114.a.b. & seq. Monarchia rellè constituta 115.a. Primates carissimis ingeni specimini devincit debent 116.b. Castellifarium officium 121.a.b. Tres Seclæ 132.a.b. & seq. Deorum templa 134. Regis deliciae 165.b. Rex totius Monarchia absolutus Dominus 166.a. Medicorum persistit 169.a. b. ingenium & mores ibid. Architectura 216.a.b. adiun splendor interior 219.b. & seq. Typographia qualis 220.a. Characteres Hieroglyphici 225. & seq. lingua qualis 235. & seq. accentus musicas referunt notas 222.a. 236.a. Siganfu maxima Xensi urbs 6.a. obfessa & Tattari 60.b.
 Sihu Lacus 62.a. ejus litora cultissima ibid. Siningfu urbs 64.b.
 Smyrna urbs Asia minoris 36.b.
 Sô çum Sinarum Rex & ejus virtutes 33.a.
 Socien Civitat in ripa Crocei Fl. 219.a.
 Socieu urbs Sinenis 64.a.
 Soldadria Armenie portus 87.b.
 Sum xu animal domesticum 194.a.
 Sympathie mira vis 83.a.

T.

- T** Achia conjux Imperatoris Chei 115.a.
 Tai çum vñ vñ Sinarum Rex, & ejus virtutes 32.b. 41.b.
 Taipæ mons tempestates excitans 174.a.
 Tanchut Tartarie Regnum 48.a. 68.b. m: o execrandus mos 70.a.
 Tai ga-

INDEX RERUM & LOCORUM.

Tangazi quales Regiones	218. b.	Vesicaria berba quid	141. b.
Tarphan Regnum	64. b.	Vespertilio. Cattus Volans dictus	84. in prov.
Tartarorum legatio ad Innocent. I V. Pontif.		Xensi cibo aptus	201. b.
96. a. irruptio Rei Chribstiani progressum		Vimen mirabile	18 L. a.
turbas 103. a.b. Numen Natagai	146. a.	Vocales Sinice	12. b.
stultitia	151. b.	Urbes Chinæ, quot & quales	168. & seq. totius Mundum maxime
Tartara septentrionalis effigies	69.		169. a.
Tarut exilio S. Joan. Chrysoftomi nota urbs	86. b.	Usbec Regnum	17. b. 64. a.
Tauris creditur esse antiquas Ecbatana	86. a.	Usū Sinensis Sacerdos	33. a.
Te, vide Châ		Vum liè Sinarum Rex vitam laqueo terminat	104. a.
Tenduc, vide Tanchut			X.
Teng virinis genus mirabile	18 L. a.	X. Aca Japoniorum Idolum	139. b. ejus dictum ibid. novæ Idolatriæ primus in
Terra Sancta ab Haolono expugnata	94. b.	India fundator	152. a. 80. millia discipulorum aggregavit
Testudines alatae in Regno Honan	204. b.	Mercurius Trismegisto	154. a.
Thangeran Regnum	63. b.	Xan Hoam præfus Sinenium Imperator	228. b.
S. Thomas Apostolus ubinam martyrio affectus		(S. Franc.) Xaverii Zelus in conuersione infideliuum	97. a. mors
& quando 53. a. 54. a. b. Ejus mentionem			ibid.
faciunt Syriaci Codices	56. b.	Xenxus Japoniorum secta	138. a.
secipi itinera	57. varia sucipi itinera	Xecchiam animal	190. & seq.
Tibeth sive Tabeth Tartarie Regnum	48. a.b.	Xim liè Sinarum Rex	40. b.
Tiensem Pons ex uno lapide	214. b.	Xim Nûm præfus Sinarum Rex qua literatura usus est	228. b.
Tigris quale animal	82. b. frequens apud Bengalenses ibid. in quibusdam locis manueta & cur 204. a. ejus pilis in barba venenosis	Xius Imperator muri Chinensis ancestor	218. a.
Tor Sinai castrum	58. a.	Xun che Muen Pekini porta	106. a.
Trinitas S. S. continetur in Monumento	37. a.		Y.
Tunchonfung avicularia ex flore nascens	198. a.		
Tung p. Sinice cataractæ	219. b.	Y. A diilio monosyllaba varias apud Sinas significationes habet	12. b.
Turkestan Regio, Persis Usbec	52. b.	Yotan lacus ad urbem Pukiang	209. a.
Turphan	64. a. b.		Z.
Typographia Sinenium qualis	222. a.		
		Zwolatpela	130.

TYPOGRAPHI
LECTORI
SALUTEM.

Postquam hoc Opus, Benevole Lectori, maximam partem typis impressum erat, nobis ab Auctore fuit subsequens hæc Serpentis Cobra de Capelos dicti, accurata descriptio; sed cum suo loco, Pag. nimurum 81. ob prædictam rationem inseri non posset, satius judicavimus hic eam curioso exoticorum animalium Indagatori, pro nostro in Rempubl. Literariam studio, exhibere, quam penitus suppressimere. Tu æqui bonique consule ac vale.

Serpens dicitur *Cobra de Capelos*, non quod pilis capillisque instructus sit, uti multifalsò sibi persuaserunt, sed quod in superiori capitis parte habeat veluti tegmen quoddam ad instar pilei plani, quod & prout concitatur, surgit, & versatile. Refert P. Sebastianus d'Almeida hæc dum scribo ex *India Romam* advena, hujusmodi serpentes per totam *Indiam* passim reperi; qui verò lapides *Cobra de Capelos* dictos intra se

generant, non nisi in Diensi territorio reperi. Hujus quam *Pag. 81.* vides formæ, in inferiori maxilla SS. Literam natura ei insculpsit, quo fine hucusque incognitum est. Hunc serpentem prius contusum, variisque junctis materiis, lapidem conficiunt *Jogues*, qui sunt Eremicolaë idololatræ, quos & *Santos* vocant, artificiale, æquæ ad extrahenda venena, cum naturali efficaciam, & roboris.

F I N I S.

ELEN-

E L E N C H U S
L I B R O R U M

A

P. ATHANASIO KIRCHERO
E SOCIETATE JESU,
E D I T O R U M.

Quorum, qui non amplius reperiuntur, apposita ✠ denotat.

- ✠ 1. **M**agnesia sive Conclusiones experimentales de effectibus Magnetis, edita *Heliopoli*, Anno 1630. in 4.
- ✠ 2. **G**nomonica Catoptrica, sive Horologiographia reflexa, quà per specula totius Primi Mobilis doctrina, horarumque ductus in interioribus Domus parietibus delineati, radio reflexo demonstrantur. *Avenione* Anno 1634. in 4.
- ✠ 3. **S**pecula Melitensis Encyclica, hoc est, Syntagma novum Instrumentorum Physico-Mathematicorum. *Messana* Anno 1638. in 8.
- 4. **P**rodromus Coptus, in quo tum linguae Coptæ, sive Ægyptiacæ, quondam Pharaonicæ origo, ætas, viciſſitudo, inclinatio; tum hieroglyphicæ literaturæ instauratio, novâ methodo exhibentur. *Rome* Anno 1636. in 4.
- 5. **A**rs Magnética, quâ Magnétis natura, ejusque in omnibus usus explicatur, ac præterea è viribus Magneticarum Motionum in Elementis, Lapidibus, Plantis, Animablibusque eluscēcentium, plurima nova hucusque per varia experimenta recluduntur. *Rome* primò in 4. dcinde *Colonia*. Ultimò iterum *Rome* pluribus aucta Anno 1654. in folio.
- 6. **L**ingua Ægyptiaca restituta, quâ Idiomatis primævi Ægyptiorum Pharaonici, vetustate temporum pñè collapsi, ex abstrusis Arabum monumentis, instauratio continetur. *Rome* 1643. in 4.
- 7. **A**rs Magna Lucis, & Umbræ in II. Tomos divisa, quâ Lucis, & Umbræ in Universa Natura Vires effectuque, nova reconditionum specimenum exhibitione, ad varios rerum usus panduntur. *Rome* Anno 1646. in folio; quæ nunc *Amstelodami* recuditur.
- 8. **M**usurgia, sive Ars Magna Consoni, & Diffoni, quâ Musicæ Theorice, & Practice scientia traditur: Consonique & Diffoni vires effectuque mirabiles in Natura, in omni pñè facultate demonstrantur. *Opus* in II. Tomos divisum. *Rome* Anno 1650. in folio.
- 10. **O**beliscus Pamphilii in foro Agonali (vulgò *Piazza Navona*) erectus; in quo Veterum Theologia hieroglyphicis involuta symbolis detecta, è tenebris in lucem afferitur. *Rome* Anno 1650. in folio.
- 11. **O**edipus Ægyptiacus in quatuor Tomos divisus, quorum Primus dicitur Templum Iisacum, quo ad originis, progressus, durationis Ægyptiacæ sapientiæ, ac Hieroglyphicæ institutionis notitiam porte referantur. *Rome* 1652.
- 12. **S**ecundus dicitur Gymnasium Ægyptiacum, quo veterum Hæbræorum, cæterorumque Orientalium recondita sapientia, temporum injuria perdita, per contextum sacrarum sculpturarum demonstrata instauratur. *Rome* 1653. in folio.
- 13. **T**ertius variarum Artium veteribus Ægyptiis usitatârum Classes continet, & sunt Arithmetica, Geometrica, Musica, Astrologia, Mechanica, Alchimia, Magia, Theologia Ægyptia hieroglyphicis exhibita.
- 14. **Q**uartus dicitur Theatrum Hieroglyphicum, quod est Obeliscorum, cæterorumque Hieroglyphicorum monumentorum, qua tum Romæ, tum in Ægypto, ac celebriores Europæ Museis adhuc supersunt, interpretatio. *Rome* 1654. in folio.
- 15. **I**ter Exstaticum cœleste, sive Mundi Opificium, quo Cœli siderumque tam errantium, quam fixorum natura, vires, proprietates, compositio, & structura sub ficti raptus integrum ad veritatem exponit. *Rome* 1656. in 4. postea à P. Gaspere Schot variis commentationibus illustratum, proflat *Norimberge*.

16. Iter

16. Iter Exstaticum Terrestre, sive Geocosini Opificium, quod Terrestris Globi structura, arcanarumque in ea partium constitutio, figmento ad veritatem composito exponitur. *Rome* 1657. in 4.
17. Scrutinium Physico-Medicum, sive de Peste, quo ejusdem origo, causa, signa, prognostica, insolentesque in malignantis Naturæ effectus, & appropriata remedia demonstrantur. *Rome* 1658. in 4.
18. Diatriba de Crucibus Neapolitanis, qua ibidem tum supra vestes hominum, tum pontificalium supra Lini supellecilem, paulò post ultimum Vesuvii incendium comparantur. *Rome* 1661. in 8.
19. Polygraphia sive Artificium linguarum, quo cum omnibus totius Mundi Populis & linguis, unusquisque, licet non alia quam materna lingua instructus correspondere posse demonstratur: cum multis aliis ad Steganographiam Trithemianam pertinentibus arcans. *Rome* 1663. in folio.
20. Mundus Subterraneus, in quo universæ Naturæ Majestas & dixitrix, summa rerum varietate exponuntur, abditorumq; effectuum causæ in totius Naturæ ambitu duobus Tomis demonstrantur. *Amstelodami* 1664. in folio.
22. Historia Eustachio-Mariana, qua Vita, Genealogia, & Locus Conversionis S. Eustachii, nec non Ecclesiæ tam in Urbe, quam in eodem Conversionis loco, Dictrina, & S. Eustachio à Constantino Magno dedicatæ describuntur. *Rome* 1665. in 4.
23. Arithmologia, sive de occultis Numerorum mysteriis, qua origo, antiquitas, & fabrica Numerorum exponitur, eorumque abditæ proprietates demonstrantur, & fontes superstitionum hoc tempore currentium aperiuntur, & acriter confutantur. *Rome* 1665. in 4.
24. CHINA monumentis quâ sacris, quâ profanis, nec non de admirandis Artis & Naturæ in triplici ejus regno spectaculis, aliarumque rerum memorabilium tum de China, tum de Tartaria, vicinaque India enarrationibus illustrata. Opus ob incognitarum hucusque rerum novitatem, rarum, & curiosum. *Amstelodami* 1667. in fol.
25. Obelisci Ægyptiaci præterito anno intra rudera Minervæ effossi Interpretatio hieroglyphica; novâ methodo tradita. *Rome* 1666. in folio.

Libri, jam prælo parati, qui post enarratos luci, Deo volente, dabuntur, sunt

26. Ars Combinatoria sive Ars magna sciendi; qua Ars Lulliana restituitur, & ad omnes Artes & scientias facili methodo addiscendas, nec non de quocumque arguento profiso, discurrendi porta aperitur. *Amstelodami* II. Tomi in folio.
27. Ars Analogica, qua de quovis proposito themate, per rerum naturalium analogismos sive symbolicos concepus, tum expeditè scribendi, tum amplè dicendi materia subministratur. *Amstelodami* in folio.
28. Iter Hetruscum, quo Hetruria tum prisca, tum tempore Recip. Rom. tum posteræ, origo, situs, natura, politica, Catastrophiæ, monumenta sacro-profana, nec non Naturæ admiranda, triplici ratiocinio, Politico-Physico-Geographicō describuntur & explanantur. *Amstelodami* in folio.
29. Latium Priscum, quo ejus origo, situs, Natura, urbes, montes, lacus, monumenta veterum, aquo cum præcedenti passu curiosè describuntur. *Amstelodami* in folio.
30. Splendor Domus Joannæ, que est una ex perillustribus & antiquissimis Hispaniæ familiis.
31. Geometria practica combinata, in usum Principum elaborata.
32. Arca Noë, una cum Turri Babylonica; qua Architectura utriusque exponitur, prior in 3. libros distinguitur, & res ante diluvium, in diluvio, & post diluvium peractas curiosis questionibus exponit.
33. Ars Veterum Ægyptiorum hieroglyphica, qua Sacerdotum priscorum in Obeliscorum, simulacrorum, aliorumque monumentorum hieroglyphicis symbolis, disponendis, ordinandis, & singula cum singulis combinandis, ratio, modus & methodus, à nemine, quod sciam, hucusque tentato artificio verè & genuinè exponitur, & Hieroglyphica sapientia restituta, jure dici potest.

Nota ad Lectorem.

Doque corpus integrum horum Operum haec tenus impressorum desideraverit: is ea à Doña Joanne Fanfonio à Waeberge, & Eliseo Wyerstraet, Amstelodami Magnificis Librariis Kircherianorum Impressoribus & Bibliopolis, ad unum omnes obtinere poterit.

